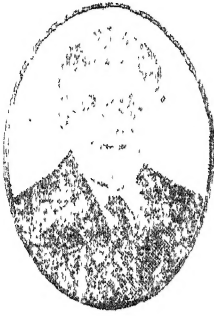

111, NYNEAPPA NAICK STREET, P. T. MADRAS.

YOU ARE INVITED TO SEE.

OF DESIGNS IN
BENARES & KOLLEGAL SAREES
AT

FORMERLY

111, Nynceappa Naick Street,

P. T. MADRAS.

235, EAST MARRET STREET, MADURA.

Tel: MUTHUCO.

చీరలయింద కొత్తదినసులు ఎదిగే

అది ఏక్కడి దొరకును ?

ఈ సందేహము నేరుగా

చూచినచేతల జేలునును.

చీరలు:—ఈ చీరలు సొంత ముక్కలయందు చేయబడినవి. కొత్తగాని పట్టు, పట్టు గట్టికిరగా ముందును. చూడ
నొండుమహాన దొరు. టిక్కిలి నిచ్చుకున్నట్లు నిద్ర అందులయందు లేయాదాచేయబడున్నది. వచ్చి
చూచుకుంటే విడదాగును.

పలేచర్ సెల్లు:—చిన్న అంశులుగల చక్కచీరలు, 6, 8, 9 గజములలో చేయబడినవి. రంగులు పట్టినవి, చీరలు ప
బహుకాలముగకు ఉపయోగపడును.

పేరంటులలో అనేకములు వచ్చియున్నవి. అనుదినము ఉపయోగించుటకు తగినవి. సుదీర్ఘ కాలి, కరాచి,
కాస్మీరు, పంజాబ్, అమృతసర్ మొదలుగొల్ల జీరలు వివిధములగు అంతులతోను, అన్ని
రంగులయందును వచ్చియున్నవి.

జిహ్వకాష్టోదము, శరీరమనకారోగ్యము
హంసమార్కు
ఫలాహారములు, పానీయములు

ఫ్రూటాల్
లైంజ్యూస్ కార్షియల్
లెమన్ బార్లీవాటర్
ఆరంజి స్క్వష్
లెమన్ స్క్వష్
ఆరంజి మర్తలేడ్
టోమటో కెచుప్

రుచికరమైనవి, విటమిను లధికముగా కలసి యుండుటచే ఆరోగ్యకరమైనవి.
భారత దేశమున అతిప్రచస్తమగు ఫలములనుంచి ఆధునిక వ్యవస్థాపక శాస్త్రీయ
ముగ మిక్కిలి పరిశుభముగ తయారుచేయబడినవి. ప్రభుత్వమువారిచే
ఆమోదింపబడి విస్తారముగ ఉపయోగింపబడుచున్నవి.

ఇండియా కానింగ్ ఇండస్ట్రీస్ లిమిటెడ్,
బె జ వా డ.

లెస్సీస్: కృష్ణా అండ్ కంపెనీ, ఆంధ్ర ఇన్సురెన్సు బిల్డింగ్సు,
తంబుచెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రపత్రిక

ముప్పది ఆరవ

పార్థివ సంవత్సరాది సంచిక

(1945-46)

సంపాదకుడు :

శివలెంక శంభుప్రసాదు

చెన్న పురి :

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయమున
ముద్రితము.

1945-వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 30-వ తేది.

ఆంధ్రపత్రిక

పార్థివ ఉగాది సంచిక

విషయానుక్రమణిక

ప్రస్తావన—	3	ఆంధ్రనాటకరంగము—నందూరి కృష్ణమాచార్యులుగారు	59
కేంద్రీకరణము - వికేంద్రీకరణము—మామిడిపూడి వెంకట.		పుల్లి—పా. ప.	65
రంగయ్యగారు	9	వ్యవసాయసమస్య—రావుసాహెబ్ డా. బి. విశ్వనాథగారు	71
లోకము—మేడవరపు సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు	16	ఖాదావండ్—మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రిగారు	76
ఉపశ్రుతి—ప్రయాగ కోదండరామశాస్త్రిగారు	23	నేటి తెలుగు ఫిలింపరిశ్రమ—సముద్రాల వెంకటరాఘవా	
తత్వలక్షాస్త్రం—చిలుకూరి నారాయణశాస్త్రిగారు	25	చార్యగారు	82
తంత్రములు, యంత్రములు, మంత్రములు—మల్లాది సూర్య		దారినిపాఠ్యే దానయ్య—శివరావు వెంకటసుబ్బారావుగారు	85
నారాయణశాస్త్రిగారు	32	పాకిస్తాన్ సమస్య-పంజాబ్ హిందువుల ఆభిప్రాయము—	
చాటుమరందము—కవికిండ్ల వెంకటరావుగారు	35	చావలి వెంకటహనుమంతరావుగారు	94
వైకుంఠపాళి—విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు	37	అశ్వశాస్త్ర అభిశేయము—	99
వైత్రవసంతం—దొడ్డేటి వెంకటకృష్ణయ్యగారు	44	త్యాగరాజమొదలి—శ్రీ నిడదవోలు వెంకటరావుగారు	103
ఆంధ్రులు సంగీతము—వింజమూరి నరసింహాచార్యులుగారు	45	యుద్ధానంతర గ్రామపునర్నిర్మాణము—గో. జోగి గారు	109

త్రివర్ణ చిత్రములు : ముఖచిత్రము తేజోమూర్తుల కేశవరావుగారు ; రాధాకృష్ణులు - సుర్రం మల్లయ్యగారు ; 'నీలకణ్ఠి' రేవుకు - రేవుల్ల చిన్నారావుగారు.

సాధారణ చిత్రములు : తల్లి కొడుకు: రాగి వెంకటేశ్వరరావుగారు ; నాగార్జునకొండశిల్పములు - సుర్రం మల్లయ్యగారు ; నడుపట్టు: సుధాంశురాయగారు, ప్రాచీనబౌద్ధ శిల్పవిన్నానములు-పెండ్యాల వెంకటరామరావుగారు.

QUALITY FLAVOURING ESSENCES & COLOURS

For Confectionery,
Aerated Waters, Syrups,
& Culinary Purposes, Etc.

Dependable for their
uniform quality and
high standard, our
essences and colours
are second to none.

BLACK CAT BRAND

AROMATIC CHEMICALS AMINJIKARAI, MADRAS.

FAS/74

జూదగాడిచేతి పందెమై పైశాచిక కామప్రవృత్తికి
గురి అయిన ఆ సుందరవనితను కలుసుకొనండి!

!

మనుష్యులు తిరిగి అట్లా చేసేందుకు వెరగు చూపనట్టి
అమానుష జూదముయొక్క అపూర్వమైన కథ

న్యూహన్సు పిక్చర్సు లిమిటెడ్
బహుకరిస్తున్న

ద్రౌ ప ది

సుశీలా రాణి
నాయకత్వం వహించే ఉజ్వల తారావళి

- * చంద్రమోహన్
- * నాజర్ ఖాన్
- * డేవిడ్
- * కె. యన్. సింగ్
- * దీక్షిత్
- * రాంగోపాల్

దైత్యుల పోరాటం : బాబురావు పటేల్

త్వరలో విడుదల కానున్నది

ప్రార్ - మద్రాసు

ప్రభాత్ - బెంగళూరు సిటీ

బుష్కా శ్రవణంనుంచి

His Royal Highness

రాణివాసముకు

ఇందంతా అతడు తనను తను పెరిగిపోయి యుండనందుకు

రాజ్ కమల్ వారి
పర్బాత్-వే-ఆప్న దేరా

ప్రొడ్యూసరు, దైత్యులు

వి. శాంతారాం

నిర్మాతలు :

వనమాల

ఉల్లాస్

త్వరలో అన్ని కేంద్రములలో
విడుదల కానున్నది.

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు : - శ్రీనివాస్ పిక్చర్సు సర్క్యూట్, సుల్తాన్ పేట్, బెంగళూరు సిటీ.

ది మెట్రోపాలిటన్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ,

లీ మి పై డ్.

ప్రతి సం. మెట్రోపాలిటన్ ముందంజ వేయుచున్నది
తనసాటి కంపెనీలకంటె ఎక్కువ అభివృద్ధి సూచించుచున్నది

1944 క్రొత్త వ్యాపారము రు. 2,13,00,000/-లు

అభివృద్ధి గాంచుచున్న ఈ కంపెనీలో జీవితభీమాచేసి యుద్ధము సడతర
ప్రమాదములవలన గలుగు నష్టములకు సరిగిన రక్షణ చేకూర్చుకొనుడు.

అకర్షణీయమైన షరతులపై ప్రతినిధులకు సౌకర్యము లొసంగబడును.

వి న ర ము ల కు :

బ్రాంచి సెక్రటరీ, 29 సంత వేటవీధి, మధుర.

శ్రీ పి. రంగయ్య

స్పెషల్ ఆఫీసర్,
బుట్టయ్యపేట, బందరు.

శ్రీ డి. వెంకటేశ్వర్లు, బి.ఎ.

లేక అసిస్టెంటు సెక్రటరీ, 4. దామోదర రెడ్డి వీధి,
త్యాగరాయనగరం, మదరాసు.

డాక్టరు శర్మన్ గారి దివ్యోపధములు

వీర మూలశంక పోయింది

వైల్డు మూక్కు (రిస్టర్డ్)

చాలమంది వైద్యులు, గ్యారంటీ మాత్రం
ఇవ్వకుండా మూలశంక కుదుర్చుతామని చెప్తారు.
నేనల్లాకాక మీ మూలశంక ఏస్టిలిలో
నున్నా పూచీగా కుదురుస్తాను. కుదరకపోతే
గ్యారంటీగా డబ్బు వాపసు చేస్తాను. నాచికిత్స
వలన మీకు అద్భుతమైన ఫలితాలు కలుగుతవి.
సీసా 1 కి వెల రు. 12-13-0 ట.

చెవిటివాళ్లు వింటారు

కాశ్యోతమైన చికిత్స తిరిగిరాదు

చెవిటి వారికి వినే శక్తి అద్భుతంగా
తిరిగి వచ్చేందుకు మిక్కిలి తేలికపద్ధతి. శబ్ద
గ్రహణాంగ నిర్మాణంలో ఏ వైరల్స్ మేర్పడి
ఉన్నా ఫరవాలేదు. పూచీ చేయబడి, ఆమో

దింపబడిన "ఎమరాల్డ్ పిల్లు, రాపిడ్
ఆరల్ డ్రాప్" ("EMERALD PILLS
AND RAPID AURAL DROP") రిజిస్టర్డ్
(కంట్రైండు ట్రీట్ మెంటు) రు. 27-13-0 ట.
పూర్తి కోర్సు. బ్రయల్ కోర్సు రు. 7-5-0 ట.

బొల్లి

నవీనమైన ఒకే ఔషధం. అనేకు హిమా
చల వర్షంతం ఆమోదించబడింది. లోపలికి
పుచ్చుకోవటం మూలముగనే తెల్ల మచ్చలను
నయంచేసే అపూర్వోషధము. ఉపయోగించిన
నా రి చే ఏకగ్రీవంగా అంగీకరింపబడింది.

ల్యుకోడెరైన్ (రిజిస్టర్డ్) సీసా 1 కి
రు. 25-13-0 ట. ఇన్ఫుజన్: వచ్చిందైనా,
స్వయంగా తెచ్చుకొన్నదైనా నిశ్శేషముగా
నివారణపుతుందని గ్యారంటీ ఇవ్వబడింది.

ఉబ్బసం మందు

సంపూర్తిగా నివారణ కావాలని మీరు
గట్టిగా తలుస్తారు. మీరు ఎన్నోమందులు వాడి
యుంటారు. అవి రాత్కాలికోపకమనం మాత్ర
మే ఇచ్చేవలు టంబివి. నేను మీకు కాశ్య
తంగా నయం చేస్తాను. తిరిగిరావని గ్యారంటీ
ఇస్తాను. ఎట్టి మొండి ఉబ్బసమైనా సరే.
బ్రాంకొటిస్, ఖాలినొసిస్, మూలశంక,
విస్మయాల కూడా తప్పక నయమగును.

కంటిపొరలు (కత్తిలేకుండా)

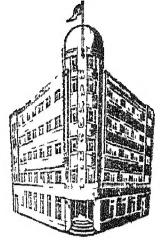
కంటిపొరలు (కాటరాక్టు) లేతదైనా, ముడి
రినదైనా, రోగి ఎంత వయస్సువాడైనా,
గ్యారంటీగా కుదర్చబడును. అనుప్రతిరో
మాదిరి పడుతునిఉండ నవనరంలేదు. వివరము
లుచితం. పూర్తి వివరములు, చరిత్ర ఇవ్వ
గోరెదను. ఉత్తరము లింగ్లీషులో వ్రాయండి.

Dr. SHERMAN F. C. S., (U. S. A.)

Baliabhangha (Faridpur) Bengal, India.

వార్డెను

ముందంజవేయుచున్నది!

1944-వ సం. కొత్త వ్యాపారం పూర్వపు రికార్డులన్నిటిని మించిపోయినది

1944

వచ్చిన వ్యాపారము రు. 1,21,57,513 లు.
పూర్తిచేయబడిన వ్యాపారము రు. 1,04,75,346 లు.

ఈ వ్యాపార విజయముతో వార్డెనుకు భారతదేశముందలి అతిపూర్వతనమును ప్రముఖమునకు కంపెనీలతో సహానుసంధానం లభించినది.

వార్డెన్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ, లిమిటెడ్.

(జీవితము - అగ్ని - ప్రమాద శాఖలు)

వార్డెన్ హౌస్, సర్ ఫిరోజ్ షా మెహతారోడ్, బొంబాయి.

అగ్రాహులు :

మద్రాసు బ్రాంచి :

మానేజింగ్ డైరెక్టరు :

సర్ చినుభాయ్ మాధవ్ లాల్, 79, ఎ-బి., శంభుదాస్ వీధి, పో. పో. 1525.

శ్రీ యస్. హెచ్. థాకర్.

(ఛార్టెడ్)

మానేజరు : శ్రీ యం. రామారావు. బి. ఏ., బి. యల్.

నేషనల్ ఫ్లవర్ డస్ట్

చిరకాలం పరిమళాన్ని నిలువగల

మధుర సువాసన ద్రవ్యం

మన మాతృభూమి భారతదేశంలో లభ్యమయ్యే సుగంధద్రవ్యాలతో తయారుచెయ్యబడినది. ఈ 'నేషనల్ ఫ్లవర్ డస్ట్' కొన్ని పాకెట్లుకొని, డ్రాయర్లలోను, బీరువాలలోను, పెట్టెలలోను వుంచండి. దుస్తులను చిమ్మటలు తీసి వేయకుండా, బూజుపట్టకుండా కాపాడుతుంది. శ్యామ్లలో - మందిరాలలో - రైల్వేలో ప్రయాణం చేస్తున్నపుడు - ఖండంతర పర్యటన జరుపుతున్నపుడు దీనిని దగ్గర వుంచుకొంటే సమ్యక్సహాన్ని ఇస్తూవుంటుంది. అందరూ ఉపయోగించదగినది.

హెచ్చరిక { 'నేషనల్ ఫ్లవర్ డస్ట్' వాసన నెడకుండా ఒక ప్రత్యేకమైన కాగితముతో ప్యాకెట్ చేసి ఈ కాగితపు సంచీలను చించివేయకండి.

ఎం. ఖాదర్ సాహెబ్ అండ్ సన్స్,

మాన్యుఫ్యాక్చరింగ్ పెర్ఫ్యూమర్స్ :: మధుర.

మద్రాసు ప్రాక్టిస్టులు :

రవి అండ్ కో., 53, బందరువీధి, జి.టి. మద్రాసు.

శ్రీ శివాశ్వాసం నమః.

శ్రీపార్థివ సంవత్సర సిద్ధాంత పంచాంగము.

శ్లో. శ్రీకల్యాణగుణావహం రిపుహరం దుస్స్వప్న దోషావహం, గంగాస్నాన విశేషపుణ్యఫలదం గోదానతుల్యం నృణామ్,
ఆయుర్యుద్ధిద మత్తమం శుభకరం సంతానసంపత్ప్రదం, వానాకర్మ సుసాధనం సముచితం పంచాంగ మాకర్ణ్యతామ్.

రాహుకాలము

వారములు	మొదలు	వరకు
ఆదివారము -	5-30	7
సోమవారము -	8-30	10
మంగళవారము	4	5-30
బుధవారము -	1	2-30
గురువారము -	2-30	4
శుక్రవారము -	11-30	1
శనివారము -	10	11-30

గుళికకాలము

వారములు	మొదలు	వరకు
ఆదివారము -	4	5-30
సోమవారము -	2-30	4
మంగళవారము	1	2-30
బుధవారము -	11-30	1
గురువారము -	10	11-30
శుక్రవారము -	8-30	10
శనివారము -	7	8-30

పంచాంగకర్త:

శ్రీ చివుకుల వెంకటరమణ శాస్త్రిగారిచే గుణింపబడినది.

శ్రీ పార్థివ సంవత్సర ఫలితాంశము

ఈ సంవత్సరము చైత్రవై శాఖమాసములందు, అచ్చటచ్చట స్వల్పవృష్టియు పశ్చిమవాయువును గలుగును. తొల
కరి కొంచెమాలస్యముగ ప్రారంభమై తొలకరిపంటలు ఆలస్యమగును. నదీనదములు ఆషాఢమునుంచి సంపూర్ణముగ ప్రవహిం
చును. దేశమంతటను ఆషాఢమునుంచి మంచి వర్షములుండును. తొలకరిపంట అర్ధఫలమున్ను, మధ్యసస్యములు త్రిపాదఫల
మున్ను, అంత్యసస్యములు, త్రిపాదఫలమున్ను, ఫలించును. అన్నివస్తువులకు ధరలు అధికముగానేయుండును. జ్యేష్ఠ శు గి
నాడు శ్రీ కృష్ణాపుష్కరమున్ను, జ్యేష్ఠపూర్ణిమ సోమవారమునాడు కేళుగ్రస్త చంద్రగ్రహణమున్ను, మార్గశిరపూర్ణిమ బుధ
వారమునాడు రాహుగ్రస్త గ్రస్తాస్తమయ చంద్రగ్రహణమున్ను, భాద్రపద శు గి గురువారంనుండి ఆశ్వయుజ శు గి బుధ
వారంవరకు గురుమాధ్యమున్ను, అధికచైత్ర బ గి గురువారంనుంచి బ గి ఆదివారంవరకు పశ్చాదస్తమితే శుక్రమాధ్యమున్ను,
మార్గశిర శు గి శుక్రవారంనుంచి ఫాల్గుణ శు గి సోమవారంవరకు, ప్రాగస్తమితే శుక్రమాధ్యమున్ను గల్గును. రాత్రియందాద్రా
ప్రవేశమును, ర తూముల వర్షమున్ను, గిర వీసములపంటయు గల్గి లోకము సుఖితుముగ చుండును. స్వస్తి సర్వేషాం సమస్త
సన్మంగళానిభవంతు.

N. B. వర్షయోగములు ధరలు మొదలగు ఫలములు మాసవారీగా మున్నందు వివరింపబడినవి.

స్వస్తి సర్వేషాం సమస్త సన్మంగళాని భవంతు శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

ఇప్త దేవతా ప్రార్థన

నాగేశాద్యానమనస స్మర్యాధానా ముపక్రమే,
యం నత్వా కృతకృత్యాసుస్యైతం సమామి గజాననమ్.

సంవత్సరాది దినసకృత్యం

అబ్రాహ్మ బంధుసంయుక్తో మంగళస్నాన మాచరేత్,
వస్త్రై రాభరణై ద్వేహమ లంకృత్య తతః పువీః,
విఘ్నేశం భారతీం ఘోటాన్ దైవజ్ఞ మభిపూజ్యచ,
సంవత్సరఫలం సమ్యక్పుత్ర్యా విప్రాన్ సమర్పయేత్.

అబ్జత్రయ ఫలం

చాంద్రమామాసేన పార్థివ సం॥ర ఫలం పార్థివాద్యేచరాజా
నస్సుఖినస్సుర్భకంజనాః, బహుభిః ఫలపుష్పదైవ్యవిదైశ్చ స
యోధైః, శేషాచలస్య దక్షిణదేశే సారమాసేన అబ్రాది నిజచైత్ర
శు ౧ సుక్రవారపర్యంతం తారణసం॥ర ఫలం కథంచిన్నిభిలాలో
కాస్తరం ప్రతిపత్తనం రోగశోక సమాపేగా త్రూరే తారణ
కాబ్దకే, తదుపర్యబ్ధాంతం పార్థివసం॥రఫలం పూర్వముక్తం వింధ్య
సోత్తరదేశే భార్గ్యస్సత్యమాసేన అబ్రాది మాఘ శు ౧౫ శనివార
పర్యంతం హేవలం ది సంవత్సరఫలం॥ హేవలంచేత్వీతిభిర్మృగ్యస
స్యార్ధవృష్టయః, భాతిసూర్యుపతిష్ఠేభ ఖగ్గవిమృశ్లా తాదిభిః॥ అదు
పర్యబ్ధాంతం విలంబి సం॥ర ఫలం, విలంబిన స్తేనూపాః పరస్పర
విరోధినః, ప్రజాసీదాత్యనర్థత్వం తదాపి సుఖినోజనాః॥ గురుదయ
వశాత్స్థానాబ్దఫలం, శోకశ్చప్రబుస్త్రీణాం దోర్భాగ్యంస్వజనాః
ఖలాః, క్వచిద్వృష్టిః క్వచిత్సన్ధ్యం క్వచిద్వృద్ధిశ్చ ఫాల్గునే. అస్య
సమస్తకల్యాణభాజనస్య సకలశ్రాతస్సార్థ నిత్యనైమిత్తిక కామ్య
కర్మాపస్తాన హేతుభూతస్య అగ్నిదేవతాక చుక్కుర్యుగాంత్య
తస్య అగ్నిదేవతాక వత్సరస్య పార్థివసంవత్సరస్య సృష్ట్యాదిగతి
సౌరాబ్దాః ౧౯౫౫ ౧౯౫౬ ౧౯౫౭ శాలివాహనశకా తాబ్దాః ౧౯౬౭
విక్రమశకతాబ్దాః ౨౦౦౧ హుణాణ శక 1945-46 ఫసలీ ౧3౫౪
౫౫ హిజిరి ౧3౬౪-౬౫.

వర్ష ధాన్యాదయః

వర్షం ౧౪ ధాన్యం ౧౦ శీత ౧౨ తృణ ౧౨ ఉష్ణ ౧౨ మారుత
౬ ప్రజావృద్ధి ౧౪ నాశ ౧౫ రాజవిద్యుర ౧౦ ఉగ్ర ౪ పుణ్య ౪
పాప ౫ వ్యాధయ ౧౪ ఉపశమ ౧౬ ఆచార ౮ అనాచార ౧౨
మరణ ౧౬ జన్మ ౬ దేశోపస్థవ ౨౦ దేశస్వాస్థ్యం ౧౦ చోర ౧౨
నాశ ౧౧ అగ్ని ౧౨ నాశ ౧౪ మృగ ౨౦ నాశ ౧౪ కీట ౧౪
నాశ ౪ మామక ౨౦ నాశ ౧౧ సర్ప ౧౪ నాశ ౧౦ కామ ౧౮
క్రోధ ౧౯ లోభ ౪ మోహ ౨౦ మద ౧౬ మత్సర ౮ సుఖ ౧౪
దుఃఖ ౮ భోగ ౨౦ విడంబం ౨౦ మనోవృధ ౧౮ ద్వేష ౧౪
ప్రతిష్ఠ ౮ అప్రతిష్ఠ ౧౮ ద్యూత ౧౦ ప్రమాద ౧౮ వరాహ ప్ర్రయ
౧౪ ధాతుర్యాత ౨౦ భయ ౮ శౌర్య ౧౨ దుష్టవిగ్రహ ౧౬ శిష్ట
పాలన ౨౦ సత్య ౬ అసత్య ౮ విశ్వాస ౧౦ అవిశ్వాస ౧౨ దయ
౧౪ నిర్దయ ౧౬ న్యాయ ౧౮ అన్యాయ ౨౧ గోమాయ ౬ నాశ
౪ కీట ౬ నాశ ౨ శలభ ౬ నాశ ౪ మశక ౬ నాశ ౭ మత్కుణ
౧౦ నాశ ౨ వృశ్చిక ౧౦ నాశ ౧౧ వ్యాఘ్ర ౨ నాశ ౬ సస్య ౭
నాశ ౬ శుక ౬ నాశ ౯ పిక ౧౧ నాశ ౬ కుక్కుట ౧౧ నాశ ౭

ఖగ ౫ నాశ ౬ గో ౩ నాశ ౩ మహిష ౨ నాశ ౪ మృగ ౫ నాశ
౭ చాగ ౩ నాశ ౨ అశ్వ ౨ నాశ ౫ *గజ ౧ నాశ ౫ ఉష్ణ ౨
నాశ ౬ విప్ర ౨ నాశ ౫ క్షత్రియ ౨ నాశ ౫ వైశ్య ౧ నాశ ౨
తూద్ర ౧ నాశ ౩ మేచ్చ ౪ నాశ ౪ సంకర ౩ నాశ ౧ వజ్ర ౩
వైదూర్య ౫ గోమేధిక ౨ పుష్యరాగ ౩ మరకత ౪ మాణిక్య ౧
నీల ౧ మాత్రిక ౧ ప్రవాళ ౨ సువర్ణ ౯ రజత ౫ తామ్ర ౭
కాంస్య ౭ లోహ ౭ అయః ౩ త్రపు ౯ సీస ౯ రస ౫ జ్ఞాన ౧౨
అజ్ఞాన ౧౮ కపట ౪ ధర్మ ౧౬ విద్యుత్ ౫ శిలాపాప ౪ గర్జిత ౫
జాగ్రత్ ౭ స్వప్న ౯ సుమప్తి ౫ అండజ ౧౪ స్వేదజ ౧౨
బుద్బుద ౧౨ జరాయుజ ౧౪ స్థావర ౧౦ జంగమ ౪ ప్రహి ౫
శాలి ౧౩ కుశుత్థ ౭ తిల ౯ మాష ౧౩ ముద్గ ౧౧ సర్లప ౧౩
చణక ౩ ఆఢక ౧౧ గోధుమ ౧౧ శోడవ ౩ ప్రియంగు ౯ యావ
నాశ ౧౧ శ్యామాక ౪ రాజమాష ౧౩ నీవార ౧౪ శింబి ౧౧ అతి
వృష్టి ౬ అనావృష్టి ౧.

రాజా-గురుః ఫలం:—ద్విజాతయః కర్మరతాస్సధర్మ
సన్మార్గగానీతివిదో నరేంద్రాః, సుభిక్షమరోగ్యసుఖం ప్రజానాం
సువృష్టి రబ్దాధిపతా సురేశ్వరే.

మంత్రి-శుక్రః-ఫలం:—స్త్రీపుంసయోస్సదాప్రీతిః ఫలితా
వృక్షజాతయః, భవంతిగావస్సదుఘాజాయతే భృగుమంత్రితః.

సేనాపతిః-గురుః-ఫలం:— సేనాధిపేదేవగు రాధరిత్రాయం
సువృష్టిరత్యంతజనానురాగః, దేవోత్సవోభూసురా యజ్ఞకర్మ
రతాః ప్రజాపాలనతత్పరాస్సన్యః.

సన్యాధిపః-చంద్రః-ఫలం కృష్ణధాన్యానిసర్వాణి ఫలధా
న్యానియానిచ ఫలితావృక్షజాతిస్తు చంద్రేసన్యాధిపేసతి.

ధాన్యాధిపః-శనిః-ఫలం మాతృధాన్యానియానిచ, కృష్ణ
భూమిస్తుఫలితామందే ధాన్యాధిపేసతి

అర్హాధిపః-గురుః-ఫలం సువృష్టిభిర్ధాన్యగ్రనైర్విరాజితాభూమి
ర్మహాయజ్ఞ పరామహీసురా-నిత్యోత్సవామంగళతూర్యనిస్వనైర
ర్హాధిపే దేవగురాసుభిక్షకృత్.

మేఘాధిపః-గురుః-ఫలం సన్యార్ధవృష్టి భిస్తుస్తాభవేద్ధాత్రీ
నిరంతరం, వీతరోగభయాస్సర్వే గురా మేఘాధిపేసతి.

నీరసాధిపః-బుధః-ఫలం శశితనయే రసనాథే పిష్పలిశుంఠీచ
హింసులతునాని, ఘృతతైలాద్యం నిఖిలందుర్లభమిక్షూద్ధంసకలం.

నీరసాధిపః-చంద్రః-ఫలం ముక్తాఫలం రక్ష సువర్ణ బీజకాం
స్యాది వస్త్రాభరణానిసర్వం, వృద్ధింగతాన్యాపభవంతి లోకే చం
ద్రోయదా నీరసనాయకస్సన్యితే.

పశుపాలకః-గోపాలః-ఫలం:—పశువృద్ధిస్సుభిక్షంచ బహు
సన్యార్ధ్య సంపదః, సంపూర్ణతృణవృష్టిశ్చ గోవాతే పశునాయకే.

స్థానసంరక్షకః-కృష్ణః-ఫలం:—బహుక్షీర ప్రదాగావస్సర్వ
దాచని రామయాః.

పురోహితః-చంద్రః-ఫలం:—సర్వసస్యసమృద్ధాని ఫలితాని
బహూనిచ విద్యాభ్యాసరతాస్సర్వే చంద్రపూరోహితేయది.

పరీక్షకః-రవిః-ఫలం:—పరీక్షకేది నాధీశే పరీక్షా స్త్రీజనః
రక్షధాన్యార్ధవృద్ధిస్సన్య ద్రాక్షామనోన్యమాహుః.

గణకః-శుజః-ఫలం:—వివాగ్నిశస్త్ర బాధాచ పరస్పరవిరో
ధితా, అంత్యసస్యవినాశాయ గణకేయదిభూసుతే,

గ్రామపాలకః-శుక్రః-ఫలం:—శ్వేతధాన్య సమృద్ధిస్సృష్ట్య
లితా వృక్షజాతయః, బహుక్షీరప్రదాగావశ్శుక్ర గ్రామాధిపేసతి
దైవజ్ఞః-గురుః-ఫలం:— మంత్ర యుక్తాస్సదావిప్రానీతి
యుక్తానరాధిపాః, దైవజ్ఞాబుద్ధిశలౌ దైవజ్ఞే దేవమంత్రిణి.

కాలనామక మేఘఫలం॥

నిరంతరమహావర్షం మధ్యజేమహాజలం । ఫలంతి సర్వధా
న్యాని కాలమేఘస్యలక్షణం । మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే మేఘోత్పత్తి
నాలుగుతూముల వర్షము ఆధికము బ్రాహ్మి హస్తగతమగుటకు
ఫలము అల్పవప్తి॥

పుష్కరనిర్ణయం:—శ్వేత్వ శు॥ ౧౧ గురువారం (౨౧-౬-౪౫)
శ్రీ కృష్ణా పుష్కరప్రారంభము.

ఇవి వైదికమగు పద్ధతిచే సాధింపబడిన కాలములు. పాశ్చా
త్యరీతిచే అధికవైత్ర బలి ౧౩ మంగ (౧౦-౪-౪౫) నుంచి నిజవైత్ర
శు ౧౦ శని (౨౧-౪-౪౫) వరకు పశ్చాదస్తమిత శుక్రమాధ్యము.
భాద్రపద శు ౯ ఆది (౧౬-౯-౪౫) నుంచి ఆశ్వయుజ శు ౯ సోమ
(౧౫-౧౦-౪౫) వరకు గురుమాధ్యము. మార్గశిర బలి ౩ మంగ
(౨౫-౧౨-౪౫)నుంచి ఫాల్గుణ శు ౩ ఆది (౧౦-౩-౪౬)వరకుప్రాగ
స్తమితశుక్రమాధ్యము. ఆషాఢ శు ౧౦ ది ౧౯-౩-౪౫ నాడు పాశ్చా
త్యరీతిచే కృష్ణాపుష్కరము. ఇవి వైదిక మతస్థులకు గ్రాహ్యముకాదు.

సంవత్సరఫలని

అశ్వ, పుష్య, స్వాత్యభిజితాం - రాజపూజ్యత
భర, ఆశ్లే, విశా, శ్రవణానాం - రణేభయం
కృ, మ, అనూ, ధనిష్ఠానాం - భూవణం
రో, పూభ, జ్యే, శతతారాణాం - రోగం
మృగ, ఉప, మూ, పూభాద్రాణాం - ఆయుష్యం
ఆర్ద్ర, హ, పూష, ఉభాద్రాణాం - అర్థలాభం
పున, చి, ఉష, రేవతీనాం - మనస్తాపం.

కందాయః

అశ్వ	భర	కృత్తి	రోహి	మృగ	ఆర్ద్ర	పున	పుష్య	ఆశ్లే
౬	౧	౪	౩	౨	౫	౦	౩	౬
౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦
౪	౨	౦	౩	౧	౪	౨	౦	౩
మఘ	పూభ	ఉప	హస్త	చి	స్వా	విశా	అనూ	జ్యేష్ఠ
౧	౪	౩	౨	౫	౦	౩	౬	౧
౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦
౧	౪	౨	౦	౩	౧	౪	౨	౦
మూ	పూష	ఉష	శ్రవ	ధని	శత	పూభా	ఉభా	శే
౪	౩	౨	౫	౦	౩	౬	౧	౪
౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦
౩	౧	౪	౨	౦	౩	౧	౪	౨

శ్లో॥ ఆదిశూన్యేమహావ్యాధి ర్మధ్యశూన్యే మనోవ్యధా,
అంత్యశూన్యే ఫలంస్వల్పం త్రిశూన్యేనిష్ఫలంభవేత్. విషమే
వ్యర్థలాభంస్యా త్సమేతు సమతాభవేత్, శూన్యేశూన్యత్వ
మాహ్నీతి కందాయ ఘమిదృశం.

ఆదాయవ్యయములు

మేష వృశ్చికములకు	౧౧-౫
వృషభ తులలకు	౫-౧౪
కన్యా, మిథునములకు	౮-౧౧

కటకమునకు	౨-౧౧
సింహమునకు	౫-౫
ధనుర్మీనములకు	౧౪-౧౧
మకరకుంభములకు	౨-౮

రాజపూజ్యాచమానాని

మేష	౨-౪	సింహ	౩-౩	ధను	౫-౬
వృష	౫-౪	కన్య	౩-౩	మకర	౧-౨
మిథు	౧-౩	తుల	౬-౩	కుంభ	౪-౨
కటక	౪-౩	పుశ్చి	౨-౬	మీన	౩-౨

రవిచారఫలం:—మేషసంక్రాంతి నిజవైత్ర శు ౧ శుక్ర
ఉదయాది ఘ ౧౩-౧౬ లకు మేషసంక్రమణం-ఫలం-తిశిఫలం-కుంభం-
వారఫలం-సుభిక్షం, డేవం. ఆరోగ్యం సువృష్టి, నక్షత్రఫలం-
సువృష్టి, యోగఫలం-సుఖం.

ఆర్ద్రాప్రవేశఫలం:—శ్వేత్వ శు ౧౧ గురువారం ఉదయాది
శు ౪౦-౪౧ లకు ఆర్ద్రాప్రవేశఫలం - తిశిఫలం - సుభిక్షం, వార
ఫలం-డేవం, ఆరోగ్యం. సువృష్టి, నక్షత్రఫలం, అల్పకృష్టి,
యోగఫలం-సువృష్టి, కరణఫలం-సస్యశుద్ధి, సమయఫలం-కుంభం,
లగ్నఫలం, సస్యకృద్ధి.

మకరసంక్రాంతి ఫలం:—పుష్య శు ౧౧ ఆదివారం ఉద
యాది ఘ ౫౩-౫౬ లకు మకర సంక్రమణము - సంక్రాంతి
పురుషులక్షణము - ద్విముఖం కృష్ణవర్ణంచ కురూపంచ త్రినే
త్రకం, చతుర్వక్త్రం త్రిశీర్షంచ లంబధ్రూ దీర్ఘనాసికం,
లంబకర్ణం రక్తదంతం మహాఘోరం విరూపిణం అష్టబాహుం
త్రిపాదంచ, శ్యామలం సింహవాహనం, దశయోజనమాన్
త్యం, విస్తీర్ణం ద్వాదశశస్త్రుతం, ఏవం రూపం సువి
జ్ఞేయం సంక్రాంతేః

పురుషస్యహి॥ అస్య
పురుషస్య ధ్వాంతు
నామధేయః । విటా
రిష్టం । చందనోదక
స్నానం ఆరోగ్యం ।
శ్వేతవస్త్రధారణం -
ఆరోగ్యం । కస్తూరి
గంధం స్త్రీజామరిష్టం
పున్నాగపుష్పయశో
హానిః । మాణిక్యా
భరణం మణినాశనం ।
సువర్ణపాత్రే భక్షణం ।
సువర్ణనాశః । అన్నా
హారం - రోగభయం ।
నారికేళ ఫలభక్షణం -

ప్రజాపీడా । సింహవాహనం - మృగనాశనం । ముసలాయుధం -
యుద్ధం । శ్వేతచ్ఛత్రం - ఆరోగ్యం । పీఠాధారణం - పిశాచా
రిష్టం । పూర్వదిగ్భాగం - తదేశారిష్టం । కించిత్సృతిచేష్టా -
ప్రజాపీడా । నివిష్టావస్థా - సస్యకృద్ధి । పక్షుఫలం ॥ శుక్లపత్రే
యదాపుష్పే మకరం యాతిభాస్కరః । ప్రజానాం వ్యాధిపీడాచ
స్మృతానాం సమరంభవేత్ ॥ తిశిఫలం - ఉత్తమం । వారఫలం॥

సుభిక్షం ఔమమరోగ్యం సువృష్టి స్సర్వసంపదః | లగ్న ఫలం, గోపనాశః అల్ప సుఖించి ముహూర్త ఫలం | సంతోషః | సంక్రాంతి పురుషేశాస్తం వర్ణద్రవ్యం నవృద్ధిదం, తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన వర్ణద్రవ్యం నివర్తయేత్.

చంద్రచారము

భరణ్యాది పణ్యండలఫలం - మహర్షతా, జ్యేష్ఠశుక్ల ప్రతి పద్మ్యుక్త సోమవారఫలం. సుభిక్షం ఔమమరోగ్యం వృష్టిస్సస్య వివర్ధనీ, ఆనంద నిరతాధాత్రి జ్యేష్ఠాదౌచేదువాసరే. ఆషాఢ శుక్ల పంచమియుక్త శనివారఫలం. ఆషాఢే సితపంచమ్యాం మందవారో భవేద్ద్యుది, లోకానాం భయపీడాచ దుర్భిక్షమధికం ధ్రువం. ఆషాఢశుక్ల నవమియుక్త స్వాతీనక్షత్రఫలం. ఆషాఢ శుక్ల పక్షేతు నవమిస్వాతీసంయుతా, వాయుస్సర్వత్ర సంవాతి భూమాబీజం నవాపయేత్.

కుజచారము

మార్గశిర శుకమం. నుంచి మాఘబి 3 మం. వరకు కుజవక్రతా ఫలం. అష్టదశేసప్తదశే ప్రతీపేనిస్త్రింశపూర్వం ముసలాహ్వయంచ, తత్రాష్టమృద్ధిః షీతిపాలకానాం యుద్ధేక్షయం భూరి సమస్త లోకాః.

గురుచారఫలం

అబ్దాదినుంచి నిజచైత్ర శు ౬ బు వరకున్న, తిరిగి జ్యేష్ఠ శు ౧౦ బు. నుంచి కార్తిక బ ౬ ఆ. వరకున్న కన్యారాశిసిత గురుఫలం. యదాకన్యాగతేజీవే హృష్టాఃపుష్టా ధరాసురాః, అధ్వరే నిరతాస్సర్వే సదాస్పృహఃక్షీతిశ్వరాః.

నిజచైత్ర శు. ౬ బు. నుంచి జ్యేష్ఠ శు ౧౦ బు వరకు సింహ రాశిస్థిఫలం. వాచస్పతాచేద్ధరి రాశి సంసే యుద్ధేలయం యాంతిచ భూమిపాలాః, ధరాధరావారి మవోభవంతి మహీసురాస్సాఘ జనాశ్చనిస్సావ్యః. కార్తిక బ ౬ ఆ. నుంచి అబ్దాంతము వరకు తులా రాశిస్థిఫలం.

తులాం సమాగతేజీవే తద్దైవాఖిల వస్తుని, సర్వాధరిత్రీ సంపూర్ణా ధనధాన్యాఞ్చ వృష్టిభిః.

శనిచారఫలం:-అబ్దాదినుంచి ఆషాఢ శు ౧౩ మం. పర్యంతం ఆర్ద్రానక్షత్రస్థిఫలం. కౌద్రగోర్కీ వైద్యచోర జినతైలిక నాశ కృత్. తదాది అబ్దాంతమువరకు పునర్వసు నక్షత్రస్థిఫలం. ఆది త్యగోర్కీజోపంచ నదసారాష్ట్రినాశకృత్. మిధుసరాశిస్థిఫలం. యుగ్మస్థితేర్కీ తనయే ప్రమదాజనానాం జాయేతసస్య బహుశా వసుధా సువృష్టిః, నష్టాశ్చైత్రేతికయుతా రజకాశ్చచోరాస్సన్యః పారదాశ్చదరదాశ్చ సురాష్ట్రే దేశాః.

సౌరార్థాలు-పుషభ, మిధున, కటక, సింహ, కన్యామాస ములందు అత్యర్ధ, మేష, పుష్యక, మకర మినమాసములందు సమార్ధ, తులా, ధనుః, కుంభ మాసములందు శూన్యాఞ్చ.

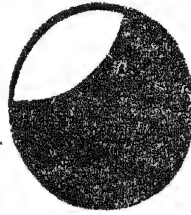
చాంద్రార్థాలు-వైశాఖ, ఫాల్గుణమాసములందు అత్యర్ధ, నిజచైత్ర, జ్యేష్ఠ, మాఘమాసములందు శూన్యాఞ్చ, అధికచైత్ర, ఆషాఢ, శ్రావణ, భాద్రపద, ఆశ్వయుజ, కార్తిక, మార్గశిర, పుష్యములందు సమార్ధ.

మాధ్యనిర్ణయః

అధికచైత్ర బి ౧ గురు (౨౯-౩-౪౫) నుంచి బి ౧౧ ఆది. (౮-౪-౪౫) వరకు పశ్చాదస్తమిత శుక్రమాధ్యము. మార్గశిర శు ౧౦

శుక్ర (౧౪-౧౨-౪౫) నుంచి ఫాల్గుణ శు ౧ సోమ (౪౩-౪౬) వరకు ప్రాగస్తమిత శుక్రమాధ్యము. భాద్రపద శు ౧౩ గురు (౨౦-౯-౪౫) నుంచి ఆశ్వయుజ శు ౧౧ బుధ (౧౭-౧౦-౪౫) వరకు గురుమాధ్యము.

గ్రహణములు

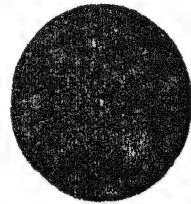

జ్యేష్ఠ శు ౧౫ సోమవారం (ది25-6-45) కేతుగ్రస్త చంద్రగ్రహణం ఆగ్నేయస్పర్శ వాయవ్యమోక్షం.

సిద్ధాంతరీతి దృగ్గణితరీతి
గం-ని గం-ని

ఉదయాది స్పర్శకాల ఘ	౩౩-౪౬	8-6	8-1
మధ్యకాల ఘ	౩౬-౨౬	9-10	9-38
మోక్షకాల ఘ	౩౯-౬	10-14	11-9

గ్రహణమాసఫలం. సస్యాభివృద్ధి చోరనాశం, వారుణ మం డలఫలం సుభిక్షం.

మార్గశిర పూర్ణిమ బుధవారం (ది19-12-45) రాహుగ్రహగ్రస్తాస్తమయ చంద్రగ్రహణం ఈశాన్యస్పర్శ వైర్ బుతిమోక్షం.

సిద్ధాంతరీతి దృగ్గణితం.
ఘ వి గం-ని గం-ని

ఉదయాత్పూర్వం స్పర్శ	౦-౨	7-26	7-3
మధ్యకాలః	౪-౭	9-6	9-46
మోక్షకాలః	౮-౧౫	10-45	10-29

గ్రహణమాసఫలం. అతివృష్టి, వాయవ్య మండలఫలం వ్యాధి పీడాకరం.

జగల్లగ్న వర్షలగ్నముల ఫలములు

బు శు ర చం	లగ్నం	శ రా	శు చం బు	శ రా
కు	వర్షలగ్నం		జగల్లగ్నం	లగ్నం
కే		గు	కే	గు

పూర్వదేశములందు రాజ విహ్వరము, చోరరోగాగ్ని బాధ లున్న, దక్షిణదేశములందు అకాలవృష్టియు అకాలమృత్యుపులున్న, పశ్చిమదేశములందు సుభిక్షము, సకాలవర్ష ములున్న, ఉత్తరదేశము లందలి ధాన్యాదిసర్వవస్తువులకు ధరలు పెచ్చి, కొటకమున్న సంభవించును. జ్యేష్ఠ, శ్రావణ, పుష్య, మాఘమాసములందు, ప్రజలకారోగ్యముగల్గి, పాడిపంటలు వృద్ధినొందును. వైశాఖ భాద్ర పద, కార్తిక, ఫాల్గుణమాసములందు పంటలకర్షణమున్న, ప్రజలకు మారీవిఘ్నావ్యాధిరోగబాధలున్న సర్వధాన్యముల ధరలు పెరుగు టయు తటస్థించును. మార్గశిరమున ఒకదేశమునకు గొప్పలాభమును, ఒకదేశమునకు గొప్పనష్టమును సంభవించును. రెండు చైత్రములు, ఆషాఢ, ఆశ్వయుజ మాసములందు ఒడిదుడుకులు లేక అన్ని విషయ ములు సామాన్యపరిస్థితిలో నుండును.

పంచాంగశ్రవణఫలం

శ్లో॥ కన్యావనీ కాంచనదిగ్గజానాం గవాంసహస్రం సతతం
ద్విజేభ్యః | దత్వాఫలం యల్లభతే మనుష్యః సత్తత్ఫలనశ్చిద్ధి ఫలాని
శృణ్వత్॥

రాజా మంత్రీ సస్యనాథోరసానా మిత్రాస్సార్థం స్వామినో
నీరసానాం అర్హాదీశః కించమేఘాధినాథో దద్యుశ్యేయ శృణ్వత్
తాం తత్ఫలانی॥

మాధ్య పుణ్యదినములు:—నిజచైత్రశుక శవదవ్యాసతీరానాం
పుణ్యదినం, శుక కవీంద్రతీ.పు. శు ౧౩ బు సత్యవీయతీ. పు.
బ ౨ ఆ వాగీశతీ. ప్ర బ ౧౦ సో సత్యవిజయతీ.పు.

వైశాఖ శుకసో విద్యాధిరాజతీ.పు. శుగరశు సత్యాభినవ
తీ.పు. శుకబు సత్యపూర్ణతీ.పు. బరగు రఘువరతీ.పు.

ఆషాఢశుకబు సత్యాధిరాజతీ.పు. బ౩ంమం సత్యాధీశతీ.పు.
శ్రావణశుకబు సత్యపరతీ.పు. బ౨శ రాఘవేంద్రతీ.పు.
భాద్రపదబ౩ంశ మాధవతీ.పు.

కార్తీకశుగంశు వేదనిధితీ.పు. బ౩గు విద్యానిధితీ.పు.
బగరసో పద్మనాభతీ.పు.

మార్గశిరశుగంశు సత్యనిధితీ.పు. శుగంశ సత్యనాథతీ.పు
బ౨ఆ. అక్షోభ్యతీ.పు. బగంశరఘునాథ తీ. పు.

పుష్య బ ౬ బు నరహరీ తీ.పు. బ ౧౨ బు విద్యాధీశతీ. పు.
మాఘ శు ౯ ఆ రామానంద తీ. పు.

ఫాల్గున శు ౫ శు సత్యవరదతీ.పు. బ ౨ మ సత్యబోధతీ.పు.

వైష్ణవ తిరునక్షత్రములు:—అధికచైత్ర శుకసో నందెరుమాళ్
తిరునక్షత్రం శుగంబు శ్రీరంగనాచ్యార్ బ ౯ శ పెరియశియర్
బ ౩౦ గు పెరియపెరుమాళ్.

నిజచైత్ర శు ౩ ఆ ఉయ్యకొండార్ శు ౬ బు ఎంబెరు
మానార్ శు ౮ గు శ్రీచక్రవర్తితిరుమఘనార్ శు ౧౩ బు తేవప్పెరు
మాళ్ శుగరగు మధుకవియార్వార్ శు ౧౫ శు పెరియనంబి తి॥న॥
బ ౧౩ గు వటుకనంబి తిర్

వైశాఖ శు ౧౮ శు అశహసింకర్ శు ౧౫ నమ్మాళ్వార్
జ్యేష్ఠ శు ౧౧ గు పెరియార్వార్
ఆషాఢ శు ౧౫ బు ఆశవందార్

శ్రావణ శు ౩ శు చూడికుడుత్తనాచ్యార్ బ౮గుగణ్ణత్తిర్
ఆశ్వయుజ బంమం వేదాంతదేశిగర్

కార్తీక శురశు మనవాళ్ మహామునితిర్ శు౫శ శ్యేష్ఠ
మొదలియార్ శు ౩ సో పోయిఘయాళ్వార్-తిరుప్పాణియాళ్వార్

మార్గశిర బ౧౩మం తొండరిడిప్పాడియాళ్వార్

పుష్య బ౩ఆ తిరుముడిశయాళ్వార్ బ౬బు కూరత్తాళ్వార్

ఫాల్గు శు౭ఆ నందెరుమానార్ శుగంబు కులశేఖరాళ్వార్
తిరుమలై ఆండాళ్.

మృతికి దుష్టతిధి నక్షత్రాలు

౧, ౨, ౬, ౭, ౧౧, ౧౨, ౧౮, ౩౦ ఈ తిథులును, శుక్ర,
శని, ఆది మంగళవారములును అశుభములు. రోహి, కృత్తి, మృగ,
పున, ఉఫ, చిత్ర, విశా, ఉషా, భరణి నక్షత్రములందు మరణ
మైయడల మూడుమాసములును, ధని, శత, పూభా, ఉభా, రేవతి
నక్షత్రములందైనచో ఆరుమాసములును, ఆ యింటిని వదలవలెను.

వాస్తు పురుషస్థితి

భాద్రపద ఆశ్వయుజ కార్తీకమాసములందు తూర్పుశిరస్సు
గాను, మార్గశిర పుష్య మాఘమాసములందు దక్షిణశిరస్సుగాను,
ఫాల్గున చైత్ర వైశాఖమాసములందు పశ్చిమశిరస్సుగాను, జ్యేష్ఠ,
ఆషాఢ, శ్రావణమాసములందు త్రైశిరస్సుగాను వాస్తుపురుషుడు,
ఎడమప్రక్కను శయనించియుండును, ఆయా మాసములలో అతని
దృష్టి ప్రసరించిన దిక్కులందున్న, పాదములున్న దిక్కునందును
ఇట్లు కట్టరాదు.

గండపురుష స్థితి

వైశాఖ, ఆషాఢ, కార్తీక, ఫాల్గున మాసములందు ఆకాశ
మునను, చైత్ర, భాద్రపద, ఆశ్వయుజ మాఘమాసములందు పాతాళ
మునను, జ్యేష్ఠ, శ్రావణ, మార్గశిర, పుష్యమాసములందు భూమి
యందును, గండపురుషుడుండును, రజోదర్శనము, ప్రసూతి మొద
లగునవి గండపురుషుడు భూమియందుండు కాలములో సంభవించి
నచో విశేషదోషము.

స్త్రీ రజస్వల విషయమైన దుష్ట తిధినక్షత్రాలు

౧, ౪, ౬, ౮, ౯, ౧౨, ౧౪, ౧౫, ౩౦ తిథులున్ను,
ఆది, మంగళ, శనివారములున్ను, భరణి, కృత్తిక, ఆర్ద్ర, పునర్వసు,
ఆశ్లేష, మఘ, పూర్వఫల్గుని, జ్యేష్ఠ, పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర
నక్షత్రములున్ను అశుభములు.

—(ప్రసూతికి దుష్ట నక్షత్రాలు)—

ఆశ్వని, భరణి, కృత్తిక, రోహిణి, ఆర్ద్ర, పుష్యమి,
ఆశ్లేష, మఘ, పూర్వఫల్గుని, ఉత్తరఫల్గుని, విశాఖ, జ్యేష్ఠ, మూల,
పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర, రేవతి నక్షత్రములును, వృశ్చికాలము,
వా.దుర్ముహూర్తకాలము, తిథిసంధి, నక్షత్రసంధి, లగ్నసంధు
లున్ను ప్రసూతికి దుష్టములు.

—(ప్రయాణమునకు తిథ్యాది శూలలు)—

తూర్పు ప్రయాణమునకు : ౧, ౯ తిథులు శని, సోమవార
ములు, జ్యేష్ఠ, ధనిష్ఠానక్షత్రములు, తులా, కుంభలగ్నములు పనికి
రావు. ఆగ్నేయమునకు : ౩, ౧౧ తిథులు, శని, గురువారములు,
మకరలగ్నము పనికిరావు. దక్షిణమునకు, ౫, ౧౩ తిథులు, గురు
వారము, ఆశ్వినీ, శ్రవణములు, మిన వృశ్చికలగ్నములు పనికిరావు.
పడమరకు : ౬, ౧౪ తిథులు, ఆది, శుక్రవారములు, రోహిణి, పుష్య
ములు, ధనుస్సింహులగ్నములు పనికిరావు. వాయవ్యమునకు : ౭, ౧౫
తిథులు, ఆది, మంగళవారములు, మేషలగ్నము, పనికిరావు. ఉత్తర
దిక్కునకు ౨, ౧౦ తిథులు, మంగళ, బుధవారములు, పూర్వఫల్గునీ,
హస్తానక్షత్రములు, వృషభ కన్యాలగ్నములు పనికిరావు. ఈశాన్య
మునకు : ౮, ౩౦ తిథులు, బుధవారము, మిథునలగ్నము పనికిరావు.

—(కార్య సిద్ధి ప్రశ్న)—

ప్రశ్న అడిగే కాలమునందుండు ప్రతిపదాది తిథిని - భాను
వారాది వారమును - అశ్విన్యాది నక్షత్రమును-ఉదయాది రాజాము
లలో తత్కాలగతజామును - ప్రాగాది రా దిక్కులలో ప్రశ్న అడిగే
వారు నిలిచియుండు దిక్కును పట్టున లెక్కించి వొకటిగా చేర్చిన
మొత్తమును రా చే భాగించగా మిగిలిన సంఖ్య ౧-౩-౭ అయితే
ఇరువదియైదు దినములలో కార్యముగను. ౨-౮ కార్యముకాదు.
౪-౬ మూడు దినములలో కార్యముగను. ౫ అయితే శ్రేష్ఠముగా
కార్యముగను.

వర్ష యోగములు ధరలు మొదలగు మానఫలములు

(అధిక చైత్రమాసము)

ఇందు శు ౧ నుండి ౯ లోగా ఖండవృష్టి స్వల్పముగ వర్షించును. పూర్ణిమా ప్రాంతమున దేశభేదముచే సువృష్టి గలుగును. తక్కిన కాలములలో స్వాభావికమైన ఉష్ణాధిక్యత, పశ్చిమవాతారంభమునగును. ధరల విషయమున చెరకు, పసుపు, పంచదారలకు శు ౫ నుండి ౧౦ లోపల ధర పెరుగును. బ ౪ నుండి ౧౧ లోపల తిరిగి పెరుగును. ఇతరకాలములయందు నిలిచియుండును. అమావాస్య ప్రాంతమున ధరలు తగ్గును. పప్పు ధాన్యములు, దూది, గోధుమలకు శు ౧౦ నుండి ౧౫ వఱకు పెరుగును. బ ౧ నుండి ౫ వఱకు తరుగును. బ ౧౦ నుండి ౩౦ వఱకు తిరిగి పెరుగును. వెండి బంగారము మొదలగు లోహములకు శుద్ధములో నిలిచియుండి బహుళమందు పెరుగును. ఇతరములకు సామాన్యముగ నిలిచియుండును.

(నిజచైత్రమాసము)

ఇందు శుక్లపక్షమున వర్ష ముండదు. పశ్చిమ వాయుసహితముగ సుష్ణాధిక్యత కలుగును. ౧౫ ప్రాంతమున స్వల్పమైన ఖండవృష్టియు కల్గి క్రమముగ బహుళమునగూడ సుష్ణాధిక్యతయే కలుగును. ధాన్యము, చెఱకు, గోధుమ, పంచదారలకు శు ౧ నుండి ౬ వఱకు కొద్దిగ ధరలు పెరుగును. అనంతరం ౧౫ వఱకు నిలకడ. తదాది బ ౬ వఱకు మందము. బ ౬ మొదలు ధరలపెంపు. పప్పు ధాన్యములకు శు ౧౦ లోగా ధరలపెంపు. తదాది బ ౬ వరకు ధరలు తగ్గును. తిరిగి మాసాంతమున పెరుగును. దూది, సంచులు మొదలగు నీరసవస్తువులకు శు ౬ వరకు ధర నిలకడగానుండి తదాది ౧౫ వరకు పెరిగి బహుళమున క్రమముగా తరుగును. వెండి, బంగారము లోనుగాగల లోహములకు శు ౧౦ వరకు ధర పెరిగి తదాది బ ౬ వరకు నిలిచి మాసాంతమున తరుగును.

(చైత్రాఖమాసము)

ఇందు, శు ౧౦ వరకు ఎండలు మెండై పశ్చిమ వాతాధిక్యమగును. శు ౧౦ నుండి బ ౧౨ వరకు ఎండలు తగ్గి దేశభేదమున స్వల్పవృష్టి కలుగును. బ ౧౨ మృగశిరా ప్రవేశమయినది మొదలు సువృష్టి కలుగును. ధాన్యము, గోధుమలు, పంచదార, పసుపు, మిర్చి, పొగాకులకు శు ౬ వరకు ధరనిలబడక తదాది ౧౫ వరకు ధరనిలబడును. అనంతరం బ ౬ వరకు మందగించి అటుమీద మాసాంతమున తిరిగి ధర పెరుగును. వెండి, బంగారము, ఇనుము, రాగి మొదలగు లోహములకు శుక్లపక్షమున ఎక్కువధర పెరిగి బహుళమున తరుగును. దూది, పప్పుధాన్యములు, నెయ్యి మొదలగు వాటికి శు ౧౦ వరకు మంచిధర గలిగి తదాది బ ౫ వరకు నిలబడి మాసాంతమున బాగా తరుగును.

(జ్యేష్ఠమాసము)

ఇందు, శు ౬ వరకు సువృష్టిన్నీ తదాది బ ౧౦ వరకు అనావృష్టిసూచనయు మాసాంతమున స్వల్పవృష్టిన్నీ కలుగును. ధాన్యము, గోధుమ, చక్కెర, పసుపు వగయిరాలకు శు ౫ లోగా ధర తగ్గి తరువాత పూజీకామవరకు పెరిగి అనంతరం బ ౭ లోగా నిలిచియుండి మాసాంతమున తిరిగి పెరుగును. పప్పుధాన్యములు నూనె, నెయ్యి, పొగాకు, మిర్చి మొదలగువాటికి శుద్ధమున పెరిగి బహుళమున క్రమముగా తరుగును. వెండి, బంగారము మొదలగు లోహ

జాతులకు శుద్ధమున ధర మాంద్యము. కృష్ణపక్షమున క్రమమైన పెంపున్నా కలుగును.

(ఆషాఢమాసము)

ఇందు శు ౬ వరకు అనావృష్టిగాను నుండి అనంతరమున మాసాంతమున సస్యానుకూలమయిన సువృష్టికలిగి నదీనదములు పుష్కలముగా ప్రవహించును. ధాన్యము, పసుపు, గోధుమలు, చక్కెరలకు శు ౫ లోగా ధరలు మందగించి అనంతరము ౧౫ వరకు బాగా పెరిగి తదాది బ ౭ వరకు క్రమమున తిరిగి మాసాంతమున స్వల్పముగ పెరుగును. పప్పుధాన్యములు, దూది, సంచులు వగయిరాలకు శు ౧౦ లోగా పెరిగి తరువాత బ ౫ లోగా తగ్గును. తిరిగి మాసాంతమున పెరుగును. వెండి, బంగారము మొదలగు లోహజాతులకు మాసమంతయు మంచి ధర యుండును. పొగాకు, మిర్చి, వక్కలు, పచారీదనుసులు వీటికి ౧౦ వరకుమందగించి తదాది బ ౭ లోగా పెరుగును. తిరిగి మాసాంతమున తరుగును.

(శ్రావణమాసము)

ఇందు, శు ౫ లోగా అచ్చటచ్చట స్వల్పవృష్టి కలుగును. తదాది బ ౫ వరకు వానలు చాలతగ్గును. మాసాంతమున సర్వత్ర సువృష్టి కలుగును. ధాన్యము, గోధుమలు, పసుపులకు శు ౭ వరకును ధర నిలిచియుండి తదాది బ ౨ వరకు పెరుగును. తదాది బ ౧౦ వరకు తిరిగి, తిరిగి మాసాంతమున పెరుగును. దూది సంచులు వగయిరాలకు శు ౧౦ వరకు పెరిగి బ ౫ వరకు తిరిగి, తిరిగి మాసాంతమున పెరుగును. వెండి, బంగారాదులకు శుద్ధమున పెంపు. బహుళమున తరుగు, కలుగును. మిర్చి, పొగాకు నెయ్యి, నూనెలకు శుద్ధమున తరుగును. బహుళమున పెరుగును.

(భాద్రపదమాసము)

ఇందు, మాసాదినుండి బ ౨ వరకు దేశమంతట సస్యానుకూల సువృష్టి కలుగును. తదాది మాసాంతమువరకు వషణము ఉండదు. ధాన్యము, గోధుమలు, చెఱకు. పంచదారలకు శు ౫ వరకు ధర మందముగా నుండి బ ౨ వరకు క్రమముగా పెరుగుచు, అనంతరము బ ౧౦ వరకు బాగుగా పెరుగును. కాని మాసాంతమున తరుగును. పప్పుధాన్యాదులకు శు ౭ వరకు పెరిగి, తదాది బ ౨ వరకు మందముగ నిలబడియుండి తర్వాత మాసాంతమునకు పూర్తిగా తగ్గును. దూది, పసుపు, మిర్చి, పొగాకులకు శు ౧౦ వరకు పెరుగుచు, అనంతరము బ ౫ వరకు నిలిచి చివరకు తగ్గును. వెండి బంగారములు శుద్ధములోతగ్గి, బహుళములో పెరుగును.

(ఆశ్వయుజమాసము)

ఈ మాసాదిలో శు ౩ లోగా ఖండశః స్వల్పవృష్టి కలుగును. మిగతా మాసమంతయును వషణములు ఉండవు ధాన్యము, గోధుమ, చక్కెరలకు శు ౫ వరకు పెరిగి తర్వాత బ ౨ వరకు నిలిచి అనంతరం మాసాంతమువరకు ధర పెరుగును. పప్పుధాన్యములకు శు ౮ వరకును మందగించి తర్వాత బ ౭ వరకును వృద్ధియగును. మాసాంతమున తరుగును. వెండి బంగారములకు శు ౫ లోగా తగ్గి తదాది ౧౫ వరకును పెరుగుచు బహుళమున ధరతగ్గును. దూది, సంచులు; పొగాకు, పసుపు, మిర్చి వగయిరాలకు శు ౭ వరకు మందగించి అటుమీద బ ౨ వరకు పెరుగుచు మాసాంతమున తిరిగి తరుగును.

(మార్గశిరమాసము)

శిశువు ప్రాణముతో బుట్టి నాభిచ్ఛేదనకు పూర్వము మృతి పొందినచో, తల్లికి దశరాత్రములు జాతాశౌచము. తండ్రికిన్ని, జ్ఞాతులకున్నూ, త్రిరాత్రము, జాతాశౌచము. అందరకు మృతాశౌచము స్నానమాత్రముచే శుద్ధియగును. మృతప్రసవమైనను, నాభిచ్ఛేదనతర్వాత శిశువు మరణించినను, తల్లిదండ్రులకు జ్ఞాతులకు పదిదినములు జాతాశౌచము. మృతాశౌచము స్నానమాత్రమున శుద్ధి. శిశువు పదిదినములలోగా నెపుడుమరణించినను స్నానమాత్రముతో మృతాశౌచమును, శుద్ధిచేసుకొని జననాదిగా పదిదినములు జాతాశౌచమును పూర్తిగాపట్టనలెను. పదిదినములు దాటినతర్వాత పదియవమాసములోగా శిశువు మరణించినయడల, తల్లిదండ్రులకు త్రిరాత్రాశౌచమున్ను, జ్ఞాతులకు స్నానమాత్రమున్ను, పదియవమాసము మొదలు నాలుగేండ్లు పూర్తియగురేజులోగా శిశువు మరణించినచో, మాతాపితరులకు మూడుదినములున్ను, జ్ఞాతులకు ఒకదినమున్ను ఆశౌచము. పదవసంవత్సరము మొదలు ఉపనయనమయ్యేలోగా బాలుడు వివాహమయ్యేలోగా కన్య మరణించినచో, తల్లిదండ్రులకు జ్ఞాతులకూ మూడుదినములూశౌచము. ఇంకెవరకు ఆతిక్రాంతాశౌచములేదు. అన్నివర్ణములవారికి జాతాశౌచము పదిదినములే. మృతాశౌచము, బ్రాహ్మణులకు ౧౦ క్షత్రియులకు ౧౨ వైశ్యులకు ౧౫ శూద్రులకు ౩౦ దినములు. విదవసంవత్సరంలోగా మరణాశౌచాదిక మన్నివర్ణములవారికి సమానము. విదవవర్ణము మొదలు ఉపనయనమగులోగా, క్షత్రియ వైశ్యుల బాలకమృతియందున్నూ, వివాహమగులోగా సర్వసర్వకుమారీ మరణమందున్నూ, ౧౬ సంవత్సరముల వయస్సులోగా శూద్రకుమారుల మరణమందున్నూ, అందరకు త్రిరాత్రాశౌచము. గర్భిణీ స్త్రీకి, ౩, ౪ మాసముల గర్భప్రావమందు ఆమెకు మాససంఖ్యాతుల్యదినములూశౌచము. భర్తకు స్నానమాత్రము. గర్భిణీకి ౫ మాసములపైన గర్భపాతమైనపుడు ఆమెకు మాససంఖ్యాతుల్యదినములూశౌచము. భర్తకు త్రిరాత్రము జాతాశౌచము. జ్ఞాతులలో ఏకగ్రామవాసులకు మూడుదినములున్ను, అన్యగ్రామవాసులకు ఒకదినమున్ను జాతాశౌచము. గర్భిణీ ఏదవమాసముపైన ఎప్పుడు ప్రసవించినను, మామూలుగా అందరకు పదిదినములు జాతాశౌచము. వివాహమైనస్త్రీలకు తల్లితండ్రులకు సోదర సోదరీలకు పరస్పరమృతియందు త్రిరాత్రాశౌచము. మాతామహా మాతామహీలు మేనత్త మేనమామ పినతల్లి పెత్తల్లి అత్తమామలు అల్లుడు వీరల మరణమందు ఎచటనున్నను మూడుదినములూశౌచము. మేనత్తభర్త మేనమామభార్య పినతల్లి పెత్తల్లులభర్త మేనల్లుడు బావమరిది వీరలమరణమందు సన్నిధిలో త్రిరాత్రము అ సన్నిధానమున పక్షిణి. స్త్రీలకు తమ తల్లిదండ్రుల సవతితల్లి సోదరుడు కుమార్తె అల్లుడు వీరల మృతియందు ఎచ్చటనున్నను త్రిరాత్రాశౌచము. స్త్రీలు తమ సోదర సోదరీలపుత్రులకు పితామహా పితామహీలకు సోదరీలకు సవతిసోదర సోదరీలకు మాతామహా మాతామహీలకు మేనత్త మేనమామ పినతల్లి పెత్తల్లులకు సన్నిధానమున ఒకరోజు అ సన్నిధానమున స్నానమాత్రము. పక్షిణియనగా, రాత్రి మరణవిషయములో రెండురాత్రులు ఒక పగలున్నూ, పగటి మరణవిషయములో రెండుపగళ్లు ఒక రాత్రియునని యర్థము. అసగోత్రాశౌచము, ఆయాకాలము దాటిన తర్వాత స్నానమాత్రమే. దశరాత్రజ్ఞాతులు, దశాహానంతరం మూడుమాసములలోగా విన్నచో త్రిరాత్రమున్నూ, ఆరుమాసములలోగా

విన్నచో, పక్షిణిన్ని తొమ్మిదిమాసములలోగా విన్నచో ఒక రోజున్ను, ఆపైని స్నానమాత్రమున్ను అతిక్రాంతశాచము. ఆశాచ సన్నిపాతమున రెండును సజాతీయములైనపుడు పూర్వా శాచముతోనే కుద్ధి. త్రిరాత్రమృతాశాచముకంటె దశరాత్రమృతా శాచమున్ను, దశరాత్రజాతముకంటె దశరాత్రమృతమున్ను, త్రిరాత్ర మృతముకంటె దశరాత్రజాతమున్ను, బలవత్తరములు.

సు ము హూ ర్త ము లు

విజృంభిత శు ౩ ఆ రోహిణీయుక్త మిహం; శు ౪ సోమ్యుగ వృశ్చికం; శు ౧౦ ఆ మఘ వృషభం; శు ౧౩ బు హస్త వృషభం; శు ౧౩ బు హస్త వృశ్చికం; శు ౧౩ చిత్ర మిహం; బ ౨ ఆ అనూరాధ వృషభం.

వైశాఖ శు ౨ ఆ రోహిణీయుక్త కటకం; శు ౯ ఆ ఉభయంభం; శు ౧౨ బు చిత్ర కటకం; శు ౧౨ బు చిత్ర కుంభం; శు ౧౩ గు స్వాతి కటకం శు ౧౩ గు స్వాతి కుంభం.

జ్యేష్ఠ శు ౩ బు పుష్య మకరం; శు ౫ శు మఘ సింహం; శు ౧౦ బు చిత్ర సింహం; శు ౧౧ గు స్వాతి సింహం; శు ౧౧ గు విశాఖ మకరం; శు ౧౩ శ అనూరాధ మకరం; బ ౨ బు ఉషా మకరం; బ ౩ గు శ్రవణం మకరం; బ ౪ శు ధనిష్ఠ మకరం; బ ౫ శ శతతార మకరం.

క్రావణ శు ౫ సో చిత్ర కన్య-మిహం; శు ౮ గు అనూరాధ మిహం; శు ౧౨ సో ఉషా మిహం; శు ౧౪ బు ధనిష్ఠ మిహం;

బ ౩ శ ఉభా మిహం; బ ౩ ఆ ఉభా కన్య; బ ౩ ఆ రేవ మిహం.

ఆశ్వయుజ బ ౪ బు రోహిణీ వృషభం; బ ౫ గు మృగశిర వృష భం; బ ౭ శ పుష్యమి వృషభం.

కార్తిక శు ౩ గు మూల కన్య; శు ౫ శ ఉషా సింహం శు ౬ ఆ శ్రవణం కన్య-వృషభం; శు ౧౦ గు ఉషా కన్య; శు ౧౩ శ ఆశ్వలి సింహం; బ ౨ బు మృగ సింహం; బ ౪ శు పుష్య కన్య; బ ౧౦ గు హస్త కన్య.

పౌర్ణిమ శు ౩ బు రేవ కన్య; శు ౬ శ రోహి కన్య మకరం; శు ౧౧ బు పునర్వసు; మేషం; బ ౩ బు చిత్ర మేషం; బ ౫ శు అనూరాధ మేషం; బ ౫ శు తుల మకరం.

గ్రా మా ర్య ణం

గ్రామనక్షత్రం మొదలు యజమాని నక్షత్రంవరకు లెక్కించగా, మొదటి ౫ కు ఫలము ధనలాభం, తదాది ౪ ధననాశనం, తదాది ౫ ధనవృద్ధి, తదాది ౬ దారిద్ర్యము, తదాది ౧ ప్రాణహాని, తదాది ౪ సంపత్తు, తదాది ౨ ధనవృష్యము, తదాది ౧ ధననాశనం- అని ఈరీతిగా ఫలముల నెరుగవలెను.

సూచన:— ఏటావలె పీఠికయందు ఫలబోధకములగు సంస్కృత శ్లోకములకు తెలుగున తాత్పర్యము వ్రాయకపోవుటకు క్షమింపు కరవే కారణము. కావుననే అనేక ఇతర విషయముల వైతము క్లుప్తపఱుపబడియె.

గౌరీపంచాంగం కాలము ౧-కి గడియలు ౩౫. ఘంట ౧ నిమిషములు ౨౦

పగటి ముహూర్తములు

రాత్రి ముహూర్తములు

వారములు	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
౧	ఉద్యో	అమృ	రోగం	విషం	ఉద్యో	రోగం	విషం
౨	లాభం	విషం	ఉద్యో	అమృ	విషం	జ్వరం	అమృ
౩	విషం	ఉద్యో	జ్వరం	శుభం	జ్వరం	అమృ	జ్వరం
౪	అమృ	లాభం	లాభం	ఉద్యో	లాభం	కలహం	ఉద్యో
౫	శుభం	జ్వరం	అమృ	రోగం	అమృ	లాభం	శుభం
౬	ధనం	అమృ	ఉద్యో	శుభం	విషం	సుఖం	లాభం
౭	అమృ	లాభం	విషం	ధనం	కలహం	ధనం	ధనం
౮	విషం	ధనం	లాభం	అమృ	జ్వరం	అమృ	లాభం

వారములు	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
౧	శుభం	రోగం	జ్వరం	లాభం	సుఖం	అమృ	విషం
౨	అమృ	లాభం	ఉద్యో	రోగం	రోగం	జ్వరం	ఉద్యో
౩	జ్వరం	ధనం	కలహం	విషం	కలహం	కలహం	శుభం
౪	రోగం	ఉద్యో	లాభం	ఉద్యో	లాభం	లాభం	అమృ
౫	కలహం	రోగం	రోగం	శుభం	ఉద్యో	శుభం	కలహం
౬	లాభం	అమృ	లాభం	లాభం	జ్వరం	ధనం	రోగం
౭	ఉద్యో	విషం	ఉద్యో	ధనం	లాభం	అమృ	అమృ
౮	రోగం	జ్వరం	ధనం	లాభం	ఉద్యో	విషం	లాభం

నవగ్రహములు ద్వాదశస్థానములయందుండునపు డిచ్చెడి గోచారఫలమును తెలియజేయు చక్రము.

గ్రహములు:-	రవి:	చంద్ర:	కుజ:	బుధ:	గురు:	శుక్ర:	శని:	రాహు:	కేతు:
౧	స్థానచలనం	సౌజన్యం	భేదం	బంధం	గమనం	ఆరోగ్యం	అఫలం	భయం	భయం
౨	భయం	వ్యయం	వ్యయం	లాభం	ధనలాభం	భాగ్యం	హాని	కలహం	విరోధం
౩	సంపత్తు	లాభ:	లాభం	వ్యయం	ఆపత్తు	సౌఖ్యం	సంపత్తు	సౌఖ్యం	సుఖం
౪	మానభంగం	రోగం	శత్రుపీడ	శత్రుభయం	నాశనం	సుఖం	కుక్షిరోగం	మానహాని	మానహాని
౫	భయం	కార్యనాశనం	రిపుభయం	దారిద్ర్యం	సంపత్	పుత్రలాభం	బుభుక్షు	ధనవ్యయం	ధనక్షయం
౬	శత్రుక్షయం	ధనం	ధనలాభం	భూమణం	క్షేళం	మానహాని	లక్ష్మి	సుఖం	సుఖం
౭	దేహపీడ	లాభ:	కలహం	వ్యసనం	ఆరోగ్యం	క్షేళం	రాజదండం	భయం	భీతి
౮	రోగం	వ్యయం	భయం	సంతోషం	హాని	భయం	దుఃఖం	మృత్యువు	హాని
౯	భయం	వ్యాకులం	వ్యయం	దుఃఖం	ధనాగమనం	ధనలాభం	రోగం	సంతాపం	కలహం
౧౦	లాభం	లాభం	చలనం	శుభం	హాని	హాని	జాడ్యం	కలహం	విరోధం
౧౧	ఆరోగ్యం	సుఖం	లాభం	సుఖం	సంతోషం	సౌఖ్యం	లాభం	లాభం	ధనాగమ:
౧౨	వ్యయం	దుఃఖం	రోగం	వ్యయం	పీడా	లాభం	క్షేళం	హాని	హాని

[illegible]

కుజచార:	బుధచార:	,, ఆశ్వినక్రిబుధుల దిగు-వక్రారంభః శ-ఆశ్వినక్రిబుధుర	పశ్చాద్ధిప్రమతిః గమం-రేవగవక్రిసుక్ర గరి-ప్రోగుదితః ,, ఉభారవక్రిసుక్రగ	ర సి బు			శరా
కుగ్ర-ధనికమంభేర గంకు-ధరకుజ గమం-శతగమజ బిశ-శతశుజగ బు-శతకమజగ గంసో-శతగమజగ	శుగు-పశ్చాదుదితః రశ-రేవగబుధర ఓసో-రేవబుధర శు-వరేకబుధ గరి-రేకబుధ గమ-అశ్వగమే బురగ బుసో-పశ్చాద్ధిప్రమతిః	గురుచారః శుగు-ఉభవక్రిగురుక శుక్రచారః శుగు-రేవకమక్రిసుక్ర బుగు-రేవకమక్రిసుక్ర	శనిచారః శుగు-సో-ఆర్ద్రగి బుజ్య శనిగ రామశేతుచారా నష్టః		కుగ్ర-ధనికమంభే కుజః శుగు- మేషే బుధః		
				శ			గు

[illegible]

(శ్రీ) పార్థివ సంవత్సర శ్రైశాఖమాసః శాలివాహన శకః ౧౮౬౭ కల్యాణి ౫౦౮౬ ఘనశీ ౧౩౫౮ మూణ ౧౯౪౫

[illegible]

కుజచారః శుభ్ర-ఉభావకుజరద దను-రేవగమజ గగమం-రేవమజగి గగశ-రేవమజగగ బరగు-రేవమజగ గసో-అశ్వగమేమజర గరశ-అశ్వమేమజగ బుధచారః శుగళ-అశ్వమేమజగ	సిసో-అశ్వమేమజగ దగు-అశ్వమేమజగ రశ-భరగమజగ గంసో-భరమజగ గమ-భరమజగ గరశ-భరమజగ సిసో-అశ్వమేమజగ గరశ-అశ్వమేమజగ బుధచారః శుగళ-అశ్వమేమజగ	గగ-అశ్వమేమజగ రశ-భరగమజగ గంసో-భరమజగ గమ-భరమజగ గరశ-భరమజగ సిసో-అశ్వమేమజగ గరశ-అశ్వమేమజగ బుధచారః శుగళ-అశ్వమేమజగ	గంసో-రేవమజగ గగశ-రేవమజగ బరగు-రేవమజగ గసో-అశ్వమేమజగ గరశ-అశ్వమేమజగ బుధచారః శుగళ-అశ్వమేమజగ	శుభ్ర-ఉభావకుజరద దను-రేవగమజ గగమం-రేవమజగ గగశ-రేవమజగ బరగు-రేవమజగ గసో-అశ్వగమేమజర గరశ-అశ్వమేమజగ బుధచారః శుగళ-అశ్వమేమజగ
--	---	--	---	---

[illegible][illegible]

శ్రీ పార్థివ సంవత్సర ఆషాఢమాసః శాలివాహనశకః ౧౮౬౭ కల్కాది శింక ౩౫వలీ ౧౩శిర మాణ ౧౯౪౫

[illegible]

కుజచారః	3గు-అ-శ్రేణిబుధృ3౬	గురుచారః	బ3బు-మృ3మిధుగ౬				
శుభ-కృకుజ3౦	౫శ-అ-శ్రే3బుధృ౫	శుభమం-ఉభ3గు౫౨౬	౬సో-మృ3శుక్ర౧3		కు	శు	ర శ
2సో-కృ౨వృకుజ౧౫	౮మం-అ-శ్రే౮బుధృ౨౮	బ౧3సో-ఉభ౮గు౫3	౯గు-అ-శ్ర౯గుశుక్ర౧౦				
౧౨శ-కృ3కుజ౮	౧౧శు-మ-శు౧సి౦౨౫	శుక్రచారః	౧౨ఆ-అ-శ్ర౯౨శుక్ర౨				
౧౫బు-కృ౮కుజ౫౫	౧3సో-మ౨బుధ౮౨	శు3గు-శో౨శుక్ర౨౨	3౦మం-అ-శ్ర౯3శుక్ర౫౫		శు3సో-క౬ర		
బ౬సో-శో౧కుజ౫౦	బ౮శ-మ3బుధ౮3	౬ఆ-శో3శుక్ర౨3	శనిచారః		శు3సో-వృకు	బు	
౧౧శ-శో౨కుజ౮౮	౫ఆ-శ-శ్చ౨౮౨౨మితః	౯బు-శో౮శుక్ర౨౮	శు౧౨శ-ప్రాగుదితః		శు౧౧శు-సింబు		
బుధచారః	౮వక్ర౮౦౮ః	౧౨శ-మృ౧శుక్ర౨౨	శు౧౮మం-పునగశని౮3		బ3శు-మిధుశు		
శు౧గుం-అ-శ్రే౧బుధ౨౬	౧౨ఆ-మ౨వక్రీబుధ౧౨	౧౮మం-మృ౨శుక్ర౧౯	రాహుశేతుచార౨౨౨౨				

[illegible][illegible]

అక్టోబరు నెల 1945

మజచారః	ఽబు-పూఢబుధరం	గంబు-హరిబుధరం	ఔగు-అశ్శేరిశుక్రరి	బరిసో-పునరిశరిర
శుగమం-అద్వైతమజర	రశ-పూఢబుధరం	గరళ-హరిబుధర	఑-మరింహేశుగళ	రామశ్శేరిచారసంస్తః
఑-అద్వైతమజర	గంసో-పూఢరిబుధరం	రింశ-విరిబుధరం	గంబు-హరిశుక్రరి	
బగళ-అద్వైతమజర	గంబు-పూఢరిబుధరం	గురుచారః	గంశు-మరిశుక్రరి	మశర
ఔ-అద్వైతమజర	గంశు-ఉవగబుధరం	శుగళ-హరిగురుఽ	బరిసో-మరిశుక్రరి	శు
గరళ-పునరమజర	బౌత-ఉవగనాథరం	శుగరిగు-హరిగురుఽ	ఽగు-పూఢరిశుక్రరి	
బుధచారః	రమం-ఉవగరిబుధరం	ఽత-హరిగురుఽ	఑-పూఢరిశుక్రరి	రబు
శుగళ-మరిబుధరం	ఽగు-ఉఢరిబుధరం	శుక్రచారః	గంబు-పూఢరిశుక్రరి	
రసో-మరిబుధరం	రశ-హరిబుధరం	శుగళ-అశ్శేరిశుక్రరి	గరళ-పూఢరిశుక్రరి	గు
ఽమం-పాగ సమితః	గంసో-హరిబుధరం	రసో-అశ్శేరిశుక్రరి	శరిచారః	

7	౧౧	౨	శుక్ల-౧౨-౩ ౭ చి ౩ ౫-౨౨ ర౮-౩ ౫ బ౧౨-౩ ౭ రా ౨౧-౨౧ త్యార-౨౬ అహూర్-౩ ౨౫ రవి ౭-౩ ౮ త్యాయ
8	౨౨	౩	ద్విసాగ-౩ ౩ చాగ-౫ ౫౫ ౫౦-౭ కాగ-౩ ౩ రా ౨౭-౫ ౫ త్యార-౨౬ తృతీయతిథిః భోగ-౩ ౫ లకాజ్
9	౨౩	౪	త్రిమం ౨౨-౫ ౫ విశాగ-౨౪ ప్రిగ-౩ ౩ గ౨౨-౫ ౫ శేగ-౫ ౫ రా ౨౯-౫ ౭ త్యార-౨౪ తూన్యతిథిః ప్రదోమః భోగ-౨౫
10	౨౪	౫	చలిబు ౨౭-౫ ౩ అమాగ-౩ ౩ ఆయుగ-౩ ౩ భ౨౭-౫ ౩ శే౩-౪ ౫ పృష్ఠాభా ౫ అహూర్-౨౬ చిగరవి ౨౯-౫ ౫ చతుగ్
11	౨౫	౬	పంగు ౩౨-౫ ౩ జ్యేష్ఠ-౪ ౫ సాగ-౩ ౩ బా ౩౨-౫ ౩ భ౨౭-౫ ౩ త్యార-౨౧ ఉపా ౫ ప్రతంగుడు పంచమి భోగ-౪ ౫ త్రి భోగ-౫ ౫
12	౨౬	౭	మల్ల ౩౫-౫ ౩ మా ౬౦-౧౦ శ౨౭-౪ ౦ కా౩-౪ ౭ రా ౩౦-౧౦ త్యార-౧౬ సర్వతిథ్యాజ కు. వే శ వే. ఉభయ
13	౨౭	౮	సశ్శ ౩౭-౩ ౩ రమా-౩ ౩ ౪ అతిగ-౨౩ గ౬-౩౦ శే౩-౪ ౫ ది౨౯-౦ త్యార-౧౨ అహూర్-౨౯-౨౦ చి౨ రవి ౫౧-౨౦
14	౨౮	౯	అతి౩౮-౨౫ పూ ౫౬-౪ ౭ సకర-౫ ౭ భ౨౭-౦-౨౭-౨౨ త్యార-౭౬ యుగ్ధ హోమః గ౭ గౌరీ ప్రథం రా. వే. శే.
15	౨౯	౧౦	క్రాం. దుగ్ధాష్టమి భోగ-౩౩ మహానమి శేవుత్పాదనం సరస్వత్యుద్వాసనం సుదత్తా ప్రతంభం-౨౩
16	౩౦	౧౧	సాగ ౩౭-౫ ౩ ఉపా ౩౨-౩౨ పృగ-౩౬ బా౮-౧౨ ది౧౮-౩ ౭ త్యార-౨౫ సోచిమమన్వాదిః దుగ్ధాపూజ బలిదానం
17	౧	౧౨	దిమం ౩౬-౧౨ శ౨౯-౩౩ భూగ-౨౦ తై౭-౮ ది౧౮-౫ ౭ త్యార-౫ ౭ బుద్ధజయంతీ ౫ జయదశమి శమిపూజ భోగ-౧౩
18	౨	౧౩	విబు ౩౩-౨౮ భ౨౯-౨౬ గ౭ ౩౬-౬౪ ౪-౫ ౩ ది౨౫-౫ ౬ త్యార-౫ ౩ అహూర్-౧౦ చి౩ తులాయాం రవి ౧౨-౩౯
19	౩	౧౪	ఉదయ ప్రభృతి, ఘ౨౭-౩౯ సర్వం ౫ కాలం పక్షి సర్వేషా మేకాదశి గోపద్యుతారంభః న్యాయో-౩ చగం
20	౪	౧౫	ద్వా ౫౨౯-౩౯ శ౨౬-౪ ౬ వృ౩౦-౨౫ ౧౩-౩ ౩ ది౨౭-౬ త్యార-౫ ౦ శ౨౭ భ౨౯ తాపనం గోద్వాదశి శద్ధునాభద్వాదశి
21	౫	౧౬	ప్రదోమః వైశృతిమధ్యకా ౨౦-౩౫ తుల భోగ-౧౫ చగం [వే. భోగ-౫ ౫ చగం
22	౬	౧౭	శ్రీ ౨౫-౧౫ భూభాగ-౧౫ గృ౨౩-౨౮ తై౨౫-౧౨ ది౨౬-౫ ౭ త్యార-౪ ౭ శ్రీయోదశితిథిః అనన్యాయనమత్పయం ర.
23	౭	౧౮	చతుశ్శ౯-౪ ౭ ఉభాగ-౧౨ ౫౬-౨౪ వ్యాగ-౧౯ వగ-౪ ౭ రాం-౯ త్యార-౪ ౫ అహూర్-౪ ౭ చిత్రక రవి ౩౪-౨౮
24	౮	౧౯	తిథిద్వయం కాశాదీపూజ శోభాగీత్రతం అక్షక్రీడా భోగ-౫ ౫ చగం [భోగ-౪ ౩ చగం
25	౯	౨౦	౦ పూ ౪౧-౪ ౭ శ౨౫-౧౩ హర్ష ౮-౪ ౩ బగ-౪ ౭ రా ౧౪-౫ ౫ త్యార-౪ ౩ ప్రతిపత్తిః సర్వసా ౫ లయాగః
26	౧౦	౨౧	కృ ౫౨-౪ ౭ భ౨౮-౫ ౫ వృజం-౫ ౭ సి౨౭-౧౦ కా౮-౬ ది౧౫-౩౦ త్యార-౪ ౩ అమాన్యశయన ప్రతం చాతుర్మాస్య
27	౧౧	౨౨	ద్వితీయా భోగ-౩౩ చగం ౫ ౩-౫ ౫ అహూర్ చంద్రోదయోమా ప్రతం ప్రదోమ భావః భోగ-౨౧ చగం
28	౧౨	౨౩	ద్వి ౫౨౯-౪ ౭ వీష్ణుగ-౪ ౭ శృగ-౪ ౭ గ౭-౪ ౭ ది౧౬-౫ ౧ త్యార-౪ ౭ అహూర్ ౨౮-౫ ౬ స్వాగరవి
29	౧౩	౨౪	గ ౫ ౫౦-౩౮ శ౨౯-౫ ౭ వీ౩౭-౫ ౭ బ౨౩-౨౩ ది౨౭-౧౨ త్యార-౪ ౭ రా ౨౫-౧౮ త్యార-౪ ౭ శృష్టికా ౫ చతుగ్
30	౧౪	౨౫	౨౦ పంగు ౫-౩౯ మృ౩౭-౩౭ ప౩౦-౪ ౭ కా౮-౮ రా ౨౮-౫ ౧ త్యార-౫ ౦ సుర పంచమి భోగ-౦ చగం [భోగ-౧౦
31	౧౫	౨౬	౨౧ మల్ల ౪౧-౨౦ ఆర్ద్ర ౩౫-౧౨ ౨౪-౧౦ గ౧౩-౨౯ శేగ-౩౩ పునస్తాభ్యాః రా క్రాం శే వే ప్రదోమ భావః భోగ-౩౯
32	౧౬	౨౭	౨౨ సశ్శ ౩౮-౪ ౭ పు౩౩-౨౧ గ౮-౨౩ భ౨౯-౪ ౭ ది౧౮-౧౧ త్యార-౫ ౩ రా ౨౪-౧౯ త్యార-౫ ౭ అహూర్-౪ ౭ స్వాగరవి
33	౧౭	౨౮	౨౩ అతి౩౫-౪ ౭ పు౩౩ ౨-౩౯ సాగ-౧౮ బా ౬-౫ ౬ త్యార ౫ పుష్కరాభా ౩౭ ౧౩-౨౮ క్రాం శ౨౭ క్రాం భోగ-౩౮
34	౧౮	౨౯	౨౪ సాగ ౩౮-౪ ౭ శ౨౩-౩౩ భ౨౯-౬ తై౨౫-౧౨ ది౧౮-౫ ౭ త్యార-౨భోగ-౧౬ ప్రతిపత్తి మధ్యకా ౨౩-౪ ౭ భోగ-౫
35	౧౯	౩౦	౨౫ దిమం ౪౧-౪ ౭ మ౩౪-౪ ౭ గుగ్గ ౫-౫ ౭ వగ-౪ ౭ ది౧౮-౫ ౭ త్యార-౭ రా ౨౬-౫ ౭ అహూర్-౪ ౭ స్వాగ రవి ౩౩-౧౨
36	౨౦	౩౧	౨౬ విబు ౩౬-౧౬ పూభ౩౭-౩౩ భ౨౩-౩౭ బ౨౩-౩౭ రా ౨౮-౭ త్యార-౧౬ సర్వేషా మేకాదశి భోగ-౫ ౫ చగం [భోగ-౪ ౭
37	౨౧	౩౨	౨౭ ద్వా ౫౨౯-౫ ౫ ఉభగ-౩౮ వి౨-౨౧ కా౭-౩౫ శేగ-౩౩ పునస్తాభ్యాభావః గోవత్సద్వాదశి ఉభయ ప్రదోమః
38	౨౨	౩౩	౨౮ శ్రీశుక-౪ ౭ సూర-౪ ౬ వై౨-౨౫ ౧౦-౪ ౭ ది౧౮-౨౬ త్యార-౨౦ అహూర్-౩౮ స్వాగరవి ౫౨-౨౭ భోగ-౩౩
39	౨౩	౩౪	౨౯ చతుశ్శ౨-౨౬ వి౨౨-౪ ౬ వృ ౨-౩౦ భ౧౫-౪ ౭ ది౧౮-౨౬ త్యార-౨౪ అనన్యాయనమాసశివరాత్రి సరకచతుర్దశి
40	౨౪	౩౫	౩౦ చంద్రోదయోమా ప్రతం ప్రదోమ భావః భోగ-౨౧ చగం
41	౨౫	౩౬	౩౧ అతి౩౫-౪ ౭ స్వాగ-౧౮ ప్రి౩-౩౩ గచతు౨౦-౨౬ ది౧౮-౧౨ త్యార-౨౬ ౫ ౫ పిండపితృయజ్ఞః దీపావళిః పూర్ణాక్షర సం

మజచారః	గురుచారః	గృహచారః	మూరకేతుగం
శుభశు-పునశుజగం	శుభసో-మారగు౩౩	బరబు-మ౩౩౩౩౩	మూరకేతుగం
౧౩శు-పునశుజగ౩౯	శుభగంబు-పాగుదితః	౭౭-సూరశు౩౧౭	మూరకేతుగం
బ౭౭-పునశు౩౩౩౩	బ౭౭-పాగుది౩౩	౯సో-చిగశు౩౫౯	మూరకేతుగం
బుధచారః	శుభచారః	౧౨౫-చి౨శు౩౫౯	మూరకేతుగం
శుభసో-చి౨బు౩౫౦	శుభసో-ఉభగశు౩౨౨	౩౦౨-చి౩తుల-శు౩౨౩	మూరకేతుగం
౪బు-చి౩తుల౪౪౪	౫గు-ఉభ౨౭ న్యాయ	శనిచారః	మూరకేతుగం
౬శు-చి౩బు౩౩౭	౭౭-ఉభ౩౩శు౩౫౪	బ౧౨గు-శనివక్తారంభః	మూరకేతుగం
౮౨-స్వాగంబు౩౩౧	౧౦మం-ఉభ౩౩శు౩౫౯	రామశుకేతుచారా	మూరకేతుగం
౧౦మం-స్వా౨బు౩౨౬	౧౩శు-మ౧శు౩౫౪	బ౧౨గు-ఆర్ద్ర౨రామః	మూరకేతుగం

[illegible][illegible]

(శ్రీ) పార్థివ సంవత్సర పుష్యమాసః శాలివాహనశకః ౧౮౬౭ కల్వ్యాది గిరి౮౩ ఛనల్లీ ౧౩౫౫ మూణ 1946

[illegible][illegible]

శ్రీ జనరి 1946	8	౨౧	౨	పొ-ప్రతి ౩౭-౫౩౫౭-౨వరీ౩౬-౩బ౭-౫౩ ౮౧౫-౨౮త్యా౩-౫౭చంద్రోదయః సమశ్చింకః మాఘస్నా నారంభః వైధృతిమధ్యకాలః ౩-౨౦భోగ-౨౯చ౨౯ [భోగ-౧౯చగరబుల్లవల్
	4	౨౨	3	ద్విసో౫-౫౫౪౭౨౫-౧౬ ప౩౦-౫౮ క౫-౫౫౪౭౨౫-౨౩ త్యా౩-౫౩ సౌభాగ్యమందరీవతం గుడలవణదానం
	5	౨౩	౪	త్యమం౨-౫౫౫౭౨౫-౨౩ పూభా౨౩-౩౪ శి౨౫-౯౫౭-౫౫౮౧౮-౭ త్యా౩-౫౦ ఆహః౨౮-౨౬ ధనిరవిః క౬-౫౬ఆవము కుండచతుర్థి సోపపదం ప్రదోమః భోగ-౧౦చ౨
	6	౨౪	౫	పం బుగ-౨౭ఉభ౨౧-౦౯౧౮-౪౧బ౭౬-౫౨౨౦-౫౪ త్యా౩-౪౭శ్రీపంచమి భోగ-౦చ౩
	7	౨౫	౬	మ గుర-౭శేగ౭-౪౪సాగ-౩౯క౨౧౦-౪౭త్యా౩భావః ప్రదోమభావః భోగ-౫౧చ౪
	8	౨౬	౭	స సుర-౧౭ఆశ్వగ-౫౫౪౭౪౯-౫౫౭౨౦౧౧౬-౧౭౪౪-౩౩ త్యా౩-౪౫౮౭-౫౦త్యా౩-౪౪ వై వస్వత మన్వాదిరథసప్తమి సూర్యచంద్రవ్రతం సోపపదంభోగ-౪౧
	9	౨౭	౮	చ శ౩౭-౨౦భ౯-౫౧బ౪౮-౩౨భ౧౦-౧౮౮౯-౧౨త్యా౩-౪౩ ఆహః౨౮-౩౪ధనిరవిః ౩-౫౨ఆహఃధ్యాఃభీష్ట ప్రమి వ్యతీపాత మధ్యకాలః ౧౦-౧౧భీష్టపంచకవ్రతంభోగ-౩౨
	10	౨౮	౯	చ శ౩౧-౨౬శ్శృగ౫-౪౧బ౪౮-౪౨౪౮-౨౩౮౧౪-౨౩త్యా౩-౪౪భోగ-౨౨చ౭
	11	౨౯	౧౦	చ సో౨౫-౪౫౮౦౧-౩౮మ౫౬-౮౫౭ ౩౩-౬౫౨౫-౪౫౬౧౪-౪౪త్యా౩-౪౫౬౪మితిథిః నుదశావ్రతంభోగ-౧౩
	12	౩౦	౧౧	చ మం౨౦-౩౦ఆశ్వగ౫-౩౩౭౫౬౨౫-౫౨భ౨౦-౩౦దిగ౭-౩౯ త్యా౩-౪౭ఆహః ౨౮-౪౦ధని౩ కుంభ రవిః ౨౧-౫౭తిథిద్యయం ఉదగ-౫౭ప్రభృతిప్రవేశ పర్యంతం హరిపదపుణ్యకాలః సర్వేషాంభీష్టకాదశీ తిఃపద్మ వ్రతం రా.క్రాం. మకరభోగ-౩చ౯ [ప్రదోమః కు క్రాం.శి క్రాం.కే.వే.వే.భోగ-౫చ౧౦
మార్చి 1946	13	౧	౧౨	చ బుగ౫-౫౧పుస౫౨-౩శ్రీగ౯-౮౪౧౫-౫౧౬౨౩-౧౮త్యా౩-౫౦త్రయోదశీతిథిః వరాహన్వాదశీ సోపపదం
	14	౨	౧౩	చ గుగ౫-౫౨పుమ౫౨-౨౩ ఆయుగ౩-౨తైగ౧-౫౮దిగ౧-౩౦త్యా౩-౫౩ఆనధ్యయనశ్రీశ్చవరాహాభోగ౩-౫౬
	15	౩	౧౪	చ తుగ౯-౩౪శ్రేర౯-౪౬స౪౭-౧౦౪౯-౩౬౨౨-౪౪త్యా౩-౫౭ఆహః౨౮-౪౬ధని౪౪౩౮-౩౮౪౪౪.వే భోగ౩-౪౮
	16	౪	౧౫	చ పుగ౭-౧౨౪౨౦-౨౦శో౩-౮౨తి౫౬-౧౨బ౭-౧౨౬౨౦-౩౪త్యా౩-౨౮యాశ్వాస్త్ర మా సి స్వా భోగ౩-౩౯
	17	౫	౧౬	చ ప్రతి౩౬-౩౫పు౫౨౬-౬౫౫౬-౪౭క౨౬-౩౫౬౧౦-౫౫త్యా౩-౭వ్యతీపాత మధ్యకాలః ౨-౨౮భోగ౩-౩౧
	18	౬	౧౭	చ సో౭-౧౦ఉభ౫౬-౨౭పు౫౬-౧౦౫౭-౧౦౬౧౦-౫౯త్యా౩-౧౨ఆహః౨౮-౫౨శతగరవిః ౫౬-౪౬భోగ౩-౨౩
	19	౭	౧౮	చ మం౯-౭హ౫౯-౧౨శూ౫౪-౩౩భ౯-౭దిగ౭-౨౯త్యా౩-౧౭మినాయనం ప్రదోమః భోగ౩-౧౪చ౧౬ [చ౧౫
	20	౮	౧౯	చ బుగ౨-౧౫చి౬౦-౧౦౫౦౫౪-౪౯బ౪౧౨-౧౫౭౧౦-౧౮త్యా౩-౨౨పంచమితిథిః భోగ౩-౬చ౧౭
	21	౯	౨౦	చ గుగ౬-౨౫చి౪-౫౦పు౫౬-౪౪తైగ౬-౨౫౬౨౦-౧౫త్యా౩-౨౪వస్తీతిథిః గురూపంచమి వైధృతిమధ్యకాలః ౪౩-౧౮ భో౨-౫౭చ౧౮ [పద్మకయోగః ప్రదోమః ర వే భో౨-౪౯చ౧౯
	22	౧౦	౨౧	చ శు౨౧-౨౨శ్వాగ౧౦-౫౩ధ౫౬౭-౪౪౨౧-౨౨౬౨౬-౨౪త్యా౩-౨౬ఆహః౨౯-౦౪త౨౪విః గ౪-౪౪శూ౪తిథిః
మార్చి 1946	23	౧౧	౨౨	చ శ౨౬-౪౩విశాగ౭-౨౧శ్వాగ౫౮-౩౬బ౭౬-౪౩౬౨౮-౨౬త్యా౩-౨౬సప్తమితిథిః భో౨-౪౪న౨౦
	24	౧౨	౨౩	చ ఆ౩౨-౫౬ఆహ౨౩-౫౪ప౪౫౬-౫౬క౨౩౨-౫౪౧౦-౧౬త్యా౩-౨౫ఆహఃధ్యాః సీతాష్టమి భో౨-౩౨చ౨౧
	25	౧౩	౨౪	చ సో౩౬-౫౭శ్శృ౩౦-౪౪జ౬౦-౧౦తై౪-౩౧త్యా౩భావః ఆహః ౨౯-౮౪౪౪౪విః ౩౩-౧౮ భో౨-౨౪చ౨౨
	26	౧౪	౨౫	చ మం౪౧-౧౫౫౩౫-౩౦వం-౩౯వజీ౪-౫౯౧౦-౫౮త్యా౩-౨౨కే.క్రాం.కు.వే.శ వే. భో౨-౧౬చ౨౩
	27	౧౫	౨౬	చ బుర౪-౩౫మ౩౯-౫౬సి౦-౪౪బ౧౨-౩౨దిగ౧-౧౬త్యా౩-౧౮ సర్వేషామేకాదశీరా.వే భో౨-౭చ౨౪
	28	౧౬	౨౭	చ గుగ౫-౪౮ఉమ౪౩-౮వ్య౦-౧వరీ౫౮-౨౬ క౨గ౪-౫౫౬౧౦-౫౮త్యా౩-౧౩ రా౨౪-౧౪ త్యా౩-౮ ఆహః ౨౯-౧౪శతగరవిః ౫౧-౪౫ప్రదోమభావః భోగ౧-౫౯ చ౨౫
	1	౧౮	౨౮	చ శు౪౬-౧౬శ్రేర౫-౯౪రీ౫౬-౪౧౧౧౬-౨౮౨౫-౫౮త్యా౩-౩౪వత్సకల్పః భోగ౧-౫౦చ౨౬
	2	౧౯	౨౯	చ తుగ౫-౨౫ధని౪౫-౫౩శి౫౧-౫౫భ౧౫-౫౦త్యా౩భావః ఆనధ్యయనశ్రయం మహాశివరాత్రిః కలియుగాంతః భోగ౧-౪౨చ౨౭ [సిశ్చయజ్ఞః భోగ౧-౩౪చ౨౮
	3	౨౦	౩౦	చ అమ౫౪౩-౨౩శతగ౫-౩౦సి౪౭-౧౮చతుగ౪-౨౪ది౩-౪౬త్యా౩-౫౮ద్వాపరయుగాదిః అన్వాధానం పిండ

కుజచారః	౧౨బు-శతగిబు౪౧	౩౦౪-ఉభ౧బుభ౧	౧౪శు-శత౨మ౪౪౪౬	కుశ
శుగిబు-పునగవక్రీకుజ౧౬	౧౪శు-శత౨బుభ౩౮	గురుచారః	బ౨సోశత౩మ౪౪౪౬	రా
బ౩మం-వక్రీత్యాగః	బ౧౫-శత౩బుభ౩౬	బ౬శు-వక్ర౪౦భః	౪బు-శత౪శు౪౪౪౬	
బుభచారః	౩మం-శత౪బుభ౪౪		౭శ-పూభ౧మ౪౪౪౬	
శు౨సో-శ్ర౪బుభ౪౪	౫శు-పూభ౧బుభ౪౪	శుక్రచారః	౧౦మం-పూభ౧౨౪౪౪౬	
౫బు-ధనిరబుభ౪౬	౭శ-పూభ౧౨బుభ౪౪	శు౩మంధని౨మ౪౪౪౬	౧౨శు-పూభ౧౩మ౪౪౪౬	
౬శు-ధని౨బుభ౪౮	౧౦మం-పూభ౧౩బు భ౪౪	౬శు-ధ౩మంభే౩౪	౩౦౪-పూభ౧౪మ౪౪౪౬	
౮శ-ధ౩మంభేబు౫౧	౧౩శుపూభ౧౪మ౪౪౪౬	౯౪-ధ౪శు౪౪౪౬	శనిచారోనాస్తి	
౧౦సో-ధ౪బుభ౪౪	,, పశ్చాదుదితః	౧౧మం-శత౧శు౪౪౪౬	రాహుకేతుచారానస్తః	

సూర్యసిద్ధాంత ఉదయాస్తమయ
కాలములు.

ఆనందాది యోగములు

గ్రామ సం.	బెజవాడకు				గ్రామ సం.	బెజవాడకు					
	తేది	ఉదయం		అస్తం		తేది	ఉదయం		అస్తం		
		ఘం	ని				ఘం	ని			
ఏప్రిల్	౭	౬	౫౫	౭	౧౦	ఆక్టో	౯	౬	౫౩	౬	౨౯
	౧౭	౬	౪౭	౭	౧౧	౧౯	౬	౫౬	౬	౪౭	
	౨౬	౬	౪౪	౭	౧౨	౨౯	౬	౫౯	౬	౩౭	
	౧	౬	౩౮	౭	౧౩	౩౦	౬	౪౮	౬	౩౩	
	౧౧	౬	౩౩	౭	౧౩	౩౧	౬	౪౮	౬	౨౯	
మే	౨౧	౬	౨౯	౭	౧౪	౩౦	౬	౪౮	౬	౨౯	
	౧	౬	౨౮	౭	౧౫	౩౧	౬	౪౮	౬	౩౧	
	౧౧	౬	౨౯	౭	౨౧	౧౭	౬	౨౬	౬	౩౨	
జూన్	౨౧	౭	౩౧	౭	౨౫	౨౭	౬	౩౨	౬	౩౬	
	౧	౬	౩౩	౭	౨౭	౨౮	౬	౩౪	౬	౪౧	
	౧౧	౬	౩౬	౭	౨౮	౩౧	౬	౩౭	౬	౪౩	
జూలై	౨౧	౬	౩౯	౭	౨౯	౩౧	౬	౪౦	౬	౪౮	
	౩౧	౬	౪౨	౭	౩౦	౩౧	౬	౪౩	౬	౫౦	
	౧౦	౬	౪౫	౭	౩౧	౩౧	౬	౪౮	౬	౫౩	
ఆగష్టు	౨౦	౬	౪౭	౭	౩౨	౩౧	౬	౫౦	౬	౫౭	
	౩౦	౬	౪౯	౭	౧౧	౩౧	౬	౫౩	౬	౫౮	
	౯	౬	౪౯	౭	౧౧	౩౧	౬	౫౮	౬	౫౮	
సెప్టెం	౧౯	౬	౫౦	౭	౧౧	౩౧	౬	౫౮	౬	౫౮	
	౨౯	౬	౫౧	౬	౨౬	౩౧	౬	౫౮	౬	౫౮	

ఆది	సోమ	మం	బుధ	గురు	శుక్ర	శని	యోగములు	ఫలము
అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	శ	ఆనందః	ద్రవ్యలాభము
ధర	ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	పూభా	కాలదండః	విఘ్నము
కృ	పున	పూ	స్వా	మా	శ్ర	ఉభా	ధూమాక్షుః	హాని
రో	ప్య	ఉఫ	వి	పూషా	ధ	ర	ప్రజాపతిః	కార్యసిద్ధి
మృ	ఆ	హ	అ	ఉషా	శ	అశ్వి	సౌమ్యః	కార్యసిద్ధి
ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	పూ	భ	ధూమాక్షుః	విఘ్నము
పున	పూషా	స్వా	మా	శ్ర	ఉభా	కృ	ధ్వజః	రాజ్యలాభము
ప్య	ఉఫ	వి	పూషా	ధ	ర	రో	శ్రీవత్సః	లక్ష్మీలాభము
ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	శత	అశ్వి	మృ	వజ్రః	కలహము
మ	చి	జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	ముద్గరః	మరణము
పూషా	స్వా	మా	శ్ర	ఉభా	కృ	పున	చత్రం	రాజ్యలాభ
ఉఫ	వి	పూ	ధ	ర	రో	పు	మిత్రం	కార్యసిద్ధి
హ	అనూ	ఉషా	శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	మానసః	శ్రీలాభము
చి	జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మ	పద్మం	విశ్వరూపము
స్వా	మా	శ్ర	ఉభా	కృ	పున	పూ	లంబం	భోజనలాభః
వి	పూషా	ధ	ర	రో	పు	ఉఫ	ఉత్పాతః	ద్రవ్యనాశము
అనూ	ఉషా	శత	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	మృత్యుః	హాని
జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మ	చి	కాలః	కార్యహాని
మా	శ్ర	ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	సిద్ధిః	కార్యసిద్ధి
పూషా	ధ	ర	రో	పు	ఉఫ	వి	శుభం	శుభకార్యసిద్ధి
ఉషా	శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	అమృతం	స్త్రీసంతోష
అభి	పూ	భ	ఆ	మ	చి	జ్యే	ముసలం	భోజనహాని
శ్ర	ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	మా	గదా	అశుభము
ధ	ర	రో	పు	ఉ	విశా	పూ	మాతంగః	స్వర్ణలాభము
శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	రాక్షసః	క్షేమము
పూభా	భ	ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	చరః	దుర్వారాశ్రమః
ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	మా	శ్ర	సిరః	కార్యసిద్ధి
ర	రో	పు	ఉఫ	విశా	పూ	ధ	వర్ధనాసః	అతిశయలాభః

మేషాదిలగ్న ప్రమాణములు పుష్కరకాలము

లగ్నము	౧౦ ౧౧ ౧౨	౧౩ ౧౪ ౧౫	౧౬ ౧౭ ౧౮	౧౯ ౨౦ ౨౧
మేషము	౪-౨౩	1-45	౩-౧౧	1-16
వృషభము	౫-౨	2-1	౨-౨౧	0-56
మిథునము	౫-౨౯	2-12	౪-౨౪	1-46
కర్కటకము	౫-౩౦	2-12	౧-౧౭	0-31
సింహము	౫-౧౮	2-7	౩-౪౧	1-28
కన్య	౫-౧౫	2-6	౨-౨౭	0-59
తుల	౫-౨౫	2-10	౪-౨౦	1-44
వృశ్చికము	౫-౩౩	2-13	౧-౧౮	0-31
ధనుస్సు	౫-౧౬	2-6	౩-౩౧	1-24
మకరము	౪-౩౮	1-51	౨-౧౦	0-52
కుంభము	౪-౮	1-39	౩-౧౮	1-19
మీనము	౪-౨	1-37	౦-౫౬	0-22

N.B.-ధ్యాంక్ష, వజ్ర, ముద్గర యోగములలో ప్రథమ ౫ ఘడియలున్నూ, పద్మ, లంబములలో ప్రథమ ౪ ఘడియలున్నూ, గదా యోగమందు ప్రథమ ౧ ఘడియయున్నూ, కాల, ముసలములందు ప్రథమ ౨ ఘడియలున్నూ, వదలిన శుభము. రాక్షస, మృత్యు, త్యాగములను సంపూర్ణముగా వదలవలెను.

వర్ష విషయక కార్యక్రమాల వాహనాలాది చక్రము

ఆ సో మం బుధ గురు శుక్ర శని
 ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ ఘ
 ౨౩-౨౪, ౧౩-౧౪, ౩-౪, ౧౫-౧౬, ౧౧-౧౨, ౩-౪, ౧-౨
 ౨౩-౨౪, ౪౩-౪౪, ౨౩-౨౪, ౧౩-౧౪, ౩-౪

శంకుస్థాపనాది ముహూర్తములకు శుభమైన తిథి వార నక్షత్రములు

ముహూర్తముల పేరు	తిథులు.	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు	విశేషవిధులు
శంకుస్థాపనలేక స్తంభప్రతిష్ఠ	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు-శ	రో-మృ-హ-రే-అనూ-ఉభ-పుష్య-శ్రే-ఉషా-ఉభా-చి-పున-ధ-శ-అశ్వి-స్వా	వృ-మి-క-నృ-ధను-కుం-మి	చతుర్థశుద్ధి, అష్టమశుద్ధి
గృహప్రవేశము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	రో-మృ-ఉభ-చిత్ర-అనూ-ఉషా-ధ-శత-ఉభా-రే	వృ-మి-కుం-మి-క-నృ-ధ-మి	అష్టమ, చతుర్థశుద్ధులు
నివేకము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-ఉభ-హ-స్వా-అనూ-మూల-ఉషా-శ్ర-శత-ఉభా	వృ-మి-క-రా-సి-కు-ధను-కుం-మి-న	లగ్న శుద్ధి
గర్భాధానము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	రో-ఉభ-హ-స్వా-తి-అనూ-ఉషా-శ్రవ-శత-ఉభా-ధని-మృగ	వృ-మి-క-సిం-కు-ధను-కుంభ	లగ్న శుద్ధి-సప్తమమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట-పర్యవర్తము
పుంసవనము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉభ-హ-చి-స్వా-అనూ-మూ-ఉషా-శ్ర-ధ-శ-ఉభా-రే	మే-ధ-మి-మి	నవమశుద్ధి-నూడవ మాసము
సీమంతము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	ఆ-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉభ-హ-చి-స్వా-అనూ-మూ-ఉషా-శ్ర-ధ-శ-ఉభా-రే	మే-ధ-మి	౪-౬-౮-మాసములు-నవమశుద్ధి
జాతకర్మ	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	రో-ఉభా-ఉషా-స్వా-పున-శ్ర-ధని-శత-ఉభ-అశ్వి-హ-పుష్య-అనూ	వృ-మి-కుం-మి-క-ధ-మి-న-కటక	అష్టమశుద్ధి
డోలారోహణము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-ఉభ-ఉషా-ఉభా-పున-పుష్య-మఘ-పుబ్బ-పూషా-ఉషా-శ్ర-ధ-శ-రే-పూభా-హ-చి-స్వా-చి-అనూ	వృ-మి-క-రా-క-నృ-కుం-ధను-మి	౧-౩-౫ మాసములు శుభము-అష్టమశుద్ధి
నామకరణము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-ఉభ-ఉషా-ఉభా-స్వా-పున-శ్ర-ధ-శ-హ-పుష్య-అనూ	వృ-మి-క-నృ-ధను-మి-న-కటక	అష్టమశుద్ధి
అన్నప్రాశనము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉభ-ఉషా-ఉభా-హ-చి-స్వా-అనూ-శ్ర-ధ-శత-రే	వృ-మి-క-రా-క-కుం-ధను-మి	పురుషిని ౨-౮-౧౦ మాసాలు, స్త్రీలకు ౫-౭-౯ మాసాలు శుభం. దశమశుద్ధి, లగ్నమందు పాపగ్రహాలు లేకుండుట
కర్ణవేధ	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-పున-పుష్య-హ-చి-అనూ-శ్ర-ధ-శ-రే-అశ్వి-ఉభ-ఉషా-ఉభా	వృ-మి-క-రా-క-కుం-ధ-మ	౬-౮ మాసములయందు శుభము-అష్టమశుద్ధి
కేశఖండనము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-పున-పుష్య-హ-చి-స్వా-శ్ర-ధ-శ-రేవతి	వృ-మి-క-రా-క-కుం-ధ-మి	ఉత్తరాయణం-పూర్వాష్టమము
అక్షరస్వీకారము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పున-పుష్య-హ-చి-స్వా-తి-అనూ-ఆర్ద్రా-శ్ర-రేవతి	మే-క-రా-కుం-మ	ఉత్తరాయణం, ౫-వ సం॥ అష్టమశుద్ధి, సూర్యుడు చరస్థిర రాసులయందుండిగా
విద్యారంభము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౧-౧౩	ఆ-సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-ఆర్ద్రా-పున-పుష్య-ఆశ్లేష-పూష-పూషా-పూభా-హ-చి-స్వా-శ్ర-మూల	మే-క-రా-కుం-మ	అనధ్యయనములను విడిచి పెట్టవలెను. శస్త్రవిద్యాభ్యాసమునకు-ఆది-మంగళవారములు శుభము.
కంఠకథారణము	౨-౩-౫-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పున-పుష్య-ఉభ-ఉషా-ఉభా-హస్త-చి-స్వా-అనూ-శ్ర-రే	వృ-మి-క-రా-క-కుం-ధ-మ-కుం	పూర్వాష్టమందు శుభము
ఉపనయనము	౨-౩-౫-౭-౧౦	బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉభ-ఉషా-అనూ-రే-ఉభా-హ-చి-స్వా-శ్ర-ధ-శత	కేంద్రమున పాపగ్రహాలు లేని లగ్న	అష్టమశుద్ధి-లగ్నమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట-పూర్వాష్టమము

రాధాకృష్ణులు

= శ్రీకారుడు : శ్రీ గుప్తం మల్లయ్య =

[శ్రీ చంగనాథః ఐ. సి. యన్. గారి సౌజన్యముతో]

ప్రస్తావన

భారతేతిహాసము ననుసరించి సృష్ట్యాదిని దేవాసుర సంహారము; త్రేతాయుగమున రామరావణయుద్ధము; ద్వాపరమున కురుక్షేత్ర సంగ్రామము; కలిలో వై మూడింటిని తలపింపజేయునది ఈక్షణము మన మంద రము వీక్షించుచున్న ప్రపంచమహా సమరము. చరిత్ర కనువిచ్చినది మొదలు, క్రీస్తుశకము ఇరువదియవ శతాబ్దమున జరిగినంతటి పరిణామము అంతకు ముందెన్నడును జరిగియుండలేదు. ఇరువది సంవత్సరముల న్యవధిలో యావత్ప్రపంచము నట్టుడికించిన మహాయుద్ధములను రెండింటిని మానవకోటి అంతకుముందెన్నడుగాని చూచియెరుగదు. ఆధ్యాత్మికభావన లంతరించి, భౌతిక శక్తులు ప్రబలమైన తరి ప్రపంచమునం దిట్టి సంఘర్షణ మని వార్యమను వేత్తలమాట రిత్తకాదని వర్తమాన పరిస్థితులు రుజువుచేయుచున్నవి. పాశ్చాత్యలోకమున భౌతిక శాస్త్రవిజ్ఞానము పరిధివిల్లినది. ఈ విజ్ఞాన ప్రాభవముచేత మానవుడు ప్రకృతిని పిడికిటబట్ట జూచినాడు. భూమ్యాంతరిక్షముల నేకముజేయుటకు యత్నించినాడు. భౌతిక సంపదలనపరిమితముగ పెంపొందించినాడు. ఆధునిక శాస్త్రవిజ్ఞానమున కసాధ్యమన్నది లేదను భ్రమను కల్పించినాడు. వీనినన్నిటిని సాధింపజాలెనుగాని సుఖమును, శాంతినిమాత్రము కోల్పోయినాడు. అరిషడ్వర్గమునకు దాసుడైనాడు. ఆత్మపదార్థమునకు దూరుడైనాడు. నిత్యానిత్య వివేచనము, సత్యప్రియత్వము, స్వార్థరాహిత్యము లంతరించి, హింసాసూయాది పాశవిక ప్రవృత్తులు ఉత్కటముగ ప్రవర్తిల్లుటనుబట్టి మానవుడు దానవుడుగా ప్రత్యక్షమగుచున్నాడు. మానవునియం దీయాసురికసంపదను బహుముఖముల ప్రదర్శించిన ప్రముఖవ్యక్తులలో హిట్లరు, ముసోలీనిలు అగ్ర గణ్యులు. ఈనియంత లిరువురిలో రోమకసామ్రాజ్యమును పునరుద్ధరింపజూచిన ముసోలీనీ వెలుగుమాసినది.

ఇంచుమించు ప్రపంచమాతని విస్మరించినది. హిట్లరు మాత్ర మింకనూ కొనప్రాణములతో పెనగులాడుచున్నాడు. ప్రపంచాధిపత్యమునకై ఈ యుభయులు పడినపాట్లను ప్రపంచ మేనాటికిని మరువజాలదు. లోకమును ఇంతటి మహాసంక్షోభమునకు లోనుజేసిన ఈ వ్యక్తుల నికృష్టజీవితము తక్కిన పాశ్చాత్యజాతులకు నీతిగఱపునా?

విశ్వవ్యాప్తమై, అపార ధన, మాన, ప్రాణవినాశమునకు హేతుభూతమైన ఈ యాహవఫలితముగ పాశ్చాత్యపండితులు కొందరిలో కర్తవ్యతాజ్ఞాన జనించినమాట వాస్తవము. బుద్ధిని అంతర్ముఖముచేసుకొని వీరలు ఆత్మపరిశీలనకు గడంగుచున్నారు. ఇంతదనుక తాము నమ్మిన నాగరకత ఉత్తమ నాగరకతయేనా? తాము విశ్వసించిన విజ్ఞానము ఆత్మసుఖమునకుగాని, విశ్వక్రేయమునకుగాని సాధనమేనా? ఈజిజ్ఞాస, ఈ వివేచన, ఈ మీమాంస వృద్ధి అయినకొద్ది పాశ్చాత్యులలో భావపరివర్తనము కలుగుట ముమ్మాటికి నిశ్చయము. కాని, పాశ్చాత్యలోకమున ఇట్టి జిజ్ఞాసువులూ, ఇట్టిభావుకులూ చుక్కలలో చంద్రునివలె ఎక్కడనో యొక్కరున్నారగాని యెక్కువలేరు. తక్కినపాశ్చాత్య ప్రపంచ మీ తత్వమును తలకెక్కించుకొన జూడదు.

చతుస్సత్తంత్ర్యములు.

అక్షరాజ్యముల నోడించుటకుగాను అమెరికా, బ్రిటను, రష్యా లేకీభవించినవి. అట్లయ్యును, శత్రుపరాజయమువరకే గాని తదనంతర మీ యైకమత్యము స్థిరముగ నిలచు సూచనలు కనుపించుట లేదు. పోలెండు విషయములో రష్యా పట్టుదల బ్రిటను అమెరికాలకు రుచించలేదు. భవిష్యత్ప్రపంచ వ్యవస్థకు సంబంధించిన అనేక సమస్యలను గురించి బ్రిటను అమెరికాల మధ్య అవిశ్వాసము నానాటికి బలపడుచున్నది. ప్రజాస్వామ్య

సంరక్షణము, చిన్న రాజ్యముల ప్రాణరక్షణము, దుష్ట శిక్షణము మున్నగు మహాన్నత లక్ష్యములు బ్రటను అమెరికాలను యుద్ధమునకు ప్రేరేపించివి. అంతే కాదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వము తరపున విన్ స్టన్ చర్చిలును, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల పక్షమున నిన్న మొన్న టివరకు అధ్యక్షుడై యుండిన కీ. శే. రూజ్వెల్టును స్వమానవకోటికి చతుర్విధ స్వాతంత్ర్యములను ప్రతిపాదించు అట్లాంటికు ప్రణాళికకు సృష్టికర్తలు. భారత ఋషి ప్రోక్తములగు చతుర్విధ పురుషార్థములవలె, చర్చిల్ రూజ్వెల్టులు సూత్రీకరించిన చతుర్విధ స్వాతంత్ర్యములు మానవాభ్యుదయమునకును, జగత్కల్యాణమునకును, అత్యావశ్యకమైనవనుట కేమాత్రమును సందియము లేదు. అందుచేతనే వాడువీరను భేదము లేక యావత్ప్రపంచవాసులకు సీప్రణాళిక యన్వయించునని రూజ్వెల్టు అధ్యక్షుడైన మాటలకు విశ్వసంతయు తలయూపినది. పాలితప్రజాహృదయము పల్లవించినది. స్వాతంత్ర్యాభిమానులందరు సెబాసెరి. సామ్రాజ్యవాదులకు మాత్రము సింహస్వప్నమైనది. మిత్ర రాజ్యముల పెద్దలు తాము చెప్పిన సుద్దులకు బద్ధులై యుండినచో నేటి ప్రపంచ సరణి వేరొక తీరున నడచి యుండెడిది. కాని, వలసరాజ్యముల విషయములో బ్రిటిషువారి దృక్పథ మీషణ్మాత్రమైన మారలేదు. అట్లాంటికు ప్రణాళిక ఇండియాకు అనువర్తించదనియును, తమకుగల దానిలో ఆవగింజప్రమాణమైనను తాము కోల్పోవుటకు సిద్ధముగ లేమనియును, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమును దివాలాతీయించుటకు తాను ప్రధానామాత్యపదవి నంగీకరించ లేదనియును మోమోటమిలేక మనసునందున్న మాటలను వెలిబుచ్చి, చర్చిలు పాలిత ప్రజల స్వాతంత్ర్యోత్సాహమును చల్లార్చినాడు. చర్చిలువలె రూజ్వెల్టు అంతవచ్చిగ చెప్పకున్నను, అట్లాంటికు సూచనలు ఆదర్శప్రాయములేగాని, తక్షణాచరణయోగ్యములు కావని ఛావుకబురు చల్లగ చెప్పినాడు. సహజముగ ధీరోదార గుణసంపన్నుడయ్యెను, అధ్యక్షుడు రూజ్వెల్టు అనేక సంకటములకును, ధర్మ సందేహములకును లోబడి బ్రిటిషుప్రధానిమాట కెదు

రాడలేక పోయియుండవచ్చును. కాని, అపాటి యుద్ధార వంతుని సైతము తలవనితలంపుగ ప్రపంచ మిటీవల కోల్పోవుట కడుంగడు విచారకరము.

రష్యను సైన్యములు బెర్లిను నగరమును ప్రవేశించినవార్త లప్పడే వినుపించుచున్నవి. ఎంతప్రచండముగ పోరాడినను సోవియటు సైన్యవాహినులను జగ్మములు దీర్ఘకాలము నిలువరించలేరు. బెర్లిను పతనముతో జర్మనుల గుండె చలించుట నిశ్చయము. అందుచేత, ఐరోపా యుద్ధసమాప్తి వారములలోగాని, కనీసమొకటి రెండు మాసములలోగాని జరుగునని విషయజ్ఞులు నుడివినమాటలు నిజమగుట సంభవము. జపానుతోడి యుద్ధమింక మిగిలియుండినను, జర్మను యుద్ధసమాప్తితో ఐరోపాఖండమునందనేక రాజ్యాంగసమస్యలుదయించుట నిక్కము.

నూతనప్రపంచవ్యవస్థ

నూతన ప్రపంచవ్యవస్థను నిర్ణయించుటకును, సుస్థిర శాంతి సంస్థాపనమునకును శాశ్వతాస్థి స్కో నగరమున మిత్రపక్షమునకు జేరిన నానా రాజ్యసమావేశ మిప్పట్లున జరుగుచున్నది. మిత్రులలో ప్రధానభాగ స్వాములైన రష్యా, అమెరికాలు రెండును బ్రటనుతో బాటు ఈ సమావేశమునందు పాల్గొనుట విశేషమని చెప్పవచ్చు. కాని, గాంధీమహాత్ము డీ మధ్యప్రకటించినట్లు శాశ్వతాస్థి స్కో సభయందు నిర్మింపబడజోవు నూతన ప్రపంచ వ్యవస్థను భయనందియము లప్పడే చుట్టుముట్టి యున్నవి. ప్రధానరాజ్యములైన అమెరికా, బ్రటను, రష్యాల మధ్యనే అన్యోన్య విశ్వాసమింత వరకు ప్రత్యక్షము కానప్పుడు తక్కిన రాజ్యముల విషయము చెప్పబనిలేదు. ఐరోపా విషయములో చర్చిలు అవలంబించుచున్న విధానమును గురించి అభ్యుదయకాంక్షులగు బ్రిటిషు ప్రజల అభిమతమేమని 'పి. యం.' అను అమెరికా పత్రిక అడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానముగ బ్రిటిషు కార్మిక పక్ష ప్రముఖుడును, విఖ్యాత ఆర్థిక, రాజయవేత్తయునగు ప్రొఫెసర్ కీ హేరాల్డు లాస్కీగా రిట్లనుచున్నారు :

“పూర్వ సాంప్రదాయమునకు చెందిన ఐరోపాఖండ వ్యవస్థను యతాతథముగ నిలబెట్టుటకుగాను చర్చిలు చేయుచున్న ప్రయత్నములవల్ల ఆఖ్యదయకాంక్షలగు బ్రిటిషు ప్రజలలో ఆందోళన జనించినది. దినదిన ప్రవర్తమానమగుచున్న సోవియటు రష్యా ప్రతిష్ఠా, ప్రాబల్యముల నుండి మధ్యప్రాచ్యమును, భారతదేశమును తప్పించుటకుగాను చర్చిలు నిర్మించుచున్న సామ్రాజ్యవ్యూహముగ దీనిని పరిగణించుచున్నారు. గ్రీసులో రాజు వక్షమునకు చెందినవారిని జలవరచుట ద్వారా బ్రిటిషు బోర్నెవర్గమువారికి వారు రుణపడియుండెదరనియు, మునుముందు మధ్య ప్రాచ్యమున సోవియటు ప్రాబల్యము నరికట్టుటకు తోడ్పడగలరనియు చర్చిలు ఆశించుచుండవచ్చును. అట్లాంటికు ప్రణాళికను చర్చిలు స్వయముగ తన చేతులతో చేదించివైచినాడు. మ్యూనిక్ ఒడంబడిక సందర్భములో బ్రిటను సంపాదించుకొనిన అవయశస్సుకు నేడు చర్చిలు మంత్రి గడించిన దుష్కీర్తి ఏ మాత్రమును తక్కువైనదికాదు. చర్చిలు గతించుచున్న ప్రపంచమునకు చెందిన వ్యక్తియేగాని ప్రభవించుటకు పరితపించుచున్న భవిష్యత్ప్రపంచమునకు చెందినవాడు కాదని అనుదినము తన చేతలవల్ల రుజువుచేసుకొనుచున్నాడు.”

అమెరికాయొక్క లక్ష్య లక్షణ వైరుధ్యమును గురించి, అధ్యక్షుడు రూజ్వెల్టు ఆదర్శములను గురించి గూడ ప్రాధానరులాస్కీ ఈ క్రింది విధముగ ఆశ్చర్యమును, ఆశాభంగమును వెల్లిబుచ్చుచున్నాడు :

“బ్రిటిషు దేశములోనున్న మా కనేకులకు అమెరికా దేశము గోవో, వ్యాఘ్రమో తెలియుటలేదు. ప్రపంచ మింతవరకు కని విని యెరుగని అసమాన నైతికబల సహాయము గలిగిన ఆర్థిక సామ్రాజ్యతత్వమును అమెరికా పరించబోవుచున్నట్లు కనుపించుచున్నది. ఈ విధానమువలన మరొక పురుషాంతరము లోపలనే మూడవ ప్రపంచ సంగ్రామము తప్ప....అమెరికను అధ్యక్షులలో అబ్రహంలింకనుకు పిప్లు ప్రజాసామాన్యము యొక్క షేమును కోరినవారిలో దాజ్వెల్లువంటివారు లేరు. అట్టి వ్యక్తి ధర్మమునకు దూరుడగుట సంతాపకరము.”

భవిష్యద్వ్యాపార, ప్రాజాపత్యముల విషయమై బ్రిటనును గురించి అమెరికాకును, అమెరికానుగురించి బ్రిటనుకును ఇట్టి అనుమానము లుండుటలో ఆశ్చర్యములేదు. ఆధునిక యంత్ర పరిశ్రమలకు అవసరమైన ముడిపదార్థములకై బ్రిటను పరదేశముల నాశ్రయింపక విధిలేదు. బాగ్సు ఒక్కటి తప్ప సమస్త వస్తు సంపద ఇతర దేశములనుంచి ఇంగ్లాండు దిగుమతి చేసుకొనవలసినదే. తమ కర్మాగారములలో తయారగు సరకులను విదేశముల కెగుమతి చేసిననే గాని ఈ ముడిపదార్థములను ఆంగ్లేయులు తమ దేశములోనికి దిగుమతి చేసుకొనుటకు వీలుండదు. యుద్ధమునకు పూర్వముబ్రిటిషు వారికి గల ఎగుమతి వ్యాపారములో ప్రస్తుతము నూటికి

75 వంతులు నిలిచిపోయినది. ప్రపంచములోకెల్ల గొప్ప పెట్టుబడిదారీ ప్రభుత్వముగ నెగడబడిన బ్రిటను ప్రస్తుతము అన్నిరాజ్యములకంటె ఎక్కుడు రుణగ్రస్తమై యుండుట విధి విలసితము గావచ్చును. కాని, అందు చేతనే ఈ యధమస్థితినుండి కోలుకొని, యుద్ధాత్ముర్వము తనకుండిన ప్రపంచాధిక్యతను పునరుద్ధరించుకొనుటకు బ్రిటను సర్వవిధముల ప్రయత్నించుట కూడ సహజము.

వలసరాజ్య సమస్య

నూతన ప్రపంచ వ్యవస్థగాని, భవిష్యచ్ఛాంతి భద్రతలుగాని చాలవరకు యుద్ధానంతరము వలస రాజ్యములందలి స్థితిగతులపైనను, వలసరాజ్యాధిపతులవలంబించునట్టి విధానములమీదను ఆధారపడియుండు ననుటకు సందేహములేదు. ఈ యుద్ధమారంభమైన ఐదారు సంవత్సరములలోపల వలసరాజ్యములు ఆర్థికముగను, పారిశ్రామికముగను అనేక మార్పులకు లోనైనవి. వలసరాజ్య ప్రజలపట్ల శతాబ్దముల తరబడి పాలకులవలంబించుచు వచ్చిన పురాతన విధానము లెంత పనికిమాలినవో, ఎంతటి లోపభూయిష్టములో నేటి సంగ్రామమే రుజువుచేసినది. ‘ఫార్చూను’ అను అమెరికను పత్రిక ప్రస్తుత యుద్ధానుభవములను గురించి ౧౯౧౮ అక్టోబరు మాసమునం దిట్లు వ్రాసినది :

“ఈ సంగ్రామములో వలసరాజ్యములు కలిగిన సామ్రాజ్యములు కూలిపోయినవి. సామ్రాజ్యములు తమ పరిపాలనలో నున్న వలసరాజ్యములను సంరక్షింపలేవనియు, వలసరాజ్య ప్రజలు శత్రువుల నెదిర్చి ఆత్మరక్షణచేసికొనజాలరనియు ఇందువలన స్పష్టపడుట లేదా?”

పసిఫిక్ రణరంగమున జపాను నోడించి, జపాను ఆక్రమణయందున్న వలసరాజ్యములను చెఱవిడిపించి, చివరకీ వలసరాజ్య ప్రజలను వారి పాతయజమానుల చేతులకు ఒప్పజెప్పటకేనా అమెరికా దూరప్రాచ్య యుద్ధభారమునంతను వహించుట? అని అమెరికను పత్రికలు, ప్రజలు కొందరు ప్రశ్నించుచున్నారు. తమ యొడిలో పడగలిగిన దేమియు లేకపోగా, పైపెచ్చు అనవసరముగ వలసరాజ్య పాలితప్రజల నిష్ఠురమునకు తా మెందులకు గురికావలెనని అమెరికను లబిప్రాయ

పడుటలో అబ్బురములేదు. దూరప్రాచ్యమున మిత్రరాజ్యములవా రనునరించు వలసరాజ్య విధానముతో అమెరికా ఎంతమాత్ర మేకీభవింపరాదనియును, యుద్ధమునకు పూర్వ మమలునందుండిన వలసరాజ్య వ్యవస్థను పునరుద్ధరించుటకు అమెరికావారు తమ సైన్యముల నీ యుద్ధములో వినియోగించుట తగనిపని యనియును, దూరప్రాచ్య సమస్యలలో చిరకాలానుభవము గలిగిన ఓపెన్ లెట్టిమూరను ప్రవీణు డిటీవల వ్రాసియున్నాడు. వలస రాజ్య పాలనమువలన తక్కిన వారందరి కంటె నెక్కువ లాభము ననుభవించుచున్న బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదుల కీ మాటలెంత యరుచికరములో మన మూహింపవచ్చును. వలసరాజ్య పరిపాలన మేయొక్కరి స్వత్వముగా నుండక అంతర్జాతీయ సంస్థ యధీనమునకు లోబడి యుండవలెననెడి సూచనను లార్డు హేయిలీ మొదలైన బ్రిటిషు నాయకులప్పడే ఆక్షేపించినారు. వలసరాజ్యములకు స్వాతంత్ర్యమొసంగుటయు బ్రిటిషు రాజ్యాంగవేత్తలకునమ్మతము కాదు. వలసరాజ్యములలో బ్రిటిషు ఆధిపత్య మెడతెగక కొనసాగునట్లును, ఎన్నటికేని అధినివేశ ప్రతిపత్తినిమాత్ర మనుగ్రహించునట్లును హేయిలీ ప్రభువు సూచించియున్నాడు. దీనినిబట్టి, వలసరాజ్యప్రజల నుద్ధరించుట కెట్టి సంస్కరణలను బ్రిటిషుపార్లమెంటు తలపెట్టినప్పటికిని, వలసరాజ్యములను తమచేతులనుండి జారవిడుచుటకు బ్రిటిషు రాజ్యాంగవేత్తలెంతమాత్రమును అంగీకరించరని తేటపడుచున్నది. ఆసియా, ఆఫ్రికాఖండములందలి వలసరాజ్యప్రజలు పాశ్చాత్యజాతులకు బానిసలై యుండునంతవరకు, ప్రపంచమున శాంతియనునట్టిది అసంభవము.

సామ్రాజ్యములకు స్వస్తి

బ్రిటిషు సామ్రాజ్య మంతటిలోను భారతదేశమునకు సాటి మరొకటి లేదు. భారతస్వాతంత్ర్యాశయము పట్ల అమెరికావారు చూపెడి సానుభూతి యంతయు స్వార్థవిరహితము గాకపోవచ్చును. బ్రిటనుతో బాటు తాముకూడ భారతవాణిజ్య లాభమును కాంక్షించి అమెరికనులు కొందరు భారతస్వాతంత్ర్యోదమ

మును బలపరచుచుండవచ్చును. కాని, స్వార్థరహితబుద్ధితో భారతప్రజాశత్రుములను ఆదరించువా రమెరికాలో యనేకులున్నారని అంగీకరించక తప్పదు. పెరల్ బక్, లూయిఫీషరు, విలియం ఫిలిప్పు, కీ. శే. వేండెల్ విల్క్లీ మొదలైనవా రిట్టివారు. వీరిొక్క ఇండియాను గురించి మాత్రమేకాదు. ప్రపంచమునందుండు పరాధీన జాతులందరి పక్షమునను పాటుబడుచున్నారు. ఆసియాఖండ మిదివరకు కనుమూసియుండినను, ప్రస్తుతము జాగ్రదవస్థయందున్నది. పదునెనిమిది, వందొమ్మిదవ శతాబ్దములలో వలె నీ యిరువదియవ శతాబ్దమున పాశ్చాత్యులు ప్రాచ్యజాతుల నణచియుంచుటసంభవము. ఈ యుద్ధముతో సామ్రాజ్యములన్నియు అంతర్ధానమగును. ఇండియా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమనుభవించును. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమేగాదు, ఫ్రాంచి, జర్మనీ, డచ్చి సామ్రాజ్యము లన్నిటికిగూడ సంతతితో స్వస్తి. ప్రపంచ మిటువైని అంతర్జాతీయ పరస్పర సహకారముపై నాధారపడక గత్యంతరము లేదని వీరిమతము.

భారతపరిస్థితి

బర్మాలో చాలా భాగము పునరాక్రమింపబడుటచేత యుద్ధము భారత సరిహద్దులకు దూరమైనది. ప్రత్యక్షముగా భారత దేశమందెచ్చటను యుద్ధము జరుగుటలేదు; నిశ్చయమే. కాని, యుద్ధమువలన కలిగెడి కష్టనిష్ఠురముల నన్నిటిని భారతీయులు భరించుచునే యున్నారు. ఆహారపదార్థములకును, కట్టుబట్టలకు పైతము ప్రజలు అంతులేని అవస్థలపాలగుచున్నారు. ప్రతివస్తువునకును కంట్రోలు. క్రొత్తవాసరమునకును కట్టుబాటు. అధికారవర్గములలో మోసము మితిమీరినది. లంచగొండితనము లావైనది. ప్రజారోగ్యము క్షీణించినది. అంటుజ్వరములు దేశమందంతటను ప్రబలినవి. వైద్యసహాయ మమగుటలేదు. వీనికి తోడు పన్నులభార మతిశయించినది. ప్రధాన రాష్ట్రములలో నామమాత్ర ప్రజాపరిపాలనమైనను శూన్యము. అసంఖ్యాకములైన ఆర్థి నెన్నులచే దేశమింకను ఆపాదమస్త

కము బంధించబడియే యున్నది. యుద్ధపరిస్థితి యందు కొంత మార్పు కలిగినప్పటికిని, భారత ప్రజా శయముల పట్ల బ్రిటిషువైఖరి ఆవంతయేని మార లేదు. జవహర్ లాల్, అజాద్, పట్టాభి, పటేల్, రాజేంద్ర బాబు మొదలైన కాంగ్రెసు నాయకు లింకను కారాగారములందు మ్రగ్గుచునే యున్నారు. కాంగ్రెసు సంస్థలపై నిషేధ మెప్పటివలెనే యున్నది. ప్రభుత్వము ప్రజానురాగమును సంపూర్ణముగ కోల్పో యినదనుటకు భారత శాసనసభలో ప్రభుత్వమునకు వాటిల్లిన పరాజయ ఘరంఘరయే సాక్ష్యము. భారత శాసనసభ ఎన్నుకొనబడి ఏడేండ్లు దాటినది. ప్రజాభిప్రాయ మందు ప్రతిబింబించుటకు ఆటంకము లనేకము. అయినప్పటికిని, ప్రతివిషయములోను భారత ప్రభుత్వము ప్రజాప్రతినిధులచే యాడింపబడి, పరాభవము పాలైనది. భారత ప్రభుత్వము పక్షమున శాస్త్రాన్ సిస్కో మహాసభకు ప్రతినిధులుగ నియమింపబడిన సర్ ఫెరోజ్ ఖానునూనుగారు భారత దేశము అధినివేశ స్వాతంత్ర్యము నిదివరకే అనుభవించుచున్నదని ప్రగల్భములాడి భారత దేశమునందే గాక, యావత్ప్రపంచములోను పరిహాసభాజనులైనారు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వము చేతి కీలుబొమ్మలే గాని, భారత జాతికి వీ రెంత మాత్రమును ప్రతినిధులుగారని సర్వప్రపంచమును గుర్తించినది.

ముస్లింలీగు దౌర్బల్యము

కాంగ్రెసు ముస్లిం లీగులసఖ్యత నాశించి గాంధీ మహాత్ముడు లీగునాయకు డైన జిన్నాగారితో సంప్రదింపులు జరిపినాడు. లీగునాయకుని 'సనేమిరా' వైఖరి వలన గాంధీజీ సమాధాన ప్రయత్నము విఫలమైనది. కాని, అది మొదలుకొని దేశమున ముస్లింలీగు బలముడిగి పోసాగినది. పంజాబులో ఘక్తు ముస్లింలీగు ప్రభుత్వమును స్థాపించుటకు జిన్నాగారి ప్రయత్నములు ఫలించలేదు. సింధుమంత్రివర్గ మనేక అంతర్నిటకము లాడి యాడి, తుదకు కాంగ్రెసు ఆశ్రయముపై మనుగడ గడపుచున్నది. ఆస్సాములో ముస్లింలీగు స్వతస్సిద్ధమైన

బలమును కోలుపోయి కాంగ్రెసుతో చేతులు కలిపినది. ముస్లింలీగుకు పెట్టనికోటగా పరిగణింపబడుచు వచ్చిన బెంగాలు రాష్ట్రమునందు సైతము లీగు ప్రభుత్వ ముంతరించినది. అన్నిటికంటె ముఖ్యముగ, కేవల ముస్లిం ప్రాంతమైన సరిహద్దురాష్ట్రములో ముస్లింలీగు ఓడిపోయినది. కాంగ్రెసు తిరిగి అధికారములోనికి వచ్చినది. కాంగ్రెసువారే గాదు, దేశమున మరేపక్షమువారు గాని దేశవిభజన కంగీకరించుట లేదు. నిష్పక్షపాదమునకు లచే నేర్పరుపబడిన సప్రాసమాధాన సంఘమువారు సైతము పాకిస్తానమును ఆచరణయోగ్యముగ పాటించలేదు. మహమ్మదీయులలోనే అహ్మదులు, మజ్లీలు మొదలైన వారు జిన్నాగారి నాయకత్వమును గాని, ముస్లింలీగు సిద్ధాంతములను గాని అంగీకరించ మనుచున్నారు. ఇందువలన, వైకెంత బింకముగ మాటాడుచున్నను, జిన్నాగారు తమ పెంకెతనమును వదలక విధి లేను.

రాజప్రతినిధి వేవెల్ ప్రభువు లండను ప్రయాణముతో భారత రాజకీయ ప్రతిష్ఠంభనాపరిష్కారమును గురించి అనేకమైన ఊహలు బయలుదేరినవి. వేవెలు ప్రభువు ఇండియాకు తిరిగి వచ్చుటతోడనే భారత స్వాతంత్ర్యమును గురించి, యుద్ధము ముగియువరకు తాత్కాలిక ప్రభుత్వ నిర్మాణమును గురించి, ఒకప్రధానమైన ప్రకటన చేయగలడనియును, అందుకు ముందు కాంగ్రెసు నాయకుల విడుదల జరుగగలదనియును కొందరు ధ్వేషించుచున్నారు. దీని నిజానిజములు అచిరకాలములోనే బయటపడగలవు. భారత స్వాతంత్ర్యమును నిరోధించు నంతవరకు అంతర్జాతీయ సమాఖ్యయందు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు అశయశము తప్పదని బ్రిటిషు రాజ్యాంగవేత్త లీనరికి కొంతవరకైన గ్రహించి యుండవలెను. ఇంగ్లండుకంటె నాలుగు వేలేండ్ల ప్రాచీనతమమైన చరిత్రను గలిగి, ఉత్తమములైన రెండుమతములకు పుట్టినిల్లయి, కళలకు విజ్ఞానమునకాదిపీఠమై, సర్వసంపత్సమృద్ధి కవకాశములు గలిగి ప్రపంచ జనాభాయందు ఐదవభాగ మున్న భారత

దేశము పరాధీనమై యుండువరకు ప్రపంచమున శాంతి సంస్థాపన అసంభవ మని బ్రిటిషు ప్రభుత్వ మెంత త్వరలో గుర్తించిన భారత దేశమునకే గాక యావత్ప్రపంచమునకుకూడ అంత మేలు.

భారత దేశము నావరించిన ఆర్థిక, రాజకీయ మాంద్యము ఆంధ్రరాష్ట్రమునందును బహుభంగుల ప్రత్యక్షమైనది. ఉత్తరవిశాఖయందు కాటకపరిస్థితు లీనాటికిని తీవ్రరూపమును దాల్చియున్నవి. యుద్ధానంతర పథకములపట్ల ఉత్సాహమును ప్రకటించుచున్న రాష్ట్రప్రభుత్వము ప్రస్తుతము దేశమున ప్రజలఅన్నవస్త్రములకు లోటులేకుండజూచుట ముఖ్యధర్మము. కస్తూరి బానిధి సేకరణమున ఆంధ్రరాష్ట్రము తక్కిన రాష్ట్రములతోబాటు సమధికౌత్సాహమును చూపినది. స్టేటు కాన్సిలు ఎన్నికయందును, ఇటీవల కేంద్రశాసనసభ్యత్వవరణమునందును ఆంధ్రరాష్ట్రము కాంగ్రెసు అభ్యర్థులను గెలిపించి, పూర్వార్జితమైన తన జాతీయ ప్రతిష్ఠను కాపాడుకొనినది. ఆంధ్రకాంగ్రెసు నాయకుల విడుదలతో రాష్ట్రముందు నిర్మాణకార్యోత్సాహ ముత్థిలయినది. ఇందరు కాంగ్రెసు నాయకుల విడుదల వలన ప్రభుత్వమువారి యుద్ధప్రయత్నముల కేమాత్రమును భంగము వాటిల్లనప్పుడు, పట్టాభి, ప్రకాశం ప్రభృతులను చెఱ విడిపింపకుండుటలో ప్రభుత్వము వారి వైఖరి దురవగాహము.

ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణమునకును భారత రాజ్యాంగ పరిష్కారమునకును ఒకవిధముగ అవినాభావ సంబంధ

మేర్పరుపబడినది. కాని, ఈ లోపుగా ఆంధ్రదేశము యొక్క సర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడుపడగల సంస్కరణలను అమలుజరుపుట ప్రభుత్వమువారి విధాయకము. ప్రస్తుతము మదరాసు ప్రభుత్వమునందు అడ్వయిజరులు గానున్న శ్రీ శొంతి వెంకటరామమూర్తి పంతులు గారి భగీరథప్రయత్నమువలన తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ఈనాటికి కార్యరూపము దాల్చినది. పోలవరము, గండికోట, మాచిఖండు ప్రాజెక్టులకింక విఘ్నేశ్వరపూజ యైనను జరుగలేదు. నాగాద్దునకొండ శిల్పసంపదను భారత ప్రభుత్వము తొలుత ఆంధ్రభూమినుంచి తొలగింపజూచినది. ఆంధ్రదేశమంతయు అట్టుడికినట్టుడికినది. విశ్వప్రయత్నము చేసిన పిమ్మటగాని ప్రభుత్వమువారు తమ ప్రయత్నమును విరమించుకొనలేదు. ఎన్నియో సంవత్సరములనుండి ఆందోళనచేయుచుండినను ఆంధ్రుల కింతవరకు ప్రత్యేక రేడియో కేంద్ర మేర్పడి యుండలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రమే యుండినచో ఆంధ్రుల మొరలింతటియరణ్యరోదనములుగపరిణమించెడివికావు. కావున రాష్ట్ర సంపాదన విషయమై ఆంధ్రులప్రమత్తులై ప్రవర్తించవలె ననియు, రాష్ట్ర నిర్మాణము జరుగువరకు తమ హక్కులను సరిక్షించుకొనుటకు నిరంతరందోళనను జరుపవలె ననియు కోరుచున్నాము. పార్థివసంవత్సరము శాంతిదాయకమై, నిఖిలవసుమతీ ప్రజకు సుఖసంధాయకము కావలెనని ఆశించుచున్నాము.

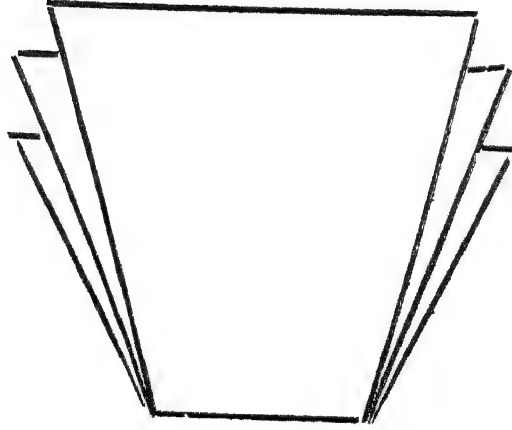
‘లోకాః సమస్తాః సుఖినోభవన్తు.’

50 సం॥లు పేరొందిన

డా॥ షధరాజములు

బ్రాహ్మణులు

జీవామృతము

కండపుష్టికి,
వీర్యవృద్ధికి,
జీవసత్వములకు.

అరుణ

గర్భాశయ రోగనివారణి.
సత్సంతాన వర్ధని.
ఆనందారోగ్యప్రదాయిని.

బాలప్రాశ

బిడ్డలకు రుచికరమైనటానిక్కు.

PRECISION is the watch-word of efficiency in scientific apparatus. The Andhra Scientific Company, Ltd. have always put Precision and perfection in the various processes of manufacturing scientific instruments, which they offer to the public.

All apparatus made and sold by the Andhra Scientific Company, are already very popular all over India, because the Andhra Scientific Company believes in Precision, perfection and moderate prices.

THE SEAL OF Accuracy - workmanship - quality
THE ANDHRA SCIENTIFIC COMPANY LTD.

BLACKER'S ROAD, MOUNT ROAD
 MADRAS.

HEAD OFFICE & WORKS
 MASULIPATAM.

NO. 1.

NICOL ROAD, BALLARD ESTATE, BOMBAY.

పార్థివ నామ సంవత్సరము

ఆనంద దాయకమై

మీకు

సర్వశుభముల నొసగు గాక.

1944 సం. ఆభివృద్ధి సూచిక

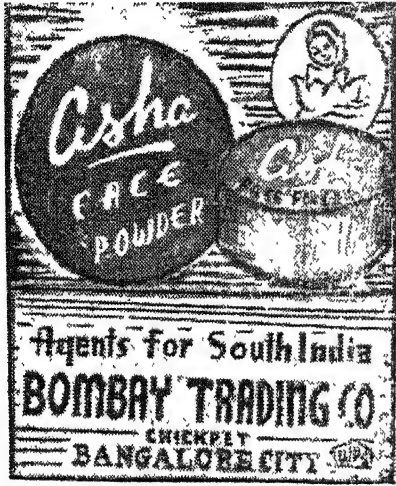
సమకూర్చబడిన వ్యాపారం ఒక కోటికి పైగా
పట్టాలు జారీచేయబడిన మొత్తం 85 లక్షలు
అమలులోనున్న వ్యాపారము 3 కోట్లకు పైగా
రెన్యాయల్ ఖర్చు 100 కి 8 మాత్రమే.

ఇంత తక్కువ రేటు ఖర్చులతో వ్యాపార దక్షతను జూపగలిగి,
ఆంధ్ర దేశమునందేగాక, అఖిల భారత వర్షమంతటిలో కూడా పొదు
పరితనము నడునూ, ప్రత్యేక శక్తి సామర్థ్యములనునూ, అగ్ర
గణ్యత గాంచిన యీ భీమా సంస్థ యొక్క ఆభివృద్ధిని గూర్చి
గర్వింపదగియున్నది. మంచి పలుకుబడిగల ఏజెంట్లకు చాల సౌక
ర్యములు గలవు. శ్రద్ధాదారుల సొమ్ముకు అత్యంత భద్రత గలదు.

ఆంధ్ర ఇన్నూరెన్సు కంపెనీ,
లిమిటెడ్, మచిలీపట్నం.

మా ఇతర ఆఫీసులు : మద్రాస్, కలకత్తా, నాగపూరు, ఎర్నాకులం, అనంతపూర్,
బంపూర్, (గంజాం), బెజవాడ, జెంషెడ్ పూర్, అలహాబాద్, లాహోరు, వగైరా.

అందమైన చర్మానికి ఆషా ఫేస్ పౌడర్

ఆహ్లాదకరమైన సువాసన కలది. ఆరోగ్యాన్ని
అందాన్ని ఇస్తుంది. ఆన్ని చర్మవ్యాధుల్ని
నిర్మూలిస్తుంది. చర్మాన్ని మృదువుగా
చేస్తుంది; శరీరానికి అందాన్నిస్తుంది.

ఆషాస్మైల్, స్కిన్-లవ్, క్రిమ్ మొదలైనవి.

సౌత్ ఇండియా సౌత్ ఏజెంట్లు :

బాంబే ట్రేడింగ్ కంపెనీ,

326, చిక్క-పేట :: బెంగళూరు సెంట్రల్

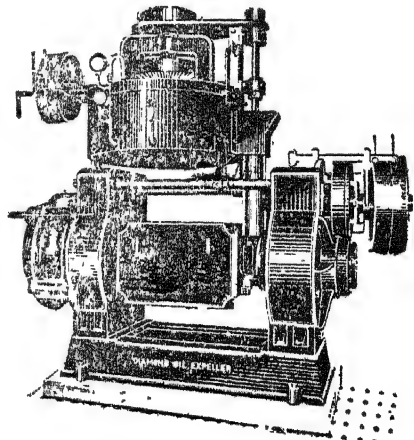
VINO - FORMAT CO.

(With Vitamins B₁ and C)

An excellent tonic in all cases of
nervous and muscular break-down,
heart and kidney diseases and Vita-
min B deficiency.

At all chemists or direct from :
LIVERITES COMPANY,
Tanuku, West Godavary.

ప్రసిద్ధిచెందిన చిప్టి డైమండ్
ఆయిల్ ఎక్స్ ప్లొరులు

భారత దేశమున తరతరాల
సంచి వేలకొలది పనిచేయుచున్నవి.

పోల్ ఫజింటు :—

కె. యల్. సునిహారావు అండ్ సన్స్,

జంజీరు, బెజవాడ.

కేంద్రీకరణ వికేంద్రీకరణములు

(Centralisation & Decentralisation)

రాజ్యాంగ వ్యవహారాలనూ, ఆర్థిక వ్యవహారాలనూ నడుపుటలో కేంద్రీకరణ, వికేంద్రీకరణ అనునవి మనం అనుసరించ తగిన విధానాలు. కొన్ని సందర్భములలో కేంద్రీకరణ విధానం, మరికొన్నిటిలో వికేంద్రీకరణవిధానం లాభకారిగా ఉండ వచ్చును. ఏ రాజ్యాంగమందును, ఏ ఆర్థిక పద్ధతీయందును సంపూర్ణముగా ఈ రెండు విధానాలలో ఒక్కదానినిమాత్రమే అనుస రించడమనేది లేదు. అన్ని దేశాలలో, అన్ని కాలాలలో ఈ రెండు విధానాలూ మిశ్రి తంగా ఉండేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక్క దానిని, మరొకప్పుడు మరొకదానిని ప్రాధాన్యం ఉండడం మాత్రం కనిపిస్తున్నది.

ఒకేచోటగాని, ఒకేసంస్థలోగాని, ఒకే వ్యక్తియందుగాని అన్నిటిని చేర్చడానికి కేంద్రీకరణ మని పేరు. రాజ్యాంగంలో ఈ చేర్చడమంటే అధికారాన్ని చేర్చడ మన్నమాట. ఆర్థికవ్యవహారాలలో ఈ చేర్చడమంటే పదార్థముల ఉత్పత్తిని చేర్చడ మన్నమాట. వ్యక్తులపై చలాయించబడు అధికారమంతా ఒకేసంస్థలో చేర్చబడిన యెడల అధికారకేంద్రీకరణవిధానం ఏర్పడు తుంది. పలుసంస్థలలో చేర్చబడినయెడల అధికార వికేంద్రీకరణం ఏర్పడుతుంది. అదే విధంగా మన అనుభవానికి కావలసిన వస్తు సముదాయమంతా ఏదోఒక ప్రదేశంలో మాత్రమే ఉత్పత్తికావడం జరిగినయెడల ఆర్థిక కేంద్రీకరణమున్నూ, అనేకప్రదేశాలలో ఉత్పత్తిఅయినయెడల ఆర్థికవికేంద్రీ కరణమున్నూ ఏర్పడుతవి.

- అధికార స్వరూపం -

ఈ రెండువిధానాల గుణాగుణములను విమర్శించుటకు పూర్వము “అధికారం”, “ఆర్థికం” అనువాటియొక్క స్వరూప స్వభావాలను నిర్ణయించుట అత్యవశ్యకం.

అధికారమనేది సముదాయజీవితానికి — సామాజిక జీవితానికి — లక్షణం. ఈ రెండింటికీ అవిసాభావసంబంధం. “అధికారం” అనేది లేనిది సముదాయజీవితం సాధ్యం కాదు; సముదాయ జీవితం లేనప్పుడు “అధికారం” కూడా ఉండదు.

ఇతరులను తన ఇష్టానుసారంగా నడుచు నట్లు చేయగల శక్తికి “అధికారం” అని పేరు. “నాకు అతనిపై అధికారం ఉన్నది” అంటే అతనికి ఇష్టం ఉన్నా లేకపోయినా నేను చెప్పినట్లు అతడు ప్రవర్తిస్తున్నాడన్న మాట. నాకు వానిపై అధికారం ఉన్న దన్నా, వాడు నాఅధీనంలో ఉన్నాడన్నా అర్థం ఒక్కటే. “అధికారం”, “అధీనం” అనునవి అన్యోన్య్యాశ్రయాలు. ఎవడుగాని ఏకాకిగా ఉన్నప్పుడు వీటికి అవకాశం లేదు. కొందరు ఒక సముదాయంగా (Group) ఏర్పడ్డప్పుడే అధికారానికి, అధీనానికి అవసరం కలుగుతుంది. పిల్లలను తమ ఇష్టప్రకారం నడిచేటట్లు చేయ గల శక్తి తల్లితండ్రులకు ఉండడంచేత పిల్ల

లపై తల్లితండ్రులకు అధికారం ఉన్నదని చెప్పడం తటస్థమే. ఒక్కొక్కప్పుడు పిల్లలు తప్పనిసరి తల్లితండ్రులు ప్రవర్తిస్తుంటారు. అట్టి సమయాలలో అధికారం పిల్లలది; అధీనం తల్లితండ్రులది. గురువులకు శిష్యులపైనను, యజమానులకు నాకరుల పైనను, పరిపాలకులకు ప్రజలపైనను అధికారమున్నదని మనం మామూలుగా చెప్పడం అందరికీ తెలిసినవిషయమే.

సముదాయజీవితం మానవజీవితాని కొక లక్షణం. కుటుంబం, కులం, వర్గం, తెగ, జాతి, మతసంఘం, వృత్తిసంఘం, వినోద సంఘం మొదలైన రకరకములగు సముదాయ ములతో మనుష్యుడు సంబంధం కలవాడై ఉన్నాడు. గ్రామం, జిల్లా, రాష్ట్రం, దేశం ఇవికూడ సముదాయ జీవితాన్ని సూచించే మాటలు. మనమందరం వీటిలో అన్నిటికో, కొన్నిటికో చేరినవారముగా ఉన్నాం. వీటిమూలంగా ఏర్పడ్డ సంబంధాల సమూహమే మన ఒక్కొక్కరి జీవితం. ప్రతిరోజునా మనం ఒంటరిగా ఉండేకాలం చాలా తక్కువ. ఇతరులతో కలిసి గడప వలసిన కాలమే ఎక్కువ.

సముదాయానికి సముదాయానికి గల భేదం వాటి ఉద్దేశాలనుబట్టి కలుగుతున్నది. ప్రతిసముదాయానికీ- మనం ఎరిగినా ఎరగక పోయినా- ఏవోకొన్ని ఉద్దేశాలు ఉన్నవి. సంతానోత్పత్తి, కలిగిన సంతానాన్ని ప్రాజ్ఞత వచ్చువరకు పెంచి పోషించుట - ఇదే కుటుంబం అనే సముదాయం యొక్క ఉద్దేశం. భార్యాభర్తలు, తల్లి తండ్రులు, పిల్లలు కలిసిన ఈ

= శ్రీ =
మామిడిపూడి
చెంకటరంగయ్య

సముదాయం ఈ ఉద్దేశాన్ని నెరవేర్చుకోవడంలోనే కాలం గడుపుచుండుట. ఎవరెవరు ఏవ్యక్తులను అనుసరించవలసిందీ, ఏవిధంగా ఆ వ్యక్తులను జరపవలసిందీ నిర్ణయించే ఉద్దేశంతో ఏర్పడ్డ సముదాయమే వర్ణం. శిష్యులకు మతాన్ని, ధర్మాన్ని ఉపదేశించే ఉద్దేశంతో ఏర్పడ్డ సముదాయమే మతపీఠం. ఇదేవిధంగా ప్రతి సముదాయంయొక్క ఉద్దేశా లేవో మనం కనుగొనవచ్చును. క్రొత్త ఉద్దేశాలను కొనసాగించుకోవలసినవచ్చినప్పుడు క్రొత్త సముదాయాలూ, సంఘాలూ స్థాపితం కావడం మనం చూస్తున్నాం. కులీల సంఘాలు, వర్తకసంఘాలు, క్లబ్బులు, క్రీడా సమాజాలు మొదలైనవి ఈకాలంలో ఎన్నో స్థాపింపబడి ఉన్నవి.

ప్రతిసమష్టిదూ అనేకసముదాయాలతో సంబంధం కలవాడైయున్నాడు. దీనికి కారణం అతని ఉద్దేశాలు పలుకములుగా ఉండడమే. ఏ ఉద్దేశాన్నికూడా మనుష్యుడు ఒంటరిగాసాధించలేకున్నాడు. ఇతరుల సహాయం అతనికి అవసరం. మానవ జీవితమంతా అన్యోన్యాయోక్త్యం అని చెప్పడంలో ఉండే సత్యం ఇదే. స్వయంసంపూర్ణత్వంతో ఎవడూ పుట్టడు; ఎంతటి అభివృద్ధి గాంచినా స్వయంసంపూర్ణత్వం ఎవడికి లభించదు.

“మనమంతా ఒకటి” అని అంటుంటాం. నిజంగా అనేకులు ఒకరుకావడం సాధ్యం కాని పని. ఎవడి శరీరం వాడిదే; ఎవడి మనస్సు వాడిదే; ఎవడి ఆత్మ వాడిదే; ఎవడి సుఖదుఃఖాలు, సంతోషాలు, విచారాలు వాడివే. ఆలాటప్పుడు “అందరూ ఒకటి” అని చెప్పడంలో ఉండే అర్థం ఏమిటి? ఈ ఏకత్వం ఏకోద్దేశంవల్ల ఏర్పడే సంబంధం. ఒకే ఉద్దేశం కలవారు దాని మూలన ఆ ఉద్దేశానికి సంబంధించినంత వరకూ ఒకరవుతున్నారు. దేశంలో వికమత్యం లేదని మనం అప్పుడప్పుడూ విచారిస్తుంటాం. ఈ మాటకు “అందరూ సాధిం

చకోరే ఉద్దేశం ఒకటికూడా ఏర్పడలే”దని అర్థం.

సముదాయజీవితానికి అధికారం ప్రధాన లక్షణం. ఇష్టం లేకపోయినా ఇతరులు చెప్పిన ప్రకారం నడుచుకోవలసిన స్థితి ప్రతీసముదాయంలోతప్పక ఏర్పడుతున్నది. ఉద్దేశాన్ని పరిచి సభ్యులలో అభిప్రాయ భేదాలుండవు. ఏకోద్దేశం కలవారు కావడంచేతనే గదా అనేకులు ఒక సంఘం గానూ, సముదాయంగానూ ఏర్పడుచుండడం? కాని ఉద్దేశాన్ని నెరవేర్చుకొనుటలో మనం ఉపయోగించదగ్గ ఉపాయాలు, సాధనాలు ఎన్నో ఉండును. పిల్లలను పెంచి పెద్దవారిని చేయడమనేది కుటుంబంయొక్క ఉద్దేశం. ఈ విషయంలో భార్యభర్తలకు ఏలాటి భేదం ఉండదు. కాని ఆ ఉద్దేశం నెరవేరడంలో భార్య పుష్టికరమైన ఆహార పదార్థాలకై ఎక్కువ ద్రవ్యము వినియోగింపగోరవచ్చును; భర్త దుస్తులకై ఎక్కువ ద్రవ్యము ఖర్చు పెట్ట గోరవచ్చును. భార్యకు ఇంగ్లీషువిద్యపై వ్యామోహమున్ను, భర్తకు మాతృభాషపై వ్యామోహమున్ను ఉండవచ్చును. ఈలాటి అభిప్రాయభేదములు కలిగినప్పుడు కొనకు భార్య చెప్పినట్లు భర్తయో, భర్త చెప్పినట్లు భార్యయో నడుచుకొనుట కష్టపడినగాని సంసారం సాగదు; కుటుంబంయొక్క ఉద్దేశం నెరవేరదు. వీరి మధ్యన జరుగు వాదోపవాదాలకు హద్దు ఏర్పడవలెను. ఎల్లకాలం ఎవరి వాదమే వారిది కావడం, ఒకరు చెప్పినట్లు రెండవవారు వినకపోవడం సంభవిస్తే పిల్లలను పెంచడం, పెద్దవారిని చేయడం జరగదు. ఏ ఉద్దేశం సాధించడానికి కుటుంబం అనే సముదాయం ఏర్పడ్డదో అది అసాధ్యం కావడమే ఫలితం అవుతుంది. గనుక ఎవరో ఒకరు అధికారం వహించవలసి ఉంటుంది. అన్ని సముదాయాలలోకూడా ఇంతే. ఉద్దేశంపట్ల ఏకీభావం ఉన్నా, ఉద్దేశాన్ని సాధించడానికి ఉపయోగింపతగ్గ సాధనాల విషయంలో అభిప్రాయభేదాలు ఉండక తప్పదు. గనుక, సముదాయ వ్యవహారా

లను నడుపుటలో ఎవరో ఒకరు చెప్పినట్లు తక్కినవారు ప్రవర్తించుటకు సంసిద్ధులు కావలసి యున్నది. అంటే “అధికారులు, అధీనులు” అనే భేదం ప్రతీసముదాయంలోకూడా ఏర్పడకతప్పదు. ఎల్లప్పుడూ ఒకరే అధికారులుగా ఉండవలసిన జరూరు లేదు. కాని వాదాన్ని, అభిప్రాయభేదాన్ని ఉపసంహరించి అధికారరీత్యా పనులను చక్కబెట్టుట కవికాశమున్నగాని ఏ సముదాయమూ వ్యవహరించుట సాధ్యముకాని పని. వాదోపవాదాలు జరిగినతర్వాత అధిక సంఖ్యాకులు (Majority) చెప్పిన మోస్తరుగా అల్పసంఖ్యాకులు (Minority) నడుచుకొనవలసినగాని, శిష్టులు చెప్పినట్లు తక్కినవారు నడుచుకొనవలసినగాని, పెద్దలు చెప్పినట్లు పిన్నులు నడుచుకొనవలసినగాని ఒక ఏర్పాటు ఉండవలెను. ఈలాటి ఏర్పాటు ఏదో ఒకటి ఉండవలసిన జరూరు ఎందుకు కలుగుచున్నదో అందరికీ తెలిసిన విషయమే. వాదం, పదిమందితో ఆలోచన—ఇదంతా ఏదో ఒక కార్యరూపాన్ని ధరించవలసి ఉంది. కార్యం, ఆచరణ ప్రధానం. కాలమంతాకూడా ఆలోచనలో గడపడం ఉద్దేశం కాదు. ఏదో ఒక పని చేయవలసినవచ్చినప్పుడు ఆలోచనకు కొంత హద్దుతప్పదు. అధిక సంఖ్యాకులుగాని, శిష్టులుగాని, పెద్దలుగాని సత్యాన్నీ, న్యాయాన్నీ పరిపూర్ణంగా గ్రహించారనే కారణాన్ని బట్టికాదు ఇతరులు వారు చెప్పినట్లు వినడం. ఈ చెప్పేవారుకూడా పొరబడవచ్చును. కాని ఎవరో ఒకరు చెప్పినట్లు వింటేనే గాని పనిచేయడానికి వీలుండదు. పని చేయడం ప్రధానం. గనుక అధికార రీత్యా ఏదో ఒక కార్యక్రమం ఏర్పరచవలసిన అవసరం కలుగుతున్నది. సముదాయ జీవితానికిన్నీ, అధికారానికిన్నీ అవినాభావ సంబంధం ఉన్నదని చెప్పడంలో ఇదే అర్థం.

తన ఇష్టానుసారంగా ఇంకొకడు ప్రవర్తించేట్లు చేయడంలో— అంటే ఇతరులపై అధికారం చలాయించడంలో; ఇత

కులను లాంగ్ దీయడంలో—అనేక ఉపాయాలను ఉపయోగించవచ్చు. ప్రేమ, గౌరవం, బోధ, హేతుశాసనం, యుక్తి, దానం, భయం, దండం — ఇవన్నీ ఈ ఉపాయాలలో చేరుతవి. తల్లిదండ్రులు పిల్లలను ప్రేమద్వారా నశించేసుకొనుచున్నారు. పామరులపై పండితులకు గల అధికారానికి గౌరవం సాధనం. సురువులకు శిష్యులపై గల అధికారానికి “బోధ” కారణం. యజమానులకు నౌకరులపై గల అధికారానికి “దానం”, “కూలి” కారణం. దుర్మార్గులకు సన్మార్గులపై గల అధికారానికి “భయం” కారణం. ఈ భేదాలనుబట్టి అధికారాన్ని రెండువిధములుగా విభాగం చేయవచ్చును. దండమే (శిక్ష) ఆధారంగా గల అధికారం—అనగా దండాధికారం; దండం, శిక్ష అనేవి ఆధారం కాని అధికారం — అనగా దండేతరాధికారం. ప్రతిసమదాయంలోనూ ఈ రెండు రకములైన అధికారాలూ అములులో ఉండును. కాని కొన్నిట్లో దండేతరాధికారం ప్రధానంగాను, మరికొన్నిట్లో దండాధికారమే ప్రధానంగాను ఉండును. విచ్ఛిక (Voluntary) సంఘములలో దండేతరాధికారమే కనుపించుచుండును. నిర్బంధ సంఘములలో (Compulsory) దండాధికారము కనుపించు చుండును. ఇష్టం ఉన్నా లేకపోయినా ఏ సంఘములో మనం సభ్యులుగా ఉండవలసియున్నదో అవినిర్బంధ సంఘములు; మనకు ఇష్టం ఉన్నప్పుడు సభ్యులుగా ఉండడమూ, ఇష్టము తప్పినప్పుడు మానుకోవడమూ ఏ సంఘంలో వీలగునో అది విచ్ఛికసంఘం. క్లబ్బులు, కూలీసంఘాలు, నాటకసమాజాలు, విద్యాశాలలు—ఇవన్నీ విచ్ఛికములు. విడాకులకు వీలులేని కుటుంబం, వర్గం, రాజ్యం—ఈలాటివి నిర్బంధ సంఘాలు. ఒకప్పుడు నిర్బంధంగా ఉండినవి మరొకప్పుడు విచ్ఛికాలు కావచ్చును. (కుటుంబం, మతసంఘాలు అనేక దేశాలలో ఇట్టి మార్పును పొందినవి.) ఒకప్పుడు విచ్ఛికంగా ఉండినవి మరొకప్పుడు నిర్బంధములుగా మార

వచ్చును. (కొన్ని దేశాలలో కూలీసంఘాలు ఈ స్థితిలోకి వచ్చియున్నవి.)

ప్రస్తుత కాలంలో నిర్బంధసంఘాలన్నిటిలో అగ్రస్థానం వహించిన “రాజ్యం” అని చెప్పవచ్చును. పరిపాలకులు, ప్రజలు అనువారితో కూడిన సమదాయమునకు రాజ్యం అని పేరు. ఈ సమదాయంలోని అధికారం దండాధికారం. సామ, దాన, భేదోపాయాలను పరిపాలకులు ఉపయోగించెదరు కాని, ఈ ఉపాయాలు పనిచేయనప్పుడు దండమును ప్రయోగించి వారు ఇతరులను తమ అధీనముం దుంచుకొనుచున్నారు. ఆయుధపాణులగు సైనికులు, పోలీసులు, కోర్టులు, కారాగారాలు, శిక్షాస్థానములు—ఇవి రాజ్యానికి బాహ్యచిహ్నములు. ఇవన్నీ దండాధికారమును ప్రకటించునట్టివి. ప్రభుత్వము వహించిన దండాధికారానికి మితి మేరలు లేవు. ప్రాణహాని, మానహాని, అర్థహాని—ఇట్టి శిక్షను విధించుటకూ ప్రభుత్వం వారు సంసిద్ధులు. దండపరులందరూ యమధర్మరాజులు.

తక్కిన సమదాయాలకువలెనే రాజ్యానికికూడా కొన్ని ఉద్దేశములు కలవు. వాటిని సాధించుటకు ఏర్పడ్డ సమదాయమే ఇది. ఈ ఉద్దేశములలో ప్రధానములైనవి (౧) రక్షణ, (౨) శాంతి, (౩) యోగక్షేమాభివృద్ధి. విదేశప్రభువులు దండెత్తి దేశముపై పడకుండునట్లు రక్షించుట పరిపాలకుల విధులలో మొదటిది. దండెత్తి వచ్చినవారిని పారదోలుటకు దండోపాయమే ప్రధానసాధనము. ఇదేవిధముగ దేశములోపల దుర్మార్గుల నేకులు శాంతికి భంగముకలిగించుచు సన్మార్గులను కష్టముల పాలు, నష్టములపాలు చేయుచుండురు. అట్టి దుర్మార్గులను దండమును ధరించి శిక్షించవలసి ఉన్నది. బాహ్యశత్రువులనుండియు, దుర్మార్గులను అంతఃశత్రువులనుండియు ప్రజలను రక్షించుటకు దండముతప్ప మార్గాంతరము లేకపోవుటచేత రాజ్యానికి దండధారణము ప్రధానచిహ్నము. కొన్ని సందర్భములలో ప్రజల యోగక్షేమమును వృద్ధిచేయు

టకుకూడ దండాధికారము ఉపకరించుచున్నది.

అధికారస్వరూపము, దాని ఆకర్షకత, అధికార విభేదములు, రాజ్యాధికార లక్షణము ఇప్పటికి స్పష్టమైనవి. ఈ అంశముల సహాయముచేత కేంద్రీకరణ వికేంద్రీకరణ విధానములలోని లోపాలోపములను గుర్తెరుగవలసి ఉన్నది.

- అధికార వికేంద్రీకరణం -

ఈ సందర్భములో రెండు ప్రశ్నములకు సమాధానం చెప్పవలెను. (౧) సమదాయ జీవితంలో వ్యక్తిపై వహించవలసిన అధికారమంతా—దండాధికారం, దండేతరాధికారం—ప్రభుత్వమందు కేంద్రీకరింపబడవలెనా? లేక కొన్ని అధికారాలు మాత్రం ప్రభుత్వమందును, తక్కినవి ప్రభుత్వేతర సంస్థలందును విక్షిప్తమగుట మంచిదా? ఇది మొదటి ప్రశ్న. (౨) ప్రభుత్వమందు సంక్రమించు అధికారము ఒకే కేంద్రమునుండి చలాయించబడవలెనా, లేక పలుకేంద్రముల నుండియా? అనగా, దేశమందు ప్రభుత్వం వారు జరుపు వ్యవహారములన్నీ ఒకే కేంద్రమునుండి జరుపబడవలెనా, లేక కొన్ని వ్యవహారములు కేంద్ర ప్రభుత్వమువలనను, కొన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వములవలనను, కొన్ని స్థానిక ప్రభుత్వములవలనను జరుపబడుట మంచిదా? ఇది రెండవ ప్రశ్న.

వేదాంతాలలో ద్వైత, అద్వైత, విశిష్టాద్వైతముల విషయమున నెంతటి తీవ్రభేదములున్నవో ప్రస్తుతకాలపు రాజ్యాంగవేత్తలలో ఈవిషయములను గురించి అంతటి తీవ్రభేదము లున్నవి. కొందరు కేంద్రీకరణవాదులు; కొందరు వికేంద్రీకరణవాదులు; కొందరు మిశ్రవాదులు. వాదం ఏలాటిదైనా ఆచరణలోమాత్రం దేశాలన్నిట్లోకూడ మిశ్రపద్ధతే ఆచరణలో ఉన్నది. కొన్నిటియందు కేంద్రీకరణానికిన్ని, మరి కొన్నిటియందు వికేంద్రీకరణానికిన్ని ప్రాధాన్యాన్ని కల్పించి ఉన్నారనిమాత్రము చెప్పవచ్చును. ఈ వివాదాలలో ఈ

క్రిందివిషయములను ముఖ్యముగా గమనించుట సరిగిస్తుంది.

(1) అధికారముంతా—అనగా వ్యక్తి జీవితం, సముదాయజీవితం అంతా—ప్రభుత్వపు అధికారకావడం, అనగా అన్ని పనులూ భయపెట్టి చేయించడమని అర్థం. దండించుటనే భయ మొక్కటే మానవప్రవర్తనకు మూలాధారం కావడం మనం వాంఛించితగ్గ న్యవస్థ కాకూడదు. సామంచేత, దానంచేత చేయించతగ్గ పనులు ఎన్నో ఉన్నవి. ఎల్ల స్వదూ భయ పడుచుండు వ్యక్తుల జీవితం దుర్బభాజనమై కారాగారబద్ధుల జీవితమువలె ఉండును. తప్పనిసరియైన పనుల విషయములోనే నిర్బంధము ఉచితసాధనము. కాని, సంఘంలో జరగవలసిన పనులన్నీ అట్టివికావు. కొన్ని జరుగకపోయినను ప్రమాదము లేదు. అందరూ ఒకేవిధమైన ఆహారాన్ని తినడం గాని, ఒకేవిధమైన దుస్తులు వేసుకోవడం గాని, ఒకేమతం అవలంబించడం గాని అవసరంకాదు. ఈలాటి వ్యవహారాలు ఇంకను ఎన్నో ఉన్నవి. వీటినిన్నిటిని వ్యక్తుల స్వేచ్ఛకు వదిలుట మంచిమార్గము. భయోపేతజీవనం కోరువారు కేంద్రీకరణ వాదులు; భయరహితజీవనం అపేక్షించేవారు వికేంద్రీకరణవాదులు.

(2) ప్రతిపనీ ప్రభుత్వంవారు దండిస్తారనే భయంచేత చేయడం సంభవిస్తే మానవ జీవితం కపటంతో కూడుకొన్న దవుతుంది. దండంమూలంగా బాహ్యచర్యలను సవరించుటకు అవకాశం కలుగునేగాని ఆంతరంగిక భావాలను సర్దుబాటుచేయుటకు వీలండదు. అందరినీ, పనులను దొడ్డిలోకి తోలునట్లు, దేవాలయాలలోకి తోలవచ్చునుగాని భక్తితో పూజించునట్లు చేయుట దుస్సాధ్యం. భావం, భావానికి అనుగుణమైన ప్రవర్తన—త్రికరణశుద్ధి అని మనపూర్వులు చెప్పవారు—ఇదీ మనం కోరతగ్గది. నిష్కాపట్యజీవనం ఇదే, అట్టి గుర్తులున్నప్పుడే ఒకరి నొకరు నమ్మడం జరుగుతుంది. మోసం, కపటం దేశంలో ప్రబలంకావడా

నికి అధికారముంతా ప్రభుత్వంలో కేంద్రీకరణం కావడం ఒక ప్రబల కారణం. బాహ్యచర్యలుగాక ఆంతరంగిక భావాలూ, ఉద్దేశాలూ ప్రధానమైన విషయాలన్నీ ప్రభుత్వాధికారుల వశము కాగూడదు.

(3) అన్ని వ్యవహారాలూ ప్రభుత్వంలో కేంద్రీకరణం కావడంవల్ల ఉద్యోగస్తుల సంఖ్య, వారి ప్రాబల్యం అత్యధికమై, దానివూలంగా ప్రజలకు ఎన్నో బాధలు కలుగగలవు. ఇదివరకు తాము చెయ్యని పనిని ఇప్పుడు ప్రభుత్వంవారు చేస్తున్నారంటే ప్రభుత్వోద్యోగస్తుల సంఖ్య పెచ్చిందన్నమాట, ఉద్యోగస్తుల స్వభావం మనకు తెలిసిందే. అధికజీతాలు పుచ్చుకోవడం, పనిని తగ్గించుకోవడం, ముఖముఖీగా ప్రజలతో మాట్లాడి వారి కష్టసుఖాలను గమనించుటకు బదులు ప్రతి స్వల్పవిషయాన్నీ ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములద్వారా న్రాతమూలంగా పరిష్కారం చేయడం, గుమాస్తాల అభిప్రాయాల ననుసరించి అధికారులు మెలగడం, లంచగొండితనం వ్యాపించడం—ఇదంతా సర్వసాధారణం. ఉద్యోగస్తులు ఖర్చుపెట్టు ద్రవ్యం వారి సొంత ద్రవ్యం కాదు. పన్నుల మూలంగా ప్రజలవద్దనుండి సంపాదించిన ద్రవ్యం. సొంత ద్రవ్యాన్ని ఖర్చుపెట్టడంలో చూపునట్టి శ్రద్ధ, పాదుపు ఇతరుల ద్రవ్యాన్ని ఖర్చుపెట్టడంలో చూపుట అరుదు. పది రూపాయలతో సామాన్యగృహస్థుడు చేయు పనికి ఉద్యోగస్తులు నాలుగైదురెట్లు ఎక్కువగా ఖర్చుపెట్టడం మామూలు.

(4) రాజ్యం అనే సముదాయానికి, తక్కిన సముదాయాలకూ ఉండే భేదాలలో ఒకటి ఈ సందర్భంలో గమనించవలసి ఉన్నది. దేశంలో ఉండేవారందరూ రాజ్యం అనే సముదాయంలో నిర్బంధంగా చేరేఉన్నారు. చేరనివాడు ఒక్కడుకూడలేదు. తక్కిన సముదాయాలలో ఎవరో కొందరుమాత్రమే చేరేఉన్నారు. గనుక దేశంలో ఉన్నవారందరికీ చెందిన వ్యవహారాలను మాత్రమే ప్రభుత్వాధికారులు

పరిష్కరించడం సబబు. కొద్దిమందికిమాత్రమే చెందిన వ్యవహారాలలో వారు జోక్యం కలుగజేసుకోవడం ఉచితం కాదు. అనగా ఏ పనులను చేయడంవల్ల గాని, చేయకపోవడంవల్ల గాని దేశంలోని ప్రజలందరికీ లాభనష్టాలు కలుగునో అట్టి పనుల విషయంలోనే ప్రభుత్వంవారు జోక్యం పుచ్చుకోవడమున్నూ, తక్కినవాటిని తక్కిన సముదాయాల వశంచేయడమున్నూ మంచిపద్ధతి.

(5) మానవజీవితానికి జంతు జీవితానికి గల భేదంకూడా ఈ సందర్భంలో మనం గుర్తించవలెను. జంతువులకు స్వేచ్ఛాభిలాష లేదు. మనుష్యుడు నడుపునట్లు నడుచుట వాటికి నైజము. మనుష్యునిలో స్వాతంత్ర్యాభిలాష ఉన్నది. తన ఇష్టప్రకారం నడుచుకోవడంవల్ల ఒక విధమైన ఆనందం, సంతోషం అతడు అనుభవిస్తున్నాడు. తాను సొంతంగా చేసే పనుల విషయంలో ఒకవిధమైన గర్వం, తృప్తి చూపిస్తున్నాడు. కొత్తవిషయాలను, పద్ధతులను కనిపెట్టుట యందు ఉత్సాహం కలవాడుగా ఉన్నాడు. సృష్టిశక్తి, నిర్మాణశక్తి ఆతనికి కలదు. ఈ శక్తులను ఉపయోగించుటకు అతడు ఉత్సాహపడుచుండును. ఇట్టి స్వభావం కలవాడుగుటచేతనే ప్రతిమనుష్యుడూ స్వేచ్ఛను కోరుతున్నాడు. ప్రభుత్వాధికారికి అన్ని వ్యవహారాలూ లోబడడం, మనుష్యుడు చేసే ప్రతిపనీ అధికారుల అనుజ్ఞల ననుసరించి చేయడం—ఈవిధానమే ప్రాబల్యం గాంచినయెడల మానవజీవితం జంతుజీవితంవలెనే ఉండును. మనుష్యులు ఉత్కృష్టమైన మానవజీవితమును వదిలి పరాధీనమైన జంతుజీవిత విధానమును స్వీకరించుట తగనిపని. కేంద్రీకరణంవల్ల ఈ ప్రమాదము తప్పక సంభవించును.

(6) ప్రస్తుతకాలమున కొన్ని దేశములలో—జర్మనీ, ఇటలీ, స్పెయిన్, పోలెండు మొదలైన దేశములలో—ప్రాబల్యముగాంచిన రాజ్యాంగవిధాన మిట్టిదే. రషియాలోని కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతంకూడా ఈలాటిదే. మానవజీవితానికి సంబంధించిన వ్యవహారము

లన్నిటిపై-మతము, నీతి, విద్య, విజ్ఞానము, వినోదము, ఆహారము, విహారము, వివాహము, సంతానము మొదలగువాటిపై ప్రభుత్వమునకు అధికారముసంపూర్ణముగా నుండవలెననుటయే నియంతృ ప్రభుత్వవిధానముల లక్షణము. ఈ విషయములోనే పీటికిని, ప్రజా ప్రభుత్వ విధానానికిని ప్రధానమైన భేదము. ప్రజల ఇష్టమువచ్చినట్లు వ్యవహరించుకొన వీలైన వ్యవహారాలు అనేకములున్నవనిన్ని, అట్టి వాటిపై ప్రభుత్వం అధికారం వహించకూడదనిన్ని ప్రజాప్రభుత్వవాదుల వాదము. అన్ని వ్యవహారములూ ప్రభుత్వమువారి అధీనమం దుండవలె ననుట నియంతృ ప్రభుత్వవాదుల వాదము.

(2) మనదేశపు ప్రాచీన సంప్రదాయము వికేంద్రీకరణమే. రాజులు, ప్రభుత్వాల్లా ఉండినా, మానవజీవితములోని వ్యవహారములలో అనేకములు కుటుంబము, కులము, వర్ణము మొదలైన సముదాయముల ద్వారానే పరిష్కరింపబడుచుండేవి. వివాహధర్మములు, వృత్తిధర్మములు, విద్య, కులకట్టుబాట్లు వీటినిన్నిటిని నిర్ణయించే అధికారమూ, వీటికి భిన్నంగా నడిచినవారిని శిక్షించే అధికారమూ కులపెద్దచేతులలో ఉండేది. వ్యాపారానికి సంబంధించిన ఏర్పాటులన్నిటిని వర్తకశ్రేణులు చేసుకొనుచుండువారు. ఏయే వృత్తులలో పనిచేయువారు ఆయావృత్తులకు సంబంధించిన మంచిచెడ్డలను నిర్ణయించుకొనుచుండువారు. ఎక్కడ ఏలోపం ఉన్నా దానిని సవరించు బాధ్యత ప్రభుత్వమువారి దను ఈకాలపు అభిప్రాయము ఆకాలమున ఉండినది కాదు.

(౮) అధికారమంతా ప్రభుత్వమందు కేంద్రీకృతంకావడం ప్రమాదకరమని అనుకొనుటకు ఇంకను ఎన్నో కారణాలు ఉన్నవి. సామాన్యముగా అధికారాన్ని సముదాయాద్వేషాలను కొనసాగించుటకు గాక స్వలాభంకొరకు వినియోగించుకోవడం అధికారుల స్వభావము. అధికార దుర్వినియోగ మన్న మాటకు ఇదే అర్థము.

మన దేశంలోని జనసామాన్యులు విద్యావంతులు కాకపోవుటచేతను, అధికారులని ఎక్కువగా భయపడువా రగుటచేతను అధికార దుర్వినియోగమునకు యొక్కవ అవకాశ మున్నది. అధికారమదము అనేకులలో కనిపించుట సర్వసాధారణము. మదించినవాడు తన మదమువలన ఇతరులకు కలుగు కష్టనష్టములను గమనించడు. సర్వాధికారము ప్రభుత్వమందు సంక్రమించినయెడల ఈ “అధికారమదము”నకును, “అధికార దుర్వినియోగము”నకును అంతము, హద్దు ఉండవు. నిరంకుశ ప్రభుత్వము మూలమున కలుగు అపచారము లన్నియు ఇందుమూలమున కలుగును. గనుక అధికారమంతయు ప్రభుత్వమేలో కేంద్రీకరింపబడుట వాంఛనీయు కాదు. వికేంద్రీకరణ సిద్ధాంతమే అనుసరణీయమని చెప్పదగియున్నది.

- రాజ్యాంగ వికేంద్రీకరణం -

మానవజీవితానికి సంబంధించిన వ్యవహారములలో కొన్నిమాత్రమే ప్రభుత్వమువారి అధీనమం దుండవలసినవి, తక్కినవి ఇతరసముదాయములయొక్కయో, వ్యక్తులయొక్కయో అధీనమం దుండవలసినవియై విమర్శవలన తేలినవి. ప్రభుత్వమువారి అధీనమం దుండవలసిన వ్యవహారములన్నియు ఒక కేంద్రప్రభుత్వపరిపాలనకు లోబడి పరిపాలింపబడుట మంచిదా, లేక వాటి విషయములోకూడ వికేంద్రీకరణానికి అవకాశమున్నదా అనే ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పవలసి ఉన్నది.

ప్రస్తుతము మన దేశపు పరిస్థితులను గురించి ఆలోచించిన యెడల మనపైన ప్రభుత్వమువారు వహించిన అధికారము నాలుగు కేంద్రములనుండి ప్రవహించుచున్నదని చెప్పవచ్చును. ఒకటి ఇంగ్లండులో నుండు పార్లమెంటు, దాని ఆధీనంలో ఉన్న ఇండియామంత్రి; రెండు ఢిల్లీలో ఉండు కేంద్రప్రభుత్వము; మూడు రాష్ట్రములోని ప్రభుత్వము; నాలుగు

మునిసిపాలిటీ, జిల్లాబోర్డులతో కూడిన స్థానిక ప్రభుత్వము. ఈ నాలుగు సంస్థల మధ్యన మన దేశములోని రాజ్యాధికార మంతయు విశిష్టమైయున్నది. స్థూలంగా చూచినయెడల అధికారము వికేంద్రీకృతమైనట్లు అగుపడును.

అధికారిస్థానములు అనేకము లున్నంత మాత్రాన రాజ్యాంగవిధానం వికేంద్రీకృతమైనదని చెప్పటకు వీలులేదు. కేంద్రీకృత వికేంద్రీకృతములు ఈ స్థానములకు గల పరస్పర సంబంధములనుబట్టి నిర్ణయమగును. యజమానునికీ, నాకరికీ ఉన్న సంబంధమే ఈ స్థానముల కున్నయెడల రాజ్యాంగము కేంద్రీకృతమైనదని చెప్పవలసి వచ్చును. అట్లుగాక సమానహోదాలతో ఈ సంస్థలు పనిచేయుచున్న యెడల రాజ్యాంగము వికేంద్రీకృతమైనదని చెప్పదగును.

ఒకప్పుడు మన రాజ్యాంగమంతా కూడా పరిపూర్ణంగా కేంద్రీకృతమై ఉండేది. ఇండియామంత్రి ఆజ్ఞలలోబడి ఢిల్లీలోని ప్రభుత్వము, రాష్ట్రములలోని ప్రభుత్వములు నడుచుకొను చుండెడివి. టెలిగ్రాఫు ద్వారా సమాచారములు పంపుటకు వీలుకలిగిన కాలమునం దుండినీ, దానితోపాటు పొగ యెడలద్వారా రాకపోకల సౌకర్యము మెచ్చినప్పటినుండియు ఢిల్లీ ప్రభుత్వముపైన ఇండియామంత్రికి గల అధికారము మరింత వృద్ధిపొందెను. అంటే అధికారమంతా అతనిలో (అనగా ఇంగ్లండులో) కేంద్రీకృతమవుతూ వచ్చెను. ప్రతి స్వల్ప విషయంలోనూ అతని సలహా, అతని ఆజ్ఞ అవసరము కాసాగెను. కాని ఈ విధానంలోని లోపాలు రానురాను స్పష్టమయ్యెను. ఎచ్చటో ఆరువేల మైళ్ల దూరమం దుండి, ఇండియాయొక్క నిజపరిస్థితులను గురించిన యథార్థజ్ఞానములేక, దేశాన్ని పరిపాలించ ప్రయత్నించడం ప్రజలకు నష్టకర మన్నమాట స్పష్టమయ్యెను. ఈ విధానంమూలన వ్యవహార పరిష్కారములు చాలా ఆలస్యమగుచువచ్చెను. ప్రభుత్వంవారు చేయు

చట్టములు, చట్టములను అమలులోనుంచు విధానములు ప్రజల పట్లను, ఆచారములను, నాంప్రదాయములను ఆచరించు ఉండువలయు నను సామాన్యసిద్ధాంతములను విమర్శముగా పరిపాలన జరుగుచుండెను.

ఇచ్చేవిధముగా ఇండియాలోని అధికార మంతయు ఢిల్లీలోని కేంద్రప్రభుత్వ అధీనములో ఉండెను. దానియొక్క అంజ్ఞలేనిదే రాష్ట్రములోని ప్రభుత్వమువారు ఏమనులను చేయరానికీ వీలులేకుండెను. పన్నులు వేయునప్పుడును, వసూలైన ధనమును ఖర్చుపెట్టునప్పుడును, చట్టములు చేయునప్పుడును, వాటిని అమలులో ఉంచునప్పుడును, ప్రజల కష్టసుఖములను విచారించు నప్పుడును, కష్టములను తొలగించునప్పుడును రాష్ట్రప్రభుత్వమువారికి ఏలాటి అధికారమూ ఉండెడిదికాదు. ప్రతివ్యవహారమునకు—ఎంత స్వల్పమైన దైనప్పటికిని—కేంద్రప్రభుత్వమువారి ఆమోదము పొందవలసియుండెను. రాష్ట్రప్రభుత్వమువారు పేరునకు ప్రభుత్వము వహించినను నిజముగా కేంద్రప్రభుత్వపు తాజ్జేదార్లుగా నుండిరి.

ఇట్టి కేంద్రీకృతమువలన ప్రజలకు అనేక కష్టనష్టములు కలుగుచు వచ్చెను. మన దేశము విస్తీర్ణమందు చాలా గొప్పది. ఒక రాష్ట్రములోని పరిస్థితులకును, మరొకదానిలోని పరిస్థితులకును చాలా భేదము కలదు. వ్యవసాయవిధానములోను, పరిశ్రమల విషయములోను, రాకపోకల సౌకర్యములోను, ఇతర ఆర్థిక అంశములలోను, ప్రజల ఆచార వ్యవహారములలోనూ ఈ భేదం కనుపిస్తున్నది. కొన్ని రాష్ట్రములు వెనుకబడినట్టివి; కొన్ని అభివృద్ధిగాంచినవి. ఇట్టి భేదములున్నప్పుడు ఏ రాష్ట్రమునకు తగినట్లుగా ఆ రాష్ట్రమును పాలించడం, పన్నులు వేయడం, ఖర్చుపెట్టడం జరగడం సబబుగాని అన్ని రాష్ట్రాలనూ ఒకే కేంద్రమునుండి ఒకే పద్ధతిని అనుసరించి పాలించడం మంచిదికాదు. కేంద్రంలో ఉన్న అధికారులకు రాష్ట్రములనుగురించిన వివరములు తెలియవు. ఏమీ తెలియని

వారు తెలిసినవారికి మార్గదర్శులు కావడం ప్రమాదకరం. కేంద్రీకృత ప్రభుత్వం అట్టి స్థితిలో ఉండేది. తొందరగా జరుగవలసిన పనులు ఆలస్యంగా జరుగుచుండేవి. ప్రజలు ఏమిమయాన్ని గురించి అయినా రాష్ట్రప్రభువుల నడుట మొరపెట్టుకొన్నప్పుడు వారి మొరలను ఆలకించి వారి ఇబ్బందులను తొలగించుటకు కేంద్రప్రభుత్వమువారి ఆమోదం కావలసియుండడంచేత వారిమొరలు మొరలుగానే ఉండేవి. ప్రజలకు ఆత్యంత దూరంలో పరిపాలకులు ఉండడంచేత కలుగు కష్టముల నన్నిటిని అనభవించవలసిన పరిస్థితులుండెను.

ఈ కష్టములను గమనించి క్రమక్రమంగా కేంద్రప్రభుత్వమువారు రాష్ట్రప్రభుత్వమువారి మైత్రుత్వము గల అధికారాన్ని తగ్గించుకొనసాగిరి. దేశములో అంతా ఒకేవిధంగా వ్యవహరించవలసిన వ్యవహారములను మాత్రము—అనగా దేశరక్షణ, దానికి కావలసిన సిబ్బంది, విదేశములతోటి వ్యాపారము, దానికి సంబంధించిన సుంకములు, రైల్వేలు, పోస్టు, టెలిగ్రాఫు, చెలామణి, బ్యాంకింగు, శిక్షాస్మృతి మొదలైనవి—తమ అధీనంలో ఉంచుకొన్నారు. ఈవిషయాలలో రాష్ట్రానికి రాష్ట్రానికి భేదం ఉండడం నష్టకరం గనుక వీటిని కేంద్రీకృతం చేశారు. తక్కిన వ్యవహారాల విషయంలో—శాంతి, భద్రత, పోలీసు, పరిశ్రమలు, వ్యవసాయము, విద్య, జలాధారాలు, సహకారము, యోజితమభివృద్ధి సాధనములు మొదలైనవి—రాష్ట్రప్రభుత్వాలకు స్వాతంత్ర్యం కల్పించారు. గనుక ప్రస్తుతం మన ప్రభుత్వవిధానం వికేంద్రీకృత విధానం. ఫెడరల్ విధానము వికేంద్రీకృత విధానఫలితము. ప్రతిరాష్ట్రప్రభుత్వమూ కొన్ని విషయములలో సర్వస్వాతంత్ర్యం కలది అయినది. ఒకప్పుడు కేంద్రీకృతముగా ఉండిన బ్రిటిషుఇండియా రాజ్యాంగవిధానం ౧౯౧౯ తర్వాత వికేంద్రీకృత మేవిధముగ అయినదో తెలుసుకొనుట చాలా అవశ్యము.

ఆ పరివర్తనం గతముపై నలభైసంవత్సరాల మధ్యన జరిగినది.

“ఏప్రదేశానికి సంబంధించిన వ్యవహారాలు ఆప్రదేశంలోనే పైసలుకావడం మంచిది” అనే నూత్రమే వికేంద్రీకృత సిద్ధాంతానికి మూలాధారం. అట్టి వాటిని ఆప్రదేశానికి చెందక, దానికి బాహ్యంగా దూరంలో ఉండేవారు పైసలుచేయడం ప్రమాదకరం. ఈ సూత్రాన్ని ఆచరణలో పెట్టినప్పుడు కొన్ని విషయములను గమనించవలెను. ఏవ్యవహారాలు ఒక ప్రదేశానికి సంబంధించినవి, ఏవి అన్నిప్రదేశాలకు—అనగా దేశమునకంతటా—సంబంధించినవి అని విభాగించేయడం ఒక ప్రధానవిషయం. ఈ విభాగం చక్కగా జరిగినయెడల వికేంద్రీకరణం బాగుగా పనిచేయును.

గ్రామములలోనివారు గ్రామవ్యవహారాలను, జిల్లాలలోని వారు జిల్లావిషయాలను, పట్టణములలోనివారు పట్టణవిషయాలను స్వతంత్రంగా వ్యవహరించుపద్ధతికి స్థానికస్వపరిపాలనపద్ధతి అని పేరు. ఈ పద్ధతికూడ వికేంద్రీకరణసిద్ధాంతములో ఒక భాగము. ఇట్టిపద్ధతిలో రెండుమూడు సుగుణములున్నవి. స్థానికప్రజలకు రాజకీయవ్యవహారములలో పాల్గొనుటకున్నూ, తమ స్థితిగతులను స్వయంగా బాగుచేసుకొనుటకున్నూ అవకాశం కలుగుతుంది. లోపాలున్నప్పుడు వాటికి తామే కారణమనినీ, వాటిని పోగొట్టుటకు స్వప్రయత్నము కావలసిఉన్నదనినీ వారు గ్రహిస్తారు. లోపాలను సవరించే భారం ఇతరులపై వెయ్యడం మానుతారు. పనులు జరగడానికి కావలసిన ద్రవ్యాన్ని పన్నుల మూలంగా వసూలుచేయుటకు సిద్ధపడుతారు. తాము చెల్లించిన పన్నులు తమ గ్రామసౌకర్యానికై ఖర్చు పెట్టబడుననే నమ్మకం వారికి ఉండును. ఇట్టి వికేంద్రీకరణవల్ల ప్రజలు చైతన్యం కలవారై, రాజకీయములందు ఉత్సాహం చూపెదరు. గనుక వికేంద్రీకరణం ఎంతవరకు జరుగు

టకు పిలుస్తూ అంతవరకు జరుపుట ఉత్తమమార్గం. ఆధికారం ఎంత విభిన్నమైతే అంత మంచిది.

- అర్థిక వికేంద్రీకరణం -

వికేంద్రీకరణసిద్ధాంతం రాజకీయాలలో ఎంత ప్రధానమో ఆర్థికవ్యవహారాలలో కూడ అంత ప్రధానము. రవాణాసౌకర్యాలు—రోడ్లు, రైల్వేలు, బస్సులు, పొగయోడలు, ఆకాశవిమానాలు—స్వల్పముగా ఉన్న కాలాలలో ఆర్థికవ్యవహారాలన్నీ వికేంద్రీకృతములై ఉండేవి. అంటే మనకు కావలసిన ఆహారపదార్థాలు, బట్టలు, గృహపరికరములు, ఇతరపదార్థాలు మన గ్రామంలోనూ, దానికి సమీపప్రదేశాలలోనూ తయారయ్యేవి. సామాన్యంగా ప్రతిగ్రామమూ స్వయంపోషకంగా ఉండేది. ఏవో కొన్ని పదార్థాలను మాత్రము — ఉప్పు, ఇనుము మొదలైనవి — ఇతర ప్రదేశాలనుండి తెచ్చుకొనేవారు.

కాని ఇటీవలికాలంలో ఇదంతా మారిపోయింది. దూరప్రదేశాలనుండి మనకు కావలసిన పదార్థాలలో అనేకములను తెచ్చుకొనుటకు మనం అలవాటుపడ్డాం. అనేక గ్రామాలలో వ్యవసాయం జరుగుతున్నా ఆహారపదార్థాలను పండించుటకు బదులు విదేశముల కెగురుతిచేసి విశేషద్రవ్యలాభం సంపాదించుట కవకాశం గల వేరుశనగ, పొగాకు, జనుము, నూనెగింజలు మొదలైన వ్యాపారపంటలను పండించడం అలవాటు అయిపోయినది. వీటిని అమ్మి, ఆ పైకంతో దూరప్రదేశాలనుండి ఆహారపదార్థాలను కొని తెచ్చుకోవడం మూములైనది. వికేంద్రీకరణం పోయి కేంద్రీకరణం వచ్చింది. ఆహారపదార్థాల నన్నిటిని ఏవో కొన్ని ప్రదేశాలలో మాత్రము పండించుట, తక్కిన పదార్థాలను మరికొన్ని ప్రదేశాలలో పండించుట—ఈ విభజనవిధానమే కేంద్రీకరణం. ఒక్కొక్క ప్రదేశంలో ఒకరకమైన పంటలు, వాటిని అక్కడ పండించి, ఆ పంటలను ఎక్కడెక్కడ ఉపయోగించ

వలసి ఉన్నవో అక్కడికి రవాణాచేయడం ప్రస్తుతకాలానికి లక్షణం. అనగా ఉత్పత్తి అంతా కేంద్రీకృతం అయి దన్నుమాట. ఉత్పత్తిచేయబడ్డ పదార్థం అనుభవదార్థకు లభ్యంకావడానికి ఎందరో వర్తకులు, వ్యాపారంచేసేవారు, రవాణాచేసేవారు అవసరం అయ్యారు. పూర్వకాలంలో ప్రతి గ్రామమందు సాలెవాండ్రు, కుమ్మర్లు, కమ్మర్లు, కపంసులు, జోళ్లుకుట్టేవారు— అన్నిరకాల వస్తువులను తయారుచేసేవారు— ఉండేవారు. ఇప్పుడిదంతా మారిపోయింది. పెద్దపెద్ద పట్టాలలో మిల్లులందు తయారైన బట్టలను గ్రామాలకు తేవడం మాములైంది. అనగా వస్త్రముల ఉత్పత్తి అంతా చాలా వరకు పట్టాలలో కేంద్రీకృతమైన దన్నుమాట. ఈ పట్టాలన్నీ మన దేశంలోనివి కావు. ఇంగ్లండు, అమెరికా, జపాన్, జర్మనీ మొదలైన దేశములలోని నగరములలో ఉత్పత్తి అయినవాటిని మనం మన గ్రామములకు తెచ్చుకొనుచున్నాము. మన కుమ్మర్లు తయారుచేసిన కుండలను కొనడం మాని, దూరంలో ఉండు దేశాలలోను, పట్టాలలోను తయారైన పింగాణిసామానులను, ఇత్తడి కంచు మొదలైన లోహపు పాత్రలను కొనుచున్నాము. ఫ్యాక్టరీలలో తయారైన చెప్పలను కొనడం అలవాటు కావడంచేత గ్రామంలోని చర్మకారుల వృత్తికి భంగం కలిగింది. తక్కిన పాటకపు జనం విషయంలోకూడా ఇదే జరిగింది. ఏ గ్రామానికి ఆ గ్రామం స్వయంపోషకంగా ఉన్న విధానం మాన్పించి, దూర ప్రదేశాలనుండి మనకు కావలసిన వస్తుసామగ్రిని తెచ్చుకోవడం మనకు ప్రస్తుతం అలవాటు అయినది.

వర్తకవ్యాపారసౌకర్యాలు పెరగడం; యంత్రములద్వారా పదార్థాలను చౌకగా తయారుచేయుటకు అవకాశాలు వృద్ధికావడం; చౌకధర లొక్కటే ప్రధాన విషయంగా మనం ఎంచడం; కూలివాండ్రకు తక్కువ కూలీలను ఇచ్చిస్తూ, వారికి కావలసిన సౌకర్యాల నన్నిటిని కల్పించుటకు కావలసిన ద్రవ్యమును ఖర్చుపెట్టటం

నాను ఫ్యాక్టరీ యజమానులు వస్తువులను చౌకగా తయారుచేయుచున్నారన్న భావం మనకు లేకపోవడం; ఫ్యాక్టరీలూ మిల్లులూ అన్నీ ఒకేస్థలంలో కేంద్రీకృతం కావడంవల్ల పట్టాలు జనసమృద్ధం కలవై, ప్రజల ఆరోగ్యానికి, నీటికి భంగకరము లవుచున్నవను ఆలోచన మనకు లేకపోవడం; వాంఛలను పెంచుకొని, అనుభవించు పదార్థములను వృద్ధిచేసుకోవడమే నాగరికతకు చిహ్నమని మనం అనుకోవడం—ఇదంతా కూడా ఉత్పత్తి కేంద్రీకృతం కావడానికి హేతువులు. లాభసంపాదన ఒక్కటే మనకు ఈకాలంలో ప్రధానోద్దేశ్యంగా ఏర్పడ్డది. ఆలాభాన్ని సంపాదించడంలో దయ, దాక్షిణ్యం, సత్యం, సాహద్యం—ఈగుణాలన్నీ అప్రధానాలుగా ఎంచుకున్నాం. ఉత్పత్తిదార్లు లాభం ఒక్కదానినే అపేక్షించడం, అనుభవదార్లు చౌకతనం ఒక్కదానిని మాత్రమే అపేక్షించడం మనకు అలవాటు అయినది. లాభానికే, చౌకదానికి భనం ఒక్కటే మానంగా మనం భావిస్తున్నాం. ఈలాటి పరిస్థితుల వలన ఆర్థిక వ్యవహారములు కేంద్రీకృతం కావడం సంభవించింది. పరిస్థితులలో మార్పు, మనుష్యుని మనోవైఖరియందు మార్పు—ఈమార్పులను అనుసరించి పూర్వకాలపు గ్రామపద్ధతి మారడం, అందుచేత ఆర్థిక వికేంద్రీకరణ విధానం ఆదృశ్యం కావడం—ఇదంతా జరిగింది.

గ్రామాలను పునరుద్ధరించడ మనేది చాలా అవశ్యమని మహాత్మాగాంధీగారున్నూ, వారి శిష్యులున్నూ ఉద్బోధించేస్తున్నారు. వీలైనంతవరకు ప్రతిగ్రామం స్వయంపోషకం కావలె ననేది వారి ఆశయం. యంత్రములు, మిల్లులు, ఫ్యాక్టరీలు—వీటిని తగ్గించడమున్నూ, ఏవో కొన్ని పదార్థములను తయారుచేయడానికి మాత్రమే వాటిని ఉపయోగించడమున్నూ వారి పునర్నిర్మాణ ప్రణాళికకు లక్షణం. అనగా వాగు వికేంద్రీకరణవాదులు.

అర్థిక వికేంద్రీకరణం ఎంతవరకు సాధ్యమైతే, ఎంతవరకు కాదు అనే విషయాన్ని విమర్శించుటకు ప్రస్తుతం అవకాశం లేదు. యంత్రాలను వాడుడం పొరబాటా? వాటి మూలంగా నష్టాలేగాని లాభాలు లేవా? ప్రాచీనకాలపు గ్రామపద్ధతిని పునః ప్రతిష్ఠాపనచేయడం విలయోదేశా? ఈ సమస్య

లన్నిటికీ సమాధానం మనం ఆలోచించ వలసి ఉన్నది.

కేంద్రీకరణం అంటే ఏమిటో, వికేంద్రీకరణం అంటే ఏమిటో తెలియచేయడం మాత్రమే ఈ వ్యాసంయొక్క ఉద్దేశం. ఏ పద్ధతిలోనూ లాభాలమాత్రమే కనుపించడం లేదు. నష్టాలుకూడా ఉన్నవి.

ఒక్కొక్కసందర్భంలో, ఒక్కొక్క వ్యవహారంలో ఒకపద్ధతిని, మరొక సందర్భంలో రెండవపద్ధతిని ఆచరణయోగ్యం. ఇట్టి విశాలదృష్టితో ఈ సిద్ధాంతాలను విమర్శించడం ఉత్తమమార్గం. సత్యం అంతా ఒకే సిద్ధాంతంలో ఉన్నదనుకోవడం పొరబాటు.

లోకము

= శ్రీ మేడవరపు సత్యనారాయణశాస్త్రి =

౧

దెసదెస సుగంధ మెడనెడ వినరివినరి
కొనరి వడ్డించు చంపకప్రసవ మనిన
నమ్మిలేదయ్యెఁ బో-తలది మృదేల?
పట్నద! నితాంతదౌర్భాగ్యనరణిగాక.

౨

మురియ కొకచేళ నెవ్వరో ముద్దరాండ్రు
సికధరించినమాత్రం జంపకలతాంత!
నరిపడదు నీదు పొలకువ నకలకుసుమ
సారసర్వస్వవిదున కాపట్నదునకు.

౩

చాలుఁజాలు నింకఁ జంపక! వగవకు,
మిశ్వరాజ్ఞ మూల మిన్నిటికిని;
బాప! మంతెకాక పగలేల మీ? కెల
దేటిలోటా? నీదు నీటులోటా?

౪

కలదనుము పూజనార్హత, కలదటనుము
పరిమళమ్మును, గలదను పనదనమ్ము;
నరసుఁ డెలదేటి మేటిమెచ్చమి నొకంట
విఫల మనవచ్చు జగతి గంధఫలిబ్రతుకు.

౫

అగుదువో రసలుబ్బుఁడ, వగుదుగాక
విశ్వసుమతారతమ్యసంవిన్మహామ
నీమి; వైనను జంపకద్వేష మొకటి
వాటిలెఁగదోయి! తీఱని లోటు తేటి!

౬

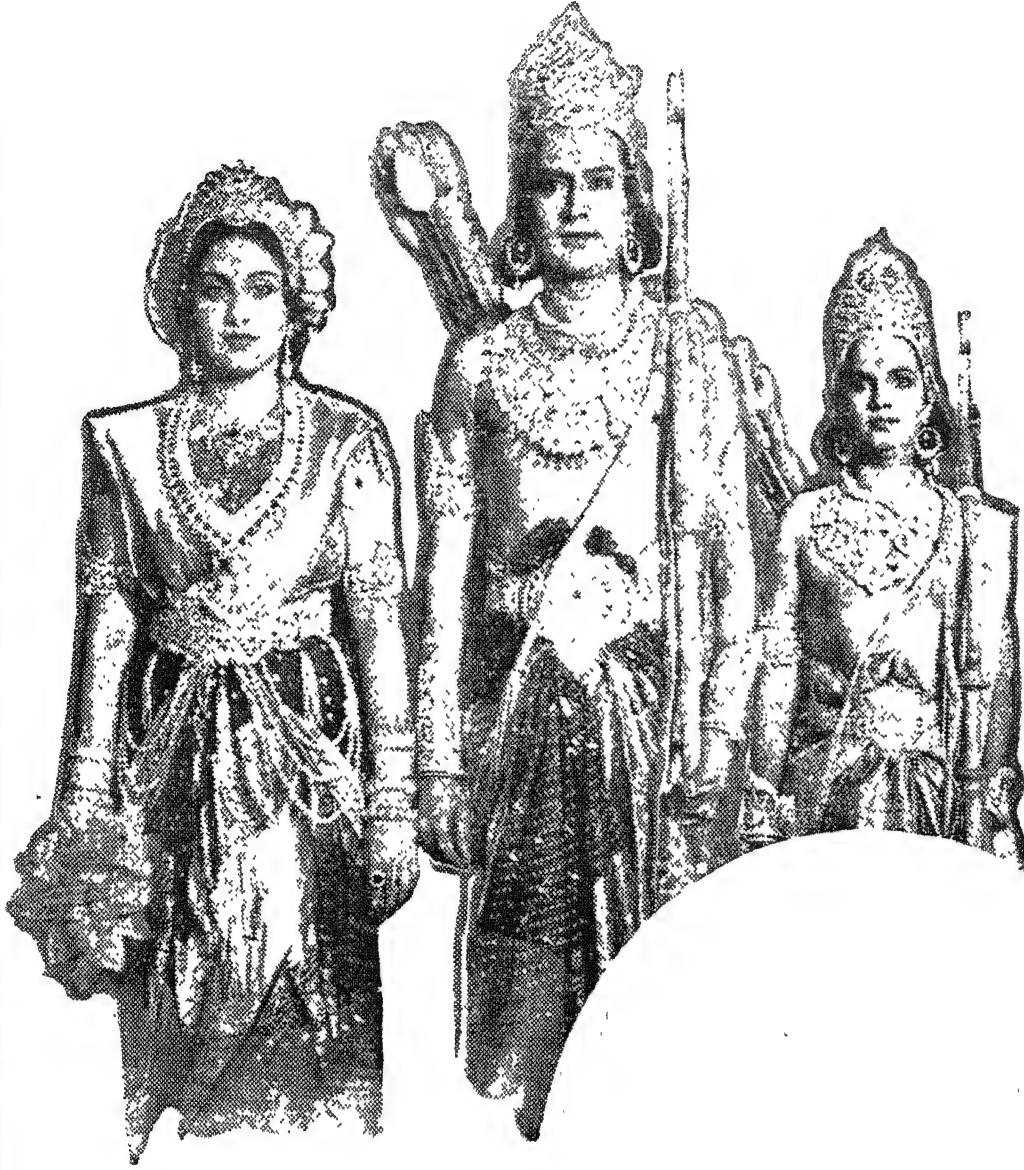
వాదు లేటికిఁ జంపక! వాకొనకువె
మధుప! పెద్దల రిర్వు, రిమ్మాట వినుఁడు;
రసికుని పొగడ్తఁ గనని దుర్జాతి యేల?
పుడమి గుణము గ్రహింపని పుట్టువేల?

౭

ప్రకృతివైరాన నెవ్వఁడో పశువు నింద
వఱువనీ - గుణవంతుల పరువు నెడదు;
పట్నదనిరాకృతము, వధూజనమనోజ్ఞ
కర్ణపూరీకృతము చంపకమ్ము సాక్షి.

౮

ప్రకృతిసాభాగ్యసీమఁ జంపకముఁ జూచి
సహృదయుల కెల్లనెల్ల పుష్పంధయుండె
యీనడించు నదేటికో యెవ్వఁ డెఱుఁగు?
భిన్నరుచి లోక మని యూరకున్నఁగాక.

మీ అభిమాన
ప్రదర్శనశాల
యందు
ప్రదర్శింప
బడుచున్నది!
చూడుడు!

తారాగణం

కన్నాంబ
పుష్పవల్లి
కోటిరత్నం
శేషమాంబ
ఆర్ద్రంకి
సి. యన్. ఆర్.
పిందా
రఘురామయ్య
పాదువల్లి సుబ్బారావు
సత్యనారాయణ
ఆరణి.

టాటాగ్రూప్:
కమలా ఘోష్.

*

కృష్ణ:
శేఖర్.

*

హింద:
రంగారావు.

*

హృదయో:
జైమినీ.

“చక్రమియారీశ్.”

Distributors for ANDHRA, CEDED & NIZAMS.

MADRAS — BEZWADA — SECUNDERABAD — GUNTAKAL.

FOR TAMILNAD & MYSORE: NARSU PICTURES CIRCUIT, MADRAS.

తమ కుటుంబాన్ని ప్రేమించేవారు ఏమాకంపెనీలను విధిగా ప్రేమిస్తారు

అందులో

'న్యూ ఏపీయాటిక్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ'

అంటే అందరికీ ఆమిత ప్రేమాన్నదమైనది

ఎందుకనగా

అది శ్రీ. డి. యమ్. బిర్లా (of Birla Bros.) ఆస్వర్యమైన దినదినాభివృద్ధిసండుచు, 1944 లో అనగా స్థాపించబడిన పదకొండవయేటనే రూ. 18,00,00,000 న్యాయపరమచేసి ఇతర భారతీయకంపెనీలలో, ప్రముఖులైన మాక్రమించిన ఉత్తమోత్తమసంస్థ, ఉపవిభజనయేగాక, పైర్, మెరైన్, ఏక్విడెంటు, భూపద్ధతులుకూడ గలవు.

భీమా చేయగోరువారికిగాని, ఏజెంట్లకుగాని, ప్రత్యేక సౌకర్యము లభేకము గలవు. నేడే వివరములకు వ్రాయండి:

తోలేటి రామారావు, B. Sc.,

హెడ్డాఫీసు: న్యూ ఢిల్లీ.

బ్రాంచి మేనేజరు, ఆంధ్రా బ్రాంచి, గాంధీనగర్, బెజవాడ.

రైతు సోదరులారా!

ముఖ్యముగా యీ సూచనములు గమనింపుడు.

1. మంచి ఎరువు భూసారము కాపాడును.
2. సస్యహారము బాగుగా కలిగియుండును.
3. సరసమగు ధరలకు లభించును.
4. దేశీయమై శేంద్రియమైయుండును.
5. జంతువృక్ష సంబంధమైయుండును.
6. ఫలితము త్వరగా నిచ్చును.
7. పైకు పెంచును, పంటనిచ్చును.
8. అందరి అందుబాటులో నుండును.
9. పెంచు, పంట నిచ్చు, రెండు ఆహారములను కలదిగా నుండును.

మీకు కావలసిన ఎరువులకు యీక్రింది ఆద్రుకు వ్రాయుడు:

క్రిష్ణా మెన్యూర్ వర్క్సు,

S. B. 38, మ్యూనిసిపల్ మార్కెట్ బెజవాడ.

ఫ్యాక్ట్ ఆతుకూ, కృష్ణాజిల్లా.

రైతు సోదరులకు శుభసందేశము!

మీ న్యవసాయంలో అధిక ఫలసాయం వచ్చుటకు వ్రుసకరించే ఆముదపుసిండి, వేరుశనగసిండి వగైరా అన్ని విధములగు ఎరువులు

గవర్నమెంటువారిచే నిర్మయింపబడిన కంట్రోలు ధరలకే

చిల్లరగాను, టోకుగాను అన్నిజిల్లాలకు సప్లయి చేయగలము.

ఒకసారి వచ్చిచూచినయెడల తమకే విశదము కాగలడు.

వీరమాచనేని ఆంజనేయులు
యలమంచిలి రాజబావయ్య,

S.B 41. కాశీకృష్ణరావు జనరల్ మార్కెట్, బెజవాడ.

బ్రాంచి:- శ్రీకాకుళం. (క్రిష్ణా)

న మ స్తే

హృదయపూర్వక ఉగాది అభినందనములు

నాకు అనుల్యమైన సహాయాన్నీ, ప్రాతాహాన్నీ యిచ్చిన మిత్రులకు, హితచింతకులకు, కళాప్రియులకు నూతనవత్సరము శుభసౌభాగ్యప్రదమై యుష్పగాక యని అభిలషిస్తున్నాను. సినిమా కళకు మీ ఆశీర్వాద బలంతో నేను చేయగలిగిన తొడ్డి నేవకు ఆమోదానందాలు నెలిబుచ్చే మీరుత్వరలో వేసవిలో విడుదల కానున్న సంగీతచిత్రం "త్యాగయ్య"ను ప్రోత్సహించి మీ హితకాంక్షను ఆదరమును నాపై బరపెదరు గాక.

మీ విధేయుడు,

వి. నా గ య్య,

సి ని మా న టు డు.

తల వెండ్లు కలను పెంచును

రీటా మోర్టార్ కు బలమిచ్చి, గొప్పగాఢమైనాకాటి కండ్ల కంటా వెండుకు అగస్టుకై షే షేయిక్ బానిస్. రీటా మోర్టార్ కు బలమిచ్చి, గొప్పగాఢమైనాకాటి కండ్ల కంటా వెండుకు అగస్టుకై షే షేయిక్ బానిస్. రీటా మోర్టార్ కు బలమిచ్చి, గొప్పగాఢమైనాకాటి కండ్ల కంటా వెండుకు అగస్టుకై షే షేయిక్ బానిస్.

రీటా హిందూ దేశేమంతటను దొరకును. వెల సీసా 15 అణాలు.

సుప్రసిద్ధ చిత్త ఔషధములు

ఏమాత్రమును ఔరపు చేయవు. మిక్కిలి మేలుచేయును. నరిదలకొలది శుచితముగా నయము చేయబడినారు.

1. చిత్త ఉబ్బసము మందు (చూచీ యివ్వబడినది) చికిత్సలపు పొల్లమి (నూపుసార్లమి) రాత్రి ఒక డోసు.
2. చిత్త సూతికా ఔషధము ఆహారనియమముతో ఆరు డోసులు మాత్రమే.
3. చిత్తగర్భినాల్ వంశ్య, మృతవంశ్య వోషములన్నిటిని వరుసన, 3 బహిష్టామయములందు 3 డోసులుమాత్రమే.
4. చిత్త గనోక్యూర్ ఆహారనియమముతో ఆరు డోసులు మాత్రమే.
5. చిత్త లివర్ క్యూర్ ఆగులు చొంపపొంగు (తెలుపు, నలుపు, ఎరుపు).
6. చిత్త ఇరోటెన్ వీర్ గాకో మిక్ శ్చరు లేక పిక్విలికి సుఖపైస ప్రత్యక్షముయ. ప్రమాణిజనంతరం ఉపయోగించుడు.
7. చిత్త మహాశక్తిదాత 12 డోసులతోనే అగ్నుతమను శక్తికిలాగును.

షర:—చూ పుంజమువారు కరకరముండుంచి అయిర్వేద వైద్యులై యున్నారు. చూ ఇంటిపేరు “గొర్తి” ఒక కామెత్తు. ప్రతి చిలాలోను మీరొక గొర్తి వైద్యుని పూజపడుదు. పై ఔషధములలో చేదికై నను వారిని అడుగుడు. వారిపద్ధ లవ్యచగనిదో క్రింది అద్రసురు ప్రావీరు 3 య పుష యార్జించెయిడు. మీద కావలసిన ఔషధము, సేవనప్రమము ఇరర వివరములతో మీరు రిజిస్టరు ఫ్యారెయిలో పంపబడును. వీటికి తోడు. ఉపయోగమునకు నిధిముగా 600 ప్రకరమగు అసలు అయిర్వేద మందులను నిలువచేసియున్నాము.

వైద్య శాస్త్ర గొర్తి కృష్ణమూర్తి సిద్ధాంతి అండ్ బ్రదర్స్,

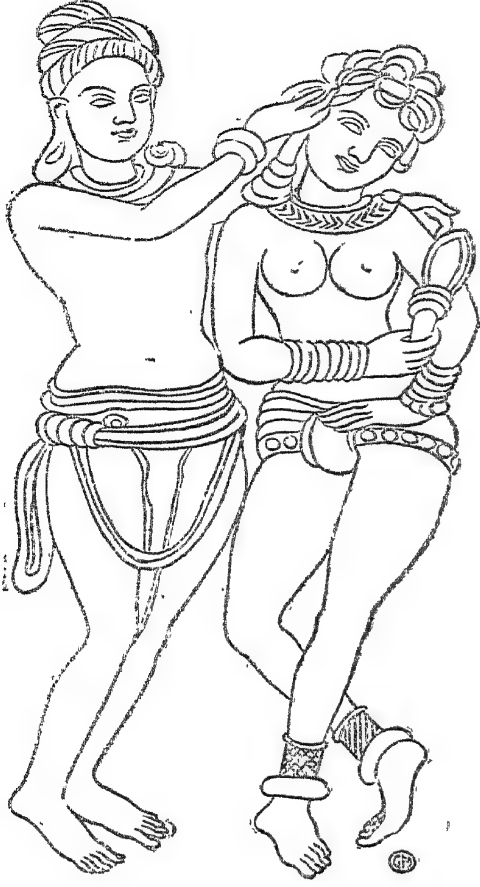
కామేశ్వర ఆయుర్వేద ఫార్మాసీ, పార్వతీపురం (బి. యస్. రైల్వే.)

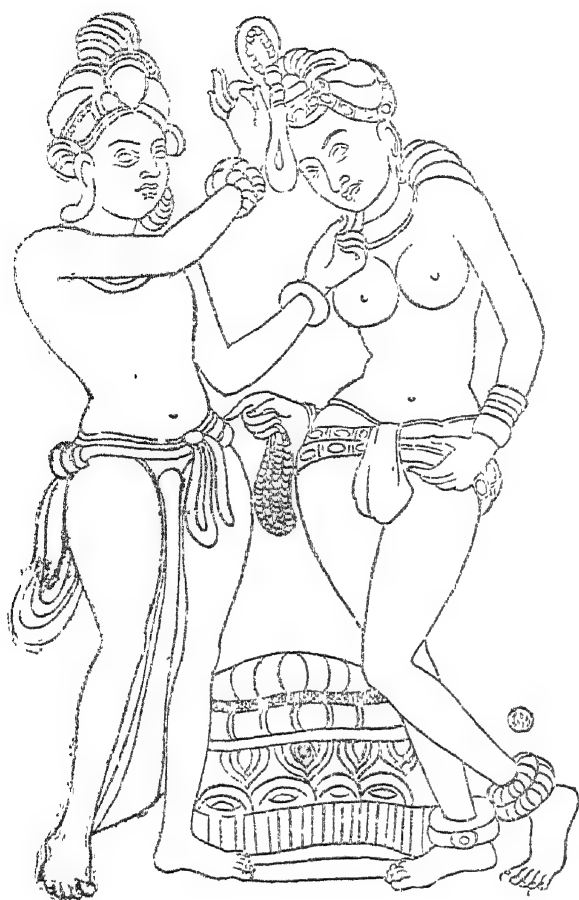
నాగార్జునకొండ శిల్పములు

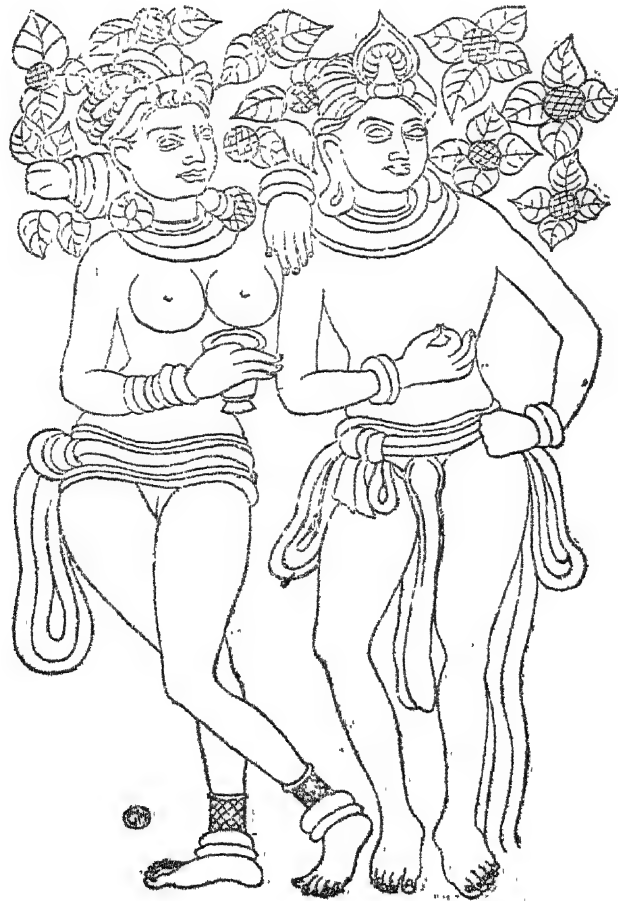
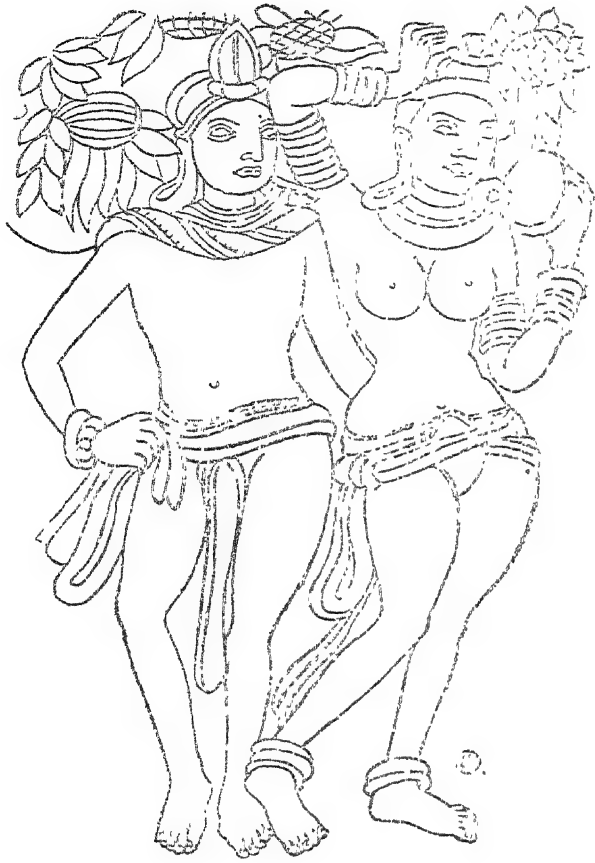
ప్రీపురుషవిలాస విన్యాసములు

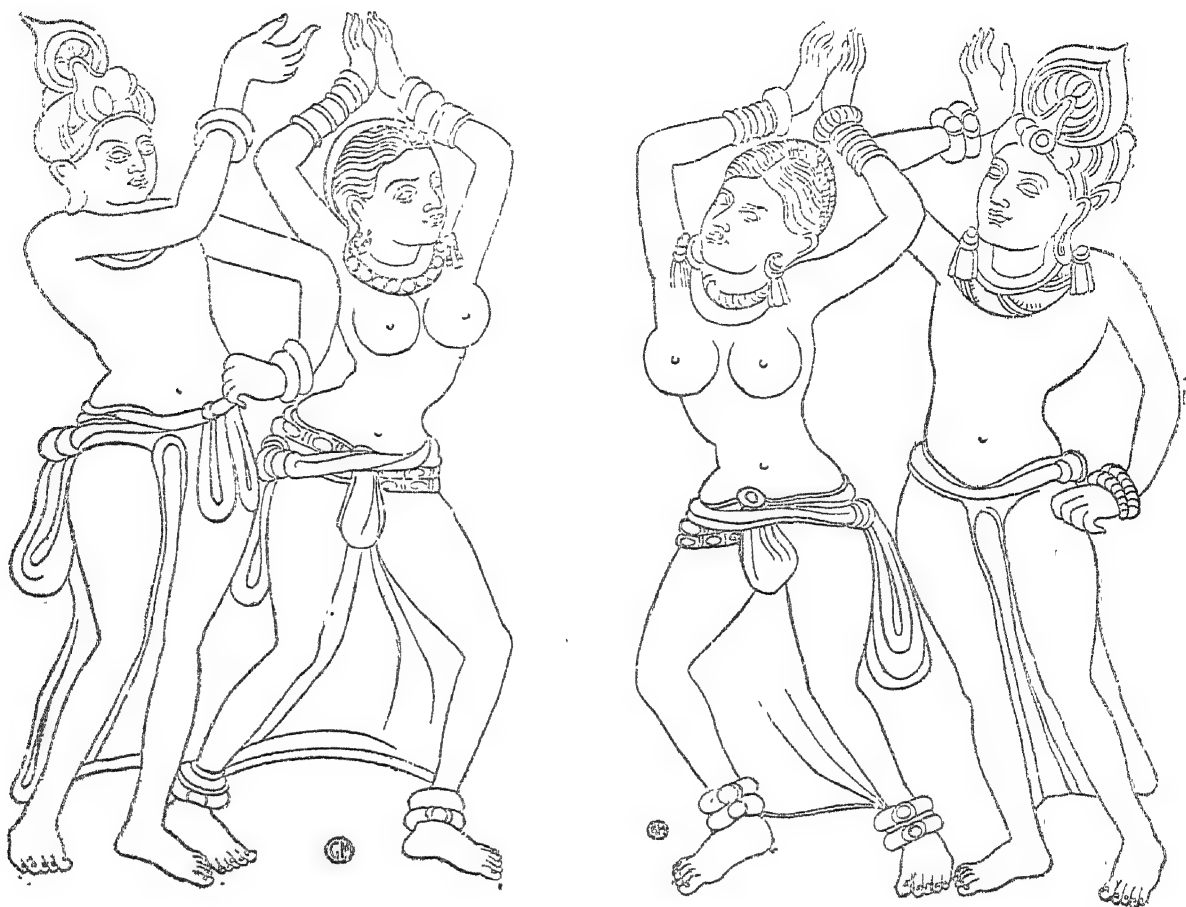
చిత్రకారుడు :

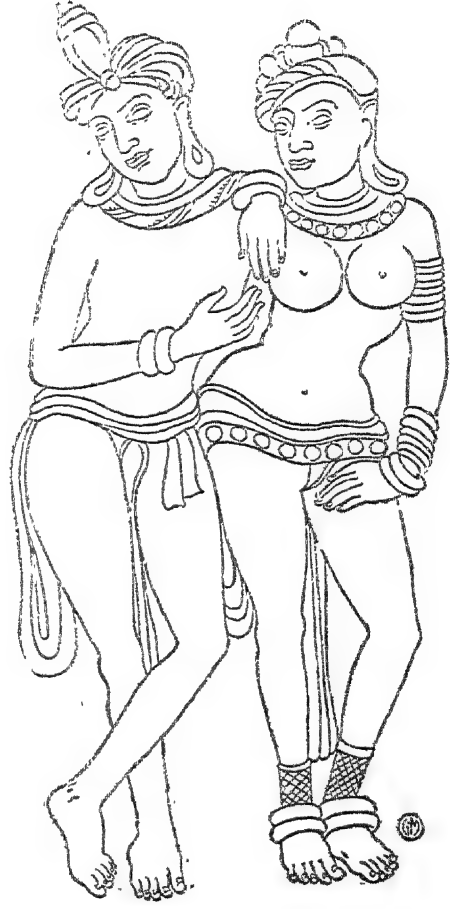
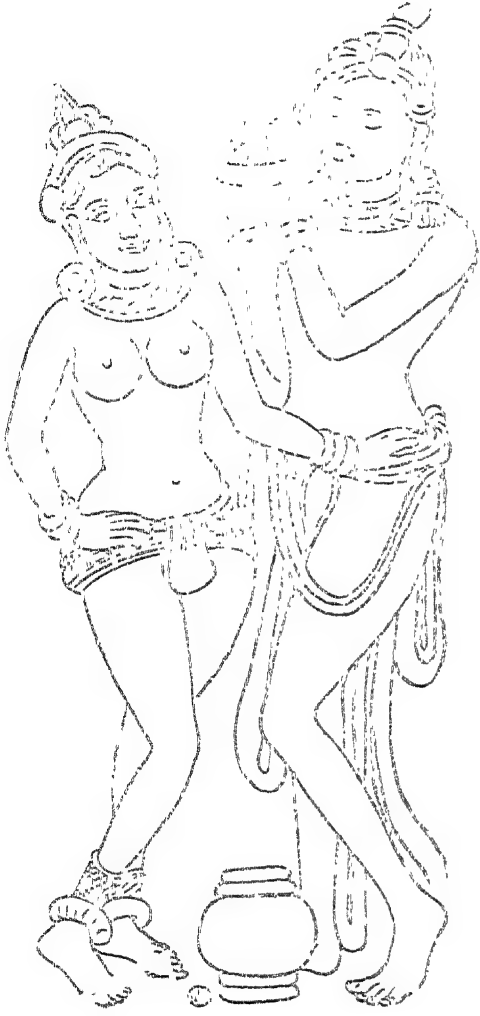
శ్రీ గుణ్ణం మల్లయ్య

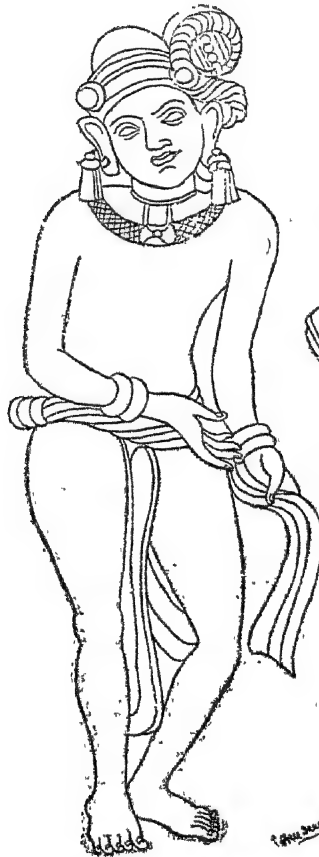
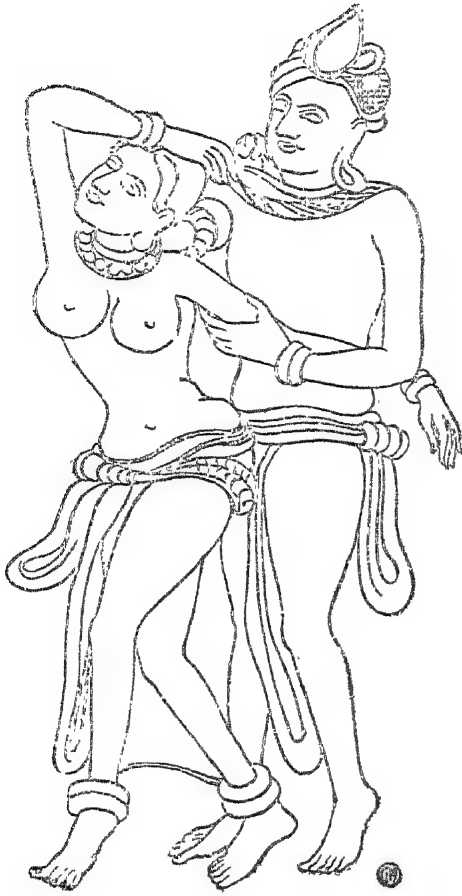

ఉ ప శ్రు తి

శ్రీ ప్రయాగ కోదండరామశాస్త్రి

జాథ భిక్షకు వాక్కున బయలు వడిన
స్వరము స్వరమై విపంచికి పట్టు వడియె ;
పరమ కరుణారసము జాలు వారి, నీట
వారిన తెనుంగు నాడు తొల్కారు గురిసె—

౨

వీణ తీగలు రసమయా వేశమునను
పర మెరుంగని మమతలో మురిసి పోయె ;
శాంతి సంగీతములు దిగ్దిగంతములను
తరపి వెన్నెల వన్నెలై మురిసి పోయె —

౩

కంటికిని రెప్పకును మధ్య గాచి యున్న
బుద్ధ భగవానుని పవిత్ర మూర్తి లోన
విశ్వ సందర్శనము జెంది, ప్రేమ గీతి
కే విపంచి యుపశ్రుతు లీన లేదు ? —

౪

ఎవ్వని చూపులో ప్రతిఫలించిన దీ యనమానతా భరం,
బెవ్వని లోన నీరయిన దీ మత మాధ్యపు చట్ట బండయే,
ఎవ్వని వాక్కులో ప్రతి నదించిన దీ ప్రళయోన్ముఖాముఖం,
బెవ్వని బాటలోన పయనించిన దభ్యుదయాంధ్ర మంతయున్ —

౫

ఎవని పదమ్ము నంటి స్రవించిన దాత్మలలో దయారసం,
బెవని పదమ్ము నంటి విక సించిన దిందు కళా విలాస, మిం
కెవని పదమ్ము నంటి విలసిల్లిన దెల్ల జగత్తు, బుద్ధు డా
ప్రవిమల మూర్తి - నూతన విభాత విభా విభ వాను భావుడున్ —

౬

సవిక లెత్తినాడు, జగతి తగిలుక వెలిగించినాడు; ప్రా
ద్దీపితమైన జాతి ప్రగతిస్థితి నూత్న కళా జగత్తులో
రూపము లెత్తినాడు, తన రూపములో నొక శాంత్య లాకి శా
ద్దీపనగన్న జాతి ప్రగతి స్థితికిఁ గతి యాయ్యె నెయ్యెక—

౭

కదలు చున్నట్టి కాల చక్రంపు కోర
నమలి మ్రుంగిన గీ వికాసమును; మరల
కాల వాహినిలో కళల్ గలిసిపోయి,
వెలుగు లే పశ్చిమాశనో విశ్రమించె —

౮

కటిక సాంప్రదాయంపు చీకటులలోన
నొడ లెరుంగక నిదురించు చున్న యెడల
మనల మేల్కొల్పి, స్వాతంత్ర్యమునకు గాంధీ
నూల్కొలిపినాడు; చైతన్య ముల్కినాడు!—

౯

ధనిక దౌర్జన్య జన్య నిదాముమునకు
నీరసములు నిర్జీవముల్ నీరపమ్ము
తైన వీణలు వాని దయా రసార్ద్ర
దృక్కు లందు తంత్రులు సవరించు కొనియె —

౧౦

బుద్ధ దేవుని కరుణా ప్రపూర్ణ మైన
శాంత్య హింసా ప్రబోధ మా శాంతములకు
పంచి వెట్టిన కరుణా తపస్వి, భార
తీయ హృదయస్థ దివ్య దీధితి యతండు —

౧౧

అతడు లోకపు కడగండ్ల కడలి బడలి
ముతుక కొల్లాయి గుడ్డలో ముడిగి నాడు;
అతడు సాతంత్ర్య శాంతుల కంది పొంది
విశ్వ విజ్ఞాన వీధిలో వెలిగినాడు!—

౧౨

అతని మృదులాతి మృదుల హృదంతర మున
ఏలలిత భావన మృంకురించి నదియె,
అల లలలు గాను రేగి తీగెలు గదల్చి
అదె వివంచీ ప్రపంచితంబై రహించె —

సుప్రసిద్ధమైన కొన్ని

కేరళ సబ్బలు

వెలింగన్ సబ్బు
చందన్ సబ్బు
వేప్ సబ్బు
గులాబి సబ్బు

అవెండర్,
కోల్టార్,
శాండల్ బాత్ లెట్,
,, బాత్ (పెద్దది),
,, చిన్నది
ఫామిలీ సబ్బు
షేవింగ్ సబ్బు

పాంపూ సబ్బు
వెజిటల్ సబ్బు

వాష్ వెల్ సబ్బు

కోల్టార్ (కార్బలిక్) సబ్బు

లీప్ సబ్బు

డెంటిఫ్

- సువాసన సబ్బులదాణి.
- చల్లగా, హాయిగా, పరిమళితముగా నుండును.
- వేసనూనె కలిపినది - నిజమైన చర్మపోషణి.
- తియ్యని పరిమళముతో అప్పుడే కోసితెచ్చిన పువ్వులను స్ఫురింపజేయుచుండును.

వివిధ అభిరుచులకు అనుగుణ్యముగ వివిధముగ సువాసనలు కలిగిన ఉత్తమ టాయిలెటు సబ్బులు.

- ధర స్వల్పము, కుటుంబపు ఉపయోగమునకు తగినది.
- బేక్ లైట్, హోల్టరులతోను అందమగు దొప్పలతోను దొరకును - టౌరపు సౌఖ్యమును ప్రశస్తముగ ప్రసాదించును. రీ ఫిల్లులు దొరకును.
- కేశములను పరిశుభ్ర పరచుటకు ఉత్తమమైనది.
- పరిశుద్ధమగు వనస్పతి తైలపు సబ్బు. ఉష్ణసెటిలో కూడ బాగా నురుగిచ్చును. ప్రయాణములలో ప్రశస్తముగా ఉపయోగించును.
- బట్టలకు ఉత్తమమైనది. పేరునుబట్టి, గుణమునుబట్టి బాగుగా ఉతుకును.
- అంటువ్యాధుల రానీయదు, క్రిమిసంహారిణి - వైద్యశాలకు, స్నానమునకు ప్రశస్తమైనది.
- పల్చని ఖరీదైన బట్టలను ఉతుకుటకు ఆదర్శప్రాయమైనది. చిన్న తుండ్లుగా దొరకును.
- దంతముల పరిపూర్ణ పరిశుద్ధతకు ఒక నూతనవిశేషము, అందమైన బేక్ లైట్ ధరణిలలో దొరకును. రీ ఫిల్లులు దొరకును.

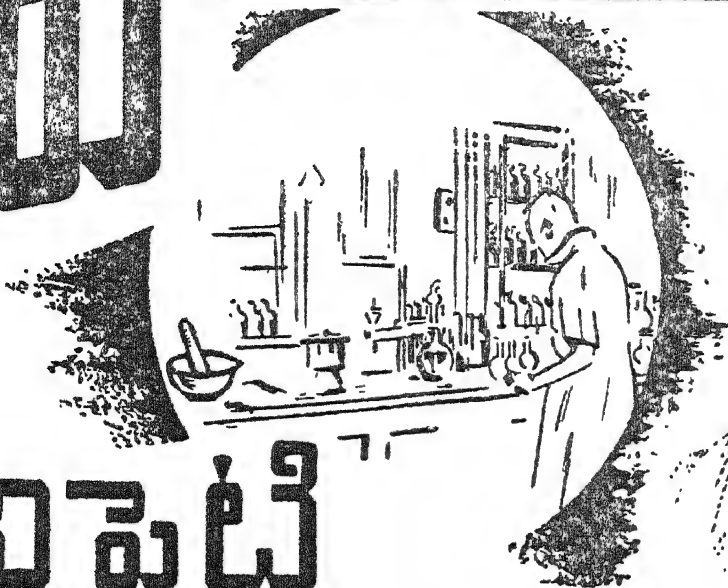
- చెరువు చేసే ఇతరవాటిని నిరాకరించండి -

పురుగులను చంపు సబ్బులు, టెక్స్టయిలు సబ్బులు, మెత్తటి సబ్బులు,
గుర్రపుడిను సబ్బులు మొదలైనవి కూడా తయారు చేయబడుచున్నవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూటు, కాలికట్.

వీరు

ఒక విషయము

కనిపెట్టి

వేలకొలది శిశువులను రక్షించిరి

ఇతర శాఖలలో వలె నైపుణ్యమును మనకొట్టి ఆరోగ్యమునకును, తేను పునకును అత్యవసరమును విషయములలో ప్రత్యేకకృషి చేయుటతో తమ జీవితమంతయు నిర్మించినవారున్నారు. వైద్యశాస్త్రాభివృద్ధికి ఎవరికృషి అమూల్యమైనదో, ఆట్టి, ఈ 'అర్జున కృత్' పట్టికి జగత్ప్రసిద్ధమైన "లివర్ క్యూర్" ను కనిపెట్టిన శ్రీ జమ్మి వెంకటరమణయ్యగారి పేరు చేర్చవచ్చును.

ఈ మందు రాకపూర్వము బిడ్డలకుదుఃఖుల బల్లపెరిగినచో ఆది ఏ వైద్య, పద్ధతిచేగాని నివారించు సాధ్యముకానిదిగ పరిగణింపబడుచుండెను. జమ్మివారి లివర్ క్యూర్ వైద్య ప్రపంచమున అవతరించిన చాది ఈ శిశు సంస్కరముల నుంచి వేలకొలది బిడ్డలను ఈ భయంకర వ్యాధినుంచి రక్షించినది.

మిక్కిలి ముదిరిపోయిన లివరు, స్త్రీను జబ్బులుకూడా ఈ మహత్తర ఔషధము నకు లొంగినవని ప్రతిచోటను పేరొందిన వైద్యులు మిక్కిలి ప్రశంసించియున్నారు. అయినను వ్యాధియొక్క ప్రభువులు కనుపడినవెంటనే ఉపయోగించుటయే మిక్కిలి తేమకరము.

బిడ్డల లివరు, స్త్రీనువ్యాధుల లక్షణములు, చికిత్సను తెల్పుపత్రములు కోరినవారికి పంపబడును.

జమ్మి వెంకటరమణయ్య అండ్ సన్సు,

1/1, బ్రాడీస్ రోడ్డు, మైలాపూరు, మద్రాసు.

బొంబాయి, కలకత్తా, లక్నో, బెంగళూరు, తిరుచినాపల్లి లోకాదా ఆఫీసులు కలవు.

జమ్మి వెంకటరమణయ్యగారి లివర్ క్యూర్

తిరిగి ప్రభాతే జయించినది

మల్లీ 3 పెద్ద చిత్రములు

1. ఉత్తమనటీనటులతోకూడిన మనోహరమగు సంగీత శుభాంత చిత్రము

“చాండ్”

డైరెక్టరు: డి.డి. కశ్యప్.

నటీనటులు:—మిస్ 1945 బీగం ప్యారా

సితారా

ప్రేం అడ్జిట్ } చక్కగా పాడెదరు, కడుపుబ్బ నవ్వించెదరు.
బాలక్లెమ్ }

ప్రతిచోటను ప్రజలు తండోపతండములుగా చూచుచున్నారు.

2. పది లక్షలరూపాయిల చిత్రము తయారగుచున్నది!

“లాఖరాణి”

కనులు మిరిమిట్లుగొలుపు సెట్టింగులతో ఉత్తమ చారిత్రిక చిత్రము.

నటీనటులు:—దుర్గాభోషే

మొనిక దేశాయి

సప్రూ మొదలగువారు.

3. ఒక సాంఘికచిత్రము

“హం-ఏక్-హైన్”

వివరములకు వ్రాయగోరెదము:

ఫేమన్ పిక్చర్స్, బెంగళూరు సీటీ.

ఇండియన్ బ్యాంక్, లిమిటెడ్.

హెడ్డాఫీసు:

“ఇండియన్ బ్యాంక్ బిల్డింగు” నార్త బీచిరోడ్, మదరాసు.

లోకల్ ఆఫీసులు:

యెన్స్లేనేడ్, ట్రిప్లికేన్, మైలాపూరు. — త్యాగరాయనగర్, మాంటురోడ్డు, పరశువాకం.

బొంబాయిలోను, మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో అన్ని సుభ్యుమైన ధర్మాల్లోను బ్రాంచీలు సబ్ ఆఫీసులు కలవు.

జారీచేసి, చందా వేయబడిన మూలధనము	రు.	60,00,000
ఉల్లించిన మూలధనము	,,	33,61,250
రిజర్వుఫండు	,,	33,62,500
డిపాజిట్లు	,,	10,50,00,000 వైగా

అన్నిరకముల బ్యాంకింగు వ్యాపారము చేయబడును.

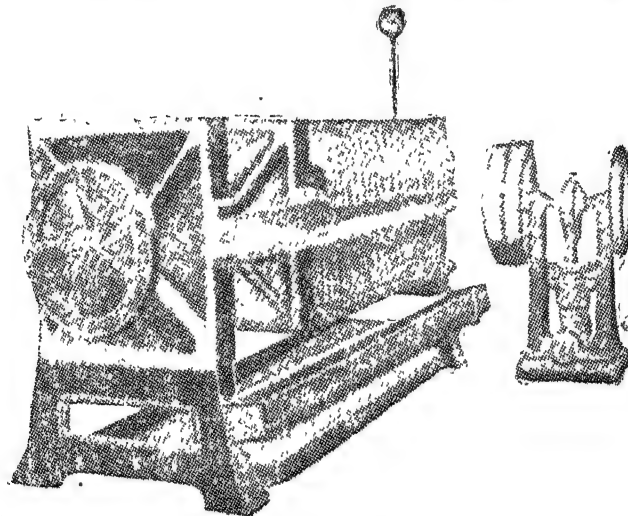
విచారములకు బ్యాంకుయొక్క ఏ ఆఫీసుకైన వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

I.B. N. 101

ఎన్. గోపాల అయ్యర్, శ్రేణ్టరి.

అన్నిరకముల విత్తులనుంచి నూనె తీయుటకు

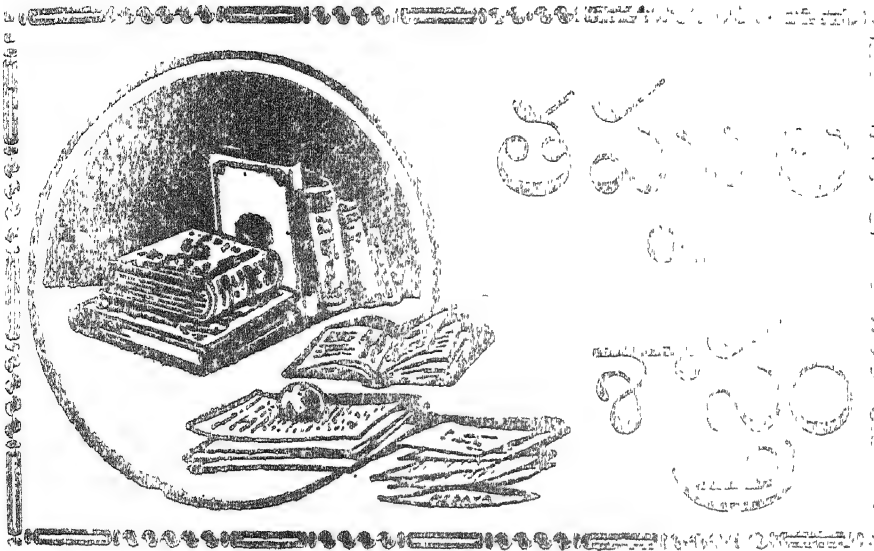
ఛాంపియన్
ఇంప్రూవుడు ఆయిల్ పిట్టరు పైస్

వివరములు:

డిస్ట్రిబ్యూటర్లు:—పాప్యలర్ ఇంజనీరింగ్ కంపెనీ,

మెషిన్ రీమర్షింగ్, బెజవాడ.

౧. తపస్

‘తపస్’ అనే పదము వైదిక, సంస్కృత ‘దధ్ర’ శబ్దభవము. దీనికి మహారాష్ట్రీ ప్రాకృతములో ‘దబ్బో’, అపభ్రంశప్రాకృతములో ‘దబ్బు’, మైశూరీ ప్రాకృతములో ‘తపస్’ అని రూపములు.

‘తపస్’ అనే పదమే పోలీసీ షి య ను భావలలోను, తూర్పుదీవులు, ఆస్ట్రేలియా భావలలోను ‘తబు’ అనే రూపముతో కనబడుతున్నది.

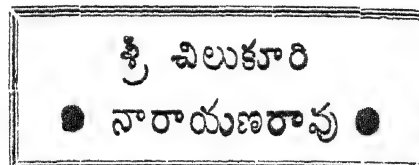
ప్రతీ మానవుడున్న ఆచారాధీనుడు. సంఘమును విడిచి అతడు ప్రత్యేకముగా జీవించలేడు. కాబట్టి తానున్న సంఘపు కట్టుబాట్లకు లోబడి అతడు ప్రవర్తించవలెను.

మానవసమూహము సంఘముల సమూహము. ప్రత్యేక మానవు డెట్లు వ్యక్తియో, అతనికి సంబంధించిన ప్రత్యేకసంఘమున్ను ప్రత్యేకవ్యక్తియే. మానవసంఘము ప్రత్యేక సంఘములకు భిన్నముగా ఉండదు. వాటి సమష్టియే మానవసంఘము.

చిన్న సంఘములు పెద్ద సంఘముగా కలియవచ్చును. కాని, ప్రతీ చిన్న సంఘమున్ను తన వ్యక్తిత్వమును విడిచిపెట్టుదు. ఆ చిన్న సంఘపు వ్యక్తిత్వమే అందులోని ప్రత్యేకమానవుని వ్యక్తిత్వమున్ను. ప్రత్యేక మానవుని వ్యక్తిత్వమునకున్న, అతడున్న చిన్న సంఘపు వ్యక్తిత్వమునకున్న అభేదము.

తుట్టతుదకు ప్రత్యేక వ్యక్తులున్న చిన్న సంఘమునకే ప్రాధాన్యము. అది అంతర్భూతమై ఉన్న పెద్దసంఘపు కట్టుబాట్లు సామాన్యము లాతవి. చిన్న సంఘములలో విశేషముగా ఉన్న కట్టుబాట్లే తుదకు మానవుని సంఘముతో బంధించేవి.

ఆ చిన్న సంఘములోను కులముల కట్టుబాట్లు విశేషబంధములను కల్పిస్తవి కులబంధములకంటె వంశబంధము లింకా దృఢములైనవి. కాబట్టి మానవధర్మములు

౧. ప్రత్యేకవ్యక్తుల దేహపోషణధర్మములు, ౨. వారి వంశముల విశేషధర్మములు, ౩. వారి కులముల విశేషధర్మములు, ౪. వారి చిన్న సంఘముల విశేషధర్మములు, ౫. ఆ చిన్న సంఘము లంతర్భూతములై ఉన్న పెద్దసంఘముల విశేషధర్మములు, ౬. తుదకు సాధారణ మానవధర్మములు అని ఒకదాని ధర్మము లొకదానికి లోబడి, తక్కినవాటిని అతిక్రమించకుండా ఉంటవి.

మానవధర్మము లేనైనా తుట్టతుదకు తక్కిన జంతుజాలమునకు వలెనే ఆత్మరక్షణము ప్రధాన నూత్రముగాను, ఆత్మసంతానాభివృద్ధి ద్వితీయనూత్రముగాను ఏర్పడి ఉంటవి.

మానవేతన బీజసాక్షిలలోని ఇతర ధర్మములను రెట్టివో మనకు తెలియదు. మన మన, వాటినిని మధ్య పెద్ద తొకటి ఉన్నది. ఆ తెరను చీల్చి ఆ ధర్మములను తెలుసుకొనడాని ప్రయత్నములు జరుగుతూనే ఉన్నవిగాని వాటి మర్మము విస్పష్టముగా గోచరించకున్నది.

మనకు మానవధర్మము ప్రస్తుత విచారణీయాంశము. మానవుడు కేవల మానవసంఘము మధ్యనేకాక ఇతర ప్రాణ్యప్రాణి సంఘముల మధ్య జీవితమును గడుపుచున్నాడు. తక్కిన వాటికంటె మానవునికి మనస్సు అనేది ఒకటి అధికముగా ఉన్నది. తక్కినవాటి కట్టి మనస్సు ఉన్నచో లేదో తెలియదు. కొన్ని పోలికలవల్ల ఉన్నట్టే ఊహకు పావగట్టుతుంది. కాని, అది యెట్టిదో, ఎట్టి పరిణామము కలదో తెలుసుకొనే స్థితిలో లేము.

మనస్సు విషయాధీనము. విషయము లింద్రియ గ్రాహ్యములు. ఇంద్రియాధిగతములైన విషయములను గురించి ఆలోచించే శక్తి మనస్సునకున్నది. బాహ్యప్రపంచము లోని చరాచర వస్తువులకున్న, మనస్సుకున్న సన్నికర్షణము కలిగినప్పుడాబాహ్య ప్రపంచ స్వరూపమును మనస్సు నిర్ణయించుకొంటుంది. ఆప్రపంచము తనకు రక్షకమా, అపాయకరమా అని ఆలోచించుకొంటుంది. ఆత్మరక్షణమున కనుకూలమైనదానిని తనదిగా చేసుకొన ప్రయత్నిస్తుంది. దానిని సాధించలేనప్పుడు దాని కధినమై, విధేయమై ప్రవర్తిస్తుంది. తన కపాయకరమైనదాని నెదిరించి సాధించుకొంటుంది. అట్లు సాధింపలేనప్పుడు దాని ననేక విధములుగా తృప్తిపరుస్తూ దానినుండి దూరముగా నుండ ప్రయత్నిస్తుంది. తన ఆలోచన కందని విషయములను గురించి రెండు విధములుగాను ప్రవర్తించుకొంటుంది. ఎట్లు ప్రవర్తించినా తుదకు ఆత్మరక్షణమే దాని ప్రవర్తనకు ప్రధాననూత్రము. ఆత్మసంతానాభివృద్ధియే ద్వితీయనూత్రము. ఈ రెండు నూత్రములకును సంబంధించని మానవప్రవర్తన

నము లేదు. నాటికి, నేటికి, ఎప్పుటికి ప్రాచీనసారమున కివే మూలనూత్రములు.

వాస్తవప్రపంచస్వరూపము నిర్ణయించు కోలేని అనర్థలూ మానవుని కన్నీ అనుమానాలే. అనుమానము కలిగినప్పు డెట్లు సంపరించవలెనో తెలియక ముందు కీడెంచి తరువాత మేలెంచుకొనడము మనస్వభావము. కాబట్టి కీడు నాశంకించుకొని ఆ అజ్ఞాత ప్రపంచముపట్ల ఎట్లు సంచరించుకోవలెనో, ఎట్లు సంచరించకూడదో కొన్ని అనుభవముల నాధారముగా చేసుకొని విధినిషేధములను నిర్ణయించుకొనడము మనస్సుకు సహజము. ఈ విధినిషేధములే మానవుల సామాన్య విశేషాచారములను ఏర్పరించేవి.

ఆచారముపట్ల విధినిషేధాలు సమస్త మానవసంఘములలోను ఉన్నవి. కాని, విధికిన్ని, నిషేధానికిన్ని గల సంబంధము సేర్పరించడము కష్టము. మాత్ముముగా ఆలోచిస్తే నిషేధము విధికి వ్యాఖ్యానప్రాయమైనట్లు తోస్తుంది. 'సత్యం వద', 'ధర్మం చర' అనేవి విధులు. 'అసత్యం మావద', 'అధర్మం మాచర' అనేవి నిషేధాలు. కాని, సత్యమంటే ఏమిటో, ధర్మమంటే ఏమిటో తెలియకుంటే అసత్యము, అధర్మము అనేవికూడా బోధపడవు. కాబట్టి, ఇది అసత్యము, ఇది అధర్మము అని ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా వివరించి వాటిని నిషేధించవలసి ఉంటుంది. ఈ ప్రత్యేక వివరణములే నిషేధములు.

కాబట్టి విధులు లోకములో సాధారణముగా కొంచెముగా కనిపిస్తవి. ఒకొక్క విధికి నిషేధము లనేకములుగా వుంటవి. విధుల ననుసరించి నడుచుకొంటూ ఉన్నంతకాలము మెప్పులేదు; అనుసరించినందువల్ల బహుమానమూ లేదు. సంఘములో గౌరవము, మనస్సుకు గోచరముకాని స్వర్గప్రాప్తి అనే ప్రయోజనాలుంటే ఉండవచ్చును. విధిని పరిపాలిస్తూ ఉన్నంతవరకు సంఘము వ్యక్తిని గురించి ఎక్కువ జోక్యము కలిగించుకోదు. కాని తదతిక్రమణము కొంచెము జరిగినా ఉడుకోదు. ఆక్షేపిస్తుంది; అతిక్రమించిన

వాటిని చూచి చూరముగా ఉంచుతుంది; దండిస్తుంది; ఒకప్పుడు చంపేస్తుంది. వాని వల్ల కౌత్సముసంఘమునకు కీడు కలుగకుండా చర్యించుకొంటుంది.

ఈ విధినిషేధాలు ప్రపంచములో మానవుడు పుట్టిననాటినుంచిన్ని ప్రతి సంఘములోనూ ఉన్నవే. వీటివల్లనే వాటి నాగరికత, సంస్కృతి ఏర్పడుతుంది. వాటి ననుసరించే ఆ నాగరికతా సంస్కృతుల స్వరూపము మన మేర్పరుచుకోగలుగుతాము.

సామాన్యముగా విధులకంటే నిషేధాలే లోకములో ఎక్కువగా ఉన్నా దృష్టి నాకర్షించేవి నిషేధాలే. నిషేధాచారానుసరణమే దండనపాత్ర మవుతుంది. ప్రతీ వ్యక్తిని తక్కిన వ్యక్తుల అతిక్రమణములను నిరంతరము గుర్తిస్తూ ఎప్పటికప్పుడు సంఘమునకు తెలియజేస్తూ ఉంటాడు. ప్రతీ మాటకూ, ప్రతీ నడతకూ ద్రాధాన్యమునిచ్చి, పట్టించుచేసి, దండించి, సంఘము వ్యక్తిని తనలో నిలుపుకొన ప్రయత్నిస్తుంది. తనకు వీలుకానప్పుడు వ్యక్తిని బహిష్కరిస్తుంది. లేదా చంపిస్తుంది.

సంఘ మొత్తం చిన్నదయితే నిషేధాలంత ఎక్కువగా ఉంటవి. కాబట్టి, ప్రత్యేక చిన్న సంఘాల నిషేధాల నన్నిటిని ఒకచోట చేర్చునే వాటి సంఖ్య ఆనంత మౌతుంది. వాటిలో ఒకదాని కొకటి విరుద్ధములు కావచ్చును. 'అంటే తప్పు, అనకుంటే తప్పు, రాము' అంటే గూతుమాట. ఒకటే పనిని చేస్తే తప్పు, చేయకుంటే తప్పు. కాలమును బట్టి, దేశమును బట్టి, పాత్రమునుబట్టి, ఇతర విషయములను బట్టి తప్పులు కానివి కూడా తప్పు లవుతవి. ఇవికాక కొన్ని పనులు చేస్తే తప్పు. మరికొన్ని చేయకుంటే తప్పు. ఏ తప్పుకయినా ప్రత్యవాయ ముంటుంది. దీనికి 'కరణే ప్రత్యవాయ ము, అకరణే ప్రత్యవాయ ము' అంటారు. ఇదంతా ఆలోచిస్తే ఏది ఒప్పా నిర్ణయించడమసాధ్యమవుతుంది. ప్రతీదానికిన్ని ఏదో ఒక తప్పు మాత్రము కనబడుతూనే ఉంటుంది.

నిషేధాలనేకవిధములుగా ఉంటవి. కొన్ని మతమునకు సంబంధించినవి. ఒక దేవుడో, ఒక ప్రవక్త, ఒక ఋషియో ఆ జ్ఞాపించినందువల్ల ఏర్పడేవి ఈ వర్గము లో చేరుతవి. కొన్ని నీతికి సంబంధించినవి. కొన్నిటికి కారణముల నూహించుకోవచ్చును. కాని, కొన్నిటికి కారణములు కనబడవు. ఆ నిషేధానికానిషేధమే కారణము. 'ఎందుచేత?' అని ప్రశ్నించడాని కెవ్వరికిన్ని అధికారము లేదు. ఆ నిషేధాలెందుకు పుట్టినవో ఎవ్వరికీ తెలియదు. తెలుసుకొనడమున్ను కష్టము. అది తప్పు గనుక తప్పు. అంటే, ఆయా సంఘములవారు వాటి కారణముల నడుగరు. సహజముగా అనుసరిస్తారు. అనుసరించని వారిని దండిస్తారు. అనుసరించక పోతే దండిన తనంతట తానే కలిగితిరుతుందని విశ్వసిస్తారు. ఇటువంటి నిషేధాలను గురించి పాశ్చాత్యపండితులు చాలా పరిశోధన చేసినారు. వాటి తత్త్వమును తెలుసుకొనడాని కన్నో విధములుగా ప్రయత్నిస్తున్నారు. దేశదేశాలలోను గల ఇట్టి నిషేధములను ఒక చోట చేర్చుతున్నారు. వర్గీకరిస్తున్నారు. వాటి కారణములను తెలుసుకొన పరిశోధనలు చేస్తున్నారు. ఆ నిషేధములకు మూలాధారమయిన మనస్తత్వమును గురించి తెలుసుకొన నశేషిస్తున్నారు. ఈ 'తప్పుల శాస్త్రము'ను గురించి పాశ్చాత్యదేశాలలో వేల కొలది గ్రంథాలు బయలుదేరినవి.

ఈ పరిశోధనలన్నీ మిక్కిలి అనాగరికలయిన, నాగరికతాగంధమే లేని ఆటవిక జాతులలో పరిగణింపబడే తప్పులను గురించే జరుగుతున్నవి. ఆ మొదటి అవస్థకు పోయి విచారిస్తే వీటి తత్త్వము గోచరిస్తుందేమో అనే ఆశే దీనికి కారణము. కాని, ఇట్టి తప్పులు అనాగరికజాతులలోనే కాక నాగరికజాతులలోను చరిత్రప్రసిద్ధములుగా కనబడుతున్నవి. ఆయా దేశవాజ్ఞయములను బట్టి తెలుసుకొన వీలుపడుతున్నవి. 'తప్పు'కు పర్యాయపదమైన పోలీసీషియనుమాట 'తలు' అనేదానికి సంబంధించిన నిషేధములు ప్రపంచమందంతటా ఉన్నవి. ప్రాచీన రోమకదేశ

ములో ఇట్టివాటిని 'సేసర్' (sacer) అనే వారు. గ్రీకులు 'అగస్' (agos) అనేవారు. అమెరికా, ఆఫ్రికా, ఉత్తర, మధ్య ఆసియా మొదలయిన దేశాలలోని ఆయా సంఘములవారిలో ఇట్టి తత్వల కుటుంబగా ప్రచారమున్నది. 'తలు' అనేది 'తత్వ'తో సంబంధించిన పదమైనా ఇట్టి ప్రత్యేకమైన తత్వలకుమాత్రమనువర్తింపజేసి ఇంగ్లీషువారు టాబూ (Taboo) అనే పదమును తమ భాషలోనికి తీసుకొని ఆ అర్థములో వాడుకొంటున్నారు.

'తలు' అనే పదమునకు 1. పవిత్రమైన, దైవనివేదితమైన- అనినీ, 2. అపాయకరమైన, నిషేధమైన, మైల అయిన-అనినీ రెండు అర్థము లున్నవి. ఎట్లయినా ఇది ఆయా వస్తువులను గురించిన నిషేధములను గురించే తెలియజేస్తుంది. కొన్ని ఉదాహరణ లిస్తే ఇట్టి నిషేధాల స్వభావము తెలుస్తుంది.

కొన్ని కులాలలో ఇండ్లకు ఈతాకులు కప్పకూడదు. కొన్ని కులాలవారు కొన్ని రకాల పక్షులను, జంతువులను చంపకూడదు. పల్లెటూళ్ల లోనికి ఒక యింటి అల్లుడు పోతే అందరున్ను 'మా' అల్లుడు వచ్చినాడంటారు. మా అమ్మాయిని 'కాకినాడ'కు ఇచ్చినామంటారు. 'నీ భార్య ఆరోగ్యము గాడిన్నదా' అనడానికి 'మనవాళ్లు బాగున్నారా?', అని అడుగుతారు. ఇంటివారి పేళ్లు ఇతరులతో చెప్పకూడదు. దగ్గరి బంధువులను పేళ్లతో పిలువకూడదు. రస సాంతతంత్రి కానివానిని కూడా 'నాయనా' అని పిలుస్తారు. తన్ను కన్నది కాకున్నా ఇతరస్త్రీని 'అమ్మా' అని పిలుస్తారు. అట్లే అన్నదమ్ముల వరుసలు, అక్క-చెల్లెళ్ల వరుసలు, అత్తమామల వరుసలు, బావమరదుల వరుసలు, కొడుకుమరుసలు కూడాను. సగోత్ర వివాహాలు కూడదు. అసవర్ణ వివాహాలు కూడదు. సమాన ప్రవర వివాహాలు కూడదు. మాతృదోహము మహాపాతకము. కొన్ని కులాలలో పెండ్లి అయిన అక్క-చెల్లెళ్లు అత్తవారింట ఉన్నప్పుడు అన్నదమ్ములు

చుంపులకు చెల్ల వై నారితో మాట్లాడకూడదు. నారికి కిద్ది అరుసునాదనే భోజనాహారము జరిపించెను. ఇట్లు అన్నను పేరుతో నిలవకూడదు. అల్లుడు వస్తే అత్త లేచి ఇల్ల పోయి. ఆహారరూపములో అత్త, అల్లుడూ ఒక్కయింటిలో ఉంచకూడదు. అట్లే ఆ మామములో అత్త, కోడలా ఒకయింటిలో ఉండకూడదు. ముదూ, పెండ్లామా 'ఈ? ఆ?' 'దొనా?' అనే మాట్లాడుకొనలేను గాని ఎక్కువ చచ్చగా మాట్లాడుకొనకూడదు. గార్జితక్రమిగారు ప్రయాణమైతే నెంటు ఒక నల్లపిల్లి కూడా ఉండాలి. అత్తను తాకకూడదు. ప్రభువులకు ఎదురుగా పోకూడదు. దేవునికి గాని, దేవతకు గాని స్వయముగా పూజచేయకూడదు. పూజారి ఒకడు కావలెను. రాజుగారికి మనవిని మంత్రద్వారానే తెలియజేసుకొనవలెను. ఎరుకుల, యానాది మొదలయిన జాతులలో ప్రసవింపబోయే స్త్రీని ఊరిబయట గుడిసెలో ఉంచవలెను. ప్రసవించిన తరువాత కొన్ని సంస్కారాలు జరిగేవరకు తల్లిని విడదను ఇంటిలోనికి లేకూడదు. నిప్పును నోటితో ఊదకూడదు. దీపమును చేతితో అగ్గకూడదు. రోటివీడ కూర్చోకూడదు. చేపలో కూర్చొని తుమ్మకూడదు. దేవుని దర్శనము చేసుకొని కొంతనేపు చేపళములో కూర్చొనిదే బయటికి రాకూడదు. విష్ణు విగ్రహమునకు ిల్లేడుపువ్వులతో పూజ చేయకూడదు. జాతాశాచ మృతాశాచము గలవారిని తాకకూడదు. తాకినవారికి, తాకినవారిని తాకినవారికి- ఈరీతిగా అందరికీ మైలవస్తుంది. చేట బోర్లించకూడదు. పూజారివాని పంక్తిని భంగించేయకూడదు. శవమును దాటకూడదు. నిచ్చెనను చేరనేయనిదే నేలవీడ ఉంచకూడదు. తుమ్ముతూ ఉంటే బయలుదేరకూడదు. శవమునద్ద ఏడ్పు రాకున్నా ఏడ్వవలెను. కూలిచ్చి అయినా ఏడ్పించవలెను తర్పణము విడుస్తూ ఏడువకూడదు. తద్దినమునద్ద ఏడువకూడదు. తననీడ నొకరు త్రొక్కినివ్వకూడదు. ఒకరి అడుగుజాడలో తన అడుగు పడనివ్వకూడదు. అమృతము పుచ్చుకొనిదే లేవకూడదు.

వచ్చిన తపమును బయట వేయవలెను. మంచముమీద చచ్చిపోనీయకూడదు. ఆర్తవదిస్తూ రెండుద చేయిపెట్టకలెను. విభవ ఆశిర్వాదించకూడదు. రాజవృష్టి తనవీడ పడకూడదు. ఆవివారమునాదు ఉసిరికను ఏవిభము గాను ఉపయోగించకూడదు. ఇల్లై జాతాశాచము, మృతాశాచము, స్వర్గాశాచము, దృష్టిశాచము, దిగదుడుపులు, బలలు, క్షేత్రము, దేయాలు, దేవతలు, యజ్ఞములు, ప్రాయశ్చిత్తాలు, ఉపవాసాలు, క్రతలు, ముట్టుదోషము, శకునాలు, స్వప్నాలు, ఉపద్రులు, పక్షులు, జంతువులు, చెట్లు మొదలయిన వాటినిగురించిన సంప్రదాయాలు, ఇవి అవి ఏమిటి, ఎక్కడచూచినా నిషేధాలు, తత్వలు తండ్రిపతండాలుగా కనబడుతూనే ఉంటవి.

వీటి తత్వమును తెలుసుకొనాలంటే పాశ్చాత్యశాస్త్రజ్ఞులవలించిన పద్ధతుల ననుసరించి పరిశోధనలు సాగించాలి. ఈ విషయమై భారతవర్షములో ఎట్టి కృషిన్నీ ఇంతవరకూ జరుగలేదు. 'తత్వల శాస్త్రము' అని ఎవరున్ను హేళన చేయనక్కరలేదు. 'తత్వలశాస్త్రము' ఏర్పడితేగాని 'ఒప్పల శాస్త్రము' ఏర్పడడానికి పిలుచేదు. ఆధునిక కాలములో 'తత్వ' అనేది లేకుండా ఉండే స్థితి అతి శీఘ్రముగా ఏర్పడుతున్నది. 'ఒప్ప' ఏదో తెలియని వ్యవస్థకూడా వచ్చిపడుతున్నది. కారణము తెలియనిదాని ననుసరిస్తే మూఢవిశ్వాసముని ఉపేక్షించే కాలము వచ్చినది. అయినా ఈ మూఢ విశ్వాసాలు మనకు అస్థిగతము లై నిలిచి పోయినవి. బయటికి బడాయిగా మాట్లాడినా ఆ సమయము వచ్చినప్పుడు మనస్సులో లగడాయి తప్పుదు. తుదకు నిషేధమును పాటించడమున్ను తప్పుదు. ఈ తత్వలకు కారణా లేవో ఉండక పోతవా అన్నంతమాత్రముచేతనూ కార్యములేదు. కారణము లేని కార్య ముండదన్నమాట సత్యమే. కాని, ఆ కారణమేమిటో తెలుసుకొనడమే శాస్త్రజ్ఞులక్షణము.

మన మా కౌగిలులను చునక తలుగు
కొనకచ్చును; తెలుసుకొలేక పావచ్చును.
కాని, పరిశోధనము, అన్వేషణము, నిరం
తర ప్రయత్నము- వీటిని కాస్త్రదృష్టి కల
వారు వివిధపెట్టుకూడదు.

ఈ దృష్టితోచే 'కూడదు' అని అంధ్ర
జాకములో ఉండే నిషేధాలన్నిటిని
ఒకచోట చేర్చి వారంభించినాను. ఇం
దుతో వాటిలో కొన్నిటిని ప్రకటిస్తు
న్నాను. అవన్నీ పాశ్చాత్యకాస్త్రజ్ఞులు
తప్పని పరిశోధించే 'తయి'లు కావు.
ఏవి 'తయి'లో, ఏవి కావో, అవి 'తయి'
లుగా ఏర్పడడానికి కారణా తేవో, అట్టి
వానితో ఇతర దేశాలలో ఉండే 'తయి'
తేవో, వాటికి కారణాతేవో ముందర ఆ
నిషేధములను సంగ్రహించిన తరువాత
చేయవలసిన పని. అంధ్రదేశములో ప్రత్యే
కముగా తప్పలుగా పరిగణింపబడేవాటిని
ఆయాసంఘములకు సంబంధించినవాటిని
నాకు పంపిస్తే రప్పల నిఘంటువులో
చేర్చుకొని ప్రకటిస్తాను. నాకు పంపినా,
పంపకపోయినా, ఈ విషయమై కృషి
జరుగవలసిఉన్నదని పాఠకులు గ్రహిస్తే
అదే నాకు పని పోలు.

౨. కూడదు

అశ్, ఆరగ్వశ్, కార్వాస, కరవీర,
కరంజక సమిధలను హోమమునకు వాడ
కూడదు.

అగ్నిని దాటకూడదు.

అగ్నిహోత్రమును నోటితో ఊడ
కూడదు.

అడవిలోనికి చేత కట్టెలేకుండా పో
కూడదు.

అడవిలో పోతూ మాట్లాడ కూడదు.

అత్తవావి అడుగకూడదు.

అన్నము, బట్ట అంగడిలో కొని ఉప
యోగించకూడదు.

అపత్నీకుడు పురోహితుడుగా ఉండ
కూడదు.

అపత్నీకుని బ్రాహ్మణాధ్ధానికి నిలవ
కూడదు.

'అభద్ర' మనకూడదు. (భద్ర మనవలెను.)
అగ్నిఘరించనిదీ భోంచేయకూడదు.

అనూవాన్యనాడు క్షేరము చేసుకొ
కూడదు.

అమృతము పుచ్చుకొనిదే భోజనమువద్ద
నంచి లేవకూడదు.

అమృతము పుచ్చుకొనిమట్లే తినకూడదు.

అమృతాగ్ని గుడిలో పడుకోకూడదు.

అమృతాగు ఊళ్లో ఉన్నప్పుడు ఇంటి
లో నూనెతో పిండివంటలు చేయకూడదు;
ఇళ్లముంజారులో వేపాకుకొమ్మలు దోప
కుండా ఉండకూడదు; ఇంటినుండు గోడ
మీద బొమ్మలు వ్రాయకుండా ఉండ
కూడదు.

అమృతాగున్న ఇంటి చెత్తను వీధిలో
వేయకూడదు.

అమృతాగున్న ఇంటి వా రాయిల్లు
విడువరాదు.

అగటిపండు తిని నీళ్లు త్రాగకూడదు.

అరణ్యకాండమును రప్పించుకుండా
రామాయణము చదువకూడదు.

అరణ్యసర్పమును తప్పించుకుండా భారత
మును చదువకూడదు.

అలంకరించుకొని పడుకోకూడదు.

అలిసినచోట స్రుష్టవేయకుండా విడువ
కూడదు.

అష్టమీ, చతుర్దశీ, పూర్ణిమా, ఆమా
వాస్య, రవిసంక్రాంతి దినములలో తైలా
భ్యంగము చేసుకోకూడదు.

అస్తమిస్తూఉన్న సూర్యుని చూడ
కూడదు.

ఆగ్నేయములో బావి త్రవ్వకూడదు.

ఆచమించనిదీ భోంచేయకూడదు.

ఆచార్య, ఆచార్యపుత్రుడు, ఆచార్య
భార్య, దీక్షితుడు, గురువు, పిత, మాత,
మాతులుడు, పితౄషి, విద్వాంసుడు, మామ,
పినతల్లి, మగడు- వీరి పేళ్ల సుచ్చరించ
కూడదు.

ఆడదానిని ఉత్తనున్న మడుగకూడదు.

ఆడది పరపురుషునికి సున్న మివ్వ
కూడదు.

ఆడవాళ్లు గుమ్మడికాయ తరుగకూడదు.

ఆది, మంగళ, శుక్రవారములలోను,
మధ్యాహ్నము, రాత్రి, సంగళ్యలోను
రావి చెట్టుమొదటికి పోకూడదు.

ఆదివారమునాడు ఉసిరిక నుపయోగించ
కూడదు.

ఆలుమగల మధ్యనంచి పోకూడదు.

ఆవు నమ్మినప్పుడు పలుగు (కన్నె)నివ్వ
కూడదు.

ఆవును కట్టిన పలుపు (కన్నె, త్రాడు)ను
దాటకూడదు.

ఆషాఢమాసములో అత్తా, అల్లుడూ
ఒకచోట ఉండకూడదు.

ఆషాఢమాసములో అత్తా, శోడలూ
ఒకచోట ఉండకూడదు.

ఇంటి ఆవరణలో కాకులు గుంపుగా
ఆర్వగూడదు.

ఇంటి ఆవరణలో తీతుడపిట్ట ఆర్వ
గూడదు.

ఇంటికి ఈతాకు కప్పగూడదు.

ఇంటికి విమూల ఉండగూడదు.

ఇంటికి చగ్గరగా చింతచెట్టు ఉండ
గూడదు.

ఇంటికి నడుమ స్తంభ ముండగూడదు.

ఇంటికి బేసిదూలము లుండగూడదు.

ఇంటి కెదురుగా నయ్యి ఉండగూడదు.

ఇంటి పెరటిలో ముండ్లచె ట్లుండ
గూడదు.

ఇంటిమధ్య బావి ఉండగూడదు.

ఇంటిముందర వెలగచెట్టు ఉండగూడదు.

ఇంటి ముందర స్తంభ ముండగూడదు.

ఇంటిలో విదుబందిముల్లు ఉంచగూడదు.

ఇంటిలోనికి వెళ్లేటప్పుడు దూలముక్రి
దికి నడువగూడదు.

ఇంటిలో పలుకురాయి ఉండగూడదు.

ఇంటిలో మాడుద్వారాలు ఒక్కవరు
సలో ఉండగూడదు.

ఇంటి స్తంభముల వరుస తప్పగూడదు.

ఇద్దరికి మధ్య గా నిప్పు తీసుకపో
గూడదు.

ఇద్దరు బ్రాహ్మణుల మధ్యనుంచి పో
గూడదు.

‘ఇంద్రధనుస్సు’ అనగూడదు. ‘మనీ
ధనుస్సు’ అనవలెను.

ఇనుమును, బంగారమును ఒక చోట
ఉంచగూడదు.

ఈనిన ఆవు మొదటిపాలు ఇతరుల కివ్వ
నిచే ఉపయోగించగూడదు.

ఉత్త ఉయ్యాల ఊచగూడదు.

ఉత్త ఏలకకాయలు నమలగూడదు.

ఉత్తరమునైపు తలపెట్టుకొని పడుకొ
గూడదు.

ఉత్తవక్రాలు నమలగూడదు.

ఉదయపు ఎండున తనకు ప్రసలనీయ
గూడదు.

ఉప్పు ఎరువిచ్చి అడుగగూడదు.

ఉప్పు చేతిలో వేయ (వేయించుకో)
గూడదు.

ఉప్పు క్రింద చల్లగూడదు.

ఎటు నెళ్లుతున్నావు, ఎక్కడికి వెళ్లు
తున్నావు అని అడుగగూడదు.

ఎండ కెదురుగా పోగూడదు.

ఎడుమకాలితో (కొత్తఅల్లుడు, కోడలు)
ఇంటిలో ప్రవేశించకగూడదు.

ఎదురుగా నిప్పు తీసుకపోగూడదు.

ఎద్దును, ఎనుమును ఒక్కకొడికి కట్ట
గూడదు.

ఏలకుల పొడివేసిన పాలు త్రాగగూడదు.

ఐమూలమంచముమీద పడుకోగూడదు.

ఐమూలయింటిలో వాసము చేయ
గూడదు.

ఒకరి అడుగుజాడలో తన అడుగు
పెట్టగూడదు.

ఒకరి నీడ తనమీద పడనీయగూడదు.

ఒక్క మంచముమీద మూడు (ఏడు)
గోత్రాలవారు కూర్చోగూడదు.

ఒంటికి నూనె పూసుకొని ఏమిన్నీ తిన
గూడదు.

కడిగిన పాత్రలను బోర్లించకుండాఉంచ
గూడదు.

కడుపుతో ఉన్నవాళ్లు కూరలు తరుగ
గూడదు.

‘కపాలము’ అనగూడదు. (‘కపాలము’
అనవలెను.)

కప్పను చంపగూడదు.

కొమదహనమువాని పుల్లలు, చల్లర్లకు
ప్రస్థపట్టగూడదు.

కాలిలో నీటలు, కుక్కిలు మొదలయిన
నాటిని లాగగూడదు.

కాలిన కుండలో నీళ్లుపోయగూడదు.

క్రీనీడలో కూర్చోగూడదు; నిలుచో
గూడదు.

క్రొత్తకుండకు సున్నము తగిలించనిచే
ఇంటిలోనికి తేగూడదు.

క్రొత్తకుండను తడువనిచే ఉపయోగించ
గూడదు.

క్రొత్తకుండను ముందటి వాకిలినుంచి
తేగూడదు.

గాడిదలచేత దున్నించగూడదు.

గుమ్మముమీద కూర్చొని తుప్పుగూడదు.

‘గొడ్డుటావు’ అనగూడదు. ‘ధేనుధవ్య’
అనవలెను.

గొట్టెల (మేకల) మందమధ్యనుంచి పో
గూడదు.

గోడకు పూసిన సున్నమును తాంబూల
మున కుపయోగించగూడదు.

గ్రహక్షయప్పుడు నీళ్లమీదను, వండిన
పదార్థములమీదను దర్భలు వేయకుండ
ఉంచగూడదు.

చచ్చిన పన్నాలుగోనాడు బంధువు
లింటిలో ఉండగూడదు.

చచ్చిన పన్నాలుగోనాడు బంధువులు
నెళ్లుతూ, నెళ్లుతున్నామని చెప్పగూడదు.

చచ్చినా డనగూడదు. (స్వర్ణస్థుడైనా
డనవలెను.)

చిన్నవారినుంచి డబ్బు చేతిలో వేయిం
చుకోగూడదు.

చేట, జల్లెడ, దాగు బోర్లించగూడదు.

చేటతోను, చేతితోను, బట్టతోను,
నోటితోను, పిడకతోను అగ్నిని విసర
గూడదు.

చేటను దాటగూడదు.

చేటలో కూర్చొని తుమ్మగూడదు.

చేటలో నిప్పులు చెరగగూడదు.

నౌతిచంద్రుని చూడగూడదు.

తడిచించట్టునీళ్లు చూచుచున్నాడు.

రెడ్డినానికి వంకాయకూర వండగూడదు.

రసకు తానే తేరము చేసుకోగూడదు.

రసిన నొకగు త్రొక్కరీయగూడదు.

రస యింటిలో గూర్చులిల; మామయిం
టిలో దక్షిణపుతల; మార్గముగ్గములో పడ
మటిలిల; ఉత్తరపులిలగా ఎన్నడూ పడు
కోగూడదు.

తెనులపాకు వేసుకొనిచే చక్క వేసుకో
గూడదు.

తాటి, రావిచెట్ల నీడను దాటగూడదు.

తొడమీద కంచము (గిన్నె) పెట్టుకొని
తిరగూడదు.

దేవమరిన దనగూడదు. (కొండెక్కినది,
ఘనమైనది అనవలెను.)

దీపమును చేతితో ఆర్చగూడదు

దీపమును నోటితో ఊదగూడదు.

దేవస్థానములో దేవుని దర్శనము చేసిన
తరువాత ఒకసారి కూర్చోకుండా బయటికి
రాగూడదు.

దేవాలయమున కెదురుగా ఇల్లు కట్ట
గూడదు.

దోసకాయ తిని నీళ్లు త్రాగగూడదు.

దోసిలితో నీళ్లు త్రాగగూడదు.

నందికొల్ల సందున మొదట చూడనిదీ
లింగదర్శనము చేయగూడదు.

నలుగురిలో ఆవులించగూడదు.

నాగవల్లి ఆయన మరునాడు పెండ్లి
యింటిలో బంధువులు ఉండగూడదు.

నిచ్చిన దేనికైనా చేర వేయకుండా
ఉంచగూడదు.

నిప్పును దాటగూడదు.

నీటిలో నీడ చూచుకోగూడదు.

నూనె అప్పుఇచ్చి పుచ్చుకొన్నప్పుడు
తక్కువ అనగూడదు.

నోటిలో బియ్యపు గింజలు వేసుకొని
నమలగూడదు.

పగలు నెనగలు తినగూడదు.

పదార్థముల నొడిలో పెట్టుకొని తిన
గూడదు.

పరుగడుపున ముట్టునీళ్లది చంటిబెడ్డను
చూడగూడదు.

పర్వదినాలలో సముద్రమును తాక
గూడదు.

పసుపు, కుంకుమ, బియ్యము అయిపో
నవి (లేవు) ఆనగూడదు. (నిండుకొన్నవి
అనవలెను.)

పసుపుకుంకుమల నెరువీయగూడదు.

పసుపూ, సున్నమూ ఒకచోట ఉంచ
గూడదు.

పాద్యమి చంద్రుని చూడగూడదు.

పాదముమీద పాదము వేసి తోప
గూడదు.

పిల్లి ఉండేచోట చేట కొట్టగూడదు.

పీటలను గోడలకు వెలకిల చేరవేయ
గూడదు.

పెండ్లి అయిన లేరువాతి వైర్రహాసము
లో పుట్టింట ఉండగూడదు. పుష్కమాస
ములో అత్తింట ఉండగూడదు.

పెండ్లి పదహారుదినములదాకా పెండ్లి
పందిరి తీయగూడదు.

పెద్దనమ్మడికాయ, పెరిగినదుంపలు,
శ్రీఫలము, కళింగము, ఉసిరిక వీటిని
పాద్యమినాడు తినగూడదు.

పెళ్లిళ్లలో మధ్య కన్నముపెట్టి గారెలు
చేయగూడదు.

పేడను దాటగూడదు.

ప్రయాణమైన తొమ్మిదోనాడు గమ్య
స్థానము చేరగూడదు.

ప్రయాణమైన తొమ్మిదోనాడు తిరిగి
యింటికి రాగూడదు.

ప్రాచిపని చేయనిదే ప్రాయ్యిలో అగ్ని
వేయగూడదు.

ప్రాయ్యిమీద కూర్చోగూడదు.

ప్రాయ్యిలో నిప్పులు ఆర్పగూడదు.

బంగారమును నేలమీద పెట్టగూడదు.

బంతిపూజను (కాడిని) దాటగూడదు.

బియ్యము నమలగూడదు.

బేసి ఆకులు, సరివక్కలు ఇవ్వగూడదు.

భారతము పద్దెనిమిది వర్షములు ఇంటి
లో ఉంచగూడదు.

భార్యను పేరుతో పిలువగూడదు.

భార్యపేరు నితరులకు చెప్పగూడదు.

భోంచేసి స్నానము చేయగూడదు.

కుంగళవారమునాడు చింకిగుడ్డలు కుట్ట
గూడదు.

చుగని పేరు చెప్పగూడదు.

చుగవాళ్లు దీప మార్చగూడదు.

మంచముకాళ్ల కడ దిక్కున తల పెట్టు
కొని పడుకోగూడదు.

మంచముకాళ్ల కడ దిక్కున నేయ
గూడదు.

మంచముమీద కూర్చొని భోంచేయ
గూడదు.

మంచముమీద చచ్చిపోనీయగూడదు.

మంచముమీద నిప్పుపెట్టగూడదు.

మంచాలక్రింద నిప్పుల కుంపటి ఉంచ
గూడదు.

మజ్జిగలో పాలుపోయగూడదు.

మరొక వస్తువున్న దనవలెను గాని, అడి
గిన వస్తువు లేదనగూడదు.

మర్రిఆకులో భోంచేయగూడదు.

ముఖక్షౌరము మాత్రము చేసుకోగూడదు.

ముగ్గురు బ్రాహ్మణులు కలిసిపోగూడదు.

ముట్టుది ముట్టుదానిని ముట్టుకోగూడదు.

ముట్టునీళ్ల నాడు కాటుక, బొట్టు పెట్టుకో
గూడదు.

ముట్టునీళ్లు పోసుకొని చంటిబిడ్డలున్న
యిండ్లకు పోగూడదు.

ముట్టునీళ్లు పోసుకొని చింతపండు నోటి
లో వేసుకొనిదే చంటిబిడ్డను ముట్టుకో
గూడదు.

ముట్టునీళ్లు పోసుకొన్ననాడు వరట
చేయగూడదు.

ముట్టుపాలు త్రాగగూడదు.

మూడుజాతుల కట్టెతో మంచము చేయ
గూడదు.

మూడువాకి శ్లేధురెదురుగా ఉండ
గూడదు.

మూసిన తలుపు తనంతట తెరవగూడదు.

మొలత్రాడు లేకుండా ఉండగూడదు.

మోదుగాకులలో తినగూడదు.

యక్ష నాగాలయములలోను, కుమార
స్వామి ఆలయములలోను నిద్రించగూడదు.

రంగుబట్ట కట్టుకోగూడదు.

రాగిపాత్రలో పాలు త్రాగగూడదు;
పోయగూడదు.

రాత్రి ఇంటిలో ఈల వేయగూడదు.

రాత్రి 'ఎలుకలు' అనగూడదు. ('సోము
లు' అనవలెను.)

రాత్రి 'కోతి' అనగూడదు; (అంటే
చెవి గిట్లుకోవలెను.)

రాత్రి లేనె తినగూడదు.

రాత్రి నవ్వులు కలిసిన ఏ పదార్థము
ను తినగూడదు.

రాత్రి పసుపు, కుంకుమ, మజ్జిగ,
సున్నము, తమలపాకులు పరులకు ఇవ్వ
గూడదు.

రాత్రి పువ్వులు కోయగూడదు.

రాత్రిపూట 'ఉప్ప' అనగూడదు. (సము
ద్రము, ఏక, విస్తరికొస అనవలెను.)

రాత్రిపూట కసపూడ్చి బయట వేయ
గూడదు.

రాత్రిపూట గింజలు, నీళ్లు, అన్నము,
అగ్ని, పాలు, ధాన్యము, బౌద్ధములు ఇత
రుల కివ్వగూడదు.

రాత్రిపూట పెరుగులుకులు తినగూడదు.

రాత్రిపూట పేడ ఎత్తగూడదు.

రాత్రిపూట బయటినుంచి నీళ్లు తే
గూడదు.

రాత్రి పెరుగు తినగూడదు.

రాత్రి మంచము నేయగూడదు.

రాత్రి వెలగపండు తినగూడదు.

రాళ్ల సున్నమును తాంబూలములో ఉప
యోగించగూడదు.

రోకలిని క్రింద పరుండబెట్టగూడదు.

రోటిని, సన్నెకంటిని, పుస్తకమును
కాలితో తాకగూడదు.

రోటిమీద కూర్చొని తుమ్మగూడదు.

రోటిమీద కూర్చోగూడదు.

లవంగమును పై మొగ్గతో తినగూడదు.

'లేదు' అనగూడదు. (మరొకటి ఉన్న
దనవలెను.)

వంకాయ, సొరకాయ, బూడిదగుమ్మడి
కాయ, పొట్లకాయ తద్దినాలకు పెట్ట
గూడదు.

వక్కిలు చూచి ఊదనిదీ నోటిలో వేసు
కొగూడదు.

వంటకొసము మరొకయింటి నిప్పు లేకుక
రాగూడదు.

వంటప్రాయ్యిని అలుకనిదే నిప్పునెయ
గూడదు.

వంటప్రాయ్యిని కిరసనూనె వేసి ముట్టించ
గూడదు.

వండిన గిన్నెలో నుంచే వడ్డించగూడదు.

వండిన పాత్రలో భోంచేయగూడదు.

వధూవరుల మధ్యనుంచి పోగూడదు.

వరివేళ్లు నమలగూడదు.

విదియ (కుక్క) చంద్రుని చూడగూడదు.

వీధిలో (గ్రామములో) ఒకయింట శవ

మున్నప్పుడు ప్రాయ్యిలో నిప్పు వేయ
గూడదు.

నెల్లకిల పరుండగూడదు.

శనివారము అంకుడు (పొందవార
మనవలెను.)

శవము వస్తూఉంటే ఎరుగుగా పో
గూడదు.

శివర్మాలయము నుపయోగించగూడదు.

శివప్రసాదము నుపయోగించగూడదు.

శివాలయమునకు ముందు, విష్ణ్వాలయము

నకు వెనుక, కుమారస్వామిఆలయమునకు

ప్రక్కల, దేవీ ఆలయమునకు ఏప్రక్కను

ఇల్లు కట్టగూడదు.

శుక్రవారమునాడు క్రొత్త కండలను
కొనగూడదు.

శ్రాద్ధ, జన్మ, వివాహ, వ్రత, ఉపనాస
దినాలలో తైలాభ్యంగము చేయగూడదు.

శ్రాద్ధపువంటలో ఇంగుక, కరివేసాకు
వాడగూడదు.

సంధ్యాకాలములో గోమూత్రము పట్ట
గూడదు.

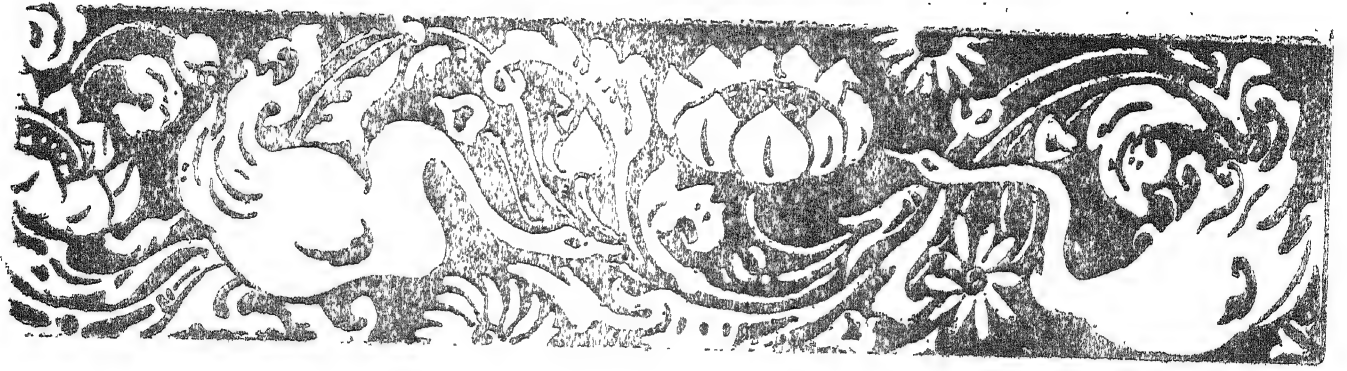
సంపుటములుగా ఉన్న ఏ గ్రంథమును
పూర్తిగా ఇంటిలో ఉంచగూడదు.

స్త్రీలను శేరుతో పిలువగూడదు.

స్మశానము దాటినతరువాత తిరిగి వెను
కకు చూడగూడదు.

స్మశానములో ఉదయంభమును పగుల
గొట్టి వెనుకకు చూడగూడదు.

మంత్రములు :: :: యంత్రములు

శ్రీ మల్లాది
సూర్యనారాయణశాస్త్రి

:: :: తంత్రములు

మన్యత ఇతి మన్తః—దేనిచే నుద్దేశ్యము తెలియబడునో, దేనిచే నిష్ఠదేవత స్తుతింపబడునో, లేక ధ్యానింపబడునో, అది మంత్రము. ఈ యర్థమునే “మన్తో దేవాదిసాధనః” అన్న యధిజ్ఞవచనము తెలుపుచున్నది. మంత్రమందలి విషయ మెంత మహనీయమో, ఎంత పావనమో, ఆ శబ్దముకూడ నంత పవిత్రము. మంత్ర మన్న మాట చెవిని బడినంతనే యెట్టివాని హృదయమందైన నం దేదో మహత్త్వ మున్న దన్న పవిత్రభావ మేర్పడు ననట నిజము. అది యట్టిదే. మంత్రము భరతఖండముపాలిటి మహా భాగ్యము; పరమేశ్వరప్రసాదము; ప్రాచీనార్కుల పావనజీవన నిదానము; పూర్వమహర్షుల జ్ఞానశ్రేత్రమునకు గోచరించిన శబ్ద బ్రహ్మము; భారతీయవిద్యల కోంకారము; సకలప్రపంచ సార స్వతములకు శ్రీకారము. అదే ఋగ్యజుస్సామాత్యకము. అదే సన్మార్గవర్తనలు, ఇహపరచింతనలు వైన సనాతనుల శాశ్వత మైన సిరి. ఇందుకుఁ బైత్తియొక్తి.

“అహే ఋగ్వియ మన్తః మే గోపాయ
య మృషయ స్త్రైవిదా విదుః,
ఋచ స్సామాని యజుగ్ంషి
సా హి శ్రీ రమృతా సతామ్”

ఇది యిట్లు మూడుసంహితలకు మొత్తముగా పే రైనను, అందలి యొక్కొక్క ఋక్కును, ఒక్కొక్క వాక్యమును మంత్ర

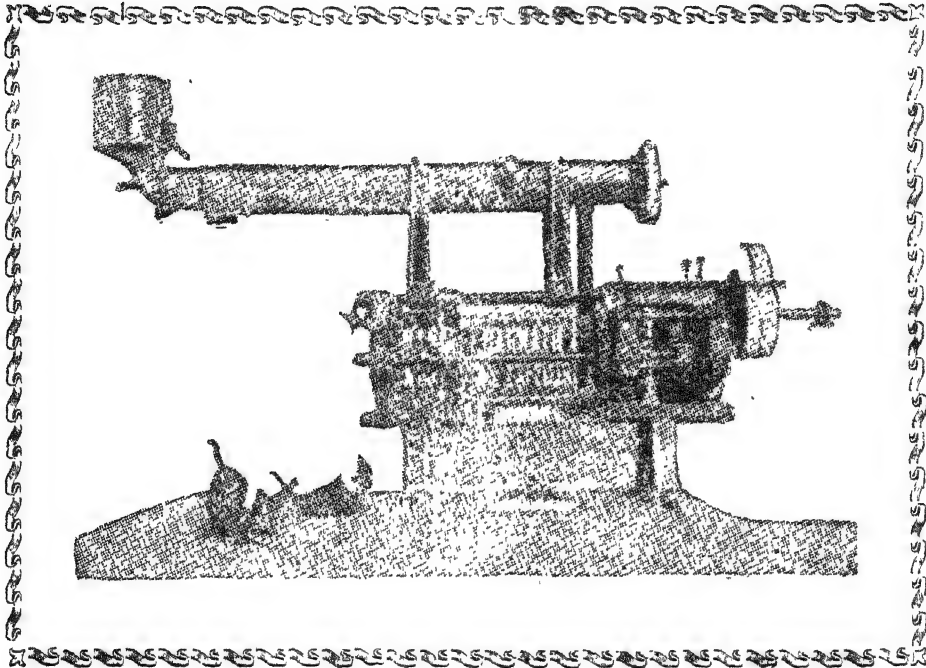
శబ్దవాచ్యమే. అట్లే, అథర్వవేదమునకును, బహువిధదేవతోపాస నార్థము లయిన యందలి వాక్యములకును మంత్ర మనెడి సంజ్ఞయే వ్యవహరింపబడినది. తరువాత గోప్యమును, జప్యమును, వాంఛితార్థసాధకము నైన వర్ణము, లేక వర్ణసముదాయము మంత్రమనెడి యర్థమును, పిదప రహస్యాలోచనాద్యర్థములును సిద్ధము లైనవి.

వేదము యజ్ఞాదికర్మపర మనుట సత్యమే కాని, జ్ఞానసాధ నములును, ఉపాసనార్థములు నైన మంత్రము లం దనేకములు కలవు. అందుచేతనే వేదము కర్మకాండము, జ్ఞానకాండము, ఉపాసనాకాండము నని త్రివిధముగా నున్న దని పూజ్యులనిరి. చిత్తశాంతివాయకములై ముక్తిహేతువు లైన గాయత్రీ శివ విష్ణు సూర్యాదిదేవతోపాసనమంత్రములు త్రయీసిద్ధములు. ఆ మహా మంత్రము లెన్ని వేల సంవత్సరములుగా, నెన్నియుగములుగా భారతీయార్యపరంపరకుఁ గాణాచిగా నచ్చుచున్నవో యూహింపఁ బాలము. ఆ మంత్రములు కేవల మాముష్మికచింతతో నాయా దేవతల యనుగ్రహమునకు జపింపఁదగిన వను మాట సత్య మైనను, తత్తద్దేవతానుగ్రహమున మహిమయు, నైహిక సుఖమును గూడఁ బ్రాచీను లార్జింపకపోలేదు. ఇందుకు వేదములలో నెన్నో యితిహాసములు కలవు.* ఆ నాఁటి మంత్రవేత్తల మహిమ లనంతములు.

మంత్రానుష్ఠానమువల్ల మహామహిమ యార్జించియే యా నాఁటి తపోధనులు సర్వవర్ణములవారి గౌరవమునకుఁ బాత్రు లైరి. రాజమహారాజులకు గురువులు, పురోహితులు, మంత్రులునై సంఘము సుఖముగాఁ బ్రవర్తించునట్లు చేయఁగలిగిరి. మంత్ర మన నథర్వ

* మా: మదీయ సంస్కృతవాఙ్మయచరిత్ర, ప్ర. భా. 83-8౮.

హరనాథ్ ఆయిల్ ఎక్స్‌పెల్లర్

మా న్యూ ఫాక్స్ రద్దు :

ది పంజాబ్ ఆయిల్ ఎక్స్‌పెల్లర్ కంపెనీ, లాహోరు.

మద్రాసు, వైజాం, మైసూరు రాష్ట్రములకు సోల్‌డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

కుసుమహరనాథ్ ఇంజనీరింగు కంపెనీ
బెజవాడ.

ప్రాప్రయితరు: చుండూరు సీతారామయ్య.

బాంచి: హర్ గోపాల్ అండ్ కంపెనీ.

ఇంజనీర్లు, ఎక్స్‌పెల్లర్లు సప్లయర్లు:

పాలూర్ స్ట్రీట్, ఓల్డు ఆనార్కళి, లాహోరు.

భారత సాయన పరిశ్రమ

(Heavy Chemical Industry)

భారత పరిశ్రమల కుటుంబమునందు పెద్ద ఎత్తున భారత సాయనములను, మూలసాయములను తయారు చేయుటకు దక్షిణాంధ్రములో ఇట్టి సంస్థలలో ఇదే మొదటిది. ఇంద్రవలన మీకు ప్రైముకలసినప్పును, రవాణా ఇబ్బందులును, అధికమగు రవాణాఖర్చులును తగ్గును. అందుబాటులో సిద్ధముగా నున్న మాకు వ్రాసి మీకు కావలసినవి తెప్పించుకొనుడు.

నేషనల్ కెమికల్స్ లిమిటెడ్.,

(మూర్తి ఆండ్ కంపెనీ, లిమిటెడ్; మానేజింగ్ ఏజెంట్లు)

కర్మాగారములు :
మచిలీపట్నము.

రిజిస్టర్డ్ ఆఫీసు :
4, బ్లాక్ స్పర్స్ డ్డు, మాంట్రో డ్డు, మద్రాసు.

TONSO - CURE (Regd)

టాన్ సిల్సుకు ఆపరేషన్ ఆవసరములేదు.

గత గ్రంథాలు:—అను వ్యాధి యీ కాలములో తరుచుగా పుట్టుచున్నది దీనికి అవసరముగా ఆపరేషన్ చేయించి రేహోగ్యమును పెడగొట్టుకొనుచున్నారు. టాన్సిల్సు అను నది మన శరీరములోనుండు రక్తమునందు గల ఆపరి పదార్థములను శుభ్రపరచుటకున్నా, బయటనుండి చెడుపదార్థములను లోనికి పోనియకుండుటకున్న ఏర్పాటున ఆత్మ పశ్యకమైన గ్రంథులు, అవి మనశరీర అవాగ్మ్యమువలన వృద్ధిచెందును. వానిని తోసివేయక ఎట్టి కారణముచే నవి వృద్ధి చెందోవో అట్టి వ్యాధికి యీ ఔషధమువాడిన వృద్ధిచెందిన టాన్సిల్సును తగ్గించి వాటినుండి కలిగిన యితర వ్యాధుల నుకూడ నున్మి పుష్టించుచును (సిస్టంకేయము). ప్రాణులగు ఆయుర్వేదవైద్య కర్తలవలననే కాక మరిన్ని ఆమెంకా, జర్మని, మదలైన గొప్ప పాశ్చాత్య వైద్య నిపుణులనుకూడా (Tonsils) టాన్సిల్సు వృద్ధిచెందు వ్యాధికి ఆపరేషన్ కూడదనియు అ దున చెడపుకాక మీరు మిక్కిలి ప్రాణాపాయముకూడ కలుగవచ్చుననియు గ్రాయబడిన ఆభిప్రాయములు కలవు. అట్టి వుపద్రవములు లేకయే మా మందునువాడి గుణమునుచూపించగలము. వేరకువేరు వాడి గణ మిచ్చిన యోగ్యతాపత్రములకలవు. డాక్టర్లచే వాడబడుచున్నది. పత్తయలేదు నెలకు సోనడుమందు సీగా డు. 4-6-0 ఖాళీ ప్రత్యేకము. మావద్ద శాస్త్రీయమైన సకల ఆయుర్వేద ఔషధములు దొరకును. కేట్లాగు వుచితము. వివరములకు వ్రాసినందు.

శ్రీ చెన్నకేశవ ఆయుర్వేదపార్మశీ, మచిలీపట్నం. (కృష్ణ)

సారాస్వతము డి. పో., గవ్వరుపేట, బెజవాడ.

(సాహిత్య క్రమము ఆయుర్వేద డి. పో., గవ్వరుపేట, బెజవాడ.)

డాక్టరు కంగం మెట్టు పిష్టువద్దన రావుగారిచే
నియోజితముగా అయోడైజ్డ్

(1) సారాస్వతం (రిజిస్టర్డ్)

(రస, పాపాణ మిశ్రితము)

ఈ సారాస్వతము డి. పో., క్రమమును సుప్రసరించి పరి
రక్షించుచు ఉన్నందున అయోడైజ్డ్. అతిమేహము వల
నను, క్రమము చెడుటవలనను కలుగు మేహ ప్రణాళులు,
కెల్తురు గడ్డలు, రాచికురుపులు, తీట, గడ్డి, గురడ, తామర
మొదలగు చర్మవ్యాధులను, ఆరికాళ్ళు, ఆరిచేళ్ళు మంటలు
గనేరియా, సహమేహములను రూఢిగ పోగొట్టును.

(2) రేచన (రిజిస్టర్డ్)

ఈ రేచనమును రాత్రి పరుంబోవునప్పుడు వేసుకొనిన
తెల్ల నాగులకి ఒకటి లేక రెండు సుఖిరేచనములగును. ఇందు
నేపాళములు కలిపియుండుట. వాంతులుకావు. రుచిగా
నుండును.

గర్భినాల్ (రిజిస్టర్డ్)

మిక్కిలి పటువైన గర్భాశయ టానికు

నుహమహులను డాక్టర్లు ఈ డి. పో., గవ్వరుపేట, బెజవాడ
మంచి ఫలితములతో ఉచ్చుచున్నారు.

ఒకసారి వాడిచూచిన తెలియును

పెద్ద కేమిష్టులందరి వద్దను దొరకును.

మద్రాసు నందలి యొక రిటైర్డ్ డాక్టరు (యం. కె.) ఇట్లు
వ్రాయుచున్నారు:—

“గర్భిణీలకు గర్భినాల్ ఉపయోగకరముగా నుండినదిని ఇందు
మూలముగా సర్దిపై చేయుచున్నాను. ఇది గర్భాశయమును బలపర
చును. అందువలన ప్రత్యేకించి ప్రసవనంతరము సంభవించగల
పోస్టుపార్టం హెమరేజిని నివారించుటకు రొచ్చును.”

డాక్టరు...యం. డి. సి. యస్; యస్. యస్. యస్. యస్; డి. టి. యం; డి. టి. హెచ్. గారు, మద్రాసు, ఇట్లు
వ్రాయుచున్నారు:—

“నేను గర్భినాల్ ను నా రోగులలో యిరువదేడము ఎరిగిన త్రీల
కుపయోగించితిని. వారందరును మంచి ఫలితము లిచ్చినట్లు తెలిసిరి.”

నూన్స్ ఫోర్ములార్:

ది విజయ ఫార్మసీ, ట్రీచూరు.

కుష్మ

బొల్లి, సెగ, సవాయి సకల చర్మ వ్యాధులకు
గ్యారంటీ చికిత్స

10 భాషలలో క్యాటలాగులు, యోగ్యతాపత్రములు ఉచితము

రెడ్డి అండ్ కో (రిజిస్టర్డ్)

ఆఫీసులు

బెజవాడ

సికింద్రాబాద్

ప్రాచీ
కటక్
వాల్తేక్

గోపాలపురం,

తణుకు M. S. M.

ప్రముఖుల ఆభిప్రాయములు

గ్రూప్ లెవనీ ఉద్యోగి ప్రశంస

నీరి బొషధములు దాగా ప్రజాప్రసిద్ధిగాంచినట్లు కనబడుచున్నవి.

(సం) కె. యస్. రాజు 24-7-39

“స్వరూపంలో సంపూర్ణమైన మార్పు”

మీ ప్రసిద్ధిపాత్రలు నా వ్యాధిని పూర్తిగా రుద్ది, నాకు నాకుటుంబానికి రిరిగి
శాశ్వతానంద మొనగూర్చినవి. (సం) కె. రామ్మోహన్, 23 మే, 1944

“తిరిగి స్వస్థానుభవం”

నాకుతిరిగిస్వస్థానుభవంకలిగినది. (సం) చంపాక చిట్ట అవారి, 27-7-1934

“ఆత్మ హత్య”

మొదటి దశాకే చుచ్చలు మాయమయ్యెను. మీ చికిత్సకు పూర్వము ఆత్మ
హత్య చేసుకొనబోయెను. దావాజీ దేవాలా 10-1-1945

ఒక మంత్రి ప్రశంస

మీరు చుట్టరొగిన్ని అద్భుతంగా నివారించగలరని నూచించడానికి యితాగ
వ్రాస్తున్నాను. (సం) జి. మిక్రా, 29-11-43

ఆభి కా

సంవత్సరంక్రింద మీరు పంపిన మందు నాకు చనిచేసినదని మీకు తెలు
పుచున్నాను. (సం) జె. కొల్లాకో, 2 ఆగష్టు 1944.

పతిత పాపన సంఘం

నీరి బొషధాలు వాస్తవంగా పతితపాపనప్రథమ దివ్యప్రసాదమే.

(సం) జె. ఎం. రాజ్ (అధ్యక్షుడు)

సంపూర్ణ విముక్తి

మీ చికిత్సవిధానం నా పొడరి సంపూర్ణ విముక్తి జేసెను.

(సం) ప్రాదానంద దిపావర్. 1-1-1945

వేదమని కూడ నర్థ మని యంతకు మున్ను నదివిత్తియిందా! ప్రయోగోపసంహారములతో నందలి మంత్రములకు వశపడుచుకొన్న వారు మంత్రులనబడిరి. అట్టి యథర్వవేత్తయే రాజాచార్యులైన బ్రాహ్మ విగ్రహమంత్రులలో నొకడై రాజానకును, రాజ్యములకును క్రొవరాళ్ల కలుగకుండ రక్షించుచుండెడివాఁ డన్నవిగ్రహము సంహారా పురాణప్రసిద్ధము. ఇది యథర్వణము న్యాత్తికి వచ్చినప్పుటినుట. అంతకు ముందే మహామంత్ర జపనిష్ఠాదులు, రుపస్సిద్ధులు, వశ్య వాక్కులు నైన బ్రహ్మర్షులు మహాగాజులగురువులై, నిజాశ్రమ వాసులై, నిష్కాములై వారి పరిపాలనను నిష్కంఠకముగా, నిరుపద్రవముగాఁ గొనసాగునట్లు వేయకన్నులతోఁ జూచుచుండె డిహ రనుటకు దశరథజనకమహారాజులు గురువులగు వసిష్ఠశతా నందాదుల నర్థ్యలే నిదర్శనము. కావున మంత్రము, జపము, తపము, వాని సిద్ధియు నార్యుల కనాదసిద్ధము లనుట వాస్తవము. ప్రభుమంత్రోత్సాహశక్తులలోని మంత్రశక్తికి రాజాస్థానములోని యథర్వవేత్త యగు మంత్రమంత్రశక్తి యనియే మొదటి యర్థ మనుట నిజము. ఆ వైదికమంత్రములును, మంత్రసిద్ధగురుపరంపరా సంప్రదాయలబ్ధ తాకిమంత్రములు నాధారములుగా, భరతఖండమున వ్యాపించిన మతవిద్యలలో నొకటియై వెలసినది తంత్రవిద్య. సహితాగమయమలాది సంక్షుల విలసిల్లిన యా తాంత్రికవిద్యలలో నంత ర్భూత మైనదే మంత్రశాస్త్రము.

విహికాముష్మికసాధక మైన యుసాయము తంత్రము. దాని నావిష్కరించునది తంత్రవిద్య. వేదాంత శాస్త్రమువలెనే యిది యను జిజ్ఞాసువులకు ముక్తిమార్గ ముపదేశింప నవతరించిన దైనను, పద్ధత్యనములవలెనే తంత్రములును భిన్నమార్గములు త్రొక్కినవి. ఇందు శ్రీమన్నారాయణుడే పరమేశ్వరుఁడు - పరమశివుఁడే పరబ్రహ్మము - పరాశక్తియే జగదాధారము అను మాఁడు మర ములు ముఖ్యములు. సాంఖ్యాదులు తత్త్వము లిరువదినాలు గనఁగా నివి ముప్పదియా అన్నవి. “షట్త్రింశద్విధ మేతద్వై తత్త్వచక్రం సమీరిత” మ్మని శక్తిత్రయపరీక్షా పరమానందాది తంత్రములు వాటిని నిరూపించినవి. జీవేశ్వరతత్త్వవివేకమే నీటి పరమావధి యైనను తన్నియమాచరణ మసిధారావ్రతమువంటిది. వేదవిహిత మైన గాయత్రీహరిహరాదిదేవతారాధన మిందు సవిశేషముగాఁ గనవచ్చుటంబట్టి యీవిద్య వైదికమతసమ్మత మనవలసినచ్చినది గాని, యిందలి దేవతారాధన విధానబాహుళ్యమును బట్టి యిది యొక స్వతంత్రవిద్యయే యని చెప్పవచ్చును. ఇందుకుఁ దంత్రవిద్య శ్రేణ్యే మనియు, అశ్రేణ్యే మనియు రెండుమతము లాదిని వెలువడుటయే ప్రమాణము. ఇందుకుఁ బ్రమాణమనములు కొన్ని:-

వేదమార్గము విడిచి వేఱుత్రోవ పట్టినవాఁడు చేతిలోని పాయసము పాఱవైచి మోచేయి నాకినవాఁ డగు నని సూతసం హిత్యవైదికమార్గము విడిచి తంత్రమంత్రదీక్ష నవలంబించి యీగతిపా లయితి మని నరకవాసులు విచారించినట్లగ్ని పురాణము. పాపండులు,

జగదీశ్వరి - పరాశక్తి

తాంత్రికులు, నాస్తికు లీతీర్థము సమీపింపఁజాల రని పద్మ పురాణము. ఇట్లేవిద్యను గొన్ని గ్రంథములు నిరసించినను, కొన్ని కొన్నియెడల స్తుతింపకపోలేదు. దీనిని నిరసించిన సూతసంహితయే మఱియొకచోట వైదికుల కవ్యవధానముగా లభించు నీశ్వరాను గ్రహము తాంత్రికులకు వ్యవధానముగా లభించు నని యొకవిధ మైన సమ్మతి చూపినది. తాంత్రికమార్గము ననుసరించి బ్రాహ్మణ త్తత్త్రియబాలరకుఁ బ్రదోషపూజ యుపదేశించినది బ్రహ్మోత్తర ఖండము. సర్వేశ్వరుఁడు తంత్రాగమప్రియుఁ డన్నది భాగవతము. భగవంతుఁడు వేదవేదాంతములందోలఁ దంత్రాగమముచేతను వేద్యుడే యన్నది భారతము. కావుననే యజ్ఞతోద్ధారకుఁడు, జగద్గురువు నగు శంకరభగవత్పాదులు వైదికతాంత్రిక మంత్రములకు సమన్వయము కలిగించి తమ మానసపూజలో—

“మంత్రాం స్తాంత్రికవైదికాన్ పరిపఠన్
సానంద మత్యాదరాత్
స్నానం తే పరికల్పయామి జనని!
స్నేహో త్వ మంగీకర”

అని తాంత్రికమంత్రముల సమర్ప తను బ్రకటించియున్నారు. వేదవేదాంతముల కున్న ప్రాధాన్యము దీనికిఁ దొలుత లేకపోయినను, తరువాత నిది ముక్తిసాధనశాస్త్రములలో నొకటిగాఁ జేరిన దనుటకు శ్రీశంకరాచార్యులు మంత్రశాస్త్రము నాదరించి తదుక్త మైన శ్రీచక్రపూజ నాచరించి జగదీశ్వరీశీకములు భరతఖండము నలు గడలఁ బ్రతిష్ఠించుటయే తార్కాణము.

తంత్రము సంహిత మంత్రశాస్త్ర మన్నచేర గ్రంథ ముది యింప నారంభించి సుమారు రెండువేల సంవత్సరము లయియుం

విద్య లనువారు. ఆ ప్రకృతి ప్రపంచమూలము ; తన్మాయా రూపధారి ప్రపంచాత్ముడు శివుడు.

“యదా సా పరమా శక్తిః స్వేచ్ఛయా విశ్వరూపిణీ ”

“న శివేన వినా దేవీ న దేవ్యా న వినా శివః ”

“శివశక్తి రితి హేళికం తత్త్వ మాహు ర్మనీషిణః ”

ఇత్యాదిగా శక్తిసంగమతంత్ర కామకలావిలాసాది గ్రంథము లీశక్తిస్వరూపము నెంతయో ప్రశంసించియున్నవి.

శక్త్యారాధనమున కేర్పడిన యంత్రము శ్రీచక్ర మనఁబడును. నవయోగ్యాత్మక మైన శ్రీచక్రములోని మధ్యభాగ మైన పిందు తత్త్వము పరాశక్తి స్వరూపము. * వామకేశ్వర మహానిర్వాణాది తంత్రము లీచక్రము పరాశక్తి పరమశివుల యభేదరూప మైన పరబ్రహ్మ మని వర్ణించియున్నవి.

శ్రీ విద్యోపాసన మతిమహ్నరము, మహానియమబద్ధము. మంత్రతంత్రోక్తమైన పరిపూర్ణ విధానముతో నాశక్తి నారాధించిన దీక్షాసిద్ధులకు ముక్తి కరతలామలక మనుట సత్యమే. కాని నిష్కామ బుద్ధితో, నిరంతరదీక్షతో, జేయవలసిన తదారాధన విధానము చూచి

* చూ : సంస్కృత వాఙ్మయ చరిత్ర, ద్వితీయభాగము, పుట ౮౭-౯౦.

నచో నోహలు జలదరించును. అయినను మనోనిగ్రహముతో దేవి నారాధించి కృతార్థులయిన మహానియమ పూర్వము రక్షణలేదు. ఇపుడుమాని శ్రీవిద్యోపాసనము, శ్రీచక్రపూజయు గలదందు రక్ష మునఁ గలవు.

సో - న వుద్రాఫ్ అనేది మౌనము విశ్వాంకుఁ డీశాస్త్రము చక్కగా నభ్యసించి శక్తి - శాస్త్రము, కర్మముల అను గ్రంథములు రచియించియు, తంత్రరాజ మహాతంత్ర నిర్వాణాదికృతు లనువదించియు ప్రకటించి యీశాస్త్రమునకు ఖండాంతగములందు వ్యాప్తి కలిగించియున్నాఁడు.

ఆ శక్తితంత్రమంత్రశాస్త్రము ననుకరించి యర్వాచీనజాథులు కూడ దేవతారాధనమున నభీష్టసిద్ధిగాంచుచు క్రజయాన సహజ యాన కాలచక్రయాన రూపమైన సారస్వతము నావిష్కరించి యున్నారు. వాని టిబెటన్ భాషానువాదము లింకను సజీవములై యున్నవని సాధనమాలా ప్రకాశకులు వ్రాసియున్నారు.

మంత్రశాస్త్రము ముక్తిమార్గములలో నొకటి యనుట నిరా తేషము. మంత్రానుష్ఠాన మిష్టార్థప్రద మనుట యంతకంటెను నిరా తేషము. అట్టి నిష్ఠాపరులు కోటి కొక రైన నిపు డున్నారో లేరొ కాని పురాతన మైన యొక విద్యదభిప్రాయము మాత్ర మిట్లున్నది:

“దైవాధీనం జగ త్స్వర్యం, మంత్రాధీనం తు దైవతమ్,
తన్మంత్రో బ్రాహ్మణాధీనః, బ్రాహ్మణో మమ దైవతమ్”

చాటుమరందము

= శ్రీ కవికాండల వేంకటరావు =

— వ స ం తు ని వి ం త —

చిగురుల గుఱ్ఱ కెంజిగుల చెల్వ మొకానొక వింత, యందులన్
సొగసుగ డాగు కోయిలవినోదపు బాటాకవింత, దానినిన్
దగ నలువంకలన్ బఱపి డాసెడు పయ్యెర యొక్కవింత, -తా
నొగి నవి యెల్ల కూర్చుకొని యొప్పు వనంత మదెంత వింతయో!

— వ కు శ ము —

కొమ్మమనోహరప్రణయకోపమునం దొకవేళ నిన్ను దా
నెమ్మెయి నెద్ది వైవ గణియిందెదో కొట్టె నటంచు, నాదుపు
ష్పమ్ములు వైవ దాకె ననజాలవు సూ! యని తెల్పుకైవడిన్
కొమ్మల బూవులన్ విసరి కొమ్మను నీవకుళమ్ము మిత్రమా!

అంధ్ర ప్రదేశ్ - పార్థివ సంసత్సరాది సంఘిక

— హాళి కు డు —

తన వృక్షంబు లొసంగు వాయువుల నత్యంతంబుగన్ బీల్చుచున్,
తన యీ విచ్చెడు పాలనేతులను నత్యంతంబుగన్ ద్రావుచున్,
తన చేనందున బండు సస్యముల నత్యంతంబు భోగించుచున్,
మనుచుండున్ గద హాళికుండు తన గ్రామంబును సంతృప్తితోన్.

— కొండ కొలకులు —

తమ సౌందర్యము దామె దిద్దుకొన నత్యానక్తి కొండల్ కడున్
గమనీయంపు గొలంకులన్ గెలకులన్ గావించుకోబోలేడిన్;
విమలంబైన జలంబునం దెటుల గంభీరంపు రూపంబు ల
ద్దమునందుంబలె జూడనయ్యెడినో యత్యంతంబు స్పష్టంబుగా!

— ఊడ్చిన చేలు —

ఈదరినుండి యాదరికి నెల్లెడ నొక్కగతిన్ జెలంగుచున్
మోదముగూర్చు సస్యములు పొల్చెడు, పీచు మహానిలంబునన్
నాద మొనర్చుచున్—గనఘనంబగు భంగములన్ గలంగు నీ
లోదనినైల్యమున్ విడిచి యొప్పుగ బచ్చన పూనెనో యనన్.

— కలింగుల —

సీరము స్వీయగర్భమున నిల్చుచు నక్కటవచ్చు వేళలన్
బైరుల కెల్లెడన్ సరిగ బంచుచు సార్థకమౌచునుండె గా
సారము చూడుడి యనుచు జాపెడిరీతి కళింగ లెప్పుడున్
హూరని మ్రోగు మ్రోతల సముద్ధతి గ్రేలుచు గ్రాలుచుండెడిన్.

— తుమ్మెద : సంపెంగపువ్వు —

తనకును జిక్కునంచు గడు దక్కుచు తాఱుచు భీతిసెందుచున్
మనమున సంశయంపడుచు మాటికి దుమ్మెద చంపకమ్ముచు
ట్టును దిరుగాడుచున్ సలిపెడున్ గద యత్నము! నిష్ఫలంబునూ!
గుణవతులైనవార లల కూళలకున్ గనుపట్టువార లే?

— కాకములు —

తమకంటెన్ నలుపైన రాత్రికిని యాత్మన్ భీతిలంగన్ గులా
యములన్ డాగెడుబోలు, కాకము లదే యారాత్రియున్ సూర్యుడే
జమునన్ బోవుచునుండుటన్ గనుచు స్వేచ్ఛన్ బైటకున్ వచ్చి వే
బ్రమదంబొందుచు గావుకావని కడున్ రావంబులన్ సల్పెడున్.

వైకుంఠపూర్ణి

[నాటిక]

గంగాధరం—ఎవరది? మన్మథరావా?

ఎప్పుడు నా సంగీతమేమిటి?

మన్మథరావు—మాయింటి ప్రక్కకిక
అమ్మాయి వుంది. ఆ అమ్మాయికి పదహా
రేండ్లు. ఆ అమ్మాయి అల్లా వాయిస్తూ
వుంటుంది.

గంగా—పెండ్లి కాలేదా?

మన్మథ—అయింది. కాని ఆ అమ్మాయి
భర్త ఎఫ్. ఏ. చదువుతూండగా యీ
సిల్ల పెద్దమనిషి అయింది. అతడు తాను
బి. ఏ. ప్యాపైలేగాని కార్యం చేసుకో
నన్నాడు. బి. ఏ. ప్యాపైలే తరువాత
ఎం. ఏ. ప్యాపైలే తే గాని చేసుకో
నన్నాడు. అల్లా మీదుకట్టివుంచారు.

గంగా—నీకు మర్యాదగా మాట్లాట్టం
తెలియదు. నా యీడేమిటి; నీ యీ
డేమిటి? మీ నాన్నా, నేనూ ఒక
యీడువాళ్లంగదా.

మన్మథ—ఓహో, మీకు కోపం
వచ్చిందాయేమిటి? నాకు తెలుసును.

గంగా—నీకు ఏమి తెలుసును?
ఇంటికి వచ్చిన అతిథితో బాగా మాట్లాడు
తున్నావు. అదిగో మీ అమ్మ నస్తోంది.
ఆవిడతో చెబుతాను. ఏమమ్మా, రాధా,
చూశావా? మీ అబ్బాయి, పెద్దా పిన్నా
లేదు. ఎవరితో యెల్లా మాట్లాడాలో
గూడా తెలియదు.

మన్మథ—నే నేమన్నాను? ఏమీ అన
లేదు. అది కాదమ్మా, ఈ ప్రక్కవాళ్ల
సుందరి వుండే, దాన్ని మీదుకట్టా
రన్నాను.

గంగా—అంతేనా నువ్వన్నది? నాకు
తెలుసునులే అన్నావు. ఏమిటి నీకు తెలి
సేది? చిన్నప్పుడు నేను కూడా నా

భార్యను చెండ్లెండ్లిపెట్టాను. ఆ సంగ
తినే కదా నీవు ఎత్తిపాడుస్తున్నావు.

మన్మథ—రామ రామ! నా కేం
తెలుసు? అదిగో రత్నమ్మపిన్ని వస్తోంది.
ఆవిణ్ణి అడగండి- నాకేమైనా తెలుసు
నేమో.

రత్నమ్మ—ఆ సంగతి ఆ అబ్బాయి
కెట్లా తెలుస్తుంది?

రాధ—మా అబ్బాయికి ఆ సంగతి
తెలుసును. మాయింట్లో అందరికీ తెలు
సును. వాళ్ల నాన్న చాలాసార్లు చెబుతూ
వుంటారు. అయినా అందులో తప్పే
ముంది?

మన్మథ—ఏమీ తప్పలేదు. సంపాదిం
చడం మొదలుపెట్టిన తరువాత భార్యను
తీసుకువెళ్లవలెగాని, మరియొక విధంగా
తీసికొనివెళ్లడం న్యాయంకాదు. కాని—

గంగా—ఏమిటి కాని?

మన్మథ—ఏమున్నదండీ? నేననవచ్చిం
దింకేమీ లేదు. ఆ పెళ్లిచేసుకోవడమే
ఆలస్యం చేసుకుంటే మంచిదికదా అని,

రాధ—మఱి నువ్వు ఇల్లా చేసు
కున్నావేమి? నువ్వు సంపాదించడ

మేమీ లేదే? మఱి భార్యను తీసుకొచ్చి
ఇంట్లో పెట్టుకున్నావే?

మన్మథ—నాకేమి? మీరు చేశారు,
మీరు పోషిస్తున్నారు. నా కల్లాంటి
చిగులూ లేదు. నా భార్యకు నేనే సంపా
దించి పెట్టిపోషించాలన్న పట్టుదల నాకు
లేదు. పట్టుదల ఉన్నవాళ్లను చూస్తు
న్నాంగా.

గంగా—ఏం చూస్తున్నావు?

రత్నమ్మ—ఆ కుర్రవాడితో మీ కెందుకు?
పసివాడు, ఏం మాట్లాడాలో తెలియదు.

గంగా—పసివాడేమిటి? పాతికయేం
డ్లయినా లేవా? భార్యతో సంసారం
చేస్తున్నాడు.

రాధ—మా అబ్బాయికి మొన్న నే
ఇరవైయవ యేడు వచ్చిందండీ.

గంగా—ఇంకా మీ ఆయన రాలే
దేమి?

శ్రీ విశ్వనాథ
సత్యనారాయణ

రాధ—అయిన క్లబ్బునుంచి రాత్రి పది అయితేగాని రాదు.

రత్న—అయినతో మన అబ్బాయి కూడా వెళ్లాడు.

గంగా—కోడలు ?

రత్న—వాళ్ల కోడలు, మన కోడలు కనిసి నీనీమాకు వెళ్లారు. అందరూ వచ్చే వేళయింది. అదిగో వీధిలో యేవో జట్కా ఆగినట్లుంది. అదిగో కోయిల కిలికిలా నవ్వటం.

రాధ—రా అమ్మా, రా. వాళ్ల శ్యామల యేదీ? అదేమిటమ్మా రత్నమ్మా. మీ కోడలు అంతా యేదో పల్లెటూరి దానివలె వుంటుంది. అట్లా ఒదిగి ఒదిగి వెనక వస్తుండేమి? రెండు రోజులునుట్టి చూస్తాను. నోరు విప్పిన జాడ కనిపించదు. నవ్వినజాడ కనిపించదు. ఇంటిదగ్గర పెట్టెలో పెట్టి మూతవేస్తారా యేమిటి?

గంగా—ఒక్కొక్కరి తరహా ఒక్కొక్క మోస్తరు. కొందరు పెట్టెలో పెట్టి మూతపెట్టినట్లు వుంటారు. కొందరు వీధిలో గిరాటువేసినట్లుంటారు.

రత్న—ఏమిటా మాట్లాడటం మీగు?

గంగా—రాధారాంగారు వచ్చారా?

రత్న—అదిగో వచ్చాడు. నీకు వెయ్యేళ్లు రాధారాం. మాటలో వచ్చావు. మా శ్రీనివాసు ఏడీ?

రాధారాం—ఇడుగో.

శ్రీనివాసు—అమ్మా, ఇవ్వాలే నేనూ, రాధారాంగారు కలిసి ఫోటో గ్రాఫు తీయించుకున్నాం.

రాధ—మా అబ్బాయిని గూడా తీసికొని వెళ్లకపోయినారా?

కోయిల—మీ అబ్బాయి వెలితే నేను మాత్రం వెళ్లకగల్గేదా?

మన్మథ—నేను వెలితే నువ్వు తప్పుకుండా రావాలి. సహధర్మచారిణివి కదా.

రత్న—ఫోటో గ్రాఫు ఎప్పుడిస్తారు?

రాధారాం—ఎప్పుడు స్తారేమిటి? అక్కడ కూర్చోని తయారుచేయించి తీసుకువస్తే?

కోయి—ఏదీ; మా మామగారి ఫోటో ఎట్లా వుందో చూస్తాను.

రత్న—మీ మామగారి నెరగవా, మీ మామగారి ఫోటో ఎరగవా?

రాధ—మనస్సులు ఎప్పటికీ ప్పడు కొత్తగా వుంటారమ్మా.

రాధా—ఇదిగో ఫోటో. ముందర ఎవరు చూస్తారు?

అంద—నేను, నేను.

గాధా—అట్లా కాదు. వేలం పాడతాను. ఎవ రెక్కువ డబ్బిస్తే వాళ్లూ మందర చూడటం.

కోయి—గవర్న మెంటుపాట యెంతో చెప్పండి.

రాధా—గవర్న మెంటుపాట రూపాయి, రూపాయి.

కోయి—అట్లా అనకూడదు. గవర్న మెంటుపాట రూపాయి, పావలా, అణా, అని అక్కడ అగాలి. అణామీదనుంచి వేలం పెరగాలి.

రాధా—సరే, అణా.

మన్మథ—రెండణాలు.

కోయి—మూడణాలు.

రాధ—పావలా. నువ్వు పాడు శ్యామలా. ఐదణా లను.

శ్రీని—దానిదగ్గర అయిదణాలు కాదు కదా, అయిదు డబ్బిడీలు లేవు.

శ్యామ—మీరిస్తేగా. ఎట్లా వుంటవి? ఇవాళ నీనీమాకు గూడా కోయిలే పెట్టింది.

శ్రీని—ఇంకా యేం? కోయిలనే పాడు మను. నీ బదులు గూడా కోయిలే యిస్తుంది డబ్బు.

శ్యామ—మీ ఫోటో నేను చూడటమేమి, కోయిల డబ్బివ్వటమేమి?

కోయి—చూచేది మీ ఆయన ఫోటో కాదు. మా మామగారి ఫోటో.

రత్న—రెండూ కలిసేవున్నయ్యమ్మా.

మన్మథ—ఈ మాటలేనా, వేలా మేమన్నా పెరుగుతుందా?

రాధా—ఆ డబ్బు నీ కివ్వను.

మన్మథ—నేను లాక్కుంటాను.

కోయి—నా క్యావాలి.

గంగా—పావలా డగ్గర్నుంచి ఒక్కసారి రూపాయి అనవచ్చునా?

మన్మథ—రెండురూపాయ లనవచ్చు.

గంగా—అయితే రెండు రూపాయలు.

కోయి—రెండు రూపాయల పావలా.

మన్మథ—మూడు రూపాయలు.

రాధా—నువ్వెందుకురా అట్లా పాడతావు? నువ్వేమన్నా డబ్బిచ్చేవాడివా, పెట్టేవాడివా?

రాధ—అదికాదు. వాడి పాటమీద

కొట్టేకారా, వాడు డబ్బివ్వకగల్గేడు. ఎదటి వాళ్ల పాటమీద కొట్టేస్తే వాడికి డబ్బిస్తుంది. పాటేమో పెంచుతూంటాడు. లోపాయికారీపాట యిదేగా?

గంగా—మూడుంబావలా.

రత్న—మూడున్నర.

శ్రీని—అమ్మా, నువ్వెందుకు పాడతావు?

గంగా—నాయనా, ఊరుకో. ఏదో అందరం సరదాగా ఉన్నాం గదా.

కోయి—మన్మథరావు!

గంగా—భర్తనేనా ఆ పిలవటం? (కొంచెం రహస్యంగా.)

కోయి—మన యిద్దరికీ చెరిసగం. (బిగ్గరగా) నాల్గు రూపాయలు.

గంగా—ఐదురూపాయలు.

రత్న—ఐదుంబావలా.

గంగా—ఆరు రూపాయలు.

రాధా—ఒకటోసారి, రెండోసారి, మూడోసారి. (అని తొందర తొందరగా అనును) ఇదిగో గంగాధరంగారూ, తీసికోండి ఫోటో గ్రాఫు.

మన్మథ—ఇది అన్యాయం. మేమింకా పాడేవాళ్లం.

గంగా—ఇదిగో ఆరు రూపాయలు.

రాధా—ఆరు రూపాయ రెండుకండి? ఏదో నవ్వుతూ అన్నాను.

గంగా—అదేం మాట! పుచ్చుకోండి. పుచ్చుకోక తప్పుదు.

రాధా—అట్లా అయితే మాడు రూపాయలే యివ్వండి. మా యిద్దరి ఫాటోలూ అందులో వున్నవి గనుక మీ అబ్బాయిని సగం, నాది సగం.

మన్మ—కాదు, ఆరు రూపాయలు ఇవ్వాలినిండే. నే నెక్కువ పాట పాడతా. ఆరుంబావలా.

రాధా—సరే, ఒకటోసారి, రెండోసారి, మూడోసారి; ఆరుంబావలా ఇటులే.

మన్మ—అందుకదాతా? పైన యింకెవరన్నా పాడతారేమా?

రాధా—ఇంకెవ్వరూ పాడరు.

మన్మ—గంగాధరం గారూ, మీరు పన్నెండు రూపాయలు పాడండి. నా ఆరు రూపాయలు నాకు వస్తాయి.

గంగా—పన్నెండు రూపాయలు. ఇవిగో నీ ఆరు రూపాయలు.

కోయి—అందులో నావి మాడురూపాయలు.

గంగా—మన్మథరావు, ఈ ఫాటో నేను చూశాను. నీవు చూచి యెట్లావుందో చెప్పు.

మన్మ—ఈ యిద్దరిలో మా నాన్న యెవరు?

కోయి—ఇటు లే, నేను చూస్తా. ఈ యిద్దరిలో మా మామగారు ఎవరు? నాకు తెలియటంలేదే. మీరుచూడండి అత్తగారూ.

రాధా—ఇద్దరూ ఒక్కటే మోస్తరుగా వున్నారే!

శ్యామ—ఏదీ నన్ను చూడనివ్వండి. ఏం? ఎందుకు తెలియటం లేదు?

శ్రీని—ఎట్లా తెలుస్తోంది?

శ్యామ—ఇదిగో యీ యెడమ బొమ్మ మీరు.

రాధా—ఫాటోలో ఎడమను గూర్చుంది నేను.

శ్యామ—సరే! సరిపోయింది.

గంగా—యెట్లా సరి పోతుందమ్మా రిచ్చిదానా. మృచ్చకటికలో విదూషకుడు చెప్పినట్లు అద్దంలోవలె ఫాటోగ్రాఫులో కూడా కుడి యెడమ, యెడమ కుడి.

రత్న—మీ కెందుకో కోపం వచ్చినట్లుంది.

గంగా—ఆరు రూపాయలు పోయినవని, మన్మ—పోయిన దబ్బు తిరిగి వస్తుంది బండీ?

గంగా—పోయింది యేడి తిరిగిరాను. నిజంగా పోయిందో, లేనో తెలుసుకోవాలి.

కోయి—ఒక్కొక్కప్పుడు పోయింది తిరిగి వస్తుంది. మనం కొంత ప్రయత్నం చేయడంలో వుంటుంది.

రాధా—వీదో వేదాంతంగా వుందిగాని నేనూ, శ్రీనివాసూ హోటల్లో ఫోంచేసి వచ్చాం. తక్కినవాళ్లు ఫోంచేయండి.

కోయి—నేనూ, శ్యామలూ కాఫీహోటల్లో తగినంత తిన్నాం. మా యిద్దరికీ ఆకలి కావటం లేదు.

గంగా—నా కివ్వాలే తనివారం.

రత్న—నాకూ తనివారమే. ఒక్క రాధగారే ఫోంచెయ్యాలి.

రాధ—నే నారు గంటలకే తిన్నాను. ఇంక పడుకొని నిద్దరపోవచ్చు.

గంగా—నాకు నిద్దరరారు. వైకుంఠ పాళి కొనుక్కువచ్చాను. నేనూ, మా ఆవిడా ఆడుకుంటాం.

మన్మ—ఎట్లా ఆడాలో చెప్పితే నేనూ ఆడతాను.

గంగా—ఆడటంలో కష్టం యేమీ లేదు. ఎవళ్ల పావు వాళ్లకుంటుంది. నాలుగు గవ్వలు పుచ్చుకోటం, గలపరించి క్రింద వేయటం! ఎన్ని గవ్వలు వెల్లకింతలుగా పడితే అంత పంచె. నాలుగు గవ్వలూ ఒక్కసారిగా వెల్లకింతలుగా పడితే పంచె ఎనిమిది. నాలుగూ బోర్లబొక్కులుగా పడితే నాలుగు. నాలుగూ, ఎనిమిది పంచాల మాడు వరసాగ్గా పడితే పంచె మరిగిపోతుంది.

కోయి—అబ్బో, ఇదంతా పాములే మిటి? నిచ్చిన లేమిటి?

రత్న—అది అంతేనమ్మా. పుణ్యం చేస్తే మన కాయ ఆ గడిలో పడుతుంది. ఆ నిచ్చిన యెక్కి పైగడిలోకి పోతాం. పాపం చేస్తే ఆ గడిలో పడుతుంది. ఆ పామునోట్లో పడి క్రిందిగడిలోకి వస్తాం.

గంగా—చిన్నప్పుడు చాలాబా యీ ఆట నువ్వు? నీకు బాగా తెలుసునే?

రత్న—చిన్నప్పుడు యెప్పుడూ 'మా యింట్లో ఆడేవాళ్లం. నేనూ, మా అమ్మా యెప్పుడూ పండేవాళ్లం. మా నాన్నగారికి యెప్పుడూ యేనో పాము కరుక్తూవుండేది. తరువాత మళ్ళీ యెప్పుడూ ఆడలేను.

గంగా—కొందరు తండ్రిని పోలి పుడతారు. కొందరు తల్లిని పోలి పుడతారు.

రాధా—ఆ మాట కర్థమేమిటి?

మన్మ—సరేకానీండి. ఈ ఆటవల్ల యే మిటి ప్రయోజనం?

కోయి—అన్ని ఆటలకుమళ్లేనే. గలవటమో, ఓసటమో.

మన్మ—ఓడినవాళ్లు గెలిచినవాళ్ల కేమివ్వాలి?

రత్న—వీమీ ఇవ్వబుక్లేదు.

మన్మ—అయితే ఆడట మెందుకు?

శ్రీని—ఒకళ్లమీద గెలిచేందుక్కాదు. మన స్వభావం యెట్లాంటిదో కనుక్కునేందుకు. మన పాపపుణ్యాలు ఎట్లాంటివో తెలుసుకునేందుకు! మన జన్మస్వరూపం ఎట్లాంటిదో అవగాహన చేసుకునేందుకు!

కోయి—దీనివల్ల పాపపుణ్యాలు తెలుస్తయ్యా!

మన్మ—అసలు పాపపుణ్యాలంటూ వుంటేగదా?

శ్రీని—పాపపుణ్యాలు వున్నయ్యా, లేవు. నీతి, అనీతి ఉన్నవి కదా?

మన్మ—అప్పీ లేవు. కాదు, ఉన్నవి. మనము గవ్వలు అంచెవెయ్యడంలో వుంటుంది. నేర్పుగా వేస్తే పంచె పడుతుంది.

శ్రీని—నీతి అట్లాంటిదే. నేర్పుగా ఉంటే నీతి నిలుస్తుంది. నీతి లేక పోతే వెక్కిరి కొక్కిరిగా వుంటుంది.

మన్మ—మొత్తాని కా తండ్రికొడుకువు.

రాధా—ఒరే మన్మథా, నువ్వు హిందూ గృహంలో పుట్టాలిసినవాడవు కాదు. వాళ్లు అతిథులు, మనం గృహస్థులం.

కోయి—హిందూ, అహిందూ అని లేదు. మేమంతా అంతర్జాతీయ వాదులం.

ఈ నడినడి గుంజం, గుండేరాగం వ్యవహారాలు మాకు పనికిరావు.

శ్యామ—చూమిగారూ, నేను గూడ ఆడతాను.

కోయి—నేనూ ఆడతాను.

మన్మ—ఆరీ, ఇది ఆడవాళ్లు ఆడేఆటే.

గంగా—కొంచెం మట్టుకు అవును.

“స్త్రీలు దుష్టకు వారోస్తేయ జాయతే వర్త సంకరః” అన్నాడు గమక భగవంతుడు, స్త్రీల నిలం తెలుగుకోదానికి యీ ఆట పీలిస్తే ఇయ్యవచ్చు.

రాధా—నేను స్త్రీని కానుగా, పోయి పడుకుంటాను.

రాధ—కాదని యెట్లా తెలుసు? నా మాట విని ఆడండి. ఇన్వార్టిటితో మీమంచి తనం లేలాలి.

రాధా—నేనసలు మంచివాడనని యెప్పుడైనా నీతో అన్నానా?

రాధ—అది కాదండీ, పురుషులు ఆడ కూడదని యెక్కడ వున్నది? స్త్రీలు దుష్టలు కాగూడదూ అంటే పురుషులు కాకుండా స్త్రీ లెట్లా అవుతార? నిజానికి పాప మా భగవంతుడు స్త్రీలమీద పెట్టి స్త్రీ పురుషు లిద్దరికీ కలిపే చెప్పాడు.

గంగా—ఈ యింట్లోకి నీవు తప్పిదారి వచ్చావమ్మా. మూడు రోజులమట్టి యీ మాత్రం సంస్కారం గల మాట యీ యింట్లో వినిపించలేదు.

రాధా—గంగాధరంగారూ, నా సంగతి మీ కేమీ దాచటంలేదు. ఎందు కల్లా అంటారు? నేను ఈ దేశంలో పుట్టవలసినవాణ్ణి కాదు. నా కొడుకూ యిట్లాగే తయారైనాడు. నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు. ఆడ మంటే ఆడతాను. ఈ పరమపద సోపాన పతంలో ఎన్ని పాము లున్నయ్యో అన్నీ నన్నే కరుస్తాయి.

గంగా—క్షమించండి. నే నేదో ఛలోక్తికి నవ్వుతూ అన్నాను. నిజానికి మీవంటి వాళ్లే పుణ్యాత్ములు. మీ మనస్సులో అంత తపన వుంది. భగవంతుడు మీ యందు ఉన్నంత సన్నిహితంగా నూ యందు ఉండడేమో.

రాధా—ఇదిగో వేస్తున్నాను - (కచ్చి వేయును) నాల్గు.

రత్న—మళ్ళీ వెయ్యాలి.

గంగా—ఎందుకు?

రత్న—నాలుగు పడ్డా, ఎనిమిది పడ్డా మళ్ళీ యింకొకసారి పీలుంటుంది.

రాధా—ఇదిగో వేస్తున్నాను. ఎనిమిది మళ్ళీ వెయ్యాలి కాదూ?

రత్న—నెయ్యాలి. మళ్ళీ యీ సారి నాలుగుగాని, యెనిమిది గాని పడితే మురిగి పోతుంది. ఆ, రెండే పడ్డవి. పద్నాలుగో గడిలోకి వచ్చింది కాయ.

రాధా—ఇదేమిటి?

గంగా—ఏదో ఒక చేనల్లే వుంది. మైరు జన్మ అనుకుంటాను.

(అందరును కచ్చుటయు, గవ్వలు వేయుటయు జరుగును)

గంగా—ఇదిగో, నా కాయ సుగుణపు గడిలోకి వచ్చింది. ఈ చిన్న నిచ్చెన యెక్కాను. పదహారో గడిలో నుండి ఇరవై యెనిమిదవ సాణాక్యపు గడిలోనికి వెళ్లాను.

మన్మ—నా కాయ ఇంకా క్రింది వరస లోనే వుండే? కోయిలా, నీకాయా క్రింది వరసలోనే వుంది.

కోయి—మనం ఎంత వేసినా మన పంచెం ఒకటే పడుతోందాయె.

రాధా—ఇదిగో, నా పంచెం మూడు.

శ్రీని—ఒకటి, రెండు, మూడు. పది పాడవ గడిలోనికి వచ్చింది. రాగము, పరస్త్రీ లౌల్యము. పాము కరచింద పప్పుడే.

రాధ—ఆరవగడిలోకి వచ్చింది కాయ. కుక్క! కుక్కజన్మ మన్నమాట.

రత్న—అక్కా, భర్తను అట్లా అనరాదు.

రాధ—అది బాగుందే? ఇట్లా అన గూడదు.

గంగా—ను వ్యావిడతో మాట్లాడటమేనా? నీ పంచెం వేస్తావా?

రత్న—ఇదిగో పంచెం. ఇది నాలుగు, ఇది రెండు.

రాధా—సరిగ్గా నా గడిలోకి వచ్చావు. రాగము, పరస్త్రీ లౌల్యము. దిగు, దిగు, కుక్కగడిలోకి దిగు.

మన్మ—నే నొప్పకొను. ఆవిడ స్త్రీ గదా. పరస్త్రీగమన మేమిటి?

గంగా—ఈ పేరులన్నీ మ గ వాళ్ల దృష్ట్యి వ్రాశారు. ఆడవాళ్లు ఆడుతూంటే వాళ్ల దృష్ట్యి సమన్వయం చేసుకోవాలి.

శ్రీని—నాన్నగారూ, నా కాయ ఇదిగో పంధోమ్మిగో గడిలోకి వచ్చింది. గోత్రవర్ధనము. నిచ్చెన యెక్కి నా కాయ గోలోకానికి వెళ్లింది. ముప్పైతోమ్మిదవ గడిలోకి.

మన్మ—ఇదిగో నాపంచెం మూడు. ఆరి దీని రుంపతెగ! ఇందాకటినుంచీ ఒకటి ఒకటి పడుతూ, ఇప్పుడు మాడుపడ్డదే! ఒకటి పడితే చిన్న నిచ్చెన యెక్కివాణ్ణి. కోయి—రెండు పడితే మామగారిని కరచిన పామే మిమ్మల్ని కరిచేది.

శ్రీని—నిచ్చెనా యెక్కలేదు, పామూ కరవలేదు. అది ఒక మోస్తరు సామాన్యమైన జీవితం. అట్లా జరుగూ వుంటుంది ఎగుళ్లూ, దిగుళ్లూ లేకుండా. పదైనిమిగో గడిలోకి వచ్చాడు. కలవ పూవుల జన్మ యెత్తాడు.

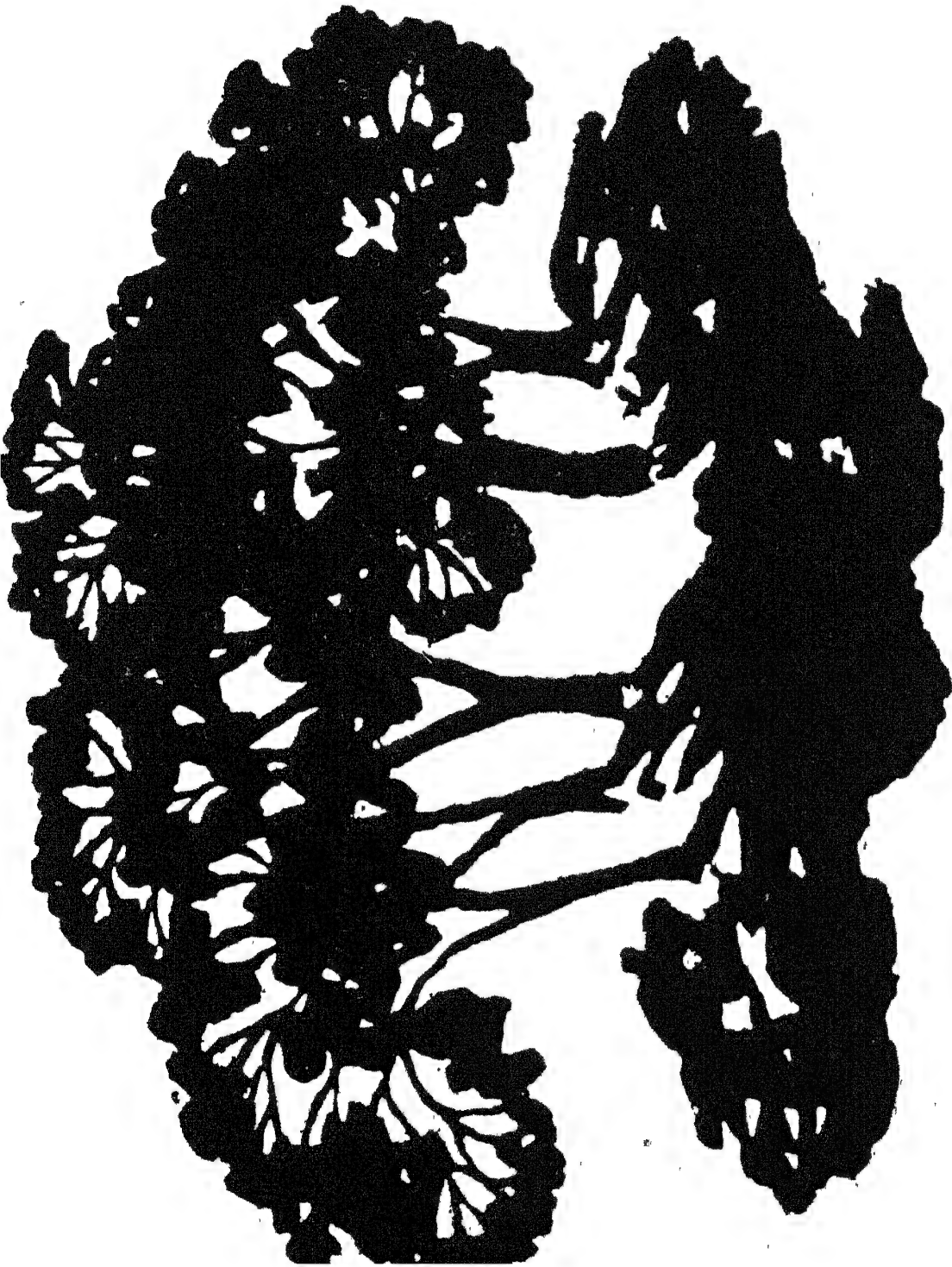
శ్యామ—నా కాయ పెట్టండి. (పంచెం మూడుసార్లు వేయును)

గంగా—వరుసవెంటనే మూడు నిచ్చెన లెక్కావమ్మా. పదహారులోంచి ఇరవై యెనిమిదికి వెళ్లావు. ముప్పై. ముప్పైలోంచి యెడైలోకి వెళ్లావు. ఏడైలోంచి డెబ్బై రెండులోకి వెళ్లావు. నాకాయ చూశావా? నలభైయేడు. క్రోధపు గడిలోకి వచ్చింది. పాము కరచింది. ఇరవై అయిదు. నోడి గడిలోకి వచ్చింది.

శ్రీని—నాన్నగారూ, నా కాయ అరవై మూడో గడిలోనికి వచ్చింది. భక్తి నిచ్చెన యెక్కి బ్రహ్మలోకం ఎనభై మూడోగడిలోకి వెళ్లింది.

రత్న—మళ్ళీ నా కాయ నాపామే కరిచింది. పదిపాడో గడిలోంచి మళ్ళీ ఆరవగడిలోకి.

ఆంధ్రవత్రిక - పార్థివ సంవత్సరాది సంచిక

విడుదల

== చిత్రకారుడు : శ్రీ సుధాంశురాయు ==

రాధా—నీ కొక్కటైవే లేవు. నీకూ ఉన్నాను. మళ్ళీ నీ వ్యతిరేక వచ్చాను.

మన్మ—నిన్నే నీ యెక్కానో ఎక్కానో. అది గో తపోభావమునో వచ్చాను. ఈసారి రెండు వైపులైదు ముగిసి పడుంది.

కోయి—అనెకే, పాము పండుకా అట్టెమాడు దాకా రికన వచ్చాను. ఈ అత్తరాతేమిటి? చానునా? నాను కామము లేదే?

మన్మ—ఉన్నా లేకపోయినా అనిగో పిల్ల జన్మ యెత్తావు. ఆ పిల్లిగడిలో పెట్టు.

రాధా—ఎన్నో! నూకొడలికి యెమీ కానుం లేదుకీ. అంతా భక్తి, భావము, వైరాగ్యము, జపపాఠము! వెంటం కమ్మకొక్క పండా టి తాగడం! కొరకాని!

కోయి—నేనే తానున్నానా? మీ అబ్బాయి తాగటం లేదా? మానుగారు తాగటం లేదా?

రాధా—ఛీ, నోరు మయ్యి.

మన్మ—(నవ్వుతూ) సంసారమంతా బంటుపెడుకున్నావు. పరాయి పెద్దమనుష్యులు వస్తే, మన సంగతంతా వాళ్లకు తెలియనా?

రాధా—నాయనా, మంచి కొడుకువు వారికావురా.

శ్రీని—నాకాయ వైరాగ్యములోంచి వైకుంఠంలోకి వెళ్లింది. పెద్దపాము తప్పి పోయింది.

శ్యామ—నాకాయ డెబ్బైతొమ్మిదిలో నుంచి నూటపదిహేడులోకి వెళ్లింది. కైలాసంలోకి. ఇంక రెండు చిన్నపాములున్నవి. గర్వము, అహంకారము. అవి రెండూ యెట్లాగో అట్లా చాటానా, యింక పాముల గొడవ లేదబ్బా.

రత్న—ఎన్నిసార్లు ఈ వెధవ పాము కరవటం? మీ రంచరూ నూటపద్మాలుగు నూటపదిహేను గల్లకు పోవటం, నే నెప్పుడూ యీ పదిహేనో గల్లో చావటమూనా?

రాగము, బర్మ, నౌల్యము అక్కడగంచి శక్తిని పోషిం.

రాధా—ఎందు కంత కడుగునా? నా కానూ అలాగే వుంటా కదా.

రత్న—ఇదిగో వచ్చింది. ఇదిగో నాలుగు, ఇదిగో ఒకటి. ఆహ్లాద్య, కంఠోద్వేగి లోంచి మువ్వైతొమ్మిదిలోకి వచ్చాను. ఈ వచ్చినపాము రప్పించినా వానినా.

రాధా—నేనింక ఆడలేను. పోయి వదులుంటాను.

మన్మ—ఇదేమిటి, నా పండుకంకా? ఏదై యేడు, ఏదైయెనిమిది, ఏదైతొమ్మిదా? హోహూ? పాము కరిచిందీ? మళ్ళీ వెంటకి వచ్చినా? కప్పగడిలోకి వచ్చానా? ఛీ, ఈ పెథినాట నే నాడను.

గంగా—బాబూ, ఆట మానేస్తే తీగుతుందా? పాపాలు చేస్తూవుంటాం. జన్మ లేస్తురూ వుంటాం. ఎప్పటికో ఆపవదు పరమపదం చేరాలికదా. విసుక్కుంటే యెల్లాగ? మళ్ళీ ఆడాలి. ఇదిగో నీకు నిగుడెందుకు? నా కాయ చూడు. నూట ఆఱులోకి వచ్చింది. పెద్దపాము కరిచింది. ఒకటవగడిలోకి వచ్చింది. నాకన్న యింకా ఆరుజన్మలు ముందు వున్నావు.

శ్యామ—నా కాయ పరమ పదంలోకి చేరింది.

శ్రీని—నా కాయ అహంకారంలోకి చేరింది. పాము కరిచింది. అహంకారము నుండి రాక్షసజన్మ వచ్చింది. నూటఇర వైయొకటినుండి తొంభైతొమ్మిదవ గడికి. ఏదో ఇల్లాగే చేరుతూవుంటాం. పాము కరుస్తుంది. మళ్ళీ నిచ్చైన యొక్కతాం. నేను పోయి పడుకుంటాను.

మన్మ—నేనూ పోయి పడుకుంటాను.

రాధా—మీ నాన్న వెళ్లాడా? నేనూ పోయి పడుకుంటాను.

కోయి—మే మందరం పోతున్నాము, మీ రిద్దరూ ఆడుకోండి.

గంగా—మళ్ళీ వచ్చిందా పోలోకం దాకా వచ్చాను.

రత్న—నిన్ను నేను యెద్దకపో మిగిలం. నిగం గూతా పంపి చనుకుందాం.

గంగా—నీదేం పిల్లి పడుకుందా?

రత్న—బాబూనా వరుసపన్నాకు.

గంగా—ఇదిగో నీకాను. మళ్ళీ పాము కరచింది.

రత్న—ఇంక నానాయనైకి పోదు. ఆకి యేమి లాభం?

గంగా—అవును? ఏమి లాభం. సరేగాని యింకమంచిని ఆకితో నీ కాయా, రాధా గాంగారి కాయా అట్లా నూటికొకటి ఆ పరస్త్రీవాల్యపు గడిలో? పిల్లి చూచు కరవటం చుతున్నారేమే. ఆయన నీ కేసువుతా ఉన్నావు?

రత్న—ఎన్నిసార్లు చెప్పావు? వేట విడిచిన మేనత్త కొడుకు.

గంగా—చిన్నప్ప దాయన మీయింట్లో వుండీ చదువుకునేవాడా?

రత్న—అవును.

గంగా—నీకూ, అతనికీ బాగా స్నేహం వుండేదికామా?

రత్న—ఏమి టీమాటలు?

గంగా—అతను నన్ను, అబ్బాయి ఘోటో గ్రాపు తీయించుకుంటే వాళ్లిద్దరిలో యెవరు యెవరో తెలియకుండా వున్నార కామా?

రత్న—మీ మాటలు నాకర్థం కావటం లేదు.

గంగా—నీ కొక విషయం జెప్పనా? ప్రేమలేని చోట శరీరసంపర్కం వున్నా సంతానం కలగదు.

రత్న—మనకు కలిగిందికదా?

గంగా—అబ్బాయి కిప్పడెన్నోయేడు!

రత్న—మువ్వైరెంధవ యేడు.

గంగా—నీవు కాపరానికి వచ్చి నువ్వైతే శిలచేయినది. తరువాత నువ్వే సుందరు సం తానం లేదు. ఈ రోజున అచ్చంగా నాథా రాం కదె ఉన్నాడు. వైకుంఠపా? ఆరు రోంజే మీ యిద్దరి కాయలా ఒక రోజే పొంగునినై. ఇప్పుడు నాకు దోస్తై అయి చేర్చు వచ్చివై. నీకు వోస్తైయేర్చు వచ్చివై. సవ్యు కాపరానికి వచ్చిని క్రొత్తరోజుల్లో యీ సంగతి నిన్ను తరచితరచి కొన్ని సంవత్సరా లడిగాను. నువ్వై ఒట్టూ సత్యాలూ పెట్టుకుంటే నిజమే ననుకొన్నాను. ఇవ్వాలే సాహసగ్రావు, వైకుంఠపాలి-రెండు నిజాన్ని తేల్చివై.

రత్న—మీ కీ అనుమానాలు తీర్చటం చాలా కష్టం. నలభై యేళ్లు సంసారం చేశాము. నేనేం దిన్నదాన్నా, చిత్తకదాన్నా? కొత్తగా కాపరానికి వచ్చిన భార్యని పసివాళ్లు అడిగినట్టుడుగుతారు. ఎవళ్లయినా చూస్తే సవ్యుకుపోతారు. ఇంక చాలుగాని, ప్రార్థనపోయింది, పడుకోండి. మంచంక్రింద నీళ్లుపెట్టాను.

గంగా—అంత మప్పికగా నువ్వుడలేక పోతే ఆడదే కాదు. నలభై యేళ్లు కన్ను కప్పావు. నా యాననవాంఛ నీ మాటల వెనకవన్న అయధార్థాన్ని చూడనిచ్చింది కాదు. ఇప్పుడు విస్మయంగా కనిపిస్తోంది. ఈ కొడుకు నా కొడుకు కాదు. నేను ఎవరికోసం నా బ్రతుకంతా ధారపోశానో తెలియటంలేదు.

రత్న—వాణ్ణి పెంచారు, పెద్దవాణ్ణి చేశారు. ఒక యింటివాణ్ణి చేశారు. మీ రంటే వాడికి, నావంటే మీకూ పట్టరాని ప్రేమ. మన మిద్దరమూ ఆశలన్నీ వాడిమీద పెట్టుకు బ్రతుకుతున్నాము. ఇవ్వాలే వాడు నా కొడుకు కాదు అంటే వాడేమా

తాడు? లోక జేచుంటుంది? మీరు కానన్నా వాడు కాకపోతాడా?

గంగా—నేను కాదనటానికి పిలులేదు. నా ఆస్తికి సంబంధించినంతమట్టుకు నాదే కొడుకు. కాని వాడు నా కొడుకుకాదు. ఆ విషయం నీవన్న మాటల్లోనే వుంది. వాణ్ణి పెంచారు, పెద్దవాణ్ణి చేశారు అన్నావుగాని నాన్న కన్నాను అని అన్నావా?

రత్న—అనిగో, యేమైనా అంటే అట్లా అర్థాలు తీస్తారు. నా వుద్దేశము అది కాదు.

గంగా—ఎందుకు మాట మళ్లిస్తావు? నీకు తెలియకుండానే నిజం నోటిబెంటు వస్తుంది.

రత్న—అర్థరాత్రివేళ యెందు కీ రగడ పెంచుతారు? ఇంక చాలు, పడుకోండి. మీరు ఏ ప్రమాణం చెయ్యమంటే ఆ ప్రమాణం చేస్తాను.

గంగా—ప్రమాణం చేయటం కాకి వచ్చేటప్పటికి మనస్సుకి బలం వచ్చింది. ఈజీవితం చివరిగాకా ఇలా నెట్లబుచ్చేందు

“నామాటవిని ఒడ్డుకురండి. లేనిపోని అనుమానాలు పెట్టుకొని, శాంతంగా ఉన్న సంసారాన్ని నట్టనడిబజారు లోకి ఎందుకు తీసుకు వస్తారు?”

కన్నీడు ప్రసరము జూతైనా చేస్తాము. చెయ్యటం బోకట్టం కూడాను. లేకవాణీ, యీ సుంఘం యిట్లా నడివగు. ఎన్ని సంగా కాలో గొప్పచువుతేవి. ఈమ నో బలం గోకుండా, తన్నది తన్నట్టుగా తన్ను తగా ములుతైన, దైవికములైన సర్వోత్తమ పుష్పిస్తాని. ఇవాళ సైకుండాలో ఆ పని చేసింది.

రత్న—మీరు నానిమిడినే కూర్చుంటే నేనే చెయ్యగలుగునా ?

గంగా—నా అనుమానం నూరుపార్లలో తొంద్రైతొమ్మిది పార్లు నిశ్చయంగా వీర్పడ్డది. ఆ ఒక్కరాలూ నీ నోటివెంట వస్తే, నామనస్సుకి బాధ తీరిపోతుంది. ఆ ఒక్క పాలూ తీరని బాధ పూర్వబాధకి వెయ్యి రెట్లుగా వుంది.

రత్న—అయ్యో రామా, ఇది యేమి కథ? నే నెక్కడా చూడలేదు. జరగనిది జరిగినట్లుగా చెప్పమంటారా ?

“సంసారం శాంతంగానేవుంది. శాంతం లేనిది నామనస్సులో. నా మనస్సుకి శాంతి తెచ్చిపెట్టు. నిజమేనూ అని ఒక్కమాట అను. ఒడ్డుకు వచ్చేస్తాను.”

గంగా—జుట్టునిడి అంటే భూమి పోసి నీలం ఇంకా కే ప్రస్తు అంగీకరించనిది అలాగే బాధెంత?

రత్న—మీరు నేం ప్రతికూలం నిష్టం నాకు చేస్తుంది, బాయి గోవావరిలో చుటానా, గొప్పండుకు వెళ్తుంది.

గంగా—తాగా పూకుం చేపు. నీవు గడనక్కరలేదు. నేనే బాయి పడతాను. నేను ప్రతికివుండాని అని నీ యిట్లుమేలే ఆ నిజం చెప్పివెయ్యి. నా మనస్సుకు శాంతి చేకూరుతుంది.

రత్న—మీతో సంసారం చెయ్యటం చెప్పరానంత వ్రాశాంతకం.

గంగా—సరే, నే వెళుతున్నాను. (వెళ్లి చుండును.)

రత్న—ఎక్కడి కాపావటం?

గంగా—(చూరాన్నంత) చెప్పానా కనూ, గోవావరికి.

రత్న—(పిన్నగా, అబద్ధాత్మ) నీనూ, నీనా, అయ్యో నాయనా, గొంతు మిగిసిపో, నా నాన్నా గాన చూడను.

గంగా, కాయల నిద్రలేచి “ఏమి బిగ్గా, ఏమిటి అబ్బాగానా?” అందుకు, రత్నమ్మ “ఏమిండా నీండ్రి, కొండుమని గిం. మీ నాన్నా గాన గోవావరిలో పడ బానికే పోతున్నార” అనుచు. అందరు తొండుగా పరుగుల్తురు. గోవావరిలో గిం గొడ్డరము పడును.)

రత్న—నా మాట విని ఒడ్డుకు రండి. లేనిపోని అనుమానాలు పెట్టుకొని ఎందుకు శాంతంగా ఉన్న సంసారాన్ని నట్టి నడి బడారులోకి తీసుకువస్తారు?

గంగా—సంసారం శాంతంగానేవుంది. శాంతంలేనిది నా మనస్సులో. నా మనస్సుకి శాంతి తెచ్చిపెట్టు. నిజమేనూ అని ఒక్కమాట అను. ఒడ్డుకు వచ్చేస్తాను.

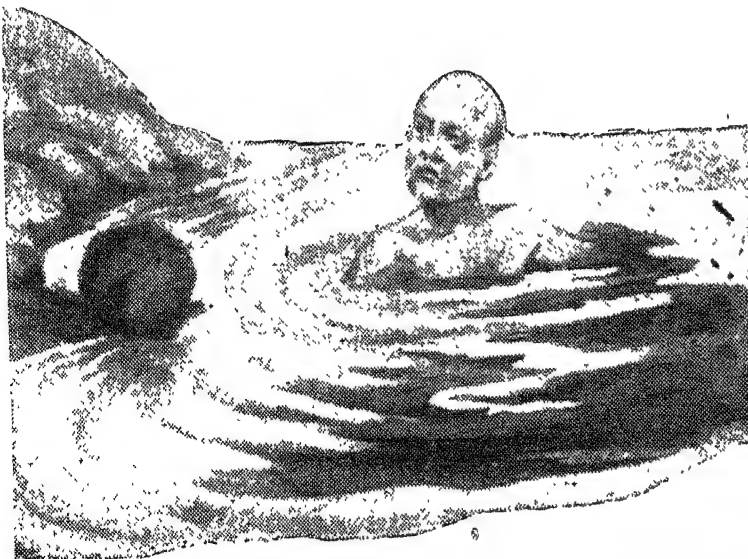
రత్న—ఇంకా లోపలికి పోతున్నార. అయ్యో, కంటంలోను నీళ్ల లోకి నల్లారు ! రండి, రండి.

గంగా—అహో, ఎందుకంటావు? నేను నెల్లిపోయింతరువాత అనకపోతినే అని మిగిలిన జీవితమున్నా విచారిస్తావు గాని నీ ఆడదానితనం ఆ ఒక్కమాటా అననివ్వదు.

(గంగాగరం నీటి లో మునుగును. రత్నమ్మ వీడ్చుచుండును.)

శ్రీని—అసలు ఏమిటమ్మా కారణం ? నా కేమీ తెలియటం లేదు.

రత్న—అయ్యో, నాయనా, నల్లై యెళ్లయిం తరువాత మల్లె యీ రాధారాంసు ఎందుకు చూశానురా? ఈ పెద్దవ కొంపకి ఎందుకు పచ్చాంరా? అయ్యో, కర్మం !

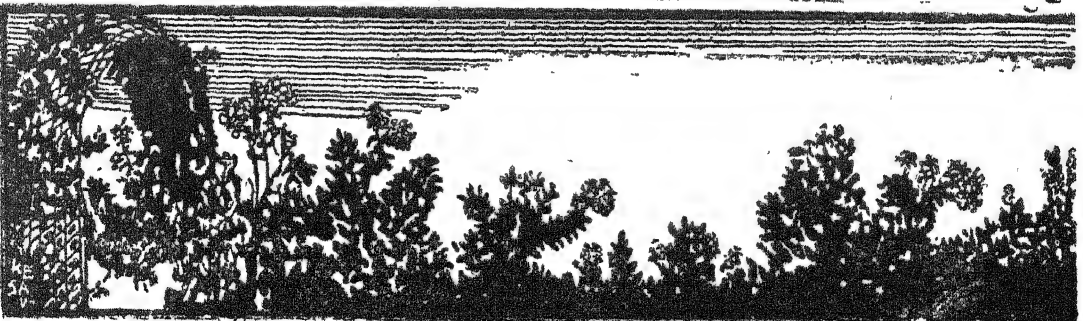

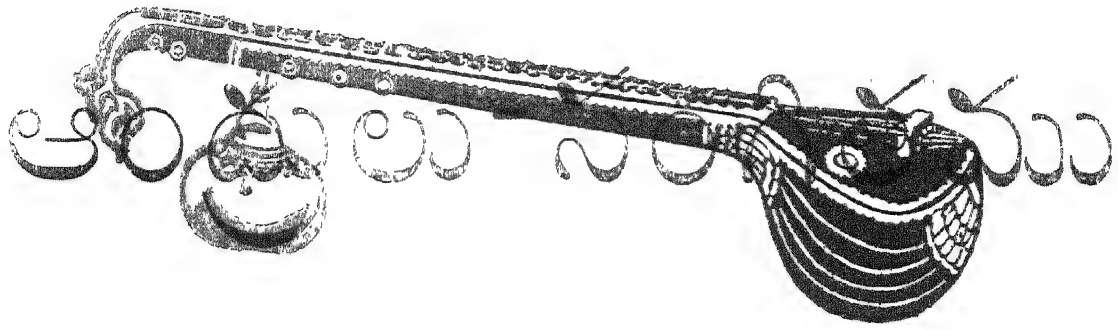
చైత్రవసంతం

శ్రీ దొడ్డేటి వెంకటకృష్ణయ్య

చైత్రవసంతం చిగురించింది
 నవహృదయాలను కదిలించింది,
 పల్లవిపల్లవ శమియించింది
 తుహినావరణం విరమించింది
 కష్టపరంపర విడిపోయింది
 రమణీయాకృతిగా మారింది. చైత్ర॥
 కోకిల పికగణములు కులికినవి
 ప్రేమవాహినులు వర్షించినవి
 సుమమృదుపథములు చూపిందినవి
 సుఖరాజ్యాలను విరచించినవి. చైత్ర॥
 మందానిలములు పయనించినవి
 నవపల్లవములు రుచిగొల్పినవి
 ప్రణయభావములు చూపించినవి
 వసంతశోభలు ప్రసరించినవి. చైత్ర॥
 ఇచ్ఛాంకురములు ఉదయించినవి
 ఆశావనత లెగబడినవి
 మధురభావములు పుష్పించినవి
 సుధానుభూతులు ఫలించినవి. చైత్ర॥
 ఆశాపూర్ణత రాణించింది
 సౌఖ్యాంబరముల చుంబించింది
 మాన్మథసంస్మృతి కళలీనింది
 ప్రకృతిసౌరభం జ్వలియించింది. చైత్ర॥

నూతనవిశ్వం జన్మించింది
 సహస్రవీధుల వికసించింది
 అనార్ద్రాకూరత విహరించింది
 ప్రాణాహుతులను కబళించింది. చైత్ర॥
 కాలప్రవాహం స్ఫులికందింది
 వీరపాదుషం మదిసిల్పింది
 ధర్మానేకం ప్రభవించింది
 కార్యోత్సాహం ఉప్పొంగింది. చైత్ర॥
 వేదఘోష లే వినుసించినవి
 యజ్ఞాంగణములు కనుపించినవి
 శూరుల గాధలు ప్రవహించినవి
 ఇతిహాసములు కనుచిప్పినవి. చైత్ర॥
 జాతిసౌమ్యం నిర్మించండి
 ఆత్మగౌరవం కాపాడండి
 బద్ధాంజలులై నృప్తించండి
 నవీనభారత దేశపు జీవం. చైత్ర॥
 చ్యుతమైపోయిన ధర్మాచరణం
 నవజీవనమున మొలకెత్తింది
 కలికాలంలో భారతవర్షం
 అబ్బోదయమున పులకించింది. చైత్ర॥

= శ్రీ వింజమూరి వరాహనరసింహాచార్యులు =

కర్ణాటక సంగీత ప్రశస్త ఆంధ్రులవలన కలిగిన పురుగున నారి ఘోష త్యము-ప్రతిభ-వ్యక్తిత్వము ఆంధ్రుల ములకన్న సంగీతమే చాటగలుగును. ఆంధ్రుల స్వకపోల - వ్యక్తిత్వముల గొప్పన నల యింపబడిన కర్ణాటక గానమును తదిర ప్రవిణ శైలిలు ఆదరించి అనువదించి విస్తరింపజేయుట కూడ ఆంధ్రుల అనన్యరూపాన్య ప్రతిభను వెల్లడించును. సంగీతమునకు ఆంధ్రులు చేసిన సేవనుగూర్చి ఇప్పుడు తెలియుదము.

౧౭, ౧౮, ౧౯ శతాబ్దములందు తదితర కాలములందుకన్న సంగీతము సత్వరాభివృద్ధి గాంచినట్లు తెలియుచున్నది. ఈ కాలముననే గానకళామరల్లి సర్వాంగశోభితయై, నవనవ రుచిరాలంకారముల బుట్టికెంది యుండె నని చూతుము. ఈ క్రింది విషయాలను ఆంగముల చూపున నాకాలమున సంగీత మభివృద్ధిగాంచెను : (౧) రాగానివృత్తిగేయములు, (౨) లక్షణ గేయములు, (౩) మనోధర్మాభివృద్ధి హేతుకములగు కల్పన గీతకలు, (౪) భక్తిపూరిత సంగీతరసలు, (౫) రాగాల ప్రి, (౬) పద, వర్ణ, జావర్ణ (౭) వాద్య విశేషాదికములు, (౮) నాట్యము, (౯) కాలక్షేపము, (౧౦) దృశ్యప్రదర్శనములు (నాటకములు మున్నగునవి).

ఇయ్యది గూంధుల యసమాన ప్రజ్ఞాదుల జాటగలుగు. ఆంధ్రులయొక్క గాన శాస్త్రవిజ్ఞానము, సంగీతప్రజ్ఞ, నాట్యకాశల్యము పైయంశములన్నిటి యభివృద్ధికి కారణ మగుచుండెను. తెనుగువారి

తెనుగు గేయములు పెక్కిని పక్షప్రాంతములవారి కానగ్యములై, అనుకరణీయములై, అనుసరణీయములై యుండెను. అందుచేతనే అత్రులును అదు తెనుగుసాదయలవలె తెనుగుభాషనేర్చి గేయములు కూర్చుచుండిరి. తెనుగునడికారప్రశస్తియే - మా గుర్యమే - సంగీతానుగ్రహితయే - తాళపాకడల కంఠరక్తియే అట్టి భాషేరసలను కూడ తెనుగువాక్యేయలుగి జేయబాలియించెను.

ఇంతకుమున్ను గేయములు తెనుగునను, సంస్కృతమునను, అనయనను, కన్నడమునను ఉంట కందుము. జయదేవుని అష్ట

పదులు, తాలపాకంవారి సంగీతరసలు, ఆంధ్రుల దివ్య ప్రబంధములు, పురందర వికలుని కన్నడ “వాసవిపాటలు” మున్నగునవి ౧౭-వ శతాబ్దమునకే వెలుకడి విశ్రుతములై యుండెను. చుట్టియు తెనుగున జక్కులపాటలు, వీధినాటకములు మున్నగునవియు, నరవమున పాపంములు చిందులు మున్నగునవియు ననాదినండి యు గలవు. శ్రీరామకవికృత “రామాష్టపదులు”, శ్రీచంద్ర శేఖరేంద్రసరస్వతీస్వామికృత “శినాష్టపదులు”, రాజవిశ్వ నాథసింహావరచిత ‘సంగీతరఘునందనము’ ఇత్యాదులు, జయదేవుని ‘గీతగోవిందము’నుబోలు ప్రబంధములు అప్పటికి ప్రఖ్యాతములుగ మన్నవి.

మరియు ౧౭-వ శతాబ్దమున “శ్రీ కృష్ణలీలాతరంగము” శ్రీ నారాయణయతీంద్రులు సంస్కృతమున బాడి విశ్రుతకీర్తిగడించిరి. వీరి దేశకాలనిర్ణయమునకు వీరి విరచి

తనూ బంతగా చూపగలడు. కాని ఇప్పుటి అన్న ప్రభులలో యెనివారికొన్ని కేయము లేవనియున బాహుళ్యమునానిలో, ననుగా "నంద బాలం నవసీతవోగం బృందావనసంధారం" అని గీతంలో "పూర్తిత ప్రాంతేర్వేదాల్లెక్కడనెంబాం" అని యుండుటచే నీయం గోగా వాత్సల్యాని వినియూ, నాంధ్రప్రదేశ్ పూర్వస్థాని యనియూ తెలియ గుఱు. అందులకు బాహుళ్య దక్షిణకేంద్రముల సేయించు వరదా పురీయించు వనించినట్లు తెలియుదుము. ఇచ్చట శ్రీ కృష్ణజయంతి బహుళమునకు జరుగును. జను లీ యతీంద్రుని తరంగములన్నియు నాడుచుపాడుదురు. ఇచ్చట శ్రీ నారాయణాక్షరముల సమాధియు గలదు. ఈయన కేయములు వృత్తయోగ్యములు. భరత నాట్యప్రపీ యలు ఈ తరంగములను ప్రజ్ఞతో నభివ్యుంతురు.

కనుక ఈ కాలమునకు బూర్వమునను, అనుగా ౧౩, ౧౪, ౧౬ శతాబ్దములనుండియు తెనుగు కేయవాద్యము విరివిగ నుండుట కందుము. జక్కలపాటలు మున్నగునవి ప్రాచీనములుగ నెంచ నగును. ౧౫-వ శతాబ్దమునుండి ౧౬-వ శతాబ్దమువరకు (౧౫౬౧) తాళపాకంనారి సంకీర్తనలు, త్రొత్తవిధమున రాగ తాళములను జక్కలపాటలు, చంద్రకలు, పేలలు మున్నగు వానికన్ని తీర్చబడినచైతన్యవంతములై- భక్తివంతములుగ నుండుటచే జనవాహుళ్యవ్యాప్తి నొందును. ఇప్పు డీ కీర్తనలు మరుగునడియుండుట శోచనీయము. కాంధోళలో "నా మొరాలింపవే", "వారిపద తీర్చనమే" అనున విష్ణుదు వాడుకలో నున్నవి.

తాళపాకంనారి సంకీర్తన పద్ధతి తమ యాంతరంగికానుభ వములను- రోమరోమునునకు ననుభవించిన భక్తిభావములను- భగవద్గుణానుసంధానమును- నెల్లడిందుటకును, భగవంతుని గీర్తించుట కును అనువగున ట్టుండుటచే రామదాసాగులు వీని నీమకరించి అట్లు పాడుచుండినట్లు తెలియగలము.

"ధ్యాయన్ కృతే, యజా యజ్ఞే స్త్రీతాదాం, ద్వాపరేర్చయన్ య దాహ్నితి తదాహ్నితి కతా సంకీర్త్య కేశవం."

అని చెప్పబడినట్లు ఈ కీర్తనగర్భము ననుసరించి కేశవ కీర్తనము ప్రాయముగట డెలిసి భగవంతుని తమ సంగీత గరిమచే పాడుచు నాడుచు నానందించు మన వాగ్గేయులు మాననీయులు. వీరి కీర్తనలు భావము- రాగము- తాళము వీని చేరికతో నుండుటచే ప్రతివారికి సులభగ్రాహ్యములై సంకీర్తనము చేసికొనుటకు వీలుగ నుండెను.

భక్తిభావములు సులభముగ దెప్పటకు సంకీర్తన మక్కరకు వచ్చుటచే గాబోలు ప్రజలకు రాగకళాభిమానము హెచ్చెను. రాగము లట్లుతకంతకు మెరుగుబెట్టబడి తీర్చబడుటయు కందుము. ౧౫-వ శతాబ్దమున రాగములట్లు కర్ణాటగానమున పరిపూర్ణత నొంద నని యప్పటి లక్షణమందలి శాస్త్రగ్రంథములవలనను, లక్ష్యమందలి కీర్తనాదిగేయములవలనను తెలియుదుము. ఈ శతాబ్దమునుండియు

స్వకీయుముగ బూర్ణరూపము బాల్చిన రాగకళాబాలిక ౧౫-వ శతాబ్దమున బుష్టజెంచి జీవస్థైర్యముతగముకాద్యలంకారభూషిత సౌభాగ్యమాన యావనమున దరుకొట్టు కన్యాయా-సమస్తరాజాధిపుల ప్రానుపాలనై, నారి నిండోలగమున తేలయాదనృత్యవేదుల ప్రేరణచే బాంధవిండు నృత్యకర్తయై, ౧౫-వ శతాబ్దమునకు గ్రొమ్మించు లగుజయై, త్యాగరాజాది మహాభక్తులను నరించు అభినారికర్తయై ఈ విధమున సమీప్వర్ధనొందుట సేర్దుము.

మేళకర్తల మేళకటముఖి.

౧౫-వ శతాబ్దమున మేళకటముఖి తన నిర్మితములగు కేబ్బులై చెండు మేళకర్తలందును లక్షణగీతములు విరచించి రాగములను స్థలముచేసెను. మంగళేశ్వరశికిరాగమున ముక్తపదగ్రస్తమున గీతమును, గోనలో "తృత్తికతోంగితోంగి" అను తన్నాకరగీతమును, పాల్కిలో "శ్రీరంగప్రబంధము", నారాయణగోళలో "కై వారప్రబంధము" మున్నగునవి పాడినాడు. వీనియందలి రాగగమకవిధులు అనన్యసామాన్యములు. ఇట్లు ౪౦౦ రాగములవరకు నించి అసమాన శయ్యతో వానిని గమకయంతజీవస్వరాధికమున గీతములందు వెల యింపజేసినాడు. ఈయనలక్షణగీతము లిప్పుడు పాటకులు తమ సంగీతప్రదర్శనములందు పాడకపోవుట శోచనీయము. ఈయన కొన్ని మేళకర్తలను క్రకసంచారయుతిములుగ దెప్పట మధ్య గాంధారనిషాదములను సాధారణగాంధార కైశికినిషాదములతో చేర్చునప్పటి వివాదిదోషమును పారగోలుట కని గ్రహించుము.

రామదాసు

ఈయని ఆస్థాన పేగు కందుర్ల గోపన్న. నెలకొంటపల్లి వాస స్థానము. భద్రాద్రయందలి శ్రీరామునిపై ముక్కునగలిగి తాను తనాసీల్ ఉద్యోగమున నుండియు సర్కారుపైకము సంతయు రామాలయ నిర్మాణమునకు వెచ్చించి శిశునొంది మరింత భక్తితో శ్రీరాముని రక్షింప వేడి కృతకృష్యుడాయెను. శ్రీరామునిగూర్చి భక్తిమానసమున బెక్క కీర్తనలు పాడెను. ఈయన కీర్తనలు పద గుంభనము లేని కేలికమాటలతో నుండుటచేతను, రాగ తాళములు సుసాధ్యములై పామర వేద్యము లగుటచేతను, భావములు పుంఖాను పుంఖములై ఆంతరంగికానుభవములను బెలుపుటచేతను దక్షిణావధ మంతయు విస్తరింప గలిగెను. అబవలు, కన్నడులు, కేరళులు అందరు ఈయనకీర్తనలు సభలందును, భజనలందును, సమాజము లగుదును పాడుచున్నారు. తెనుగుదాసగులు పట్టిడు నామములు భగించి నృత్యముతో విలీనమానసమున వీనిని పాడుట కందుము. వీనియందలి రాగకళ అతిసులభము. సుసాధ్యము. మధురము. ఈయన తానీషాకాలమున (అనగా క్రీ. శ. ౧౬౪౩ - ౧౬౮౪) నుండెను.

క్షేత్రయ

సంగీత లోకమున క్షేత్రయ నెఱుగనివా రుండరని నా నమ్మ

కము. చుట్టూనున నృత్యాభినయవేత్తలు, నర్తనములు, భరత విద్యా ప్రాజ్ఞులు చున్న సునారి కీయన పెట్టినది శ్రీ. ఈయన సవరణ తేనుగు అలంకార ప్రియులకు నాయకీనాయక భావము తెలియ నారికి అదర్శములై యున్నవి.

క్షేత్రయ తేనుగుబ్రాహ్మణుడు. కృష్ణాంజ్ఞాలోని చుట్టూ పుట్టి ఈయన జన్మస్థానముగ నెంచుకొను. సంగతి నాహిత్యము లందు తోవిడుదు. బాల్యమునుండియు మువ్వపురిని చెలసిన శ్రీ గోపాలనియందు ముక్కున గిరిగి శక్తితో గొలిచి, చూచేప్రది సంగతి గ్రహము వడసి జీవపునఁజేర్చుటయొక్క భార్యా భర్తృ సంబంధమును ముగ్ధులుగ నెంచి బయదేశకవి ప్రబంధముల చొప్పున “గీతగోవిందకావ్య” మొనర్చినట్లు క్షేత్రయ కూడ శృంగారమున నాయకీనాయక భావములు చెల్లి విరియుట గ్రహించి యారసమున, నాభావముల చొప్పున కైశికీతిని తేలికమాటలతో బదగీతలు పాడి ఘోషా కాదెను. అనిర్వచనియమగు శక్తిభావములను భార తీయులు సులభముగ, చక్కముగ బ్రజల కెరిగించునప్పుడు శృంగారతత్వమున నట్లు గెప్పుచుంటు మాకుము. శివగర్భము కలుగ తిక్తామృత సురీకపై బంచచారపూత నుంచి యద్దాని నేవింపజేసినట్లు భక్తిప్రబోధమును అట్లే చేయక శృంగారభావముల మైత్రాత చొప్పున వాని జెప్పు నేర్పు మనవారికే చెల్లు. ఇట్లు గ్రహించియు గొందఱు అవిధమున ననుభవించక శృంగారవిషయముననే మగ్నులై అట్టి పదముల ననుభవములుగ నెంచుట తోచనీయును.

క్షేత్రయ్యగేయములు పదము లనబడును ఈ పదముల రచన ఈయన ప్రేరణయే యనియు, నింతకు మున్ను కాని, అనంతరము కాని ఈయన పదముల బోలవానిని విరచించి అట్లు పాడగలిగినవారు లేరనియు జెప్పగలము. నాయకీనాయక భావములను స్వాభావిక మగు తెనుగుకవిత, రాగరసము, తాళపాకడలు వీనితో జేర్చి వెలయించి రసము విప్పిలజేయుట ఈయనకే చెల్లు. ఈయన పదములు విశంబకాలమున నుండుననై, పుంఖానుపుంఖ మగు భావము లందు రాగరసము ప్రసవింపజేయుననై బహుగమక యంతములై యుండుటచే నట్లు రాగరసము లిలికించి గమకాన్వితముగ బాడ జాలక కాబోలు పెక్కురు అట్టిగాని రచన కియ్యకొనుట లేదు సరికదా పెక్కుగ బాడుటనై నను గడంగుటలేదు. స్వకపాలముగ రాగము ననుభవించి జీర్ణించుకొని అట్లు విశంబకాలమున ఘనముగ గమకములతో నీ పదముల నొప్పించుటలో కొలదికాలము క్రితము గతించిన వీణ ధనము మున్నగు కొలదిమంది మాత్ర ముండి రసనవి విదితము.

క్షేత్రయ “వేడుకతో నడుచుకొన్న విటరాయడే” అని పాడిన పదమువలన నీయన గోలకొండ తానీషాచేతన, తంజావూరు విజయరాఘవరాజుగారి వలనను, మధుర నేలిన తిరుమలేంద్రుని వలనను బహుకరింపబడినట్లు తెలియుదుము. వీరి కాలము శ్రీ. శ.

౧౬౭౩-౧౬౭౭ : తెలియుదుము. తాత్పర్య క్షేత్రయ్య గీ.కాలము నాటివాడు. నెంచుదుము.

మీరు లిగునంద్రుని ప్రాంతంబున పదములు నెంటు నెంటు పాడి క్షేత్రయ అనునానందము నాటివాడు. విజయ రాఘవరాఘవరాజుని చిలుకవిప్పనము నెక్కించి యిష్టసమకాలవారిగ క్షేత్రయ తన సంగీతగరిమ తెలిపించినాడు. పరిచయముతో గోల కొండపానుకాఆదరమున నయ్యిన్నే సుమధములు కవిత్వవాసుర్యముట్టిపడి యుండినాడు. ఆహా! ఏమి సంగీతజ్ఞులు- ఏమి కవిత్వసూక్తులు! భగవంతుని భార్యాభర్తృప్రసంగమున నెల్లడించుటలో ఏమి శృంగారతత్వాన్విత నాయకీనాయక భావప్రకటన! తోమగోమములకు ననుభవించిన రాగభావములను నాడుకమాటలతో జేర్చియు భగవంతుని భక్తుడు అనుభవించు పరిపరివిషము లగు అంతరంగికానుభవములను నాయకీనాయకులందు చూసి నెన్నిన ఈయన పదముల నైవేద్యమునకు ఘోషానుమెదలు పానుగలవరకు భోగోరు లొనరించుగుంకినన నార్చర్యము లేదు.

క్షేత్రయపదములందు తన స్వగ్రామగుండలి యిష్టవేదమును చెప్ప “మవ్యగోపాల” ముద్ర కలదు. కొన్ని పదములు రాను తీర్ధాటనము గావించి నేవించిన కంచివరదరాజువైనను, తిరువళ్ళూరు వీరరాఘవ పెరుమాళ్లువైనను, మరికొన్ని పై వములైనను కలవు. విజయరాఘవనాయకునిపై పంచరత్న పదములు పాడెను. ఆ ఘోషానుచే గరముగొవంపబడుటను చూచి సహించుని కొందఱు వాదో యులు క్షేత్రయపదములు ‘రార’; ‘హా’ ఇట్టి మాటలతో నున్న వనియు, నంత ఘనతెకు కారణములు కావనియు నిట్లు చులకనగ వచింప నెత్తు కౌంఘోగిరాగమున “వదరకపోజే” అను గేయమును చేసి మూడుచరణములు పాడి యద్దాని బూర్తిగావించక వారిని సమాప్తిచేయుటకుగోరి తాను రామేశ్వరమునకు వెడలెను. అనంతరము తాను తిరిగిన దృశ్యసరికి వారద్దానిని బూర్తి చేయలేకయుండుట చెలిసి తాను సమాప్తిచేసెను. ఇందులకు క్షేత్రయ్యను వాడు కరము మెచ్చిరి.

ఈయన యిప్పుడు మనము తెలియు పెక్కురాగములందు పదములు పాడెను. అపూర్వరాగములు వసంత భైరవి, ఘంటా రవము, నైంఘి, గోపికావసంతము మున్నగువానియందు పెక్కు పదములు చేసెను. ఎక్కుడుగ త్రిపుట, చాపు, ఆదితాళములు పదములందు చువయోగించినను ఘంప, రూపకము, అటతాళములు కూడ వానియందు చేర్చగలిగెను.

శ్రీ ని వా స య్య

ఈయన మధుర నేలిన విజయరంగ చొక్కనాధనాయని కాలమున (అనగా శ్రీ. శ. ౧౭౦౪-౧౭౩౦) నుండెను. సంగీతమున నపారపండిత్యము సంపాదించి తెనుగున పెక్కు కృతులుపాడెను. ఈయన మధురయందలి మీనాక్షి దేవాలయమున పరిచారకుడుగ

నుండి యా దేవి యనుగ్రహమును సంపాదించెను. దుష్టచిహ్నులను నివాహి (వైష్ణవ) వేషమున సతనించడకు వచ్చి యరని కోట నమ్మలయు నునియ నరకు సహాప్రసాదముగ నెంచునరకు కోటనుండిన సమస్తల కడ మూలకొలది కీర్తనలు కేయకల్పనలతో నామకడుచుండెను. ఈయన భాగవతులయ్య ఆర్యపద్యముల ననుసరించెను. తన కీర్తనల యం గీయన “విజయగోపాల” ముద్ర నుంచి నాడు. ఈయన కీర్తన లందు పల్లవియం పెక్కున ఆశ్చర్యములును, అనుపల్లవిలో సందర్భ మును, చరణమున బల్లవియం నెన్ని కలుగఁ జెన్ని ఆశ్చర్యములును కలవు. అన్నిట మూడు చరణములు కలవు. ఈ హాసరసముగ నాట కురంగులలోని “నిను మించిననాడు”, కాఫీలోని “నీవే నన్ను బ్రోవవలె నన్ను” అను కీర్తనలు మాడవనగు. “ఇంకా దయరాదా” అగు కళ్యాణకీర్తనలో చరణము మధ్యమకాలమున నున్నది.

మనం నీనయ్య

ఈయన సంగీతమందును, సంస్కృతాంధ్ర భాషలందును ప్రసిద్ధుడు. వంగలకులముకకు జెండున వైష్ణవ బ్రాహ్మణుడగు; ఆశ్రేయగోశ్రుకు. శ్రీ విజయరంగ నొక్కనాధుని మంత్రిగ నుండెను. శేషం వేంకటపతి కవికృత “తారాశాంక” ప్రబంధకృతి భర్త. కేయకల్పనల చాతురి వెల్లడించు పెక్కుకీర్తనలు, పదములు పాడినాడు. ఈయన కృతులందు “మన్నాగురంగ” ముద్ర కలదు. సావేరిరాగమున “నీవించి ధన్యుల మయ్యెము” అను కేయ మీయన గూర్చి చెప్పబడెను. ఈయన కృతముగు “శివదీక్షా పరురాలనురా” అను పదము ప్రతివారు నెఱిగియున్నారు. దర్బారులో “చుగ నాడని”, నీలాంబరిలో “మగనాడు పిలవితే”, శంకరాభరణములో “వాడెవరో మన మెవరో” అను పదములు ప్రసిద్ధములు. వీనియందలి రాగరసమంతనె చవిమాడగలము. ఈయన సంగీత విద్యావ్యాసంగ మును గూర్చి శేషముకవి యిట్లు చెప్పట చూడుడు:

“హాహాహులు గానగర్వమున హాహాహు వంచున్ స్వరా యోహప్రక్రియ గాతురంగతములై రూప్యంబునానన్ వృథా సాహంకారులు మర్త్యగాయకులు జోడా నీకు పాండ్యేశ్వర స్నేహలంకృత వంగలాన్యాయుణీ సీనాకవిగ్రామణీ.”

మార్గదర్శి శేషయ్య

ఈయన శ్రీ వైష్ణవ బ్రాహ్మణుడు. తెనుగునను, సంస్కృతమునను పెక్కు కీర్తనలు పాడెను. అయోధ్యయందు కొంతకాల ముండి దక్షిణమున శ్రీరంగశ్రీశ్రమన కేగి యట శ్రీరంగనాధుని భక్తితో నీవించి యాదేవుని యనుగ్రహమున కీర్తనలు చేసెను. పెక్కువందల కీర్తనలు విరచించినను శ్రీరంగనాధుడు అరువది కీర్తనలు మాత్ర మంగీకరించెనట. తక్కినవి చదలు పాలాయెనట. తన కోసలదేశవాసము జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొనుచు కీర్తనలందు “కోసల” ముద్ర నుంచినాడు. కాఫీరాగమున “రంగపతే పాహి నాం” అను

కీర్తనలోని అనుపల్లవి మధ్యమకాలమున నున్నది. సురలుముతుడియో వృతములుకొడ మధ్యమకాలమునములుగనున్నవి. విస్తృతముగవ్యక్తములగు రాగములతోను, మధ్యమకాలాగృతములతోను, హృద్యమగు సంస్కృతమహాత్మకతోను గల ఈయన కీర్తనలు మార్గదర్శకములుగ నుండుటచే నీయనను మార్గదర్శి కేయయ్యంగారియు బిలుచుచుండిరి. ద్వితీయాంతు, కిన్నాటకసారంగ మున్నగు అపూర్వక్రియాంగరాగము లందును ఈయన కేయములు కూర్చెను. కళ్యాణీ, శేవారగౌళ, శంకరాభరణము, ధైరవీ, సావేరి, ఆరాణి, సురటి, దేగడ మున్నగు బహువ్యాపకరాగములందలి కీర్తనలు మిగుల శ్రావ్యములై - కేయ కల్పనానాగుగ్యప్రసాదములై - రాగరసపూరితములై యున్నవి.

గిరిరాజుకవి

ఈయన ఆంధ్రబ్రాహ్మణుడు. శ్రీ త్యాగరా జీయనమను మఠే. ఈయన మహాబీరూపానమన నుండి ఆ మహారాజువలన నమితిగౌరవము వడిచి పెక్కుకీర్తనలు పాడెను. అందుచే నీయన కాలము శ్రీ. క. ౧౬౮౪-౧౭౧౧ గ నెంచునగును. కాంభోజిలోని “మాయ నీవంచన నడువగు” అను కీర్తన ప్రసిద్ధము.

గోవిందస్వామిఅయ్య

ఈయనఉనికి ఇప్పటి చిత్తూరుజిల్లాయందలి కాశ్యేటినగరము. ఈయన తెలుగుబ్రాహ్మణుడు. కాశ్యేటినగరాధిపుడు వేంకట పెరుమాళ్లురాజేంద్రునిచే బహూకరింపబడి ఆ యా స్థానమున నుండెను. తాత్త్వికాత్మికసంగీతమున నమితప్రజ్ఞావంతుడై, భరత నాట్యప్రసిద్ధుడై యీలిగముగు వాఙ్మయనిర్మాతలతో శ్రేత్రయ వలె నీదకిర్తిని గడించెను. శ్రేత్రయపదము లచితకాలములో నాట్య లోకము సరికట్టగలుగుటచే ఆలిగముగు వాఙ్మయమును పెక్కులు అనంతరమువారు నిర్మించుచుండి రనియు, నందు గోవింద స్వామిఅయ్య అగ్రగణ్యు డనియు చెలియుదుము. ఈయన పదవర్ణరచనకు గడంగి, నటకులకు మార్గదర్శకుడుగ నుండెను. ఈ పదవర్ణములందలి తాళపాకడలు-జాతులమార్పు ననుసరించు జతిస్వరరీతులు ఆశ్చర్యానంద హేతుకములు. ఈయన పదవర్ణ ములు పాడినచో ఇప్పుడు పాడుచుండు పల్లవి వీలయని తోపించును. మోహనరాగమున “సరిగా దాని” అను పదవర్ణము వేంకటపెరుమాళ్లు రాజేంద్రుని మ్రోల నృత్యమున నభినయించి అమితసన్మానము నొందినట్లు తెలియుచును. ఈ వర్ణము గూర్చి మరియొక సంగతి చెలియుదుము.

వేంకటపెరుమాళ్లురాజుగారు వేంకటగిరి రాకుమార్తెను వివాహమాడి యాపె నట పుట్టినింట నుంచి ఏమరియుండెను. ఆమె గురుడు గోవిందస్వామి అయ్య భర్తకడకు జేర్చుట కుపాయము పన్ని, ఆమెతో కాశ్యేటినగరము జేరి రాజుగారి కొలువున మగ వేషమున నామెను మోహనవర్ణమును నభినయింపజేసి రాజాదరణ వడనెను. రాజుగారు ఆమెసృత్యమునకు కడు సంతసించి తన

== ద్విపూర్తి ==

60

సంవత్సరములు నిరంతరాయముగ
జాతి ప్రజానీకమునకు సేవ చేయుచున్న

లిటిల్స్ ఓరియంటల్ బామ్

అన్ని నొప్పులకు, పొట్లకును భారతదేశపు ప్రప్రథమావధము.

శీఘ్రనొప్పి, తుంటినొప్పి, నడుమునొప్పి, చెవిపోటు, తలనొప్పి, జ్వరములు, కండరముల నొప్పులు
మొదలగువాటికి రామబాణము.

లిటిల్స్

ఓరియంటల్ బామ్

అమృతముతో సమానమైన

అభ్రకేభస్మము

100-500 పుటముల

|| వరకు గలదు.

వివరముల కొరకు

వ్రాయుడు.

ఆర్.ఎస్.ఆర్.సాయనశాల ముక్త్యాల.

Raju

హాజ్ మహల్ వలె

వజ్రమును నిర్దుష్టముగా
అందముగా ఉండాలి.

ఉత్తమాభరణములు సృష్టించ
గల పనివారు మా కున్నారు.

వజ్రము లెన్నడూ నశించవు

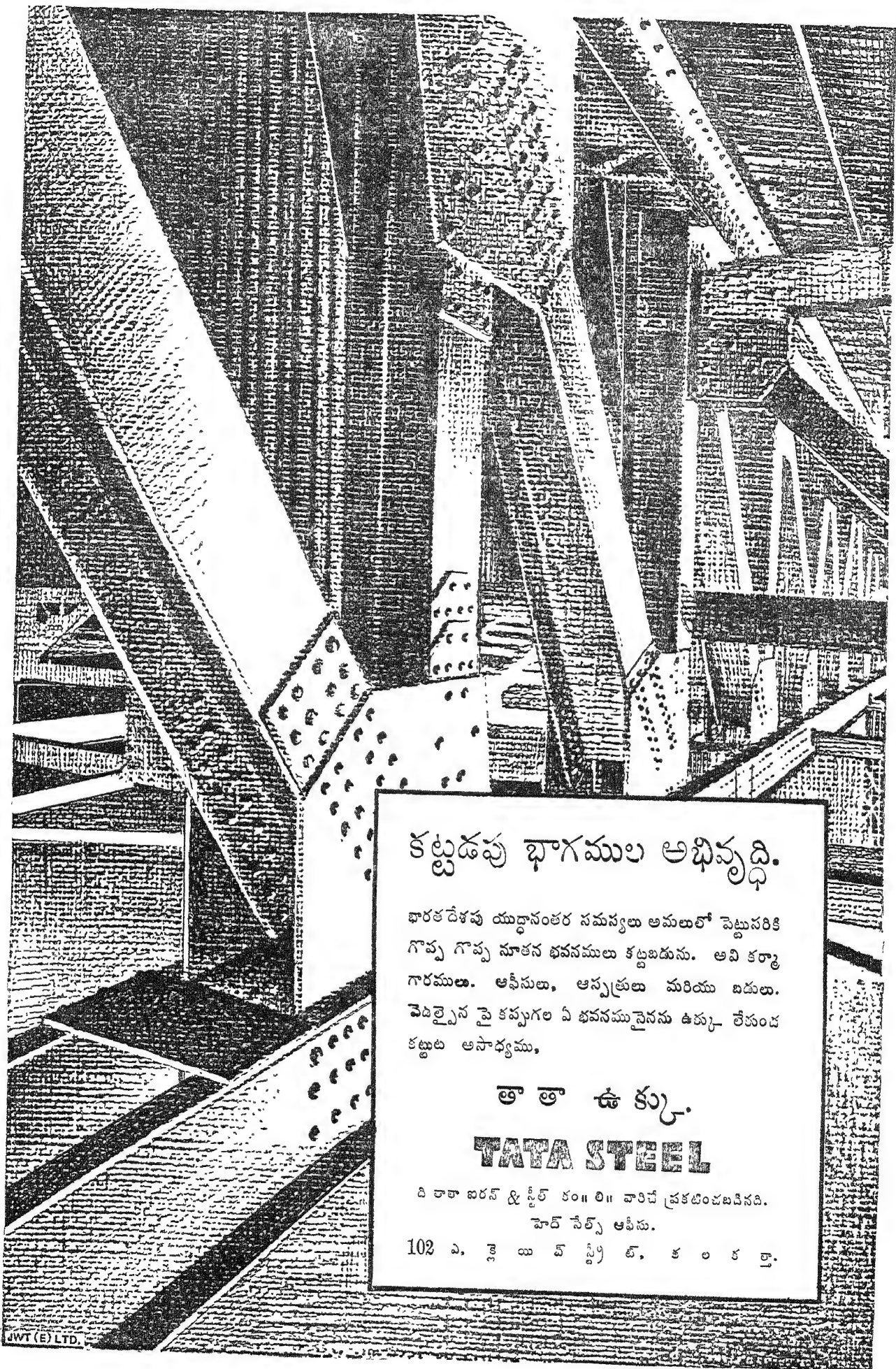
ఉమ్మిడి రామయ్య శెట్టి, గురుస్వామి శెట్టి,
నగల వర్తకులు.

23-25, చైనాబజారు రోడ్డు,

మద్రాసు.

టెలిఫోన్ : 2802.

టెలిగ్రాం : "VUMMIDIAR "

కట్టడపు భాగముల అభివృద్ధి.

భారతదేశపు యుద్ధానంతర సమస్యలు అమలులో పెట్టినరీతి గొప్ప గొప్ప నూతన భవనములు కట్టబడును. అవి కర్మాగారములు. ఆఫీసులు. ఆస్పత్రులు మరియు బడులు. వెదిల్చిన పై కప్పుగల ఏ భవనమునైనను ఉక్కు లేకుండా కట్టట అసాధ్యము.

తా తా ఉక్కు.

TATA STEEL

ది రాజా బరన్ స్టీల్ కం॥ లి॥ వారిచే ప్రకటించబడినది.

హెడ్ వేల్స్ ఆఫీసు.

102 ఎ. కె. యి. వ. స్ట్రీట్, కలకత్తా.

తప్పిదము నెఱిగి ఆమెను భార్యగా గొని సుఖమున నుండెను. నాట్యపేదలు లాకాలమున నెంత ఘనత గాంచినదియు నీ సంగతి చాటగలుగును. రాజన్యల లేమలేమి, ధనాధిపుల పడుచులేమి, బ్రాహ్మణపాప లేమి, వృద్ధు లేమి, పిల్ల లేమి, అందరు నాట్య మెరిగి, నాట్యపేదలై, అభినయప్రియులై యుండిరని తెలియుదుము. ౧౮-వ శతాబ్దమున భరతనాట్యము జనాదరణ నొందినట్లు మరి ఇతరకాలములందు కానము. గోవిందస్వామి అయ్య కేదార గౌళరాగమునను, నవరోజు, ముఖారాగములందును పదవర్ణములు విరచించి నృత్యము చేసినట్లు తెలియుదుము. ఈయన తమ్ముడు కువనస్వామయ్య నాటకురంజిరాగమున “ఇంత అలుక” అను పద వర్ణమును పాడెను. గోవిందస్వామి అయ్యకాలము క్రీ. శ. ౧౬౮౦-౧౭౧౦ అని తెలియుదుము.

మా తృ భూ త య్య

ఈయన త్రిలింగబ్రాహ్మణుడు. సంగీత కళయందును, ఆంధ్రమునను మిక్కిలి ప్రజ్ఞ సంపాదించి యుండెను. త్రిశిరగిరియందు కుంతలాంబను భక్తితో నేవించి ఆమె యనుగ్రహమున బెక్కు కీర్తనలు, గేయకల్పనలు వెలయు పదములు పాడెను. “పారిజాతాపహరణము” కూడ పాడెను. కడులేమి ననుభవించుచు నితడు “కాళి కర్పణమీవలెనమ్మ” అను కీర్తన పాడునప్పుడు స్వప్నమున గుంతలాంబ “తంజపురి కేగుము. ప్రతాపసింహ మహారాజు నిన్నాదరించు” నని పలుకునంత అచ్చట కేగి రాజదర్శనము చేసెను. ప్రతాపసింహ మహారాజు ఈయన సంగీతమునకు మెచ్చి పదివేల రూపాయల నొసగి యాదరించెను. తన త్రిశిరగిరినాయకిని దలచుచు “త్రిశిరగిరి” ముద్రతో నిరుపమాన రాగశయ్య నొప్పునట్లు కీర్తనలు పాడుచుండెను. కీర్తనలందు అనుపల్లవిలో పల్లవియ దు గల యావృతములకు రెట్టింపు ఆవృతము లుండును. చరణమున ననుపల్లవి కన్న రెట్టింపు ఆవృతము లుండును. వీనియందు సామాన్యముగ మూడు చరణము లుండును. తోడియందలి “తరలిపాయ్యోసమయము” సారంగలో “ఉమా హిమాచలకుమారి” కళ్యాణిలో “కనుగొని పాపవిముక్తుల మయ్యోము” కేదారగౌళలో “శంభో పుర మద” అను నవి ప్రసిద్ధములు. నాట్యనుగుణ్యముగ బెక్కు పదములు కూడ ఈయన రచించుటచే నాకాలమున నాట్యము సంగీతమున బ్రధానముగ నుండెనని తెలియగలము. ఈయన క్రీ. శ. ౧౭౧౦ - ౧౭౬౫ కాలమున నుండినట్లు ఎంచనగును.

వీ ర భ ద్ర య్య

ఈయనయు నాంధ్రబ్రాహ్మణుడే. సంగీత సాహిత్య విశారదుడు. ఈయన మాతృభూతయ్య సమకాలికుడుగ డెలియుదుము. అందుచే క్రీ. శ. ౧౭౭౦ ప్రాంతమున నుండినట్లు ఎంతము. తంజపురి రాష్ట్రాధిపతి ప్రతాపసింహ మహారాజుగారి సంగీత గరిమ, అభిమానము నెఱిగి యట కేగి తన సంగీతము నాయనకు వినుపింప రాజుగారు ఈయన గానమునకు పరమాశ్చర్యము

జెంది వీరభద్రయ్యను తన యాస్థాన విద్వాంసుడుగ గ్రహించెను. ఇట్లు రాజాశ్రయమై బెక్కు రక్తిరాగములందు “ప్రతాపరాము” ముద్రతో కీర్తనలు వ్రాసుచుండెను. రాగములను ఘన నయదేశీయముల నొప్పన పీర్చి వాని చిట్లు వెలయించి సంగీత లోకమునకు మార్గచర్మకు డాయెను. నాట్యనుగుణ్యము లగు బెక్కు పదములు, చరువులు, తిల్లనలు, చిందులు మున్నగునవి కూడ వెలయించెను. ముద్దుస్వామి దీక్షితుల తండ్రి రామస్వామి దీక్షితులు బాల్యమున వీరభద్రయ్యవద్ద సంగీతము నేర్చినట్లు తెలియుదుము. దర్బారులో “అక్కరో”, నాదనామక్రియలో “అల్లెల్లా హల్లెల్లా” నీలాంబరిలో “అలిగి కూకితె”, చుట్టంగులో “తరుణి నిన్ను బాసి” మున్నగు పదములు ప్రసిద్ధములు.

వేంకట రా మ య్య

ఈయన కూడ తెనుగు బ్రాహ్మణుడు. సంగీతమున ప్రజ్ఞ సంపాదించి బెక్కు కీర్తనలు పాడెను. ఈయన కీర్తనలందలి రాగ శయ్య ప్రాథముగ నుండి నిర్భేద్యమై యిసుపకనగలవలె కొరుకువడ కుండునట్లుండుటచే నీయన ఇసుపకనగల వేంకట్రామయ్య అని పిలువబడుచుండెనట. ఈయన కీర్తనలందు “గోపాలకృష్ణ” ముద్ర కలదు. బోధేంద్ర సద్గురునిపై “సతమని” అను తోడికీర్తన పాడినాడు.

ప్ర తా ప సిం హ మ హా రా జు

ఈయన తంజపురి రాష్ట్రమును క్రీ. శ. ౧౭౪౯ మొదలు ౧౭౬౫ వరకు నేలెను. మహారాష్ట్రీవంశమునకు జెందియు నాంధ్ర నాయకరాజుల రాజ్యము నధిష్టించి వారి తెనుగు, సంగీతము లెన్న నేర్చి ఆంధ్రవాఙ్మయ నిర్మాణమునకు బోడగుచు తెనుగు కవులను, ముఖ్యముగ సంగీతజ్ఞులను బోషించెను. పైన తెలిపిన మాతృభూతయ్య, వీరభద్రయ్య మున్నగు వాగ్గేయు లెట్లు ఈయనచే నాదరింపబడినది తెలిసియుంటిమి.

ఈ మహారాజు మృదంగమున నమితప్రజ్ఞ సంపాదించినట్లు తెలియుదుము. బెక్కు తెనుగు గేయములు రక్తిరాగములందు పాడెను. మహారాష్ట్రీభాషలో నవరత్నమాలిక కూడ చేసెను.

ఆ ద ప్ప య్య

ఈయనయు తెనుగు బ్రాహ్మణుడు. ప్రతాపసింహమహారాజు కాలమున, అనగా క్రీ. శ. ౧౭౭౦ ప్రాంతమున నుండెను. సంగీతమున ఈయనకు గల ప్రజ్ఞ అపార మననది ఈయన “విరిబోజి” వర్ణము చాటగలదు. కొంతకాలమువరకు “విరిబోజి” వర్ణము పాడగలిగిన యతడు కొప్ప విద్వాంసుడుగ నెంచబడుచుండెను. ఈ వర్ణము వీణయం నతిసమర్థతను తెలియజేయగలదు. కావున నది వీణగొడ్డలిగ నెంచబడుచుండెను. ఈయన రాగరీతులు, శయ్య యాదర్శకములు. బెక్కు దేశీయరక్తి రాగములందు “శ్రీవేంకటరమణ” ముద్రతో రాగరసము చిప్పిల్ల కీర్తనలు చేసెను. ఆ కాలమున నాట్యము ప్రధానముగ నుండె నని యెంచుటకు

ఈయన యు డెక్క పదవర్ణములు ప్రథమకాలమున జేసియుండుట నిచ్యము. ఈయన “విరిబోజి” వర్ణము పదవర్ణమే అని తెలియ కలయును. అందలి నృత్యానుగుణ్యమును తాళజతుల కూర్పు అనుభవ నేద్యము కాని గ్రాయ పిలుచెను. పెక్కు అటతాళవర్ణములు పాడిన పల్లవి గోపాలయ్య ఈయన శిష్యుడే. ఈయన కుమారుడు పీఠ కృష్ణయ్య సంగీతమున బ్రజ్ఞావంతుడై “సప్తతాళేర్వరము” మున్నగు ప్రజ్ఞాపిష్టరాయములు చేసెను. ఈయన కుమారుడు అనగా ఆదప్పయ్య మమమడు సుబ్బకుట్టి రసవంతుడు రాగాలాపనక్రమ మున మధ్యమ కాలపల్లవులు నిమిష కాలప్రజ్ఞ చొప్పున బాడు చుండెను. ఈయన ౧౮-వ శతాబ్దాంతమున నుండెను.

సారంగపాణి

౧౮-వ శతాబ్దమున ధరరనాట్యమున కనునగు వాఙ్మయ మభివృద్ధిగాంచినట్లు చూచితిమిగాదా. తేత్రయ యనంతరము ఆయన పదములను బోలునవియు, నృత్యానుగుణ్యములునగు పదవర్ణములు, తిల్లనలు, దరువులు మున్నగునవి విరచింపబడుట యా కాలమున తెలియుచును. ఆ కాలముననే సారంగపాణి అను నాయనయు డెక్కపదములు తెలుగున “వేణుగోపాల” ముద్రతో నెలయించి నాడు. చేశీయర్క్తి రాగములందు రాగరసము నిల్చి నాయకి నాయక భావములు జెల్లివిరియ వచింపబడిన ఈయనపదము లిప్పుడు సంగీతజ్ఞులు పాడకపోవుట శోచనీయము. ఇయ్యవి చాకకాలమున నెలయింపవలసియుండుటచే గమకాన్వితములుగ పాడుట కశక్తియై యిందుకు కారణముగ దోచును.

సారంగపాణి వాసస్థానము కార్యేటినగరప్రాంతమని తెలియ నగును. ఆ ప్రాంతమందు వాడుక గల సామెతలు, సామ్యములు, పదములు ఈయనకృతులందు చూతుము.

మరియు నాకాలమున విరచింపబడిన పెక్కు పదములు “పరిమళరంగ” ముద్రతో కలవు. నాయకి నాయక భావానుగుణ్య మును రాగపోకడలతో రసము నిల్చుచు జీవకళతో గల ఈ పద ములు నృత్యవేదుల కానందదాయకములు. అనన్య సామాన్య ప్రతిభాప్రకటితములు. తెనుగువారి నేత నుగ్గడించు మేలుబంతులు.

ఇయ్యవికాక మరి పెక్కు ముద్రలతో నెలయింపబడినవియు, ప్రేతికర్తలు తెలియరానివియు నగు పదము లా కాలమునాటివి చూతుము. ఇయ్యవి నాట్యానుగుణ్యములుగను, రాగకళాపావక యలుగను, నాయకి నాయక భావప్రకటితములుగను, శృంగారతత్వ వేదన సమర్థములుగను నుండుట చెలియుదుము. రాగభావమును పకటించు స్వరచిట్టలు కొన్నిట నేర్పుగ తాళజతుల చొప్పున పుర్వబడియుండుటయు చూతుము.

పల్లవి గోపాలయ్య

ఈయన ఆంధ్రుడు. ఆదప్పయ్య శిష్యుడు. ఈయన అమర హనుమరాజు కాలమున (అనగా క్రీ. శ. ౧౭౮౮-౧౭౯౮) నుండి

నట్లు తెలియుచును. సంగీతరత్నాకరాదిగ్రంథములందు చెప్పబడి యాపకాలప్తి ననుసరించు పల్లవిపాడుటలో నతిసమరుడు. ఘననయ జేసియరాగముల చొప్పున అటతాళమున వర్ణములు విరచించెను ఈయనరాగశయ్య, తాళజతిపోకడల నేర్పు “వనజాక్షి” అను కళ్యాణ వర్ణమునను, “కనకాంగి” అను తోడివర్ణమునను నేర్వగలము. తాళజతుల ననుసరించు స్వరతానములు నృత్యము నచువడించు నని ఎంచి కాబోలు పదవర్ణములకు బ్రతిగ తానవర్ణములు ఈయన కూర్చి నాడు. తదితరులు వీనిని నేర్చి ఈ విధమున వర్ణములు అనంతరము కూర్చుచుండుట తెలియుచును. ఇయ్యది మధ్యమకాలతానచిట్టలతో నుండుటచే నృత్యవేదులతోబాటు గాయకులు కూడ వీనిని విరివిగ బాడుచుండుట చూతుము.

గోపాలయ్య కీర్తనలందలి ధారువు కష్టతర జతి పోకడల చొప్పున, అనగా త్రిశ్రే, ఖండ, మిశ్ర ఇట్టి విధమున స్వరకూర్పున ననన్య సామాన్యతాళవిరుపులతో సురుదిర రాగ విన్యాసాధికము న నున్నది. రాగవిన్యాసము, మనోధర్మయుతముగ జేయగలుగుటకు వీలగు పల్లవులు తన కీర్తనలం దమర్చి నాడు. ఉదాహరణముగ తోడి యందలి “అంబనాను”, నాలుకురం? రాగమందలి “నీగుమూర్తిని”, కాంధోశీయందలి “హరిసర్వ”, కళ్యాణిరాగమందలి “నుహిషాసుర” మున్నగునవి చూడవగును.

వీణ పెరుమాళ్లయ్య

ఈయనయు నాంధ్రబ్రాహ్మణుడు. సంగీతకోవిదుడు. ఘన రాగములను పాడిన సంగతులు పునరుక్తిచొప్పున లేకయు, సమర్థత తోను, దినములకొలది పాడుటలో నేర్పరి యైయుండెను. వీణా వాద్యనిపుణుడు. అందుచే వీణ పెరుమాళ్లయ్య అని పిలువబడు చుండెను. తొండరమానురాజు నొద్ద పదిదినములు ధైరవిరాగము నాలపించి ఘనత గాంచె నని తెలియుచును. సారాష్ట్ర, సావేరి రాగములందు వర్ణములు విరచించెను. ఈయన తంజావూరు ఆస్థాన మున నుండెను. క్రీ. శ. ౧౭౬౦-౧౭౯౦ కాలమున నీయన ఉండి నట్లు తెలియుచును. ఈయన శిష్యుడు కొండయ్య సావేరిలో స్వరజతి చేసెను.

సాంటి వేంకటసుబ్బయ్య

ఈయనయు నాంధ్రబ్రాహ్మణుడే. ఈయన ఇంటి పేరి వా రిప్పుడును ముఖ్యముగ గోదావరిశిల్లాలయం ను గలరు. వీరును సంగీత మున ప్రజ్ఞగలవారుగ నందందు ఎఱుగుదుము. వేంకటసుబ్బయ్య తంజావూరు రాష్ట్రాధిపతిని గొలిచియుండెను. గమక క్రియలో “నిన్నుకోరి” అను పదవర్ణము నృత్యయోగ్యముగ విరచించెను. తన ఏలిక తులజీమహారాజు గూర్చి బిలహారిరాగమున నొక వర్ణము చమత్కారకేయఫణితిని పాడెను. ఈయన వీణ పెరుమాళ్లయ్య సమకాలికుడు. అనగా ఈయన క్రీ. శ. ౧౭౫౦-౧౭౯౦ కాలమున నుండెను. ఈయన కుమారుడు వేంకటరమణయ్య త్యాగరాజునకు బాఠ్యమున సంగీతము నేర్చెను.

గామస్వామిదీక్షితులు

ఈయన ఔత్తరదేశీయుడుగ, అనగా కంచిపట్టణప్రాంతమున నీయన తండ్రి వేంకటేశ్వరదీక్షితు లుండుటచే నట్లు చెప్పబడెను. చిన్నతనమున తెలుగుసంస్కృతములు లెస్స నేర్చియుండెను. తల్లి దండ్రులు కాలముచేసిన పనుక తంజావూరున కేగి యచ్చట తెలుగు గాయకశ్రేష్ఠుడు వీరభద్రయ్యగారియొద్ద సంగీతము నేర్చియుండెను. అనంతరము మధ్యాహ్నమున తేలమున కేగి యట వేంకటచైతన్యనాథ దీక్షితులయొద్ద వెంకటచుట్ట సంప్రదాయము, అనగా చతుర్దశి ప్రకాశికాయందు గల లక్షణ మెల్ల నేర్చి యాపదధి ననుసరించి పెక్కు కీర్తనలు పాడుచుండెను. హంసస్వరీరాగమును నిర్మించి యందు తానవర్ణమును విరచించి మాధుదర్శకుడాయెను. తంజావూరు రాజుగారిచే నాదరింపబడి తిరువాయూరున నివసించి యుండెను. ఇట సంగీత త్రిమూర్తులలో నొకడగు ముద్దుస్వామిదీక్షితు లను కుమార చత్వరును గని సంగీతలోకమునకు మహోపకృతి కలుగజేసెను. చుణ్ణిగ్రామమందలి ముత్తుకృష్ణముదలియారు అను ధనాస్థుడు రామస్వామిదీక్షితులయొక్క సంగీతమును మెచ్చి తన గ్రామమందాయనను ఆదరణతో నుంచుకొనెను. ఇటనే ఈయనకు స్వకృత అష్టోత్తరశతరాగమాలికకు కనకాభిషేకము కూడ చేయుబడెనట. క్రీ. శ. ౧౮౧౭-వ వత్సరమున నీయన కాలధర్యము నొందెను. ప్రజను చాటునట్టి స్వరస్థానవర్ణములు, వసంత, హిందోళ, పూర్ణ చంద్రిక మున్నగు రాగములందు చాకవర్ణములు విరచించుటయే కాక శహనరాగమున “వాణివాణి” అను కీర్తన, ఆనందభైరవిలో “అంబ నీశరణము”, నాగగాంధారిరాగమున “మన్నారంగ” అను కీర్తనములు ఇట్టివి పెక్కులు “వేంకటకృష్ణ” ముద్రతో, రసవంత మగు రాగపుష్టితో బాడెను. ఈయనవలనను, ఈయనకుమారుడు ముద్దుస్వామి దీక్షితులు, శ్రీ త్యాగరాజు మున్నగు వాగ్గేయుల వలనను ౧౮-వ శతాబ్దమున సంగీతతరుణి కరము పుష్టిజెంది లావణ్య తారుణ్యవిలాసముల చొప్పున తళుకొత్తుచుండెను.

వైడల గురుమూర్తిశాస్త్రి

ఈయనయు తెనుగుబ్రాహ్మణుడే. సంగీతమున నితిసమర్థుడు, సంగీతలక్షణవేదియై రాగలక్షణమును సువ్యక్తముగ గీతము లందు చేర్చి వెయ్యిగీతములవరకు పాడినాడు. పెక్కు కీర్తనలు కూడ విరచించెను. ధన్యాపిలో “నీరజనయన”, దేవగాంధారిలో “స్ఫురతులే”, మోహనలో “సభాపతి” అనునట్టివి పాడి సంగీత లోకమునకు వానిని ప్రసాదించి యుండెను. ఈయన గీతములు రాగలక్షణ ప్రకటితములై మార్దర్యములై యున్నవి.

యువరంగపదములు

తులజీమహారాజు కాలమున సుదయార్పాశెను నేలిన యువ రంగునిపై గేయకల్పన చాతుర్యము చొప్పున పాడిన పెక్కు పదము లుండుట తెలియును. రచయిత పేరు తెలియకున్నది.

వైదదాసరి

తంజావూరునాయక కాలమున నుండిన షాదాసరి నరసింహాధ్యక్షుడు. పెక్కు పదములు విరచించెను. రసవైదికపదము చెప్పవలసివచ్చినచో నానాదు కోరినను ఈయన అట్లు పాదకబాపుటచే సురిశిక్ష విధింపబడెను. అట్లయ్యు నీయన ఇరుకక శ్రీ నృసింహ స్వామి కలయుము నొచ్చి యంతర్ధానము నొందెనట. ఈ నార్త చారులు గానన కేచిగింప గాను మిగుల న్యసనపడి భక్తునకు తాను కలిగించిన యపకృతికి శుభ్రాత్మము నొందెను. దేవగాంధారిలో “గ్రహాశుముఖాయను” అను కీర్తన, మరి యిట్టివి ప్రసిద్ధములు.

మెరటూరు వేంకట్రామశాస్త్రి

ఈయన తంజావూరు సమీపమునందలి మెరటూరు నివాసి యగు ఆంధ్రబ్రాహ్మణుడు. దత్తాత్రీ కుమారుడు మల్లాది కంకితముగ “తళుకు బెళుకు” అను చిందు పాడెను. ఈయనకీర్తనలందు మస్థముకాల శాహిత్యచిట్టలు నవ్యముగ నమర్చబడి యున్నవి. ఉదాహరణముగ నానందభైరవిలోని “కన్నతల్లి” అను కీర్తన మున్న గనవి చూడవచ్చును. పెక్కు పదములు శైలికి రీతి రాగపదసౌమ్య మన విరచించెను. ఈయన శరభోజి, శివాజీ మహారాజుల కాలమున, అనగా ౧౭౯౦ - ౧౮౪౦ ప్రాంతమున నుండెను.

వారస్వామయ్య

ఈయన తెనుగుబ్రాహ్మణుడు. సంగీత కోవిదుడు. తెను గున రంజకముగు రాగకళ చొప్పున పెక్కుకీర్తనలు “సుబ్రహ్మణ్య” ముద్రతో బాడెను. గౌరీరాగమందలి “ఘాట్టటి నటించె” అను కీర్తన; తోడిరాగమున “తత్తద్రవిత్తదద్ధి” అను కీర్తన ఇట్టివి ప్రసిద్ధ ములు. ఈయనయు శరభోజీమహారాజుకాలమున (క్రీ. శ. ౧౭౯౦ - ౧౮౩౩) నుండెను.

ఇట్లు ౧౯-వ శతాబ్దమువరకు సంగీతమున నృత్యయోగ్యము లగు పద దరు తిల్లనాదులును, గానయోగ్యము లగు కీర్తనాదులును తెనుగువాగ్గేయులచే వెలయింపబడుట చూతుము. తెలుగువారి చేతిలో సంగీతతరుణి సురుచిరాలంకారశోభతో గన్నులపండువై- పౌదయాకర్షకమై-చూపరులను మగ్నమానసులుగ జేయజాలి యుండెను. ఒయ్యారపు నృత్యాధికమున ప్రతివారిని తన చెంతకు రావించుకొనుచుండెను. వారిని సమ్మోహితులుగ జేయుచుండెను. తనయం దమరక్తులుగను, భక్తులుగను వారిని మార్చుచుండెను. తదితరద్రవిడదేశవాసులు కూడ ఈ కర్ణాటకసంగీతయువతి సౌందర్య నాట్యమున బాలుగొనుచు నాపెను బెంచుచుండుటయు జూతుము. ఇట్లు నాట్యయోగ్యములుగ నాకాలమున వెలయింపబడిన పెక్కు పదములు రచయితల పేర్లు తెలియరానివి పదేపదే తెలియుదుము.

కస్తూరిరంగ:-సురటిరాగమున నీముద్రతో గల “ఇందెందు” అను పదము విశ్రుతము.

చుట్టికొద్దను:—ఈ ముద్రతో “సాక్షుచు” అను పదము కలదు. అనుసల్లవిలో “కృష్ణ” అను ముద్రయు కలదు.

ఇక ఘట్టుపల్లివారు “కైలాస ముద్రతోను, జట్టుపల్లివారు “గోపాల” ముద్రతోను, ఇమకొండవారు “విజయరామ” ముద్రతోను, శివరామపురమువారు “రామపురము” లేక “అదివరాహ” ఇట్టి ముద్రతోను, వేణుగివారు శుక్రామముపేరున గల ముద్రతోను పదములు పెక్కులు వెలయించియుండుట కందుము. రచయితల పేర్లు తెలియకన్నది. వీనియందలి నాయకానాయక భావములు నన్యములు. ఇయ్యవి రాగరసపూరితములై, మనోహరములై ఆంధ్రుల ప్రతిభను చాటగలుగుచున్నవి.

శ్యామ శాస్త్రీ

ఆంధ్రదేశమున కంభముప్రాంతమునుండి కంచిక్షేత్రమున కేగి బంగరుకామాక్షిని గొలిచి పూజించుకొనుచు దురకల ఒత్తిడికిసహించక దక్షిణప్రాంతముల కేగిన బ్రాహ్మణసంతతికి జెందిన శ్యామ శాస్త్రీ క్రీ. శ. ౧౭౬౩-వ సంవత్సరమున జనించెను. ఈయన తండ్రి తాతలట్లు తమ పూజావిగ్రహముగు బంగరుకామాక్షితో కడకు తిరువారూరునకు వచ్చిరి. అటనే ఈయన జనించినాడు. అందుచే నీయన ఆంధ్రసంతతికి జెందినట్లు తెలియుదుము. చిన్నతనముననే సంగీతము, తెనుగు లెస్సగనేర్చిన ధీమతియగు సంగీతస్వాములు అను యతివలన శ్రీ విద్యోపాసన నేర్చి ఆదర్శప్రయ్య, వీరభద్రయ్య మున్నగు ఆంధ్రసంగీతజ్ఞుల ప్రాథ గానరీతులు నేర్చి శ్రీ కామాక్షి అనుగ్రహముకలుగ జెక్కి కీర్తనలు, స్వరజతులు “శ్యామకృష్ణ” ముద్రతో బాడుచుండెను. ఈయన కీర్తనలందలి ఎదుపు కాలపు రీతులు, నారికేళపాకము ననుసరించు రాగశయ్య, కష్టతర తాళ జతుల చొప్పున గల తాళపాకడల మహిమ అనుభవవేద్యమే కాని చెప్ప వీలులేకున్నది. అందుచే నీయన సంగీత త్రిమూర్తులలో నొక్కడుగ నెన్న బడును. ఈయన క్రీ. శ. ౧౮౨౭-వ వత్సరమున కాలధర్మము నొందెను. ఈయన కుమారుడు సుబ్బరాయశాస్త్రిలు తండ్రిగారి వలె సంగీతముం దతిసుమధుడై తండ్రిగారి శయ్యచొప్పుననే కీర్తనలు పాడుచుండెను.

ముద్దుస్వామి దీక్షితులు

ఈయన రామస్వామి దీక్షితుల కుమారుడు. సంగీతత్రిమూర్తులలో నొక్కడని ఎంచబడును. క్రీ. శ. ౧౭౭౫-వ సంవత్సరమున తిరువారూరున జన్మించెను. లేప్రాయముననే కావ్యనాటకాలంకారములు ముగించి కామదిహాడ నేర్చియుండెను. జ్యోతిషమునను, వేదాంత మీమాంసములందును నేర్పరిగ నుండెను. సంగీతమును వేంకటసుబ్బ సంప్రదాయమున నేర్చి తండ్రిగారిని మించియుండెను. తిరుత్తనియందలి సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుని నేమించి ఆ దేవుని యనుగ్రహమున జెక్కి సంస్కృతకీర్తనలు విరచించెను. జీవన్మరణాధిక రాగ విన్యాసమున, గమక యంతభాతువులతో, దక్షిణదేశముందలి పెక్కు

దైవములవైనను, కౌశీ విశ్వేశ్వరునివైనను, అన్నపూర్ణ గూర్చియు కీర్తనలు పాడెను. డెబ్బదిరెండు మేళకర్తలందును, శూలాది తాళములందును విచిత్రనేయ కల్పనలతో వెలయింపబడిన ఈయన కీర్తనలు సంగీతలోక మున్నంతకాలము సామాజ్యము చేయగలవు. వీనియందలి రాగరస మాధుర్యము, రాగశయ్య, రాగప్రతిమల ఒమ్మారము—తీవి, వానియం దిమిడియుండు అంశాదిస్వరముల యందము అనన్యసామాన్య ప్రతిభాప్రకటితములు. ఈయన అందందు అప్రయత్నముగనే కొన్ని మానవాతీతముగు పనులుసలిపి ౧౮౩౫-వ సంవత్సరమున పరలోకగతు డాయెను. చిన్నస్వామి, బాలస్వామి అను ఈ యన తమ్ములు అన్నగారి కీర్తనలు నేర్చి పాడుటయేగాక తాము కూడ కీర్తనలు విరచించిరి. ముద్దుస్వామిదీక్షితుల శిష్యులలో తిరుక్కడయారు భారతి, తేపూరు సుబ్రహ్మణ్యయ్య, మృదింగం తంబియప్ప పొన్నయ్య, తిరువారూరుకమలము మున్నగువారు ముఖ్యులు.

శ్రీ త్యాగ రాజు

ఈయన ఆంధ్రబ్రాహ్మణుడు. గిరిరాజకవి మనుమడు. రామ బ్రహ్మయ్య కడగొట్టు కుమారుడు. ఈయన తిరువారూరునందు క్రీ.శ. ౧౭౭౭-వ సంవత్సరమున జనించెను. బాల్యమున ఏకసంధాగ్రాహియై శొంతి వేంకటరమణయ్యయొద్ద సంగీత మచిరకాలమున నభ్యసించి గేయకల్పనలు నేర్చియుండెను. శ్రీ త్యాగేశుని దేవళమున కడు నీమముతో ౯౬ కొట్లు రామనామము జపించి ఇష్టసిద్ధిసొంది శ్రీరాముని సందర్శించి వాకొనుచుండెను. శ్రీరామానుగ్రహమున వేనవేల కీర్తనలు పాడుచుండెను. భక్తిసరవశుడై, రోమరోమమునకు భగవంతు ననుభవించి కీర్తించుచుండెను. మంజులముగు రాగములు భావమునకు తగిన విధమున తోప, రసము చిల్కునట్లు ద్రాక్షాపాకమున వానిని వెలయించుచుండెను. తన భావప్రకటన కనువగు సంగతులు ఈయనకీర్తనలందు చూతుము. ఈనూతనపద్ధతి కర మాదరణీయమై, మాధుర్యమై-మేలుగ నున్నది. భక్తిసంగీతముల అవినాభావ మిందు ప్రకటింపబడెను. సంగీతత్రిమూర్తులలో మూడవవాడై యా లోకమునకు మహాపకార మొనర్చి క్రీ. శ. ౧౮౪౭-వ సంవత్సరమున తనసంక్షేమ నీప్రపంచమున చాటి, విశ్రాంతిగొనుటకు పరలోకమునకు వెడలెను. ఈయనకీర్తనలు ఇప్పటి సంగీతజ్ఞులకేమి, ఇకముందు సంతతికేమి ఆదర్శకములుగ నుండగలవు.

శ్రీ త్యాగరాజశిష్యులలో వీణ కుప్పయ్య, తిల స్థానం రామయ్యంగారు, ఉమయాశోపురం కృష్ణ సుందర భాగవత సోదరులు, తోడి సీతారామయ్య మున్నగువారు ముఖ్యులు. వీణ కుప్పయ్యగారు పెక్కు ఆదితాళవర్ణములు, కీర్తనలు విరచించి ప్రఖ్యాతిపడెను. ఈ యన కుమారుడు తిరువత్తూరుత్యాగయ్య సంగీతమున బ్రజ్ఞావంతుడై తానవర్ణములు, కీర్తనలు పాడి కీర్తిని గడించెను.

తోడి జీతారామయ్యగారు:—ఈయన ఆంధ్రబ్రాహ్మణుడు. తోడిరాగమును దినములకొలది పాడుచుండెను. ఒకానొక సనా ధ్యుడు ఈయన తోడిరాగమును మెచ్చి యద్దానిని తనకుమాత్రము వినిపించుటకును, అందుల కాయనకు వలయు సన మిచ్చి తాకట్టు పెట్టుకొనుటకును ఏర్పరచుకొనెననియు, అనంతర మారాగమును ఈయన పాడనొల్లకుండె ననియు తెలియుదుము.

శంకరాభరణము నరసయ్యగారు:— ఈయన శంకరాభరణ మును మిక్కిలి నేర్పుతో-అనన్య సామాన్యతతో పాడుచుండెను. ఈయన పెక్కు పదములు విరచించెను.

ఘనం కృష్ణయ్యగారు

ఈయన సంగీతజ్ఞుడు. తంజావూరు ఆస్థానమున గొంత కాల ముండి అనంతరము ఉదయారూపాలెవువీలిక యగు యువరం గనిచే నాదరింపబడి, యట నుండెను. ఈయన సంస్కృతమునను, తెనుగునను పెక్కు కీర్తనలు “శ్రీ కృష్ణ” ముద్రతో వెలయించెను. మధ్యమకాల స్వరస్థాన సాహిత్యములు, చిట్టలు, కీర్తనలం గలం కారముగ నుంచినాడు. పెక్కు ఘన నయ దేశీయ రాగములందును, రుద్రప్రియ, వేగవాహిని మున్నగు నవీనరాగములందును కీర్తనలు రసవంతముగ బాడినాడు. యమునాకళ్యాణి మున్నగు జౌత్తరీయ రాగములందును ఈయనకీర్తనలు కలవు.

ఆనయ్య

ఈయన సంగీతమందును, తెనుగు సంస్కృతములందును మిగుల సమర్థుడు. శరభోజీ మహారాజు ఆస్థానముం దుండి “ఉమా దాస” ముద్రతో పెక్కు కీర్తనలు రాగరసపోషకములుగ బాడి నాడు. ఈయన “భజనసేయనే” అను కేవలరాగమందలి కీర్తనము బహుజన రంజకముగ నున్నది. మహావైద్యనాథయ్యరు ఈయన శిష్యుడే.

ఇట్లు కర్ణాటక సంగీతము ౧౮-వ శతాబ్దమునను, మరి ౧౯-వ శతాబ్దార్థమువరకును సర్వతోముఖముగ బుట్టిజెంది ఆంధ్రుల ప్రతిభను చాటుచుండెను. ఈకాలము సంగీతలోకమున బంగారు యుగముగ నెంచబడుచుండును. ౧౭-వ శతాబ్దము నుండియు వెలయింపబడిన నాట్యానుగుణ్య మగు వాఙ్మయము, అనగా పదములు, పదవర్ణములు, చాకకాల కీర్తనలు, తరంగములు, తిల్లనలు, దరువులు, చిందులు, జావల్లి మున్నగునవియు, సంకీర్తన కనువగు కీర్తనలు, కృతులు, దివ్యనానుప్రబంధము, జోల పాటలు, లాలిపాటలు ఇత్యాదులును, మనోధర్మసంగీతమును ప్రకటించు పల్లవి కల్పన, రాగాలాపన, కృతులు, స్వరస్థాన మాతువులు, చిట్టలు, ప్రథమ మధ్యమకాలపు స్వరకల్పన, రాగమాలికలు మొదలగునవియు నిట్టి పెక్కుభంగుల చొప్పున గల సంగీత వాఙ్మయము పుష్టిగ వెలయింపబడెను. ౧౮-వ శతాబ్దమున ఈ విధమగు సంగీతకళాబుట్టితిహాసైతో నవనవరుచుల నీనుచుండెను. ఈ కళా

మతల్లి లావణ్య తారుణ్యాలితేయము ౧౭-వ శతాబ్దమందు కన్న నిప్పుడు గన్నుల పండువుగ నుండెను. రాగకళయు ఘనవయదేశీయ ముల చొప్పున అంశాది లక్షణాన్వితముగ నొప్పింపబడి హాయిసొన గూర్చుచుండెను. ఈ కాలమునాటి సంగీతమే ఎల్ల కాలములకు ఆదర్శముగ నుండగలదు. ఈ కాలపు సంగీతమే ఆంధ్రుల ప్రతిభ-జౌన్నత్యము - స్వకీయతలను చాటుచు హిమవత్సర్యతనుంకటి మహోన్నత పదవి నొందియుండెను. సంగీతలోకమున నీకాలమే ఎట్లు బంగారు యుగముగ నుండెను.

అనంతరము కాల వైపరీత్యము వలన సంగీతకళాతరుణి రాజాధిపుల యాదరణ నొందలేక ౧౯-వ శతాబ్దాంతమువరకు కాలముపుచ్చుచు బ్రజల వనువత్తింది వారి యామోదమును వడియుటకు తుదకు తన సౌందర్యమునే మార్చుకొనవలసిన దగుచుండెను. అందుచే నిప్పటి నాటకములు, సినిమాలయందు నటినటులతో దాను కూడ వేరువేషము దాల్చి స్వకీయలావణ్యమును గోల్పోయి మారురూపమున దిరుగు నభాగ్యమున కియ్యకొనవలసిన దాయెను. తన ఆంధ్రవ్యక్తిత్వము నిలుపుకొనుటకు - స్వీయరూపమును చూపుటకు- ఆంధ్రావనియందు తావు లేకుండుటచే గన్నీరు పెట్టవలసియుండెను. ద్రవిడాది దక్షిణదేశములందు మారువేషమున కాక కొంత నిజరూపమున దిరుగగలిగినను స్వకీయ ఆంధ్రావనియందు మారువేషము దాల్చి తిరుగుటకు కష్టపడుటయేకాక సిగ్గుపడుచున్నది. ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వప్రకటితమగు గానకళ ఇప్పు డిట ఎట్లున్నదియు వర్ణించుట కిట తావులేదు. కాక, అందరకు తెల్లముగా తెలిసినదే.

అయినను ౧౯-వ శతాబ్దాంతమున కొందఱు తెలుగువాగ్గేయులు అందందు కలరు. ఈకాలమునను, ౨౦-వ శతాబ్దమునను గేయకల్పనలకు తెనుగు బాగుగ నక్కరకుచ్చు ననునది గ్రహించి యేమి-తెనుగువారి నేతయొక్క యుత్కృష్టతను గ్రహించియేమి-కొందఱు అణవలు, మళయాళులు తెనుగున గేయములు కూర్చుండిరి. ఇట్టివారిలో మహావైద్యనాథయ్యరు, పట్నము సుబ్రహ్మణ్యఅయ్యరు, సదాశివరావు, సుబ్రహ్మణ్యదీక్షితులు, పల్లవి శేషయ్య మున్నగువారు ప్రసిద్ధులు. వీరినిగూర్చి ఇంచుక తెలుపుదును.

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య కవి

కొంతకాలముక్రితము ౧౯-వ శతాబ్దముననే సుబ్రహ్మణ్య కవి అధ్యాత్మరామాయణముకీర్తనలచొప్పున బాడెను. ఈయన కీర్తనలయందలి రాగశయ్య నవ్యమై, లలితమై, జవాంగీకారయోగ్యమై యున్నది. ఆంధ్రావనియం దీకీర్తనలు తెలియనివారిప్పుడు లేరనగలము. ఈయన కీర్తనలందు “శేషాచలపతి” “శేషగిరి శుడు” అని తిరుపతి వేంకటేశ్వరుని గూర్చిన ముద్ర యుండుట తెలియుదుము. ఈయన తిరుపతి నివాసస్థానముగ నేర్పరచుకొని యుండుట కూడ తెలియుదుము.

మ హా వై ద్య నా థ య్య రు

ఈయన సంగీతకొవిదుడు. ఆనయ్యగారి వద్ద సంగీతము నేర్చి పట్నాలములంగు పల్లవికల్పన చేయగలిగియుండెను. ఈయన శ్రీ. శ. ౧౮౪౪-౧౮౯౩ వరకు జీవించియుండెను. ఇప్పుడు మనము తెలియు డెబ్బదిరెండు రాగాంగరాగముల చొప్పునను రాగమాలికను పాడి తన ఘనతను చాటినాడు. విద్వాంసు లీయనను 'మహా' అను బిరుదమిచ్చి యట్లు పిలచుచుండిరి.

పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యరు

ఈయన (శ్రీ. శ. ౧౮౪౫-౧౯౦౨) పెక్కు రక్తిరాగములందు తెనుగున కీర్తనలు పాడెను. ఇయ్యవి శ్రీ త్యాగరాజు కీర్తనల ననుకరించును. వీనియందు వేంకటేశముద్ర కలదు. ఈయన పల్లవి పాడుటలో నతిసమర్థుడు. సింహానందతాళమున బల్లవి పాడి వినుతికెక్కెను. కొన్ని వింతరాగములు, ముఖ్యముగ "కదన కుతూహలము" ఇట్టివానిని కల్పించి పాడుచుండెను. బేగవరాగమును ఈయన పాడినట్లు ఆకాలమున నెవ్వరు పాడలేని కతమున ఈయనను బేగవ సుబ్రహ్మణ్యయ్యరు అనియు బిలుచుచుండిరి. ఈయన చెన్నపట్నమున పెక్కుడుగ వసించియుండుటచే పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యరు అని పిలువబడెనట. రామనాథపురం శ్రీనివాసయ్యంగారు (పూచి అయ్యంగారు) ఈయన శిష్యుడే.

న దా శి వ రా వు

ఈయన మైసూరుసంస్థానమున నుండెను. సంగీత కొవిదుడు. తెనుగున పెక్కు కీర్తనలు పాడెను. శ్రీ త్యాగరాజుగారి శిష్యుడగు వేంకటరమణ భాగవతుల శిష్యుడు. ఈయన కీర్తనలందలి చరణములు మధ్యమకాల ధాతువులతో నుండును. తన పేరును, అనగా "సదాశివకవి" అను ముద్ర తన కీర్తనలందుంచినాడు. కొన్ని వర్ణములు, తిల్లనలు కూడ విరచించెను.

ధర్మపురి సుబ్బరాయుడు

నాట్యమున కనువగు పెక్కుజావళ్లు తన గ్రామము పేరున 'ధర్మపురి' ముద్రతో జేసెను. వీనియందలి రాగము ఇంపై, సాంపై హృద్యముగ రసము చిల్కుచుండును.

ద ట్టి నా మూ ర్తి

ఈయన కరూరునందుండెను. 'గర్భపురి' ముద్రతో పెక్కు రాగములందు కీర్తనలు చెలియించెను. కీరవాణి రాగమునందలి ఈయన కీర్తనము పెక్కుజుకు తెలియును. మధ్యమకాల కీర్తనా రచన కీయన మిగుల నేర్పరి. ఈయన కీర్తనలందలి రాగము సులభ వేద్యమై, రసవంతమై యుండును.

పల్ల వి శే ష య్య గా రు

ఈయన తెనుగుబ్రాహ్మణుడు. ఈయనతండ్రి సుబ్బయ్య గారు శ్రీ త్యాగరాజుగారి శిష్యుడు. నేలము నిల్లాయం దుండెను. పల్లవి కల్పనయందు తిస్సమర్థుడై యాపేరున బిలువబడుచుండెను. ఈయన పెక్కు వర్ణములు, కృతులు, తిల్లనలు విరచించెను. సావేరిరాగమును పెద్దకాలము పాడుచుండెనట.

సు బ్బ రా మ దీ ట్టి తు లు

ఈయన శ్రీ. శ. ౧౮౩౯-౧౯౧౦ ల మధ్య జీవించియుండెను. ఈయన బాలస్వామిదీక్షితుల దొహిత్రుడు. సంగీతమున ప్రజ్ఞానంతుడై తెనుగున వర్ణములు, కీర్తనలు, పదములు విరచించి ప్రఖ్యాతుడాయెను. ఎట్టి యా పురాధీశునిచే గౌరవింపబడి రాజుగారి యాదరణమున "సంగీత సంప్రదాయ ప్రదర్శని" అను మేటిగ్రంథమును ప్రచురించి సంగీతలోకమునకు మహోపకార మొనరించెను. పెక్కురాగములందు తానములుకూర్చి తనపుస్తకమున బ్రకటింపెను.

తచ్చూరి శింగరాచార్యసోదరులు

వీరు సంగీత విద్యాకొవిదులు. సుబ్బరాయ తామ్రేగారి శిష్యులు. తెనుగున కీర్తనలు, రాగమాలికలు కూర్చి పాడుచుండిరి. సంగీతము ప్రజలకు గరతలామలకమగుటకు పెక్కు గ్రంథములు విరచించి స్వకీయుముద్రాలయమున వానిని ముద్రించి ప్రచురపరచిరి. పెక్కుమంది రాజులచే సన్మానింపబడి చెన్నపట్నమున వసించి యుండిరి.

ఇక ఇటీవలికాలమున ఆంధ్రావనియందు వాగ్గేయులై తెనుగున కీర్తనలు పాడినట్టివారిలో శ్రీమ దాదిభట్ల నారాయణదాసు గారు (ఇటీవలనే కీర్తిశేఖులు), వారి నాగభూషణముగారు, మత్తయ్య భాగవతర్, వాసుదేవాచారిగారు మున్నగువారు ప్రఖ్యాతివంతులు. వీరివలనను సంగీతము ఘనతగాంచినది.

డింగి

తటవర్తి సూక్ష్మనారాయణమూర్తి =

ఏవిధి భూనభోంతరము లెల్లను ముంచగ జూచు వీచికా
రావము తగ్గి నాకు సుకరంబుగ భీతివినాశహేతువై
వేవిధులకా ఘటిల్లునో - వివేకము గల్గదు సుంతయేని ఓ
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్మయి వచ్చితి రిత్తచేతులకా.

సీవు పరాకులేక గమనించి యెత్తెనను గట్టుజేర్పగా
బోవని నమ్మి భీకరసముద్రము చాటగ బూనినాను నా
చేప యెరింగియుందు చొక చేతయు సీతయు రాదు గట్టిగా
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్మయి వచ్చితి దీర్ఘయాత్రలోకా.

నావలె కండకావరమునం జరియించుచు సంతిమప్రయా
ణావసరంబునందలి భయంకరబాధల ధ్యాస లేక ఏ
దోవిధి డస్సి గెంటుకొని దూరముచేరనివారి శేర్పు నో
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్మయివచ్చితి ఇంతదూరముకా.

సీవు సమస్తవేదివి ఘనీభవమత్తమనోవికారదు
ర్యావతమశ్రీకీర్తనిరుపాయుడ నేను సహస్రకోటిఖం
డావృతజీర్ణపోత మిది యంతయు నేడె యెరుంగజాలియే
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్మయివచ్చితి ఇంతదూరముకా.

సీవు కలాధినేతపు గణింపగనైతిని సీయుపజ్ఞతా
ధీవరతావిశేషత సుధీవరవేద్యము కామలోభవా
తావరణంబునకా దిరుగు తార్కికబుద్ధికి గోచరించునే
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్మయివచ్చితి ఇంతదూరముకా.

త్రోవ యగమ్యగోచరము తోడుగ నీ విటు చెంతనున్న నా
కేవిధమైన భీతియు జనింపదు, గావున తప్పకుండగా
రావలె నీవు, ఆశ్రితపరంపర నెల్లమ గట్టుజేర్చు నో
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్యుయివచ్చితి ఇంతదూరమున్.

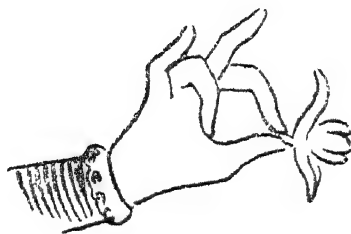
నీవు నిజంబుగా బలుకనేర్చియు నన్గని పల్కరింపగా
రావు వినంగనేర్చి బధిరత్వము బూనెదు దీర్ఘయాత్రలో
తావకసౌహృదాదరసుధారస మబ్బు నటంచు నిప్పు డో
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్యుయివచ్చితి ఇంతదూరమున్.

నీవు నిరంతరంబు బహునిర్మలదీధితు లుల్లసిల్లగా
నావలపై వసించు చధునాతనపాంథులు గుర్తుపట్టు ప్ర
జ్ఞావశులైన తత్తరణసంగతి తప్పక జూపుచుండు నో
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్యుయివచ్చితి ఇంతదూరమున్.

ప్రావృషి జంబునందు కల భావము రూపఱకుండునట్లు ఆ
జ్ఞావిధి నేర్పరింపు. తెరచాసయు ద్వంద్వమరుత్తు లేమియై
పోవునో కీలు లెల్ల విడిపోవునో గాన అరితధారి ఓ
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్యుయివచ్చితి ఇంతదూరమున్.

గ్రావము లొక్కచో మకిరకచ్చపమీనతిమింగిలాదినా
నావిధఘోరవారిచరనాదములుం జెలరేగె నెన్న డీ
నావ బుడుంగుమం చనునో నాభయ మంతయు బారద్రోలు మో
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్యుయివచ్చితి ఇంతదూరమున్.

నావలలోని గంటల నినాదము వీనుల కింపునేయ న
ద్యోవికచాబ్జశోభ కనుదోయికి చల్లదనంబు గూర్చ ని
ద్రావశతానభిజ్ఞమధురప్రమదం బానగూర్తు వంచు ఓ
నావిక! నిన్ను నమ్మి పయనమ్యుయివచ్చితి గట్టుజేర్చవే.

2000 ఏళ్లకు ముందు..

పూర్వపువారు చందనమును పరిశుద్ధతకు పర్యాయపదముగా నిర్ణయించినారు. నేటివారు మోటారులలో “రోల్స్ రాయిస్”ను ఉత్తమమయినదని చెప్పినట్లు, మంచివస్తువుల ప్రసంగములో చందనమును శ్రేష్ఠమయిన దానినిగా ప్రశంసింతురు. చందనము, మధురపరిమళము, చలువగుణము కలిగియుండుటవలన చందనతైలము సౌందర్యాలంకార వస్తువులలో ముఖ్యముగా ఉపయోగింపబడుచున్నది. అశోకునికాలమున యథార్థముగా అంగీకరింపబడిన విషయము నేడుకూడ యథార్థమే !

మైసూరు శాండల్ సబ్బు

“పరిశుద్ధతకు ప్రసిద్ధమైనది చందనమే”

మైసూరు గవర్నమెంటు ప్రాచుర్య

మద్రాసు రాజధాని చేనేతగాండ్లు
విక్రయించి నేయుచున్న

మా యొక్క

(కామధేను)

శ్రీ డి. మా. రుక్మ - గల

గట్టి చాయ కలరు నూలు,
మేలైన చీరలు తయారుచేయుటకు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది.

ఒక సారి అర్థమేస్తే నిజం బోధన ఉంటుంది.

తండ్రి:

"KAMADHENU."

మధుర & విజయనగరం సిటీ.

"ANURADHA"

మద్రాసు.

బ్రాంచీలు:

2/64, తంకసాల ప్లీస్,

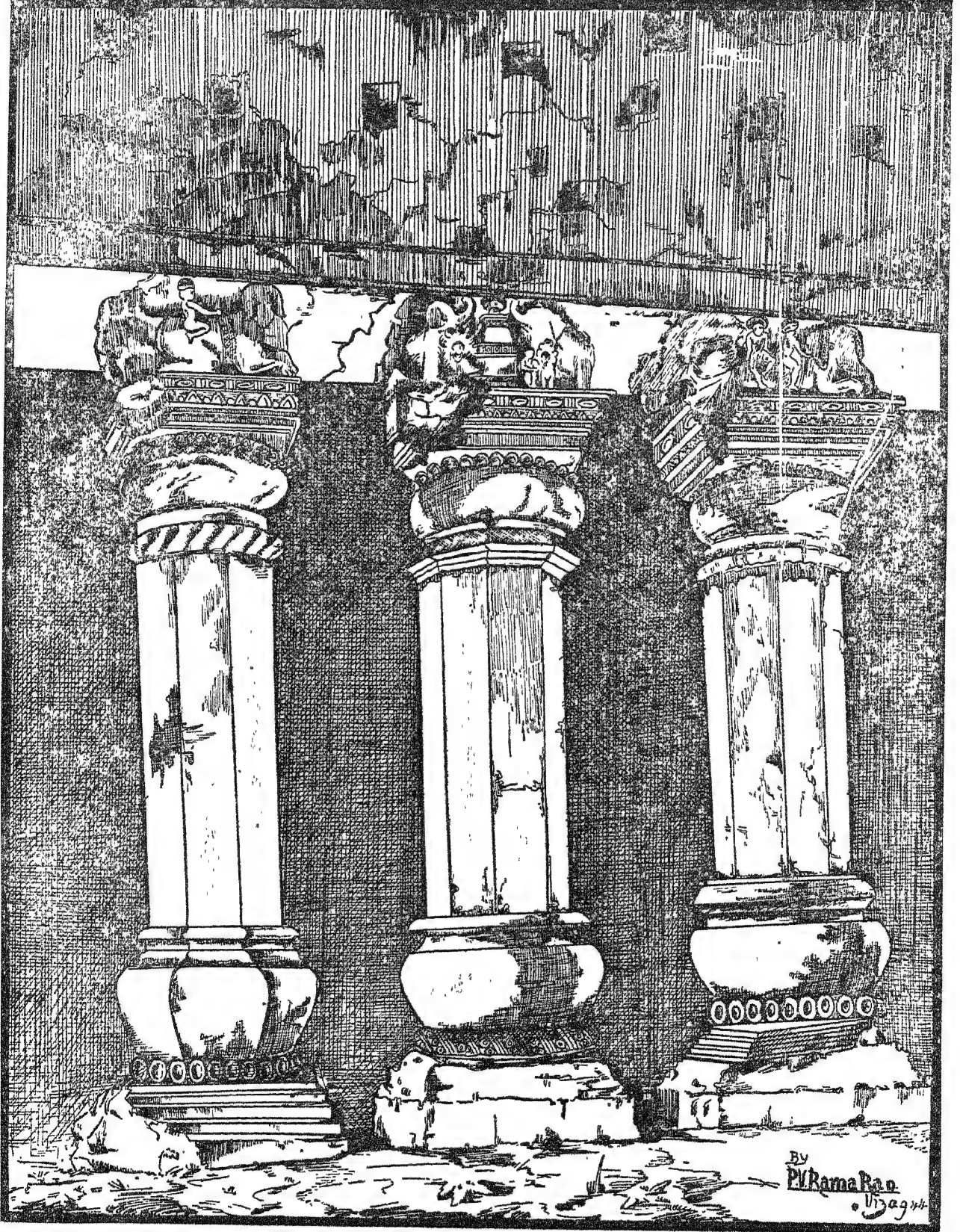
పి. టి., మద్రాసు.

7/422, మెయిన్ రోడ్,

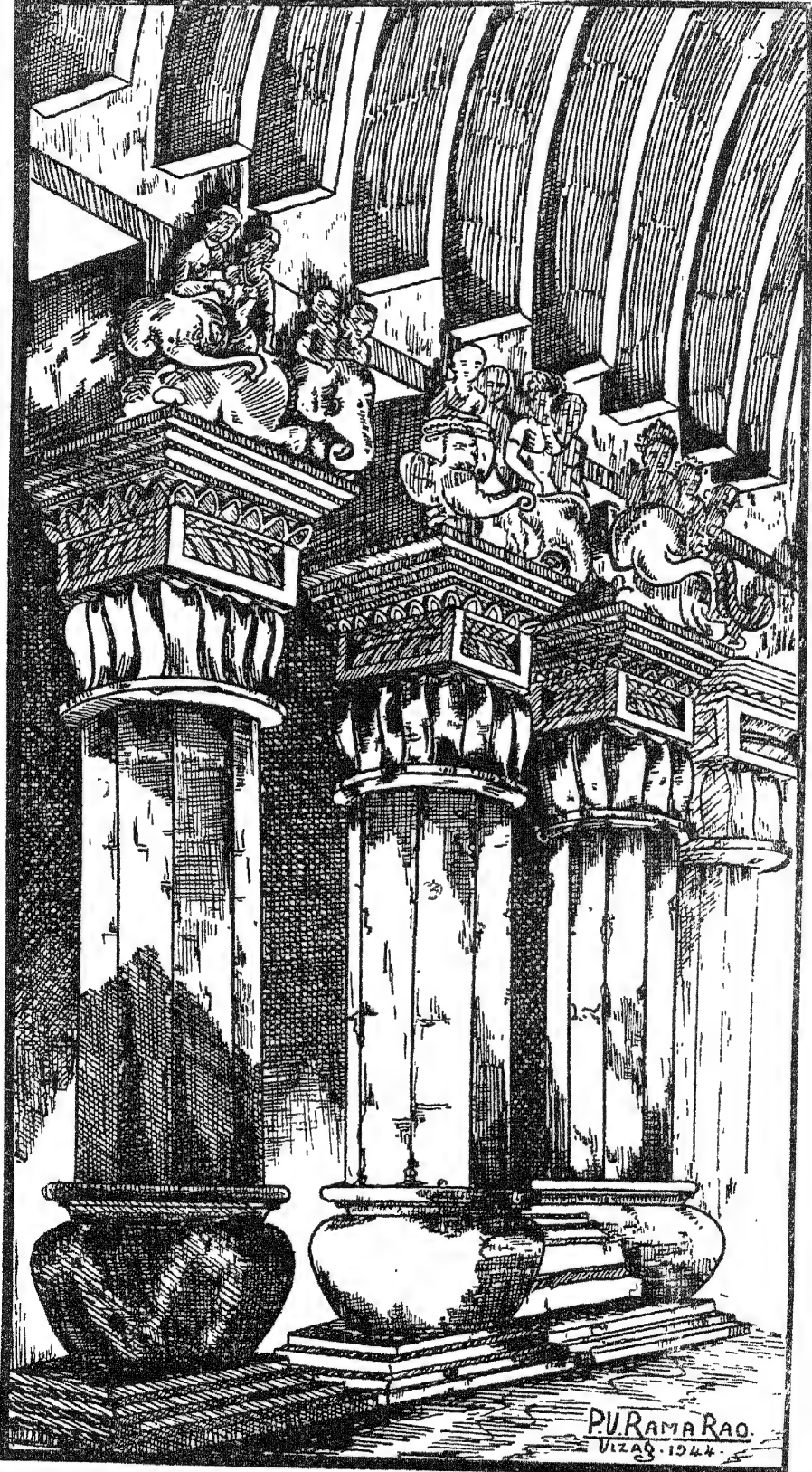
విజయనగరం సిటీ.

ప్రాచీన బౌద్ధశిల్ప విన్నాణములు-౧

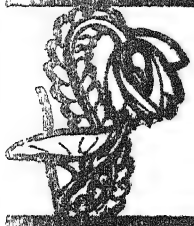

కార్తి :- కన్నారీ మహాచైత్యగుహాముఖమునందలి కొన్ని శిలా స్తంభములు

ప్రాచీన బౌద్ధశిల్ప విన్నానములు-౨

కాథ:- కన్నారీ మహాచైత్యగుహాముఖమునందలి స్తంభశిల్పములలో ఇంకొకదృశ్యము:
 = చిత్రకారుడు : శ్రీ పెండ్యాల వెంకటరామరావు =

ఆంధ్రనాటకరంగం

= శ్రీ నందూరి కృష్ణమాచార్య =

తెలుగు సారస్వతములో నాటకము అవిర ప్రవృత్తము. అనగా తెలుగు దేశములో యెవరకు వివిధమైన నాటకరచన గాని, నాటకప్రదర్శనములు గాని లేవనట గాను. నాట్యకళపై గల అభిమానము, అభినయ విద్యలో గల అభినివేశము తెలుగు జాతికి ఈ నాటివి గావు. నన్నయ భారతములో సుభద్రాపరిణయఘట్టమున రైవత కోటివములో “క్రొమ్మడులందున పుష్పములు” జారుచుండగా తరుణీమణులు తాళలయ్యాశ్రితమైన నృత్యమును సల్పుట వర్ణించినాడు. ఆ వర్ణనకు ప్రాతిపదిక అ నాటి తెలుగువేశ్యలు కాకపోయినచో పంబపడుచునో, లేక జక్కల పురంధులో అగుట తథ్యము. ‘జక్కలపురంధ్ర’ శ్రీనాథుని నాటికే కీర్తికెక్కినది.

సమస్తకళలకును ప్రాథమికదశలో ప్రాక్తన మానవుని హృదయము ఆశ్రయము. వనచరుడుగా, శాఖామృగముగా సంచరించు ఆటవిక మానవుడు హృదయము రసతరంగితమైనపుడు చిందులు త్రొక్కుచు పడము పాడినాడు. ఇదియే నృత్యకళకు ఆరంభము. విన్యాస విక్షేపాత్మకమైన యీ ఆటవిక తాండవము క్రమపరిణామ వికాసబద్ధమైనపుడు తాళలయ్యాశ్రితమైనది. ఈ నృత్యమునకు జంప్రగాత్ర సమన్వితమైన నాదము తోడుపడుటతోడనే కాలక్రమమున నృత్య విద్య వెలసినది. నృత్యకళ భావార్థసమన్వితమైన శబ్దసాహచర్యమున అభినయవిద్యగా అవతరించినది. అభినయము అన శబ్దార్థమును ఆలంకారిక సంజ్ఞలచే, పారిభాషిక ముద్రలచే దేహమున ప్రదర్శించుట. ఈ అభిన

యము శబ్దార్థమునే కాక “అవస్థలను” ప్రదర్శించిన నాడు నాట్యకళగా పరిణమించినది. “అవస్థానుకృతి ర్నాట్యమ్”- ఇది ఆలంకారిక నిర్వచనము. నృత్యము-నృత్యము- అభినయము- నాట్యము అను కళలు క్రమపరిణామ వికాసమునకు లోనయిన ఏకకళయే యైనను మానవహృదయముతో గల అత్యంత సన్నిహిత సంబంధము వలన నేటికిని వ్యక్తిత్వమును పోగొట్టుకొనక సహజసౌందర్యముతో ప్రత్యేకకళలుగా నిలిచియున్నవి. నృత్యము, నాదము, శబ్దము నేడు ప్రత్యేక పరిణామరూపములలో నాట్యము, సంగీతము, కవిత్వము అను కళలుగా మారినవి. ఇట్లు విడివడి పరిణతిగన్న కళలన్నియు తిరిగి నాటకరూపమున ఒకచో సంగమించినవి. నృత్యము, నృత్యము, అభినయము, నాట్యము, కవిత్వము, సంగీతము మున్నగు కళలన్నియు ఆహార్యాది ఉపకళలతో చేరి అన్యోన్య మిశ్రితములై అనేకరూపములు దాల్చినవి. ఈ కళలన్నియు అనేక రూపములతో ఆంధ్రదేశమున చిరకాలమునుండియు విలసిల్లుచున్నవి.

తెలుగుదేశములో నృత్య విద్యను అభిమానించిన ‘పంబవారు’, ‘జక్కలవారు’ ను ఒకవిధమైన ‘నృత్యనాటకములు’ (Dance dramas) ప్రదర్శించుచుండెడివారు. ఇవి రాసురాసు అనేక రూపాంతరములను దాల్చినవి. ‘కొరవంజి’ ఒక ప్రత్యేక విశేషము. తాళలయ్యాశ్రితమైన నృత్యమేగాక - ఎటు కలసాని వేషములో సోదశైష్యులు ఒక పాత్ర ప్రవేశించుట దీనిలో ఒక విశేషలక్షణము. కృష్ణలీలలు, బృందావన విహారములు మున్నగు నృత్యనాట్య ప్రక్రియలను అభిమానించినది గొల్ల భాగవతులు. శ్రీకృష్ణుడు - గోపికలు యాదవులైన తమ సొంత సొత్తని వారి అభిప్రాయము కావచ్చును. లేక కృష్ణలీలాదులు ప్రదర్శించుటచే వీరి కీ ‘గొల్లభాగవతు’లను పేరు వచ్చియుండవచ్చును. యానాదిభాగవతులు ప్రదర్శించు గరుడాచలనాటకములు కలవు. వీరు గొల్ల భాగవతులకంటెను ప్రాచీనులు కావచ్చును. ఇందు కథానాయక అయిన చెంచెత ఆటవికులైన తమయింటి ఆడుపడుచని వీరి అభిప్రాయము. ఇంకొక దశలో ఈ దేశీయనాటక ప్రదర్శనములలో ద్విపదలు, తొహరలు, నృత్యములుకూడ ప్రవేశించినవి. ఇవే రూపాంతరమున యక్షగానములుగా మారియుండును.

యక్షగానములు అచ్చ తెలుగు - అనగా శుద్ధదేశీనాటక ప్రదర్శనములు. ఇట్టివి సంస్కృతములో లేవు. యక్షగాన మను శబ్దముకూడ ‘జక్కలపాట’ అను మాటలకు సంస్కృతీ కరణమే యని తోచుచున్నది. ఈ యక్షగానములు తెలుగు దేశములో శ్రీనాథునికి పూర్వము నుండియు వచ్చుచున్నవి. శ్రీనాథుడు - “కీర్తింతు రెవ్వనికీర్తి గంధర్వులు గాంధర్వమున యక్షగాన సరణి” అని పల్కినాడు. యక్షగానాలు గేయాశ్రితములు. కీర్తనలు, పదములు వీనిలో ఎక్కువ. అక్కడక్కడ భారత భాగవత పద్యములును జేరుచుండెడివి. తెలుగుభాషకు నిసర్గమధురమైన గీతి కీర్తనరూపములో వెల్లివిరియుచున్నది. “దేశ భాషలందు తెలుగు లెస్స” అను పలుకునకు

యక్షగానములు అచ్చ తెలుగు - అనగా శుద్ధదేశీనాటక ప్రదర్శనములు. ఇట్టివి సంస్కృతములో లేవు. యక్షగాన మను శబ్దముకూడ ‘జక్కలపాట’ అను మాటలకు సంస్కృతీ కరణమే యని తోచుచున్నది. ఈ యక్షగానములు తెలుగు దేశములో శ్రీనాథునికి పూర్వము నుండియు వచ్చుచున్నవి. శ్రీనాథుడు - “కీర్తింతు రెవ్వనికీర్తి గంధర్వులు గాంధర్వమున యక్షగాన సరణి” అని పల్కినాడు. యక్షగానాలు గేయాశ్రితములు. కీర్తనలు, పదములు వీనిలో ఎక్కువ. అక్కడక్కడ భారత భాగవత పద్యములును జేరుచుండెడివి. తెలుగుభాషకు నిసర్గమధురమైన గీతి కీర్తనరూపములో వెల్లివిరియుచున్నది. “దేశ భాషలందు తెలుగు లెస్స” అను పలుకునకు

మన 'సాంఘ్య' ప్రబంధములే (Classical Compositions) దృష్టాంతములు కావాలవు. నాటినుండి చేటికాచురు, మృగుమృగురమైవు లేట తెనుగు నుదికారముతో తెలుగునారి నాలుకలపై నలిగి నృపదయములలో నాటుకొనిన వేదయవవసులకు, కీర్తనలకు కూడ ఈ ప్రవృత్తి చక్కనలెను. ల్యాగరాజ కీర్తనలు, జ్యోతిర్మయ్యపదములు, ఆధ్యాత్మ రామాయణ కీర్తనలు, శ్రీమద్రామాయణ, మేల్కొలుపులు, లాలిపాటలు, బొచ్చిలి బుడ్డుగళలు, పల్నాటిగాళలు—ఇట్టి జానపద వాఙ్మయమే తెనుగుభాషకు 'Italian of the East' (ప్రాచ్యయున ఇటలీ భాష) అను గౌరవమును పొచ్చుచున్న నోటినుండి సంపాదించినవి.

దేశీయమైన యక్షగానములు గరి వ
శతాబ్దినాటికి పరమోద్భవతమచ్చినవి.
తంజావూరురాజులు, తంజావూరుకవులు వీనిని
ఆదరించి పోషించిరి. ఆనాడు పండితకవులు
గూడ వీనిని చేపట్టిరి. ప్రసిద్ధలాక్షణికుడు
అప్పకవి గూడ ఒక యక్షగాననాటకమును
వ్రాసెను. ఉత్తర రామాయణ కావ్యకర్త
కంకంటిపాపరాజు విష్ణుకూయాలిలాస మను
యక్షగానమును వ్రాసెను. యాదవరాఘవ
పాండవీయ మను శ్రద్ధి కావ్యమును వ్రాసిన
ఉద్దండపండితుడు ఎలకూచి బాలసరస్వతి
తాను 'రంగకాముడి' అను గ్రంథమును వ్రాసి
నట్లు చెప్పకొనినాడు. పేరునుగట్టి చూచిన
ఇది నాటకప్రదర్శనములకు సంబంధించినదై
నట్లు తోచుచున్నది. ఆనాడు తెనుగు దేశ
ములో నాటకములు యక్షగానములేగావున
వీనికి ఒక శాస్త్రగ్రంథము బయలుదేరినట్లు
తోచుచున్నది. ఈ శతాబ్దిలోనే కూచి
పూడివారు యక్షగానములను చేపట్టిరి
యక్షగానములకు క్రాంగొత్త సాగము
కల్పించినది కూచిపూడివారు. నాటకములో
ముఖ్యాంగమైన భరతవిద్యను యథాశాస్త్ర
ముగ తొలుదొల్ల ఆరంభించినది. కూచిపూడి
వారే. త్యాగయ్య ఆనాడు తెనుగు సరస్వ
తిని గాయనిని జేసినాడు; తేత్రయ్య నర్తనిని
జేసినాడు. ఈ నర్తకికి అభినయము నేర్పి,
అనేక భూమికలలో అభినేత్రికా రంగము
మీదికి ఎక్కించినవారు కూచిపూడివారే.

పీఠ భగవత్ నాట్యమును సలుపిగముల ప్రద
 ర్శించిని : ఒకటి లాపము; రెండవది
 నాటకము. భామాకలాప మనెడిది సారి
 జాత మారుముగోని సర్వభామ విగ్రహంభ
 శృంగారము. అలంకార శాస్త్రము లో ని
 నాట్య క్యోచారునిభాషము లన్నియు పరి
 కలాపము నిర్ణయించు పాత్రల ముఖమున
 అ ట్టణ సరివర్తనముతో సూత్రీకరించుచు
 చిత్రకృతు పాకరించుటకై నను సుసాన్య
 ముగ నుండును. వేదాంతపరమైన కొల్ల
 కలాప మొకటి కలదు. ప్రహ్లాద, ఉపాపరి
 ణయము మున్నగునవి నాటకములు. రెంటి
 లోను భగవత్ నాట్య ప్రాచీణ్యము కానలేదు.
 కలాపములో భగవద్విద్య ప్రధానము. నాటక
 ములో గౌణము. ఒకేసారి యానాదిభాగ
 వతుల “రాజు వెడలె రుగోజమలలర” యన్న
 గానమును, కూచిపూడివారి భామాకలాప
 మునుగాని, ప్రహ్లాదగాని మాచినచో తెనుగు
 నాటక మెచ్చటినుండి ఎక్కడకు ప్రాకినదా
 అనిసిం చును. పేలకమైన కవిత్వము, సుసా
 రము లేని భాష, శాస్త్రీయముకాని నృత్య
 మునుండి ప్రాథమికవిత్, స్వచ్ఛమైన భాష,
 శాస్త్రీయమైన అభినయము కూచిపూడివారి
 చేసులలో నిద్ధిపొందినది. ఇవిగాక పీఠ
 హాస్య ప్రసంగములను, వేదాంత ప్రసంగము
 లను, పగటివేషములను ప్రదర్శించుచుం
 డెడివారు. తెలుగు సాహిత్యములో హాస్య
 రసములేని లోటు కూచిపూడివారు తీర్చి
 నారు. పగటివేషములు — ఆర్ధనాగేశ్వర,
 ఎఱుకలసాని, బ్రాహ్మణ వితంతువు ఇట్టి
 ఐనో నాచిన్నతనమున మాచినజూపకము.

“కులమున బ్రాహ్మణవారం

కూచీపూడి అ. గహరం

ఉండేదే ఒకవారం.”

అను అన్యక్తమున గీతిక ఇంకను నాచె
 నులలో గింగురుమును మన్నుది. వీరి గేయము
 లలో తెలుగుభండస్సులో అంతవరకు విరళ
 మైన నిత్యపాదాంతయతి, పాదాంతాను
 ప్రాసము, ఇంకను ఎన్నో క్రొత్త పోకడలు
 తెలుగు కవితాగానమునకు మృదంగ వ్యాపా
 రమును నిర్ధరించు చుండెడివి. కాని

అకాశానందస్య సుమనః కన్యలః దురుషాః
కాలస్తదుఃస్వనిగర్భగోళయతో జ్యోతిషాః
నమః ఇక శ్రీమామనః పరశ్చయః?

అసినయబట్టిగా నొకపయిండునంజెయు
అంబ్రదేశగాన నెట్లం అభిమానంబిలి. వీరు
తే అయ్య మున్నగునా పదములు, శ్రమిర
గీతకలు మున్నగునాని యాదాదాస్త్రముగ
నభియిండుగాని. ఇరు నాట్యము కిగు ఉన్న
పాలతో నేర్చెడిద్యు. అయ్యకలమున-
కాను, నిన్నమున్నకలము-వేద్యుల నాట్య
కాస్త్రనిగ్గునములు చేసాలయియులలో
జరుగుచుండును. అందు శేవహాసీ విధాన
మునకు పునాది. భగత్వాన్నిగ్గుమున
ఇంద్రియ శౌచ్యమునకు చోటు లేదు.
ఆ నాట్యకలమున ప్రాంతాద్యప్రకారం రసజ్ఞు
లగు భక్తజనలు పర్మిలను కొరకు అయ్య
లగు మన అయ్య చేసె కట్టుట్ట మగు.
నర్తకంకు కింకిలేరానము. ప్రతిగల్పి
చేవాలయ ద్యుగస్తభిమంబలి చిగుడల
జను మోగుచుండెడివి. తానిని శివితా
శయములకు కార్యగోషము పట్టిసగు. మన
కార్యగోషమున నాట్యనిద్య కులలచేత
గిక్కి నభిమంబు నీ బాధిలోని నిల్పులు నల
రాణా లిలాతానమును గల్గించుకొన్నా
లో, నీ బాధిలోని మహాగ్గులు కవ్యమైన
మోక్షాద్య ములు చాటలు పాడుచు, చిలు
తలు బాని చింగులు త్రొక్కుచు ప్రవేశిం
చినాలో, ఏ బాధిలోని భుగత్కార్యములకు
నేటికిగూడ సన్నాయి మెదలుగు జంప్రగాన
ములే సాలోహిత్యమును సెరపుచున్నాలో,
ఆ బాధిలో కాలవశమున నాట్యనిద్య తీరిం
చినది. ఒకనాడు భరతఖండములకు ప్రకృతి
అంతయు నృత్యగీతములతో ముతినయ
దాల్చి నాదబ్రహ్మయు సాహసించిన...

అతితరగలను భారతీయులు భోగధూమి.
కాని భారతీయులు సుఖాలనకతి ఆధ్యా
త్మిక తత్వమును అవగతము చేసికొనిన
అమృతవాహిని. రోమీయులు భోగ
పరాయణులై, వారి సంగ్రుతి,
సామ్రాజ్యములను సర్వనాశ మొనరించిన
దాక విడువలేదు. భారతీయులు భోగదృష్టి

ఆధ్యాత్మికజ్యోతిని ఎన్నడును చల్లార్చలేదు. భారతీయుల నటరాజు శృంగారములో వీనమైన అర్ధనారీశ్వరుని అపరాధతారమే. కాని ఆ అర్ధనారీశ్వరుడు అంతకుముందు కాముని భస్మముచేసిన పరమశివుడు. భారతీయుల పురుషార్థములలో అర్ధకాములు భగ్గమోక్షములమధ్య నిబద్ధమైనవి. భారతీయసభ్యతాప్రకృతి ననుసరించి ఫోగము మితిమీరి ఆత్మ నతిక్రమింపబోవు సమయమున భారతీయుడైన ఆంధ్రుడు ఇంద్రియకలుషితమైన నాట్యవిద్యాకృషికి, వేశ్యాసంఘమునకు స్వస్తిపఠించి నిర్వికల్ప సమాధినిష్ఠుడైనాడు. అంతేకాని కళోపాసననే విరమించుకొనినాడు మహానాటకం.

తిరిగి తెలుగుదేశమున నాటకకళ ౧౯-వ శతాబ్దంతయున అవతరించినది. కాని నేటి 'మార్గ' నాటకము (Classical drama) ఐనుకటి తెలుగునూత్నగానమునకు పరిణామము గాదు. ఈ అర్ధముననే తెలుగులో నాటకము అచరప్రవృత్తమనుచున్నాము. నేటి మార్గ నాటకమునకు సంస్కృతనాటకమే మాతృక. ఇందు నృత్యాభినయముల కన్న అవసానకృత్యములు నాట్యమే ఎక్కువ. పూర్వమునుండి వచ్చుచున్న గొలుసుకట్టు తెగిపోవుట మార్గనాటక ప్రదర్శనములలో ఒకవిధముగ కనిపించుచునే యుండును. కుంభిణీప్రభుత్వాదరణ క్రింద మొట్టమొదట ఈ నాటకములు బయలుదేరినవి. ధార్వార్కంపెనీ మున్నగు సమాజములు నాటకప్రదర్శనములకు దోహదము కల్పించినవి. తెనుగువారుకూడ ఈ నాటకములు చూచి మురిసిపోయినారు. తెలుగులో నాటకసమాజములు బయలుదేరినవి. కవులు నాటకరచనమునకు పూనుకొన్నారు. మొట్టమొదట తెనుగునాటకమును తెనిగించినది శ్రీ వీరేశలింగముగారు. ఆనాడు, ఏ నాటకముగాని వీరి శాకుంతలమట్లు రంగమున కెక్కలేదని వినికిడి. తరువాత నాటకములు తెనుగులో తామరతంపరగా వెలసినవి. శ్రీ

* ఆంధ్రనాటకకళాపరిషత్తు-అధ్యక్షోపన్యాసము- శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారు.

భర్తృహరము కృష్ణమాచార్యులువారు అనేక నాటకములు స్వతంత్రముగా రచించినారు. వీరు కవులైకాక నటులుగూడ. వీరు నటులై ప్రదర్శనమునకై నాటకములు వ్రాసిరో, లేక కవులై నాటకములు వ్రాసి ప్రదర్శనమునకై నటులై అపాత్రల సరించిరో చెప్పలేము. వీరి తరువాత పౌరాణికచారిత్రిక నాటకములు ఎన్నో అవతరించినవి. అవిరకాలములో ఈ మార్గనాటకములకు ఇంత వ్యాప్తి, గౌరవము వచ్చుటకు కారణము సంస్కృత నాటకమే. నాటకప్రక్రియ సంస్కృత సాహిత్యములో "నాటకాంతం సాహిత్యం", "కావ్యేషు నాటకం రమ్యం" అని విశేషకీర్తి కెక్కినది. సంస్కృతాలంకారికులు-కవులు నాట్యకళా సముద్రమును తరిచి తరిచి రసామృతమును లోకమునకు పంచిపెట్టినారు. మూర్తి నిర్మాణములో మూడు కాలములలో సంస్కృత నాటకము విశిష్టస్థానము నాక్రమింప గలదు. అలంకార శాస్త్రములోని రస ప్రకరణము నాట్యకళాలతకు దివ్య దోహదము. విశ్వసాహితీ సంస్కృతిలో ఎచ్చటను సంస్కృతాలంకారికుల రసచర్చకు ఈడులేదు. "రసమయన్నిష్ఠము?" అను విషయ చర్చలనుండి రంగముమీద నిషేధింపదగిన వధ, దూరప్రయాణము మున్నగు నూత్న విషయములను గూడ నూత్నాత్మి నూత్నముగ, పుంఖానుపుంఖముగ సంస్కృతాలంకారికులు పరిశీలించి, లోక సంగ్రహార్థము తుది నిర్ణయముల నిచ్చియున్నారు. సాంగోపాంగమైన సమగ్ర సంస్కృత నాటకము తెలుగు కవులకు ఒక మహోన్నతమైన మాతృక, మహాదారమైన మార్గదర్శిగ లభించినది. మన తెలుగు నాటకములు చాలవరకు సంస్కృతానువాదములు. లేకపోయిన అనుకరణములు. గయో పాఖ్యానము, బొబ్బిలి, ప్రతాప రుద్రీయము, చిత్రనళీయము, రామదాసు, హరిశ్చంద్ర, ఉద్యోగ విజయములు-అన్నియు ఆంధ్ర రంగమున విజయవంతములుగా నేటికిని ప్రదర్శితమగు చున్నవి. కాని తెలుగు నాటకములో ఏకదేశసిద్ధి మాత్రమే లభించినది. సాకల్యసిద్ధి లభింపలేదు. గయో

పాఖ్యానములోని ప్రయోగ రంజకత్వము, ప్రతాపరుద్రీయములోని తెలుగు దనము, చిత్రనళీయములోని సన్నివేశ సంఘటనాకాశలము, ఉద్యోగ విజయములలోని కవితాసారశ్యము, తదితర నాటకములలోని సంభాషణా చాతుర్యము, ఇంకను వాంఛనీయమైన ఉదారతా శిల్పములు మేళవించి తెనుగుదేశమున మహానాటకము అవతరింప గల శుభోదయము ఆకాంక్షణీయము.

"భారతదేశము స్వాతంత్ర్యమును కోలు పోయినను నేను విచారించుటలేదు. షేక్స్పియరుకు వి నాటకములు చదువు అవకాశభాగ్యము కల్గినందులకు ఆనందించుచున్నాను." — ఇది ఆంధ్రవిశ్వకళా పరిషత్తులో ఆంగ్లో పన్యాసకులుగా నుండిన శ్రీ ఎమ్. వి. ఎన్. సుబ్బారావుగారు ప్రసంగ వశమున అన్న మాట. ఆంగ్ల సారస్వతములో నాటక కవిచక్రవర్తిగా పేరుగడించిన షేక్స్పియరు కవి సంపర్క ప్రభావము అదృతనాంధ్ర నాటకములలో మృగ్యము. ఈ మాటకు ఈ మహాకవి నాటకములకు అనువాదములుగాని, అంధప్రాయముగ అనుకరణములుగాని లేవనుట అర్థముకాదు. అట్టివి కొల్లలుగాగలవు. ఆంగ్లీకరించుట మన అనాది ఆచారము. పెద్దలనుండి సంక్రమించిన వారసత్వము. కాని అతని తత్త్వమును ఆంధ్రమున ప్రపంచించిన నాటకకవి లేడు. వంగదేశములో ద్వితీయేంద్రులలో కవి వ్రాసిన నాటకములు—చంద్రగుప్త, షాజహాన్ వంటివి ఇతివృత్తములో శుద్ధభారతీయములు. ఈ నాటకములలో ప్రతివాక్యములో షేక్స్పియరు కవివాక్కు ప్రతిభస్వనించుచుండును. ద్వితీయేంద్రుని నాటకములు చాలమంది తెనుగులోనికి అనువదించినారు. నాటక కవులకు ఈ అనువాదముల మోజు ఎప్పుడు వదలనో తెలియదు. నేడు నాటకములు కృత్రిమములుగా వెలయుచున్నవి. ఇవి బహుళములుగా అనువాదములు. కాకపోయిన అనుకరణములు—అంధానుకరణములు. ఎరువుసామ్యులవలె వెగటుపుట్టించుచున్నవేగాని క్రొత్తపస్తవులవలె వింతైన కల్పించుటలేదు, అన్యసాహితీ సంపర్క

ఫలము అద్యతనాంధ్ర సాహిత్యరంగములోని వాదోపవాదములు. ఆకాశ భాషణములు, కిలికించితములు, ఏకాంశములు ఇత్యాదులు ఆస్వాభావికము లని, అవి నాటకములలో పనికిగా వనుచున్నారని కొందరు నపుణులు. గద్యసద్యమిశ్రేణులు, రంగవిభజన ఇవన్నియు నూతన సమస్యలే. స్రమోగవిషయమున గూడ వాదోపవాదములు చెలరేగుచున్నవి. సంగీతావశ్యకత, స్త్రీ పురుషభూమికా నిర్వహణము మున్నగునవి వివాదాంశములే. ఇట్లు సిద్ధాంతరాధారితములు, ఖండిత మండనలు పెచ్చుపెరిగిపోవుచున్న కాలములో - పులి మీద పుట్రవలె నాటకముపై పోటీకి సినిమా వచ్చిపడినది.

“కొంతమంది మందబుద్ధులు హాళివుడేలా చేరినారు. వారి బుద్ధిమంద్యమును ప్రపంచ మంతయు నెడజల్లుచున్నారు.” అన్నాడు ఒక కళాకావీరుడు. అమెరికాఖండ వాసి ఇద్దెనునాటకములు ప్రదర్శితమగు రంగ మును చూడ అన్ని వేలమైళ్లు ప్రయాణము చేసి నార్వే చేరుకొనినాడు. కాని అప్పటికి ఆ రంగశాల సినిమాహాలుగా మారిపోయినది. వివాద పరనశమైన ఆ రసజ్ఞుని హృదయము నుండి పొంగిపొరలివచ్చిన ప్రవచనమే పైన ఉదాహరించిన సుభాషితము. రసజ్ఞుడగు మానవుడు యుగయుగములనుండి అభ్యసించి అలవరచుకొన్న లలితకళా సమ్మేళనము

నాటకవిద్య. సంగీతము, కవిత్వ, చిత్రలేఖనము, నాట్యము మున్నగు కళలేగాక ఆహార్యాది ఉపాంగము లెక్కియో పరాకోటిని ముట్టి ఒకచో సంగమించిన కళ నాటకము. మొట్టమొదట ఛాయాగ్రహణము చిత్రకళకు ప్రతిద్యుంద్యంగా నిలిచినది. కాని దానిని కళాకావీరులు లలితకళ కాదన్నారు. కాని నేడు చలనరూపమును ధరించి, శబ్దగ్రహణముతో చేతులుకలిపి నాటకకళపై దండగూత్ర ఆరంభించినది, దీనిని చూచి కళోపాసి కన్నీరు కాయుచున్నాడు. ఈ సినిమాపెట్టి మితిమించి పెట్టితలలు వేయక ముందు రసజ్ఞులైన కళారాధకులు నడుముకట్టి నాటకకళ నుద్ధరించుటకు పూనుకొవలెను.

ఒకమూల సినిమా వేలమునెట్టి ప్రబలుచున్నది. వేరొకమూల వాదోపవాదములు చెలరేగుచున్నవి. నేటి తెలుగునాటకములు అసలు సిసలైన నాటకములే కావనీ కళాప్రపూర్ణులున్నారు. రచనలో నేమి, ప్రదర్శనములో నేమి భిన్నాభిప్రాయములకు కారణము ప్రతీచీ సభ్యతా సంపర్కము. కళావిషయమున పాశ్చాత్యుల దృక్పథము వేరు.

ప్రాచీనకాలమునుండి పాశ్చాత్యులు ‘కళ’ వాస్తవిక జగత్తునకు అనుకరణ మని ప్రతిపాదించినారు. యూరపులో ఆలంకారిక శాస్త్రమునకు విద్యాగురువులు గ్రీకులు. వారిలో ప్రథముడు ప్లేటో “కళ మూలము నకు రెండంతరముల దూరములో నున్నది.” అని ప్రవచించినాడు*. అనగా ఈశ్వరసంకల్పమునకు అనుకృతి సృష్టి; సృష్టికి అనుకృతి కళ అని ఈ వాక్యమునకు పండితులు భాష్యము చేయుచున్నారు. అతని శిష్యుడు, ఆలెగ్జాండరు చక్రవర్తి గురువునగు అరిస్టాటిలుగూడ ‘కళ’ అనుకరణమేనని చెప్పినాడు. కవితాలోకమున అర్వాచీనులగు పెల్లీవంటి ఆంగ్లకవులు గూడ కళ సృష్టికి అనుకరణమనియే వదించినారు. సృష్టిని అద్దము వలె ప్రతిబింబింప జేయుటయే కళకు పరమాదర్శమని వారి ఊహ. (Holding mirror up

to nature) ఇట్టి స్వభావనాదము, లేక యథార్థనాదము పాశ్చాత్య సభ్యతలో జీర్ణించిపోయినది. వారి కళాసృష్టి వాస్తవిక జగత్తులోని చాలి మేరలు చాటిపోలేదు†. కాని భారతీయుల కళాసృష్టి విశ్వసృష్టికి ప్రతిద్యుంద్యి.

“అపారే కావ్యసంసారే కవిరేన స్రవాపతిః యథాన్యైరోచితో విశ్వం లభ్యంపరివర్తతే”

అని ముక్తకంఠముతో భారతీయులంకారికులు చాటినారు. “కావ్యం ప్రసక్తం కవియే సృష్టివర్త. ఈవిశ్వము అటు ఇన్నామాత్రమున పరివర్తన జెందును.” అని భారతీయుల సిద్ధాంతము. భారతీయ నాటకజ్ఞుడగుటతోడనే వాస్తవిక జగత్తు నతిప్రేమించును. అప్పుడు స్వర్గలోకము విశ్రుతిబ్యాగములతో అతనికి అమృతాభిషేకము కట్టి ఆహ్వానించును. రూపానుభవము బ్రహ్మానంద సబ్రహ్మచారి. విగళిత వేద్యాంశగము, సభ్యం పరనిర్వృత్తి. అప్పుడు నడులు విశ్రాంతి రసలై అతని ఎదుట నృత్యము సల్పును. ఋతురాజు వసంతుడు పుష్పబాణా వైస మన్మథునితో ప్రత్యక్ష మగునని. మన శత్రువు పలుకరించిన సాహసములు గూడ వినులు పలుకును. భారతీయ స్రావతిచే వింధింపబడదు. భారతీయుల కళ వాస్తవ స్రవంశమునకు సకలుగాని, అనుకరణగాని కాదు.

ఇప్పుడిప్పుడు పాశ్చాత్యులలో స్వరంధ్ర ప్రతిభావంశులు కొందరు భారతదృష్టాంతము వైపునకే మొగుచున్నారు. ఈ సభ్య ఆక్యఫర్డు విశ్వవిద్యాలయములో నాటకాదీ విద్యాపీఠము నలకరించిన బ్రాడ్లె సెంటరుడు—“కళ వాస్తవిక జగత్తులో ఒక అంతర్భాగము గాని, దానికి ప్రబలంబుగా గాని కాదు. కళాజగత్తు స్వయంసంప్రార్థము, స్వతంత్రము వైన స్రవ్యక సృష్టి. ఇహలోక వాస్తవము నీడైన గాని నీల దము భూతి లభింపదు”. అని అగ్గవంశమైన ఉపన్యాసము నిచ్చినాడు.†

భారతీయులలో బ్రాశెడీలను విశాదాంతరూపకములు లేవు. మరణమును సంగళముపై ప్రదర్శింపరాదను నిషేధమే దీనికి

* Art is twice removed from the original—Plato.

† శ్రీ ముట్నూరి కృష్ణారావు గారి ‘సమీక్ష’ లో.

‡ Art is not a part or a copy of the real world (as we commonly understand the phrase) but it is a world by itself-independent, complete, antonomous and to possess it fully you must enter that world, conform to its laws and ignore for the time being the beliefs which belong to you in the other world of reality—Oxford lectures.

కారణము గాదు. భారతీయునకు మరణమనిన జీవితపరిసరము కాదు. మరణాంతములు గాకపోయినను రాకుండాది నాటకములు యధార్థముగా ఉత్తమోత్తమమైన ట్రాజెడీలు. ప్రాచ్యప్రతీచీన భృత్యులలోని దృష్టిభేదమును పరిశీలించిన నేటి వానోపవాదముల ఆంధ్ర నాటకము బోధపడును.

“యధార్థలోకములోని సంఘటనలు ఎంత అచ్చుగ్రుద్దిపట్లు అంకిరించిన అంత మంచి నటాంశము” అను క్రొత్త కొలతబద్ధలు పాశ్చాత్యకాదృష్టికల్పన నే నీధించుచున్నవి. ఇక స్త్రీపాత్రలను స్త్రీలే ధరింపవలెను; సంగీతము అసహజము—ఇట్టి వాదములు చిన్నిపన్నెలతో బయలుదేరినవి. “అట్లయిన సుఖివారి పాత్రలు ముఖివారే ధరింపవలెను.” అని శ్రీ శివప్రసాద్ అనంతకృష్ణ శర్మగారు ఒకటిని ప్రార్యపక్షమును నెలకొల్పినారు. ‘స్త్రీలముగదా, మన మేమి చేసినను స్త్రీ పాత్రాభినయమే’ యని విజ్ఞప్తిచేసిన రంగము తెన్నుచున్న ఎందరో స్త్రీలకన్న కొందరు పురుషులే ఆగ్రామికలను బాగుగా నిర్వహించుచున్న సంగతి అనభవనిధము. అసలు కళాజగత్తులో ప్రదర్శితమగుచున్న స్త్రీత్వము తాకికస్త్రీత్వము కాదు. అది అతిలోకమైనది. దానిని ప్రదర్శించుటకు ప్రతిభకావలెను. అది సామాన్య నటుల కెంత దుర్గాహ్యమో నటమణులకు కూడ అంత దుర్గాహ్యమే. ఒకవేళ తాకిక స్త్రీత్వమే కళారంగమున గూడ ప్రదర్శితమగుచున్న రంగగ్రామికి బోనక్కరలేదు. కన్నబిడ్డ పోయినప్పుడు చంద్రమతి అభినయించు దుఃఖము వాస్తవ జగత్తులోని దుఃఖముకాదు. యధార్థలోకములో పుత్ర లోకముతో చుల్లించు తల్లిని మనము చూడలేము. చూచినను ఆనందించలేము. అప్పుడు మన హృదయము పగులును గాని కరగదు. లోకము స్థాయీభావముగా గల కరుణారస

మును చంద్రమతి అభినయించును. అది రసస్వరూపము కనుక కరగదు. మన హృదయమును పగులగొట్టదు. తాకిక కాలవ్యయములేనిది గనుక మన అంతరాత్మలను పవిత్రమొనరించును. దీనినే భావితాంతరంగ ప్రవృత్తి అని భారతీయాలంకారికులు, షాశిన (Cachoris) అని గ్రీకు విద్వాంసులు నిర్వచించినారు. శివాజీనాటకప్రదర్శనములోని శివాజీ చారిత్రిక శివాజీ ఎన్నటికిని కాజాలడు. ఒక వేళ ఆంధ్ర స్వర్ణమునుండి శివాజీ దిగి వచ్చినను ఆ భూమికను అతడు ధరించి నిర్వహింపలేడు. కళా జగత్తు వేరు; వాస్తవికజగత్తు వేరు. ఒకటి సత్యమైన రెండవది అంతకంటె సత్యమైనది. యధార్థ జగత్తు, కళాజగత్తు ఎచ్చటను కలియని సమానాంతరేఖలు*. వాస్తవికజగత్తులో పరస్పరైక్యము—సౌందర్యము మృగ్యము. అది అవ్యవస్థితము. కళాజగత్తు సౌందర్య పూరితము; స్వయంసంపూర్ణము; స్వతంత్రము. అందుచేతనే కవిత్వము ధంబోబద్ధము గను, సంగీతము స్రుతిసద్ధముగను, నృత్యము తాళలయోజితముగను అభివ్యక్తము లగుచున్నవి.

ఈ దృష్టితో చూచినప్పుడు నాటకములో గద్యపద్యమిశ్రణము, ఏకాంతములు, ఆకా భాషణములు, సంగీతములు మున్నగు సమస్యా పరిష్కారము సులభమగును. స్వాతంత్ర్య ప్రియులగు నవ్యులు కొందరు “నాటకములలో ఏకాంతము లుండరాదు. అసహజములను, అస్వాభావికములగువానిని పరిహరించవలయు” నని పరిపత్తులలో తీర్మానములు చేయుచున్నారు. కాని “నిరంకుశాకవయః” అను ఆర్యోక్తి అతి ప్రాచీనమైనది.

నేడు వందలకొలది ప్రేక్షకుల నాకర్షించుచున్న తెలుగునాటకము లసలు నాటకములే గావనియు, కేవలము నాటకరూపమున చెల్లుబడి అగుచున్న ఆభాసములనియు, వేలకొలది రసపిపాసువులు మృగతృష్ణుల వెంబడించుచున్నారనువారును కలరు. ఇన్ని వేల హృదయములను మంత్రముగము గావించు

శక్తి ఏది? అది కళ. ఈనాడు ఇది ‘సహజము’, అది ‘అసహజము’ అను పట్టుబడి చూటతో ప్రతినాటకమును సమీక్షించు నవనాగరకరసికులు—ఒక నాడు “రాజు వెడలె గవి తేజము లలర” అను వీధినాటకములో తలలుత్రిప్పిన ప్రేక్షకు లుండేవా రని మరుసరాదు. ఇదంతయు ఆభాసము గాదు. ధ్రువ గాదు. హయ గాదు. కళాజగత్తు వేరు; ఆ జగత్తును పరిహరించు ధృక్పథము వేరు. నిజమునకు తెలుగునటులను చూచిగాని, తెలుగునాటక ప్రదర్శనములను జూచిగాని తెలుగువారు సిగ్గుపడనవసరము లేదు. నేటి తెలుగునాటకమును జూచి తెలుగువారు గర్వించవలసినదే. స్వల్పకాలములో రంగమును మహోన్నతదశకు తీసికొనివచ్చిన నటనటిమణులందరూ అభినందనీయులు.

“నేడు తెలుగుదేశములో ఉత్తమనటులున్నారు. కాని ఉత్తమనాటకములేవు” అని శ్రీకొలవెమ్మ రామకృష్ణరావుగారు నవ్యసాహిత్యపరిషత్తుసందర్భమున ప్రవచించినారు. ఉత్తమనాటకము ఆంధ్రావనిలో ఇంకను ఉద్భవించవలసియున్నది. నాటకములో అంగభూతములగు కవిత్వము, సంభాషణా చాతురి, సన్నివేశసంఘటనా కౌశల్యము కవిని ఉత్తమనాటకకవిని జేయజాలవు. “ప్రతినాటకము ఒక పిండాండము. దానికి కవియే సృష్టికర్త” అన్న ఆంగ్లవిమర్శకుని అర్థవంతమైన వాక్కులు నాటకసృష్టిని విశ్వసృష్టికి ప్రతిద్యంద్యిని జేయుచున్నవి. సృష్టికర్త తాను సృష్టించిన పాత్రలన్నిటిలో ఇమిడియున్నను సృష్టి పదార్థములకు సర్వదా అతీతుడే. అట్లే నాటకకవి తాను సృష్టించిన పాత్రలన్నిటిలో ఇమిడియున్నను, వాని కతీతుడే. కాలిదాసాదులు తమ కథాసంవిధానములలో జీవితపరామర్శను అంతర్గర్భితముగా ప్రదర్శించినారు. వేదాంతముగూడ ఈ రహస్యమును గుర్తించియే కాబోలు పరమాత్మను జగన్నాటక సూత్రధారిగా, జీవులను పాత్రధారులుగా ప్రపంచమును రంగస్థలముగా ఉదమించుచున్నారు. ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్తు చిరకాలము క్రింద స్థాపింపబడినను ఆంధ్రలోకమున గల

* Art and life are parallel developments which no where meet. A. C. Bradley. (Oxford lectures)

నటినటులను, నాటకరచయితలను ఏకీకృతము చేసి నాటకకళకు కేంద్రవ్యవస్థ కాలేక పోయినది. అప్పడప్పుడు ఆదర్శప్రేమితులగు ఉత్సాహనంతులు చేరి పరిష్కర్తును నిర్వహించుచున్నారు. యావద్భారతమునందలి నాట్యకళ పరివత్తుయాజహన్యమున, రసజ్ఞుల పర్యవేక్షణలో ఏటేట సమీక్షింప బడుట కళాభ్యుదయమునకు మొదటిమెట్టు; ఉత్సాహనంతుల ప్రతిభకు దోహదము. కళాభిమానులు అప్పడప్పుడు పత్రికాముఖమున మోతబెట్టుచున్నను, అది అరణ్యబోధన మగుచున్నది*. తెలుగుదేశములో కూచి పూడివారి భరతనాట్యవిద్యవలె కేరళదేశమున కళాకళియను నృత్యవిధానము గలదు. దానిని నేడు కేరళీయులు అభిమానించి

*ఆంధ్రపత్రిక తారణ సంవత్సరాది సంచిక-శ్రీ కూర్మా వేణుగోపాలస్వామిగారి వ్యాసము.

ఆదరించుచున్నారు. మళ్ళీ యా నాటక తిరువాన్కూరు, కొచ్చి, సంస్థానముల రాజపోషణగలదు కన్నడమునకు మైసూరు రాజ్యము గలదు మన తెలుగుదేశములో ఇట్టి స్వదేశసంస్థాన మొక్కటియు మన ప్రాచీనకళా వైద్యులును కాపాడునట్టిది లేదు. ఉన్న హైదరాబాదు సంస్థానము ఇంకకంటె ముఖ్యమైన సేవలో మునిగి తేలుచుండును. తెలుగుదేశములో జమీందారులు నాటకకళకు పట్టుకొమ్మలై నిలిచినారు. అందులకు నాడు అగ్రనందనీయులు.

నాట్యకళ జాతిలోని చైతన్యము. నాట్యచుశీలనము నెరుగని జాతి మృతప్రాయము. కృత్రిమమైన కళాభాసలు ముక్కగొడుగులవలె బయలుదేరుచున్న ఈ కాలములో నాట్యశోధనమునకు రసజ్ఞులగు కళాభిమాను లందఱును నడుముకట్టుకొని

ముందునకురావలెను. మార్గనాటక ము ల నేగాక నృత్య, నృత్య, అభినయవిద్యలనుగూడ ఆదరించవలసిన అవసరము ఇప్పుడు పట్టిినా.

వేశ్యాసంఘ మదుంగంటతో అభినయవిద్యగూడ ఆంధ్రించుచున్నది. పచ్చిమసముద్రతీరమందు కేరళసాహసము తిరిగి కళాకళిని నవ్యనైపుణ్యముతో శుష్టింపుచుచున్నారు. నృత్యకళను ఆంధ్రమునకూడ ఉద్ధరించుటకు ప్రాముఖ్యము. ఆంధ్రనాట్యకళాసరియిస్తు మార్గనాటక ము ల ను, భరతనాట్యసంస్థానమునకు నాట్యకళను ముగిసినదము మెన్నటికో!! ముందుగా ఈ మహోదయమును కాంచియే కాబోలు భరతనాట్యప్రణాళిలను ఆంధ్రమునకు లు కొందఱు ఉత్సాహముతో ఉద్విగ్రహించి ఉమస్సు ప్రసూలం బడుదును నట్లించుచున్నాము!!

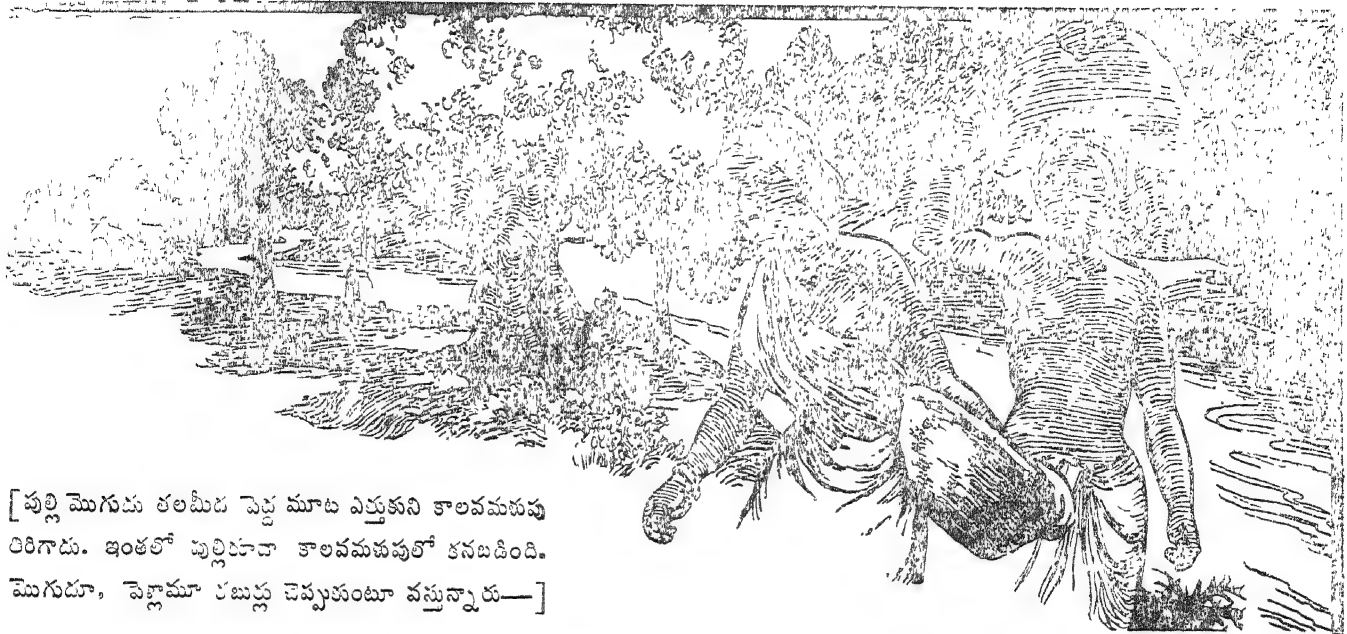

‘నీలాటి రేవు కు’

“నీలు తేబోతుంటే నీతోడే వోలమ్మి
నాయెనక యెవరోసు నడిసినట్టుంటాది”

— చిత్రకారుడు : శ్రీ రేవళ్ల చిన్నారావు —

[పుల్లి మొగుడు తలమీద పెద్ద మాట ఎత్తుకుని కాలవమడుపు తిరిగాడు. ఇంతలో పుల్లిబావా కాలవమడుపులో కనబడింది. మొగుడూ, పెల్లామూ కబుర్లు చెప్పకుంటూ వస్తున్నారు—]

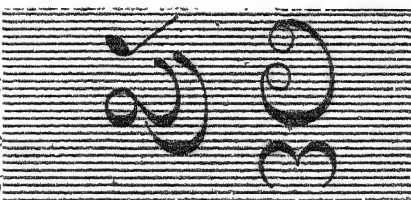
రంగనాథం డామ పక్కని కూచున్నాడు.

నీరు లుంగలుచుట్టుకుంటూ డామ ఇవ తలకి దూకుతోంది. కాలవ అవతల జనపచేలు పచ్చగా పూసి ఉన్నాయి. పొరుగుూరు సంత నింపు జనం తిరిగివస్తున్నారు.

రంగనాథాని కేమీ తోచడం లేదు. హసారి అతనికి ఆపల్లె టూరు దిగులుగా ఉంది. అందులో పొద్దున్న పుల్లి గొడవ చూసి నవ్వుతినించి.

పుల్లి అతని తాతగారి ఇంట్లో దాసి—అతని చిన్నతనం నించి కూడా. ఇంట్లో మనిషికన్నా ఎక్కువగా ఉండేది. అతన్ని చిన్నతనంలో ఎత్తుకుతిరిగేది—అతనికి పాలు ఇచ్చిందట కూడాను; అతని తల్లి చెప్పటా ఉంటుంది. పుల్లి నవ్వుతే చాలు ఇంట్లో పిల్లలందరూ ఏడుపులు మానివేసేవారు. ఒక్కగారి పుల్లి ఎత్తుకుని నలిపిపారేస్తే (పుల్లి మెల్లగా ఎత్తుకోదు; ముద్దుగా ఇటూ అటూ ఊపేస్తో కిచకిచ పెడుతూ ఎత్తుకుంటుంది) పిల్లలు పకపక నవ్వుతారు. ఆమె కలకలలాడుతూ వస్తుంది. ఆమె చురుకుగా చలాకీగా చూస్తుంది. నలభయి ఏళ్లు వైబ్లా ఆమెలో చురుకు తగ్గ లేదు. రంగనాథం మేనమామల ఇంటికి రావడానికి పుల్లి ఒక పెద్ద ఆకర్షణ. ఆమెతో ఎన్నాళ్లయినా అతడు కబుర్లు చెప్తూ గడిపే నాడు. అందుకుని మేనమామల ఊరంటే అతనికి ఎంతో సరదా ఇన్నాళ్లూనా.

పొద్దున్న అతను కల్లారా చూసిన గొడవంతా అతని మనసులో అల్లకల్లోలంగా నిండి ఉంది. అతనికి అన్నిటిమీదా

కోపంగా ఉంది. పుల్లిమీదా, పిల్లలం కడిమీదా, ఆ ఊరుమీదా, పుల్లి మొగుడు మీదా.

పుల్లి మొగుడు చూరాన్ని కనబడ్డాడు. తల మీద పెద్ద మాట ఎత్తుకుని కాలవమడుపు తిరిగాడు. దారిపక్కని ఉన్న మర్రెచెట్టు

కింద ఎవరితోనో ఒకక్షణం మాట్లాడాడు. పక్కని బియ్యపుమర ఆఖరిపాగ గుప్పగుప్పన వొదిలి ఆవేళకి పని చాలించింది. ఇంతలో పుల్లి కూడా కాలవమడుపులో కనబడింది. మొగుడూ, పెల్లామూ కబుర్లు చెప్పకుంటూ వస్తున్నారు—ఎల్లా చెప్పకోగలుగుతున్నారో అతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది; ఇంతగొడవ వయాక.

పిల్లలండు అతని పక్కని వచ్చి కూర్చున్నాడు. పాలు పితికి అప్పడే దూడల్ని వొదిలాడు. వెనకఉన్న పశువుల సావడిలో దూడలకాళ్ల చప్పుడు, పొడుగులకోసం వాటి ఆబ, ఆవుల ఆకలి అరుపులు రంగనాథం విన్నాడు. వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. ఎర్రటి సంజఎండ మామిడితోటమీద పాకింది. పచ్చిమామిడికాయలు ఆ వెలుగులో స్పష్టంగా, స్ఫుటంగా కనబడుతున్నాయి. పిల్లలండి గుడిసెలోంచి పొగ లుంగలుగా ఆకాశంలోకి వ్యాపిస్తోంది.

పిల్లలండి వేపు చూశాడు. పిల్లలండు నలభయి ఏళ్లు -దాటిన నవ్వు మొగంతో అప్పడే పెళ్లయిన కుర్రవాడిలా ఉంటాడు. సరదాగా నిర్లక్ష్యంగా చుట్ట కాలుస్తో చూస్తాడు. అతడు పుల్లి, పుల్లి మొగుడూ సంతసించి వస్తుండడం చూశాడు.

“రంగన్న బాబో! సంకురేత్తీరికి రాలేదేం? మామయ్య సాలా సూశాడు సువ్వా, అమ్మయ్యా వొత్తారేమోనని.”

“వీధికపోయింది. అమ్మకి నొంట్లో బాగాలేదు.” రంగ నాథం విసుగ్గా అన్నాడు. ఆ ప్రశ్న అతను వచ్చిన తరువాత ఈ రెండురోజుల్లోనూ అందరూ తలకసారీ అడిగారు. మొదట ఆత్మయ్య, తరువాత మామయ్య, పుల్లీ, పుల్లీమొగుడు, అంతానూ.

పుల్లీ, పుల్లీమొగుడూ దగ్గరగా వచ్చారు. పుల్లీమొగుడు ఆగకుండా తిన్నగా వెళ్లిపోయాడు. పుల్లీ ఆగింది. అంది :

“అబ్బాయి ! తలంటోసుకుంటూగాని నడు. పొద్దోతంది.”

పుల్లీ అతన్ని చిన్నప్పటి నించీ అబ్బాయనే పిలిచేది. అవేళ మాత్రం రంగనాథాని కేదో నెగటుగా అనిపించింది ఆ పిలుపు.

“ఈవేళొద్దు. లేపు పొద్దున్న. నువ్వెళ్లు. నేను వెనకా లాస్తాను.”

పుల్లీ, పిల్లలందరూ ఒకరివే పొకరు చూసుకున్న చూపు ఆతడు చూశాడు. ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోయాడు. ఈలోకంలో శిర్ష అనేది ఎక్కడా లేదా అనిపించింది అతనికి.

“అమ్మాయి నూత్తుంటుంది నీకోసం” అంటూ పుల్లీ వెళ్లి పోయింది. ఇదివరకెన్నో సార్లు పుల్లీ అటువంటి మాటలు సరదాగా అంటుండేది. రంగనాథానికి కడుపు నిండినట్టుండేది. కాని ఈవేళ అంతా తలకిందుగా అయిపోయింది.

అతన్నీ, అతని భార్యనూ పుల్లీ చిన్నప్పటి నించీ ఎక్కువ తిప్పింది. చిన్నప్పడే ఇద్దరిచేత తమాసామాటలన్నీ అనిపించేది. ఇద్దరికీ పెళ్లి అవుతుందని ఆమె చిన్నప్పడే నిశ్చయించుకుంది. తన తల్లికీ, తన మేనమామకీ, అత్తకీ అందరికీ ఆమె చివరకి అంతా నచ్చచెప్పింది. పెళ్లంతా పుల్లీచేతిమీద జరిగినట్టుగా జరిగి పోయింది. పుల్లీ లేకపోతే పెళ్లి చాలా నెలితిగా ఉండేది. అంతేం దుకు, పుల్లీ లేకపోతే రంగనాథానికి తన మేనమామల ఇంట్లో సగం సరదా లేదు. తన తల్లికీ, తన మేనమామకీ చెబ్బలాట వచ్చిన నాటినించీ పుల్లీతప్ప అతనికి ఆ ఉల్లో ఇంకో ఆత్మబంధువు ఎవరూ లేరు. తల్లికంటే ఎక్కువగా చనువయింది ఆమెతో.

అతను లేచి ఇంటివేపు బయలుదేరాడు. సన్నటికాలవగట్టు మీద ఎదురుగా చూడల మంద వస్తోంది. అతను కాలవవాలులాకి తప్పకుని నిలబడ్డాడు. మధ్య ఒక పెద్ద గిత్తదూడ చెవులు ఎత్తి బెదురుమాపులు అతనివేపు చూసింది. పెద్దమాపురం, దానిమీద నల్లని చుచ్చు, పొట్టిగా అగుపించి అగుపించని కొమ్మలు, చొంగ కారే నల్లటి మూతి-గిత్త వింఠగా ఉంది. చటుకుని దానికి ఉద్రేకం వచ్చి ముందు నడుస్తున్న ఆవును కుమ్మింది. మందమందంతా ముందుకి పరుగెత్తింది. వెనక నడుస్తున్న పాలికాపు మోటకర్రతో గిత్తను కొట్టాడు. మంద వెళ్లిపోయింది.

రంగనాథం పొద్దున్న జరిగిన దంతా జ్ఞాపకం తెచ్చు కున్నాడు.

పొద్దున్నే అతను బయలుదేరి పొలంవేపు వస్తున్నాడు. ఈడిగపాలెంలో ఒక పెద్దగుంపు అడ్డదెడ్డంగా నిలబడి, కూర్చుని ఉన్నాడు. అతని కసలు గుంపులంటే అసహ్యం. తప్పకుని ఇంకో దారివెంట పోదా మనుకున్నాడు. ఇంటలో పుల్లీముఖం కనబడింది. ఆమెపక్కని పిల్లలంక దున్నాడు. ఈడిగపెద్ద ఒక ఎత్తు అరుగు మీద కూర్చున్నాడు. గుంపుకి ఇవతలగా నూగుకావిల్లతో కొత్తకట్లు ఉంది. రంగనాథం కుకూహలంకొద్దీ ఆగి నిలబడ్డాడు. పుల్లీ మొగుడు నిలబడి చెపుతున్నాడు:

“అదేమో, మొన్న సందలేల మాఅయ్యగారి పొలం పోయింది. ఎంచేపుటికీ రాకపోతే నాకు ఇకం పింసి. పెద్దకుర్రడి మంచంమీదండి. సిన్నకుర్రడానికి నొంటరాగు. దామకావి తోటలో చూచుఅయ్యగారి చూళ్లనాలుంగి. అక్కడ కల్లుగు. నీకటడతంసి. అప్పుడు నూలేనంపి.”

అతని ముఖం మొద్దులా ఉంది. రంగుగొలిపే ఆడతనం వీదో అతని ముఖంలో ఉంది. అతని నాలుగ్లో ఉగ్రాకం ఏమీ లేదు. అతని చూపుల్లో కోపం లేదు. తనని అనాసరింగా ఇంత మంది నిలబెట్టి బాధపెడుతున్నట్టుగా అన్వయించగా నిలబడ్డాడు.

“ఏటి నూత్తు” పెద్ద అడిగాడు.

“అదిన్నీ.....”

“అచేయ ?”

“మా పుల్లీ. అదీనీ, పిల్లలందరూ నీక్కో నిశ్చయించుకున్న దగ్గరగా కూసునిఉన్నారు. ఆడేరా బాన్ని కక్కడలో చూపెట్ట పోదినాడు. అది వచ్చింది.”

“చుచ్చం లేరా ?”

“నీం కెయ్యమంటారు ? కోసం నా కే ! ఇంటికి రా. నీక్కలిరగదండాని అన్నాను”

“ఇరగదన్నావా ?”

“లేదండీ ! చెల్లా గిరగదన్నాను ?”

అందరూ పక్కన నవ్వారు. పుల్లీ, పిల్లలందరూకూగా నవ్వారు. పుల్లీమొగుడు కంఠానుపకీ తనూ నవ్వి కూర్చున్నాడు.

రంగనాథానికి చటుకుని పడిపోయి అప్పకట్టెనంట బాధ పెట్టింది. పుల్లీ ఇల్లాంటి దని అతనికి ఇంకనాచూ తెలియదు ! అతడు తొందరగా పొలం పోయాడు. కాని అతని చున్నంతా కలిగిపోయింది.

పడిగంటలవేళ మళ్లీ ఇంటికి బయలుదేరాడు. ఆదారిని వెళ్లకూడవకున్నాడు. పక్కసందులోంచి ఇంటికి మళ్లీ బోసుంటే అవతల పెద్ద గోల అవుతోంది. అతనికి కుకూహలం ఆగింది కాదు. సందులోంచి మళ్లీ ఒక ఇంటి అగుగుపక్కంంచి తొంగిచూశాడు. అందరూ ముంతలతో కల్లు తాగుతున్నారు. ఆడ, మగ ఒకళ్లమీద ఒకళ్లు పడి గెంటుకుంటున్నారు. ఆ దృశ్యం చూసేసరికి అతనికి

అసహ్యం వేసింది. ఇంత నీచమయిన స్థితికి మనిషి దిగిపోవడం అతను ఇంతవరకూ చూడలేదు. పుల్లీ కల్లు అందరికీ పోస్తూ తనూ తాగుతోంది. ఈడిగపెద్ద ఆమెవెనకాలే వచ్చి తూలుతూ ఆమె మీద పడ్డాడు. ఆమె తప్పించుకుంది. అతడు ముంతతోకూడా కింద పడిపోయాడు. ముంత చితికిపోయింది. అందరూ పక్కన నవ్వారు. పుల్లీ ఇంకోముంతతో అతనికి కల్లు ఇచ్చింది. ఆమె ఒక చూపు చూసేసరికి అతని కోపం మాయమయిపోయింది. పుల్లీ మొగుడు చేతిలో ముంతతో కునికిపాట్లు పడుతో గోడపక్కని కూర్చున్నాడు. పిల్లలెక్కడు అందరిమధ్యా తిరుగుతూ ఏవో పాటలు పాడుతున్నాడు. రంగనాథం ఇంటికి మళ్ళి పోయాడు. ఇంతలో నరసన్న అతన్ని చూసి పరుగుత్తుకునివచ్చి నమస్కరించాడు. అతడంత బాగా తాగలేదు. రంగనాథం ఏమీ ఎరగనట్లు అడిగాడు :

“ఏమిటిగొడవ?”

“పుల్లీకి, పిల్లలెక్కడికి తప్పకారండి”

“ఎందుకు?”

“ఎందుకేటండి బాబూ! తమకి తెలియని దేముంది? ఆడికి దానికి సంబంధ ముందంకి”

“ఎన్నాళ్లనించి?”

“అబ్బో! కాన్నాళ్లనించండి”

నరసన్న అతని పక్కని నడుస్తూ వస్తున్నాడు. రంగనాథానికి ఇంకేమడగాలో తోచలేదు. ఇంకా ఏదో తెలుసుకోవాలని అతనిలో ఒకపక్క కుతూహలంమాత్రం లేకపోలేదు.

“ఇంత ఇల్లాంటిదని నేనెరగను”

“అయ్యబాబూ! దానికేమండి? ఏదో ఒకో లోటుంటు దనుకోండి. ఎవరికి లేదు సాప్పండి? మరి పుల్లంటే పుల్లే. దానికి సాటెవ రొత్తారు?”

“అయినా ఇటువంటి పనే? మంచీ చెడ్డా ఉండొద్దా?”

“అల్లాగంటే ఎల్లాగండి బాబూ? దాని మొగుడు నూశారా? మీ తాతయ్య కట్టిపెట్టేరు దానికి. ఆడికి బుర్రలేదు. ఎందుకూ పనికి రాదు. మరిం కది ఏంకేత్తాది సాప్పండి? ఆడు వొట్టి రాయి. అయినా బాబూ! ఒకనాడు ఏమీ అనలేమండి. సుక్క బాగా తగిలే ఇంక వొట్లు తెలదు. అల్లాంటప్ప డింక నీదీ నాదీ అన్న మాటుండదు బాబయ్యా! ఏమయితేనేం, పుల్లీలాంటి మనిషి మళ్ళీ లేదు. ఎన్నిలోకాలు నెతికినా సరే. అదలా నడితే సాలు, ఒక్క నూపు నూతే సాలు.”

“మరి ఇన్నాళ్ల బట్టి ఈసంగతి తెలియకే ఊరుకున్నారా?”

“దాని మొగుడొచ్చి పెద్ద దగ్గర అల్లరి పెట్టాడండి. పెద్ద ఇయ్యాల ఊరు పోతన్నాడు. అందుకని పొద్దున్నే కూడగట్టాం.”

రంగనాథం ఇదంతా ఆలోచించుకున్నాడు. తన కిన్నీ తెలియవు గనుక పుల్లీని గురించి గొప్పగా అనుకున్నాడు ఇన్నా

ళ్లూనూ. ఇవన్నీ తెలిసినవాళ్లంతా పుల్లీని అంత గొప్పగా పొగుడుతూ చెందుకు? వాళ్లంతా నీచులనీ, వాళ్లకి నీతి అవినీతి లేవనీ రంగనాథం నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఇంటికి వచ్చినతరువాత అతని భార్య తలంటు పోసుకోమని ఎంతో బలవంతం చేసింది. అతను పోసుకోవని మొండిపట్టుపట్టాడు. అతడు దక్షిణపు పెరట్లో మల్లి పండిరిపక్కని మంచం వాల్చుకుని పడుకున్నాడు. గోడఅవతల వైష్ణవుల ఇంట్లోంచి ఏదో కమ్మని వాసన కొట్టింది. మంచంఅడుగుని అప్పడే నీరుజల్లి న నేల మత్తుగా వాసనకొట్టింది. మల్లి పువ్వులు స్వచ్ఛంగా, చల్లగా, తెల్లగా, ఒత్తుగా పూశాయి. రంగనాథం చాలా చిరాకుగా ఉన్నాడు. పుల్లీ వచ్చి మంచంపక్కని నిలబడింది. అతడు లేచి కూర్చున్నాడు.

“రా బాబూ! తలంటుసుకుందూగాని” అని మెల్లగా బలవంతపెడుతున్న గొంతుకతో అంది పుల్లీ.

“నేను పోసుకోను”-రంగనాథం మళ్ళీ పడుకున్నాడు. పుల్లీ అతని చెయ్యి పట్టుకుని మందలిస్తున్నట్లు లేవదీసింది.

“మీ మామయ్యకావ పేకిపెట్టు. అంతేగాని నాదగ్గరే? లే. లే. నీళ్లు మరిగిపోతన్నాయి.” ఆమె అతనింక వస్తూ ఉన్నట్లు ధీమాగా వెళ్లిపోయింది. రంగనాథానికి లోపల చాలా చిరాకుగా ఉంది. ఆమెచనువూ, ఆమె బలవంతం, ఆమెధీమా అతనికి చాలా కోపం కలిగించాయి. అయినా అతను లేచాడు. తువ్వలు కట్టుకుని నీళ్ల సావడిలోకి వెళ్లాడు. అతని భార్య, పుల్లీ అక్కడన్న సిద్ధంచేసి అతనికోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. తలంటుతో పుల్లీ ఎవో మాట్లాడింది. అతని తల్లిని గురించి అడిగింది. చిన్ననాటి కబుర్లు ఎన్నో చెప్పింది. రంగనాథానికి ఏదో ఈసు గొంతుక దాకా పొంగింది. కాని, అతను ఏమీ సమాధానం చెప్పలేదు. పుల్లీ స్వర్ణకు అతని శరీరం మైలపడి పోయినట్లు ముడుచుకుపోయింది. తక్షణం లేచి ఎవరినో ఒక్కరి ముక్కుమీద నెత్తురువచ్చిలాగ గుద్దా లనిశ్చించింది. కాని అతను చెయ్యి కాటా కదపకుండా అల్లాగే తలంటించుకున్నాడు.

అతనికి ఆ వేళ భోజనం సహించలేదు. అతడు అల్లుడి తనం సాగిస్తున్నాడని మేనమామ అనుకున్నాడు. అన్నాడు కూడా అల్లాగని.

“ఏరా! మామీద కోపమొస్తేవచ్చింది. తిండి సరిగ్గాతిను.”

“కోపం ఎవరిమీద?”

“ఏమోలే. మీ అమ్మకి ఒచ్చిందిగా నామీద.”

రంగనాథం ఇంకేమీ సమాధానం చెప్పలేదు.

భోజనం అయినతరువాత మళ్ళీ దక్షిణపు పెరట్లో మంచం మీద పడుకున్నాడు. చీకట్లో అతనికి ఆకాశం ఒకటే కనబడుతోంది. మల్లి పువ్వుల వాసన ఏదో పూర్వలోకాన్ని స్మరణకు తెస్తోంది. అతనికి తక్షణం ఆశురు వదిలి ఎక్కడికో పోవాలనిపించింది.

పుల్లి ఒక చెత్తో దీపమా, రెండోచెత్తో ఇంకొ సట్టిమం
సమా పట్టుకువచ్చింది. అతని మంచంపక్కని నాల్చింది. దీపం
శుభ్రమైన పెట్టి రెండు పరుపులు రెండు సంచెల్లోనూ మోసుకు
వచ్చింది. నాల్చిన మంచంమీద పక్క వేసింది. రంగనాథం కద
లేదు. ఆమె దగ్గరగా వచ్చి నిలబడింది.

“లే. అందిమీద పడుకో. పక్కతాను.”

అతను సమాధానం చెప్పకుండా పక్క వేసి మంచంమీదికి
వొడ్లాడు. ఆమె రెండో మంచంమీద పక్క వేస్తోఉంటే అతని
భార్య గుమ్మంలో వచ్చి నిలబడింది. పక్క వెయ్యగానే వచ్చి
పక్కమీద కూర్చుంది.

“ఏమండీ! పుల్లిని మన కూతు తీసుకుపోదామా?” అంది.

పుల్లి మంచంపక్కని కూర్చుంది. రంగనాథం సమాధానం
చెప్పలేదు.

“మాట్లాడు, రంగన్న బాబు! మే మెందుకు పనికొత్తారే.
పట్టుకోసం మరి. అమ్మాయిగనక నామీద అట్లాగుంటా?” ఆమె
అమ్మాయిని నిమిరింది. అమ్మాయి పడుకుని పుల్లి చెయ్యి బుగ్గమీద
పెట్టుకుంది.

“నువ్వెందుకొస్తావు? నిన్న పలు మామయ్య వొడులుతాడా?”

[అతనికి ప్రమంగా నిద్రవట్టింది.... అది పల్లెటూరో పట్న
వాసమో చెప్పడానికి వీలులేదు. పెద్ద చింతచెట్టుంది.
దానికింద రేడియో పాడుతోంది. ఒక కేబిలుచుట్టూ....]

అదిగాక నీ కన్నీ ఉన్నాయి..... దీ పక్కని పెట్టెలో ఉంది!” అతను
ఆభిరుక్తుకై నానా సత్తిపాడుస్తున్నట్టుగా, కోపంగా అన్నాడు.

“పాల్లెడ్డూ! నేర్చుకుపోయావు. నానాకోలంగాడు మరి.
శుభ్రం నువ్వను, నే నిప్పుడు నీకూడా పోవచ్చును.”

“అంత నే నీరాత్రే ప్రయాణమయి పట్టెలోని నేనులే.”
మెత్తంమీద రంగనాథానికి తనెవో కానినాట అది పుల్లికి లోకు
వయిపోయినట్టు అనిపించింది. అర నవల విల్లెంకడి గోడవ ఎత్త
కుండా ఉండవలసింది.

“పుల్లి, మరేం, అత్తయ్య ఒక పెద్ద సింగారం కొంటే.
పొద్దున్నే దాన్నిండా నీళ్లు పోసి ఉంచుకుంటాం. నాదంబ్రం
దాకా సరిపోతాయి.”

“అమ్మని పీసారి తీసుకురా అబ్బాయి. లేకపోతే నన్ను
తీసికొనినా సరే. తోడబుట్టాళ్లకి ఇల్లా మాటా మంత్రీ పెడిపోడం
బాగుండదు. నేకలువుతాను. నే నిష్కాన్నానని అమ్మతో అను.”

“మామయ్య పోనీ రమ్మని రాయకూడదా? అంత పట్టుద
లెందుకు?”

“రాస్తే వొస్తుందా ఏమిటి? ఇద్దరికీ పట్టుదలే. ఇందులో
తక్కువవాళ్లేదు?” అంది అతని భార్య. సంభాషణ అకాగ
ణంగా చువవులోకి దిగిపోతోంది. అతను నిద్రవొస్తున్నట్టు నిలబి
చాడు. పుల్లి అతనివేపు చూసింది. అతను కళ్లు మూశాడు.

“అంతే. నే నింక అకలికి సత్తిపోవాలన్నమాట. పట్టు
వోసంలో కానా నేర్చుకున్నాడు బాబు. మాట్లాడతా మాట్లాడతా
కన్ను మాత్రన్నాడు సూరూవా అమ్మాయి?
అమ్మాయి కేమీ తెలదు. రుక్రి మాలోకం!” పుల్లి
అమ్మాయిని ప్రేమగా దగ్గరగా తీసుకుంది.

“రంగన్న బాబు పెద్దో
సాగుడు. సిన్నప్ప పెద్ద
మానూ యేడుపే నాయన.
ఎత్తుకోలేక నేతు లడిపో
యేవి. పెద్దోడయి పెద్ద
పనిలో కెత్తే ఎంతెల్లా
మరిపోతాలో సూడు మొ
గోళ్లు... అయినా రంగన్న
బాబు రంగన్న బాబే. వొ
ట్టగం మాణిక్యం. ఏం బాబు!
ఓం నిద్ర! పోతన్నాను.
పెద్ద కుర్రదానికి జొరం.
అమ్మాయి! పోతాను. పురు
గూ పుట్రా వొత్తాయి.
దీపం కిటికీలో పెడతాను.
రంగన్న బాబు! మా పిల్ల
మంచిదేనా? అబ్బో! నిద్ర!

“పెద్దకి ముందు నవ్వున్న మాటలన్నీ నాకు గురుకున్నాయిలే. ఏం రాబూ! ఏదానీదాకా ఈ ఊరు రాకుండా ఎల్లాగున్నా? మా పాపం మరిచిపోయావా? పోతాను.....పొద్దున్నే రావాలి.”

పుల్లి చెల్లిపోయింది. రంగనాథం కళ్లు విప్పాడు.

“సిద్ధబొస్తాందా?” అంది అతని భార్య.

“ఛా!” అని మళ్ళీ కళ్లు మూశాడు.

అతని తలకింద దిండ్లు సరిజేసి ఆమెకూడా అతని పక్కని పడుకుంది.

అతనికి ఎన్నో వృత్తాలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి. ఇదివరకు దాకా పుల్లి అతనికి ఆరాధ్యదేవత. ఆమెతో అతడు చెప్పని రహస్యం లేదు. బేసికయినా సరే ఆమెమీద ఆధారపడేవాడు. ఆమెతో చెప్పకుంటే అతని మనస్సులో బరువంతా తీరిపోయినట్టుండేది. ఇక్కడికి వచ్చిముందు ఎన్నో ఆమెతో మాట్లాడా లుకున్నాడు. తన తల్లికి, తన మేనమామకి మధ్య మనస్పర్థలు పెరిగిన తరువాత అతని పరిస్థితి ఇరుకులో పడింది. తన భార్యకి, తన తల్లికి మధ్య ఆ తగాదా యొక్క చాయలు కొద్దికొద్దిగా చాకచిం ప్రారంభించాయి. వాటికన్నీటికి పుల్లి పరిష్కారం చూపించి తీగుతుం దని అతను గంపెడాతతో ఈసారి వచ్చాడు.

రెండు తల్లి పక్కని కూర్చుని పుల్లి కాళ్లు చావుకుని సెనకటి కబుర్లు చెబుతో ఎల్లా అసలుసంగతి ఎత్తుకుందో, ఏమీ నొప్పి తగలకుండా ఎల్లా మనస్సు మెత్తగా చేసేస్తుందో, అంతా అతను ఇదివరకు ఊహించుకున్నాడు. ఈలోకంలో మంచి ఏదంటే దానికంతకీ సమాణం పుల్లి. పుల్లి ఒక దేవత. అతని జీవితాన్ని సవ్యంగా నడిపించడానికి ఈ లోకంలో పుట్టింది. పుస్తకాల్లో చదివే మాతృదేవతకు ఆమె అవతారంలాగ అతనికి అనిపించేది. ఆమెకు ఒక మొగుడూ, పిల్లలూ ఉన్నారన్న సంగతి అసలు రంగ నాథం మరిచిపోయాడు.

పొద్దున్న సంగతి అంతా కళ్లారా చూసిన తరువాత, అతనికి పుల్లి మీద తీరని ఈసు, కోపం వచ్చాయి. తనని ఇన్నాళ్లూ ఆమె మోసగించినట్టు అతనికి అనిపించింది. ఈమె ఇల్లాంటిదని అతనికి ఇన్నాళ్లూ ఎందుకు తెలియలేదు?

అతని భార్య పక్కని మెదిలింది. ఆమెస్వర్గ అతనికి కొంచెం ఉక్కిరి బిక్కిరిగా ఉంది. ఆమె అంది:

“ఏమండీ! పుల్లి ని మనం తీసికెడదామా?...దాన్ని అడిగా నండి. అది మీరు సరేనంటే పస్తానంది...అత్తయ్యకూడా ఏమీ అనదు.”

“ఎందుకు అక్కడికి? రంకుముండ?”

“చాల్లెద్దురూ. ఏం మాటలు?”

“పొద్దున్న గొడవంతా విన్నావుగా?”

“ఏమో నాని గొడవ దానిది. చున్నేమన్నా అది బాధించిందా? వానీ ఇలేమన్నా కొత్తవిషయం గనకనా. దాని మొగుడు అసలు మొద్దు ఆవతారం...”

“చాల్లె! ఊరుకో...నాకు నిద్రపడ్తోంది.”

ఆమె కాస్తేపు అల్లాగే పడుకుని తనవారి లేచి పక్క మంచంమీదికి పోయి పడుకుంది.

అయితే అసంగతి అందరికీ తెలుగున! తనకే తెలియను! ఏమి టేవింర? తన భార్యకూ తెలుసును. అయినా ఎంత చనువుగా, శ్రేమగా పుల్లి పక్కని కూర్చుని మాట్లాడుతోంది! ఈ పల్లెటూర్లలో ఇంతే. నీతి లేదు. సంఘం అంతా కుల్లి పాడయిపోతోంది. ఏమీ సమాదం సరగలేదన్నట్టుగా, ఆ సంగతి అంత ముఖ్యమయినది కానట్టుగా మాట్లాడతారేం అందరూ?

అతనికి క్రమంగా ఆలోచనలు చెదిరిపోయి వారి తెన్ను లేకుండా తిరుగుకున్నాయి. పట్నంలో చుక్కగా దుస్తులు ధరించిన స్త్రీలు, వాళ్ల మర్యాదలు, వాళ్ల తెలివితేటలు, ఎంత చనువయినా కొంచెం దూరంగా అట్టేపెట్టే సంస్కారం ఒకపక్కనీ; పల్లెటూర్లు, గడ్డిమేట్లపక్కని వ్యభిచారాలు, ఆవిషయమయి సిద్ధ పడకుండా అతినిర్లక్ష్యంగా మాట్లాడం, సంస్కారంలేని మోట హాస్యాలు రెండోపక్కని కలగాపులగంగా అతని మనస్సులో దొర్లి పోతున్నాయి. అతనికి క్రమంగా నిద్రపట్టింది.

* * * *

అది పల్లెటూర్లో పట్టువాసమో చెప్పడానికి వీలులేదు. పెద్ద చింతచెట్టుంది. దానికింద రేడియో పాడుతోంది. ఒకటేబిలుచుట్టూ పది పది సోనుమంది కూర్చుని టీ నేవేస్తున్నారు. అందులో తక్కిన వారెవరో అతనికి గుర్తులేదు. అతని పక్కని ఒక యువతి కూర్చుంది. ఆమెముఖం ఎల్లా ఉందో అతనికి స్పష్టంగా తెలియదు. ఆమె మాత్రం ఆదర్శప్రాయ. ఆమెహృదయం అతివిశాలమయినది. ఆమెకు ఈ లోకంలో తెలియని విషయంలేదు. కాని ఆమెతో ప్రస్తావించిన విషయం ఏమిటో అతనికి గుర్తులేదు. అతని మనస్సు దూదిపింజలా ఉండేంతో పైకి ఉబికింది. కొంతనేపయిన తరువాత అతడూ, ఆమె ఒక కాలవగట్టుమీదనించి నడిచిపోతున్నారు. అంతా నీటి మాలలో చూసే దృశ్యంలాగ ఉంది. నీటిమీద కలవ ఆకులున్నాయి. నీటిలో కలవపువ్వు లున్నాయి. చుటుకునీ కాలవ చెరువులాగ అయిపోయింది. పక్కని ఒక కొత్త గడ్డిమేటి ఉంది. ఇద్దరూ ఆగడ్డిమేటి పక్కకి పోయి కూర్చున్నారు. అతడు ఆమె పక్కలో వేలెట్టి పొడిచాడు. ఆమె విరగబడి నవ్వింది. అతడామెను గట్టిగా కాగలించుకున్నాడు. పక్కని ఎక్కడో ఆవులు కదిలిన ధ్వని.

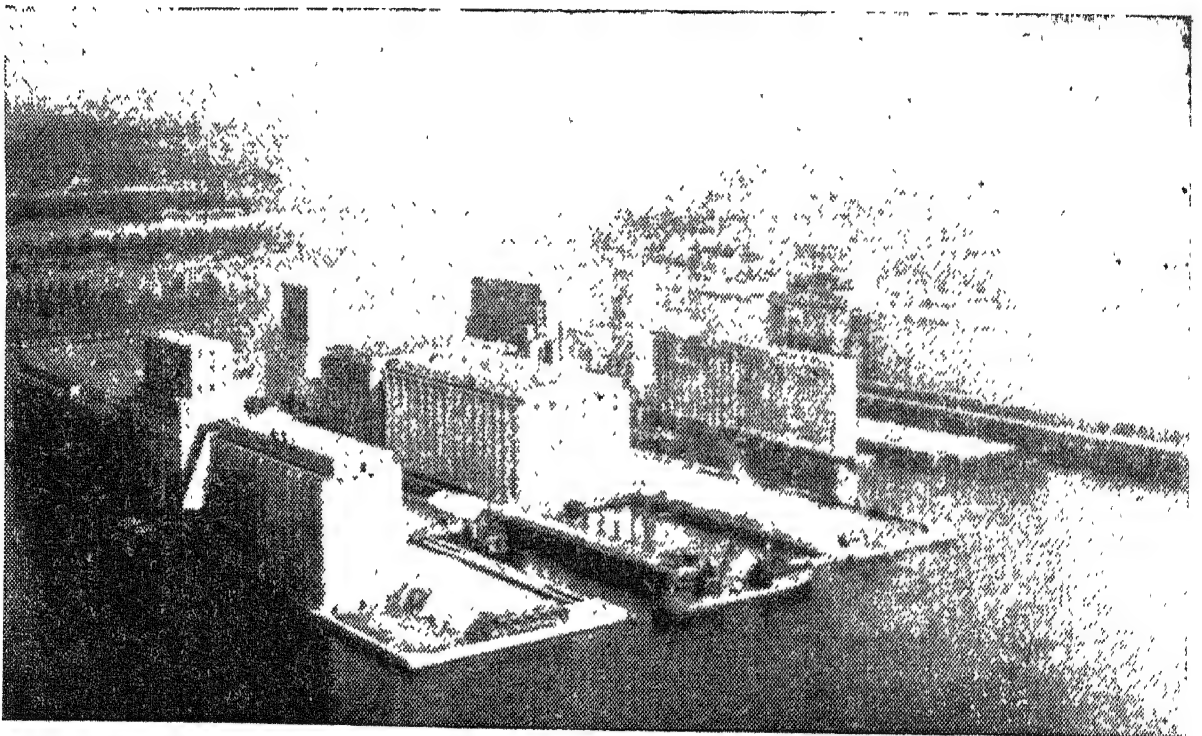
“పుల్లి” అన్నాడు ఇంకా గట్టిగా కాగలించుకుంటూ.

“రంగన్న బాబుకి మతోయిందా?” అంది పుల్లి అతన్ని మెల్లగా నిమిరుతో. అతని వొళ్లంతా దూదిలా తేలికగా అయిపో

యింది. పుల్లి, చిన్న పిల్లలాగ, పెద్ద తల్లిలాగ అతన్ని ఆనరించింది. చెరువులో అతని ముఖం అకౌరణంగా ప్రతిఫలించింది. అందులో పిల్లలెంక డున్నాడు. ఇంతలో చటుకుని పుల్లి మొగుడు అన్నాడు “రా! మక్క లిరగదంతాను.”

అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఊపిరి ఆడ లేదు. కిటికీలో దీపం ఆరిపోయింది. అతని గుండెలు దడదడ కొట్టుకున్నాయి. అతడు తడుముకుంటూ లేచి పక్కమంచం మీదికి పోయి తన భార్యని గట్టిగా అడుముకుని పడుకున్నాడు.

* * * *

అమెరికాఖండములోని అద్భుతమైన ధాన్యపు గిడ్డంగులు

పురుగులనుండి ధాన్యమును కాపాడుటకై ప్రత్యేకపురేర్పాట్లతో ఇటువంటి ఎలీవేటరుగిడ్డంగులు అమెరికాలో చాచాపు 22000 వరకు నిర్మింపబడి యున్నవి. ఈచిత్రములోనివి ఒంటారియోరేవులోని గిడ్డంగులు.

= శ్రీ రావుసాహెబ్ డా|| బి. విశ్వనాథ =

ఏమహాకల్పతరువువై చతుష్టయకళలు శాఖలుగా పుట్టుకొచ్చినవో - ఏ ఆదిపరిశ్రమవల్ల అశేష పరిశ్రమలు ఉద్భవించినవో - ఏ కృషికి వెనుక మానవజాతికి అన్నవస్త్రాద్యవసరాలు బలపరిచెడి యితరకృషులన్నియు కల్పింపబడినవో - అట్టి మాతృకృషియైన వ్యవసాయ మిప్పుడు (ఈ అవసరాలన్నియు పండించలేక, ఆ పండించెడి కాపువానికి అన్నంకూడ కరువై కిట్టుబాటుగా లేక) గొప్ప సమస్యగా పరిణమించినదంటే - మన నాగరికత కట్టడంయొక్క పునాదు అంత నడలిచ్చినవో, మన యిహలోక సుఖజీవనంయొక్క భద్రతకు ఎంత భంగం యేర్పడినదో అంగరికి గోచరించి తీరాలి. ఇది నైతికపతనానికి కూడ దారితీస్తుంది. ఇటీవల బెంగాలులో యేర్పడ్డ ఊహపరిస్థితుల్లో తల్లులు పిల్లల్ని అమ్మేసేరంటేనూ, భర్తలు భార్యల్ని విడిచి పెట్టేరంటేనూ, పట్టణన్నంకోసరం ప్రాధేయపడి ప్రాణమానాలు కోల్పోయేరంటేనూ దీనియధార్థం సువ్యక్తం కావాలి. అంతవరకూ అక్కరలేకుండా మన విశాఖ పట్నం, రాయలసీమల కాటకాలు ఒక్కసారి తలుచుకుంటే చాలు సమస్య తెల్లమౌతుంది. “నిజదార సుతోదరపోషణార్థం హాలికు లైననేమి?” అన్న మహాకవి పల్కులకు బదులు “ఏడవనేర్చినచో వ్యవసాయము చేయు” మన్న మానసికపరివర్తన మన విద్యార్థికులలోను, వ్యవసాయకులలోను కలిగినదంటే, దీనికి కారణమేమిటని కొంచెం విచేకమున్న ప్రతిభారతీయుడు తన్నుతాను ప్రశ్నించుకోక తప్పదు. ఒకప్పుడు లేని ఈ వింతసమస్య యిప్పుడెలా యేర్పడినదో తెలుసుకుంటే, తన్నివారణాశాయం తట్టకపోదు; అంతా పూనుకుంటే సమస్యపరిష్కారం కాకనూపోదు.

పూర్వం

పూర్వం జనాభా తక్కువ; భూమికిలోటులేదు. మనిషి ఒకచోటనుంచి మరొకచోటికి మకాం యెత్తడానికి అడ్డేమీ లేదు. అతని ఆశయం ఏమిటంటే, తనకూ తన కుటుంబానికి సరిపడ్డ తిండి-గుడ్డ పండించుకుంటే అంతే చాలు. బ్రతకటానికి మాత్రమే తింటూ, మానవజీవితం మహత్తర పూర్ణమైనదని గుర్తించి, తీరికకాలాన్ని జ్ఞానార్జనానికి వినియోగించుకొనేవారు అనాటివారు.

ఆ రోజుల్లో రస్తాలు అభివృద్ధి పొందలేదు. ప్రతీ కుటుంబంగాని, కులంగాని, గ్రామంగాని స్వయం సమృద్ధిగా ఉండేది. తమకున్న భూమి కుటుంబానికి, పశువులకు కావలసిన ముఖ్యపంటలకు, యితర అవసర మైర్లకు కేటాయింపు చేసుకుని కృషిచేసుకొనేవారు. పంటల ఫలదాయం అమ్ముకోవచ్చునన్న సంగతే వారికితోచేది కాదు. బాహ్యప్రపంచంతో తమకు సంబంధం ఉండేది కాదు. తమ కొండ్రమీదనే మకాం; కొండ్రవల్లనే బ్రతకడం; ఆ కొండ్రకోసరమే కృషి!

క్రమంగా పరిస్థితులు మారేయి. జనసంఖ్య పెరిగింది. రస్తాలు వచ్చేయి. వ్యాపారం, పరిశ్రమలు వృద్ధిపొందేయి. పూర్వపరిస్థితులు తారుమారయ్యేయి. తమ ఫలదాయానికి వాణిజ్యప్రాముఖ్యత వచ్చిందిప్పుడు! ఇక తమ అదృష్టం తమ కులంమీదగాని, గ్రామంమీదగాని ఆధారపడి యుండడమే లేదు. తమ దృక్పథం, కర్తవ్యాలు, బాధ్యతలూ దేశసరిహద్దులూ దాటేయి. దూరంలోనున్న అమెరికాలోగాని, ఐరోపాలోగాని సుభిక్ష-దుర్భిక్షాలు వచ్చేయంటే, అవి మనల్ని, మన వ్యవసాయ కార్యకలాపాన్ని కూడా తాకుతున్నాయి. అనేకనోళ్లకు ఆహారం అందించవలసివస్తూవుంది; అనేక

సశ్రేణులకు ముడిపడ్డాలు ఉత్పత్తిచేయడం వల్లా వుంది. వాణిజ్యపుపంట కృషి హెచ్చు కావచ్చింది.

ప్రస్తుతం

క్రమంగా ఎలాంటి పరిస్థితి లేనప్పటికీ— పండిత ప్రజలకు సరిపడక, పండించేవారి కృషి కిట్టు బాటుగాక గట్టి యిబ్బందు లొచ్చేయి. తమ జీవనానికి కావలసిన తిండి-బట్ట వ్యవసాయదారుడు పండించి యిస్తుంటే, చల్లగా ఆరగిస్తూ, ఆరగించడానికే పుట్టే మనుకుంటూ, అతడికి కృతజ్ఞులమై యుండలేమో. మనవల్ల అతడి కేమైనా ఉపయోగసహాయం లుండ లేమో నన్ను ఊహించుకొని పట్టణవాసులకు, విద్యాధికు లకు తట్టడంలేదు.

కింకారణం?

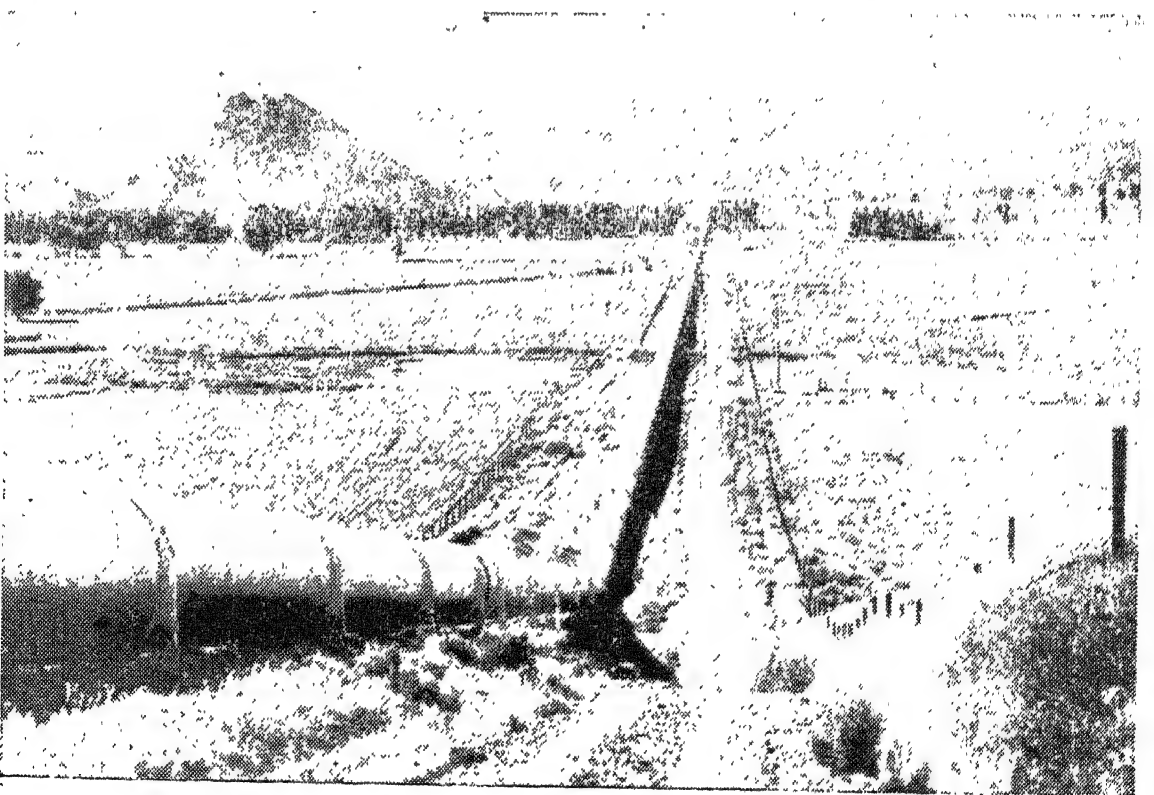
పంటలు ప్రజలకి సరిపోకపోవడానికి కారణాలు— జనాభా పెరగడం, పంటల విస్తీర్ణం పెరగకపోవడం, పంటదిగుబడి హెచ్చుగాకపోవడం అని చెప్పొచ్చు. వ్యవసాయం కిట్టుబాటుగా లేకపోవడానికి అనేక కారణాలున్నాయి. అదనం పంట పండించినా, తమ కష్టానికి తగ్గ ఫలితం తమ

కు ముట్టదని సం దేహించే వ్యవ సాయదారు పూ నికతో ఉత్పత్తి యెక్కువ చేయ డానికి తగ్గఉత్పాదం పొందటం లేదని చెప్పక తప్పదు. ఈ సమస్య పరిష్కారం యెట్లు చేయనొతుంది? మనకు 'కోలనీ' లుంటే అక్కడి నుంచీ అవస

రాలు తెచ్చుకు రావచ్చు; అవి తనకు ఇతర పరిశ్రమల వృద్ధిసాధిస్తుంటే, నగలు అదాయం కొంత పెరిగేమాట నిజమే; అగీ లేదు. అప్పుడైనా, పండిత పంట అంటూ ఉంటే గదా ఉబ్బిచ్చి దాన్ని కొనికొగలగడానికి. తిండిగింజలు కొరవడిననాడు పెండి-బంగారాలు నూరుకు తాగడానికైనా ఉపయోగించవచ్చు! నితే నిదేశాలనుంచి కొనుక్కొడానికి ఉపయోగించవచ్చు. అట్లా రిచానా సౌకర్యాలనుబట్టి, అనేక యితరవిషయాల్ని బట్టి వుంటుంది.

అక్కడా, ఇక్కడా

విదేశాలలోనూ ఇలాంటి సమస్యలే బయలు దేరేయి; కాని వారు శాస్త్రజ్ఞానం ఉపయోగించి, సాగు విస్తీర్ణమేకాక, సాగయ్యే ప్రతి యెకరంనుంచి ఫలదాయం దిగుబడి కూడా యెక్కువ చేసుకోగలిగేరు. మనకు ఇలా విస్తీర్ణం పెంచడానికి అంతగా లేదు. ఇది వరకే ఒక అవధి చేరేం. దేశంలో తిండికి పనికిరాని పంటల విస్తీర్ణంనుంచి 50 లక్షల యెకరాలు తిండిగింజల సాగు క్రిందికి తెచ్చేం; అధికాహారోత్పత్తి ప్రచారంవల్ల 30 లక్షల ఎకరాల కొత్తభూమి సాగులోకి తెచ్చేం.

విదేశాలలో వ్యవసాయ సౌకర్యాలు: ౧

ఒక రిజర్వాయరునుంచి ఈ వైపు అయిదు మైళ్లదూరము నీటిని తీసుకొనిపోయి ఒక కాలువలో చేరిపోవును. ఆ కాలువ నీటిని ఉపయోగించుకొని వేలకొలది ఎకరాలను సాగుచేసి సమృద్ధిగా పంటలు పండించుకొంటారు అమెరికా దైతులు.

ఆ రో గ్య
వి దు ట్ట
3

నిరక్ష్యము చాలా అపాయకరము

సాధారణ దగ్గును అందరు ఉపేక్షచేయుట స్వాభావికము.
యీ ఉపేక్షయే అధిక ఖర్చుకుకారణము. మరియు అశ్రద్ధచేసినచో
అట్టిదగ్గు అపాయకరమగు వ్యాధులకు మూలము. బాహుళ్యముగా
ప్రసిద్ధికెక్కి పేరొందిన వైద్యులచే “గ్లిక్ ఓడిన్ పెర్వసాకా” అనే
మందు తరచుగా వచ్చుదగ్గును నిర్మూలించునని పేరు పొందినది.
ఈ ఔషధము నేవించినంతనే శ్వాససంబంధమైన ఊపిరితిత్తుల
సమస్త వ్యాధులను పూర్తిగా నివారించి, దగ్గును పారద్రోలును.

ప్రమాదకరమైన వ్యాధి లక్షణములున్నప్పుడు
మీ డాక్టరు సలహా తీసుకొనండి.

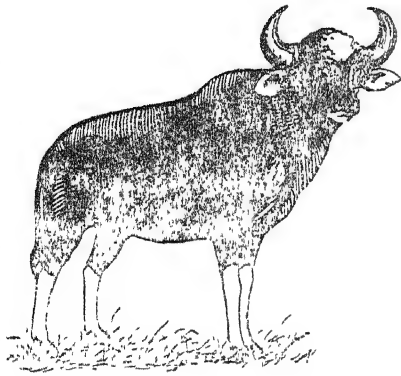
అలంబిక్ కెమికల్ వర్క్స్ కంపెనీ, లిమిటెడ్, బరోడా

మైసూర్ పేపర్ మిల్స్, లిమిటెడ్.

హెడ్ క్వార్టర్స్ :
బెంగళూరు.

మిల్లులు :
భద్రావతి (మైసూర్ స్టేట్ రైల్వే).

బ్రాండ్
పేపర్స్

రకములు : అచ్చువి, వ్రాతవి, అంటిక్ వన్,
లెయిడ్, ఆజర్ బాండ్స్, వగైరా.

మైన తెల్లిన బ్రాండు భారతదేశపు పెట్టుబడితో భారతీయుల అభ్యుదయమున
మైసూరులో అచ్చట దొరకు వెదురుతోనే తయారుచేయబడిన
స్వదేశీ కాగితమునకు చిహ్నము.

వివరములకు :

ది మైసూర్ పేపర్ మిల్స్ లిమిటెడ్, బెంగళూరు లేదా భద్రావతి.

విజయ కన్ఫర్మర్షియల్ బ్యాంకు లిమిటెడ్; బెజవాడ.

అనుమతిపొందిన మూలధనము	... రు. 4 లక్షలు
చందావేసిన మూలధనము	... రు. 2 లక్షలు
చెల్లించిన మూలధనము	... రు. 1,00,000 (లక్ష)

అన్నివిధములైన బ్యాంకింగు సౌకర్యములు ఆంధ్రులకు కలుగజేయుటకై స్థాపించబడి అద్వితీయముగా నడుపబడుచూ, ఆంధ్రుల ఆదరాభిమానములు బడయుచూ దినదినాభివృద్ధిగాంచుచున్న దేశీయ బ్యాంకింగు సంస్థ.

తైరెక్కర్లు :- 1. వెలమాటి పద్మావతిగారు (వైర్మన్), 2. వట్టిపుల్లయ్యగారు, 3. వాడిగ కృష్ణమూర్తిగారు, 4. గ్రంథి అంజనేయులుగారు, 5. వేగుంట సూర్యప్రకాశరావుగారు, 6. వంక లక్ష్మీనారాయణగారు, 7. వెలమాటి అచ్చయ్యగారు, 8. రామినేని సోమేశ్వరరావుగారు, 9. కోటగిరి పార్థసారథిరావు బహదూర్ బహదూరు, గంపలగూడెం, 40. మల్లెల సూర్యనారాయణగారు, మేనేజింగుడైరెక్టరు.

అన్నివిధములైన బ్యాంకింగు వ్యాపారములు జరుపబడును. దిపాజిట్లు ఈ క్రిందివిధముగా తీసుకొనబడును.

వడ్డీ రేట్లు

ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్లు.			సేవింగ్స్ బ్యాంకు డిపాజిట్లు.	
12 మాసముల వాయిదాకు 100 కి	సంవత్సరమునకు	రు. 4-8-0	100-కి సం॥మునకు	రు. 3-0-0 వడ్డీచొప్పున వడ్డీ యివ్వబడును.
6	డిబ్బో	రు. 4-0-0	కరెంటు ఏకౌంట్లు.	
3	డిబ్బో	రు. 3-0-0		
పెద్ద మొత్తములకు 12 నెలలు దీనినైనా మైన మొత్తమునకు ఏడు నెలల వడ్డీ ఇవ్వబడును.			సం॥మునకు 100-కి రు. 1-0-0 వడ్డీచొప్పున వడ్డీ యివ్వబడును.	

యం. సూర్యనారాయణ, మేనేజింగ్ డైరెక్టరు.

కాని పంటల దిగుబడి మామూలుగానే వుంది. ఇది కూడ హెచ్చించాలి; హెచ్చించవచ్చు.

యథార్థానికి మన దేశంలో గత 70 యేళ్లలోను జనాభా సూటికి 36 పాళ్లు పెరిగినా ఇంగ్లాండులో 77 పాళ్లు, జపానులో 113 పాళ్లు, రష్యాలో 115 పాళ్లు పెరిగింది. ఐనా విదేశీయులు తమ సమస్యలు పరిష్కరించుకోగలిగేరు; మనం అనేక కారణాలవల్ల అవస్థ పడుతున్నాం. 300 ఏళ్లక్రితం 40 లక్షల రెడ్ ఇండియన్లు తిండికోసం తిరుగాడిన అమెరికాదేశ మిప్పుడు 115 లక్షల సైనికులతోబాటు 1300 లక్షల ప్రజల్ని సుభిక్షంగా పోషించుకొని, ఉత్పత్తి సరుకుల్లో ఏడో వంతు లీజ్-రెండ్ యేర్పాట్లక్రింద విదేశాలకు పంపించి, ఇంకా నిలువపడిపోయివున్న తిండిపదార్థాలు మేమిచేసుకోవాలో తెలియక తల్లడిల్లుతున్నది. 25 ఏళ్లక్రితం 1390 లక్షల జనాభాతో 6010 లక్షల సెంట్నర్లు తిండి గింజలు పండించిన సోవియట్ రష్యా యిప్పుడు 1930 లక్షల జనాభాతో 11950 లక్షల సెంట్నర్లు గింజలు పండించుకోగలిగి, ప్రజల అన్నవస్త్రాదులకు లోటు లేకుండా చేసుకోగలిగింది. ఇటీవలినరకు ఇతరదేశాలపై ఆధారపడిన జపాను ఇప్పుడు ప్రతి చదరపు అడుగు స్థలం, ప్రతి యెరువుపదార్థం నద్వినియోగ పరచుకుంటూ, స్వయంసమృద్ధిగా తయారైంది; ప్రపంచంలో మున్నెయ్యోవంతు జనాభాతో వున్నప్పటికీ, ప్రపంచంలో గల చేపలపరిశ్రమలో మూడోవంతు ఉండేటట్లు అభివృద్ధిచేసుకొని, ప్రజలకు యుక్తాహారం యివ్వగలుగుతున్నది. ప్రపంచజనాభాలో ఐదోవంతు గల మన దేశంలో 'వేసిన గొంగళి వేసినవోటే వుంది!' పాడిపంటలకు పుట్టిలయిన దేశ మిప్పుడు తన ప్రజలకు సరిపడ్డ పాడిపంటలు యివ్వలేకుండా వున్నది. ఫలితం-ప్రజల ఆయురారోగ్యాలు దిగజారడమే. ఇతరదేశాల్లో మనిషినగటు ఆయుర్దాయం 67 ఏళ్లవరకు ఉంటే, మన దేశంలో 27 యేళ్లు! ఇలాంటి పరిస్థితులన్నీ యేర్పడ్డానికి అనేక కారణాలున్నాయి. వ్యవసాయసమస్య తయారవడానికి ముఖ్యకారణాలు-భూసారం తగ్గడం, ప్రజల్లో విద్యాగంధమూ, శాస్త్రజ్ఞానమూ పాకకపోవడం.

తరణోపాయం

ఈ సమస్యపరిష్కారానికి ఉపాయం జనసంఖ్య తగ్గించడం ఒకటి. ఇది ఒక పట్టాన సులభసాధ్యంకాదు.

ప్రజల్లో విద్య, ఆర్థికసంపద, పెరిగితే ఇది కొంత తగ్గవచ్చు. కొత్త విస్తీర్ణం సాగులోకి తేవడం కూడ మన దేశంలో అంక ఏలున్నదిగా లేదు. ఇక ఏలున్న దల్లా సాగయ్యే భూమినుంచి విస్తారం పండించే సూత్రాలు పెదకడమే. ఇతరదేశాల్లోలాగ మనకు యిది సుసాధ్యమని చెప్పొచ్చు. ఉన్న పంచభూతాల సాభాగ్యం, ప్రకృతిసిద్ధమైన నదులు, అడవులు, ఖనిజసంపద మొదలైనవన్నీ నద్వినియోగం చేసుకోవాలి. చేసుకొని ప్రజాపోషణకు, అభివృద్ధికి, రక్షణకు వినియోగించాలి. మన ఆధ్యాత్మికజ్ఞానానికి, శాస్త్రజ్ఞానానికి సామరస్యం కలిగించి, దృక్పథం పెద్దది చేసుకొని, ఐహికాముష్మిక సుఖజీవనాలకు సులభపంథాలు యేర్పరచి, "సర్వే జనా స్సుఖినో భవంతు" అన్న సందేశం ప్రసంచానికందజేయాలి.

మధ్యమూలములు

ఆర్థికలక్ష్మీపునరుద్ధరణ ప్రారంభమైన దని చెప్పొచ్చు. పంచభూతాల నద్వినియోగానికి యత్నిస్తున్నాం. నదులకు అడ్డులు కట్టి, వ్యవసాయకృషికి ముఖ్యమైన నీటిసప్లయకారకు యేర్పాట్లు చేసుకుంటున్నాం. విద్యుచ్ఛక్తిఉత్పత్తికి, పరిశ్రమాభివృద్ధికి పంథాలు వేస్తున్నాం. వాయువులోని నత్రజనిసారాన్ని పట్టుకొని, అమోనియాసల్ఫేటు యెరువుగా తయారు చేసే ఫేక్టరీలు పెడుతున్నాం. భూసారం హెచ్చించే మార్గాలు అవలంబిస్తున్నాం. ఉన్న పశువుల యెరువు, గానుగపిండ్లు వగైరా నేంద్రియపు తెరువులన్నీ భూమికి చేర్చే కృషి, ప్రచారం సాగుతున్నాయి. మరిచి ఆబోతులు, పశుపోషణ, సంరక్షణలవల్ల పాడిపశువుల్ని, పని పశువుల్ని వృద్ధిలోకి తీసుకురావడానికి యత్నిస్తున్నాం. లోటుగానున్న తిండిగింజలు, పప్పుదినుసులు, కూరలు, పళ్లు, పాలు, గుడ్లు, చేపలు, మాంసం వగైరా ప్రతి ఆహారద్రవ్యంయొక్క ఉత్పత్తి యెక్కువచేయడానికి కృషిచేస్తున్నాం. దీనితోబాటు భూముల అమరకాల పద్ధతులు, సంపకాల ఆచారాలు, ఋణవిమోచనసహాయాలు, సహకారపద్ధతులు, పశుజాత్యభివృద్ధి, గృహ పరిశ్రమల పునరుద్ధరణ వగైరాలన్నీ జరిగితే వ్యవసాయ సమస్య తీరుతుంది.

10. చాడవంటల అభివృద్ధికి 'మిశ్రమ-సేద్యం' అని పిలిచేది. పంటలు పరస్పరంగా పోషించుకొని సేద్యం చేయాలి.

11. పెట్టుబడిఖర్చులు తగ్గబాటికి 'ఉమ్మడి - వ్యవసాయం' ప్రారంభించి వృద్ధిచేయాలి.

12. యంత్రసహాయవల్ల కృషి సాగించడానికి పంటలకు వీలున్నది, ఇది సహజవరకు మునుపు తగ్గించగలదు అన్న విషయాలు శరీరించాలి.

13. కల్లతోటలు, కూరగాయల పెంపకం ప్రోత్సహించి, మంచివిత్తనాలు, మొక్కలు సప్లయ చేయడానికి యోర్పాట్లుచేయాలి.

సహజవరకు:—

14. పంటలకు పట్టి పురుగులు, తెగుళ్లు ఎదుర్కొనే సిబ్బందిని నియోగించి, వీటి నివారణానికి చోర్యపాటి.

15. రైలుబాటలదగ్గర నరుకు నిలవవుండు కోడానీ, నిలవనరుకు పాడవకుండా చూడడానికి యోర్పాట్లు జరగాలి.

అవసరం:—

16. మధ్యవర్తుల్ని వీలైనంతవరకు తగ్గించి, ప్రభుత్వంవారే నిలవగావించి, లాభసాటిగా అమ్మించే యోర్పాట్లు చేయాలి.

17. రైలుస్టేషనులదగ్గర గోదాములుకట్టించడం, రైలురేల్లు తగ్గించి, రవాణాసౌకర్యాలు పెంచించి, (త్వరలో పాడయ్యే పాలు, పళ్లు, కూరలు, మాంసం మొదలైనవి చలువకొట్లలో నిలవడంచడానికి) రైల్వే వారు సహాయపడాలి.

విశ్లేష:—

18. రైతు లందరూ మంచి వ్యవసాయపద్ధతులు, ఆరోగ్యకరమైన జీవితపద్ధతులు అమల్లో పెట్టేటట్లు ప్రబోధం జరగాలి. ఇందుకు ఎక్కువగా వ్యవసాయ విద్యార్థుల తర్ఫీదు కొక (రెండవ) వ్యవసాయకళాశాల కావాలి. ఇదివరలోవలెగాక తర్ఫీదుపొందిన ఫీల్డు

మెన్లు, మేస్ట్రీలు నియమించి, వారి రద్దీలు వ్యవసాయపరిశోధనావనాల్లో చేయాలి.

వ్యవసాయశాస్త్రానికి సహజవరకు:—

19. వ్యవసాయశాస్త్రానికి విద్యార్థులకు అత్యంత గృహపరిశ్రమలు, ఇంజనీరింగ్ శాస్త్రానికి అత్యంత వినియోగించే విద్యార్థులగా వైద్య శాస్త్రానికి వైద్య, కొంచెం కలిగిన వైద్య శాస్త్రాలను చేర్చాలి.

పరిశోధన:—

20. ఇంజనీరింగ్ శాస్త్రంలోని ఇంజనీరింగ్ శాస్త్రానికి చేబరేటర్లుగానూ, వైద్య శాస్త్రంలోని వైద్య శాస్త్రానికి పరిశోధనలు, ప్రయోగాలు, వైద్య శాస్త్రంలోని అందించాలి. ఇవి ప్రతిపక్షాల్లోనూకావాలి. వీటిని సరిచేచక్కటి సిబ్బందిని ఉంచాలి.

విర్వాట్లు:—

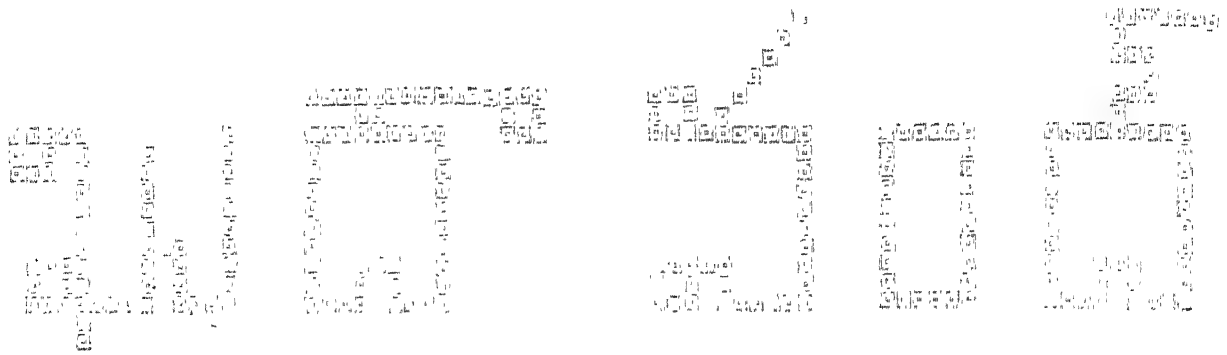
21. ఇప్పుడున్న వ్యవసాయకాళులు మంచి, పెద్దదిగా చేసి, పని నడిపించాలి.

ఖర్చు:—

22. (దేశమొత్తానికి 1,000 కోట్ల రూపాయలు) మన రాష్ట్రవ్యవసాయాభివృద్ధికి 5 ఏళ్లకు 50 కోట్ల రూపాయలు.

ఇలా కృషి జరిగితేనే వ్యవసాయ సమస్య తీరుతుంది. దీనితోబాటు చక్కబడవలసిన సాంఘిక ఆర్థిక వగైరావిషయా లెన్నో ఉన్నాయి. వీటి కన్నింటికీ ముఖ్యం విద్యాధికుల దృక్పథం మారాలి. తమ్ము పోషించే వ్యవసాయదార్ల విషయమై తమ కర్తవ్య నిర్వహణ గావిస్తున్నామా అన్న ఆలోచన ఉండాలి. వ్యవసాయదార్ల దృక్పథంకూడా మారాలి. పట్టుదలతో పని ప్రారంభించి ("ఉద్ధరే దాతృ నాత్మా నం") తమ్ముతామే ఉద్ధరించుకోవడానికి కృషిచేయాలి. కృషితో సర్వప్రపంచం పోషింపబడుతున్నప్పుడు, కృషిచేస్తే సర్వదుర్భితాలు, పీడలు, సమస్యలు పోవడానికి సందేహంలేదు. పోతాయి.

"కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం"

[20]

అని పుట్టింది అని పుట్టింది కాదు...

లక్ష్మీకాంతం, పారిపోయి వచ్చి, మాయింట్లో దా
క్కున్నాడు...

పారిపోయివచ్చాడంటే... వెంట ఎవరో తరుముకు
వస్తాంటే, నురుగులుగక్కుతూ పరుగెత్తుకుంటూ
నచ్చాడని కాదు : దాక్కోడమంటే, ఎంత వెదికినా
కనపడని ఏదో చీకటిగుయ్యారంలో నక్కికూర్చో
డమూ కాదు.

— నిదానంగా నడిచివచ్చాడు ... దొరకొడు
కెవరురా అన్నట్టు ఒళ్లువిరుచుకు కుర్చీలో పడు
కున్నాడు...

అయినా, నాకు అలా అనిపించింది... వాడి
నీడగా కొండంత భయం, పర్వతమంత ఆవేదనా కని
పించింది...

‘ఎంరా? ... అని మానంగానే కుశలప్రశ్న
చేశాను...

‘నేను తాగితే ఏం ఫరవాలేదుకదా!’ అన్నాడు
ఓపట్టాన... ఎవరినో అడుగుతూన్నట్టు...

‘ఎవరికీ ఫరవా?’

‘నీకు’ అని మనసులో పలకడానికి నావంక చూపు
గిర్రున తిప్పి... ‘నీకు అభ్యంతరం ఏమీ ఉండదుకదా?’
అని గొణుక్కున్నాడు.

‘లేట్లూ, ఫులులూ కలిసి పూరిమేనే పుణ్యభూమి
యీ ఆశ్రమం అన్న సంగతి మరచిపోతే ఎలా?—
మహారాజుగా నేనించు: నన్ను మటుకు సహపంక్తికి

బలవంతపెట్టక: నే నిప్పుడే భోజనం చేశాను...’ అని
హెచ్చరించాను...

లక్ష్మీకాంతం... జేబులోంచి మంచునరంజామా
తీసి... గంగతో అపవిత్రం చేయకుండా ... దాహం
పుచ్చుకున్నాడు...

మొగం జ్వరపు- మొగం పడ్డది... కళ్లు మెరు
స్తున్నాయి ... అలా సిగరెట్ కాలుస్తూ కాళ్ళూ,
చేతులూ చాచుకుని ఒక నిమిషం పడుకున్నాడు : నడ
కొడుతూందిగదా అని నట్టిపేళ్ల తెరలు దించి... సీటి
జల్లు తిప్పాను...

‘పోయిందిరా...’

రోదగా నిట్టూర్చుకున్నాను మొదట ...
మాటకదా అని తరువాత మనసుకుతట్టింది...

ఎవరు? ... ఎక్కడికి? ... ఎందుకు? ... ఈ మూడిం
టిలో ఏదో ఒక్కటైనా, మాటధోరణిని అడగవలసిన
ప్రశ్న... అడుగుదా మనుకున్నాను కాని, అడగకపోయినా
జవాబు వాడంతట వాడే ఎలాగూ చెపుతాడుకదా
అనిపించి... విని ఊరుకున్నాను.

‘శకుంతల లేచిపోయిందిరా అంటాంటే ...
మాట్లాడవే?’ అని వాడు దండించాడు...

శకుంతల అంటే... నాకు అర్థంకాలేదు.

‘నామూలానే లేచిపోయింది...’ అదే శ్రుతిలో
అన్నాడు... ‘నీతోనే ఎందుకు లేచిపోలేదు?’ అని కొంటె

విను రొకటి వినరమంది మనసు. కాని, వాడిలో ఆ బాధను చూసి, నా నోటికి జాలేసింది.

‘అలాగా-పాపం’ లాగా తల ఊగించాను.

‘ఎవడితోనో, ఊరూ పేరూ లేనివాణ్ణి తీసు కుని ఎక్కడికో లేచిపోయింది...’

...లేచిపోయేముందు, నాయకుడి పేనుప్రఖ్యా తులు ఆలోచించవలసిన అగత్యం ఏమిటో నాకు ఎంత మాత్రమూ బోధపడలేదు. ఇదేమన్నా పెండ్లిసంబం ధమా ఆర్వేడు-పొరు పేయములు నిదానంగా విచారించ డానికి! ఇంకొవిషయంకూడాను - ఇందులో వీడి నిర్వా హకం కొంత ఉండంటున్నాడుగా, మరి, ఈ నిష్పే ఠాయాడు ఒరిగించిందేమిటి?...తన చేతిమీదుగా ఈ సత్కార్యము జరుగుతున్నప్పుడు, తాను, అంతమాత్రం మంచిచెడ్డలు ఆలోచించనక్కరలా?...ఏమిటో అంతా అగమ్యంగా ఉంది...

‘మరి నాపెళ్లాం ఎందుకు...’

...‘ఎందుకు లేచిపోలేదా?...’అంటా డను కున్నాను...వాక్యం సగలో త్రుంచేసి నిద్రపోయినాడు. ...నిద్రపట్టింది కాబోలు అనుకుంటూండే లోపుగానే... నిద్రలో ముగిసితేలి బడలిక తీరినవాడిలాగా...ఒక్క నిమిషంలో తెరిచిగా మేలుకున్నాడు...

‘ఏంరా, యీ కోతిమొగాన్ని చూసి కళ్లున్న దెవతన్నా ముచ్చటపడుతుందటరా?’- వాడు ధూకు డుగా అడిగా డన్నమాటేకాని, అందులో కొంత యధార్థం లేకపోలేదు. లక్ష్మీకాంతాన్ని, పరాకున అయినా, అందగా డనుకునేందుకు వీలులేదు...

‘శకుంతల మధురమీనాక్షీలాగా కలకలలాడు తూ ఉంటుందిరా. నేను ఎంత పుణ్యం చేసుకోబట్టో... అన్నయ్యా అని పిలిచేదిరా...నాతో అరమరికలేకుండా ఉండేదిరా...’

ఓహో, ఇప్పుడు అర్థమైంది : శకుంతల అంటే, మనవాడి యింటికి ఎదురుగుండా మేడలో క్రిందభాగంలో ఉంటున్నాడే...తానిల్దారుకూతురు : పిల్ల చాలా అందం గా ఉంటుంది...చిదిపి దీపం పెట్టవచ్చు : అవును, నేను ఒకటిరెండుసార్లు చూసిన జ్ఞాపకంకూడాను...

‘అన్నయ్యా అనే మాటకు ఎన్ని అర్థాలుంటాయిరా?—నీవేచెప్పు...’

—ఏం చెప్పను? అందరికీ తెలిసిన ఆ దిక్క-అర్థమే నాకూ తెలుసును... ఈ నా అజ్ఞానాన్ని నా ప్రేమ మిటకరించినది...

—‘అన్నయ్యా’ అంటే ‘బాబా’ అనీ, ‘మూమా!’ అనీ అనుకోవచ్చునా?—చెల్లీ అని పిలుస్తూ, చాబునా మాటునా పెళ్లాంగా వాడుకోవచ్చునా...మనిమైన వాడు ఎవడన్నా అలా గడ్డితింటాడా?...పోనీ, మొగ వాడు, నీ కోటిమందిలోనో ఒకడు శశువృతాడనుకో... అప్పుడుమాత్రం, ఆ వెలా పరిపాటిఅవుతుంది?... వాడు వర్తి శశువుకాక మని మెలా అవుతాడు?...

‘అవును...నీ వంటూన్నదంతా నిజమే’ నని తల ఊగించాను.

‘నాపెళ్లాం నన్ను శుద్ధ-శశువుకింద కట్టింది...

‘శకుంతలను నేను ప్రేమిస్తున్నానని అను త్తానమూ అభినందించడం మొదలుపెట్టిందిరా. అలాటి పాపపుమాట లనవద్దని ఎన్నోవిధాల బ్రతివగాలు కున్నాను: ఉహు...తల్లికి పెళ్లానికి తేడా తెలియని మనిషి...ఊ...మనిషా, అదికూడా ఒక మనిషేనా?...’

‘నన్ను తిట్టి దుష్ప్రతిపోసినా అంత బాధపడే వాణ్ణి కాదేమో: నేను చేస్తున్నది ఏదో ఘనకార్య మనీ...నేను కాగా అంత ప్రయోజకుణ్ణి కాగలిగాననీ, ఆవిడ అంటూన్నప్పడల్లా నాగుండెలో శూలాలు నాటు కునేవి:

‘నామీద ఎక్కడలేని దయా, అపేక్షా యింటా విడకు పుట్టుకువచ్చినవి...దయతో చంపడం-అని యింగ్లీషువాళ్లు అనే మాటలో హాలాహాలం నాకు నరనరాల ప్రాకిపోయింది. —శకుంతలకు మాత్రవిడ అఘాయిత్యం ఎక్కడ తెలుస్తుందో...ఆ అమాయకు రాలి మనసు ఎక్కడ చివుక్కుమంటుందో అని నాకు వెరైతిపోవడం మొదలుపెట్టింది.

‘కాని, నేను ఏం చేయను? ఈ పాపపుమాట ఆ అమ్మాయిచెవిని పడకుండాచేయడం ఎలా?—ఏమీ పాలుపోయింది కాదు...తెంచుకు ఎక్కడికన్నా పో పోతే?...ఇహ మాత్రవిడనోటికి హద్దూ పద్దూ ఉండద

...పారిపోకుండా, యింటినే అంటిపట్టుకుంటే...ఏమి మోస ఏం చూసుకుంటుంది?

‘శకుంతలను, మాయంటికి రావద్దని చెప్పుకున్నా?—అయితే, కారణం ఏమనాలి?—

...‘నీవు ఒక్కటి అడగవచ్చును...నీపెళ్లాం నోటికి బుద్ధి చెప్పలేకపోయినావా అని: అదీ అలా చించాను: నాకూ తామనం లేకపోలేదు—నన్ను చూసి యికిలిస్తూ మాగ్యహలమ్మీ ఓ వెకిలిమాట కూసినప్పుడల్లా...ఆ పళ్లన్నీ ఒక్కవరుసను రాలేట్టు కొడదామా అనిపించేది...కాని చేయి లేచేదికాదు... ఏం చెయ్యను, అది నా దౌర్భాగ్యం... పెళ్లాన్ని కొట్టడం ఎన్నడూ అలవాటులేదు...చూసన్నా ఉండక పోతిని...మూసన్నా అమ్మమీద ఎన్నడూ చెయ్యచేసు కున్న పాపాన పోలేదు...

‘అవాళ శ్రావణమంగళవారం: శకుంతల తలంటి పోసుకున్న నునుపుతో, కొత్త చీరా, రెవికా కట్టుకుని...కలకల్లాడుతూ, వాడకట్టుకు పేరంటానికి వెళ్తున్నా మాగుమ్మంలోకి వచ్చింది. ఏం వదినా అని మాఅవిడను కూడా రమ్మనమని కేకవేసింది. అవిడ, చీర సింగారింపు యింకా తెమలలేదుకాబోలు, లోపలికి వచ్చి...నేను కూర్చున్న గదిలోకి తొంగిచూసి, వచ్చి కూర్చుని, ఏదో పత్రికలో బొమ్మలు చూస్తూన్నది.

‘ఇహ కాస్సేపటికి...మా అవిడ అక్కడికి వచ్చింది. వస్తూనే, విషపుచూపొకటి చూసింది: ఆ వాలకం నేను చూశానుకాని, శకుంతల బొమ్మల థ్యాసలో ఉండి దాన్ని గమనించలేదు...

‘పోసి, అంతటితో పోసియవచ్చునా—లోపలికి వచ్చిందల్లా, గుమ్మంఅవతలకు ఎగిరి గంతువేసి—ఆ విసురులోనే తలుపు ఛెళ్లిన వేసింది...

‘శకుంతల ఉలికిపడి, తల ఎత్తింది. ఏమి టని ఆచూపులు నన్ను ప్రశ్నించినవి. నేను అశ్భంకానట్టు... చూసీ చూడనట్టు ఊరుకోగా,

‘ఏమిటది?’ అని పలికింది.

‘ఏం లేదు, ఎక్కడనుంచో గాలివచ్చి...’

‘నాలుగుగోడల సందునా గాలి ఎల్లా విసురుతుంది?’

‘వినరదు—మనుషులుతుంది.’

‘మనీలేగానికి అంత అరివాటుతనం ఉండను.’

‘ఏదువతనంతో బాటు లదిరిపాటుతనమూను...’

‘ఏదు వరా లిచ్చిన ఆ బడుపాటా పేరేమిర...’ (శకుంతల ఎంతో బాగా పాడుతుంటన చెప్పడం మరిచి పోయినాను.)

‘శకుంతలతో యికి—ప్రతిగా యిలా కొం తెగా మాట్లాడటం చాలా సరదాగానే ఉంటుంది. ఆ పిల్లి దానికి అనలు-కుళ్లు ఎక్కడ అర్థమైందోనని అని అని గానూ ఉంది.

‘నా గండ్రగోళం ఏమీ గమనించకుండా, శకుంతల సారంగపాణి చరణాన్ని మరో రెండుసార్లు సాగదీసి...

‘తలుపుదగ్గర నిలవేసి బ్రతిమాలితే గాని చెప్పడంలే ఉంది...’ అని నవ్వుతూ నూరాంచేసే పోణిమిలో నాచెయ్యి పట్టుకుని గుమ్మందగ్గరకు లాక్కు-చస్తూంది... ఇద్దరమూ వెక-వెక - పక-పకలాడుతూన్నాము...

‘గుమ్మం రెండురెక్కలూ దూదిపింజలు లాగా చెరోచెంపకూ ఎగిరిపడి, పుస్తీలను బాదుకుని లబ-లబ లాడినవి...

‘సమిలి మ్రింగేసేట్టు మూలక కణకణబాదుతూ నిలుచుంది, ఎదురుగుండా...

‘మాటలతో అయితే, ఎంతసేపు తర్జన భర్జన జరిగేదో, అవును కాదులు ఎన్ని ఆన్పుతులు తిరిగేనో, ఎన్ని తిల్లు ఒట్లు గాలిలో కలిసిపోయేవో, సర్వత్రా ఎంత హైరానా చెలరేగేదో?...

‘కాని మాటలకు అలవికాని శక్తి, ఒడుగు మూసానికి ఉంది...మాటలు అర్థంలో ఆవగించంత పాలును పలుకుతవి—మూసం కొండంతదాన్ని ముక్త సరిగా ఉద్ఘోషిస్తుంది...

‘తెప్పపాటంతటిలో—పొంగి పొరలిన మూసం, శకుంతలకు, సంగతి అంతా విప్పిచెప్పింది...

‘వదినా!’...అన్నది, కలలో మూలిగినట్లు... శకుంతల.

‘చెల్లాయ్—అన్నాయి, నవ్వుగా మా అవిడ పాపపు పెదవులు...నాతల పాతాళంలోకి కుంగి పోయింది...

‘ఏన్ని యుగాలకో, నేను మళ్లా తెప్పరిల్లి, తల ఎత్తి చూసేట్టుటికి...మా ఆవిడ మొగమే చూశాను: శకుంతల...లేను.

‘పొర బాటున తలుపు తొళానండి’ అన్నది ఆ యిల్లాలు : నాబాధ ఒరమాత్ముడికైనా అర్థం కాదు... నదురూ బెదురూ లేకుండా అన్న ఆ ఒక్క ముక్క నన్ను రాక్షసుణ్ణి చేసేసింది. మెడ నులిమేస్తే ...గుండె చీల్చి వెచ్చని పచ్చినెత్తురు తాగితే...ఆ మెడను కసకస నమిలి తినేస్తే—ఏం చేస్తే మటుకు ఏలాభం?—ఏం చేసినా ఒక్కటేగా అయ్యేది?—పచ్చి ఊరుకుంటుంది... కాని, రౌరవం లోకి శాశ్వతంగా యీ అబద్ధాన్ని వెంటపెట్టుకు పోతుంది. ...ఆ రాకాసిని హృదయార్పడానికి భయ పడ్డాను—

‘శకుంతల మళ్లా నాశంటికి అగుపించలేను.

‘నిన్న ఎవడినో తీసుకు లేచిపోయింది—

‘ఈ శుభవర్తమానం మా ఆవిడతోటిమీదుగానే నాకు తెలిసింది—

‘శకుంతల మా ఆవిడకు ఉత్తరం వ్రాసిందిరా : అందులో పంక్తులు గుండెలో చింతనిప్పులై మండుతున్నాయిరా...

‘నదినా, అన్నయ్యను వరించా ననుకున్నావు కాదా?—నీకు అలా రాసిపెట్టిఉందిగాని, అలాటి కోతిమొగాన్ని కట్టుకోవలసిన కర్మం నాకేం పట్టిందమ్మా? ఏరీ కోరీ, నాయిప్పువచ్చినవాడితో నేను లేచిపోతున్నాను :

‘నీతో మాట్లాడటమంటే సరదా; నీతో సరన మాడట మంటే సరదా; నీవంటే నాకు తగనిసరదా—

‘నీవు ఏమనుకునిపోతావో అని, నీమనసు ఎక్కడ నొచ్చుతుందో అని...నీకోసం, ఆయన్ని అన్నయ్యా అని పలుకరించేదాన్ని కాని, మీ ఆయనంటే నాకు తగని రోతనుమీ : ఉన్నమాట అన్నందుకు ఉలికి పడ్డావా పదినా?’

‘ఈ ఉత్తరం చదివి మా ఆవిడ ఏనుగునెక్కిందిరా : నావిషయంలో లేనిపోనివన్నీ అనుకున్నందుకు

ఎంతో కించపడ్డదిరా—మా కాగిలింతలో నలిగి ముక్క ధుడి దుంప తెగిపోయిందిరా...

‘ఏమీ అనలేక...ఏమీ చేయలేక, ఆ బాహు పంజరంలోంచి ఎలాగో తప్పించుకుని ఎగిరివచ్చి యిక్కడ పడ్డారా—’

—లక్ష్మీకాంతం అయోమయంగా నిట్టూర్చి ...పక్కకుదరనివాడిలాగా కుర్చీలో కొంత నేపు యాల నగా అటూ యటూ మసిలాడు. గాజుకుప్పెలో కురదలా తీర్థాన్ని నేవించాడు...క్రమంగా మొగంలో వేడి-ఎరుపు దిగిపోయింది : మనిషి తేరుకున్నాడు.

‘శకుంతల నాకోసం ఎంత త్యాగం చేసిందో చూశావా?’ అన్నాడు స్వగతంగా.

—త్యాగమేమిటో నాకు బోధపడలేదు.

‘నా కాపురం చెడిపోతుందేమోనని, తన పరువును, తనవాళ్ల పరువును నట్టేట కలిపింది. ఇలా చేయకుండా, యింటిపట్టునే ఉండి, ఎన్ని ప్రమాదాలు చేసినా మా ఆవిడ నమ్మదని శకుంతలకు తెలుసును. కాని-ఎంతపని చేసిందిరా, వెర్రిపిల్ల : నా కాపురం తగులడిపోతేమాత్రమే, వెయ్యేళ్లు వర్ధిల్లాలిసిన బంధువులల్ని ...’

‘ఇదంతా మీ ఆవిడమీది అభిమాన మేమో...’

‘ఆ...వల్ల కాడు : ఆవిడంటే శకుంతలకు తగని అనవ్వాం...నాకోసమని ఆవిడను మెచ్చుకుంటూ ఆ అబద్ధాలన్నీ వ్రాసింది...నరేకాని, యిప్పుడు ఏమిటి చేయడం?...’

లక్ష్మీకాంతం ఉరిమిచూస్తూ ప్రశ్నించాడు, పదే పదే : ఏం చేయమనడానికి నా కేమీ పాలుపోలేదు ...సలహా యివ్వకుండా ఊరుకునేందుకు అంతకన్నా నీలులేదు ఆస్థితో.

‘ఇంటికి మాత్రం వెళ్లను ఇహ, ఏమైనా సరే; మా ఆవిడ భూతంలాగా పట్టుకుంటుంది. అది పతివ్రత కావడంకూడా నా ప్రాణానికే వచ్చింది. ఎర్రగా బుర్రగా ఉన్నవాణ్ణి ఎవడినన్నా తీసుకుని లేచన్నా పోడేం?—’

నవ్వు వచ్చింది : 'కాని, వాడిబాధ అర్థమైంది...'

'పోనీ, అలా సలహాయివ్వరాదా? అన్నాను... ఆలోచన చెపుతూన్నట్టు...'

'చెప్పితే నవ్వుతోందిరా...'—వాడి అబద్ధకు తగని బాలి చేస్తూంది : అమాయకుడికి అతి తెలివి తేటలు ఉన్న పిల్లను యిచ్చి పెళ్లి చేయడం ఎంత అనర్థమో నాకు యిప్పుడు బోధపడింది...

'ఏంరా, పాపరహితార్థం... నేను చెప్పిన పని చేస్తావా?...' అన్నాను : వాడు ఎగిరి గంతెసినంత అప్రమత్తు డైనాడు.

'ఎవతెన్నో కుర్రదాన్ని వెంట వేసుకొని, కొన్నాళ్ళ పాటు తీర్థయాత్ర చేసిరా...'

...నేను వెక్కిరిస్తున్నా ననుకున్నాడు...

'నిజంగానే చెపుతున్నాను భాయి. శకుంతలకు అపచారం చేశా ననుకుంటున్నావు కాని, సిస్థితి మరీ లోపసీయమన్న సంగతి మరచిపోతున్నావు. మీ ఆవిడ దృష్టిలో సీవో పసిపాపపు : పిల్లాడిని గారాబం చేసినట్టు చేస్తూంది : తల్లిలాగా పెంచుతుంది : సీ యిల్లాలు నిన్ను వల్లుతుంది... ఇది నీమగసిరికి పరువా?—శకుంతలకు ఏదో నీవల్ల అపచారం జరిగిం దనుకుంటున్నావు కాని, నీవు ఎంత అర్భకుడివైపోతున్నావో ఆలోచించడం లేదు... మడిగట్టుకుని కూర్చున్న మగవాడిమీద ఆడదానికి మమత ఉండదురా—మొగుడు కొరగాని వాడైతే, ఇక ఆయిల్లాలి ఆనందానికి పట్టకాలు ఉండవు. తనకు దక్కకపోతున్నాడే అనే బాధలో ఆమె మైమరచి పులకరించుతుంది : తన కాగిలిలోకి లాక్కునేందుకు మన్మథుడూ, వసంతమాధవులూ ప్రసాదించిన నలలన్నీ పన్నుతుంది... ప్రేమిస్తుంది.

'శకుంతలకు ఉన్న తెగింపైనా నీకు లేకపోతే ఎలా?—లే, ప్రయాణం కట్టు!'

ఆకు నందకుండా, పోకను పొందకుండా, కోమటి పురాణంలాగా దీర్ఘోపన్యాసం చేశాను... లక్ష్మీకాంతం నాకు గుడ్లు వప్పగించి, చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

'అయితే, యితకూ నన్ను ఏంచేయమంటావు?' అన్నాడు, ఎప్పటికో తెప్పరిల్లి.

'ఏం చేసినాసరే... కాని, యిలా హాలామాలం మింగుతూ కాలంగడపటంమాత్రం వద్దు...'

'త్రాగకపోతే, శకుంతల జ్ఞాపకం వస్తుంది... త్రాగితే... మా ఆవిడ చేసిన ద్రోహం జ్ఞాపకం వస్తుంది... త్రాగి మరచిపోదా మనుకున్నాను... అదీ సాగడం లేదు...'

'త్రాగుదామనే సంగతి మరచిపో... అప్పుడు యిద్దరూ జ్ఞాపకం రారు...'

'మా ఆవిడ నన్ను మరచిపోయినా బాగుండును...'

'నిన్ను మరచిపోతే ప్రాద్దపోవడం ఎలా?... ఎక్కడున్నా వెదుక్కుంటూవస్తుంది...'

'అవును, అది అంతదీ జేసు'

...నేను 'అలాగా' అని తల ఊగించాను.

—సంజెనేళ అన్రుతూం : ఇద్దరమూ అవీ యివీ తిని కాఫీ పుచ్చుకంటున్నాము. లక్ష్మీకాంతం భార్య లోపలికి చక్కావచ్చింది. ఆడను చూసే చూడటంతోనే మన ధీరుడు కుర్చీలో నహా గజగజలాడి పోయినాడు : కేవలం పిల్లి అయిపోయినాడు.

—'సిసీమాకు వెళ్దాం, రండి' అన్నది కోమల స్వనంతో, పల్లెటూరిబడిపంతులు ఆదమాంబుపుతో.

'నాకు... బంట్లో ఏమీ బాగుండ లేదు...'

అన్నాడు సీరసంగా.

'మరి... బీడికి పోదామా?'

'నాకు... మన నేమీ బాగుండ లేదు.'

'అలాగా? ... అయ్యోపాపం! అలా అయితే ఎక్కడికీ వద్దు, యింటికే పోదాం...'

'...నీవు వెళ్లు : నేను కొంచెం నేపుండి...'

—చేయి అందిచ్చి, పసివాడినిలాగా పోదని పట్టుకుని నిలవేసింది : వెళ్లి వస్తామని నాతో చెప్పి, మెల్లిగా, సందిట నడిపించుకుంటూ వెళ్లి, కారులో కూర్చోవేసింది... డ్రైవర్ తో, శలానాసిసీమాకు పోసి మంది...

...మలుపు తిరిగి మాయమయేదాకా కారు వెన్ను పరధ్యానంతో పరకాయించిచూస్తూ... మెట్ల

రత్నా స్నో

—

ముఖా లంకరణ

మునకు ఉత్తమ
మగు స్నో. జడ్డు
పట్టదు. ముఖముపై
కరిగిపోవును. చర్మ
మును మృదువు
గను, పట్టువలె
ఉంచును.

★

505

రత్నా స్నో

ముఖమునకు కాంతి నిచ్చును

రత్నా టాయిలెట్ వర్క్సు.
నెం.3. నీనుముదలి వీడి, జి.టి. మదరాసు.

లిప్టి టాయిలెట్
పౌడరు.

—

మిక్కిలి సున్ని
తమైనది. అతి
మృదువుగా చర్మ
ములో కలసి పోవు
టచే ముఖము
కొంచమైనను పౌడ
రదైనట్లు కన్పింపదు.

★

బాంబే లైఫ్ అప్యూరెన్సు కంపెనీ
లిమిటెడ్.
(స్థాపితము : 1908.)

భారతదేశపు ప్రథమశ్రేణి జీవితభీమా కంపెనీలలో ఒకటి.
1944-వ సం॥న రూ. 2½ కోట్లకు పైన వ్యాపారముచేసినది.
మద్రాసు బ్రాంచి పెన్షనరీలు, దేశీయసంస్థానముతో వహ
దక్షిణ ఇండియాకు చీఫ్ ఏజెంట్లు :

కో చి కార్ బ్రదర్స్, లిమిటెడ్.
స్థాపితము : 1910.

తమ పట్టాదార్లగును, ప్రతినిధులగును ఆపూర్వమగు సౌకర్య
ముల నిచ్చును. 35 సంవత్సరములు విశ్వసనీయముగా
సేవజేసినవాడు.

1944-వ సం.న అత్యధికమగు పూర్తిజేసిన వ్యాపారము
52 లక్షలు మించినది.

ఈ క్రింది స్థలములలో ఆఫీసులున్నవి :—
బాంబాయి * బెంగళూరు * మద్రాసు *
మంగళూరు * కాలికట్ * మధుర *
ట్రీవేండ్రం * ఉడిపి.

నా అంగడిలో బంగారు
నగలున్ను, రాళ్లు వేసిన
నగలున్ను, వెండిసామాను
లున్ను నమ్మకముగ అమ్మ
బడును.

PELALA KONDIAH,
Shroff Merchant,
KURNOOL.

ఫాషన్ గా వుండే దుస్తులు కావాలంటే

మధుర డ్రెస్ మాన్యుఫాక్చరింగ్

కంపెనీ, (మధుర) వారి

“బాతు మార్కు”

రెడీ మేడ్ దుస్తులు వాడండి.

ప్రతిచోటను దొరుకును.

సర్కార్లు, రాయలసీమ, నైజాంరాష్ట్రమున యేజంట్లు :

ఆర్యస్థాన్ ఏజన్సీస్, బెజవాడ.

మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు.

మోడల్ ఫార్మశీ
 "పంటిబిడ్డలవాంతులు" విశేషమందులు, పురుషుల దగ్గు విశేషమందులు, పిల్లలకని అయిదముద్రాగిని పిల్లలకని పిల్లలకని ప్రత్యేకమును, ప్రత్యేకమును, పిల్లలకని నుండదగినదౌషధము.
 ధౌ. 1/4 రు 1-0-0
 ధౌ. 1/2 రు 2-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

సుప్రసిద్ధ ఔషధాలయము
 ప్రావయిటర్లు : వేంకట్రామ అండ్ కో.,
 అన్ని ప్రాంతములలోను ఏజంట్లు కావలెను.

మోడల్ ఫార్మశీ
 "పంటిబిడ్డలవాంతులు" విశేషమందులు, పురుషుల దగ్గు విశేషమందులు, పిల్లలకని అయిదముద్రాగిని పిల్లలకని పిల్లలకని ప్రత్యేకమును, ప్రత్యేకమును, పిల్లలకని నుండదగినదౌషధము.
 ధౌ. 1/4 రు 1-0-0
 ధౌ. 1/2 రు 2-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

మధుమూలిక
 అతిసూత్రము, మధుమేహము శరీరముకృశించుటకు వెంటనేనివా రిందును. 15 రోజులకు ధౌ. 1/4 రు 3-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

లుకాడాప్
 శ్రీలతెలుగును వ్యాధికి ది వెళ్ళవద్దము రెండు రోజులలోను గుణము మును ధౌ. 1/4 రు 1-0-0 ధౌ. 1/2 రు 2-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

లివర్-కె
 బిడ్డలలివర్, స్త్రీ వ్యాధులకు మెహమముగా వనిచేయు దివ్యౌషధము. 15 దినములకు రు 2-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

శుక్రసంజీవి
 వీర్యమును గట్టిపరచి, మూత్రముతో వీర్యసప్తము కాకుండ కాపాడును. ధౌ. 1/4 రు 1-0-0. ధౌ. 1/2 రు 2-0-0.
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

చర్మసుందరి గడ్డ, తామర పాదలు
 మచ్చలు, నవ్వువచ్చువ్యాధులను నివారించును. దబ్బి రు 8-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

గనాడాప్
 గవేరియాకు వస్త్రాయుధము రెండు రోజులలోను గుణము మును ధౌ. 1/4 రు 1-0-0. ధౌ. 1/2 రు 2-0-0
 మోడల్ ఫార్మశీ, ఏలూరు
 పాత్రయిటప్ప, వేంకట్రామ అండ్ కో

మీదనే అలా నిలబడిపోయిఉండి, లోపలికి వెళ్లి పోయినాను.

లక్ష్మీకాంతం...అవును, కొన్ని జీవితాలకి ఎప్పటికీ పురుడు వెళ్లదు.

...ఖాలీసీసాలూ, గ్లాసులూ ఉగ్గుగిన్నెలు లాగా తోచినవి. వాడు ఇందాకటినుంచీ కూర్చున్న కుర్చీ ఉయ్యాలై...పొత్తిళ్లలో పడుకుని, ఉంగా-ఉంగా అంటూ, కాళ్ళూ చేతులూ తొప్పెగిలకలకు వేసి కొట్టుకుంటూ, తల్లి ఆశాశపెట్టే గిలకపండు అందు కునేందుకు వంకరచేతులు పిడికిళ్లతో జాపే ఆము దపుగుడ్డులులాగా ... కందగడ్డలాగా ... ఉన్నాడు

—మొన్న ఈ నడుమ ఎప్పడో ... ఆల్బర్ట్ హాలులో భరతనాట్యం చూస్తూంటే...అవతల ఆ చివర కూర్చుని ఉన్నారు...దంపతులు. ఇద్దరూ చిలకా గోరింకలలాగా నవ్వుతూ, త్రుళ్లుతూ క్రిక్కిరిసికూర్చుని తదేకదీక్షతో ప్రదర్శనంలో నిమగ్నులైఉన్నారు...

లక్ష్మీకాంతాన్ని చూసి, ఎక్కడ జాలిపడతానో అని...భయమేసింది...

నేటి తెలుగు సినింపరిశ్రమ

వక్రగతి తప్పించడానికి కొన్ని నిధానాలు

= శ్రీ సముద్రాల వెంకటరాఘవాచార్య =

ఈనాటి తెలుగుసినిమాలను గురించి మీ అభిప్రాయం ఏమంటే టఫీమని సమాధానం చెప్పటం చాలా కష్టం. ఆలోచించి చెప్పినా ఒకరు చెప్పినట్లే ఇంకొకరు చెబుతూ రనుకోను. సినిమాలను సృష్టించేవారి లక్ష్యం వేరు; ఉద్దేశ్యం చూచి ఆసంగిస్తున్న ప్రజాసామాన్యంతోరు వేరు. ప్రసరణ పరిగ్న చేసి క్రేజ్ లించే విమర్శకుల ధోరణి వేరు. ఈ మువ్వరికి అదర్భాలు వేరూ, సూరించే దారులు వేరూ అయినప్పుడు ఏకభావం కుదరటం దుర్లభం. ఏ సినిమాను గురించి కానీ అలాటిది కుదిరిం దంటే అది గొప్ప అద్భుతమే. అలాగంటే భాగ్యం ఇంతవరకూ కలిగినట్టు నే నెంగను. ఎంత మంచిదానికైనా ఏదో ఒక లోపం చూపించవచ్చు. ఇక పూర్వప్రాయంగా ఉన్న మన సినిమాలలో లోపాలు చూపించటం కష్టమైన పనిగాదు. కాని ఒక్క విషయం మాత్రం ప్రతిక్షణమూ నునం గమనించుకొంటూ ఉండాలి. విలక్షణమైన కళాసృష్టిని చేసినా చేయకపోయినా, మనం చేస్తున్న ప్రయత్నాలూ, పొందిన అనుభవమూ ఆ ఉత్తమలక్ష్యాన్ని చేరటానికి తోడుపడుతున్నవా, లేదా అని ఆలోచించుకోవాలి. అందుకు అడ్డుతగులుతున్న పరిస్థితు లేవో తెలుసుకుని తొలగించుకోవాలి.

ఇరుగుపొరుగువారి సినిమాలకంటే

తెలుగుసినిమాలే ఎంతో మెరుగు-

ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే—తెలుగుసినిమాలు రక్తివ ప్రాంతీయ భాషాచిత్రాలకంటే ఎంతో బాగున్న వంటాను. అఖండభారతీయతకూ, అంతర్జాతీయతకూ అడ్డులు చాస్తూ ఆంధ్రత్వం మరచిపోయే మహానీయులకు నా మాటలు రుచించకపోవచ్చు. ఆ ఆభ్యయ పంథాలో కూడా ఆంధ్రత్వం అంతరించరా దని అభిలాషపడే నాకు వారి వాదం నచ్చదు.

అన్ని అమరినవాళ్ళకూ, మనకూ

పోలికపెట్టడం ధర్మంకాదు-

అసలు హాలీవుడ్ చిత్రాలతోనూ, హిందీ చిత్రాలతోనూ పోల్చి తెలుగుసినిమాల మంచిచెడ్డలు నిర్ణయించడం ధర్మం కాదు.

అంతర్జాతీయ న్యాపారవిస్త్రుతే కాక ఉత్తమచిత్ర నిర్మాణాని కవసరమైన అన్ని సౌకర్యాలూ అందుబాటులో ఉన్న హాలీవుడ్ చిత్రాలకూ, మన చిత్రాలకూ ఎక్కడి పోలిక? ఆ అభిప్రాయమే పొరపాటు. ఇక్కడ పోలే హిందీచిత్రాల. వీటితో పోల్చి గూడకం కొంతవరకు యుక్తమే. అయినా హరికే మనకూ న్యాపార దృష్టిలో లేదాల్సన్నవి. అద్భుతదేవత కన్ను తెరవాల్సిగాని హిందీ చిత్రాలకు ఒక్క పందలంకోసే మొత్తం పెట్టుబడి రాదగినంత ముఖ్యపట్నా లేన్నో ఉన్నవి. ఒక్క “రామరాజ్య”చిత్రానికి ఏడాది తిరిగేలోగా యేబది లక్షల రూపాయలు వచ్చినవట. మన చిత్రాలకు మొత్తం జీవితమంతా కలిపినా దానిలో పదన వంతు వస్తుందనే నమ్మకం లేదు. హిందీచిత్రాల రంగస్థలం భారతదేశ మంతాగూ. మన చిత్రాలకు ఆధారం సదకొంగు ప్లాటు. అంగీకార విదు ల్లాలు పెద్దమ్మపుట్టిళ్లు. ఈ విషయంలో మనకంటే ఆరవ ల్లాలు చాలా మెరుగు. పెద్ద పట్టణాలూ, ఎక్కువ సినీమూ గల రాష్ట్రం నా ది. పై ఉధయ్యులూ సొంత స్టూకి నో లున్నవి. ఉన్న ఒక్కదాన్నీ మనం చూసిపెట్టుకున్నాం. సౌకర్యాలలో ఇన్ని లోట, లున్నా దానూమన చిత్ర నిర్మాణ కళ యం ఇప్పుడూ ఎప్పుడూకూడా భారతీయచిత్రా లన్నింటికీ సమానమే. అల్పసంఖ్యాకమైన తెలుగు చిత్రాలకు ఇతర చిత్రాల పోటీ యెక్కువ. ఇన్ని యిబ్బంగులున్నా తెలుగు ప్రాద్యులరు వను కావకుండా, విడువకుండా చిత్రాలు తయారచేసి తెలుగు సినిమా పరిశ్రమ చావకుండా ఇంతవరకూ నిలబెడు రున్నాడు. ఆ తెలుగు అభిమానానికి నా ఆశీస్లందనాలు.

పరాయివారుకూడా సైయన్నారు

మన సినిమాలు చూచి-

ఇన్ని యిక్కట్లకు లోపై తయారవుతున్నప్పటికీ తెలుగు చిత్రం దరి దాపులకే యితర చిత్రాలు రాతేక పోతున్నవి. ఈ సత్యాన్ని తమిళసోదరులు, కన్నడ మిత్రులు అసండ్గంగా అంగీకరిస్తారు. దాక్షిణాత్యులేకాక ఉత్తరాదిన కూడా భార్య

దేశంలో హిందీ చరనాత వెన్నుదన్ను నడుస్తున్న చిత్రం తెలుగే అని నిర్ణయించినట్లు చదివాను. వారంగీకరించి అంగీకరించు పోయినా, తెలుగు చిత్రాలు హిందీ చిత్రాలతో పోటీ చేస్తున్న మాట మాత్రం వాస్తవం. మనభాషలో దాహదాన తయారవుతూ వచ్చిన ౧౨ చిత్రాలలో ఎన్ని ఉత్తమచిత్రాలనుకొన్నాయో చూడండి! హిందీభాషలో తయారవుతున్న వందల తరబడి చిత్రాలలో ఎన్ని ఉత్తమచిత్రాలనిపించుకొన్నాయో ఆలోచించండి!! ఈ దాహదా పోల్చుచూచుకొంటే మన తెలుగుచిత్రాలే హిందీచిత్రాలే తెన్నుంటింటేనో గుణవైరుధ్యంగా ఉన్నాయని గ్రహించవచ్చు. మన తెలుగుచిత్రాలలో కొన్ని “ఇంటర్ నేషనల్ ఎకాడమి అవార్డు” పొందగలనని కొందరు ముగ్ధులు లంటారుగాని అది వీరాంగ్రంమాట. కాని అభిలభ్యతచేతానికి అలాటి అవార్డు ఇచ్చే అవ్యవస్థ కలిగితే అనాడు తెలుగుచిత్రాలు తప్పకుండా ప్రథమ గౌరవానికి పోటీచేసి తీరతాయి. పొందుతుంకూడాను. కడచిన దశాబ్దంలో మనం చూపించిన అభ్యుదయమే ఈ ఆశకు, విశ్వాసానికి ఆధారం.

ఎన్నితీరులతోనో నూతనచైతన్యం, వ్యక్తిత్వం పరుగులు తీసినవి.

రమారమి ౧౯౩౫-౪ సంవత్సరం వరకూ తెలుగుసినిమా పరిశ్రమ తెలుగునారి చేతులలో లేదు. అగ్రప్రధానలైన ఆంధ్రేశ్వర వ్యాసాచార్య చెప్పచేట్లో నడిచింది. వారు మన ప్రజలను పురాణ గాథలతో గ్రహపెట్టి ఉబ్బు దోచుకున్నారు. ఆ తత్వం తెలుగు కొన్న కొందరు తెలుగువారు ఆ దోపిడి నరికట్టి ఈ పరిశ్రమను ఆ కట్టుకొనల నని కార్యసంగతిలో ప్రవేశించారు. ఆ నాటికి ప్రాంతీయభాషాచిత్రాలలో స్వరూప స్వభావాలు మారిపోయినవి. సాంఘిక గాథలు కాలానుతున్నవి. ఆ పలుకుబడికి లొంగిపోయి ఒక్క గంతున సమస్యాచిత్ర నిర్మాణానికి పూనుకొన్నారు తెలుగులు. గృహలక్ష్మి, నూలపిల్ల, వందేమాతరం, సరవిక్రయం, రైతుబిడ్డ, మళ్ళీ పెళ్లి, సుమంధి, ఇల్లాలు, విశ్వమోహిని, దేవత, అపవాదు, పంతులమ్మ మొదలైన చిత్రాలు తెలుగుతెరమాది కెక్కినవి. సాంకేతిక విషయాలమీద అత్యంత శ్రద్ధ చూపించి ఉత్తమహిందీచిత్రాలతో ఉజ్జీలనిపించుకొన్నారు. ఈ ఉత్సాహంలో తెలుగునాటి భక్తికవుల జీవిత గాథలుకూడా ఆంధ్రుల సంస్కృతితో జతపరచి సృష్టించారు. జానపదకథలు, హాస్యకథలు. ఎందరో ప్రాధ్యుసర్లు! ఎన్నితీరులలోనో వీరి వీరావేశం పరుగులుతీసింది. తెలుగువారిలో నూతన చైతన్యం, వ్యక్తిత్వం వచ్చింది. అంతే. తాటాకుల నుంటవరే ఆ వేడి చప్పున చల్లారిపోయింది. కారణం?

కాని, నడమంత్రంలో నేడు

నానారకాలబాధలూ వచ్చిపడ్డవి.

అనాటి కళాోత్సాహంలో, కార్యక్షేత్రంలో దూకినవారిలో చాలామంది నిస్సహాయులూ, నిరాయుధులే. ఆత్మబలం చాలక

చాలామంది ధనంతోసం కిక్కిరిబూట్టుకున్నాన అధారపడవలసి వచ్చింది. మేధావరకాలను సముక్తికొన్న వెట్టరైతులవలె వ్యవసాయం సాగించారు. వచ్చిన ఆదాయం పెట్టుబడిపాటు కొట్టుకుపోగా రైతుమాత్రం మిగిలాడు. కొన్ని సందర్భాలలో చేసేట కూడా కౌలుకొనుటసేసివచ్చింది. సమస్యప్రధానములైన సాంఘిక చిత్రాలమీద మొహం మొత్తించి. కొందరు చట్టగా ఈ పరిశ్రమలో నుంచే బారుకొన్నారు. ఉన్నవారు చిక్కు తోచుక, చివరకు పోలీస్ మీనమేమలు గుణిస్తున్నారు. ఈ సమస్యనికీ నిల్లల పిడుగులూ యాద్యం వచ్చిపడి ఆ ఉన్న అవకాశాలను, ఆశలను తుడిచి పెట్టింది. తీరా చూచుకొంటే గతంలోనే భవిష్యత్తుకూడా అంభికారంగానే ఉంది. ఆశారేఖ లెక్కడా కనిపించలేదు. ప్రభుత్వం వారి ఆర్జినేషన్లకు, రైసెన్సలకు ఆగి, అర్హత సంపాదించుకొన్న తెలుగుప్రాధ్యుసర్లు పట్టుమంటే పదిమంది దొరకలేదు. అంతకు ముందు మనం తయారుచేసుకుంటున్న తెలుగుచిత్రాల సంఖ్య చాలా తక్కువ. ఈ ఆశుశంతో ఆ సంఖ్య మరి సన్నగిల్లింది. గతసంవత్సరంలో తయారైన తెలుగుచిత్రాలు ఐదు మాత్రమే. వాటిలో సామాజికచిత్రం ఒక్కటే నేమా. ఈ సవత్సరపు కార్యక్రమంకూడా అంత ఆశాదోషకంగా లేదు. ఈ పరిస్థితులే మరికొంత కాలం సాగితే అభ్యుదయగమనం అలా వుండగా అసలు గమనమే కట్టుబడిపోతుందేమా. మళ్ళీ పరిశ్రమ మన చేతుల్లో నుంచి జారిపోవచ్చునుకూడాను.

నేటి నిరుత్సాహానికి, మందగమనానికి

బాధ్యత మనపెద్దలదే.

ఈ నిరుత్సాహానికి, మందగమనానికి విద్యావంతులూ, ధనవంతులూ అయిన ఆంధ్రులే బాధ్యులు. పొరుగింటి పుల్లకూర రుచి యన్న సామెత మన విషయంలో బాగా పడుతుంది. తెలుగు తెగులుగా మారిపోతున్నది. ఈ సవత్సరప్రేమ సినిమాల మీదా సోకింది. “నే నింతవరకూ తెలుగుసినిమా చూడ”లేదన్న కొందరు తెలుగు మిత్రులను నే నెరుగుదును. ఈ నిరసనము వల్లనే తెలుగుసామాజికచిత్రాలు ఆర్థికంగా లాభించలేకపోయినవి. అనుభ్రుతంగా వచ్చే ఆచారవిశ్వాసాలకు విరుద్ధంగా ఏం చెప్పినా ప్రజాసామాన్యం హర్షించదు. విప్లవపరిణామం కోరే విద్యావంతులు వాటిని ప్రోత్సహించరు.

గిరిశంపడ్డ అవస్థలో

పడ్డారు ప్రామాన్యసర్లు.

ప్రాధ్యుసర్ల శ్లో చేయాలి! వారూ గిరిశంపడ్డ అవస్థలో పడ్డారు. అల్ప సంఖ్యాకులైన విద్యావంతులను నమ్మి, కళాభిమానంతో అభ్యుదయచిత్రాలు తీసి, చిక్కి సగమై, చివరకు రంగంలోనుంచి నిష్క్రమించడమా? బహుళసంఖ్యాకులైన ప్రజాసామాన్యాన్నే ఆశ్రయించుకొని, వారు చూచి మెచ్చుకొనే పురాణగాథలు, భక్తుల జీవితాలు, జానపదకథలు చిత్రించి, బ్రతికి బలపడడమా? ఇదీ వారి సమస్య. “జీవకా భద్రాణి

పశ్యతి" వారికి నచ్చింది. రథాలు తిప్పివేశారు. అనుకొన్నట్లు తిరోముఖులై మళ్లీ పురాణాలు, యక్షగానాలు తిరుగవేస్తున్నారు. కాదని విద్యావంతులు వాదించినా ఈ మార్పుకు కారణం చాలా వరకు వారే. వారి నిరుత్సాహమే.

లాభసాటి బేరంకాదందామా

అర్థశాస్త్రవేత్త లొప్పకొరు-

మన దేశంలో ఐశ్వర్యానికి లోటు లేదు. హాళీవుడైతే పోటీకి చాలకపోయినా మన సినిమాపరిశ్రమలో లోటు తీర్చటానికి చాలు. అయినా మన ధనవంతులు దీన్ని గురించి ఆలోచించలేదు. ఒకవంక మార్వాడీలు, తమిళులు, కర్ణాటకులు మన వ్యవహారాలలో జోక్యం కలిగించుకొని, మన కడుపులో కాలు ద్రొక్కుకొని, మన కనులముందు లాభాలు తీస్తుంటే చూస్తూకూడా ఆలోచించక పోవటం న్యాయం కాదు. ఇది లాభదాయకమైన బేరం కాదంటే అర్థశాస్త్రవేత్తలంగీకరించరు. మోటుయ్యక్తితో ఆలోచించినా, ఇన్నివందల మైళ్లపంచి యిల్లా వాకిళ్లూ వదలి వచ్చిని యీ సెట్లు ఊరికే వరదన పోతున్నారా? అయితే మన ధనవంతులు దీని నొక పరిశ్రమగా గణించలేదు. అభిమానించలేదు. మన చేతుల్లో ఉంటే కలిగే ప్రయోజనాలు గుర్తించటానికి ప్రయత్నించలేదు. ఇప్పటికైనా మన శ్రమంతులు ఈ విషయమై ఆలోచించకతప్పదు. అలసింది యిలాగే చూస్తూ పోనిస్తే అచిరకాలంలోనే ఆంధ్రులు సినిమాలు 'చూడటానికి'గూడా పరరాష్ట్రాలకు పోవలసిన యోగం పట్టవచ్చు. ఆ దుర్యోగం రాకుండా ఆంధ్రజాతినీ, ఆంధ్రసంస్కారాన్నీ రక్షించుకోవడం ఆంధ్రుల ముఖ్య ధర్మం.

ఫిలింతాలూకు బలసంపద ప్రపంచసంగ్రామం మనకు వ్యక్తం చేసింది. ప్రజాహృదయాలమీద అది చూపించగల పలుకుబడి విశేషమైంది. ఆపరమశత్రుం కనులారా చూచికూడా, మనసారాగ్రహించి కూడా మనం తాత్సారం వహించి, మన సినిమాపరిశ్రమ అభ్యుదయ గమనానికి చేయూత యివ్వకపోవడం జాతీయాపరాధం కాక పోదు. మనవిశ్వరూప్య జాతీయాభ్యుదయంకోసం, స్వజాతి సంస్కార విస్తృతికోసం వినియోగించడం పరమధర్మం కూడాను. ఈ విషయం ఏ రెండు కుచ్చిల ప్రాధ్యుస్థలకో వదిలిపెట్టి, సమర్థు

లైనవారు దూరంగా ఉండి తమాషాచూసి నవ్వుతుంటే మనం ఒక్క ఆంగుళంకూడా ముందుకు జరగలేము.

నేటి వక్రగతి తొలగవలెనంటే

ఒక్కటే ఒకమార్గం

ఈ పిటముడి విప్పాలంటే, ఈ వక్రగతి తొలగి, తెలుగు సినిమా పరిశ్రమ వెలుగులు వెదజల్లుతూ త్రివిక్రమ స్వరూపం చూపించవలెనంటే ఒక్కటే మార్గమున్నది. మనలో తెలుగుతనానికి మెరుగెక్కాలి. ఎలాటి దైనా, తెలుగు సృష్టికి మన జీవనంలో ప్రాధాన్యమివ్వాలి. ప్రేమహృదయంతో మన తపస్సులు విప్పి చెప్పకొని దిద్దితీర్చుకొని ఉత్తమకళాభిరాలకు ఉద్దమించాలి. మన సమస్తశక్తులనూ—విధ్వంసకళక్తులు మినహా—మన బలసంపద లన్నింటినీ జతచేసుకొని ఏకముఖంగా నడవాలి. ఈ పరమాదర్శం అందరికీ ఉంది. దానిని క్రియారూపంలోకి తేగల కార్యకూరులు కావాలి. ముందు తెలుగువారి కోసకోప సాగరసంపన్నమైన పూడియో కావాలి. ఈ కర్మాదర్శాలతో సానుభూతి గల మంచి ప్రాధ్యుస్థులు ముందుకు రావాలి. ప్రజలను వారికి తెలియకుండా మన ఉద్దేశాలతో ఏకీభావం కలిగి అభ్యుదయభావాలను ఆనందంగా జీర్ణించుకొనేలాగు చెయ్యాలి. యుద్ధం పరిసమాప్తి చెందేలోగా ఈ నిర్మాణ కార్యక్రమం కొంత వరకైనా కొనసాగించగలిగితే యుద్ధానంతర కార్యక్రమంలో ఆశయసిద్ధిని పొందవచ్చు. ఈ విశ్వాసంతోనే వాహినీ పిక్చర్స్ వారు పూడియో నిర్మాణానికి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. ఇలాగే అభ్యుదయోత్సాహం లైన పత్రికాధిపతులు, రచయితలు, ప్రజలూ చేదోడువాదోడుగా ప్రయత్నం చేస్తే ఫిలిం పరిశ్రమ లో నేటి మందగతిని నివారించి దానిని కొత్తబలంతో, కొత్తదారుల్లో నడిపించగలరు. ఆ మరుక్షణమే ప్రాధ్యుస్థుల దేశం వెనుకంట వస్తారు.

ఇంతవరకూ చిత్రాలకూ, ప్రజాహృదయాలకూ ప్రాధ్యుస్థుల, ప్రాధ్యుస్థరైక్షేర్లు దర్శకు లయినారు. కాలం మారుతున్నది. ఇకనుంచి ప్రజలే ప్రాధ్యుస్థులకూ, దర్శకులకూ దర్శకులైనా తెలుగు కళాలక్ష్మిని అభ్యుదయసీమల్లో తాండవింప జేయాలి. తథాస్తు.

దారినిపొయ్యే దానయ్య

[నాటిక]

= శ్రీ శివరాజు వెంకటసుబ్బారావు =

పాత్రలు

భోసీజిరావు	—	బారిష్టర్
పెద్దరాజ్యం	—	భార్య
పంకజం	—	వెంపుడుకూతురు
రామయోగి	—	
దానయ్య	—	దారినిపొయ్యే

[తెగ లేచేటప్పటికి 'పంకజం' త్యాగయ్య కృతి పాడుతూ వుంటుంది.]

పం—“సాక్షాత్కార నీసద్భక్తి-సంగీత జ్ఞాన విహీనులకు...”

రామ—సాక్షాత్కారం! ఈపాట నన్ను జ్ఞానిగా చెయ్యలేకపోయిందింటే, ఆ పాటలో అర్థంలే దన్నమాట. అందులో గొప్ప సందేశం ఏమిందా? జీవిత విమర్శ తగులడిందా? నీకంతం కాబట్టి 'టాలకేట్' చేశాం. త్యాగయ్యకృతులు రాజాగారి మందిరంలో ముక్కుతూట్ మణ్ణుగం పాడుకుని పాతశాలువా కప్పగోడానికి తప్ప మరి ఎందుకూ పనికిరావు. రోమేన్ రోలెండ్ ఏ మన్నాడంటే—వాడేమంటే ఎందుకులే?—

పం—ఏమన్నాడో జ్ఞాపకం తెచ్చుకో.

రామ—మోక్షం, దైవం, ముక్తి—సేర్లు మన చెవుల్లోకి గుచ్చి (బిహేవియరిష్టులు దీన్ని వెర్బల్ కండిషనింగ్ అంటారు.) మనల్ని చెమిటి బైరానులకింద చేసేశారు.

పం—“మోక్షముగలదా...”

రామ—మోక్షం మంచి సే ఛస్తే అనులేదు. 'నరకం' వుందని తెలుసు—అది మనదేవాలయం. భారతీయులు ఏనాడు పరలోకచింత మానుకుని యీ ప్రపంచసమస్యలను ఎదుర్కుంటాగో, ఆనాడే...

పం—హియర్, హియర్. (చప్పట్లు కొడుతుంది.)

రా—థ్యాంక్స్ మై డియర్. ఆనాడే యీ దేశీయులకు తిండి దొరుకుతుంది; కట్టుకునేందుకు బట్ట దొరుకుతుంది; చేసుకునేందుకు భార్యలూ దొరుకుతారు. ధనికులు తమ సొంత ఆస్తుల్ని కాపాడుకునేందుకు కర్మ సిద్ధాంతం, పరలోకచింత, ఆధ్యాత్మిక విలువలూ వీటిని మనకి తెగ బోధించారు.

పం—సరే, బీదవాళ్లు ధనికులైతే, వాళ్లూ అవే బోధిస్తారు...

రామ—పూర్తికానీ ప్లీజ్! ఈభూస్వాములున్నారే- పిళ్ల ఆస్తి సొమ్ము, భూములు, భార్యలు. ఆస్తినిబట్టి భార్యలుంటారు.

అందుకనే మొగాడు ఎందర్నీనా పెండ్లి చేసుకోవాచ్చు నని నిర్ణయించారు. ఎల్లకాలం భార్యనిపోషించలేని స్త్రీదరుగుమాస్తా అమావాస్యరోజున సందులమ్మట తిరుగుతాడు. పాతస్తడరికి వొక భార్య; బారిష్టర్కి జోడు భార్యలు; మిల్లు యజమానికి ముగ్గురు; కోటీశ్వరుడికి కోటిమంది.

పం—బీద వాడైన బ్రహ్మచారికి అందరూ.

రామ—అసలుపాయింట్ చెప్పనీ. పిళ్ల భార్యలని ఎవడు లేవదీసుకు పోతాడోనని భయపడి పెళ్లిని, ప్రేమమీద కాకుండా మతంమీదా, పాతివ్రత్యంమీదా ఆధారపడేటట్లు చెయ్యమని వాల్మీకి కో ఆలెకరాలు పారేసి ఆర్యులు శాశ్వతమైన భార్యల్ని కొనుక్కున్నారు. రాజాధిరాజుల్ని గురించే వ్రాయమని వ్యాసుడి కో అగ్రహారం పారేసి భారతం వ్రాయించారు.

ఆ గడ్డాల తాత ద్రౌపదికి ఐదుగురు భర్తల్ని తగిలించి వూరుకున్నాడు. ఎందుకంటావ్? వాళ్లకు తమ ఆస్తుల్ని కాపాడుకునేందుకు తగినంత శక్తి లేదు, ధనమూలేదు. బైరానుల్లా అరణ్యాల్ని ముట్టపడి పోయారు. అంచేత ఐదుగురు బీదవాళ్లకి వొక భార్యని పెంచడం కష్టం కాదు. చివరికి శ్రీ కృష్ణుడు కూడా భూస్వామికిందే తయారయ్యాడు. గీతలో ఆయన చెప్పిన సందేశం ఏమిటి? “ఓ ధనం జయా, నీ భవనాలు, రాజ్యం, నీ భార్యలు

నీ స్థిరాస్తి. ఏటికోసం యుద్ధం చెయ్యడం నీవిధి. అదే ధర్మం. నాకూ వున్నాడు బోలెడుమంది భార్యలు. పట్టు, నేకూడా నీతో కలిసి యుద్ధం చేస్తా!”

పం—(దగ్గరగా వెళ్లి అతని తల తడిమి) నీమీద యీ భావాలతో వేడెక్కిపోతోంది. తలంటు పోసుకోరాదూ, మంగళ్ళి విలిపిస్తా?

రామ—తలంటు భూస్వాముల హైజీన్ పద్ధతి. మన శరీరం మనం చూసుకోవాలి. డాక్టర్లకి మన ఆరోగ్యాలనీ, వేదాంతాలకు ఆత్మలనూ, లాయర్లకు ఆస్తుల్నీ శరీరాన్ని మంగళ్ళి వొప్పజెప్పడంవల్లే మనదేశం యిట్లా తగలబడింది. నోమంగలి, నోతలంబో. ఈ భూస్వాములు సోమర్లు. కష్టమంటే తెలిక, బాజలు పెంచుకుని, దాన్ని రెచ్చగొట్టేటందుకు, మంగళ్ళని నెలకొల్పారు. వైది వై - మన పెళ్ళికి అభ్యంతరం మీ నాన్నదా, అమ్మదా?

పం—మీ నాన్న ఉద్దేశం నన్ను బాగా డబ్బున్నవాడి కిచ్చి వైచదువుకి ఇంగ్లండు పంపాలని.

రామ—అదే నాకు సరిపడదు. స్వార్థం తో మాట్లాడుతున్నా ననుకోవద్దు. నిన్ను ఇంగ్లండు పంపి భూస్వాముల నాగరికతా తత్వం, మానసిక బానిసత్వం నీ ఎముకలకి సహితం పట్టేటట్లు చెయ్యాలని ఎత్తు. మీ నాన్న కూడా సట్టించుకున్నాడుగా మరి! తోకలేని నక్కకథ మాదిరి—ఈ విశాల భారతదేశంలో నీకు జ్ఞానోపదేశంచేసే విద్యాలయం లేదంటావా? ఫోర్టుఫారం ఫేరై, పెండ్లాంపురైలమ్మి, ఇంగ్లండు లేచిపోయి—మీ నాన్న విషయం కాదు—అక్కడ దమ్మిడి విలువచెయ్యని పట్టాన్నీ, యిద్దరు దొరసాల్లనీ కట్టుకొచ్చిన యీ ‘టెన్తో’ రేట్ వ్యక్తులుమాత్రం జ్ఞానులూ; కడుపులో చల్ల కదలకుండా, పొలం దున్నుకుని ప్రకృతిప్రకాంతంలో పవ్వళించిన భారతీయ కృషీవలులు శుంతలానా? పాశ్చాత్య నాగరికతలో గౌరవంగా చెడిపోయ్యే

అవకాశాలున్నాయి గనకనే ధనికులకి దాని మీద అంతమాజు. వెల్స్ నీమన్నాడంటే—

పం—(బాలిగా చూసి అతని మొహం తనవైపు తిప్పకుంటుంది.)

రామ—రూరం ప్లేస్! హైందవ (స్త్రీ) పెండ్లికాకుండా పరపురుషుణ్ణి తాళించా—అందులో ఏకాంతంగా!

పం—పదిమందలోనూ చెయ్యొచ్చా?

రామ—అఫ్ టోర్స్! దారుణాలు బహిరంగంగా చేస్తే ఎవడికి అనామానం వుండదు. సినిమాటెరమాది ముద్దు అందుకే అంల మజాగా వుంటుంది. అసలు నామతం ప్రత్యేకత, రహస్యం వుండకూడదనిగా. అంటే, నా తాత్పర్యం మీ అచ్చురాగానే ఎగిరి గంటేసి నన్ను కాగల్గించుకోమని కాదు.

పం—(ఆకలించి) చాలా తై మయించి—నానానికి లే. నాయంత్రం మనం కూడా మీ నాన్నతో కలిసి ఫోటోనంచేదాం. మారేజ్ నిగురించి ఆయన అభిప్రాయాలు తెలుసుకుందాం! అస్త్రీ కావాలంటాడు.

రామ—సూరిష్! ఉన్నవాడు కూర్చున్న లేనివాడి కివ్వాలంటాను—ప్రావైడెడ్ కూతురు యిష్టపడితే. నిజమైన ప్రేమ—కాలిట్ ప్లాటానిక్, ఆర్ ప్రీమిటీవ్—ఆర్థిక సాంప్రదాయాలకు అతీతం అని తెలుసుకోలేని మీ నాన్నకి బారెట్ లా పట్టాన్నిచ్చిన డబ్లిన్ విశ్వవిద్యాలయం వాళ్లు వొడ్డిదడ్డు లంటాను. మీ నాన్నకి, అమ్మకి వొకశ్యమీ వొకశ్యకి నిజమైన అనురాగం వుండంటావా?

పం—ఏమో నాకేం తెలుసు? మీ నాన్న ఎప్పుడూ అమ్మతో వాదించాడు—ఎప్పుడూ చెబ్బలాడుతారు. మాయింట్లో అన్ని వ్యవహారాలూ సాఫీగా సాగిపోతున్నాయి. నా విషయాలలో కూడా ఎవరూ ఎక్కువగా జోక్యం కలగజేసుకోరు. “రామయోగిని రమ్మంటున్నా నాన్నా” అన్నాను. “తప్పకుండా, ఎవ

రరను?” అన్నారు. “సోపలిట్టు” అన్నాను. “మీ తప్పకుండా రమ్మను” అన్నారు.

రామ—గుడ్. కొంత బాకే గ్రౌండ్ రియారుచేశావు కాబట్టి మనం రంగంపైకి నిర్భయంగా ప్రవేశించుచున్నాం.

పం—ఏం వున్నోగిం అని అడిగింది అమ్మ.

రామ—సూరిష్ ప్రేమ్, ఊర్వోగం లేనా. ప్రార్తిమనిషికామని వెర్రినమ్మకం. పగక్కుడా చీకేనా కొనితెచ్చే తాగుతు లేని ముగాడు అల్లుడు కాకూడ దనడం సహజం గానే వుంది. ప్రాసీడ్ ప్లేజ్.

పం—“ఇంకా చిదువు తున్నాడు” అన్నాను. “ఎట్లా వుంటాడు మనిషి” అంది.

రామ—మోర్ ఫూలిష్. ముగాడి చక్కదనాన్ని చూసి స్త్రీలు ప్రేమించడం నిజమే ఐతే యీపాటికి మానవబాప్ సరించేదు. హానెబెల్ అన్నట్లు మారేజ్ సూరెట్లలో ప్లాగన్ “డబ్బు, డబ్బు, డబ్బు” కల్గితేనే పిచ్చి. మిసిలి కానికీ యిదే ఫోరజా? గో ఆన్ ప్లేజ్.

పం—అంగే. స్నేహేమీ అనలేను.

రామ—హార పాటు చేశావు. నన్ను గురించి క్లష్టంగా చెప్పాల్సింది. మాటల్లో ప్రపంచాన్ని బయిచొచ్చు. సీ-తలుపు కొడుకున్నా రవ్వగో. కాబాయ్ అత్త గారు అనే సరకం కాదుకదా... (కుప్పిలో కూర్చుని పుస్తకంతీసి చదువుకుంటాడు.)

పం—పంటవాడై వుంటాడు. మాయింట్లో అన్ని గోంగడియారంలా నాఫీగా జరిగిపోవల్సిందే.

రామ—ఐ నో. నాగరికతలో వుండే విశేషమే అది. ధస్తే పైకి నేలరు. లోలోపడే కుల్లి, పైకి యంతో మర్యాదగా నటిస్తూ, చివరికి రోల్స్ రాయ్స్ తారు. భూస్వాముల బ్రతుకంతా, చీకటి, రహస్యం, కృత్రిమం... తలుపుతీసి చూడు.

(పంకజం తలుపు తీస్తుంది. దానయ్య ప్రవేశిస్తాడు. లాల్చీలాంటి పొట్టి చేతుల

చా—కా, ఇద్దరుపంచ, కండువా, 'కిర్ర' బోర్లు, పదిరోజుల్నుంచి కత్తితగలని గడ్డం-పట్టెటూరి ఆసామిలా వుంటాడు. వయస్సు నలభై)

దా—ఇదేనాంకి బారిష్టర్ భానోబి రావుగారి గృహం?

పం—ఇదే. ఎవ రండ్ల మీను?

దా—నేనా? నాపేరు దానయ్యగారు. పీఠిగుమ్మం తలుపులు మానుంటే యిట్లా వచ్చాను. నారితో పనుంది లెండి. నువ్వెవ రమ్మా?

పం—నా నాయనగారే లెండి.

దా—అదే అనుకున్నా. వారిని చూసి చాలాదినా లెంది లెండి. అబ్బో! రైలండు జ్వల్ల కపూర్వం. ఎందుకు నవ్వుతావు? ఏదో పూర్వకాలపువాణ్ణి. నా కీకేర్లు సరిగ్గారావు.

పం—విద్దండు.

దా—ఆ, అదే. నిన్ను నలు చూసేనే లేను. పెద్దదాన వయ్యావు. వివాహ— (మెల్లగా గొణుగుతాడు. అతను పూర్తి చెయ్యకుండానే—)

పం—ఇంకా లేను. లేను. చదువు పూర్తికాలేదు. మానాన్న అట్లా పిల్లలోకి వచ్చుంటారు. కూర్చోండి.

దా—కాస్త మంచి తీర్థం లెట్టా. (ఆటూఇటూ చూసి) వారెవరూ? (లోపలి కెడుతుంది) తమ రెవరూ?

రామ—ఎవ రం లే ఏం చెప్పను మహాత్మా! ఒకనాక మనిషిని.

దా—(ఆశ్చర్య పడతాడు) ఏం అంటారు?

రామ—మనిషి ననగానికి బోలెడు నిదర్శనాలున్నాయి. ఆకలేసిపప్పుడు కూడా తిండికోసం తంటాలుపడని జంతువు మానవు డొక్కడే. స్వర్గాన్ని నమ్ముకుని ఆకలి, దాహం, ప్రేమ వీటిని మరిచిపాడ్యేది మనిషాక్కడే. ఈలక్షణాలు నాలో మూర్తీభవించి వున్నాయి గనక నన్ను మనిషునొచ్చు.

దా—చాలా చిత్రంగా వుంటావా. భానోబిరావుగారికి తమ రేహతాదా?

రామ—ఒక మనిషి కొకమనిషి యేమీ అనుకు. ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు చీకట్లోంచి కలుగుతో కొచ్చాను. మర్నా చీకట్లోకి వెడతాను. అయ్యా, నేనూ, మీరూ అందరం యాత్రీకులం.

దాన—మరే చిత్రంగా వుంది. తమ నానుభేయం ?

రామ—గులాబీని మరోపేరుతో పిలిచినా సరిమళ్లం మారదు. ఎన్నిపేర్లెట్టు గుని నాటకం ఆడినా మనిషి మనిషే. నన్ను రామయోగి అని పిలుస్తే మీరు నిజానికి దగ్గరగా నొచ్చినవా రారారు.

దా—కేరకు తగినట్లుగానే వుంది మీ వాక్కు. తమవృత్తి నెలవిచ్చారు కాదు.

రామ—నాపూర్వులు అడివిమనుషులు. వాళ్ల పూర్వులు కోతులు. వీళ్లందరికీ వొకే వృత్తి వుండేది. ఆకలేసిపప్పుడు అన్నం తినడం, ఆకలితీరింతర్వాత పిల్లల్ని కనడం. నేను ఆ రెండుపన్నూ తప్ప అన్నిపన్నూ చెయ్యగలను. సంఘసంస్కర్తని; లోలో ధారకుణ్ణి; సోపలిస్తుని; నిరుద్యోగిని; నన్ను చూసుకోవడంతప్ప నాకు చేతకాని సరిలేదు.

దా—(నవ్వుతూ) మీ వుద్యోగానికి యింత జీతం అంటూ వుందా?

రామ—ఆ, ఈసంఘం నన్ను జీవించనిచ్చింది.

దాన—హరి హరీ! ఎంతమాట! నేటి కాలపు యువకు లందరూ చాలా చిత్రమైన భావ మాట్లాడుతారు. అడుగుతున్నా నని ఏమీ అనుకోకండి — భానోబిరావుగారి కూతురుతో మీ కెట్లాంటి పరిచయం...

(పంకజం చక్కా వొస్తుంది, నీళ్ల గ్లాసుతో)

పం—నా స్నేహితుడు లెండి. మీ రేంపనిమీ దొచ్చారో చెప్పారుకాదు. అంత మరే తొందరపని కాదుకదా!

దాన—మిమ్మల్ని చూస్తుంటే నా గొడవే మరిచిపాడ్యాయు. మాయగా నిష్పేచిగా, పోరా పొందూ లేకుండా, సంసారం నట్టబండలూ లేకుండా చెట్టుమీది పక్షులలా...

రామ—చెల్లితాలూకు బాద్యతలు లేకుండా స్త్రీసంపరక్షం కావా లంటారు. ఇది ముసలాళ్లు యవ్వనాన్ని చూసి పడే శృంగారబాధ, తనకయిత, ఎలాక్వెస్...

దాన—మీరిద్దరూ చొకళ్ల నొకళ్లు ఎలా ఎరుగుదురు?

రామ—పూర్వజన్మసావాసం.

దాన—అట్లా నే మ రి. ఆ య స నీ కేహతా డమ్మా? ఏం చదువుతున్నాడు?

రామ—ఆస్కా మి: నన్ను డగండి. చిన్నప్పటినుంచీ వొంటికి రాసుకున్న పవిత్రపురుదని వొడుల్చుకుని, అంగ్లంబూడిద రాసుకోవడం ఉన్నతవిద్య. దాన్నీ దులుపుకుని బైరాగిలా కావడం విజ్ఞానం. నే నావిడకి ఏమీ కాను. జీవితశక్తి మమ్మల్ని దగ్గర్నీ దగ్గరగా తీసుకొచ్చింది.

పం—అత నంతా అట్లాగే మాట్లాడతాడు లెండి. అతని కీ సంఘం వింత ప్రపంచం.

దా—అయిన దస లేవూరు?

రామ—నా జన్మస్థానం జానకీకుటీరం! గమ్యస్థానం రామరాజ్యం — 'యుటో పియా!' మిగతా అందరిదీ లంకాద్వీపం.

దాన—ఫస్టుగా వుంది. పంతులూ, నీకు వివాహమైందా?

రామ—ఈప్రశ్నకి యింత వుపోద్ఘాతం ఎందుకు మహాత్మా? ఒక పురుషుడు, వొక స్త్రీ కలిసి వొకేయింట్లో కాపరం వుండి పిల్లల్ని కనడం వివాహమైతే మనకి ఎంత మాత్రం కాలే దనే చెప్పాలి. 'వివాహం' అన్న సంస్థ నిలబడాలంటే రెండు విషయాలు కావాలి — భర్త చెమిటివాడూ, భార్య గుడ్డిది అవాలి. సారీ. నా కది కాలేదు.

పం—అబ్బ, పోయినో గానుం...

రామ—హాకానై? ఈ మహాత్తర వ్యక్తి నా జీవితంలోకి అమాంతం ప్రవేశించి, నా రహస్యాలన్నీ ఊడలాగి, నా ఆనాళ్ల పునాదుల త్రవ్వకుంటే ఎట్లా పూరుకోను? ఏమంటావ్ కామ్రేడ్ దానయ్యా?

దా—అవును జోగీ.

రామ—జోగీ!! మిమ్మల్ని మీరు సరిచేసుకోండి. నే నింకా నాలుగోస్త్రాకి రాలేదు. నాయాత్రకి నాలుగు మణీలు: భోగి, రోగి, యోగి, జోగి. నేను మొదటి స్టేజీలో వున్నాను.

దా—అదా? ఏగో పెద్దవాణ్ణి. మతి మరుపు బాప్తి.

పం—మీకు మానాన్న వొచ్చేలోగా ఏదన్నా పనుంటే చూసుకురండి.

దా—అబ్బే. నా కంత ముంచుకు పోయ్యో వ్యవహారం ఏమీ లేదు. మొన్న బండల్లో రెండు లక్షణమైన సంబంధాలు చూశా. కుశాల రావుగారి కుమారుడు. లా చదువు తున్నాడు.

రామ—వాట్? ఎ మారేజ్ బ్రోకర్! స్కాండల్స్! గో ఆన్ స్టేజ్.

దా—కుర్రాడు నారింజపండులా వుంటాడు.

రామ—(ఎక్కిళ్లతో బాధపడుతుంటాడు) హెక్... నారింజకో... నారింజతోట వుక్...వుందా హెక్?

దా—ఈడూ జోడూ బాగుంటుంది. మీ నాయనగారితో మనివిచేద్దామని. అసలు పని కేంలేండి, ఎప్పుడూ వుండే కోర్టు గొడవలే.

పం—మీరు యీ సంబంధ విషయం మా నాయనగారితో చెప్పనక్కరలేదు.

రామ—బాగా హేక్, చేక్—చెప్పావు. ఇదివరకే స్థిరపడింది కామ్రేడ్ క్రామెనల్. మీ పేరు హెక్ స్టేజ్?

దా—దానయ్యని మనివిచేశా గా.

ఏమిటి, చాలా విత్రంగా వుండే. ఇది వరకే స్థిరపడిందా? చెప్పావుకా దేవుమ్మా!

రామ—ఆ ధన్యం నెవం—హెక్... గొక్కో! హేవ్. (తుమ్ముతాడు)

దా—ఇవార నాగోజు ఏమీ బాగుండ లేదు. ఏం తలపెట్టినా అటంకాలే. ఎక్కిళ్లకి మంచినీళ్లు త్రాగుబాబూ.

రామ—వెల్ సెడ్ దానయ్యా - యాక్ (తుమ్ముతాడు) మంచినీళ్లు—పంకజం—స్టే...క్...జ్...

దా—పెద్దవాణ్ణి చెబుతున్నానని ఏమీ అనుకోకు. నీకుకూడా భార్యతో కాపరం చేసే కాల మొచ్చింది.

గామ—ఎవరి భార్యతో మహాత్మా..? (మంచినీళ్లు తాగుతాడు)

దా—మా తమ్ముడుకూతురుంది—ఇంకా పెద్దమనిషి కాలేదు.

రామ—ఇంకా తుంటరిపిల్లే. చంపావు మై వుడ్ బీ బిగ్ ఫాతరిస్టా.

దా—అదికాదు నే ననేది.

రామ—తెలుసు. బాల్యవివాహాలవల్ల మన చేతం బాలింతల ఆస్పత్రిగా మారి పోయింది.

దా—మీరు మహాచెడ్డ జలుబుతో బాధ పడుతున్నారు. కొస్త పొడుం యిస్తునా?

రామ—చెడ్డజలు బనడాని కెంత మాత్రం పీలులేదు. ఇటీవల మనకి ప్రాప్తిం చినవాటిల్లో యిది చాలా ఉత్కృష్ట మైం దనొచ్చు.

దా—నీ కేమాత్రం ఆస్తి వుంది యోగీ?

పం—అతనికి పెండ్లయిందిలేండి దానయ్యగారూ.

దా—మరల్లా బ్రహ్మచారిలా మాట్లాడ తాడే?

రామ—పంకజం ఈజ్ రైట్.

దా—పెండ్లాంతో కాపరం చేస్తున్నా పరిహాసం మానలేదు శంకులూ—చాలా అదృష్టవంతుడవ్.

గామ—మై ఫూర్ దానయ్యా. నాకే కనక భార్యవుంటే నే నిక్కడ పరస్త్రితో మాట్లాడుతూ కూర్చుండునా? తెలిసిందంటే మక్కెలు విరగతొంటుంది.

దా—హరిహరి!

రామ—స్వానుభవ మిది తెల్పుచున్నాను వినుడు. ఏం? (కన్ను గీటతాడు.)

పం—రామం! ఇవార సువ్వు చాలా యివిగా మాట్లాడుతున్నావ్.— కొత్తా పాతా పెద్దా చిన్నా అని లేకుండా.

రామ—పోయెటిక్ లైసెన్స్. అధునిక కవికి కొత్తపాతలా, పెద్దచిన్నలా లేవు. ప్రపంచాన్ని నా గుప్పెట్లో గులాబీమొగ్గలా నొక్కిపెడతా. అనంతాన్ని ఆవులింతలో అమర్చుకుంటా.

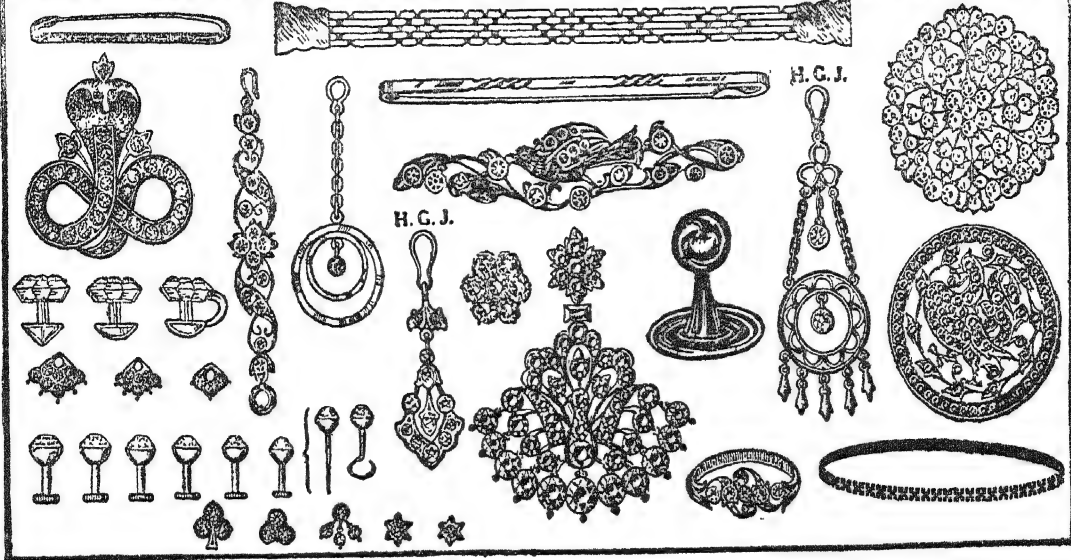
దా—(గడియారం కేసి చూసి) సరే. నా కొంఠెం పోస్టాఫీసులో పనుంది. నెల్లి మల్లా గంటలో వస్తా. సెలవు. మీ నాయన గారితో చెప్పమ్మా వొచ్చి చెల్లానని. (నడుస్తాడు) (కొంతనేపు నిశ్శబ్దం)

పం—(అతని దగ్గరగా వెళ్లి) రామం, ఎందు కంత దిగులుగా వున్నావ్? చూడీ అంతా అప్పుడే పోయిందే?

రామ—వాట్ చలాకీ—నీకు చెలగాటం, నాకు హృదయారాటం. సంతింగ్ రాంగ్ అనుకుంటా—కాంట్ హెల్ప్. జీవితశక్తి నాలోని విచారాన్నీ, శూన్యత్వాన్నీ కప్పి పుచ్చేటందుకు సంతోషం, చలాకీ అసే వొక ముసుగుని కప్పకోమంది. నాబ్రతుకూ, నా స్వార్థం నన్ను ఏడవమంటోంది. కాని జీవితశక్తి నవ్వమంటోంది. అన్యుడిముందు జీవితశక్తిని పై చెయ్యి. నీముందు నా నిజ స్వరూపం—యివి నారెండు అవతారాలు.

పం—సువ్వు దిగులుగావుంటే నేచూళ్లే ను యోగీ. నీ నవ్వును చూసే నా మనస్సు మొదట్లో నీ మీదికి పోయింది. కష్టాలలో అందరూ విచారంగా వుంటారు. బాధలో కూడా నవ్వుతూ విధిని చూసి చిక్కిరించి నన్ను ప్రేమిస్తూ నీ స్వార్థాన్ని కూడా మరి చిపోగల వ్యక్తులు ఎందరో వుంటారనుకోను.

HINDUSTAN GOLDCOVERING JEWEL WORKS.

నిపుణులైన పనివారలచే మా వర్క్స్ షాపులలో ఉత్తరవాదమైన, వెండిపై బంగారుకట్టు, బంగారుమలామాచేసిన అన్ని రకములైన నగలు తయారుకాబడుచున్నవి. మా నగల నాణ్యమును గ్యారంటీయును వాటిని కొని యితవరకు ఉపయోగించు చున్నవారికి తెలిసియేయున్నది. వ్యాపారస్తులు, యితరులు మాకు వ్రాసిన వివరములు బడయగలరు.

హిందూస్థాన్ గోల్డ్ కవరింగ్ జ్యూయల్ వర్క్స్,
మచిలీపట్టణం.

తోటసుబ్బారావు-అండ్ బ్రదర్సు, ప్రొప్రైటర్లు.

అనుమతిపొందిన మూలధనము 50లక్షలు
దండావేయబడిన మూలధనము 25లక్షలు
దెల్లించబడ్డ మూలధనము 12½లక్షలు

జీవితము-అగ్ని-నౌక
ప్రమాదములు
పనివారి పరిహారములు వగైరా
భీమా వ్యాపారము నిర్వహించును.

**సైరింగ్
జనరల్**

యిన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్,
న్యూ ఢిల్లీ.

మద్రాసు బ్రాంచి:-10, లింగిచెట్టిపేరి, మద్రాసు. దక్షిణభారతీయాకు,
బొంబాయికి రెసిడెంటు మానేజరు: శ్రీ కె. యస్. రామమూర్తి, యం. ఎ..

డోంగ్రే గారి

బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు
పుష్టియున్ను, బలమున్ను
ఆరోగ్యము నిచ్చును

GOLDROPS FOR STRENGTH & ENERGY

గోల్డ్ డ్రాప్స్ పరీక్ష చేసి చూస్తే మీకు డబ్బులు యేమిలేదు. అన్ని రుతువులలోను. స్త్రీలు, పురుషులు యీ చుక్కలను వాడితే. కండరముల బలహీనత, నీరసము, బలహీనత. తలదిమ్ము అజీర్తి మొదలైనవి వాళ్ళవరంగా గుణమగును. 24 మొదలు 72 గంటలలో మీ శరీరంలో క్రొత్తమార్పు కనిపించును. ఒక పక్షం వాడి చూడండి. ఫలితములు తేలగలవు. రెండువారాల మోతాదు రు 5-12/-లు. పూర్తి మోతాదు (30 రోజులు) రు 10/-లు. పోస్టేజీవేదు. వివరములు కోరినవారికి వ్రుచితం. ఏజెంట్లు కావలెను.

ALPHA & OMEGA,

"Buona Casa" Sir P. M. ROAD, Fort, Bombay.

అయోడైజుడు సారసపర్తిల్లా

(నువర్ణ సారము కలిసినది)

ఇది రక్తమును శుభ్రపరచు సుగంధపాల పొటాస్ అయోడైజు మొదలైన కొన్ని రసాయనపదార్థములతో తయారు కాబడినది. నువర్ణము కలియబటలన, ఇది అధికముగా పని చేసిన శరీరములోని రక్తమాలిన్యమును పోగొట్టును. ఇది మేహజబ్బులవలన గల్గు చర్మవ్యాధులకు, మచ్చలు, శరీర మంటలు, తామర, దురద మొదలైనవానికి ఎక్కువగా వుపయోగించును. నరములబలహీనత తగ్గించును.

ఈస్ట్రన్ డ్రగ్స్ అండ్ సింథటిక్స్

మాన్యుఫాక్చరింగు కెమిస్ట్రీ,

మ చి లీ ప ట్ట ణం.

The Pioneer of Ready Mades :

FAIR PRICES **Truthful** GOOD for WASHES & WEAR. READY MADE CLOTHES

చవుక ! నవీనము !! నాగరికము !!!

ఇవి వీట్ర లక్షణములు

టూత్ ఫుల్ రెడిమేడ్ దుస్తులు

దేశమంతట అమ్ముబడుచున్నవి.

స్త్రీలు, పురుషులు, బిడ్డలకు కావలసిన బట్టలు

అన్ని నైజులలో దొరకును.

టూత్ ఫుల్ మాన్యుఫాక్చరింగు కంపెనీ,

మధుర.

GOOD SHINING! TEL. STARLO BEST QUALITY ESTD. 1923 CHEAP RATES!!!

INDIAN STARLO DIAMONDS

REGD. SIZE

1/2, 3/4, 1	100 Rs.	25
2 1/2, 3, 4, 5		17
6, 7, 8, 9, 10		15
11 To 20		14

APPLY TO E. J. SUBRAMANIA CHETTIYER JEWELLER TRICHINOPOLY

ORDER WILL BE SENT ACCORDING TO MARKET FLUCTUATIONS

రామ — వెయిట్ స్ట్రీట్. రిహార్స్ తో చేసిన స్పీచ్ కాదనుకుంటా. బట్ — కాని నాతో యింత స్వేచ్ఛగావుంటూ నవ్వువేరే మీ నాన్నతో చెప్పి పెళ్లి ప్రయత్నాలు చెయ్యడం, ఇఫ్ దానయ్య ఈజ్ నిజం, పంకజం, 'పంకజిజమ్' కాదు, మంకియి జమ్ అంటాను.

పం — ఓన్ ఇదా నీ అలక. నే ఆప్వడే అనుకొన్నాను. ఏదో మనతో మంచి చేసు కోడానికి, మానాన్న మెప్పుపొందడానికి అట్లాంటిమాట అనుంటాడుకాని అది నిజ మనుకోవడం నీ మిస్టేక్. ఇంత జ్ఞానంవున్న వాడవ్ — నీకుగదా అనూయే? ఇదేనా సోపలిజమ్?

రామ — నిజం చెబుతా విను జామ్. సోపలిజమ్ అందరికీ అన్నం పెట్టగల్గు కాని మనోవికాసం యిస్తుం దనుకోను. స్వేచ్ఛగా ప్రేమించి జీవించే అవకాశాలు కలగజేస్తుంది. కాని, ప్రేమని శాశ్వతంగా వుంచుతా నని గ్యారంటీయివ్వడు.

పం — పెళ్లి నిగురించి నా అభిప్రాయాలు మానాన్నకి తెలియక ప్రయత్నాలు చేసివుం డొచ్చు. దోవని పొడ్యేదానయ్య మాట ల్బుకుని నువ్వువీత చికాకుపడడం మోస్ట్ అన్ రొమయోగీయిష్.

రామ — బ్యూటీఫుల్. నీ కు కో పం వొచ్చినప్పుడు ఎంతో అందంగా వుంటావ్. అనుభవించడం చేతగాని దౌర్భాగ్యుడికి మీనాన్న నిన్ను అంటగడుతున్నాడంటే నాలో వుద్ధవిం చే కోపాన్ని న్యాయమైన చీభత్సం అనొచ్చు-కొండాకవో రైట్యుస్ ఇండిగ్నెషన్. (గూట్టించి తొంగిచూసి) ఓ మై గుడ్ నెస్! మీ నాన్న వొస్తున్నట్లున్నాడు. మనం బైటకి వుడ్డాయించడం ప్రేయస్కరం అనుకుంటాను. తోట్లోకి పోదాంపద.

పం — ఇన్ని కబుర్లు చెబుతావు - మా నాన్నంటే ఎందు కంతభయం?

రామ — భయం కాదు డార్లింగ్ పం! కోపంలో ఏదేనా మాటా మాటా వొస్తే

ఏం చేస్తానో అఖిరికి కారల్ మార్క్స్ కూడా నిర్ణయించలేడు.

(పంకజం పాట పాడుతూ, జడ అల్లు తుంది. అతను సిగరెట్టు పూర్తి అయ్యే వరకూ పుస్తకం చదువుతాడు. ఇద్దరూ నవ్వు కుంటూ తోట్లోకి వెడుతుంటే తెరపడాలి.

2

[అదే సమయం. వీధిగదికి వెనకాల పున్న హాలు. భానోజీరావు వేదం — పాడుగాటి, అంత వొదులులేని తెల్ల పై జామా, కాలర్ మూసిన లాంగ్ కోటు, చేతు లో బెత్తం, టూప్ తియ్యగానే ఎలెక్ ట్రిక్ బల్బుమాదిరి మెరిసే బట్టతల, వెనక భాగంలో మాత్రం రెండు చెవులకీ మధ్య తెల్ల దువ్వెన అతికించినట్లు కాసిని వెండు కలు కనిపిస్తుంటాయి. కళ్లకి బోడు. ముందు వొంకర తిరిగిన 'పడవ' జోడు కాళ్లకి. తెర లేవగానే ఆయన ప్రవేశించి కోటు తీసి, బెత్తం మూల గిరవాపెట్టి, టూప్ అవ తల పారేసి కుషన్ కుర్చీలో లోతుగా కూలబడతాడు. వెనక ఎత్తుగా వుయ్యాల మాదిరి పూగే కుర్చీలో కూర్చొని ఆయన భార్య పెడరాజ్యం లేనతో ఏదో అల్లుతూ వుంటుంది. ఆమెది స్థూలశరీరం. బాగా ఎర్రగా వుంటుంది. చిన్న ముక్కు, స్ఫుటం గా కనిపించని కనుబొమ్మలు, పెదవులు. మధ్యపాసిడి; అక్కడక్కడ వెండుకలు నెరిసినాయి. జడని మెలితిప్పి కడుతుంది. చెవలకి దుద్దులు, చేతికి గడియారం, కుడి చెయ్యికి రెండే నల్లగాజులు. యవ్వనంలోని సౌందర్యచిహ్నాలు యిప్పటికీ కనిపిస్తూనే వుంటాయి పరీక్షగా చూస్తే.

భానోజీరావు కోటువిప్పినప్పుడు కాని ఆయనబాజ్జ బైటపడదు. చాయ నలుపులో జత; బహుచిన్ని కళ్లు. టూమాటో ఆకారం గల మొహం. నాలుగు మీసాల వెండుకలు ముక్కుని అంటిపెట్టుకుని వుంటాయి. చుట్ట నోట్లోపెట్టుకుని బాగా లావాటి పుస్తకాన్ని తీసుకుంటాడు.]

భా — అగ్గిపెట్టేదీ?

పెద్ద — ఇంక్ స్టాండ్ వెనకాల.

భా — (తీసుకుని) పంటింటో వుండ వలసిన అగ్గిపెట్టి యిక్కడ పూర్తిస్తే మనం ప్రాప్టీస్ విరమించి సన్యాసం పుచ్చుకో వచ్చు. (గబగబా రెండు, మూడు పుల్లలు గీస్తాడు. ఒకటి వెలగదు.) మన ఇండియన్స్ ఎందుకూ పనికిరాని ఇడియట్స్ ని రాసిస్తాను. అగ్గిపెట్టు చెయ్యడం చేతగాదు. మైగా వీళ్లకి పాశ్చాత్య దేశాలతో సమానగౌరవం, స్వతంత్రం కావాలిట. అగ్గిపెట్టిదాకా ఎందుకు? సిరా తీసుకో. ఒక్క కంపెనీ మంచి సిరా చెయ్యగలిగిందీ? ఒక్కొక్క కంపెనీవాడి సిరా బుడ్డిలోనే గడ్డకట్టి బుడ్డిని గొడ్డలితో పగలగొడితేనే కాని పగల్లు. దీనికి మహామహుల సర్టిఫికేట్లుకటి. మనవాళ్లకి తగిన సిరాయే చేస్తున్నారు కంపెనీవాళ్లు.

**Every country Gets the Govern-
ment it deserves.**

పెద్ద — మీ కెప్పుడూ అగ్గిపెట్టె అవసరం వొస్తుంటుందని నేనే వంటాయన్ని బల్ల మీద వొక టుంచున్నాను. స్వానింకే కొనరాదూ, ఎందుకింత రుసరుస? మన వాళ్లు సిరాచెయ్యడం మొదలెట్టింది మొన్న మొన్న నేగా? ఈ ఖద్దరుచీరమాడండి: కొని నాలుగేండ్లయింది — చెక్కు చెదల్లేదు.

భానో: — గోనీ సంచీకి చెదిరేందుకు చెక్కుకక్కడేడిసింది?

(పేజీలు తిప్పి చదవ ప్రయత్నిస్తాడు. పుస్తకంమధ్యలోంచి నెమలియొక, కళ్ల జోడు కేసులో వుండే ఆద్దాలు తుడుచు కునే గుడ్డా, రామయోగి విజిటింగుకార్డు తీస్తాడు.)

ఇదేమిటి? ఇవన్నీ ఎక్కడ నుంచి వొచ్చాయి? హాంగిట్ ఆల్ - మన యిండి యన్స్ యిల్లల్లో వుండే న్యూసెన్సే యిదండీ. ఎక్కడుండవల్సిన వొస్తువు అక్కడుండదు. **It gets on my nerves.**

పెద్ద — నెమలికా, రిబ్బనూ అమ్మ యిని. బల్లకింద పడుంటే, మీరు కోపం చేసుకుంటారనీ, నేనే పుస్తకంలోపెట్టాను

ప్రతిరోజూ ఏ వొస్తువో వుండవల్సినచోట లేదని యద్ధంకొయ్యడం మామూలేగా. ఆ లావుపుస్తకం మీ కిప్పుడే కావలిసాచ్చిందీ?

భా—క్రిమినల్ లా వు గా గా క సన్నగా నిల్లావుంటుంది? దేశంలో వున్న అన్యాయం, పాపాలు, క్రూరత్వం, పశుత్వం- అన్నింటి చరిత్రా యందులోనే వుంది. ఇందులోనే వింటింగ్ కార్డులు, వింటర్లు కావరంకొయ్యడం, ఇదుగో-వై. రామ యోగి—

పెద్ద—అది అందులో కెల్లా వొచ్చిందో నాకు తెలీదు. మనమ్మాయి పెట్టిందేమో అందులో.

భా—ఏదీ ఎక్కడుందీ? రమ్మను, కను క్కుంటాను.

పెద్ద—అబ్బ, పోనిస్తురా! సాయంత్రం కులాసాగా తోట్లో ఆడుకుంటూంది కాబోయ్.

భా—ఆ బోగీ యిక్కడే వున్నాడా? వాడింక కళ్లదా యేమిటి? విశాలహృద యుణ్ణి కాబట్టి పెండ్లికాని పిల్లని పరాయి వాడితో వుండనిస్తున్నాను. ఇదే ఏవరేజ్ ఇండియన్ ఐటే, భార్యతో సహా నూతులో పడును.

పెద్ద—దానికి వున్న ఫ్రెండ్ అత నొక్కడేట.

భా—ఫ్రెండ్ కాదు ఫీండ్! అస లెవ డీజోగి?

పెద్ద—(సవ్య ఆపుకుంటూ)జోగికాదు, రామయోగి. సోషలిస్ట్; కవి; సంఘ సంస్కర్తలు.

భా—వాడి క్రాపింగూ, నాగుండును. ప్రతివాడూ వైజామా, లాల్పీ, కళ్లజోడు తగిలించుకుని, వుద్యోగం సద్యోగం లేక ఏభులమ్మట తిరగడం, సోషలిస్టు, భావ కవనో చెప్పగోడం! పిల్ల గాలి తగిలిందా- మన పిల్ల ఎందుకూ పనికిరాదు.

పెద్ద—మీ చిన్నప్పడు మీరు మాత్రం తిరగలేదా ఏమిటి?

భా—సెవ్వర్. నేను ఐర్లండులో వున్న రోజుల్లో కమ్యూనిస్టుల్ని అడివిమనుషుల కింద చూసి, వాళ్లని సంఘంలోంచి బహిష్కరించేసాళ్లం. బోల్షి విక్కులం తే ఎక్కో తెలుసా? ఎంతసేపూ తిండి, తిండి-తరవాత పని, పని, పని. రహస్యాలు లేవు. ప్రశ్నోకత లేదు. పిల్లల్ని గవర్న మెంటు లాక్కుపోయి తలదండ్రులకుమారం చేస్తారు. ఆధ్యాత్మికవిలువలు, స్వతంత్ర మైన కగా లేవు. అసలు మతమే లేదు. పూటకికాణాలేని యీ ధవ్వాగాళ్లు ఇండి యాలో సోషలిజమ్ నెలకొల్పుతారుట!

పెద్ద—ఏమో నాకేం తెలుసు? అమ్మ యి చెప్పింది: అతను జీవితాన్ని సామ్యవాద ప్రచారంకోసం అంకితం చేశాడని.

భా—ఉద్యోగంలేక యేదో పదిమంది నోళ్లలోనూ పడాలని చేసే అల్ల రిదంతా. రే పో గుమాస్తాపని దొరికిందంటే సోష లిజమ్ సామ్యునీలి పడుకుంటుంది.

పెద్ద—కవిటకూడా.

భా—నేటి కవుల మాట చెప్పకొనే. ఏముంది, యవ్వనంలో వున్న బ్రహ్మచారు లంతా ఏ ఆడదానిచెనకో పడడం, అది పిల్లకి లొంగకపోవడం—డబ్బులేని పిల్ల ముహం ఆఖరికి బోడమ్మ కూడా చూడదు—ఆ కసి తీరక కవిత్వం వ్రాయ డం! లేకపోతే కామకథలూ, ప్రేమకథలూ వ్రాసే చల్లబోసుకోవడం! అందాకా ఎం దుకూ? పిల్లందరికీ తలో పెళ్లాన్నీ వొప్ప జెప్ప. కవిత్వం రూపులేకుండా మాయ మాతుంది.

పెద్ద—సంఘసంస్కర్త అని కూడా చెప్పింది.

భా—సంఘం! ఈ దేశంలో వో సం ఘం అంటూ ఏదీస్తేగా? మాడువందల జాతులూ, ఆరువందల భాషలూ, పదహారు వందల మతాలూ వున్న ఇండియాలో నలభైనాలుగుకోట్ల సంఘాలున్నాయి. ఇం దులో దేన్ని వుద్ధరించడం? ఈ వూళ్లో అనాధశరణాలయంలో బోలెడుమంది భర్త

చచ్చిన బాలికలున్నారు. వాళ్లల్లో ఒక దాన్ని పెండ్లిచేసుకుంటే గొప్ప సంఘసం స్కారం చేసినట్లు. అట్లా చెయ్యమను.

పెద్ద—ఈ మాడు కారణాలవల్లా మన పంకజం అతన్ని పెళ్లిచేసుకుంటానని నాతో మొన్న చెప్పింది.

భా—(కంగారుపడి) లావుస్తకాన్ని కింద వొదిలేస్తాడు) ఆ. ఆ. మళ్లా చెప్ప.

పెద్ద—(తాపీగా) ఈ మాడు కారణాలవల్లా మన పంకజం అతన్ని పెళ్లిచేసు కుంటానని నాతో...

భా—ఆప్ర. సావ్యుని ఆనందించావా?

పెద్ద—దానికి కావలసిన మొగుడు వార కడం దాని భాగ్యం. అసలు దానికి పెళ్లం టూ కావడం మన భాగ్యం గనక ఆనందిం చాననే చెప్పాలి.

భా—ఓసినీ పెద్దతనం పెడకడికానూ! పిడెవడే! పూటకి తికాణాలేని నిన్వా....

పెద్ద—అతని మోషన్స్ లో ఇగ్నెర్ రాపాయలకు తక్కువ లేవు.

భా—ఆస్తీ చాస్తీ లేని, ఉద్యోగం సద్యోగం లేని, స్థితి, మర్యాద, గౌరవం లేని వాకానాక కమ్యూనిస్టుకి పంకజాన్ని యిస్తానని అనుకుంటే ఆ ఆలోచనని తక్షణం దిగమింగి మొగ్గలోనే గుండ్చాయ్.

పెద్ద—ఆస్తీ పడకరాల మాగాణీ వుంది టకాని, దాన్ని సమంగా తన స్నేహితునికి పంచుతాడుట. తను ఆఖరికి మిల్లుగుమాస్తా పన్లో నేనా ప్రవేశించి యేదో గణించు కుంటూ....

భా—ఒసేవ్, చిలకలూ కూర్చుని చిల్లర కబుర్లు నా ముందు చెప్పకు. మనం ఎవళ్లం? మొదటి జాతివాళ్లం. పేరు, ప్రతిష్ఠ, గౌరవం, పలుకుబడి వున్న వున్నతరకంవాళ్లం. ఆ యోగిగా డెవడు? రెండోతరగతివాడు. మిడిల్ క్లాసు మొరాలింటిని ఇంగ్లీషువాడు హేళనచేసేస్తాడు. వాళ్లు ఎప్పుడూ డబ్బు కోసం సకలమైన ఛండాలుపుపడ్డాచేస్తూ గౌరవంగా వున్నట్లు నటిస్తూ, దౌర్భాగ్యపు బతుకు బ్రతుకుతూ..... చస్తే

పంకజాన్ని ఆ బురదలో కాలుపెట్టెనివ్వను.
ఓ మై గుడ్ నెస్.

పెద్ద—మనమ్మాయి చెప్పడం అతను
చాలా నిజాయితీగల మనిషిని. మైగా కాప
రం చేసేది అని కాని మీరు కాదుకదా!

భా—పొరబాటు; బీదకుటుంబంలో
నాడికి కూతుర్నిస్తే అల్లుడుతో మామగారే
కాపరం చెయ్యాలి. వాడికి ఉద్యోగం
వుండదు. ఇక్కడే శాశ్వతంగా మకాం
చేస్తూ మనసున్న ఆస్తంతా త్వరంచేస్తాడు.
వాడి సిగరెట్లకి చాట్టు నా ప్రాప్టీస్.

పెద్ద—హిందూముస్లిమ్ కలయికని నిరూ
పించడానికి అప్పడప్పుడు బీడీలు కూడా
కాలుస్తాడట. మనకి మొగసిల్లలు లేరుగా.
ఉన్న వొక్క ఆసిల్లా అనుభవిస్తే మనం
సంతోషించాలిగాని...

భా—ఇప్పుడు నీ వుద్దేశం ఏడు మన
పంకజాన్ని ప్రేమించి యిదవుతున్నాడను
కున్నానా? వాడి క్లావర్నింది డబ్బు.
గొప్పవాడి పిల్లని ఎల్లాగో మాయకబుర్లు
చెప్పి బుట్టలో వేసుకున్నాడు. ఇదుగో...
హిందూకన్యతో వున్న చిక్కెయిది. వివ
క్షత, ముందుచూపు, జ్ఞానం ఏకోశానా
లేవు. ఎవడోవోడు మొగుడంటూ దొరికి
తేసే చాలునని... పిళ్ల గొప్ప ఆదర్శం పెండ్లి
కావడం. నువ్వు ప్రపంచాని కిచ్చిన గొప్ప
సందేశం “నా మొగుడు బారిష్టర్” అని.
కాఫీ తీసుకురా.

పెద్ద—మీరు పూర్వపు పద్ధతుల్నె
మెచ్చుకోవడం నాకుడా ఆశ్చర్యంగా
వుంది.

భా—ఇంగ్లీష్ గర్ల్ వుందంటే—
పాతికేళ్ల క్లాని పెండ్లివిషయం తలపెట్టదు.
కనిపించినవాడి వెనక పడదు.

పెద్ద—పదిమందిని వోకేసారి చూసి,
అందరిలోకి ఎవడు ఫస్టిని తోస్తే...

భా—వాడితో ‘ఎంకేజ్’ కావడం,
గ్రాడ్యువల్ లవ్...

పెద్ద—తల్లితండ్రుల అంగీకారం లేక
పోతే—

భా—అకస్మికంగా ఎలోప్ మెంట్.
(రాజ్యం లోపలి కెల్లి, కాఫీప్రే తెచ్చి
బల్లమిద పెడుతుంది) ఇదుగో—వాడికి
మాత్రం పంకజాన్ని యివ్వను. (అగ్గిపెట్టె
తీసుకుని రెండుపుల్లలు కొడతాడు అవి
వెలగవు. అగ్గిపెట్టె మారంగా గిరవాపెడ
తాడు. అప్పుడే గుమ్మం దాటిన దానయ్య
దాన్ని గుప్పెట్లో పట్టుకుని ప్రవేశిస్తాడు)
రామ్ డెర్టీ మాచ్ బాక్స్!

దాన—బారిష్టర్ గారికి నమస్కారాలు.
అగ్గిపెట్టెలో పుల్లలుండగానే గిరవా
పెట్టారు! (బల్లమిద పెట్టి) నాపేరు
దానయ్య.

భా—మీరా? చాలా రోజులైంది
మిమ్మల్ని చూసి. అల్లా కూర్చోండి. ఎక్కడ
నుంచి రావడం? పిల్లలు త్వేమమా?

దాన—ఆహా! ఏవో పడవ లాగేస్తు
న్నాను. మా పూర్వించే. శంకరంగారు
యీ వుత్తరం మీ కిమ్మన్నారు. (ఉత్తరం
యిస్తాడు) మరిచా. శంకరంగారు కాదు,
సూర్యనారాయణగారు. మావాడి వుద్యోగం
విషయంలో తమ రోరికమెంజేషన్ దయ
చేస్తే...

భా—(ఉత్తరం చదివి నవ్వుతూ)
ఇది రాసింది సూరయ్యగారు.

దాన—మరిచా, వెధవ మందమతీ
నేనూ! మరే, సూరయ్యగారు. (రాజ్యం
లోపల్నించి మరోకాఫీకప్పు తెచ్చి బల్ల
మిదపెట్టి, కుట్టడం మొదలెడుతుంది.)

భా—(ఉత్తరం రాస్తూ) నా రికమెం
జేషన్ కి విలువ పోయి చాలా రోజులైంది.

దా—(మెల్లగా) నేనూ, శారదాంబ
గారూ వోకే రైల్వే ప్రయాణం చేశాం.

(భానోజ్ మొహం పైకెత్తి, కనుబొమ్మ
లు చిట్టించి, ‘ఇష్’ అని సంజ్ఞ చేస్తాడు.
దానయ్య వినిపించుకోకుండా—)

మిమ్మల్ని మరిమరి అడిగానని చెప్ప
మంది. అడగడం ఏమిటి, వెధవమందమతీ
నేనూ! ఇక్కడికి వస్తానంది తమ ఉత్తరం
చూసుకుని....

(భానోజ్ ‘చెప్పాడు’ అన్నట్లుగా కళ్లు
మెదుపుతాడు) అమ్మాయిని చూచి చాలా
రోజులైందిట. శారదాంబగా రున్నారే—
ఏమటం ఏతేంగాని, మహా ఉత్తమురాలు...

భా—మీనాడికి కావల్సిన ఉద్యోగం?
పెద్ద—అసలు శారదాంబ వెనకంటాను?
దా—అవివని గురించి తేసిస్తే నాగంత
బాగా తెలియవు.

భా—మీ రీఉత్తరం సూరయ్యగారి
కిచ్చి....

పెద్ద—శారదాంబంటే? వెనక అనాధ
శరణాలయంలో వున్న అప్పరసా...?

దాన—వెనకవిషయం మనకి బాగా
తెలిదు కాని యిప్పటికి ఎల్లావుందంటే....

భా—మీరొచ్చింది రికమెంజేషన్
కొరకా, బ్యూటీకాం పెప్ట్ కోసమా?

పెద్ద—మాటతప్పించకండి. ఆవిడవరో
కొంచెం చెబుదురూ.

భా—ఈ ఉత్తరం నుంగంబాకంలో
.....

దా—నీకు వారితో పరిచయం ఎల్లాగా
అని అడిగా అక్కడికి...

భా—అక్కడ వరదరాజులు నా
క్లాస్ మేట్.

దా—శారదాంబగారే—మహా....

భా—అబ్బ, నీగొడవ గోతాంలో
కుట్ట! వరదరాజులు, వైక్రాపురోడ్—
అడ్రెస్ వ్రాశా....

దా—చిత్తం. మరి నాకు తెలవా...
(వెడతాడు.)

పెద్ద—(కొంటేగా) అనాధశరణాల
యంలో అవతరించిన అప్పరస శారదాంబ
“ప్రాతచుట్టలమని నొక్కి పలుకుమనియె.”

భా—ఇంగ్లండులో స్త్రీ అనూయ
ప్రకటించదు. నాగరికతంటే అదే.

పెద్ద—రహస్యంగా బాధపడుతూ,
సుఖంగా వున్నట్లు నటిస్తూ, పరాయిమొగా
డితో పాకులాడడం నాగరికతకాబోలు.

భా—స్టేడరు పెల్లానికి సెల్లిమిద
‘విగ్’ వున్న. ఏ జడ్జి విడాకులివ్వడానికి

అంగీకరించడు. అవసరమైన అన్యాయాన్ని ఆమోదించడం ఇంగ్లీషు న్యాయచట్టం. “శిఖానుచి వెర్సెస్ క్రిడేబి ౧౮౮౭” చదువు. (చుట్ట చలిగించి పొగ వుంగరాల కింద ఊసుతూ) నానయ్యాబీ డామెడ్.

పెద్ద—మీ రిట్టాంటి ఛండాలవు పట్ల వెనకటిరోజుల్లో కేసి, నాకు చెప్పకుండా అప్పడే అవతరించిన ఆదర్శప్రాయమైన భర్తలా నటించడం చూస్తే మీరు అనాధశరణాలయానికి తండ్రీ, భర్తారెండూ అవడం సహజంగానే వుంది. పడెనిమిదో శతాబ్దంలో ఉద్భవించిన శారదాంబ గారి కున్న స్వాతంత్ర్యంలో వెయ్యోవొంతు పంకజానికి కూడదా అని అడుగుతా.

భా—ఓనీ పెద్దపిచ్చిరాజ్యం! అది స్వచ్ఛమైన కత్తిలేని ప్లాటానిక్ లవ్. అది సంసారస్త్రీకి అర్థం కావాలంటే మరో శతాబ్దం గడవాలి. “శిరోమణి వెర్సెస్ లక్ష్మీ దేవమ్మ—” కేస్ లో ఏమైందంటే...

పెద్ద—ఒళ్లుమండే కబుర్లు చెప్పకండి. మీరూ, నేనూ తలకాయ వొంచుకుని, చిన్న వయస్సులో వున్నవాళ్లు వాళ్లివ్వమొచ్చినట్లు చేస్తుంటే చప్పట్లు కొట్టి చూస్తూ కూర్చునే కాలం వచ్చిందని వొప్పకొండి.

భానో—భారతీయులు పెంటిమెంటల్ వ్యక్తులు. మొగపిల్లాణ్ణి పాడుచెయ్యడంలో ఫస్టుప్రైజ్ తండ్రీది. కూతుర్ని కొడుకునీ పాడుచెయ్యడంలో స్పెషల్ మెడల్ అమ్మది. కాబట్టి కాస్తంత నోరు మూసుకుని, యీ విషయంలో జోక్యం కలగజేసుకోకపోవడం నీకూ, నాకూ, ఆంధ్రదేశానికీ శ్రేయస్కరం.

పెద్ద—మీ వ్యవహారాలు పంకజం చెబిని పడితే మీ మర్యాద ఏమవుతుందో వూహించండి. ఈ విషయం రామయోగికి తెలిసిందంటే మన కుటుంబాన్ని యీ దేశంలో కాకుండా, యితర దేశాల్లోకూడా యాగి చేసి వదిలిపెడతాడు.

భానో—సంఘానికి, నిందకీ పెరిచేరకం కాదు మనం. ఈ ఇండియన్ లో చిక్కే

యిది. వాళ్లు పుట్టడం, బ్రదకడం, చావడం—అన్నీ సంఘంకోసం, ఇతరులకోసం. వ్యక్తిత్వం లేని యీ దౌర్భాగ్యపు జాతి స్వరాజ్యానికి తగదని అక్షరాలారానిస్తాను.

పెద్ద—మీబోటి మహాత్ములూ, శారదాంబలాంటి నామ్మితులూ ఉన్నంతకాలం స్వరాజ్యం వొస్తుందని మీరు బెంగపెట్టుకోవక్కర్లేదని రాసి అణాస్తాం పంటించి మరీ యిస్తాను.

భానో—ఐతే, పంకజాన్ని ఆ జోగి గాడికిస్తే నాకు ప్రాయశ్చిత్తం పూర్తవుతుందా...?

పెద్ద—(బిగ్గరగా) ఆ.

భానో—(ఇంకా బిగ్గరగా) ‘ఆ’ అంటే ‘బో’ అంటా. (లోపల్నించి పంకజం ‘ఉత్తమా యిల్లాలినోయీ’ అని పాడుతుంటుంది.)

పెద్ద—వాళ్ల పెళ్లిముహూర్తం ఎల్లండి ఏర్పాటుచేయిస్తా. ఏం? శారదాంబకూడా పీట్లమీద కూర్చోవొచ్చు.

భానో—(నోరు నొక్కుకుంటాడు) ఇంతకీ పంకజంతల్లి శారదాంబనా నీ వూహ?

పెద్ద—ఎంతమాత్రం కాదు. అది శరణాలయం సృష్టి.

(పంకజం, రామయోగి ప్రవేశిస్తారు.)

పం—నాన్నా, ఏమిటింట బిగ్గరగా మాట్లాడుతున్నారు?

రామ—కార్మికులు సమ్మెనాడుకూడా యింత గొడవ చెయ్యడం ఎరగం. వారు బిగ్గరగా ఆలోచిస్తున్నారు.

భానో—(చిరాకుగా) నువ్వెవరయ్యా?

రామ—నా విజిటింగ్ కార్డు తమ బల్లమీదే వుంది. నేను మీ శ్రేయస్కామిని.

పం—నాన్నా, ఇతను నా డ్రెస్—మీకు వెనక చెప్పాగా.

భానో—ఏం పని?

రామ—నేటికాలం యువకుణ్ణి ఆ ప్రశ్న వేయకూడదు. దేవుడి కేంపని—నాకూ అదే

పని. నాబుర్ర భావాలని సృష్టించడం, సంఘం వాటిని నిర్మూలం చెయ్యడం.

పెద్ద—మీరు సోవలిస్టులని చెప్పింది మా పంకజం?

రామ—నన్ను ‘మీరు’ అని సంబోధించిన స్త్రీని నేటికాలానికి చూడగలిగాను. మీ రన్నదాన్ని ఖండించను.

భానో—నీ కోఉక్యోగం సారేయించానంటే, యీ జ్వరల్ని హూంకాకీ అవుతాయి.

రామ—మీ వెర్రిని నిర్మూలం చెయ్యడం నా ఆశయాలలో ఏకటి.

పం—రామం భావకవి నాన్నా.

పెద్ద—మీరు వ్రాసిన సద్యం ఏకటి చదవండి.

రామ—అంటే నాకవిత్వం దివిలంగానే కనపరుస్తాకాని కాగితాలమీద కాగితం లెంపి. వెనకటికవిత్వం భూస్వాముల సోమరితనా న్నుంచి జనించింది. మా కవిత్వం ఆకలితో అంతర్ధానమైంది.

భానో—మీ కందరి తోటపెట్టాన్ని పారేస్తే యీ పెచ్చల్ని గొడుల్తా యాకుంటా.

రామ—వాంఛించిన స్త్రీని పొందలేక, ఆ కసిని భాష ద్వారా ప్రకటించే మాకవి త్యాన్ని ‘కసిత్వం’ అనొద్దు.

భానో—మీలాంటి యువకులందరూ మా అనాధ శరణాలయంలోని జాలికలని వివాహం చేసుకుంటే సంఘాని ఇంతో వుపకారం. అట్లా చెయ్యరాదా?

పెద్ద—శారదాంబనా?

భానో—మటబ.

పెద్ద—ఇంగ్లీషుకోసం కాబోలు.

రామ—అధికారం చలాయించేటందుకు శరణాలయాలు భూస్వాముల పాలిటి కల్పతరువు కాబోలు.

పం—రామయోగి ఆదర్శం లున్నవాడు నాన్నా.

భానో—ఉదాహరణకి....

రామ—నన్ను నేను సంస్కరించుకోవడం. తన్ను తాను సంస్కరించుకోలేనివాడు సంఘాన్ని సంస్కరించడానికి తగడు. తగిన భార్య, సుఖమైన మారిడ్ లైఫ్ లేక పోతే సంఘమే వాణ్ణి బహిష్కరించి సంస్కరించడం మొదలెడుతుంది.

పెద్ద—అతను అభిప్రాయం చాలా చమత్కారంగా నెల్లడి చేశాడు. మన పంకజం అభిప్రాయం అదేకాబట్టి, ఏనో చేల్చేస్తే మంచిది.

భానో—నా కిష్టం లేదు.

పం—చేసుకునేది, భరించేది నేనుకదా.

భానో—చేసుకునేది నువ్వు; భరించేది నేను.

రామ—కో, నో. భరించడం మన ద్యౌతి. భారతదేశంలో భర్తల పాదాలన్నీ భరించే నాకు “ఇదియొక లెక్కయా...?”

భానో—ఆస్తి లేదు.

రామ—అందరి ధూస్వాములు ఆస్తి నాదే.

భానో—ఉంగోగం లేదు.

రామ—ధూస్వాము లందరూ నాబోటి యువకులని ఏనో లుచ్చా వుద్యోగం లో దింపి, మా ఆచర్యాలని నిర్మూలించేసి, మా సామ్యవాద ఉద్యమాన్ని నశింపుచెయ్యాలని ఆశిస్తున్నారని కనకుక్కనే, మేం ఉద్యోగాలు చెయ్యడం మానేశాం. ఆంగ్లదేశంలో యువకులందరూ ఉద్యోగాలు మానారంభే, ఆంగ్లరాష్ట్రం ఏదీ నా ఆంగ్రులంట్లో

చక్కా వొస్తుంది; స్వరాజ్యరథం చక్రాలు లేకుండా కదుల్తుంది.

భానో—మీ అల్లు డేం చేస్తున్నాడంటే ఏం చెప్పకోను?

రామ—నెరి సింపిల్. మా అమ్మాయికి భర్తగా వుంటున్నాడని చెప్పండి.

భానో—ఇదుగో అమ్మాయి, నన్ను చెప్ప, నాకీసంబంధం యిష్టం లేదు.

రామ—నాకు మొదలే యిష్టం లేదు. కొందరు ధూస్వాములు పెళ్లి ద్వారా ముప్పల్లి వల్లో వేసుకోవాలని మాస్తున్నారు. ప్రాలిన్ వొచ్చి బ్రతిమలాడినా మీ పంకజాన్ని చేసుకోను. నాకు ఆత్మగౌరవం లేదని తెల్సుకోండి.

పెద్ద—చూడ! నాయనా, నామాటవిను.

రామ—నే విన్నాండి. నాకు కోపం వొచ్చిందంటే మనిషిని.

పం—డాక్టర్. మానాన్న నాటకం ఆడుతున్నాడు. పరిహాసం. నాకేసిచూడవూ?

రామ—అఫ్ కోర్స్. ఈ కథలు నిన్ను చూడడానికి కాక యింక దేనికి?

భానో—సరే, మీ అందరినీ అంత యిదిగా వుంటే నాకూ...

పెద్ద—శారదాంబ! ఎందుకు?

భానో—మటవ్.

రామ—మి మటవ్!! మీరు నన్నిట్లాంటి మాటలన్నారంటే వెంటనే లేచిపోతా పంకజంతో...

భానో—ఆరి నీ తస్సా...

రామ—క్షమించండి, శారదాంబగా రెవరో తెలుసుకోవచ్చా? (దానయ్య ప్రవేశిస్తాడు)

దాన—నిత్యేపంలా. కుశాలరావుగారి చిరపరిచితురాలు.

భానో—వాటో?

దాన—వాటో, బోటో మనకి తెలియకాని ఇందాకా మీతో మనివిచేసిన విషయాలు పొరపాటు. ఆవిషయాలు కుశాల రావుగారితో చెప్పమంది. నా మందమలే కారణం.

భానో—(గర్వంగా) చూశావా నాపతి త్రత. తెగ ఎగిరిపొయావు!

పెద్ద—ఈ రెండోవ్యక్తి శారదాంబా?

రామ—ది జూనియర్. హలో, కామ్రేడ్ దానయ్యా, మన పెళ్లికి పెత్తనం తమదే.

దాన—మన పెళ్లి! ఇంకా నాకు పెళ్లి మిటి?

భానో—అన్నీ మీరు మాట్లాడుకోండి.

రామ—అఫీషియల్ గా మీ అంగీకారం?

భానో—(రాజ్యానికేసి చూపించి) అది ఇస్తుంది. (నెడతాడు)

రామ—ఓ. హెన్ పెడ్డ్! ఇదుగో దానయ్యగారూ, నా పెండ్లికి తమరు శారదాంబతో సహా చక్కా రావాలి.

దాన—నేను...నాకు...చంపేశావు.

పం—మా నాటకానికి కొన్ని సాక్షులు సృష్టించారు.

(తెర)

పాకిస్థాన్ సమస్య

పంజాబ్ హిందూ అభిప్రాయము

= శ్రీ చానలి వెంకట హనుమంతరావు =

["డెయిలీ హిందూ" సంపాదకులు, లాహోరు]

పాకిస్థాన్ సమస్యను గురించి సమాలోచించునప్పుడు పంజాబ్ రాష్ట్ర ప్రజల అభిప్రాయములను ముఖ్యముగ పంజాబ్ హిందువులయొక్కయు, శిక్కులయొక్కయు అభిప్రాయములను ఆలోచనలోనికి తీసుకొనకుండా ఉండుటకు వీలులేదు. ఇచ్చిచునరిహద్దు, సింధు రాష్ట్రములతో పాటు పంజాబు, ఏర్పాటుకాబోవు పాకిస్థాన్ రాజ్యములో ముఖ్యప్రాంతముగా పరిగణింపబడవలసియున్నది. ఈ సందర్భములో ఒక ప్రధాన ప్రశ్న ఏమన, పంజాబ్ రాష్ట్ర ప్రజలు, ఏ మతమునకు చెందినవారైననునరే, ఎప్పుడైనను పాకిస్థాన్ లో భాగముగా నుండుటకు తమంతట తాము అంగీకరింతురనునది. పంజాబులోని హిందువులు, శిక్కులవలెనయిననుండనిచ్చి పంజాబ్ మహమ్మదీయులైనను నూటికి నూరుమంది హిందూస్థానమునుండి విడికొట్టబడి, క్రొత్తగా ఏర్పాటుకాబడు మహమ్మదీయస్వతంత్ర రాజ్యములో నుండుట కంగీకరింతురనుట అనుమానమే. పాకిస్థాన్ ఏర్పాటుకాబడవలెను, మహమ్మదీయుల కొక స్వతంత్ర రాజ్యము ఇండియాలో నుండవలెను, అను ఆదోళనకు ఎక్కువ ప్రోద్బలము, మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులుగా నున్న బీహారు, సంయుక్త రాష్ట్రములు మొదలగు ప్రాంతములలోనుండి వచ్చుచున్న దనియు, మహమ్మదీయులు అధికసంఖ్యాకులుగా నున్న పంజాబ్, సరిహద్దు రాష్ట్రములు, సింధు రాష్ట్రములలో లీగుయొక్క పాకిస్థాన్ ప్రణాళికకు మహమ్మదీయులలోకూడ ఇట్లుదలపూర్తిగా లేదనియు ఇక్కడ చెప్పవలసియున్నది.

ఈ విషయము కొంతమందికి ఆశ్చర్యము కలిగింపవచ్చును. కాని, దానియొక్క నిజమను ధిక్కరించుటకు వీలులేదు. దీనికి ముఖ్యకారణ మేమనగా, మహమ్మదీయులు అధికసంఖ్యాకులుగా నున్న రాష్ట్రములలో వారిస్వదే తమ ఇష్టమువచ్చినట్లు ప్రభుత్వము నడుపుకొనుట కనకాశములు కలిగియున్నారు. పంజాబ్, సింధు, ఇచ్చిమోత్తర ప్రదేశములలో మహమ్మదీయరాజ్యము కాక వేరేమి? ఈ ప్రాంతములందలి హిందువుల రాజకీయ హక్కులు కాని, వారి సాంఘిక సౌకర్యములు కాని మహమ్మదీయుల మంచితనముపై ఆధారపడియున్నవి. హిందువుల ప్రక్కనుండి మహమ్మదీయులు భయపడవలసిన అవసరము ఎంతమాత్రమును లేదు. కాని, బీహారు, సంయుక్త రాష్ట్రములు, బాంబాయి, మధ్య రాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయుల స్థితి వేరు. వారు అల్పసంఖ్యాకులుగా నుండుటవలన ఏ విధముగ నైన తమ హక్కులను, తమ స్థితిగతులను దృఢపరుచుకొనుటకు వారి ఆతురత సహజమైనది. అందులకై వారి దృక్పథమందు హిందూ దేశముం దెచ్చటనైననునరే, స్వతంత్ర మహమ్మదీయ రాజ్యములుండుట ముఖ్యవిషయము. అట్టి రాజ్యములు వారి హక్కులను, వారి స్థితిని బలపరుచుకొనుటకు దోహదమిచ్చుననియు, అవసరము వచ్చినయెడల మహమ్మదీయ రాజ్యములు తమ హిందూ ప్రజలను బాధపెట్టుదురు కనుక "మీరు మమ్ములను బాధపెట్టకుడు. మా కొరికలన్నింటిని సఫలంబు"డని వారు తమతమ రాష్ట్ర ప్రభుత్వములతో బేరముచేయవచ్చుననియు వారి ఉద్దేశ్యమని అనేకవిషయములవలన స్పష్టమగుచున్నది. ఏది ఎట్లున్నను "హిందూ దేశమును

విభజింపును, "రెండుమూడు స్వతంత్ర రాజ్యములక్రింద బ్రద్దలుకొట్టుము" అను లీకునంధవారి ప్రణాళికవలన నిజముగా లాభముపొందువారు హిందువు లధికసంఖ్యాకులుగా నున్న రాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయులు మాత్రమేనని చెప్పటలో అతిశయోక్తి లేదు. లేక పోయిన బీహారులోకాని, సంయుక్తరాష్ట్రములలోకాని నివసించు మహమ్మదీయునికి పాకీస్థాన్ స్థాపనవలన వచ్చు లాభమేమో తెలిసికొనుట కష్టము. తన స్వస్థునివాని స్థానమును, తన చిరకాలబంధుమిత్రులకు, భూమిపుటలను నదలి పాకీస్థాన్ రాజ్యమునకు తరిలివోవుట కంగీకరించినచో నిజముగా పాకీస్థాన్ కై ఆతడు బాధపడుచున్నాడని తలంపవచ్చును. అట్టి ఉద్దేశ్యముకాని, నిశ్చయముకాని ఆతనికి లేనప్పుడు పైన సూచించిన కారణమే పాకీస్థాన్ ఏర్పాటున కారణమై పరితపించుటకు కారణమని అంగీకరింపక తప్పదు.

ఇంక పాకీస్థాన్ రాజ్యములో చేర్చబడు రాష్ట్రములలోని హిందువులవిషయమేమని అలోచించినచో స్పష్టమగున దేమనగా, హిందూ దేశమంతయు సమిష్టి రాజ్యముగా తీసుకొనిన పేరు అఖిలభారత రాజ్యాంగ విధానమందు మెజారిటీసంఘమునకు చెందినవారై, కేంద్రమందు ఇతర రాష్ట్రముల హిందూప్రతినిధులతో పాటు కలిసి తమ రాజకీయసాంఘికహక్కులను, విశిష్టతను కాపాడుకొనుట కవకాశములు కలిగియుండియు, పాకీస్థాన్ ఏర్పాటువలన ఆ హక్కులను, అవకాశములను కోల్పోవలసినవారగుచున్నారు. మహమ్మదీయులు అధికసంఖ్యాకులుగా నున్న ప్రదేశములను విడిచిసి స్వతంత్ర రాజ్యముగా ఏర్పాటుచేయుట కంగీకరించెద మనయే తలంపుడు. అట్టి సందర్భములో పంజాబు రాష్ట్రములో హిందూ, శిక్కుమతస్థులు నూటికి ౬౦, ౭౦ మందికి వైగానున్న ౧౨ జిల్లాలను పాకీస్థాన్ లో ఎందుకు చేర్చవలెనని, అట్లు చేర్చుట ఏ కారణములవలననమంజనమగు నిర్ణయము అను ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పవలసియుండును.

౧౯౪౭ సెప్టెంబరునెలలో బాంబాయిలో జరిగిన గాంధీ-జిన్నా సంభాషణలలో ఈ విషయమును గాంధీగారు వైకి తీసుకొనివచ్చిరి. పంజాబు హిందువులతరపున గాంధీగారి దగ్గరకు పంపబడిన ప్రతినిధి శ్రీలాలా బిక్ష

లాల్ గాంధీజీకి ఈ సందర్భములో పంజాబు హిందువులు పడుచున్న అదుర్దాను స్పష్టముగా వ్యక్తీకరించుచు ఒక మెమోరాండమును వ్రాతపూర్వముగా ఇచ్చియుండిరి. పశ్చిమపంజాబులోని ౧౭ జిల్లాలలోను మహమ్మదీయులధికసంఖ్యాకులుగానున్నారు. శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారి ప్రణాళిక ప్రకారము ఈ జిల్లాలుమాత్రమే పాకీస్థాన్ లో చేర్చుట కవకాశముండును. గాంధీజీ జిన్నాగారికి వ్రాసిన ఉత్తరములలోకూడ పంజాబులోని ఇవి మహమ్మదీయుల జిల్లాలని ఖండితముగా చెప్పగిన జిల్లాలు పాకీస్థాన్ లో చేర్చుట సమంజసమనియు, హిందూదేశము విభజింపబడి మహమ్మదీయ రాజ్యమేర్పాటుచేయవలెనని, లేదా అను ప్రశ్న నిర్ణయించుటకు జరుపబడు ప్లెబిసైట్ (plebiscite) ఈ జిల్లాలలో మాత్రమే తీసుకొనవలెననియు స్పష్టముగా తెలిపియుండిరి. జిన్నాగారి వాదన నంగీకరించక ప్లెబిసైట్ పంజాబురాష్ట్రమందంతటను తీసుకొనబడవలెననియు, పంజాబురాష్ట్రము ఇప్పుడు ఉన్నది ఉన్నట్లుగా పాకీస్థాన్ రాజ్యములో చేర్చబడవలెననియు, ఇదియే ముస్లిమ్ లీగ్ లాహారుతీర్మానమునకు సరియగు అర్థమనియు గాంధీజీకి తమ జవాబునందు తెల్పిరి. బాంబాయిసంభాషణలు విఫలమగుటకును, హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య తీర్మానింపబడకపోవుటకు జిన్నాగారి ఈ అభిప్రాయము ఒక ముఖ్యకారణమని ఇందువల్ల స్పష్టమగుచున్నది. గాంధీజీ పంజాబురాష్ట్రమంతయు పాకీస్థాన్ లో చేర్చబడవలెనని నిర్ధారితము నంగీకరించినచో జిన్నాగారు వెంటనే సంతోషముతో ఆ సూచన నంగీకరించియుందురు. కాని గాంధీజీ ఆ విషయములో జిన్నాగారికి లోకువ ఇచ్చియుండినచో పంజాబుహిందూసంఘములో పెద్ద ఆందోళనకు తావిచ్చినవారైయుందురు. ఇది జ్ఞాపకముంచుకోవలసిన విషయము.

బాంబాయి సంభాషణలలో జిన్నాగారి నిజమగు భయములు, ఉద్దేశ్యములు చాలవరకు బయల్పడుట కవకాశము కలిగినది. ముఖ్యముగా ఆయన భయపడున దేమన, మహమ్మదీయుల సంఖ్యాకులుగా నున్న ప్రదేశములందు ప్లెబిసైట్ తీసుకొనబడినచో వారిలో చాలమంది పాకీస్థాన్ కు వ్యతిరేకముగా తమ వోటు నిచ్చెదరని. మహమ్మదీయులు స్వతంత్రములుగా రాజ్యము చేయు ప్రదేశము హిందూదేశములో ఒకటి ఉండవలెను

అను సిద్ధాంతమును వారందరు అంగీకరించి నప్పటికిని, నిజముగా పశ్చిమోత్తర ప్రాంతములో అట్టి రాజ్యము ఏర్పాటు చేయబడుటను గురించి నిశ్చయ నిర్ణయమునకు రావలసినవచ్చినప్పుడు చాలమంది దానివలన తమకు ఎక్కువ లాభమేమియు వచ్చునని కాని, ఆర్థికముగ, ఇతర సందర్భములను బట్టియు ఆ రాజ్యము అనేక కడ గండ్లకు పాలనవలసినవచ్చియుండదని కాని అంతర్గతముగ వారికి భయము లేకపోలేదు.

అదేకాక ఆ రాజ్యమును ఆర్థికముగ పెంపొందించుటకు అవసరమగు ఖర్చు పెట్టుటకును, దాని రక్షణకై కావలసిన సిబ్బందిని తయారు చేయుటకు ఆ సందర్భములో అవసరమగు ఇతర పనులను చేయుటకును ఈ మహమ్మదీయ రాజ్యము తగు ఆర్థికశక్తి కలిగియుండగలదనుటకు వీలులేదు. ఇప్పుడు దేశసంరక్షణకు కావలసిన సైన్యమును తయారుచేయుట సమయము వచ్చినప్పుడు దానికి కావలసిన సామగ్రిని, ఖర్చును చేయుట ఇవన్నియు కేంద్రప్రభుత్వమువారి భజములపై ఉన్నవి. ఇదియుకాక పశ్చిమోత్తర రాష్ట్రమునకు ఏటేట మామూలు ప్రభుత్వ ఖర్చుకే కేంద్రప్రభుత్వమునుండి సబ్సిడీ (Subsidy) లేకుండా జరుగుటలేదు. ఈ మధ్య ఈ సబ్సిడీ ఎక్కువ చేయించుకొనుటకై ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఆర్థికమంత్రి ఢిల్లీకి రాయబారము తీసుకొనిపెట్టుటకూడ అందరకు తెలిసినదే. అఖిలభారత రాజ్యాంగములో ఒకభాగముగానుండుటవలన, పశ్చిమోత్తర రాష్ట్రముల ప్రజలు, హిందూ దేశ ఇతర ప్రాంతములతో సంపర్కములు-రాజకీయముగ, సాంఘికముగ, ఆర్థికముగ-కలియుండుట కవకాశము లుండుటయేకాక అనేక లాభములను పొందుటకును వీలగుచున్నది. పాకిస్థాన్ స్థాపనవలన ఈ లాభములన్నింటిని వారు చేతులారా వదలుకోవలసినవచ్చుటయేకాక ఉత్తరోత్తర సప్తముకూడ అనుభవింపవలసినవారగుదురు.

ముస్లిమ్ లీగ్ కక్షవారు “పాకిస్థాన్, పాకిస్థాన్” అని ఆందోళన చేయవచ్చును. కాని వైన వ్రాసినట్లుగా నిజముగ పాకిస్థాన్ లో చేర్చబడవలసియుండు ప్రదేశములలో ఆ ఆందోళనకు బలవత్తరమగు పునాది ఉన్నదని తలంచుట పొరపాటు. జిన్నాగారుకాని, ఇతర లీగునాయకులుకాని ఈ విషయమును ఒప్పుకుందురనియు, ప్రపంచమునకు చాటెదరనియు

మాత్రము తలంపరాదు. ఇంతవరకు జరుగుచున్న దేమన, పాకిస్థాన్ ఆందోళన మహమ్మదీయ మతస్థులలో లీగ్ పంతుకుబడిని ఎక్కువ చేయుటకు, మహమ్మదీయుల హక్కులను బలపరుచుటకును లీగునాయకులు పయోగించుచున్నారు. ఎన్నిసార్లు ఎంతమంది పాకిస్థాను అననేమి, దాని అంతర్గతమును స్పష్టికరింపుడని జిన్నాగారిని కోరియుండినప్పటికిని, ఆ కోరికకు సరియగు జవాబు ఇంతవరకు ఆయన ఇచ్చియే యుండలేదు. జిన్నాగారి ఈ భావముకూడ వైన సూచింపబడిన భయము ఆయన మనస్సును పీడించుచున్నదను విషయమును బలపరుచుచున్నది. బ్రిటిషు ప్రభుత్వము హిందూ దేశమందు బలముగా నున్నంతకాలము, బ్రిటిష్ వారు మనలో మనకు కలతలను, మనస్పర్థలను రెచ్చగొట్టుటకు సిద్ధముగా నున్నంతకాలము జిన్నాగారు తమ పాకిస్థాన్ వాదనను విడుతురని తలంచుటకు వీలులేదు; అట్లు విడువను విడువరు. ఎప్పుడు బ్రిటిషు ప్రభుత్వము హిందూ దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము నిచ్చి తామీ దేశమునుండి తొలమటకు నిశ్చయించుకొన్నామని ప్రకటింతురో, అప్పుడు జిన్నాగారికి హిందువులతో నఖ్యిత చేయుటకును వారితో రాజీపడుటకును ఆతురత పుట్టును. అట్లు రాజీపడుకుండ ఉన్నదానికి ఫలితము అంతర్గత కలహములు, దేశవిచ్ఛిన్నము మొదలగునవి. జిన్నాగారైనను ఇట్టి పరిస్థితుల కంగీకరింతురని తలంచుట కష్టము.

కాన పాకిస్థాన్ స్థాపన మాత్రమే హిందూ మహమ్మదీయ సమస్యపరిష్కారమునకు కీలకమనియు, ఈ రెండు మతస్థుల మధ్య ఐక్యతను పెంపొందించుటకు మానసికముగ వారి వారిని వేధించుచున్న అనుమానములను, భయములను తొలగగొట్టుట కూడ ప్రధాన విషయములలో ఒకటి కాదని తలంచుటయు ప్రస్తుత సందర్భములలో కూడ పొరపాటునియే నా అభిప్రాయము. హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య అనగా నేమి అట్టి సమస్యయే లేదు, అని మనస్సును సమాధాన పరుచుకొనజూచుట ఎంతపొరపాటుో కేవలము హిందూ దేశ విభజనయే దానికి ముఖ్యవసరమని తలంచుట కూడ అంత పొరపాటు. ఈ మధ్య డాక్టర్ అబ్దుల్ లతీఫ్ గారు (పాకిస్థాన్ సిద్ధాంతము పైకి తెచ్చినవారిలో ఈయన ఒకడు) సప్రాకమిటీకి పంపిన మొమో

తల్లి కొడుకు

(విహార గుహలనుండి)

== చిత్రకారుడు : శ్రీ రాగి వెంకటేశ్వరరావు ==

రాండములో లీగ్ సంస్థ యొక్క నిజాశయములను, అభిప్రాయములను గురించి వ్రాయుచు ఈ క్రిందివిధముగా సూచించియుండిరి. ఆయన చెప్పిన దేమనః “ప్రస్తుత సందర్భములలో హిందూమహమ్మదీయ పక్షముల నాయకులలో నిష్పక్షపాతదృక్పథము పెంపొందింపగల్గుట కష్టము. ముఖ్యవిషయ మేమన, వివిధపక్ష నాయకులు అధికారమును సంపాదించుటకై మాత్రమే ఆతురతతోనున్నారు.” కాంగ్రెసు పక్షమువారు వారి నాయకులగు గాంధీజీ హిందూ దేశమందలి ప్రతిమానపుని స్వేచ్ఛా, స్వాతంత్ర్యముల కొరకై కాంగ్రెసు సంస్థ ప్రయత్నించుచున్నదేకాని, కాంగ్రెసుకే సర్వాధికారము చెందవలెనని కోరుట లేదని అనేకసార్లు స్పష్టకరించియున్నారు. కాని ముస్లిమ్ లీగ్, జిన్నాగార్లు మాత్రము బ్రిటిషువారి చేతులనుండి తమ పాకిస్థాన్ కోరికను కానుకగా సంపాదించుటకు ప్రయత్నించుచున్నారని చెప్పట అతిశయోక్తి కాదు. గాంధీ-జిన్నా సంభాషణలలో గాంధీమహాత్ముడు “మొదట హిందూ దేశమునకంతకును స్వేచ్ఛను సేకరించుటకై మనము చేతులుకల్పింపజేయుదము; తరువాత అవసరమును బట్టి పాకిస్థాన్ ఏర్పాటునకు మనలో మనము నిర్ణయించుకోవచ్చును” అని పదేపదే జిన్నాగారిని కోరినప్పటికిని, ఆయన “మొదట నా పాకిస్థాన్ సిద్ధాంతమును లాహోరు తీర్మానములో ఇమిడియున్నట్లు పూర్తిగా అంగీకరింపుడు; తరువాత హిందూ దేశస్వాతంత్ర్యము కొరకై హిందూస్థాన్ పాకిస్థానములు రెండును ప్రయత్నించవచ్చును” అని జవాబునిచ్చియుండిరి.

బ్రిటిషుప్రభుత్వముమాత్రము ఈ విధముగ, ఇంతసులభముగ జిన్నాగారి కోర్కెను సఫలపరుచుటకు సంసిద్ధముగానున్నట్లు ఎంతమాత్రము కన్పించదు. ఇంక మిగిలిన దేమన, ఆ ప్రభుత్వమువారు ఏదోఒకవిధముగ పరిష్కారమును వారి స్వంతబాధ్యతపై ప్రచురించట; లేదా, హిందూమహమ్మదీయపక్షముల నాయకులు, జిన్నాగారిద్వారానో, అవసరమైనజిన్నాగారిని వదలి పెట్టికాని, వారిలోవారిొకబడంబడికకు వచ్చుట. ఇట్టి ఒడంబడికలోని ముఖ్యవిషయములు ఈ క్రిందివిగా నుండవలెనని నా ఉద్దేశ్యము.

మొదట:—ప్రస్తుతము ముసల్మానులు అధిక సంఖ్యాకులుగా నున్న ప్రాకీషల్పిమోతర ప్రాంత

ములు, అవసరములగు సరిహద్దు మార్పుతో ప్రత్యేక రాష్ట్రములుగా ఏర్పాటుచేయబడవలెను. సరిహద్దుమార్పు లనిన, హిందూమెజారిటీ కలిగిన స్థలములు కాని జిల్లాలు కాని సహమ్మదీయ మెజారిటీయున్న స్థలములనుండి విడదీయబడి ప్రత్యేక రాష్ట్రములుగా నిర్ణయింపవలెను. పంజాబులోని శిక్కులు హిందూ రాష్ట్రములో కాని, మహమ్మదీయరాష్ట్రములో కాని వారి ఇష్టము ననుసరించి చేరవచ్చును. లేదా, వారికై మధ్య పంజాబుజిల్లాలు నేరురాష్ట్రముగా నిర్మాణింపవచ్చును.

రెండవది: అఖిల భారత దేశమునకు సంబంధించిన సంయుక్తరాజ్య విధానము మన భవిష్యత్ కీయ విధానముగా ఉండవలెను. సంయుక్త కేంద్రప్రభుత్వమునకు అఖిలభారతమునకు సంబంధించిన దేశరక్షణ, విదేశాంగ విషయములు, రైల్వేలు, టెలిగ్రాఫ్ పోస్ట్ అండ్ టెలిగ్రాఫ్ వీటిని నిర్వహించు అధికారము లీయబడవలెను.

మూడవది: అఖిలభారత రాజ్యాంగమందు స్వదేశ సంస్థానములకు స్థాన ముండునట్లు చేయవలెను. సంస్థానములు మొదటనే సంయుక్త రాజ్యాంగములో పాల్గొనుటకు వెనుదీసిన వాటికొరకై బ్రిటిషు ఇండియాలో రాజకీయమార్పులను ఆపుచేయుట నవసరము లేదు. క్రమేణ ఈ సంస్థానములు కేంద్రమునందు పాల్గొనుటకు వాటి అంతట అనే సిద్ధమగునని నా దృఢనిశ్చయము.

ఛార్టర్డ్ అబ్దుల్ లతీఫ్ గారి మరొక సూచనకూడ ముఖ్యమైనదిగ గమనింపవలసియున్నది. అట్టి సూచననే కొద్దిమార్పులతో నేను సప్రాసంఘమునకు పంపిన మొమోరాండములో కూడ సూచించియుంటిని. అదేమన, కేంద్రమందు ప్రధానమంత్రిపదవి హిందూమహమ్మదీయమతస్థులమధ్యను, ఇతర మైనారిటీసంఘప్రతినిధులమధ్యను మారుచుండవలెను. సంయుక్త కేంద్ర శాసనసభ ఆరుటరెమ్పు తీసుకొనినచో మొదటిసారి హిందువు, రెండవసారి మహమ్మదీయుడు, మూడవసారి ఇండియన్ క్రిష్టియన్ కాని పెడూల్ట్ సంఘమునకు చెందినవాడుకాని, నాల్గవసారి మరల హిందువు, ఐదవసారి మహమ్మదీయుడు, ఆరవసారి హిందువు-ఈ విధముగ ప్రధానమంత్రిత్వము మారుచుండవలెనని నిబం

ధన ఏర్పాటుచేసుకోవలెను. ఇతరమర్మములు వివిధమత కక్షల ప్రతినిధులుగా అందరు ఆమోదించిన ఒక విధానముపై నియమింపబడవలెను. సంయుక్తకేంద్రమర్మ ప్రతిపక్షము ఏకపక్షసిద్ధాంతముపై ఏర్పాటుచేయుట, లేక అఖిలపక్షసిద్ధాంతముపై ఏర్పాటుచేయుట అను విషయము క్లిష్టమైనది. కాని హిందూమహమ్మదీయమతస్పర్థలు పూర్తిగా రూపుమాయవరకు అఖిలపక్ష ప్రభుత్వ సిద్ధాంతము ననుసరించుట అవసరమని నా అభిప్రాయము. చివరవిషయ మేమన, ముందు ఏర్పడబోవు రాజకీయప్రణాళికయందు సమిష్టి ఎన్నిక పద్ధతి (joint electorates) ని ప్రవేశపెట్టి 15 లేక 20 సంవత్సరములు వాటి ప్రకారము ఎన్నికలను జరుపుటకూడ హిందూ ముస్లిం సమస్యపరిష్కారమున కొక ముఖ్య మార్గమని చెప్పవలసి యున్నది.

ఇక్కడ సూచించినవి స్లుప్తమైన సూచనలు. కాని వీటిని ప్రధానముగా నుంచుకొని భావిభారతీయు రాజ్య ప్రణాళికను తయారుచేయుటకు పూనుకొనినచో అన్ని విధముల లాభకరముగా నుండును. జిన్నాగారును, ముస్లింలీగ్ కక్షవారును వాటిని ఆమోదించి వాటి ననుసరించి కార్యక్రమము జరుగుట కంగీకరింతురా అనునది ముఖ్యశ్రేణియే. కాని కాంగ్రెస్సంస్థయు మహాత్మాగాంధీగారును కేవలము జిన్నాగారిని సముదాయించి మంచిచేసుకొనుటకు మాత్రమే ఆతురత చూపకపోయిన కొంతకాలములో ఆయన చేతులు కట్టుకొని ససేమిరా యని కూర్చుండు పద్ధతిపై లీగుకక్షలో చేరిన మహమ్మదీయులకే నిరాశ, వెగటుపుట్టుట కవకాశములు కలవనుటకు కావలసినన్ని నిదర్శనములు కలవు.

వజ్రాన్ని

వజ్ర వ్యాపారస్తుల్ని

మీరే యెన్నుకోండి

ఒక్క పైజు హెచ్చు తగ్గు
లలోతప్ప చాలా వజ్రాలు,
వజ్రపరీక్ష తెలియని కంటికి
ఒకేలాగున కనిపిస్తాయి. ఐనా
యదార్థంలో నా టి వా టి
భిన్నమైతే ఎంతోవ్యత్యాసాలు
వున్నవి. ఈ సంస్థ
యొక్క చిరకాలానుభవ
శక్తులే మీరు యెన్నుకున్న
వజ్రం విలువకి హామీ.
ఇక్కడ యెన్నుకొనడానికి
కావలసినన్ని రకరకాలు
వజ్రాలనగలు యెన్నుకొనడానికి
సిద్ధంగావుంటాయి.

బాపాలాన్

ప్రఖ్యాతిగల

వజ్ర వ్యాపారస్తులు

అశ్వశాస్త్రము

అతిశయము

అశ్వశాస్త్రము విలక్షణములగు విచారణయైన రత్నగణాదిశాస్త్రము మందు పుట్టినవి కాబట్టి అమృతసంభవములని ప్రసిద్ధములైనవి. మరియు అనేకములుగా అశ్వశాస్త్రవిచారణమునకు అర్హమయేమనగా— ఒక కారణమువలన అశ్వములు రృణలబ్ధిస్వరూపములు కాబట్టి తృణాహారము లనుభవించేటట్లు తృణాహారసంభవములని ప్రసిద్ధిపొందినవాయెను.

శ్వేతములైన గవాదిసృష్టికిముందు అశ్వములు పుట్టినవను ప్రుప్రసిద్ధిచేరి నున్ను, భగవంతుడు అశ్వములపై హయగ్రీవ అవతార మొనరించి బ్రహ్మకు చేదాపదేశముచేసినాడను పురాణ ప్రసిద్ధిచేరిననున్ను, పునః బ్రహ్మయొక్క ముఖ ఆసించినాశ్వముల వల్లనున్ను, అటువేనుకలరని నాభియందలి జతరాగ్నివల్లనున్ను, అటు తర్వాతను అమృతమభినవామందు క్షీరసముద్రము వల్లను జనియించినవని అశ్వశాస్త్ర ప్రథమమందు ప్రబలాదింపబడినను, పునః భగవంతుడు చాడ వావరాలపై సముద్రుని మర్యాదలో నిలిపి మర్త్య లోక సంతక్షణచేయుటవల్లనున్ను, అశ్వసంభవులైన అశ్వసదేవరులు దివ్యాధిదిబ్బరై మర్త్య లోకము సంతక్షణచేయుటవల్లను, అశ్వమేధ శ్రుతిలో ప్రసిద్ధయగువిశేషవినియోగము కలిగి పావనములై స్వప్రోషకులైన విశేషజనులకును పోషణములై సర్వాధిష్టితమున్ను, సుగతినిన్ని యిచ్చి శ్రీకరములపుటవల్లనున్ను ఏతల్లక్షణశాస్త్ర విచారణము లక్ష్మీరూక్ష కారణముని శాలిహోత్ర మహాయుధి అశ్వశాస్త్రము రచించెను.

నామకరణ విశేషములు

సృష్టికాలమందు బ్రహ్మయొక్క ఆనంద బాష్పములవల్ల పుట్టినవి కాబట్టి వత్ససంబంధములని ప్రసిద్ధములైన తురగములు తిరిగి బ్రహ్మయొక్క నాభియందు జతరాగ్నివలన సంభవించినవి కాబట్టి అగ్నిసంభవములని ప్రసిద్ధములైనవి. పునః దేవతలచేతనున్ను, రాక్షసులచేతను అశ్మోన్యముగా కలిసి మథించిన క్షీరసముద్ర

తమ జెక్కలు పోయినందుకు దుఃఖించే గుర్రాలను శాలిహోత్రుడు ఓదార్చడం.

గుర్రాల సహజస్థితి

తెక్కలూ, ఆకాశసంచారమూ ఇంకా పోలేదు, ఈస్థితిలోనే దేవేంద్రుని కన్నెర్ర అయింది.

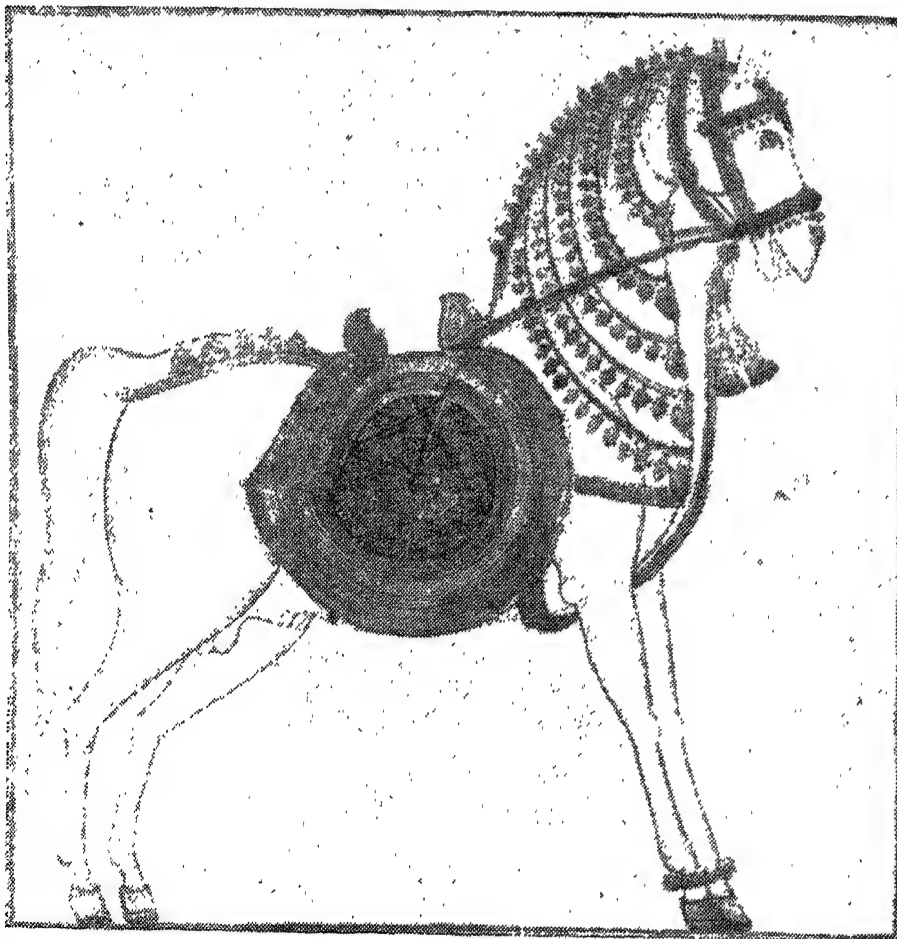
దేవేంద్రుని ప్రార్థనమీద, శాలిహోత్ర మహాముని గుర్రాల తెక్కలు భేదించడం.

ఉన్న తెక్కలు ఊడినవిధము

పూర్వకాలమందు గుఱ్ఱములు తెక్కలతోకూడ ఉత్పత్తి అయి ఆకాశసంవారముకలిగి, గంధర్వలకు పమస్తమయైన ఇష్టములు ఇస్తూ వుండెను. అటువంటి బలముకలిగి వహించడానికి ఉచితములైన అశ్వములను దేవేంద్రుడు చూచి సమీపవర్తి అయివుండిన శాలిహోత్ర మహాముని క్షరుని చూచినవాడాయెను.

(చూచినవాడై) “ఓ మహాత్ముడవైన శాలిహోత్రమహామునిశ్వరా! తమకు మూడులోకములయందు అశక్యమైన వస్తువ కనవడలేదు. ఇప్పుడు వెళ్ళబోయ్యే అశ్వముల పక్షచ్ఛేదముచేసి యుద్ధములకు వాహనములయ్యే బట్టుగా, అందువల్లన నేను శత్రువులైన రాక్షసులను జయించి త్రిభువన సామ్రాజ్యపూజితుడనయ్యేలాగున అనుగ్రహించవలయు”నని శాలిహోత్ర మహామునిశ్వరుణ్ణి ప్రార్థించినవాడాయెను.

శాలిహోత్రమహాముని ‘ఇషిక’ అనే అస్త్రమును ప్రయోగముచేసి దేవేంద్రుని ప్రార్థన ప్రకారముగా అశ్వములయొక్క తెక్కలు చేదించిన వాడాయెను. ఆ కాలమందు బ్రహ్మదేవునికి బ్రహ్మమానముచేత ఇరవై నాలుగో సంవత్సరము నడుస్తూవుండగా అశ్వములయొక్క తెక్కలు శాలిహోత్రమహామునిశ్వరుడు చేదించినవాడాయెను.

ఆజానేయం

నేక భటలక్షణాలు గలవి ఇవి. ఆయుధాల దెబ్బలు తగిలి, పేగులు బయటికి వచ్చినా, మృత్యువు ఆవహించినా, యోధుడు తమ మీద ఉన్నంతకాలం తమ ప్రాణాలను నిలుపుకోగల విశేషం గలదిట ఈజాతి.

(ఇట్లు) శాలిహోత్రమహామునిచేత కొట్టబడిన పక్షములు కలపై దైన్యముచేతను, దుఃఖముచేతను, దేహమంత రక్తముచేతను కూడు కొన్నదై శాలిహోత్రమహామునిశ్వరుణ్ణి చూచి అశ్వములు (ఈ రీతిగా) పలికినవాయెను :

“ఓ భగవంతుడవైన శాలిహోత్రమహాముని! ఏమి నిత్యముచేత మా పక్షచ్ఛేదముచేస్తిరి? లోకములో సజ్జనులైనవారు అపరాధముచేయని వారలకు ఈలాటి ఉపద్రవములు చేయతలచరు. రాజుల్ని మాకు దిక్కు తామేను. మాకు సర్వదా సౌఖ్యము (ఏలాగున) కలిగివుండునో అది కోరి వున్నాము.”

(అంతట) శాలిహోత్ర మహామునిశ్వరుడు అత్యంతచియరలిగిన వాడై, దుఃఖించుచున్న అశ్వములను చూచి “ఓ అశ్వములారా! దేవేంద్రుని ప్రార్థనవల్లను (మీకు) సమస్త దుఃఖములను కలగచేసితిని. కాబట్టి మీకు ఈ మూడులోకములయందు సుఖము కలిగి పూజ్యత కలిగివుండే లాగున అనుగ్రహిస్తున్నాను. సూర్యచంద్రాదులకున్ను, భూపతులైన రాజులకున్ను వాహనములై విశేషగౌరవముగలిగి, లోకములో ఏ రాజు మీకు సర్వదా ఘనపానాదులయందు తృప్తికలగచేయుచున్నావో ఆ రాజు యుద్ధమునందు శత్రుజయముకలిగి ఘామినిన్ని, లక్ష్మినిన్ని ఉడమైనావిడుచుడు. ఆ రాజు గుణహీనుడై గొప్ప శత్రువుచే చిక్కుబడివుండినా లక్ష్మీరూపా జ్ఞానికి పాత్రుడై, సుఖియైవుండును. ఇదిగాక సమస్తరోగకాంతికలిగి ఆరోగ్యము కలిగేలాగున, జనులకు మీ వల్లను ఆనందము కలిగేలాగున మీరు చేయం”దని అజ్ఞాపించినవా డాయెను.

ఎప్పుడు తృప్తిదోర్నన్నములై ఉన్నతములైన అశ్వసంఘములు దిక్కులను విడిచిబిక్కులను, పురములను పర్వతములను అంతటాదాటి నదై కోపమువల్లను వనమధ్యములయందు ఉండినవాయెనో అప్పుడు కోపా సుగ్రహచారకుడై, ఋషీశ్వరులలోకి శ్రేష్ఠుడై శాలిహోత్రుడని ప్రసిద్ధుడైన ఈఋషీశ్వరుడు అశ్వములకోపాప రాధమువల్లను ఉత్పన్నరోషము కలవాడై శైవ శాస్త్రార్థతత్వ నిష్ఠుడై శివుని అనుగ్రహమువల్లను అశ్వహృద యాభిజ్ఞుడాయెను. తర్వాత ఆ శాలిహోత్ర ఋషిచేతను వయోజలముచేత చూచుకొని వుండే సమస్తాశ్వములున్ను శిక్షావిశేషములను నేర్పబడినదై యథాయోగ్యముగ పాలితములై శాలిహోత్రఋషికి స్వాధీనములాయెను.

యుద్ధానికి సహాయము

ఒకానొక కాలమందు దేవతలకున్ను, రాక్షసులకున్ను యుద్ధము ప్రసక్తమాయెను. సమస్తదేవతలు రాక్షసజయోపేక్షలై అశ్వములను గ్రహించేటందుకొరకై కిరీటములను ధరించి (వెళ్లి) శాలిహోత్రమహాముని పొందినవారైరి. “కృపావంతుడవైన ఓయి శాలిహోత్రమహర్షి! ఇప్పుడు మమ్మురక్షించు”మని తమ ఉపచారోద్ధుల వల్ల శాలిహోత్రుని పురిచేసిరి. ఆ దేవతలస్తుతి చేత సంతృప్తుడైన శాలిహోత్రమహర్షి ఆ దేవతలకు ఉత్తమములైన అశ్వములను ఇచ్చెను. ఆశాలిహోత్రునిచేత అనుజ్ఞాకులై దేవతలు అశ్వములనే వాహనములుగా జేసికొని రాక్షససంహారోపేక్షలై యుద్ధముకొరకు ఎదురుగాబోయి జయించిరి. అది మొదలుకొని వాహములని అశ్వములు శ్రేష్ఠమయిన వ్యాధినిపొందినవాయెను.

త్యాగరాజమొదలి

మహాభారతము తెలుగున రచించిన ప్రసిద్ధశుద్ధ ద్రవిడకవి
(1833 - 1879)

= శ్రీ నిడుదవోలు వేంకటరావు =

సంస్కృతాంధ్ర భారతములనే, గాక ద్రవిడ (కర్ణాట) జైమినీ భారతాదులలోని కథలను సంగ్రహించి మహాభారతము నధునాతన కాలమున రచించిన కవులలో త్యాగరాజమొదలి యగ్రగణ్యుడు - ఈతఁడు జన్మముచే శుద్ధద్రవిడుఁడు - నారాయణ మొదలియారు నకును, జానకమ్మభునకు క్రీ. శ. ౧౮౩౩ ఆగష్టు ౧౯ వ తేదీని (శా. శ. ౧౮౫౫. విజయ సంవత్సర శ్రావణ శు. నవమినాడు) జన్మించెను. ఈతఁడు నాగ్గొండ్ల నాటి నుండి తెలుఁగు సంస్కృతముల నభ్యసించి బాల్యము ననే ఆంధ్రమున కవితను సాగించెను. ఈతఁడు వయసు వచ్చునాటికి ద్రవిడాంధ్ర కర్ణాటాంగ్లేయ మహారాష్ట్ర భాషలయందు పాండిత్యము గలవాఁడై, చిత్రలేఖనము, వైద్యము, వ్యవసాయము మున్నగు విషయములం దారి తెరిసవాఁడు. తొలుత న్యాయవాదియై, యావెనుక నింజనీయరింగు శాఖలోఁ బ్రవేశించి సర్ సాలార్ జంగు బహద్దరుగారి కాలమున హైదరాబాదులో నింజనీయరుగా నుండి రాజభాషయగు ఉర్దూయందు పరిచితి లేకపోయినను తన నియుక్తకార్యములను మహా దీక్షతతో నిర్వహించి, విరామము లేని యుద్యోగమున నైతము తీరిక గల్పించుకొని ద్రవిడాంధ్ర సంస్కృతములయందు గ్రంథములను రచించి క్రీ. శ. ౧౮౭౯ జూన్ 3-వ తేదీని కీర్తిశేషుఁ డయ్యెను.

ఈతని కృతులు ౧. కైవల్యహైయంగవీనము ౨. కాముదీప్రచారము, 3. సుబ్రహ్మణ్య విజయము, ౪. కందర్ప దర్పదర్పణము, ౫. స్కందనందన కంద శము, ౬. భాషాయోషాభూషణము, ౭. ప్రమోద ప్రశ్నేషము, ౮. రసనికరసంవాదము, ౯. నైషధానంద లహరి, ౧౦. అశ్వవిలాసము, ౧౧. శివానందలహరి,

౧౨. భువనేశ్వరీస్తవము, ౧౩. శృంగారతరంగరంగము, ౧౪. కుశలకళారత్న రత్నాకరము, ౧౫. పంపాక లంబకము, ౧౬. త్యాగరాజ విజయము, ౧౭. సోమా స్కందస్తవము, ౧౮. ఆంధ్రలక్షణ కరతలామలక చ్చందోరత్నాకరము, ౧౯. సుగంధి సాగంధికము, ౨౦. చెన్నపురి డంచికాడంబము, ౨౧. సులక్షణ క్షీరహంసా వతంసము, ౨౨. వ్యవసాయ శాస్త్రము, ౨౩. విజయ విజయము, ౨౪. బాహులేయఫలకము, ౨౫. అజశివ సూక్తిమాల అనునవి. ఇందు సుబ్రహ్మణ్య విజయము, భాషాయోషాభూషణము, ఆంధ్రలక్షణ కరతలామలక చ్చందోరత్నాకరము, రసనికర సంవాదము మ్రాతము ముద్రితములైనవి.

ముద్రితములగు నీతని గ్రంథములఁగూర్చి వివరిం చెదను. విద్యత్కర్ణామృతమనుపేర నీతఁడు రచించిన సుబ్రహ్మణ్యవిజయము అను ప్రబంధము చాల ప్రఖ్యాతి కెక్కినది. దీని యచ్చుప్రతియునాంధ్ర లక్షణకరతలా మలక చ్చందోరత్నాకరమును బ్రిటిషు మ్యూజియము గ్రంథాలయములోఁ గలవు. వాని వివరణము నిచ్చు చున్నాఁడను.

1. Tyagaraja Bhoja ఆంధ్రలక్షణ కరతలామలకమను ఛందోరత్నాకరము Andhra Lakshna karatalama lakamu or Chando - ratnakaramu. A treatise on the metres of Telugu poetry their structure and the associations of ideas supposed to be conveyed by them published by Puvvada Venkata Rau P P ii 29 చెన్నపురి 1856 (Madras 1856) No. 1417425.

2. Tyagaraja Bhoja son of Narayana Mudali శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య విజయ మను విద్యత్కర్ణామృతము

Subrahmanya Vijlamu. A poem in 5 aswasas on the legends and cult of the God Subrahmanya P. P. 186. చెన్న పురము 1859 (Madras 1859) 14174 K 85.

3. A Telugu essay on the benefits of intellectual Education and on the evil of early Marriage to the Indian weak sex by A. Theyagaraja Bhoja Moodaliar A. C. C. B. B. etc etc etc

శ్రీ విద్యాభ్యాస గాంధర్వేతర వివాహ గుణ గుణ బోధకమగుచు శృంగార రసతరంగిణి యనంబును సనికరసంవాదము.

అమృత కవిచక్రవర్తి ప్రత్యగ్ర భోజ
మూర్తి రసపోషణస్ఫూర్తి భూరికేర్తి
త్యాగభోగకథాశాలి త్యాగరాజ
ముదలి యాద్రచితము సుధీమోదకరము.

Bellary:—Sri Yekshini Press, Printed & Published by A. Davasikhamony Moodeliar, 1865 Copyright and right of translation of this work are reserved 28 pages.

ఈ కవి తన భారతమును ప్రక్రమపర్వము, ప్రదేవపర్వము, ప్రధనపర్వము, ప్రశమనపర్వ మను నాలుగు పర్వములుగా విభజించియున్నాడు. ఇందున విది పర్వముల విభజన యిది:—

ప్రక్రమపర్వము- ఆది సభాపర్వములు (సభా పర్వ పూర్వార్థము)

ప్రదేవపర్వము - సభాపర్వోత్తరార్థ అరణ్య విరాటములు, ఉద్యోగపర్వ పూర్వార్థము.

ప్రధనపర్వము — ఉద్యోగ ఉత్తరార్థ భీష్మ ద్రోణ కర్ణశల్య సౌప్తికములు.

ప్రశమనపర్వము — శ్రీ, శాంతి, అనుశాస నిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌనల, మహాప్రస్థానీక, స్వర్గారోహణములు.

సభాపర్వమునుండి కొన్ని పద్యములు:—

సీ. దుర్యోధనాభిఖ్య దుర్యోధనాకాంక్షి సర్వసహభర్త సవనకర్త
గాంధారవర్యరాగాంధారపుడు షాపవర్తకుండు క్రతుప్రవర్తకుండు
కర్ణదుశ్శాసనకర్ణదుశ్చక్షుశ్వ భాజనంబులు తత్సభాజనములు
ధర్మరాజాభిఖ్య ధర్మరాజద్యాగ్య విక్రమంబు ఘనాహుతిక్రమంబు

గీ. ఈర్ష్యహుతవహుండును రాగహర్ష మొప్ప-రాజసూయంబుకు ధార్తరాష్ట్రు లెదురు
జన్న మొనరింపడ బూని ప్రచ్ఛన్నవృత్తి-మంత్రకూట మొనర్చి యా మనుజునిభుండు.

ఈకవి కడపటి రెండు పర్వము లీతఁడు రచించినవేలేదని చెలియుచున్నది.

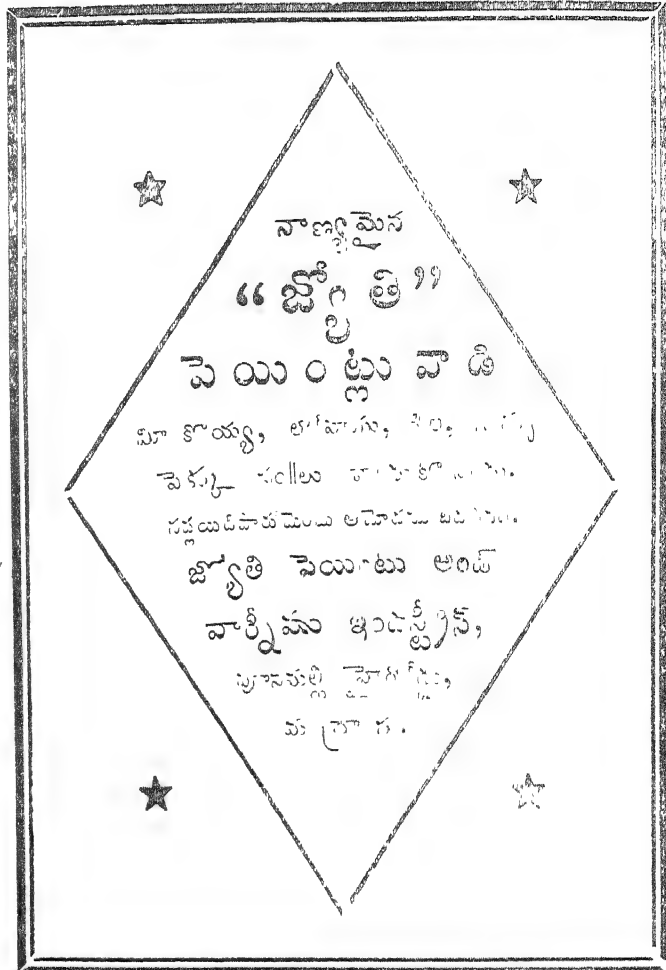
తనభారతగ్రంథరచనాపద్ధతిని గ్రంథసూచికయందు విల్లు తెలిపియున్నాడు.

“ఇక్కావ్యము సంస్కృతాంధ్రభారతములలో నుండు సర్వకథలును, ప్రవిశజైమినీభారతాదులలో నుండు నిరకథలును కలిగియున్నది. పాండవులతో సంబంధపడిన ముఖ్యకథలు విరివిగను, సందర్భసరణిచే వచ్చు నిరకథలును సంగ్రహముగను రచించి కావ్య సంపద బంపిరిబోనిలాగునను, గీర్వాణాంధ్రచ్ఛందో వృత్తజాతు తెల్ల పెల్లిపరిములాగునను నందందు పొందు పఱుంబడియున్నయది. కావున నిది పండితమంజరీ మంజునంద్ర యునునని నమ్మబడినది.”

నూటియు.

“భారతమునం దాదిపర్వములో చంద్రవంశ్యులగు రాజులు మౌళానుక్రమణిక నిక్కావ్యమునందు జెప్పబూనుట వృథా పిరిపియగుటగాక పరిష్కారముగా జేటచునుగాన సుకథమగులాగున చంద్రవంశ క్రమమును, వృక్షరూపముగా చిత్రగతి నేర్పఱచిన పటం బీ గంధారిమంజు కేర్పఱబడియుండును. దానిచే వలయువాగు తదంతములు నొలుంగగలరు. భీష్మపర్వము నందలి భూగోళవివరణలను సీలాగే చిత్రించబడి యుండియుండెడిది.”

అనియుఁ చెలిపినవాడు. ఇందు సభాపర్వము నుండి కొన్ని పద్యము లుదాహరించుచున్నాడను. ఇవి గ్రంథాలయసర్వస్వపత్రిక (౧౯౦౨) నుండి యుద్ధ రించబడినవి.

పండుగలు, వివాహము, వెలుదలైన

శుభదినాల్లో ఆధునిక నారీమణులు,
విశ్వసించతగ్గ నవ్యాభరణములు.

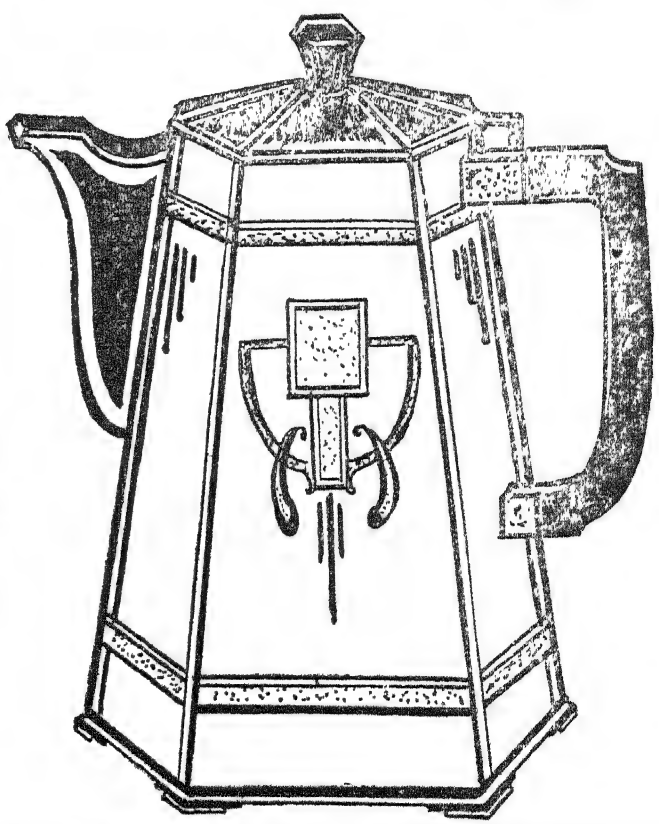
మాడద్ద, బంగారువంగులు, సెంపిసామానులు, ఫ్యాన్సీ టాయ్స్
లెట్ పెట్టు, టీ సెట్లు, ఫ్యాన్సీ పన్నీరుచెంబులు,
లోటాలు, గిన్నెలు, గొలుసులు, యింకా యివర వస్తు
వులు, నాగరిక రకములలో, నమ్మకంతో అనుకున్నాను
చిల్లరగాను, కొరకును.

: ఒకసారి మా ప్రాంచికి దయచేయండి :
207-208, చై నాబజారురోడ్డు :: ఇ. టి. మద్రాసు.

హెడ్డాఫీసు:
గంధవడి శ్రీరాములుశెట్టి అండ్ సన్

సుప్రసిద్ధ, బంగారు, సెంపిసగల న్యాసారులు,
184, చై నాబజారురోడ్డు :: ఇ. టి. మద్రాసు.

తెలంగాణ : “గంధవడి” ఇరిఫోన్ : 3524.

- ఉ. కుండకులైన పాండవులు, గూడి సుఖంబానరించి పిల్చినన్
బండుగుఁగూడ నందఱును బంధువులై చనియుండ విభ్రమం
బండిన నన్ను గాంచిహృద యంబున గౌరవ మింతలేక యా
మిండలమారి నవ్వె తన, మిండని యండను కండగొందునన్.
- సీ. సరసరమాస్ఫూర్తి జాఱఁగా ముఖకంజ సుఖరంజనలు నాఁడె చూఱలయ్యె
ప్రతిమానుభావంబు బడలఁగా మతిచక్ర గతిచక్రములు నాఁడె గతుకుఁగాంచె
నివిడతేజస్ఫూర్తి నీల్లఁగా ఘనపర్వ దినగర్వములు నాఁడె కినుకఁబాఱె
నిష్ఠిప్రవిభవంబు నీరసంబుగ రాజ్య ఖగపూజ్యగతి నాఁడె యగడుఁజెందె
మామ యాలేమ యుత్సాహధామచంద. మామనభిమోమలర నిభరామలీల
సాంద్రతరహాసనిస్తంద్ర చంద్రికాప్ర- సారముక్కట నామెపైఁ గూరినంత.
- చ. బికిరము మేమొసంగఁగొని బీరముతో నొక గ్రుడ్డిపాటుదై
వికమున మించి గర్వమున వీఁగెద రందఱు వారి భాగ్యమున్
సుకరముగా హరించి పెరు సొంపులవారలనేలకున్న నే
నిక ధర నుండ మేను బలి యిచ్చెద యీ యవమానవహ్నికిన్.
- చ. గురుతరశౌర్యముః సహజ కుండలవర్ణము నొప్పు కర్ణుడున్
నిరుషమసారమాయలకు నీరధియై తగు సీపు నుండ నే
స్ఫుగదవమానసంకమున ముగ్గుట చెల్లునె మామ ప్రీతి నన్
బరువడిఁ గ్రుచ్చి పాండవుల భాగ్యము గైకొని యిచ్చి కావవే.
- క. అన విని కొండొకతనమన- మునను విచారించి రోగపూరితునకు వేఁ
డిన భక్త్యముల నొసంగుట- లన రారాజు గని శకుని యపు డిట్లనియెన్.
- సీ. నిల్చిపుట్టుట సారె గెల్చికొట్టుట లును కాయ్వులు చతురంగగణము గాఁగ
జోడుగట్టుట హాయిల్ వీడి ముట్టుట లాది వర్తనల్ వ్యూహకల్పనలు గాఁగ
నడ్డుపెట్టుట మేటి యొడ్డుమెట్టుట లాది యాక్రమంబులు విక్రమాప్తిగాఁగ
చేరఁబట్టుట పందె మూరఁబెట్టుట మెప్పు సారెలగతి శత్రుశక్తి గాఁగ
క్రొవ్వనను చిఱునవ్వులు రువ్వుకొనుచు- నాతతద్యూతరణమునఁ జేతనేత
రప్రబలబలములఁ గొని రాజరాజ!-పొలచి నీదాయ సర్వంబు గెలిచియిత్తు.
- ఉ. అంగద నిట్టి దైన్యరస మానఁగ నేటికి రాజరాజ! సా
రంగతురంగముఖ్యచతు రంగము లక్కఱలేక లీల దా
యంగర మొప్ప ద్యూతచతు దంగసురంగమునందుఁ దాకి న
ప్రాంగములన్ హరించెదఁద రంగనతో ననుజాళితోడుతన్.
- ఉ. గౌరవ మొప్ప నొక్క మణి కాంచనపూర్ణవిచిత్రనత్పభా
గారముఁ గట్టి పాండవులఁ గ్రక్కున తత్పభఁ జూడ బిల్వమా
సారసమిత్రపాత్రుఁ డని శంబును ద్యూతము కోరు, వాని నే
నేరుపు మీఱఁ దెచ్చి ధరణిన్ తరుణిన్ నృప! నీకొసంగెదన్.

- క. అన విని దరహానం బా-ననసీమను మొలకలెత్త ననహిష్టుత్వా
ద్యనుభావములు పెనంగగ-నినసుతుఁ డిట్లనియె నమ్మహిపాలునితోక.
- చ. అహరహ మిట్టి వంచనల నాకులఁ దూరఁగఁజేసి లోకదు
స్సహులయి కార్యసాధన మెనంగమిఁ గాంచియు పెండియు నృహ
మహులగు పాండునందనుల మార్కొని గెల్వక జూదమాడుటలే
విహితము గాదుపో శకుని భీరు వెలుంగడు వీరకృత్యమున్.
- ఉ. పక్కున నొక్క కోలఁ గొని పాండవముడములటై చెండి పే
రుక్కున నిక్కి వారి రమయున్ డుమయున్ నిను జేర్చు కర్ణుడన్
రక్కసిచక్కి చూడక ధరాజనముల్ నగ జూదమాడున
మ్మక్కల! యెక్కనక్కెముల నాడుట మాన్యమె శూరకృత్యమే.
- క. అన విని యాగ్రహమున క-ర్ణుని నిలునిలు మని యదల్చి రోజుచు దుర్యో
ధను జూచి శకుని యపు డిట్లను నలదలి దుష్టనివహ మానాననఁగన్.
- ఉ. బీరము లీరసంబుగన ప్రేలెడి కర్ణుడు బంటుపోలె మున్
వారలు మీరు నాద్రుపదుఁ బట్టఁగఁబోయిన నాడు ద్రౌపదిన్
వారలు బాండ నోర్వమిని వారి నెదిర్చిననాడు జూపఁగా
నేరడె ధర్మకాశలము నిక్కపు సాహసశక్తు లుండినన్.
- ఉ. ధర్మముతోడఁ బ్రీతిమెయి ధర్మముఖుల్ పితలౌట వారిబల్
ధర్మములండు పల్చి నతతంబు జయంబుల నీన చావకన్
మర్మము లూడ మూలక నమర్త్యపురంబును జేరకన్ ద్విష
ధర్మముఁ జూపువారు వసుధాస్థలి లేమి నిజంబు భూవరా.
- గీ. దండి గాండీవిచండకోదండ మొలుకు-కాండములు శూలచక్రోరుదండములును
నిలువఁజాలునె వైచునే నిలుపుటడ్డ-సారెలేగాక నిజముగా సార్వభౌమ.
- సీ. వైశ్యానరాననప్రభవైరిమతిఁ గాల్చు జమోము లన నాకుఁ బ్రతిభలిచ్చు
హరిషక్తములు నాఁగ నరిధర్మకృతి నొంచుగుహముఖగతి నాకుఁ గూర్చు శక్తి
రావణాన్యములు నా రహ దాయసొమ్మందు నిధుల నెల్లను నాకు నిత్యమొనఁగు
ద్విగంతు లనఁగ నెదిరిహృదబ్జములార్చుదిననాథు లన నాకుఁ దేజమిచ్చు
- గీ. వారినిధు లన పరభాగ్యవాహనులను - లాగికొను గిరులన నన్ను లావుమెఱయ
విజయమున సుస్థిరుని జేయుఁ బెక్కుమూర్తు - లలర నాచేతి సారెలో యలుకు రాగ.
- చ. అన విని దున్ననేనుఁ డను నన్న ! దురంబు బలారినాశనం
బానరఁగఁజేయు విగ్రహ మయోగ్యము సామముఖంబు లొప్పుచో
పనుపడ మామ పల్కినటు పాండవులం గెలువంగఁగూడుగా
క ననికిఁ దారించుటలు గాదు సుసాధ్యమే? యుద్ధ మిత్రతీన్.
- గీ. అనుడు దుర్యోధనుండు సాధ్యమగు కార్య-మిదియ యని నిశ్చయించి తారెల్ల వారు
తండ్రి కెఱిగించువారలై తఱచి యంతి-పురమునం దావిభునిఁ గాంచి మొక్కునపుడు.

- చ. శకుని, మహీశ! నీసుతుని సామజసామ్యతనూవిలాసమం
తకభవు యష్టి చూచిన దినంబున నుండి కృశించియుండుటకొ
సుకరములన్ స్పృశించి యిటు చూడు మనన్ ధృతరాష్ట్రుఁ డాత్మజాం
గకములఁ బట్టి చూచి యనుకంపఁ గలంగుచుంట్టతొననుకొ.
- ఉ. నందనరత్నమా! యిటు మనంబు కలంగి కృశాంగుఁ డౌచు వి
న్నందన మూన నేల నరనాథులలో నిను బోలి ప్రాభవా
నందనయార్థభోగకలనక గలవారలు లేమిగాక నా
నందనకల్పకాఢ్యుఁ డయినన్ సరిగాఁడు కతంబుఁ దెల్పుమా.
- చ. అనుఁడు సుయోధనుండు వినయంబున నిట్లను నయ్య! తృప్తుఁడౌ
జనపతి నష్టుఁడౌ ననుచుఁ జాఁటఁడె దేవగురుండు ధారుణీ
శున కిల దాయపెంపుపడఁజూచుట మేనునఁ గండఁజెందులా
గనుట నెటుంగవే యినభవాత్మజ పెంపు నహింకఁజెల్లునే
- సీ. నవనిధుల్ గల నరనాథులేనని జేరి రాజశేఖరులు మిత్రత ఘటింప
సురభీనంతానముల్ నెఱయు గోపతియంచు మొనసి యుపేంద్రుండు పనివినంగ
నిరుపమవాహినీశ్వర సేవితుడటంచు భవనముల్ తన పన్ను పూనినేయ
పరమపావనుడయి ప్రబలెడి బలుండంచు తనచే ధనంజయోద్ధతులు వెలయు
భవ్యతేజంబు సత్కళావళి శుచిత్వ - పూర్తి నుగ్రాంబకస్ఫూర్తి పాలుపుఁగాంచు
ధర్మభవలోకపాలకోత్తముని యెదుట - నోపు ఖిద్యోతు మ్రోల ఖిద్యోతమైతి.
- సీ. రాజసూయాత్తసామ్రాజ్యసింహాసన ఖచితరత్నంబు లేకడ వెలుంగ
సాత్యకిరధృతోజ్వలమాక్తికచ్ఛత్రదీధితిప్రతీచంద్రికల నీన
భీమాఙ్గానావర్తితామలచామరక్రమము వసంతవాతముల నింప
శౌరిమాద్రేయదుష్టద్యుమ్న విసతభూభృన్మౌళిరుచులు సీరెండగాయ
అసమవైభవసాంద్రుండై యమసుతుండు - నిండుకొలుపున విన్నవై నిలుచు నన్ను
కృష్ణకృష్ణానుజులు కృష్ణకృష్ణభీమ - ముఖులు గని నవ్వ నవమానమున మునింగి.
- ఉ. అంగము రోసియుండియు సభాంగణముం గనబోయినప్పు డ
దంగద యెందులేని మణులయ్య! ననుకొ బెను వెఱ్ఱిఁజేయ నే
భంగపడంగ నన్నుఁ గని పక్కున నవ్వెను భీముఁ గూడి మై
పొంగఁగ నేవురం గవయు భోగిని గౌరవ మెంచి కొంకకకొ.
- ఉ. దాయల కీర్తియుకొ సురనుతంబగు భాగ్యము లెండలై సభకొ
దాయలకైన వారి పెను నవ్వులు దావశిఖాళియై కడుకొ
హేయపుఁ దొత్తు కేలఁ గొను తెంతయు దుర్దినవర్షమైన భూ
న్యాయకమానవల్లిక వినమ్రత పెండియుఁ గాలి రూపతెకొ.
- గీ. వసుచయంబు నిచ్చి ప్రాణంబు ప్రాణంబు-నిచ్చి మానమును మహీశగావ
వలయుగాన మానవిలయమై మఱి-నేలఁగొనక యున్న ప్రాణ మునుపఁదగునె.

- క. కావున సుధర్మవిభవము - చేవన్ గొనరామి శకునిచే ద్యూతమునన్
కైవస మొనర్చి వారల - నేవలకున్ జొనుపకున్న జీవముకొల్లన్.
- క. సెలవిమ్మని యేడ్చుచు నల-జలిబడి పలవించు సుతుని సప్రభవమునఁ గా
గిలి నుంచి యాంబికేయుఁడు-తులువల వలఁ జిక్కి భీతితో నిట్లనియెన్ .
- ఉ. జూదము భేదమున్ బెనిచి సుస్థిరధర్మము నొంచి పిమ్మటన్
వాదము భేదముం గలుగఁ బార్థుల ధర్మము వంచి నీమహా
హ్లాదము మోదముం జెరుపునట్టిలఁ బుత్రకళత్రరోదనో
నూదము నాదమున్ బలధనక్షయమున్ ఘటియింపకుండునే
- చ. వలసిన నీవు దిగ్విజయవైభవమున్ గనిధీరవృత్తి న
వ్వలసిరిఁ గూర్చి చేయు మొక భవ్యమఖంబు సుఖముగఁ గ
వలసితపక్షచంద్రు గతి భవ్యయశంబుఁ జెలంగఁ జిన్నిత్రో
వల శివమెత్తిన ట్లరుగవచ్చును జిచ్చును హెచ్చు పుచ్చగన్.

యుద్ధానంతర

గ్రామపునర్నిర్మాణము

= శ్రీ రావుసాహెబ్ గోటేటి జోగిరాజు =

ప్రస్తుత ప్రపంచ మహాసంగ్రామంతరము ప్రజలు మరల కుదురువడి సుఖజీవనము చేయుటకు ఆయా దేశములందు జరుపబడవలసిన ఆర్థిక, సాంఘికాది విషయములకు సంబంధించిన యేర్పాట్లను గురించి యోచనలు కొంతకాలము క్రిందటనే ప్రారంభ మయినవి. మనప్రభుత్వము అఖిలభారత దేశమునకును, ఆయా రాష్ట్రములకును సంబంధించిన యుద్ధానంతర పునర్నిర్మాణ ప్రణాళికలను తయారుచేయించి వివరములను అప్పడప్పడు ప్రకటించుచున్నది. బొంబాయిలోని కొందరు ప్రసిద్ధవాస్తవార్థులు ప్రత్యేకముగ మరియొక ప్రణాళికను తయారుచేసి ప్రకటించియుండిరి. కార్మికసంఘమువారు “ప్రజాప్రణాళిక” యను పేర మరియొకదానిని తయారుచేసిరి. ఇవి మూడునుగాక, గాంధీమహాత్ముని ఆదేశానుసారము ప్రొఫెసర్ ఆగర్వాలాగారు మరియొక ప్రణాళికను ప్రకటించియుండిరి. ఈ ప్రణాళికలను గురించిన విమర్శ లిది వరలో ఆంధ్రదినపత్రికలయందు చనువరులు గమనించియేయుందురు.

భరతఖండమునందలి ప్రజలలో నూటికి తొంబదిమంది గ్రామసీమలందే నివసించుచుండుటచే ఏ ప్రణాళికయందైనను గ్రామ పునర్నిర్మాణమునకే హెచ్చు ప్రాముఖ్యత నిచ్చుట యవసరము. మరియు నిర్మాణకార్యక్రమము గ్రామమునే మూలముగ గైకొని నెలుపలికి వ్యాపింపబడజేయవలెను. కాని, పైని ప్రారంభింపబడి గ్రామమునకు దింపబడరాదు. కావున గ్రామ పునర్నిర్మాణమునకు సామ్యమైన విధాన మేర్పరుపబడి దాని ననుసరించి ఏ గ్రామమునకా గ్రామమునకు ప్రత్యేకప్రణాళిక తయారు చేయబడవలసియుండును. అట్టి గ్రామపునర్నిర్మాణ ప్రణాళికలను తయారుచేయు విధానమును సూచించుటయే యీ వ్యాసముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

గ్రామపునర్నిర్మాణమున గమనింపవలసిన ముఖ్యసూత్రము స్వయంసమృద్ధత అనగా సాధ్యమయినంతవరకు ఏ గ్రామమునకా గ్రామము అందలి ప్రజల జీవితమున కవసరమగు ఆహారాదికముల

యుత్పత్తి, విద్య, వైద్యసహాయము మొదలగు ప్రజావసరముల విషయమున పరాధీనత లేకుండనుండుట ఏ ప్రదేశమునగానీ ప్రతి గ్రామమును ఏవిషయమునందయినను, స్వయం సమృద్ధముగ జేయబడుటకు పరిస్థితులు వీలుగ లేనిచో ఆ ప్రాంతపు గ్రామములు సాధ్యమయినంతవరకు ఒకదాని లోట్ల నొకటి తీర్చుకొని మొత్తముమీద నా ప్రాంత (ఫీల్డా) మంతయు జేరియైనను స్వయం సమృద్ధముగ నుండునట్లు గావింపబడదగును. ఇదియు వీలుపడని పరిస్థితులలో సాధ్యమైనంతవరకు ఏ తాలూకా కాతాలూకాయును, ఏజిల్లా కాజిల్లాయును ఏ రాష్ట్రమున కారాష్ట్రమును మొత్తముమీద దేశమంతయును స్వయంసమృద్ధముగ నగునట్లు యత్నింపబడవలసియుండును.

వ్యవసాయ విషయమున నీ స్వయం సమృద్ధ విధానము నవలంబించుచో, గరిష్ఠోత్పత్తికి వీలుపడదనియు, ఏ ప్రదేశమున నే నిసును సులభముగ సుత్పత్తియగునో, అచట దానినే విరివిగ బండించుచు దాని నెగుమతిచేసి విక్రయించి ఆ ప్రాంతమునకు వలయు నితర వస్తువులను దిగుమతిచేసుకొనుచుండవలె ననియు కొంద రార్థికవేత్తల యభిప్రాయము. స్వయం సమృద్ధ విధానమునందైనను ఎగుమతి దిగుమతులకు నిషేధము లేదు. సామాన్య ప్రజావసరముల సరఫరా యిట్టి యెగుమతి దిగుమతుల విధానముపైనే ఆధారపడి యుండకుండుటయే యీ విధానపు టుద్దేశము. అసలే ఉత్పత్తి చేయుటకు వీలు లేనట్టిగాని, మిగుల స్వల్పముగ సుత్పత్తి యగునట్టిగాని దిగుసులను తప్పక ఏ గ్రామమునకా గ్రామముననే పండించి తీరవలె ననుట యీ విధానపు టుద్దేశము కాదు. ఎంతటి సమర్థతతో నడుపబడు ప్రభుత్వమైనను సరకుల యెగుమతి దిగుమతులను, భరవరలను సర్వకాల సర్వావస్థలందును తగినంత నిపుణతతో శాసించి ప్రజల కిబ్బంది లేకుండ నడుచునట్లు చూచుట దుర్లభమని ప్రస్తుత పరిస్థితులు తెలుపు చున్నవి. కావున నూటికి తొంబదిమంది గ్రామసీమలందే నివసించు భరతఖండమున ప్రజావసరముల సరఫరా యెగు

మతిదిగుమతివిధానముపైననే యాధారపడియుండుట తేమము కాదు. కావున నుత్పత్తి కొంచెము తక్కువైనను అది ఆయాప్రాంతముల యవసరములకు సరిపోవునట్లు చేసికొనగలుగునంతవరకు స్వయం సమృద్ధివిధానమే ప్రజల జీవితమునకు స్థాయిత్యము గలుగజేయుట కెక్కువగ తోడ్పడు ననుటకు సందేహము లేదు.

ఈ స్వయంపోషక సిద్ధాంతము వ్యవసాయమునకువలెనే చేతి పరిశ్రమలకును వర్తింపజేయదగును. గ్రామప్రజలకు వలయు బియ్యపు దంపునడ్డల నేత, పాత్రలు తయారుచేయుట మొదలగు పను లన్నియు గ్రామమునందే జరుగుట శ్రేయము. ఇట్టి సామాన్యవసరములను యంత్రసహాయమున సులభముగను, చౌకగను తయారుచేయుచున్నంత వరకు జనసంఖ్య హెచ్చుగ గల భరతఖండమువంటి దేశములో ఎన్ని కొత్త యంత్ర పరిశ్రమలను కల్పించినను నిరుద్యోగ సమస్య పరిష్కారముకాదు. కావున చేతిపరిశ్రమలవలన తయారుచేసికొన వీలగు వస్తువుల నన్నిటిని సాధ్యమయినంతవరకు గ్రామములందే తయారుచేసి కొనుచు, అట్లు తయారుచేసికొన వీలులేని దేశావసరములనే అనగారైలుబండ్లు, మోటార్లు, విమానములు మొదలగువాని నిర్మాణమును, ఇనుము, ఉక్కు మొదలగు లోహముల యుత్పత్తియు మాత్రమే కేంద్ర యంత్ర పరిశ్రమలుగ జరిపించుట యుచితము. ఇట్లు చేతి పరిశ్రమలవలన తయారుకాదగిన వస్తువులకును, యంత్రపరిశ్రమల వలన కాదగిన వస్తువులకును నిర్ణీతముగ హద్దుల నేర్పరుచుచో ఒక దాని సహాయమున నొకటి యొండొంటితో పోటి లేకుండు అభివృద్ధిగాంచ వీలగును.

II గ్రామప్రజల ప్రజల సౌఖ్యము వారల యైశ్వర్య, ఆరోగ్య, సంస్కృతులపై నాధారపడియుండును. విశ్వర్యమున ఆహారద్రవ్యములు ప్రధానములు. పీనితరువాత గుడ్డలు ప్రాముఖ్యతను బడయుచున్నవి. ఆహారమును పచనముచేయుట మొదలగు పనులకు వంటసరుకును, దీపమునకు చమురునుగూడ అవశ్యకములు. ఇండ్ల నిర్మాణమునకును, గృహోపకరణములకును, వ్యవసాయమునకుగాని, చేతిపరిశ్రమలకుగాని వలయు పనిముట్లకును కొంత కలపగూడ యవశ్యకము. పూరియిండ్ల కప్పలకు, తాటియాకుగాని యేదేని గడ్డిగాని యవసరము. ఆహారద్రవ్యములలో ఉప్పును, సనిముట్లకును గృహోపకరణములకును వలయు ఇనుము ఇత్తడి మొదలగులోహపు వస్తువులునుతప్ప తక్కిన ప్రజావసరములన్నియు భూమినుండి వ్యవసాయదారు డుత్పన్నముచేయవలసినవే కాని, అట్లుత్పన్నము చేయబడు ముడిద్రవ్యములనుండి గ్రామపారిశ్రామిక లుత్పన్నము చేయదగిన వస్తువులుగాని యైయున్నవి.

గ్రామములం దిట్టి యన్నవస్త్రాది ద్రవ్యైశ్వర్య వృద్ధికి జేయవలసిన యోర్పాట్లు మూడు విధములు:—

1. వ్యవసాయాభివృద్ధి మార్గముల నరయుట, వాని నమలులో పెట్టించుట, స్వయంపోషక విధానమున శీఘ్రకృషిని (Intensive of arming) ప్రోత్సహించుట.

2. చేతి పరిశ్రమల ప్రోత్సహము, వాని యభివృద్ధిని గురించిన యశ్వేషణ.

3. ఉత్పత్తియు, ఉత్పత్తియగు ద్రవ్యముల పంపకమును, వినియోగమును సక్రమముగను, పొదుపుగను జరిపించుట.

ఆరోగ్య విషయకముగు ఏర్పాట్లు రెండు విధములు:—

1. పుష్టికరముగు ఆహారము, స్వచ్ఛముగు నీరు, శుభ్రమైన దుస్తులు అనుకూలముగు నివాసము గ్రామస్థు లందఱకు లభింపజేయుట.

2. శరీరము యొక్కయు, ఆహారాదికములయొక్కయు, నివాసముల యొక్కయు గుంచి శుభ్రతలను గురించిన విజ్ఞానము సభివృద్ధిచేసి ప్రజలకు సదభ్యాసము లలగడ జేయుట.

సంస్కృతియొక్క శాస్త్రత్వమునకు చేయవలయు ఏర్పాట్లు రెండు విధములు:—

1. విద్యావిధాన సంస్కరణము, న్యాసకము, లలితకళల ప్రోత్సహము.

2. సామ్యమును సాంఘిక పునర్నిర్మాణము, సమైక్యతనా ప్రోత్సహము.

తొలుత ఆహారాదిక విషయమున గ్రామములను స్వయం పోషకముగ చేయుటకు తగిన ప్రణాళికలను నిర్మించు విధాన విధానము తెలుపబడును.

భరతఖండమున నూటికి సుమారు తొంబదిమంది ప్రజలు గ్రామములందును, తక్కిన పదిమందియు పట్టణములందును, నగరములందును నివసించుచున్నారని యిదివరలో తెలుపబడెను. గ్రామవాసులకును, తదితరులకునుగూడ వలయు ఆహారాదికద్రవ్యములు అన్నియు గ్రామములందు నివసించు కర్షకులే చాలవర కుత్పత్తి చేయవలసియున్నారు. కావున ఏగ్రామముచ, కాగ్రామమునకు వ్యవసాయపు ప్రణాళికను తయారుచేయుటలో ఆగ్రామప్రజల సంఖ్యకు తొమ్మిదవ వంతు జేర్చి ఆసంఖ్య కంతకును సరిపడు ద్రవ్యముల నుత్పత్తిచేయుటకు తగిన ప్రణాళికను సంకల్పింపవలెను. కావున ఈ క్రింది ప్రణాళికయందు 1250 మంది జనాభాను ప్రమాణముగ దీసికొనబడును. ఇందు సుమారు 2/5 వ వంతు 12 ఏళ్లకు లోబడిన పిల్లలయియుండుటచే ఇద్దరు పిల్లలను ఒక వయస్కునిగా లెక్కగట్టినచో మొత్తముమీద వేయిమంది వయస్కులకు తగిన యాహారాదికములు గావలసియుండును. ఈ వేయిమంది వయస్కులలో 900 మంది గ్రామవాసులును తక్కిన నూరుమందియు పట్టణ, లేక నగరవాసులును అయియుండురు.

భరతవర్ష పు పరిశీలని బాగుగ పరిశీలించిన ఆహారశాస్త్రజ్ఞుల యంచనాప్రకారము ప్రతి వేయిమంది వయస్కులకును వలయు సంపూర్ణమును, ఆరోగ్యవంతమును నగు ఆహారమున నుండవలసిన దినుసుల వివరము లీక్రింది పట్టికయందు తెలుపబడెను.

1 వ పట్టిక

(వేయిమంది వయస్కులకు వలయు ఆహారద్రవ్యములు)

ఆహారద్రవ్యము	మనిషి 1-కి రోజుకు వలయు పరిమితి (బెన్నులు)	మనిషి 1-కి సంవత్సరమునకు వలయు పరిమితి (పౌనులు)	1000 వయస్కులకు సంవత్సరమునకు వలయు పరిమితి (టన్నులు)
1. తృణధాన్యములు	14	322	143
2. కాయధాన్యములు	3	69	31
3. చమురు	2	46	21
4. పాలు	8	184	82
5. కూరదీనులు	10	230	103
6. పండ్లు	2	46	21
7. బెల్లము	1	23	11
8. తాలింపుద్రవ్యములు	$\frac{1}{4}$	6	3

మ.రా:—వడ్లు పండుచోట్ల రెండువంతుల బియ్యమును ఒక వంతు ఇతర తృణధాన్యములను తినుట మంచిది.

మ.రా 2:—ఆహారమున తప్పనిసరిగా చేర్చబడవలసిన ద్రవ్యముకొకపోయినను, సామాన్యముగ చాలామందిచే కొద్ది గొప్ప ఉపయోగింపబడుచున్న బెల్లముకూడ పోషకలో చేర్చబడెను. పౌష్టిక శక్తి విషయమున నిది కొంచె మించుమించు తృణధాన్యములతో సమమగుటచే దీని నెంతగ నుపయోగించిన వాని పరిమితి సంతవరకు తగ్గింప వీలగును.

మ.రా 3:—కూరదీనులు వగైరాలను దినుట కింపుగ చేయుటకై సామాన్యముగ జీర్ణబజా మిర్చి, జీలకర్ర మొదలగు తాలింపుద్రవ్యముల పౌష్టికశక్తి లెక్కలోనికి రావు.

మ.రా 4:—ఉప్పు రుచికారకు ప్రతి మనిషి ఆహారమునను తప్పకచేరు ఖనిజద్రవ్యము. సగటున $\frac{1}{2}$ బెన్ను చొప్పున లెక్కచూచుచో వేయిమందికి సాలుకు 5 టన్నులు కావలసియుండును.

గుడ్డల నిమిత్తము ప్రతి వేయిమంది వయస్కులకును వలయు ప్రతి పరిమితి యీ క్రింద అంచనావేయబడెను.

2 వ పట్టిక

(వేయిమంది వయస్కులబట్టలకు సాలుకు కావలసిన ప్రత్యయంచనా) మనిషి 1 కి సాలుకు 2 పంచలు, 2 ఉత్తరీయములు లేక

2 చీరలు మొత్తం గజాలు	12
తుండుగుడ్డలు, దుప్పట్లు ,,	4
భౌగ్యవంతులు ముఖ్యముగ పట్టణవాసులు ఉపయోగించు చొక్కాలు వగైరాలకు అదనముగ సగటున గజాలు	2
మొత్తం గజాలు	18

ఒక గజము గుడ్డకు కావలసిన (సగటున 20 వ సంబరగల)

నూలు 6 సిలపలు లేక 12 తులముల (5040 గజాలు)

చొప్పున 18 గజములకు 51 పౌనులు.

ఇందుకు వలయు ప్రతిగింజలతోసహా మణుగు నూలునకు

112 పౌనుల చొప్పున 23 $\frac{1}{2}$ పౌనులు

వేయిమందికి సాలునకు కావలసినది 10 $\frac{1}{2}$ టన్నులు

పల్లెటూళ్లలో దీపములకు వలయు ఆముదము లేక ఇతర చమురును గూడ ఉత్పత్తిచేసి కొనుటయే ఉత్తమమని గత మూడేండ్ల యనుభవము దెలుపుచున్నది. ఇప్పుడు పల్లెటూళ్లలో సామాన్యముగ కుటుంబమునకు నెలకు $\frac{1}{4}$ సీసా చొప్పున లభించు కిరసనాయిలు ఒక వారమునకై నను సరిపోక చాలమంది మరల ఆముదమునే వాడుట తప్పని సరియైనది. కాని యిటీవల ఆముదముల యుత్పత్తి తగ్గిపోవుటచే ఆముదపు ధరయు విపరీతముగ పెరిగిపోయెను. ఒక్కొక్క కుటుంబమునకు సుమారు సాలుకు 6 పీసెల చొప్పున వేయిమందికి అనగా 250 కుటుంబములకు సుమారు 2 టన్నుల ఆముదము కావలసి యుండును.

వంటసరుకు కుటుంబమునకు సగటున దినమునకు 4 పౌనుల చొప్పున సాలుకు వేయిమందికి (250 కుటుంబములకు) 162 టన్నులు కావలసియుండును.

పైని పేర్కొనబడిన సామాన్య జీవితావసరములుగాక, కొందరు ఇతర భౌగ్యద్రవ్యములు కూడ కావలసి యుండవచ్చును.

ఒక సామాన్యకుటుంబమునందలి వయస్కునికి వలయు సాల సరి జీవితావసరములకు విలువగట్టుచో, నీ క్రిందివిధనము ప్రస్తుత యుద్ధమునకు బూర్వముండిన ధరలచొప్పున అరుదదిరూపాయ లగును.

3 వ పట్టిక

(ఒక వయస్కుని జీవితావసరముల సాటుసరి విలువయంచనా)

I ఆహారము:—

రు. ఆ. పై.

బియ్యము 207 పౌనులు(ధాన్యము 811 పౌ. రు 1 కి 40

పౌ. చొ) 7-13-9

చోళ్లు, లేక యితర తృణధాన్యములు 115 పౌ. రు 1 కి

40 పౌ. చొ) 2-14-0

కాయధాన్యములు 69 పౌ. (రు 1 కి 30 పౌ. చొ) 2-14-0

చమురు 46 పౌ. గింజలు 115 పౌ. (రు 1 కి 20

పౌ. చొ) 5-12-0

పాలు 184 పౌ. (రు 1 కి 20 పౌ. చొ) 9-3-2

కూర దినుసులు 230 పౌ. (రు 1 కి 64 పౌ. చొ) 3-9-6

పండ్లు 46 పౌ. (రు 1 కి 32 పౌ. చొ) 1-7-0

బెల్లము 23 పౌ. (రు 1 కి 20 పౌ. చొ) 1-2-6

తొలిపు ద్రవ్యములు 6 పా. (రు 1 కి 3 పా. చొ॥) 2-0-0
ఉప్పు 12 పా. (రు 1 కి 24 పా. చొ॥) 0-8-0

మొత్తపు ఆహారపు విలువ 37-4-9

II ఇతర బాపతులు:—

దీపపు చదురు 4½ పా. (రు 1 కి 6 పా. చొ॥) 0-12-0
వంటసరుకు 365 పా. (రు 1 కి 6 పా. చొ॥) 0-15-3
గుడ్డలు 16 గజములు (గ 1 కి 8½ అణాల చొ॥) 8-8-0
ఇండ్ల మరమ్మత్తు వగైరాలు అణాల చొ॥) 2-8-0
పిల్లల చదువులు, అప్పల తీర్మానం, నైద్యసహాయం,
పెండిండ్లు వగైరా నిమిత్తం నిల్వచేయు లేక ఖర్చు చేయుట. 10-0-0

మొత్తము 60-0-0

కుటుంబమున సామాన్యముగ నిది వరలో న్రాయబడినట్లు 5 గురు వ్యక్తులు (ముగ్గురు వయస్కులు, ఇద్దరు పిల్లలు) ఉండుచో మొత్తము నలుగురు వయస్కుల క్రింద లెక్క లేకును గాన నా కుటుంబమునకు సాలుసరి ఆదాయము అగమము రు 240 ఉండు వలసియుండును.

III ఆహారాధికముల యుత్పత్తి ప్రణాళిక:—

1 వ పట్టికలో వివరింపబడినట్లు వేయి మంది వయస్కులకు వలయు నాహారాది ద్రవ్యముల యుత్పత్తికి వలయు భూమి సరిమితి ఆ యా ప్రాంతము లందలి సేలయొక్క స్వభావము, కాలవనాన పరిస్థితులు, నీటి వసతులు, కర్షకుని నిపుణత మొదలగు వానిని బట్టి యుండును. తెలుగు జిల్లాలలో మాడు ముఖ్యవిధముల సేవ్యపు భూములు గలవు.

(1) వర్షాధారపు కృష్ణరేవడి సేలలు:— రాయలసీమలోని నాల్గు జిల్లాలలోని భూములును, కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాలలోని కొన్ని భూములును యీ తరగతిలో జేరును. ఇందు నీటివసతి గల సేల చాల స్వల్పము. ఈ ప్రాంతములందు ముఖ్యముగ రాయలసీమ జిల్లాలలో వర్షమును తక్కువ. కాని తగినరీతిని సాగుచేయుచో నిందు పడును నిలచును.

(2) ఎర్రచెక్క సేలలు:—విశాఖపట్నం, నెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాలలోని భూములు చాలవర కిట్టివే. ఈ ప్రాంతములందు రాయలసీమలోకంటె హెచ్చు వర్షములు కురియును. వర్షాధారపు నీటి వసతులు కొంతవరకు గలవు. నూతులు తీసిన చాలచోట్ల కొద్ది గొప్ప నీరుపడును. తూర్పు, పడమటిగోదావరి జిల్లాలలోని యెగువ (upland) భూములు కూడ చాలవర కిట్టివే.

3. డెల్టాభూములు:—తూర్పు, పడమర గోదావరి జిల్లాలలోను, కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాలలోను కొంతవరకు నెల్లూరు జిల్లా

లోను నిట్టిభూములు గలవు. వీనికి పెద్దనదులనుండి త్రవ్వబడిన కాలువలగుండు నమ్మకమైన నీటివసతి గలదు. ఏ గ్రామమునైనను అందలి భూమియొక్క స్వభావమును బట్టియు, జనసంఖ్యనుబట్టియు సేవ్యము నెంతెంత విస్తీర్ణమున సాగుచేసిన వారల కవసరమగు నాహారాదిద్రవ్యముల సామర్థ్యము చేయ వలగునో తెలుపు ప్రణాళికను తయారుచేయవలె నన్న మొదలు అట్టి భూమియందు బాగుగ జెరుగు వివిధములగు సస్యములను, వానిని సాగుచేయదగు సుతక్రొవ్వువిధానములను నిర్ణయించి అందుల కగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు నాదాయమును అంచనా వేయవలెను. మాదిరి కొక సస్యమున కిట్టి యంచనా యీ క్రింద చూపబడెను.

4 వ పట్టిక

చోడి + ఆముదాలు సంతుకు ఆదాయవ్యయముల అంచనా విశాఖపట్టణపు జిల్లాలోని ఎర్రచెక్క సేలలలో)

ఒక యెకర ము న కు

సేల	చేయవలసిన పని	వలయు పాటు			షరా
		*వ, జ.	*మ	*ఆ.	
చోడినారు మడి 5 సెంట్లు, ఆగస్టు నెవ్డెంబరు అక్టోబరు	చోడినారు మడి 5 సెంట్లు, దుక్కి 2 సార్లు. గుంట్లకు ఒక తోలుట 4 సార్లు. ఎరువుతోలుట, వరచుట గుంటకతోలి కలుపుట	½	½	½	1 బండి మూత్రపు మన్ను
	విత్తులు చల్లుట, మరల గుంటక తోలి కలుపుట	½	½	½	విత్తులు 8 హనులు
	నాగటిచాచన వేయుట	3	3	3	5 బండ్ల పశువుల యెరువు
నెవ్డెంబరు అక్టోబరు	దుక్కి 2 సార్లు ఎరువుతోలుట వరచుట నాడుతీత, మోత నాగటిచాచన వేత	½	1½	½	విత్తులు 8 హనులు
	డిబో ఆముదములు (3 అడుగులదూరమున చల్లుచో)	1	1	4	విత్తులు 8 హనులు
నవంబరు డిసెంబరు జనవరి జనవరి	కలుపుతీత చోడి వెన్నుల కోక దంటుకోత, ఎండిన వెన్నుక కట్టుట కట్టుట మోత మార్పిడి. ఎగురబోత	3	3	3	విత్తులు 8 హనులు
ఫిబ్రవరి జూన్	అముదపుగెలల కోత కాయలగేరుట ముక్క బెట్టుట, వరుగగొట్టుట, గింజలను కు త్రము చేయుట వగైరా	2	9	1½	
		9½	19½	47½	
	పూర్ణాంకములలో	9	20	48	

* వ జ-వశవుల ఇతరు. మ-మగవండ్లు. అ-అడవండ్లు లేక పిల్లలు.

వాసుదేవ ఆయుర్వేదపార్క్స్, లిమిటెడ్.

హైదరాబాదు.

మూలధనం 10,00,000 :: 5,00,000 జారీచేయబడినది.

వ్యవస్థాపకులు:—ఆయుర్వేదాలంకార డి. జనార్దనస్వామి.

డైరెక్టర్లబోర్డు అగ్యకులు:—రాజాబహద్దర్ వేంకటరామా రెడ్డిగారు, ఓ. బి. ఇ.

మేనేజింగ్ డైరెక్టర్:—బేలె లక్ష్మయ్య, బ్యాంకక్, భూస్వాములు.

జనరల్ మేనేజర్:—పి. వేంకటేశ్వరరావు, బి. ఎస్. సి.

ఔషధ నిర్మాణములు } సండిత శతావధాని వేదాల తిరుమల వేంకటరామానుజస్వామి,
ప్రధాన చికిత్సకులు } ఆయుర్వేదాచార్యులు.

శాస్త్రీయమై అన్నివిధములగు షరీక్షలకు నిలువగల ఔషధములు,
శాస్త్రోక్తముగ పంచకర్మ విధానముతో సమస్తవ్యాధులయందు సనిచేయగల చికిత్సకులు,
మీకిచటనే దొరకగలరు.

సర్కార్ ఆంగ్రజిల్లాల సోల్ ఏజెంట్లు:

అర్యస్థాన్ ఏజెన్సీస్, గాంధీనగరం, బెజవాడ.

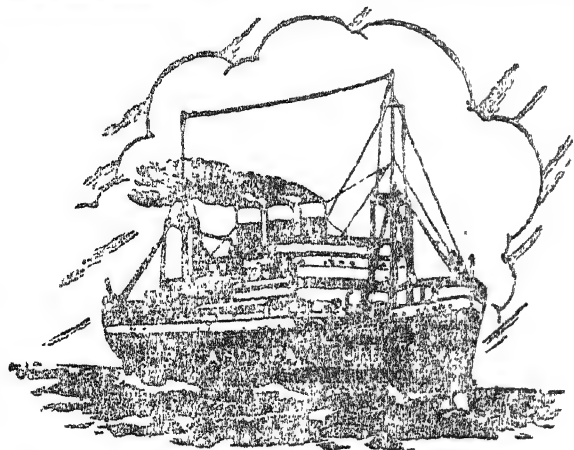
జీ వ క త్తా ర స ం

సవామేహపు మచ్చలు, అరచేతులు, ముఖమునందు వ్యాపించిన నలుపు, యశావనపు
దుడుకుదనమున కలిగిన నీరసము, నిరుత్సాహములను తొలగించి, నిజమైన జీవితా
నందమును, దర్శనీయమైన రూప సంపదను సమకూర్చును.

మా ఔషధములను పరీక్షించవలెనన్న నేడే తెప్పించి యధార్థమును పరికింపుడు.

20 రోజుల ఔషధము 4—8—0 బి. బి. (పోస్టేజీ గాక)

వాసుదేవ ఆయుర్వేదపార్క్స్, హైదరాబాదు.

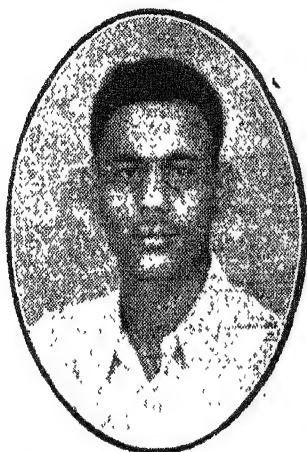

సి మ ర్ మార్కు తే యా కు - కా పి

ఈవియందును వాసనయందును ప్రేక్షకులను.
అన్ని చోట్ల దొరుకును.

INDIAN TEA & COFFEE CO.,
52, BUNDER STREET.
MADRAS.

జ్యోతిష్యము

జనన గుర్తు తేనివారికి
నష్ట జాతకరీత్యా పూర్తి
జాతకము వ్రాయుటకు
రు. 50/-

(ప్రశ్నలు) మనో
ప్రశ్నలు తేక యావజ్జీవిత
ముఖ్యాంశములు తెలిసికొ
నుటకు రు. 5/-

వెండి, బంగారు,
(దూది) జరిల్లా, నూనె,
పప్పు, మున్నగు వ్యాపా

రము చేయువారికి గ్రహవీక్షణలు బట్టి నెలనెలకు తెలుపబడును.

నెల ఫలితమునకు రు. 10/-

సంవత్సర ఫలితమునకు రు. 100/-

వలయువారు డబ్బు ముందుగా పంపవలయును. ధరల నిర్ణయపట్టి ప్రకారము జరుగని ఎడల మీ డబ్బు వాపసు ఇవ్వబడును.

పూర్తి వివరములకు నేడే వ్రాయుడు:—

ఆర్.యం.శి ధేన్వరశర్మ, సత్యవారాయణ పేట, గుంతకల్లు.

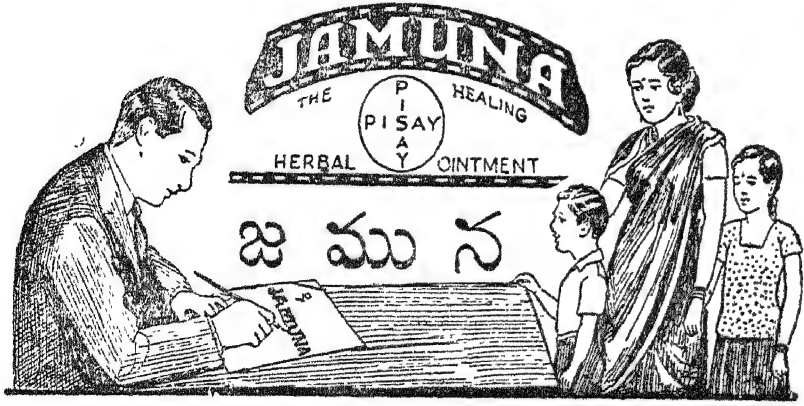
విజయ సింధూరము

(రిజిస్టర్డ్)

స్త్రీల హిష్టిరియా వ్యాధిని, కుసుమ వ్యాధులను, నడుమునొప్పి, అరికాళ్లు, అరిచేతులు మంటలు, కాళ్లులాగుట, నరముల బలహీనత, ఋతుదోషములను పోగొట్టి, మిక్కిలి బలమును, సత్సంతానమును కలిగించును. కేటలాగు, సలహా ఉచితము.

సమస్త ఆయుర్వేద ఔషధములు దొరుకును.

శ్రీకృష్ణ ఆయుర్వేద ఫార్మసీ,
వీలూరు.

జి ము న

యింగ్లిషు డాక్టర్లు, ఆయుర్వేద వైద్యులు, యునాని హాకీములచే వాడబడి దేశమంతట ఖ్యాతిగాంచిన మూలికామలాము. ఏ చర్మవాధియైనను సరే తప్పక మాన్యును. జమన ప్రతిచోట అమ్మబడును. వెల పెద్దదబ్బి రు. 1-14-0 మధ్యదబ్బి రు. 0-12-0 చిన్నదబ్బి 0-2-6.

తయారుచేయువారు:—

పి.కె.కెమికల్ వర్క్సు, గుంతకల్.

వ్యయము :—

పశువుల జతలకు 4 కి (జత 1 కి రోజుకు 12 అ. చొ॥)	6-12-0
మగవాండ్రు 20 కి (రోజు 1 కి 6 అ. చొప్పన॥)	7--8-0
ఆడువాండ్రు, లేక స్త్రీలు 48 కి (రోజు 1 కి 4 అ.చొ॥)	12--0-0
ఎరువుబండి మూత్రపు మన్ను	1--4-0
5 బండ్ల పశువుల యెరువు	2--8-0
విస్త్రులు, బోళ్లు 8 పా.	0--6-0
ఆముదాలు 8 పా.	0--8-0

పూర్ణాంకములలో

30-14-0
—
31--0-0

రాబడి :—

చోళ్లు 800 పానులకు (రు 1 కి 32 పా.)	25--0-0
దంటు 1750 పానులకు (రు 1 కి 500 పా.)	8--8-0
ఆహారములు 300 పా. (రు 1 కి 22½ పా.)	13--5-4
ఆముదపు కర్రలు 800 పా.	1--0-0

పూర్ణాంకములలో

42-13-4
—
43--0-0

ఆయా సస్యముల విషయమున తయారు చేయబడిన యిట్టి పట్టికలు ఈ శ్రేణిచే రచింపబడిన వ్యవసాయ గ్రంథములందు గాన నగును. అంగు స్థానిక పరిస్థితులకు తగిన మార్పులను గావించుకొని వాని నవలంబింపవచ్చును. లేక అదే విధమున క్రొత్తగా పట్టికలను తయారుచేసికొనవలసి యుండును.

పై విధమున తయారుచేయబడిన పట్టికలను ప్రాతిపదికగ గైకొని, ప్రతిగ్రామమునకును, అచటి పరిస్థితుల ననుసరించి యే పైరెంత విస్తీర్ణమున సాగుచేసిన నాగ్రామముందలి ప్రజలకును ఆ సంఖ్యలో తొమ్మిదవవంతు సంఖ్య గల పట్టణవాసులకును సరిపడు ఆహారద్రవ్యముల సుత్పత్తి చేయదగినో, అందుల కెంతెంత పాటు ఆసక్తికహా మొదలగు వివరములను తెలుపు ప్రణాళిక తయారు చేయబడవలెను. ఇట్లు తయారు చేయబడు ప్రణాళిక ఈ క్రింది విషయములందు పరిశీలనకు తాళవలయును.

1. ప్రణాళిక ప్రకారము సాగుచేయవలయు భూమియొక్క మొత్తపువిస్తీర్ణమునకు లోబడియుండవలెను.

2. ఆయాసస్యములను సాగుచేయు విస్తీర్ణములు సామ్యముగ పరివర్తనము నవలంబించుటకు అనుకూలముగ నుండవలెను.

3. ప్రణాళికలోని యంచనా ప్రకారము ఉత్పత్తియగు ఆయాద్రవ్యముల పరిమితి 1-వ పట్టికలో దెలుపబడిన ప్రకారము కావలసిన పరిమితికంటె కేవల వర్షాధారపు భూములందు అధమము నూటికిరువదివంతుల చొప్పునను, ఏళ్లుచెరువులు మొదలగువాని క్రింద భూములందు నూటికి 10 వంతుల చొప్పునను పెద్ద నదులనుండి కాలు వలద్వారా నీరు నమ్మకముగ లభించు భూములందు నూటి కైదు వంతుల చొప్పునను హెచ్చుగ నుండవలెను.

4. ఉత్పన్నముగ పశుగ్రాసమును, ఇతర పశ్చాత్తాపద్రవ్యములను సాగుచేయబడు భూములందలి కృషికి సరిపడు దుక్కిపకు వులకును, 1-వ పట్టిక ప్రకారము ఉత్పత్తికావలసిన పాలనొసగ గల పాడిపశువులకును, వాని దూడలకును సరిపోవలెను. సాగుభూమిగాక యీ పశువుల మేపునకు తగినంత బీడుకూడ ఉండవలెను.

5. పై పశువులనుండియు, ఉత్పన్నముగ చెత్తచెదారముల నుండియు, ప్రత్యేకముగ నెరువుకొరకు సాగుచేయబడు పచ్చియెరువు సస్యములనుండియు ప్రణాళికలోని సాగుభూమి కంతటికిని సరిపోవు ఎరువు తయారుకావలెను. సరిపోనిచో ఏయే యితర ఎరువుల నెంతెంత కొని యుపయోగింపవలసియుండునో ప్రణాళికయందు నిర్ణయింపవలెను.

6. ఇదివరలో వివరింపబడిన ప్రకారము వలయు పంటనరుకు గూడ ప్రణాళిక ప్రకారము సాగుచేయబడు సస్యముల మూలమున గాని, బీటిలో పెరుగు చెట్ల మూలమునగాని సరఫరాకావలెను.

7. ప్రణాళిక ప్రకారము గ్రామమునందలి భూమిని సాగు చేయుచో వచ్చు నికరాదాయము దానిని సాగుచేయు కర్షకులందరి కిని కుటుంబము 1 కి 240 రూపాయలకు తక్కువకాకుండ లభించ వలెను.

ఈ క్రింద పైని వివరింపబడిన పరిశీలనకు నిలచునట్లు విశాఖ పట్టణపు జిల్లాలోని ఎర్రచెక్కు నేలలందలి పరిస్థితుల ననుసరించి తయారు చేయబడిన ప్రణాళికయొక్కటి వివరింపబడును. ఈజిల్లాలో ప్రతివేయిమంది వయస్కులకును సగటున సుమారు 500 ఎకరముల సాగుభూమియు, 200 ఎకరముల బీడును, 200 ఎకరముల బంజరు భూమియు మాత్రమే కలదు. సాగుభూమిలో సుమారు సగము, ఏటి కాలువలచేగాని, చెరువులచేగాని తడుపబడు పల్లపునేల తక్కినది మెరక. ఈ క్రింద ఈ 250 ఎకరముల పల్లపు భూమినుండియు, బీటిలో సాగుచేయుటకు వరకట్టవలసినది 20 ఎకరములు చేరి 270 ఎకరముల మెరకభూమినుండియు వేయిమంది వయస్కులకు వలయు నాహారాదిక ద్రవ్యముల సుత్పత్తిచేయుటకు ప్రణాళిక తయారు చేయు విధానము తెలుపబడును.

5-వ పట్టిక

ఎర్రచెక్కునేలలందు సాగుచేయదగిన ముఖ్యసస్యములు పంట పరిమితి, సాగునకగు పాటు వర్షపాటు.

ఎర్రచెక్కు నేలలందు వేయిమంది వయస్కులకు సగిపను ఆహారాదిక ద్రవ్యముల సుత్పత్తిచేయుటకు ప్రణాళిక.

సస్యము	పంటపరిమితి		పంట పరిమితి	వలయుపాటు			సగి పను
	గింజలు	దంట		జి. పి. జి.	పి. పి. పి.	పి. పి. పి.	
A. పల్లపునేలకు							
1. వరి	2240	3360	66	10	29	33	36
2. చోడి (పునాన)	1920	3000	56	23	40	53	53
3. గంటి ..	900	2250	35	10	19	27	24
4. గోగు ..	750	750(కంప)	75	11	27	49	38
5. నూపు ..	450	900	24	7	12	24	19
6. పెనర (వయరు)	240	480	46	1	6	9	7
+ వెంపలి		4480					
7. మినుము(వయరు)	240	480	20	1	8	9	8
+ నీలి		8910					
8. పెనగ ..	400	800	27	8	15	27	20
+ అముదాలు	255	560					
9. నూపు (వయరు)	240	800	28	7	16	29	22
+ ప్రత్తి	150	2240					
10. అరటి	22400	10టన్నులు	305	27	132	40	160
(కంపెనీ ధర)							
B. మెట్టనేలకు							
1. నూపు (తొలకరి)	450	900	24	7	12	21	18
2. చోడి + అనుము	800	1750	37	9	18	53	30
3. చోడి + అముదాలు	250	500					
4. వేరువెనగ + కంది	800	1750	39	9	22	49	31
	900	800					
	1250	2500	65	12	39	89	49
	300	600					
5. కూరగాయలు	20,000	4టన్నులు	240	44	180	75	160
6. అరటి (దేశవాళీపద్ధతి)	16,800	7టన్నులు	225	38	130	50	120
7. తాలింపు ద్రవ్యములు	1000	1120	150	16	22	48	58
8. గిన్నెగడ్డ (వబిడి)		60000	134	40	80	120	130
9. ప్రత్తి (నీరువెట్ట)	1120	3360	71	24	48	60	56
10. పండ్లకోటలు	4000	4480	250	25	75	-	90
11. జొన్న మేతకు		15టన్నులు	75	24	48	48	63
12. చిరుగడము	3టన్నులు	20టన్నులు	90	16	32	64	60

సస్యము	సాగు విస్తీర్ణము			మొలపంట విస్తీర్ణం			మొత్తపు పంట విస్తీర్ణం	సగి పను
	సాగు విస్తీర్ణం	సాగు విస్తీర్ణం	సాగు విస్తీర్ణం	సాగు విస్తీర్ణం	సాగు విస్తీర్ణం	సాగు విస్తీర్ణం		
A. పల్లపుభూమి								
1. వరి	230			230	345	15,180	8,280	
2. చోడి (పునాన)	25			18	26	1,400	1,325	
3. గంటి ..	25			10	25	875	600	
4. గోగు ..	10			3	3	750	380	
5. నూపు ..	50			10	20	1,120	950	
6. పెనర (వయరు)		75		8	16			
+ వెంపలి		75			150		1,200	525
7. మినుము (వయరు)		50		5	10		1,000	400
+ నీలి		50			200			
8. పెనగ		25		4	8		675	500
+ అముదాలు		25		3	6			
9. నూపు		50		5	18		1,400	1,100
+ ప్రత్తి		50		3	50			
10. అరటి (కంపెనీ పద్ధతి)	10	10	10	100	100	3,050	1,600	
11. చెరుకు (మధ్యమ విధానం)	10	10	10	33	20	4,000	2,700	
B. మెట్టనేల								
1. నూపు (తొలకరి)	75			15	30	1,800	1,350	
తరువాత చోడి		60		21	47		2,220	1,800
+ అనుము			60	7	14			
చోడి + అముదాలు		15		6	13		585	465
2. వేరువెనగ		75		41	82		4,875	3,675
కంది			75	10	20			
3. కూరగాయలు	15	15	15	134	60	4,500	2,400	
4. అరటి దేశవాళీపద్ధతి	10	10	10	70	70	2,250	1,200	
5. చిరుగడ-రొట్టుకు తరువాత మేతజొన్న		20		60	400	1,800	1,200	
6. తాలింపు ద్రవ్యములు మిర్చి, ఆవ, పసుపు			20		300	1,500	1,260	
వగైరా		15		7	14	2,250	870	
7. గిన్నెగడ్డి	25	25	25		669	3,345	3,250	
8. ప్రత్తి (నీరువెట్టి)		20		10	30	1,420	1,120	
9. ఫలవృక్షములు	15	15	15	27	30	3,750	1,350	
10. బీడు వగైరా		200			400	1,000		
						పచ్చిక	1,000	
						కంప		
						వగైరా		
						62,945	38,300	

* వ. జ-వరువులజతలు, మ-మగవండ్లు. ఆ-ఆడువండ్లు లేక పిల్లలు. మొత్తపు వ్యయములో విత్తలయొక్కయు యెరువుయొక్కయు చెరుకు మొదలగు కొన్ని సస్యములకు అవసరమగు వెదురు వగైరాలయొక్కయు విలువచేరియున్నది.

4, 5 పట్టికలలో సూచించబడినట్లు గ్రామమునందలి నేలలో సాగుచేయదగు ముఖ్యసస్యములకు సాగు విధానమును, ఆదాయ వ్యయములను తెల్పు పట్టికలను తయారుచేసికొని, వెనుక ఆయాసస్యముల నెంతెంత విస్తీర్ణమున సాగుచేసిన గ్రామమునందలి ప్రజలకు సరిపోవు ఆహారాదిక ద్రవ్యములు లభించునో తెలుపు ప్రణాళిక నీ క్రిందిమాదిరిగ తయారు చేయవలెను.

పై ప్రణాళికలోని పల్లపుభూమియందు, చెరుకును, అరటియును వరితో 5, 6 సంవత్సరముల కొకసారి సరివర్తనము గావించబడి వరుసగా కార్చి తోటల సహా మూడేసి యేండ్లుండును. వరికి ముందు పునాసపైరు వేయు భూమిలో ఆ సంవత్సరము పయరను పెసర, మినుము విత్తవలెను. పయరను సెనగ నువ్వు పెట్టిన నేలలో మరుచటి సంవత్సరము పయరను పెసర, నువ్వు, పెట్టవలెను. పయరనుగాని, పునాసనుగాని ఒక పైరు నొక సంవత్సరము పెట్టిన నేలలో మరుచటిసారి పయరను గాని, పునాసనుగాని, వెనుక పెట్టినది గాక మరెయొక్క సస్యమును అనగా, చోడి, గంట పెట్టిన చోట తొలకరి నూవు, పయరు నూవు పెట్టినచోట సెనగ వేయవలెను. పైని చెప్పినట్లు చేయుచో రెండుసంవత్సరముల కొకసారికంటె తరుచుగ నేలను మెట్ట దుక్కి దున్నవలసి యుండును. మెట్ట నేలలో ఒక సంవత్సరము నూవు చోడి సాగుచేయు నేలలో రెండవ సంవత్సరము వేరు సెనగ సాగుచేయవలెను. మూడవ సంవత్సరము కూరగాయలు, ప్రత్తి, తొలింపు ద్రవ్యములను కొంత భూమిలో పెట్టవచ్చును.

పై ప్రణాళిక ప్రకారము 520 ఎకరముల భూమినుండి ఉత్పత్తియగు ఆహారాదిక ద్రవ్యముల పరిమితులను వెనుక తెలిపిన ప్రకారము వేయిమంది వయస్కులకు వలయు ద్రవ్యముల సరిమితులతో పోల్చి ఈ క్రింది పట్టికయందు చూపబడినది.

7 వ పట్టిక

వేయిమంది వయస్కులకు వలయు ఆహారాద్రవ్యముల పరిమితులతో ప్రణాళిక ప్రకారము 520 ఎకరములనుండి ఉత్పత్తియగు పరిమితుల సమాజాలు:

ద్రవ్యము	ప్రతివేయిమంది వయస్కులకు కావలసిన పరిమితి (అన్నులు)	సాటికి 10 వంతులు అదనముగ చేర్చిన పరిమితి (అన్నులు)	2 వట్టిక ప్రకారము ఉత్పత్తి పరిమితి (అన్నులు)	సామాన్య పరిస్థితులందు వగటు ఉత్పత్తి (అన్నులు)
1. తృణధాన్యములు	143	157	208 b	184
2. కాయధాన్యములు	31	34	34	7
3. చమురు (ఆహార యోగ్యము)	21	23	25	12
4. కూరదీనులు	103	113	169 c	?
5. పండ్లు	21	23	162 d	62
6. బెల్లము	11	12	33	31
7. తొలింపు ద్రవ్యములు	3	3	7	3
8. ప్రత్తి	11	12	13	చాలతక్కువ
9. దీవపు చమురు (అముదము)	2	2	2	చాలతక్కువ
10. నార	2	2	3	2
11. పాలు	82	90	92 a	45

మరొక—(a) పాలయుత్పత్తి వివరములు ముందు తెలుపబడును.

(b) ధాన్యపుతూనికలో క్లి వంతు అనగా బియ్యపుతూనికయే యిందుచేరి యున్నది.

(c) అరటికాయలు చేరి.

(d) అరటిపండ్లు చేరి.

పై పట్టికయందలి యంకెలు ప్రణాళిక ప్రకారము సాగుచేయుచో 520 ఎకరములనుండియు వేయిమంది వయస్కులకు వలయు ఆహారాదిక ద్రవ్యము లన్నియు సుత్పత్తియగు నని తెల్పును. ప్రస్తుతపు టుత్పత్తి ముఖ్యముగ కాయధాన్యముల యొక్కయు, చమురు దినుసులయొక్కయు, పాలయొక్కయు ఉత్పత్తి కావలసిన దానికంటె చాల తక్కువగ నున్నది.

6 వ పట్టికయందలి ప్రణాళిక ప్రకారము సాగుచేయవలసిన భూమిని దున్నుట వగైరా పనులకు 5-వ పట్టికలోని 5 వ కలములోని లెక్క చొప్పున 11825 దిన జతల పశువుల పాటుకావలసి యుండును. సాగుభూమిని 100 కమతములుగ విభజించి కమతము 1కి 1 జత దుక్కి పశువుల నుంచుకొనుచో జత 1 కి సాలుకు సుమారు 4 నెలలుమాత్రమే పనియుండును. లేలిక నేలలగుటచేత నీవిధముద్యమపరిమాణము కలవిగ నున్న చాలును. సాల యుత్పత్తికి పెంచబడు పశువులుగూడ మధ్యమపరిమాణము కలవిగనే యుండవచ్చును. ఇట్టివి 120 ఉన్నచో అందు ఎవ్వడుగాని 72 పాల నిచ్చుచుండును. సగటున దినమున ఒక్కొక్క పశువు 8 పాలుల పాలనిచ్చును.

8 వ పట్టిక

సాటునకు, పాడికిని వలయు పశువులకు గావలసిన యాహార ద్రవ్యములు.

పశువుల వివరము	ఆహారద్రవ్యములందుండవలసిన సారము			
	పశువు 1కి దినమునకు		మొత్తపుసంఖ్యకు సాల్పు	
	జీర్ణమగు మాంస కృత్తులు (పొనులు)	మొత్తపు పౌష్టిక ద్రవ్యములు (పొనులు)	జీర్ణమగు మాంస కృత్తులు (అన్నులు)	మొత్తపు పౌష్టిక ద్రవ్యములు (అన్నులు)
200 మధ్యమ తరగతివకు పులు-జీవితబత్తెము	0.48	4.8	15.7	157
.. పనిబత్తె 4 నెలలకు	0.32	2.0	3.5	22
120 ముతరగతికిపాడివకు పులకు జీవిత బత్తెము	0.48	4.8	9.4	94
72 ఆవులకు పాలబత్తెము	0.48	2.0	5.7	15
రోజుకు 8 పాస్టు పాలకు 72 దూడలకు 7-12 నెలలవరకు	0.32	1.6	1.9	10
32 .. 2 వ సం॥	0.48	3.2	2.6	16
32 .. 3 వ సం॥	0.56	4.0	3.0	20
32 .. 4 వ సం॥	0.56	4.0	3.0	20
2 ఆబోతులకు	0.96	8.0	0.3	3
			45.1	357
కాలమానపరిస్థితులకు 10% అదనముగ			4.15	36
			49.6	393

ననుకొనవచ్చును. మొత్తముమీద సంవత్సరమునకు 92 టన్నులపాలు ఉత్పన్నమగును. సాగుభూమియు, బీడునుకూడ చాల తక్కువగుటచే వీని దూడల నన్నిటిని మేపుకొని పెద్దవానిని చేసికొన వీలుండదు. కావున దుక్కిపగువులలోను, పాడిపగువులలోను ఏటేటగలుగు తరుగును భరీచేసికొనుటకు వలయు 20 కోడెదూడలను, 12 పెయ్య దూడలనుమాత్ర ముంచుకొని తక్కినవానిని పాలువిడువగనే విక్రయింపవలసి యుండును. అనగా మొత్తముమీద మేపవలసిన పెద్దపగువులు ఆబోతులసహా 322 ను, వానిదూడలు సంవత్సరము వయస్సులోపలివి 72 ను గాక 96 ను మొత్తం 490 అగును. ఇప్పుడు విశాఖ పట్టణము జిల్లాలో సగటున ప్రతివేయిమంది వయస్కులకును 474 పగువులు మాత్రమే గలవు. తైని నూచింపబడినట్లు పెంచదగిన 490 పగువులకును కావలసిన ఆహారమునందుండదగు జీర్ణముగు మాంస కృత్తులయొక్కయు, పాష్టికశక్తియొక్కయు పరిమితు లీక్రిందిపట్టిక యందు లెక్కకట్టబడెను.

ప్రణాళిక ప్రకారము సాగుచేయబడు సస్యములనుండియు బీడు, బంజరులందలి మేపువలనను పై పట్టికప్రకారము కావలసిన 49 టన్నుల జీర్ణముగు మాంసకృత్తును, 393 టన్నుల మొత్తపు పాష్టికద్రవ్యములును నెట్లు లభించునో తెలుపబడినది.

9 వ పట్టిక

ఉత్పత్తియగు పశ్వాహారపు వివరములు.

దినము	ఉత్పత్తియగు సరిమితి (అన్నపి)	ఆయాదినములందలి					మొత్తము (అన్నపి)
		జీర్ణముగు మాంసకృత్తు	జీర్ణముగు పాష్టిక	జీర్ణముగు మాంసకృత్తు	జీర్ణముగు పాష్టిక	జీర్ణముగు మాంసకృత్తు	
వరిగడ్డి	345	1.20	14	4.1	48	5-9-0	
చోడిచొప్ప	86	0.90	17	0.8	15	4-8-0	
గంటెదంట	25	0.75	20	0.2	4	4-8-0	
కాయదాన్యపు బొత్తు	60	5.00	25	3.0	15	11-3-0	
వేరువెనగ రొట్ట	82	5.00	25	4.1	21	11-3-0	
గివీగడ్డి	669	1.40	11	8.1	74	5-0-0	
జొన్నజాడు	300	1.40	13	4.2	39	5-0-0	
చెరుకుకొనలు	20	0.60	11	0.1	2	2-0-0	
చిరుగడపు రొట్ట	400	2.00	8	8.0	32	4-0-0	
దుంపలు	60	1.00	25	0.6	15	10-0-0	
వచ్చగడ్డి గట్లమీదిది	250	1.40	13	3.5	33	5-0-0	
వీటిమేపు	360	1.40	13	4.9	47	2-8-0	
బంజరుమేపు	200	1.40	13	2.8	26	—	
దాణాదినము							
నూపుపిండి	13	30	69	3.9	9	64-0-0	
ప్రత్తిగింజలు	10	13	76	1.3	8	45-0-0	
తవుడు	6	6	68	0.4	4	32-0-0	
కాయదాన్యపు పొత్తు	7	45	26	0.3	2	24-0-0	
				50.3	394		

మొత్తపు విలువ రు. 14464

పై 490 పగువులనుండియు, పెద్దపగువులు 322 నుండి సాలుకు 4 బండ్లచొప్పనను, చూచు 268 నుండి రెండేసిబండ్ల చొప్పనను 1664 బండ్ల పగువులయొరువు లభించును. ఉపగ్రాత యొరువు (కుటుంబమునకు మాడుబండ్లచొప్పన) 675 బండ్లును, పాలములో సుత్పత్తియగు 383 టన్నుల సుత్పత్తియగునాండి 151 బండ్ల కంపోస్టు (Compost) యొరువును మొత్తముమీద 2490 బండ్ల యొరువు తయారగును. పగువుల మాత్రమునో తగిననున్న పగువులయొరువులో సగముచొప్పన 832 బండ్లు తయారగును. ఇప్పుడు విశాఖపట్టణముజిల్లాలో ప్రతివేయిమంది వయస్కులకును 314 గొర్రెలును, మేకలును మాత్రమే కలవు. వీని సంఖ్య 450 నరకు హెచ్చింపవచ్చును. వీని పెంట ఆరునెలలు కూడబెట్టచో 90

10 వ పట్టిక

(ఆయా యొరువుల ఉపయోగపు ప్రణాళిక)

సస్యము	విశేషము	ఆయా యొరువుల పరిమితి					
		పచ్చి రొట్టెలు 400 టన్నులు	పెంట్ పగువుల యొరువు 2490 బండ్లు	మేక, గొర్రెల పెంట్ మాత్రమును 922 బండ్లు	గొర్రెల పెంట్ 243 బండ్లు	మేకల కొర్రెలను 81,000	ఆధిస్థానికము 112 పొల బస్తాలు 15
వరి		230	400			28000	
చోడి(పునాస)	25		250			నాగు ముఠు 1250	
గంటె	25					12500	
గోగు	10		50	20			
నూపు	50		150	100			
నూపు (పయర)	50		150	100			
,, (తొలకరి)	75		300	—			
చోడి + అనుము	60	—	—	120		3000	
చోడి + అనుదం	15			30		750	
కూరగాయలు	15		225	75			
అరటిచేశవాళి							
పదతి	10		200				
అరటి కంపెనీ							
పదతి	10		100		100		
చెరకు	10		100		60	10,000	15
తాలింపుద్రవ్యము	15		75	75		30,000	కొని వేయవలసినది
గివీగడ్డి	25		375	125			
మేతజొన్న	20		200	40			
చిరుగడం	20		200	40			
ఫలవృక్షములు	15		75	45	30		
		400	2450	790	190	80500	15

బండ్లగును. వీనిని రాత్రి 1 కి 450 చొప్పున 180 రాత్రులు పాల ముపై మందగూడ గట్టవచ్చును. పై యెరువులుగాక ఆముదపు పిండియు, వేరుసెనగపిండియు కలిసి సుమారు 18 టన్నులు (243 బస్తాలు)కూడ ఉత్పత్తియగును! పచ్చియెరువు సస్యములవలన 400 టన్నుల రొట్టె యుత్పత్తియగును. ఈ యెరువుల నేయే సస్యమున కెంతంతిచొప్పున నుపయోగింపదగునో 10—8 పట్టికయందు తెలుపబడినది.

పై యెరువులను స్వల్పముగ మిగులును వానిని అవసరమును బట్టి సస్యములను అదనముగ వేయవచ్చును.

పశువులను మేపుట కగు వ్యయమును, దానివలన ఆదాయమును 11-వ పట్టికలో ఆంఛనా వేయబడినది.

11 వ పట్టిక

(పశువుల పోషణ కగు వ్యయము, వానివలన ఆదాయము)

I వ్యయము

9 వ పట్టికయందలి పశ్వాహారపు విలువ కడపటిరేట్లలోని రేట్ల ప్రకారము	రు. 14464
పశువుల కాపరులు 100 మందికి సాలుకు 60 రూపాయల చొప్పున	రు. 6000
చిల్లిగభిర్చులు, ఉప్పు, త్రాళ్లు వగైరా వసువు 1 కి	రు. 613
రు. 1-4-0 చొ॥ 490 పశువులకు	
పశువుల విలువపై తరుగు, వడ్డీ 15% చొ॥	
గుక్కిపశువులు 200 కు	రు. 16000
పాడిపశువులు 120 కు	రు. 7200
తోటపెట్ల 2 కి	రు. 600
	రు. 3570
	రు. 23800
మొత్తపు వ్యయము	రు. 24647

II ఆదాయము.

గుక్కిపశువుల పాలు 11325 దినజతలకు	
జత 1 కి రు 0-12-0 ల చొప్పున	రు. 8494
పాలు 21024 కుంచములను కుం 1 కి	
8 అణాల చొప్పున	10512
పశువుల యెరువు విలువ 1664 బండ్లకు	
బంకి 1 కి 8 అణాల చొప్పున	832
మూత్రపు మన్ను 832 బండ్లకు బంకి 1 కి	
రు 1-4-0 చొప్పున	1040
తయారగు గిత్తులు 20 కి విలువ	1600
,, ,, పెయ్యదూలు 12 కి విలువ	720
	23198
నష్టము.	1449

వీధును, బంజరుభూమియు తక్కువగుటచేతను, సాగుభూమి యైనను పశువునకు సుమా రొక యెకరముమాత్ర మే యుండుటచేతను

12-వ పట్టిక

ఆయాసేలలను సాగుచేయు కర్షకుల ఆదాయ వ్యయములు.

వివరములు	సాగుభూమి (24,00 ఎకరములు)	సాగుభూమి - ఏకరము (24,00 ఎకరములు)	సాగుభూమి - ఏకరము (24,00 ఎకరములు)
I ఆదాయము	రు.	రు.	రు.
ఫలసాయపు విలువ (6 వ పట్టిక లోవలె లెక్కకట్టగా)	80,600	62,945	1,26,015
కాలమాన వ్యత్యాసములకు మినహాయింపు	13,483	5722	6,001
	(1/6)	(1/11)	(1/21)
పోసు మిగతా పశువుల లెక్కనుండి లాభ నష్టములు	67,167	57,228	1,20,014
	4,132	-1,449-	-6,411-
	లాభము	(నష్టము)	(నష్టము)
మొత్తపు రాబడి	71,299	55,774	1,13,603
II వ్యయము			
1. వ్యవసాయపు ఖర్చులు (6 వ పట్టికలోవలె లెక్కకట్టగా)	50,840	38,300	55,985
2. భూమిమరమ్మతులు (గట్టు వేయుట, ఒరపిడి (erosion) మాన్పుట వగైరా	2,400	1,440	1,950
	(ఎకర.1-కి రు 1 చొ॥)	(ఎకర.1-కి రు 2 చొ॥)	(ఎకర.1-కి రు 2 చొ॥)
3. వ్యవసాయపు పనిముట్లపై	3,000	2400	1800
	(20 వేలపై)	(16 వేలపై)	(12 వేలపై)
4. భూమిపన్ను	2,400	2175	9750
	(ఎకర.1-కి రు 1 చొ॥)	(మెర. ఎ1కి రు.1 1/2 వల్ల మునకు ఎ1కి రు 6 చొ॥)	(ఎకర.1-కి రు 10 చొ॥)
5. భూమిసిస్తు (పన్నుకు 4 రేట్లు లేక భూమిఖరీదుపై 5% చొ॥	9,600	8,700	39,000
మొత్తపు వ్యయము	68,240	52,975	108,885
నికరాదాయం-అనగా వ్యాపారసరళిని పెట్టుబడిపెట్టి సాగు చేయువాని లాభము.	3059	2799	5118
భూమిని 100 కమతములుగా సాగుచేయుచో కుటుంబము 1 కి వచ్చు ఆదాయము	30.6	28.0	51.2
పెట్టుబడిపై లాభము నూటికి	4.5	5.3	4.7
ఎకరము 1 కి లాభము రు.	1.3	3.9	5.3

పశువులమేత దినుసులను ప్రత్యేకముగ పెంచవలసి యున్నందున వ్యయ మెక్కువయ్యి, పశువుల లెక్కలనుండి లాభాలు తేలుటకు బదులు నష్ట మేర్పడెను.

ఇదివరలో తెలుపబడినట్లు వేయిమంది వయస్కులకు సంవత్సరమునకు వలయు 162 టన్నుల వంటసరుకు మింజుమలె ప్రణాళిక ప్రకారము సాగుచేయబడు కంది, ఆముదము, నూపు, గోగు, ప్రత్తి వగైరా సస్యముల కంప 6 వ పట్టిక ప్రకారము 114 టన్నులు లభించును, తక్కిన వంటసరుకును నాగళ్లు పశువులసాలలు వగైరాలకు వలయు కర్రయు, పొలముగట్లయందును, ఆవరణలందును బీళ్లలోను పెరుగుతాటి తుమ్మవగైరా చెట్లనుండి సులభముగ లభింపను. కావున వంటసరుకు వగైరాల కొరకు తడుముకొనవలసిన యవసర ముండదు.

పైన వివరింపబడిన విధానమున వర్షాధారపు కృష్ణరేవడి నేలలకు డెబ్బా నేలలకునుగూడ మాదిరి ప్రణాళికలు తయారుచేయబడెను. కొని వ్యాసమింతవరకే కడుదీర్చుమగుటచే నా వివరము లిందు చేర్చబడలేదు. వేయిమంది వయస్కులకును బీటి నేల కలుపుకొని వర్షాధారపు కృష్ణరేవడి నేల 2400 ఎకరములును, డెబ్బాభూమి 975 ఎకరములును గలదు. ప్రణాళిక లీవిస్తీర్ణములకే తయారు చేయబడెను.

IV ఆయావిధముల నేలలను సాగుచేయువారల ఆదాయ వ్యయములు.

పైని వ్రాయబడినట్లు తయారుచేయబడిన ప్రణాళికలనుబట్టి సాధ్యమైనంతవరకు స్వయం సమృద్ధిమగు కృషిని చేయుచో కర్షకులకు ఆదాయవ్యయము లెట్లుండునో 12-వ పట్టికలోని యంకెలు తెలుపును.

పై పట్టికలో ఆయావిధముల నేలల వ్యవసాయమువలన వచ్చు నికరాదాయము, ఆనగా భూమిని శిస్తుకు తీసికొని కర్షకుడు తాను పాటుపడక కూలీలచే పనిచేయించుచో వచ్చు నికరాదాయము తేల్చబడెను. శిస్తుకు తీసికొని కుటుంబము స్వయముగ పాటుపడుచో దీనికి కుటుంబపు పాటు విలన సాలుకు 800 రోజులకు* మగవానికి దినమునకు 6 అణాలు, ఆడుదానికి 4 అణాలు, పిల్లవానికి సాలుకు రు 60 చొ॥ మొత్తము రు 247-8-0 కుటుంబాదాయమున చేరును. భూమి స్వంతమైనచో భూమిమీద శిస్తుకూడా కుటుంబాదాయమున చేరును. ఈ క్రింద కమతము 1 కి ఆయాతరగతుల వ్యవసాయ దారుల కుటుంబాదాయము లెక్కగట్టబడెను.

13వ పట్టిక ఆయాతరగతుల కర్షకుల కుటుంబాదాయం

కర్షకుని తరగతి	వర్షాధారపు కృష్ణరేవడి యె 24 లు	ఎర్ర కృష్ణనేల	డెబ్బా భూమి
1. కొలుకు తీసికొని కూలీవాండ్లచే పనిచేయించు పెట్టుబడిదారు (12 వ పట్టికలో చూపబడినట్లు	80.6	28.0	51.2
2. కొలుకుతీసికొని స్వయముగ పనిచేయు కర్షకునకు	278.1	275.5	298.7
3. స్వంతభూమిని కూలీలచే సాగుచేయించు కర్షకుడు	126.6	115.00	441.2
4. స్వంతభూమిని స్వయముగ పాటుబడి సాగుచేయు కర్షకుడు	374.1	362.5	680.7

పైని తెలుపబడిన కుటుంబాదాయములనుబట్టి కుటుంబము నకు కనీసము వలయు రు 240 ల ఆదాయము లభించుటకు ఏ తరగతి కర్షకు డెంతభూమిని సాగుచేయవలసి యుండునో ఈ క్రింద లెక్క కట్టబడెను.

14 వ పట్టిక

ఆయా తరగతుల కుటుంబజీవనమునకు సాగుచేయబడినవలయు కనీసపు విస్తీర్ణము.

కర్షకుని తరగతి	వర్షాధారపు కృష్ణరేవడి	ఎర్ర కృష్ణనేల	డెబ్బా భూమి
1. శిస్తుకు తీసికొని కూలీలను బెట్టి సాగుచేయించు కుటుంబము	188	61.7	45.7
2. శిస్తుకు తీసికొని స్వయముగ పాటుపడు కుటుంబము	21	6.8	7.9
3. స్వంతభూమి కూలీలను బెట్టి సాగు చేయించు కుటుంబము	45	50.1	5.2
4. స్వంతభూమి స్వయముగ పాటుబడి సాగుచేయు కుటుంబము	16	4.8	3.4

ఏ గ్రామముననైనను అందలి భూమిని సాగుచేయుటవలన నెన్ని కుటుంబములు జీవింపవచ్చు నను విషయము, అందలి వ్యవసాయదారులలో పైనాల్లా తరగతులలో నెంద రేతరగతివారుగ నుండురో అను విషయమునుబట్టి యుండును. కృష్ణరేవడినేలలందు కర్షకులు చాలభాగము స్వయముగ పాటుపడువారైనకాని అచటి కర్షకు

* ఇన్ని దినముల పాటునకు పొలమునం దవకాళము లేనిచో, ముందు తెలుపబడు నేవైన యుపవృత్తులందు వినియోగించి యందు వలన రాబడిని భర్తీచేసికొన వీలగును.

కుటుంబములకు తగినంత భూమి లభింపదు. డెబ్బానేలలో స్వంత భూమి గలిగి తాము పాటుపడకుండా కూలీలచే సాగుచేయు కర్షకులకు గూడ కొంత యవకాశము గలదు. కవులు భూమిని, కూలీలను పెట్టి సాగుచేయుట యెచటగాని భావ్యముకాదు. విశాఖపట్టణపు జిల్లా పరిస్థితులలో ప్రతి వేయిమంది వయస్కులు, అనగా ప్రతి 250 కుటుంబములలోను గ్రామములందు నివసించునవి 225 కుటుంబములుగదా! ఇందు ప్రస్తుతము సుమారు సగము కుటుంబములు 113 కర్షక కుటుంబములు. ఈకర్షక కుటుంబము లన్నింటికిని కుటుంబ

15-వ పట్టిక

ప్రస్తుతపు భూమిపంపకము అది యుండదగినరీతి.

కర్షకుని తరగతి	ప్రస్తుతపు పంపకము *		ఉండవలసిన రీతిని పంపకము		
	కుటుంబములసంఖ్య	1 హెక్టార్ లకు 1 గల విస్తీర్ణము	కుటుంబములసంఖ్య	కమతముల సంఖ్య	మొత్త విస్తీర్ణము
1. స్వంతభూమిని స్వయముగ సాగుచేయువారు 10 ఎకరములకు పైగా గలవారు	4	45	4	4	45
2. డిల్లో 5-10 ఎకరములవరకు గలవారు	15	90	15	11	90
3. డిల్లో 2-5 ఎకరములు గలవారు	21	51	31	10	245
4. డిల్లో 1-2 ఎకరములు గలవారు	9	12			
5. స్వంతభూమిని కూలీలచే సాగు చేయుచు వారు 15 ఎకరములకు పైగాగలవారు	10	182			
6. సిస్తుభూమిని స్వయముగ సాగుచేయువారు 7 ఎకరములకు పైగా గలవారు	30	236	50	25	840
7. సిస్తుభూమిని స్వయముగ సాగుచేయువారు 4-7 ఎకరములు గలవారు	20	92			
8. డిల్లో 4 ఎకరములకు లోపుగ గలవారు	4	12			
	113	720	100	50	720

* ఈ కలములలోని యంకెలు ఉదాహరణకొరకు అవలంబింపబడెను. ఆయా గ్రామములందలి పంపకము చేర్చేరుగ నుండవచ్చును.

మునకు వలయు కనీసపు ఆదాయము (రు 240) వ్యవసాయమువలననే లభించుటలేదు. ఇందు సుమారు సగముమందికి మాత్రమే కనీసపు జీవితాదాయము నిచ్చునంత భూమి లభించుచున్నది.

ప్రస్తుతము లభించు భూమితో నిప్పటి కర్షక కుటుంబము లన్నిటికిని కనీసము జీవితాదాయము లభించుటకు వీలుపడదు. కావున విశాఖపట్టణపుజిల్లా పరిస్థితులలోని గ్రామములందు ప్రతి 225 కుటుంబములకును 100 కుటుంబములు మాత్రమే కర్షకులుగ నుండుటకే ప్రణాళికయందు ఏర్పాటు కావలెను. తక్కినవారికి ముందు తెలుపబడునట్టితరవృత్తులు కల్పింపదగినను. ఈ నూరు కుటుంబములలోను కొన్నిటికి వారల కనీసజీవితాదాయము నొసగు భూమికంపె హెచ్చుభూమి గలవా రుందురు. తక్కువ భూమిగలవారు పాలికాపులను పెట్టి తమ భూమిని సాగుచేయు కర్షకులతో కలిసి జాయంటుగా వ్యవసాయము చేయుచో తమ స్వల్పభూమినుండి వచ్చు ఆదాయము తమ యదనపుపాలనకు ప్రతిఫలముగా లభించు ద్రవ్యమునకు తోడై కుటుంబజీవనము జరుపుకొనుటకు వీలేర్పడును. విశాఖపట్టణపుజిల్లాలో ప్రతి వేయిమంది వయస్కులకును గల 720 ఎకరముల భూమియు, దాని నిపుడు సాగుచేయుచున్న 113 కర్షకులకు పైని వ్రాయబడినట్లు వానిని సాగుచేయదగు 100 మంది కర్షకులకును ఎట్లు పంపకము కాదగునో క్రిందిపట్టికయందలి 2, 3 కలములలో జూపబడినట్లు పంపకమైయుండుచో ఎన్నికమతములుగ నుండదగునో 15-వ పట్టికలో తెలుపబడినది.

పై పట్టికలో నూచింపబడిన ప్రకారము మొత్తపు వ్యవసాయ దారులసంఖ్య 113 నుండి 100 కి తగ్గవలసియుండును. కావున శిస్తుకు భూమిని సాగుచేయు 54 రు రైతులలో 50 మంది మాత్రము ఆ 54 రును సాగుచేయు 340 యెకరముల భూమిని సాగుచేయుచుండవలెను. 4 ఎకరముల లోపుగ సాగుచేయు తక్కిన నలుగురురైతులును ఇతరవృత్తుల నవలంబింపవలసి యుందురు. రెండెకరములకన్న తక్కువగ గల స్వంతభూమిని సాగుచేయు 9 గురు కూడ నిశ్చేయితరవృత్తుల నవలంబించి తమ భూముల నమ్మకొనుటగాని, యితరులకు కాలుకిచ్చుటగాని మంచిది. 2-5 ఎకరముల సాగుచేయు 21 మందియు స్వంతభూమిని పాలికాపులచే సాగుచేయువారితో తమ భూములకు చేర్చికొని భాగస్వాములుగ జేరుట మంచిది. మొత్తముమీద నిపుడు వేరువేరు కమతములుగ సాగుచేయు 113 లలో నూరుమంది మొత్తపు భూమి సంతటిని 50 కమతములుగ సాగుచేయుచో తక్కువవ్యయముతో హెచ్చులాభమును దీయవచ్చును. ఇట్లు కమతముల సంఖ్య తగ్గుచో దుక్కి పడువుల సంఖ్యనుకూడ తగ్గించుకొని వానికి పెట్టు మేతతో పాడిపశువుల సంఖ్యను, దూడల సంఖ్యను హెచ్చింపవచ్చును. అందువలన పశువుల లెక్క నష్టమును చూపుటకు బదులు లాభమునే కనపరచును.

వ్యవసాయదారు డవలంబించదగిన యభివృద్ధి విధానము లిది వరలో నచటచట నూచింపబడెను. ఏగ్రామమున క్రామము నవ

16-వ పట్టిక-ఇతరవృత్తుల విభజన

A కుటుంబ వృత్తులు	అవలంబించిన దగిన కుటుంబముల సంఖ్య	వలయుపాటు		మొత్తపు రాబడి	కుటుంబము 1-కి రాబడి
		స్వీకృత	స్వీకృత		
1. మేకలు, గొర్రెలు మేపుట (a)	4	4	4	1000	250
2. నూనె (గానుగ) పరిశ్రమ (b)	4	4	4	1088	272
3. తినుబండారపు కస్తువుల తయారు విక్రయం	1	1	2	300	300
4. దంపుడు బియ్యపు వ్యాపారము (c)	2	2	0	550	250
5. తాటి, ఈత చెట్లగీత, బెల్లపువంట (d)	3	3	6	765	253
6. దూదియేకుట, ఏకులు చేయుట (e)	4	4	8	1060	253
7. బట్టలనేత (f)	14	14	42	3375	241
8. బట్టల కుట్టు	1	1	-	250	250
9. కుమ్మరి	1	1	2	250	250
10. తాపీపని (మగవానికి పనియుండును)	1	1	-	188	188
11. తట్టల అల్లిక (g)	1	1	1	160	160
12. కాగితముల చేత	1	1	1	240	240
13. సున్నపురాలి, లేక గుల్లకొల్పు (h)	1	1	1	200	200
14. తోటపని (i)	2	2	2	400	400
తాటిఆకు, కుంగ వగైలా చాపలు, బుట్టలు అట్టుట					
15. వడ్డం, కమ్మరం, కర్రసానుల తయారు	3	3	3	900	300
16. చీనా లేకు పని, పైకల్ మరమ్మతులు	1	1	1	240	240
17. రాగి, ఇత్తడి కంచుపాత్రల పని,	1	1	1	240	240
18. బంగారపు పని, వెండిపని గడియారపు మరమ్మతు	1	1	1	300	300
19. చాకలిపని (j)	4	4	8	1050	250
20. మంగలిపని (k)	4	4	-	750	188
21. బండ్లను అడ్డకు తోలుట (l)	5	5	5	1000	250
22. తాటియేచల వ్యాపారము మ్రులు	2	2	4	500	250
23. కిరాణా దుకాణ	3	3	3	1125	375
24. కూరలు, పండ్లు, చేపలు అమ్మకం (m)	3	3	-	750	250
25. గ్రామనిబ్బంది (n)	8	8	-	2000	250
మొత్తము	75	75	99	18881	

ఒక్కొక్క మనిషికి సాలున 300 రోజుల పని చొప్పున

అవలంబించిన యభివృద్ధివిధానములు వ్యవసాయ శాఖవారి సలహాతో కర్షకుల యనుభవమును మేళవించి నిర్ణయించుకొనదగును, అవలంబించిన ముఖ్యవిధానములలో నుంచి వంగడముల విస్తీర్ణమును పెంపొందించుట, ఎరువును కూడబెట్టుటలలో శ్రద్ధవహించుట, సకవుల సేత సవ్యములను బెంచుట, సకవుల మేపుటలలో శాస్త్రీయవిధానము నవలంబించుట నూతనము వానిక్రింది సాగును వృద్ధిచేయుటయు నైయున్నది.

V గ్రామమునందలి ప్రజల ఇతర వృత్తులు

పైని నూచింపబడినట్లు గ్రామములందు నివసించు ప్రతి 900మంది వయస్కులు, లేక 225 కుటుంబములలోను 100 కుటుంబములు మాత్రము వ్యవసాయమునే వృత్తిగా గాల్గియుండుచో తక్కిన 125 కుటుంబములకును, జీవితములను సామగ్రియుగ గడపుటకు చెరిగి వృత్తులను గల్పింపవలసియుండును.

విశాఖపట్టణపు జిల్లాలో నీ వృత్తి విభజన మీ క్రింది రీతిగ నుండగలయుండును.

మరా:—(a) ఈ జిల్లాలో ఇనవరలో వ్రాయబడినట్లు ప్రతి వేయిమంది వయస్కులకును 450 కంటె హెచ్చు మేకలును గొర్రెలను మేప వీలుపడదు. వీనిని మేపుటకు 4 కుటుంబములు చాలును. వీరలకు మంద కట్టుటవలన 180 రోజులకు రోజు 1 కి నూటికి 8 అణాల చొప్పున 405 లును, తక్కిన రోజులలో తగూడగు ఎరువు 90 బండ్లకు రు 113 లును, జంతువుల అమ్మకము వలన రు 450 లును, పాల అమ్మకమువలన రు 45 రూపాయలు మొత్తము రు 1000 లు లభించును.

(b) నూనెగానుగ పరిశ్రమ:—గాను గానుగలసిన 71 టన్నుల చమురుగింజలకు సినసునకు 140 పా. చొప్పున 4 గానుగులకు సాలుకు సుమారు 200 రోజులు పనియుండును. గానుగ 1 కి సినసు నకు 15 అణాల చొప్పున మొత్తపు ఆదాయము రు 1000 లు వచ్చును.

(c) 230 టన్నుల ధాన్యము, లేక 3000 బస్తాల ధాన్యము నుండి 2000 బస్తాల బియ్యమును దుకారు చేయించి విక్రయించుటకు బియ్యపు బస్తా 1 కి పెట్టుబడిపై వడ్డీ వగైరాలుగాక 4 అణాలు లాభము చొప్పున రు 500 లు.

(d) 3 కుటుంబములు:—30 రోజులు గీత రోజు 1 కి గీత రోజు 1 కి 12 అణాల చొప్పున 3 రు కుటుంబములకు రు 675 లు తాటిఆకు కుట్టు వగైరాలు...90-765.

(e) ఇందుకు 4 కుటుంబము లుండవలెను. 2 వ పట్టికలో అంచనా ప్రకారం కావలసిన ప్రతి 10½ టన్నులలో నాల్గవంతు అనగా 25 టన్నుల దూదిని ఏకుటకు మణుగు 1 కి 4 రూపాయల చొప్పున 940 రూపాయలును, పరుపులు కుట్టుట వగైరా ఇతర పనుల వలన రు 120 లును మొత్తం రు 1060 లు.

(f) ఇందుకు 14 కుటుంబములు కావలెను. నేయవలసిన 18000 గజములకు గజము 1 కి 3 అణాల చొప్పున 3875 లు వచ్చును.

(g) ఈ కుటుంబము పండులను పెంచుట వలన కొంత ఆదాయము సంపాదించవచ్చును.

(h) ఈ కుటుంబము కొంతకాలము ఇతరపనులు చేసి కొంత ఖాతావృద్ధి చేసుకును.

(i) ఈ కుటుంబము మాంస విక్రయమువలన కొంత సంపాదించును.

(j) గ్రామముందలి 225 కుటుంబములకు కుటుంబము 1 కి రు. 20 చొ॥ రు. 775 లు బట్టలకు తగువేతవలన రు. 225 లు సంపాదించును 1000 లు.

(k) 225 కుటుంబములకు కుటుంబము 1 కి రు. 2 ల చొ॥ రు. 450 పన్నాయి వచ్చెదలవలసినది. రు. 300-750 లు

అందువలన గ్రామము కులిపనివలన మరికొంత సంపాదించును.

(l) 2 కుటుంబములు, 2 ఒంటెదొడ్లు, 1 బట్టల, 1 జట్కా.

(m) కుటుంబములు కులి వస్త్రాలు యితరపనివలన కొంత సంపాదించును.

(n) కరణము, మున్నెము, బట్టలు ఉపాధ్యాయులు, ఒక బాపిష్టి, మోహనము, ఒక గ్రామములోని సోహాడు-ఇద్దరు గ్రామపాకర్లు, గ్రామములోని కుటుంబములు కులిపనివలన కొంత గడించును. వ్యవసాయము కుటుంబములు 100 సగాక పై పట్టిక ప్రకారము గ్రామములోని కుటుంబములు 75 కుటుంబములకు పని చేయును. 175 కుటుంబములవలనగాక తక్కిన 50 కుటుంబములలోను 28 కుటుంబములు గ్రామములోని మూలపే ఈ ప్రాంతమున వ్యవసాయము, వేరే యితర కులిపనివలన జీవించుట చేకూరదు కలగును. తక్కిన 12 కుటుంబములును పట్టణములకును, నగరములకును బోయి మూతన వస్తువులు తయారుచేయుటకు చెప్పి పరిశ్రమలందును, కొలువులందును కులి జీవించవలసియుండును.

17-వ పట్టిక

	మగవాండ్లు	ఆడవాండ్లు
1. వ్యవసాయము చేసే 55 పట్టికలోని ప్రకారము 6-వ పట్టికలోని సస్యములను సాగుచేయుటకు కలయుపాటులో సాంఘికార్థ పని పోగా	25	75
2. ఘోషి మరమ్మత్తులు, ఇండ్ల నిర్మాణము, మరమ్మత్తులు, గోడ్డు, చెరువులు, కొల్వలు మరమ్మత్తులు వస్త్రాల	19	13
	44	88

పైపట్టిక ప్రకారము కులిపనివలననే జీవించవలసిన 88 కుటుంబములలోను ఒక్కొక్క మగవానికిని, ఒక్కొక్క ఆడవానికిని మాత్రం చేసిన గాక పైగా యితరవృత్తులవలంబించువారలలో ఆదాయము చాలని 6 మగ మగవాండ్లకును 12 గురు ఆడవాండ్లకు పిల్లలకును కులి లభించును.

ఇదికాక వ్యవసాయదారులును ఇతరవృత్తులవారును తీరిక సమయమున, నవలంబించదగిన ఉపవృత్తులు ఈక్రింద తెలుపబడినవి.

జాబ్ కో

యుద్ధమునకు పూర్వమును, యుద్ధపుదినములలోను జాబ్ కో మీకు ఉత్తమముగా సేవచేసి యున్నది. ఇదేరీతిని ఇక ముందు శాంతిదినములలో కూడ ఎల్లప్పుడును సేవచేయగలదు.

ఆధునికపద్ధతులతో మిక్కిలి ప్రవీణముగా తయారుచేయబడిన జాబ్ కో బ్రాండు వస్తువు ఏవస్తువులలోనైనను నాణ్యతకు ప్రసిద్ధిచెందియున్నది.

మా చేతయారు చేయబడినవి.

ఫౌంటెన్ సిరా * లైంజాన్
గ్లెసరిన్ * కేశపోషణి *
సోనా * పరిమళ నారికేళ
తైలము * పరిమళా
ముదము * లిక్విడ్
బిలియన్ షైన్.

● జయభారతం కంపెనీ ●
మల్లేశ్వరం పోస్టు ● బెంగుళూరు

18-వ పట్టిక

ఉపవృత్తులు	ఉపవృత్తులు పాటు		రాబడి
	మగవాండ్లు	ఆడవాండ్లు లేక పిల్లలు	
1. పాడిపరిశ్రమ		6	450
2. శేనెరేగలను పెంచుట		2	240
3. కోళ్ల పెంపకము		6	360
4. ప్రత్తిపట్టుట		14	840
5. నూలు వడకుట (ఈ పని ప్రతి మనిషియు తీరిక కాల మన చేయనగును)		112	6300
6. నులక త్రాళ్లను నేయుట	4	—	470
7. వడ్డి వ్యాపారము	5	—	600
8. పగువుల బేరము	1	—	120
9. తోటల గుత్త	3	—	360
10. బియ్యపు దంపు	6	6	1125
	19	146	10845

మొత్తము మీద 218 కుటుంబములకును గలుగు పాటును, అందువలన గలుగు ఆదాయము ఈ క్రింద 19, 20 వ పట్టికలలో తెలుపబడెను.

19 వ పట్టిక

218 కుటుంబములకు గలుగు పాటు వివరములు

	పాటు	
	మగవాండ్లు	ఆడవాండ్లు లేక పిల్లలు
వ్యవసాయ కుటుంబముల పాటు	75	175
ఇతరవృత్తులవారి పాటు	75	99
ఉపవృత్తులవలనపాటు (నూలు వడకుట మినహా)	19	34
కూలివాండ్రపాటు	44	91
	213	399

ఇట్లు గ్రామమునందలి 218 కుటుంబములందును సనిచేయ గలుగువారలకు కొంచెమించు అందరికిని పని గలిగియుండును. ఇది గాక తక్కినవారిలో నొందరికి నూలు వడకుట గూడ ఉండును.

స్వయంసమృద్ధ విధానముల ననుసరించి మాదిరికొనకు తయారు చేయబడిన యీ ప్రణాళికలో సూచింపబడిన విధానమునే గ్రామ మున కాగ్రామమునకు అచటి పరిస్థితుల ననుసరించి తయారుచేయ బడవలెను. వ్యవసాయ ప్రణాళికయే గాక వృత్తివిభజనము గూడ ఆ యా గ్రామములందలి పరిస్థితుల ననుసరించి యుండును. రాయలసీమ గిల్లాలలో వ్యవసాయపు పాటుపెచ్చుగా వలసియుండును. తాటిచెట్లు లేకపోవుటచే దానికి సంబంధించిన పరిశ్రమలకుగాని, వడ్లు పంపక పోవుట చే దంపుడు బియ్యపు పరిశ్రమకుగాని అవకాశములేదు. కాని, ప్రతికి, వేరు సేనగకు సంబంధించిన పరిశ్రమ పెచ్చుగ నుండును. ఇట్టే డెల్టాలో

మీరువచ్చి

తనిఖీచేయాలని

ఇతరములతో

పోల్చిచూడాలని మా కోరిక

నాణ్యతను కప్పపుచ్చగల

సకలీ లేదనడం ఎంతసత్యమో

సరియైన శరతు చెల్లించకుండా

నాణ్యమైన సరకు దొరికి

నన్నదికూడా అంత సత్యమే.

వజ్రాలు నాణ్యం గురించి

యెసరూకూడా చిన్న అను

మానం వుండేట్లు కోరుకు.

ఇదే అతినిపుణులతో మున్ను

కున్న బెంగళాల్ వాని ముకు

లోంచి మూరు తీసుకున్న

ట్లుముత్యే వజ్రరీతిలో మీ

కెలాంటి భయమూ వుండదు.

బా పా లా ల్స్

ప్ర ఖ్యా తి గ ల

వ జ్ర వ్యా పా ర స్థ లు

20 వ పేజీ

(చి. శ్రీరామ కృష్ణ బెంగళ) "శ్రీరామకృష్ణ విజయములు

మొత్తము మీద చేశమున నున్న జన సంఖ్యయొక్క శాతము
తీ విగ్రహముగ నుండదును.

21 వ పట్టిక

దేశపు మొత్తము సజల వృత్తి విభజనము

ఉ. లో. వలసినరీతి ఇంగువ పీచి

గ్రామ ప్రజలు కర్మకులు

10% 15

ఇతర స్థూలవారా

30% 20

కూలిలు

15% 25

మొత్తం | గామ | పజిలు

85% 90

వట్టణ సజలు, పెద్ద పరిశ్రమలవారు

15% 10

మనము

100% 100%

ఇంతవఱకు స్వయం సృష్ట్య విధానము ననుసరించి గ్రామముం
వలె ప్రజలు వృత్తి విభజన గావించబడి గ్రామము ప్రస్తుతే నన్ని
కుటుంబములకు సుఖజీవము గడుపుటకు అవలంబించవలసిన ప్రణాళి
కను తయారుచేయుటను నురించి మాత్రమే వ్రాయబడినది. గ్రామ
ప్రజల యైశ్వర్యాభివృద్ధికి అవలంబించవలసిన విషయములలో అస్థుల
సరిష్కారము నురించిగాని సహకార సంస్థల యోర్పాటు చేయుటకు
ప్రతి కుటుంబమును కొంత ద్రవ్యమును వీలైతే చెరుక వేసి నిల్వ
చేయుట మొదలు ఆర్థిక విషయములను నురించి గాని ఆరోగ్య
విషయములను నురించిగాని, సంస్కృతిని పెంపొందించు విష
యములను నురించి గాని ప్రణాళికను తయారుచేయు విధానములు
సూచించబడలేదు. ఈ వ్యూహ నింతరకతే కడు దీర్ఘముగనుచే నీవిష
యములను నురించిన ప్రణాళిక ముందుగా తయారుచేయవలసినదని

విద్యోగ రక్ష

వెలుగూరి శరభయ్యగుప్తగారు

గుంటూరుజిల్లా స తెనపల్లి హిందూ

హోస్కూలు స్నేహకులు.

ఈ సంగతి

వీరు

క్ష్మరపాలలు

దా న ము ఛే సి యు న్నా రు.

కొన్ని అపూర్వ షధములు

ప్రశ్నార్థాలు : ప్రశ్నలుగా బహిష్కరణం కంటే, శక్త ప్రద
నగా, శక్త ప్రవర్తన, బహిష్కరణలో భాగమవుతుంది

నాల్గవ అంశం : జయప్రకాశ్ తేజస్వరాయార్య, ప్రపంచానందరాయ
తిరిగి బలము చేకూరుతున్నా, వ్యాధిగ్రస్తులు

జన శక్తి వా : పల్లము, జిజ్ఞాసము, చూలనొప్పి, ఆకలిమంద

కాకున్నను బుర్రహీనముగా నున్నవారిని దేవతముని యానెనె.
మరియు 1/8.

గిండుడు, చివరునోడులు మొదలగువాటికి
 కీ తమాషాను. అరు 1/4.

ప్రాంతం: జిల్లానికే ప్రాంతం, ఉత్తరము, గుంటె
జమ్మలకు. పలు గు 1/8.

శాస్త్రాత, పరిశుద్ధత, గుణము గ్యారంటీ ఇవ్వబడినవి:

કાળું કે વીંકલું, કાળું, બેંગલ

ఆంధ్ర దేశ మునకు ఏజంటు; పెన్ను కొద్దమాను శ్రీమహా గాయనమూర్తి, ఏలూరు.

ఆంధ్ర బ్యాంకు లిమిటెడ్.

స్థాపితము: 1923.

హెడ్డాఫీసు: మచిలీపట్టణము.

బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టర్లు:

శ్రీ కంఠమ్మ రామబ్రహ్మంగారు (చైర్మన్), శ్రీ తాడేపల్లి శ్రీరామమూర్తిగారు, శ్రీ రావుసాహెబ్ రావ్ శేఖర్మూర్తిగారు, శ్రీ గోశామి లక్ష్మీనారాయణమూర్తిగారు, బి.వి.వి.ఎల్; శ్రీ సిద్ధారెడ్డి పార్థసారథిగారు, శ్రీ పి.వి.ఎల్. శ్రీ మాజీ శేషగిరిరావుగారు, శ్రీ పాలకుర్తి రంగారావుగారు, శ్రీ మాజీ లక్ష్మీనారాయణమూర్తిగారు, శ్రీ పంకాదుర్తి భీష్మకాశ్యపగారు, శ్రీ చారా విశ్వేశ్వరరావుగారు, శ్రీ కే.వి.ఎల్. సుబ్బారావుగారు.

అధికారము పొందబడిన మూలధనము	రూ. 25,00,000
జారీ చేయబడిన మూలధనము	రూ. 18,82,500
వసూలుకాబడిన మూలధనము	రూ. 9,86,150
అమలులో వున్న వ్యాపారమొత్తము	రూ. 1,50,00,000

ప్రబంధి ఆఫీసులు:

విజయనగరము, కాకినాడ, రాజమండ్రి, ఏలూరు, బెజవాడ, గుంటూరు, నెల్లూరు, తెనాలి, సూరసంగళి, గజపర్తిపేట (బెజవాడ), హొడిపేట (గుంటూరు), ఒంగోలు, స్వామినాథపేట, చీరూరు, కుర్నూరు, నకినాడ, ఆనకాపల్లి, మదరాసు 378 ఎస్.ఎస్.సేతు.

ఆన్ని విధములైన బ్యాంకింగ్ వ్యాపారములు చేయబడును.

వారణాసి కృష్ణమూర్తి, యం.ఎ., కాం., యల్.ఎస్.ఎ., కె.వి.ఎ., జనరల్ మేనేజరు.

AROMATIC CHEMICALS AMINJIKARAI, MADRAS

